

ประมวลความรู้ด้านองค์ประกอบการสื่อสารจากวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2534-2550

นางสาว สุภัทรา ฐิติอมรพันธุ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวารสารสนเทศ ภาควิชาวารสารสนเทศ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A REVIEW OF COMMUNICATION ELEMENTS LEARNED FROM THE
THESISES OF THE DEPARTMENT OF JOURNALISM, CHULALONGKORN
UNIVERSITY DURING 1991-2007

Miss Supattra Thitiamornphan

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Journalism and Information

Department of Journalism

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ประมวลความรู้ด้านองค์ประกอบการสื่อสารจากวิทยานิพนธ์
ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2534-2550

โดย

นางสาวสุภัทรา จิตติอมรพันธ์

สาขาวิชา

วารสารสนเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ชาติประเสริฐ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ชาติประเสริฐ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิระโสภณ)

สุภัทรา ฐิติอมรพันธุ์ : ประมวลความรู้ด้านองค์ประกอบการสื่อสารจากวิทยานิพนธ์
ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2534-
2550. (A REVIEW OF COMMUNICATION ELEMENTS LEARNED FROM THE
THESISES OF THE DEPARTMENT OF JOURNALISM, CHULALONGKORN
UNIVERSITY DURING 1991-2007) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.ดวงกมล ชาติประเสริฐ, 291 หน้า.

การวิจัยเรื่องนี้เป็น การวิจัยเอกสาร โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากวิทยานิพนธ์ของนิสิต
ปริญญาโท ภาควิชาวารสารสนเทศ จำนวน 324 เล่ม เพื่อให้ทราบภาพรวมของงานวิจัยทางด้าน
วารสารสนเทศ ได้แก่ ประเด็นที่ศึกษา ประเภทสื่อ แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ วิธีการวิจัย และ
ผลการวิจัยที่ได้

ผลการวิจัยพบว่า องค์ความรู้ทางด้านวารสารสนเทศจากวิทยานิพนธ์ ส่วนใหญ่เป็น
การศึกษาโดยใช้กรอบแนวคิดทางวารสารศาสตร์มาเป็นหลักในการพิจารณาคูณลักษณะต่างๆ
ของผู้ส่งสาร เนื้อหาหรือตัวสาร สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร มีความสอดคล้องกับทิศ
ทางการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม รวมทั้งการพัฒนาทางด้าน
เทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ทำให้ประเด็นที่ศึกษาโดยรวมเกี่ยวข้องกับคุณภาพของสื่อมวลชน ใน
ด้านบทบาทหน้าที่ ความเป็นกลาง หลักจริยธรรม ค่านิยมและอุดมการณ์ทางสังคมวัฒนธรรม
การปรับตัวและเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทแวดล้อมทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และ
การเมือง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในแง่ของผลกระทบและสภาพปัญหา และลักษณะทาง
ประชากรของบุคคลทั้งทางกายภาพและทางจิตวิทยา โดยมีทฤษฎีกลุ่มโครงสร้างหน้าที่ กลุ่ม
เทคโนโลยีกับสังคม ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง ทฤษฎีสัญญาวิทยา และทฤษฎีเกี่ยวกับผู้รับ
สารเป็นกรอบแนวคิดหลักในการตอบคำถามวิจัยส่วนใหญ่

ภาควิชา.....วารสารสนเทศ.....
สาขาวิชา.....วารสารสนเทศ.....
ปีการศึกษา...2553

ลายมือชื่อ นิสิต.....สุภัทรา ฐิติอมรพันธุ์.....
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....Olivia Mary.....

5184750328 : MAJOR JOURNALISM AND INFORMATION

KEYWORDS : THESIS REVIWE / JOURNALISM / COMMUNICATION ELEMENTS

SUPATTRA THITIAMORNPHAN : A REVIEW OF COMMUNICATION ELEMENTS
LEARNED FROM THE THESISES OF THE DEPARTMENT OF JOURNALISM,
CHULALONGKORN UNIVERSITY DURING 1991-2007. THESIS ADVISOR : ASST.
PROF.DUANGKAMOL CHARTPRASERT, Ph.D , 291 pp.

This research analyzed the content of 324 theses of the Department of Journalism, Chulalongkorn University dated between 1991 to 2007 in order to examine communication elements that have been studied which are the issue covered by the media, the type of the media, the concept and the theory, the research method and the result. Research found that most of the theses used journalistic frameworks to form research questions about the source, the content, the channel and the audience which correspond with the change in social, economic and cultural environments and also with the development of information technology. The main issues addressed by the theses are the quality of media with regard to their roles, the objectivity, media ethics, values and ideology, the adaptation of the media within the social, cultural, economic and political contexts, the use of information technology and its consequences, and the physical and psychological characteristics of the users. Theories used in the theses can be grouped into structural functionalism, technology and society, political economy, semiotics and theories about audience.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Department : JOURNALISM

Student's Signature *Supattra Thitiarnornphan*

Field of Study : JOURNALISM AND INFORMATION

Advisor's Signature *Duangkamol Chartprasert*

Academic Year : 2010

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงได้ โดยการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากบุคคลดังต่อไปนี้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ชาติประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งสละเวลาให้คำปรึกษาและข้อแนะนำต่างๆ ในการทำวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิรโสภณ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลามาเป็นกรรมการสอบและให้คำแนะนำในการทำวิจัยให้มีความสมบูรณ์ถูกต้องมากยิ่งขึ้น จึงใคร่ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่าน

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่และพี่ๆ ประจำภาควิชาวารสารสนเทศ ห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ความร่วมมือและคำแนะนำต่างๆ ในการเก็บข้อมูลวิทยานิพนธ์

ขอบคุณเพื่อนๆ ภาควิชาวารสารสนเทศ รหัส 51 ทุกๆ คน (ภาคในเวลาราชการ) ที่เป็นกำลังใจ ช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน และสนุกสนานด้วยกันตลอดมา

ขอขอบคุณผู้ทำวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ทำผลงานวิจัยอันเป็นประโยชน์ต่อภาควิชาและการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณครอบครัว โดยเฉพาะคุณอภิวัฒน์ สุทธิอมรพันธุ์ (บิดา) ที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนต่อในระดับปริญญาโท คุณแม่ น้องปลา น้องใหม่ ที่เป็นแรงผลักดันและกำลังใจให้สามารถทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
ปัญหาคำถามการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับวารสารสนเทศ	9
ความหมายของวารสารสนเทศ	9
สื่อทางวารสารสนเทศ	9
ข่าว การรายงานข่าว และการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร	66
จริยธรรมในงานวารสารสนเทศและแนวทางการควบคุมเสรีภาพสื่อ.....	87
เทคโนโลยีกับงานวารสารสนเทศ.....	95
องค์ประกอบของการสื่อสารและแนวทางการศึกษา.....	98
ผู้ส่งสาร (วิเคราะห์ผู้ส่งสาร)	98
สารหรือเนื้อหา (วิเคราะห์เนื้อหา)	100
ช่องทางการสื่อสาร (วิเคราะห์สื่อ)	101
ผู้รับสาร (วิเคราะห์ผู้รับสาร)	102
ผลของการสื่อสาร	103

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน	104
ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของสื่อมวลชน	104
ทฤษฎีวิพากษ์	105
ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคม.....	107
ทฤษฎีที่เน้นตัวสาร.....	108
ทฤษฎีที่เน้นผู้รับสาร.....	108
ทฤษฎีการสื่อสารของโรเบิร์ต ที. เครก.....	109
แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยทางวารสารสนเทศ	111
ความหมายและประเภทการวิจัย	111
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	114
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	116
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	118
ประชากร.....	118
แหล่งข้อมูล.....	118
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	118
ขั้นตอนการวิจัย.....	121
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	121
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	124
ส่วนที่ 1 การประมวลความรู้จากวิทยานิพนธ์ในเชิงปริมาณ.....	124
ปีการศึกษา.....	125
ประเภทสื่อ.....	126
ประเด็นที่ศึกษา.....	130
แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้.....	137
วิธีการวิจัย	141
องค์ประกอบการสื่อสาร	142

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ส่วนที่ 2 การประมวลความรู้จากวิทยานิพนธ์ในเชิงคุณภาพ.....	144
ผู้ส่งสาร.....	146
เนื้อหาหรือตัวสาร.....	174
สื่อหรือช่องทางการสื่อสารและบริบททางสังคม.....	206
ผู้รับสาร.....	217
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	246
สรุปผลการวิจัย	246
อภิปรายผล	254
ข้อเสนอแนะ.....	261
รายการอ้างอิง.....	262
ภาคผนวก.....	265
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	291

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนและร้อยละของวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ โดยจำแนกตามปีการศึกษา.....	125
2	แสดงจำนวนและร้อยละของวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ โดยจำแนกตามประเภทสื่อ.....	127
3	แสดงจำนวนของประเภทสื่อที่ศึกษาเปรียบเทียบตามปีการศึกษา.....	129
4	แสดงจำนวนและร้อยละของวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ โดยจำแนกตามประเด็นที่ศึกษาของผู้ส่งสาร.....	131
5	แสดงจำนวนและร้อยละของวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ โดยจำแนกตามประเด็นที่ศึกษาของเนื้อหาหรือตัวสาร.....	132
6	แสดงจำนวนและร้อยละของวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ โดยจำแนกตามประเด็นที่ศึกษาของสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร.....	133
7	แสดงจำนวนของประเด็นที่ศึกษาเปรียบเทียบตามปีการศึกษา.....	135
8	แสดงจำนวนและร้อยละของวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ โดยจำแนกตามทฤษฎีที่ใช้.....	137
9	แสดงจำนวนของทฤษฎีที่ใช้เปรียบเทียบตามปีการศึกษา.....	140
10	แสดงจำนวนและร้อยละของวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ โดยจำแนกตามวิธีการวิจัย.....	141
11	แสดงจำนวนและร้อยละของวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ โดยจำแนกตามองค์ประกอบของการสื่อสาร.....	143

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	รูปแบบการรายงานข่าวแบบปิรามิดหัวกลับ	79
2	รูปแบบการรายงานข่าวแบบปิรามิดหัวตั้ง.....	79
3	รูปแบบการรายงานข่าวแบบผสม.....	80
4	รูปแบบการรายงานข่าวแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า	80
5	แบบจำลองการสื่อสารของลาสเวกัส.....	98

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การสื่อสาร (Communication) เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตมนุษย์ในการอยู่ร่วมกันในสังคม การสื่อสารจึงเป็นกระบวนการในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ ความเชื่อ ภูมิปัญญา ความรู้ ค่านิยม ข้อมูลข่าวสาร และมรดกทางวัฒนธรรมด้วยภาษา (Language) หรือระบบสัญลักษณ์ (Symbolic system) เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกันในมิติทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ รวมทั้งมิติทางวัฒนธรรม โดยองค์ประกอบพื้นฐานของกระบวนการสื่อสาร (Communication process) ประกอบด้วยผู้ส่งสาร (Sender) ที่มีความประสงค์จะส่งสาร (Message) ไปยังผู้รับสาร (Receiver) ผ่านช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ (Channel) ซึ่งมีรูปแบบที่หลากหลาย ภายใต้บริบทแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม (Social-culture context) ที่กระบวนการสื่อสารนั้นดำเนินไป ทำให้การสื่อสารถูกมองว่าเป็นกระบวนการที่มีพลวัต (Dynamic) ในลักษณะการตอบกลับ (Feedback) ระหว่างคู่สื่อสารนั้น ซึ่งการสื่อสารสามารถแบ่งระดับออกเป็นระดับบุคคล ระดับกลุ่มบุคคล ระดับองค์กร และระดับมวลชนที่เป็นการสื่อสารในวงกว้างและมีคนจำนวนมากมาเข้าร่วมอยู่ในกระบวนการสื่อสาร ดังนั้นการสื่อสารมวลชนจำเป็นต้องคำนึงถึงบริบททางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และสุนทรียศาสตร์ของมวลชนด้วย โดยสื่อมวลชนที่เป็นช่องทางการสื่อสารไปยังมวลชน ได้แก่ สื่อหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต เป็นต้น¹

พัฒนาการของการศึกษาด้านการสื่อสารในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงทศวรรษ 1940-1980 ภายใต้หลักการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการศึกษาวิจัยทางนิเทศศาสตร์ นั้น มีการศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารอยู่ 3 ประการด้วยกัน คือ ประการแรกเป็นการมุ่งศึกษาถึงผลและประสิทธิผลของการสื่อสาร ประการที่สองเป็นการศึกษาที่มีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดเชิงพฤติกรรมศาสตร์หรือแบบจำลองสิ่งเร้า-ปฏิกิริยาตอบสนองที่ว่าด้วยการควบคุมพฤติกรรมและการเรียนรู้ซึ่งเป็นพื้นฐานของวิชาจิตวิทยา และประการสุดท้ายเป็นการศึกษาที่มีความต้องการเพิ่มมากขึ้นในการจัดระเบียบและประมวลผลความรู้ที่เป็นการค้นพบความจริงต่างๆ ในการวิจัยทาง

¹ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และคณะ. สื่อสารมวลชนเบื้องต้น สื่อสารมวลชน วัฒนธรรม และสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550). หน้า 51

สื่อสารมวลชน ซึ่งสามารถแบ่งยุคสมัยในการศึกษาออกเป็น 5 ยุคกว้างๆ ตามความพยายามในการสร้างทฤษฎีด้านการสื่อสาร² ดังนี้

1. ยุคแรก (ค.ศ.1900-1940) เป็นยุคแห่งวาทนิเทศ
2. ยุคที่สอง (ค.ศ.1920-1960) เป็นยุคผลกระทบของสื่อ
3. ยุคที่สาม (ค.ศ.1950-1970) เป็นยุคของการสร้างและทดสอบทฤษฎี
4. ยุคที่สี่ (ค.ศ.1970-1980) เป็นยุคของการแสวงหาทฤษฎีที่เป็นสากล
5. ยุคปัจจุบัน (ค.ศ.1980-ปัจจุบัน) เป็นยุคของพลังผู้รับสารในบริบทใหม่ของอำนาจสื่อ

ส่วนการศึกษาวិชาการด้านนิเทศศาสตร์ในต่างประเทศ เริ่มขึ้นด้วยการก่อตั้งคณะวิชาการหนังสือพิมพ์ขึ้นในมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย สหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ.1903 ด้วยเงินทุนจากการบริจาคของนายโจเซฟ พูลิตเซอร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ให้นักหนังสือพิมพ์ได้รับการอบรมและฝึกฝนให้เป็นนักวิชาชีพเช่นเดียวกับแพทย์และทนายความ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาก็มีมหาวิทยาลัยต่างๆ ในสหรัฐอเมริกาได้เปิดหลักสูตรวิชาการหนังสือพิมพ์และวารสารศาสตร์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งต่อมาได้มีการขยายหลักสูตรด้านสื่อสารมวลชนประเภทวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์มาเป็นการศึกษาด้านการสื่อสารมวลชนและนิเทศศาสตร์โดยแบ่งเป็นคณะวิชา ภาควิชา และแผนกวิชาที่มีลักษณะการมองสื่อแบบแยกกลุ่มหรือแยกประเภทกัน ทั้งนี้เพื่อพัฒนานักวิชาชีพ นักวิชาการ และสร้างองค์ความรู้ทางนิเทศศาสตร์ การศึกษาทางนิเทศศาสตร์จึงเป็นการศึกษาทางวิชาการที่นำเอาความรู้ แนวคิด หลักการและทฤษฎี ตลอดจนการวิจัยด้านการสื่อสารมาประยุกต์ใช้กับวงการวิชาชีพ วิชาการ และสังคมโดยรวม³

การศึกษาวិชาการด้านการหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยเริ่มขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2482 ในครั้งนั้นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เปิดหลักสูตรวิชาการหนังสือพิมพ์ในระดับอนุปริญญาขึ้น โดยให้อยู่ในคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เปิดรับนิสิตที่สำเร็จการศึกษาอักษรศาสตร์ชั้นปีที่ 2 มาศึกษาต่อ 1 ปี ซึ่งนิสิตรุ่นแรกนี้มีทั้งหมด 8 คน ได้รับอนุปริญญาวิชาการหนังสือพิมพ์ เนื่องจากมีผู้สนใจเข้าสมัครเรียนเป็นจำนวนน้อย คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์จึงยกเลิกวิชาการหนังสือพิมพ์ไป และในปี พ.ศ. 2483 ได้เปิดสอนวิชาการหนังสือพิมพ์ในภาคกลางคืน เป็น

² จุฬาลงกรณ์, มหาวิทยาลัย. คณะนิเทศศาสตร์. ภูมิปัญญา นิเทศศาสตร์ตะวันออกสู่ นิเทศศาสตร์ไทยในทศวรรษที่ 5. (กรุงเทพฯ : เอกสารประกอบการเสวนาทางวิชาการ, 2550). หน้า 33

³ สุโขทัยธรรมาริราช, มหาวิทยาลัย. สาขาวิชา นิเทศศาสตร์. ประมวลสาระและแนวการศึกษาชุดวิชา นิเทศศาสตร์ศึกษาหน่วยที่ 1-4. พิมพ์ครั้งที่ 2. (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาริราช, 2549). หน้า 25

หลักสูตร 3 ปีในระดับประกาศนียบัตร ซึ่งดำเนินการสอนอยู่ได้เพียง 3 ปี (พ.ศ. 2483-2486) และมาเปิดใหม่อีกครั้งในปี พ.ศ. 2487 แต่ก็ดำเนินการสอนอยู่ได้เพียงครึ่งปีก็ต้องยกเลิกไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้รื้อฟื้นการสอนวิชาการหนังสือพิมพ์ขึ้นใหม่อีกครั้งในปี พ.ศ. 2491 โดยทางมหาวิทยาลัยได้รับคำสั่งจากรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ให้เปิดสอนแผนกวิชาการหนังสือพิมพ์เป็นแผนกกลางคืนตามเดิม ซึ่งคณะกรรมการพิจารณาหลักสูตรและการจัดการในขณะนั้นได้กำหนดให้ผู้เข้าเรียนต้องมีความรู้เบื้องต้นสอบได้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือทำงานการหนังสือพิมพ์มาแล้วโดยจะต้องมีหนังสือรับรองของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์มาแสดง และปรับหลักสูตรในระดับประกาศนียบัตรจาก 3 ปีเป็น 2 ปี มีการเปิดรายวิชาที่สอนเพิ่มมากขึ้น เช่น ภาษาไทย (หลักภาษา วรรณคดี และเรียงความ) ภาษาอังกฤษ (การแปล ไวยากรณ์ และหนังสือที่กำหนดให้) ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และรัฐศาสตร์ วิชาในปีที่ 2 จะมีวรรณคดี เปรียบเทียบ ทฤษฎีการโฆษณา และสังคมวิทยา หลังจากนั้นได้มีการปรับปรุงและขยายหลักสูตรวิชาการหนังสือพิมพ์ในระดับปริญญา แต่เนื่องจากยังขาดผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เฉพาะ จึงได้มีคำสั่งจากจอมพล ป. พิบูลสงครามให้โอนวิชาการหนังสือพิมพ์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไปยังมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2497 โดยจัดตั้งแผนกวารสารศาสตร์ขึ้นในคณะรัฐศาสตร์

การศึกษาทางด้านวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนนั้นได้มีการขยายตัวจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ไปสู่สถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ เพิ่มมากขึ้น และในปี พ.ศ. 2508 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้จัดตั้ง "แผนกอิสระสื่อสารมวลชนและการประชาสัมพันธ์" โดยเปิดสอนวิชาสื่อสารมวลชนและการประชาสัมพันธ์ ซึ่งครอบคลุมวิชาการหนังสือพิมพ์ วิชาศิลปะการสื่อความหมาย และวิชาการประชาสัมพันธ์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งแผนกอิสระสื่อสารมวลชนและการประชาสัมพันธ์ให้เป็น "คณะนิเทศศาสตร์" และวิชาเอกการหนังสือพิมพ์ได้รับการพัฒนาขึ้นมีฐานะเป็นภาควิชาในชื่อ "ภาควิชาการหนังสือพิมพ์"

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย⁴ มีการจัดหลักสูตรไว้ 3 ระดับ คือ หลักสูตรปริญญาตรีหรือปริญญาบัณฑิตมี 5 ภาควิชา (ภาควิชาการหนังสือพิมพ์ ภาควิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ ภาควิชาการภาพยนตร์และภาพนิ่ง ภาควิชาวาริชวิทยา และสื่อสารการแสดง) หลักสูตรปริญญาโทหรือปริญญามหาบัณฑิตซึ่งเปิดสอนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 ในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการที่มีเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นทางด้านการวิจัย และการนำเทคโนโลยี

⁴ สำนักงานสารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. พระเกี้ยว : คู่มือสำหรับนิสิตตลอดการศึกษาในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545). หน้า 40

ทางการสื่อสารไปใช้ในการพัฒนา ซึ่งต่อมาได้เปิดสอนหลักสูตรปริญญาโทเพิ่มอีกในสาขาวิชาต่างๆ คือ สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน สาขาวิชาการหนังสือพิมพ์ สาขาวิชาการโฆษณา สาขาวิชาทฤษฎี สาขาประชาสัมพันธ์ และสาขาวิชาการภาพยนตร์ และหลักสูตรปริญญาเอกหรือดุษฎีบัณฑิตที่เน้นการศึกษาด้านทฤษฎีและการวิจัยนิเทศศาสตร์เป็นสำคัญขึ้นในปี พ.ศ. 2539 ทั้งนี้เพื่อผลิตบัณฑิตที่เป็นนักวิชาการ นักวิจัย และนักวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถ และทักษะด้านนิเทศศาสตร์ในสาขาวิชาต่างๆ ให้สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและแก้ปัญหาทางด้านการสื่อสารได้อย่างสอดคล้องกับสภาพสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการและวิชาชีพ รวมทั้งสังคมโดยรวม

ในปี พ.ศ.2538 ภาควิชาการหนังสือพิมพ์ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "ภาควิชาวารสารสนเทศ" เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งเคลื่อนเข้าสู่ความเป็นสังคมเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้นที่มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่อย่างระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยวิชาในหลักสูตรจะเน้นหนักด้านวิทยาการข่าวสารและองค์ความรู้ขั้นสูงด้านข่าวทั้งในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อสารสนเทศ ซึ่งครอบคลุมการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร การเขียน การวิเคราะห์ การบรรณาธิการหรือการจัดการและผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ทุกประเภท รวมทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพในสื่อต่าง ๆ

สำหรับหลักสูตรปริญญาโทหรือปริญญาโทหรือปริญญาโทมีโครงสร้างหลักสูตรที่กำหนดให้ทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต จากหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 36 หน่วยกิต ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสและเสริมภาพแก่นิสิตในการค้นคว้าข้อเท็จจริงและทดสอบความรู้โดยนำหลักการ ทฤษฎี และองค์ความรู้ทางนิเทศศาสตร์มาใช้ในการอธิบายงานวิจัยหรือตอบคำถามในประเด็นปัญหาที่สนใจด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์และดำเนินงานตามขั้นตอนอย่างมีระเบียบแบบแผน เป็นการต่อยอดองค์ความรู้เดิมหรือขยายความรู้ทางนิเทศศาสตร์ที่ทำให้เกิดแนวคิดและทฤษฎีใหม่ๆ ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทหรือปริญญาโททางวารสารสนเทศที่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทหรือปริญญาโท ภาควิชาวารสารสนเทศของนิสิตปริญญาโท คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นับตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 ถึงปีการศึกษา 2550 รวมทั้งสิ้น 324 เล่มนั้น ยังไม่มีการประมวลความรู้ที่ได้จากวิทยานิพนธ์ให้เป็นหมวดหมู่หรือรวบรวมเป็นองค์ความรู้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นประเด็นที่ศึกษาประเภทสื่อที่ศึกษา แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ศึกษา และผลการวิจัยที่ได้

ดังนั้นการประมวลความรู้ด้านองค์ประกอบการสื่อสารจากวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสาร
 สนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต้องการศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาจาก
 วิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 ถึงปีการศึกษา 2550 ทั้ง 324 เล่ม เพื่อให้ทราบภาพรวมของ
 งานวิจัยทางด้านวารสารสนเทศ ประเด็นที่ศึกษา ประเภทสื่อ แนวคิดและทฤษฎี วิธีวิจัย และ
 ผลการวิจัยที่ได้ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประมวลความรู้ทางนิเทศศาสตร์ตามองค์ประกอบการสื่อสารที่ได้จาก
 วิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550
2. เพื่อศึกษางานวิจัยและผลการวิจัยที่ได้จากวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะ
 นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. เพื่อให้ทราบภาพรวมของงานวิจัยทางด้านวารสารสนเทศของนิสิตปริญญาโท
 ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัญหาคำถามการวิจัย

1. วิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 มีองค์ความรู้
 ทางด้านวารสารสนเทศอย่างไร
2. วิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศ มีประเด็นที่ศึกษาในด้านใดบ้าง
3. วิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศ มีแนวคิดและทฤษฎีใดบ้างมาใช้เป็นกรอบใน
 การวิจัยเมื่อพิจารณาจากแนวคิดหลักที่นำมาใช้ในการตอบคำถามวิจัย
4. วิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศ มีการใช้วิธีการวิจัยประเภทใด
5. ผลการวิจัยที่ได้จากวิทยานิพนธ์ภาควิชาวารสารสนเทศตามองค์ประกอบการสื่อสาร
 มีลักษณะอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยโดยศึกษาเฉพาะวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชา
 วารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 ถึงปี
 การศึกษา 2550 จำนวน 324 เล่ม ในห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ และหอสมุดกลาง สถาบันวิทย

บริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อประมวลความรู้ทางนิเทศศาสตร์ตามองค์ประกอบการสื่อสารโดยพิจารณาจากประเด็นที่ศึกษา แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ วิธีการวิจัย และผลการวิจัยที่ได้มาจำแนกตามประเภทที่กำหนดทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

นิยามศัพท์

องค์ประกอบของการสื่อสาร (SMCRE) ในการวิจัย หมายถึง องค์ประกอบของการสื่อสารอย่างผู้ส่งสาร (S) ตัวสารหรือเนื้อหา (M) ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ (C) ผู้รับสาร (R) และผลของการสื่อสาร (E) ตามแบบจำลองการสื่อสารของลาสเวลล์ รวมทั้งบริบททางสังคมที่ปรากฏในการวิจัยของวิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขานิเทศศาสตร์

ผู้ส่งสาร (S) หมายถึง ผู้ผลิตสารที่อาจเป็นบุคคล-องค์กรทั่วไป บุคลากร-องค์กร สื่อมวลชน และแหล่งข่าว ที่ปรากฏในการวิจัยของวิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขานิเทศศาสตร์ ซึ่งนิสิตปริญญาโทสนใจศึกษาและทำการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ส่งสารนั้น

ตัวสารหรือเนื้อหา (M) หมายถึง เนื้อหาที่ปรากฏในการวิจัยของวิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขานิเทศศาสตร์ ซึ่งนิสิตปริญญาโทสนใจศึกษาและมีการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับตัวสารนั้นจากสื่อที่นำเสนอ

ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ (C) หมายถึง สื่อทางวารสารสนเทศที่ปรากฏในการวิจัยของวิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขานิเทศศาสตร์ อาจเป็นสื่อสิ่งพิมพ์อย่างหนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ สื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างวิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์มือถือ และสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต

ผู้รับสาร (R) หมายถึง ผู้รับสารที่ปรากฏในการวิจัยของวิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขานิเทศศาสตร์ ซึ่งนิสิตปริญญาโทสนใจศึกษาและทำการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้รับสารนั้น

ผลของการสื่อสาร (E) หมายถึง ผลของการสื่อสารที่เกิดกับผู้รับสารหรือผู้ส่งสาร ซึ่งนิสิตปริญญาโทสนใจศึกษาและทำการวิจัยกับบุคคลเหล่านั้น เพื่อศึกษาการเลือกสรรและแสวงหาข้อมูลข่าวสาร การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ การพึ่งพาข้อมูลข่าวสาร อิทธิพลและผลกระทบของสื่อมวลชน

การจำแนกข้อมูลในเชิงปริมาณ หมายถึง จำแนกวิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขานิเทศศาสตร์ โดยแบ่งเป็นปีการศึกษา ประเภทสื่อ ประเด็นที่ศึกษา แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ วิธีการวิจัย และองค์ประกอบของการสื่อสารในการวิจัย ตามความถี่และค่าร้อยละของข้อมูล

การจำแนกข้อมูลในเชิงคุณภาพ หมายถึง จำแนกวิทยานิพนธ์ปริญญาโท
ภาคศึกษารัฐศาสตร์ ตามประเด็นที่ศึกษาและผลการวิจัย โดยการบรรยาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาความรู้ทางด้านนิเทศศาสตร์ที่ได้จากวิทยานิพนธ์ของ
ภาคศึกษารัฐศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปี
การศึกษา 2534-2550
2. เป็นแนวทางแก่ผู้ที่สนใจงานวิจัยทางด้านวารสารศาสตร์ให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ สามารถ
นำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้
3. ทราบภาพรวมของงานวิจัยและองค์ความรู้ที่ได้จากวิทยานิพนธ์ของนิสิตปริญญาโท
ภาคศึกษารัฐศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในช่วงปี
การศึกษา 2534-2550

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประมวลความรู้ด้านองค์ประกอบการสื่อสารจากวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 เพื่อให้ทราบภาพรวมของงานวิจัยอย่างประเด็นที่ศึกษา ประเภทสื่อ แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ วิธีการวิจัย และผลการวิจัยที่ได้ โดยมีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบในการจำแนก ได้แก่

❖ แนวคิดเกี่ยวกับวารสารสนเทศ

- ความหมายของวารสารสนเทศ
- สื่อทางวารสารสนเทศ
- ข่าว การรายงานข่าว และการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร
- จริยธรรมในงานวารสารสนเทศและแนวทางการควบคุมเสรีภาพสื่อ
- เทคโนโลยีกับงานวารสารสนเทศ

❖ องค์ประกอบของการสื่อสารและแนวทางการศึกษา

- ผู้ส่งสาร (วิเคราะห์ผู้ส่งสาร)
- เนื้อหา (วิเคราะห์เนื้อหา)
- ช่องทางการสื่อสาร (วิเคราะห์สื่อ)
- ผู้รับสาร (วิเคราะห์ผู้รับสาร)
- ผลของการสื่อสาร

❖ ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน

- ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของสื่อมวลชน
- ทฤษฎีวิพากษ์
- ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคม
- ทฤษฎีที่เน้นตัวสาร
- ทฤษฎีที่เน้นผู้รับสาร
- ทฤษฎีการสื่อสารของโรเบิร์ต ที. แครก (Robert T. Craig)

❖ แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยทางวารสารสนเทศ

- ความหมายและประเภทการวิจัย
- เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

❖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

❖ แนวคิดเกี่ยวกับวารสารสนเทศ

เนื่องจากในปี พ.ศ.2538 ภาควิชาการหนังสือพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เปลี่ยนชื่อเป็น "ภาควิชาวารสารสนเทศ" เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เคลื่อนเข้าสู่ความเป็นสังคมเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับวารสารสนเทศนั้น ประกอบด้วย

1. ความหมายของวารสารสนเทศ

วารสารศาสตร์ (Journalism) หมายถึง วิชาหรือความรู้ที่ว่าด้วยการจัดทำหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร และสิ่งพิมพ์อื่นๆ ที่เผยแพร่เนื้อหา ข่าวสารต่อสาธารณะโดยมีรูปแบบดำเนินการกองบรรณาธิการ และการบรรณาธิการ โดยมีการกำหนดออกเป็นประจำตามระยะเวลา

สารสนเทศ (Information) หมายถึง ข่าวสาร ความรู้ ข้อเท็จจริง และข้อมูลที่ได้รับการประมวลแล้วด้วยวิธีการต่างๆ อาจเป็นผลลัพธ์ของระบบประมวลผลข้อมูลที่มีการบันทึกไว้ในสื่อหรือทรัพยากรสารสนเทศแบบต่างๆ ซึ่งสามารถสื่อความหมายให้ผู้รับเกิดความเข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์หรือทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยเฉพาะได้ตามต้องการ⁵

ดังนั้นคำว่า วารสารสนเทศ (Journalism and Information) จึงหมายถึง วิทยาการด้านการข่าว ข้อมูลข่าวสาร และสารสนเทศ ทั้งในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อสารสนเทศ ซึ่งครอบคลุมทั้งการแสวงหา ข้อมูลข่าวสาร การเขียน การวิเคราะห์ การจัดการ และการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ทุกประเภท ตลอดจนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ในการสื่อสารและการสื่อสารมวลชน⁶

2. สื่อทางวารสารสนเทศ

สื่อทางวารสารสนเทศ หมายถึง สื่อที่นำเสนอข้อมูล ข่าวสาร และความคิด ตลอดจนสารสนเทศต่างๆ ไปยังมวลชนหรือประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ผ่านระบบภาษาและสัญลักษณ์ หรือเป็นการรายงานข่าว เหตุการณ์ และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมให้ประชาชนได้รับทราบ เป็นช่องทางในการสื่อสาร ซึ่งสามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร ช่วยขยายโลกทัศน์ ตอบสนองความต้องการ และกล่อมเกลาคำความคิดของผู้รับสารได้

⁵ อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโชษิต และคณะ. การสื่อสารและสารสนเทศในสมัยรัชกาลที่ 9. (กรุงเทพฯ : รายงานการวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539) หน้า 72

⁶ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์ ภาควิชาวารสารสนเทศ [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.commarts.chula.ac.th/departments/thai/jr.htm>

โดยสามารถแบ่งประเภทสื่อตามคุณลักษณะทางการผลิตและรูปแบบทางกายภาพ คือ

2.1 สื่อสิ่งพิมพ์ (Print media)

- หนังสือพิมพ์
- นิตยสารและวารสาร
- หนังสือเล่ม
- สิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ

2.2 สื่อสารสนเทศ (Information media)

- สื่อวิทยุและโทรทัศน์ (Radio and Television media)
- สื่อใหม่ (New media) หรืออินเทอร์เน็ต (Internet)

2.1 สื่อสิ่งพิมพ์

สื่อสิ่งพิมพ์ (Print media) คือ สื่อที่ใช้กระบวนการผลิตด้วยวิธีการพิมพ์ลงบนกระดาษซึ่งพิมพ์จากต้นฉบับที่ทำเป็นแม่พิมพ์ให้ได้ครั้งละมากๆ ตามจำนวนที่กำหนด โดยมีแนวคิด วิธีการกำหนดเนื้อหา และกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายอย่างเป็นระบบชัดเจน เพื่อมุ่งหวังผลทางการสื่อสารอย่างใดอย่างหนึ่ง⁷ อันได้แก่

1) หนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ (Newspaper) หมายถึง สื่อสิ่งพิมพ์ที่นำเสนอข่าว เหตุการณ์ และสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม โดยรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศที่อยู่ในความสนใจของคนทั่วไป มีความสดใหม่ ถูกต้อง และเป็นข้อเท็จจริง เพื่อให้ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ตลอดจนวิพากษ์วิจารณ์ หรือแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ให้ประชาชนได้รับทราบ โดยมีรูปแบบการนำเสนอตามเนื้อหา เช่น รูปแบบของข่าว บทความ สารคดี คอลัมน์ และบทบรรณาธิการ เป็นสิ่งพิมพ์ที่ออกตามระยะเวลาที่กำหนดอาจเป็นรายวัน ราย 3 วัน หรือรายสัปดาห์ จัดพิมพ์บนกระดาษราคาถูก จำนวนหลายแผ่นพับ ไม่มีการเย็บเล่ม ประกอบด้วยเนื้อหาข่าว ภาพข่าว ข้อเขียนการ์ตูน รูปภาพประกอบ และโฆษณา

⁷ สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. เรียนรู้วิธีการและงานบรรณาธิการสื่อสิ่งพิมพ์. (กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2549). หน้า 19

1.1) ประเภทของหนังสือพิมพ์^๑

การแบ่งประเภทของหนังสือพิมพ์สามารถแบ่งได้เป็นหลายลักษณะ โดยมีเกณฑ์การพิจารณาที่ดูจากลักษณะเนื้อหาข่าวที่นำเสนอในหน้าหนึ่ง ประเภทเนื้อหา และอาณาเขตการให้บริการหรือการจัดจำหน่าย ดังนี้

1. แบ่งตามหลักวิชาทางวารสารศาสตร์ โดยพิจารณาจากเนื้อหาและลักษณะการนำเสนอ มี 3 ประเภทคือ

1.1 หนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ (Quality newspaper) ได้แก่ หนังสือพิมพ์ที่นำเสนอข่าวที่มีสาระหนักหรือที่เรียกว่า ข่าวหนัก (Hard news) เช่น ข่าวเศรษฐกิจ การเมือง สังคม การศึกษา ซึ่งข่าวประเภทนี้จะมุ่งเสนอความรู้และความคิดเป็นสำคัญ ทำให้ผู้อ่านต้องใช้ความรู้และความคิดในการทำความเข้าใจมากพอควร ข่าวสารที่ได้จะให้ผลตอบแทนแก่ผู้อ่านในระยะยาว (Delay rewards) คือเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ได้ เช่น ใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจหรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หนังสือพิมพ์ประเภทนี้มีรูปแบบการจัดหน้าแรกเป็นลักษณะเรียบๆ ค่อนข้างจริงจัง มีภาพประกอบไม่มากนัก รายงานข่าวตรงไปตรงมา ใช้ภาษาค่อนข้างเป็นแบบแผน ตัวอย่างหนังสือพิมพ์ ได้แก่ มติชน สยามรัฐ เป็นต้น

1.2 หนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม (Popular newspaper) หรือหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ เนื่องจากเป็นหนังสือพิมพ์ที่คนทั่วไปนิยมอ่าน และมียอดจำหน่ายค่อนข้างสูง ได้แก่ หนังสือพิมพ์ที่นำเสนอข่าวประเภทเร้าอารมณ์ผู้อ่าน (Sensational) เช่น ข่าวอาชญากรรม ข่าวภัยพิบัติต่างๆ ข่าวบุคคล ข่าวเกี่ยวกับความขัดแย้ง ข่าวที่เกี่ยวกับเพศ และข่าวความรุนแรงต่างๆ โดยมีเนื้อหาสาระไม่น่าตื่นเต้นหรือที่เรียกว่า ข่าวเบา (Soft news) ซึ่งเป็นที่สนใจของคนทั่วไปหรือปุถุชนวิสัย (Human interest) และสามารถให้ผลตอบแทนทางอารมณ์ทันที (Immediate rewards) หนังสือพิมพ์ประเภทนี้มีรูปแบบการจัดหน้าแรกที่ดึงดูดความสนใจ เร้าอารมณ์ ด้วยการพาดหัวข่าวตัวโตๆ ใช้สีสันทันหลาย มีภาพประกอบมากมายที่หวือหวาและรุนแรง ใช้ภาษาไม่เป็นทางการนัก ค่อนข้างโลดโผนจนอาจทำให้เกิดการเข้าใจผิดได้ ตัวอย่างหนังสือพิมพ์ได้แก่ เดลินิวส์ ไทยรัฐ เป็นต้น

^๑ปราณี สุรสิทธิ์. การเขียนสร้างสรรค์เชิงวารสารศาสตร์. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แสงดาว, 2541). หน้า 59-61

1.3 หนังสือพิมพ์ประเภทผสมผสาน คือมีลักษณะผสมหรืออยู่ระหว่างหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพและประชานิยม ไม่สามารถจัดให้เข้าประเภทใดประเภทหนึ่งได้ โดยลักษณะของหนังสือพิมพ์ประเภทนี้จะมีหน้าแรกคล้ายกับแบบประชานิยม คือมีการพาดหัวข่าวขนาดใหญ่ ใช้สีสด มีรูปประกอบหลายภาพ นำเสนอข่าวประเภทเจ้าอารมณ์แต่ไม่รุนแรงเท่าแบบประชานิยม มีเนื้อหาภายในที่ค่อนข้างหนัก ประกอบด้วยคอลัมน์วิเคราะห์เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา ตัวอย่างหนังสือพิมพ์ประเภทนี้ ได้แก่ บ้านเมือง แนวหน้า เป็นต้น

2. แบ่งตามเนื้อหา โดยพิจารณาจากเนื้อหาที่นำเสนอ มี 2 ประเภทคือ

2.1 หนังสือพิมพ์ทั่วไป (General newspaper) เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีความหลากหลายในการนำเสนอเนื้อหา โดยมีทั้งข่าว บทความ บทวิจารณ์ และคอลัมน์ต่างๆ ในด้านสังคม การเมือง การศึกษา ศิลปะวัฒนธรรม การบันเทิง ด้านกีฬา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งหนังสือพิมพ์รายวันส่วนใหญ่ที่จำหน่ายอยู่ในท้องตลาดจัดอยู่ในประเภทหนังสือพิมพ์ทั่วไป

2.2 หนังสือพิมพ์เฉพาะเรื่องหรือเฉพาะกลุ่ม (Specialized newspaper) เป็นหนังสือพิมพ์ที่เสนอเนื้อหาเน้นเฉพาะเรื่อง เพื่อผู้อ่านเฉพาะกลุ่ม ได้แก่

- หนังสือพิมพ์ธุรกิจ เสนอเนื้อหาที่เน้นเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจ ธุรกิจ การเงิน การค้าเป็นส่วนใหญ่ อาจมีข่าวอื่น เช่น การเมือง สังคม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี บันเทิงบ้าง แต่เนื้อหาที่นำเสนอมักเกี่ยวข้องกับธุรกิจหรือเศรษฐกิจไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ตัวอย่างหนังสือพิมพ์ประเภทนี้ เช่น กรุงเทพธุรกิจ ผู้จัดการ เป็นต้น

- หนังสือพิมพ์ด้านกีฬา เสนอเนื้อหาที่เน้นเฉพาะเรื่องกีฬาทุกประเภท ทั้งข่าว บทความ และบทสัมภาษณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างหนังสือพิมพ์ประเภทนี้ เช่น สยามกีฬารายวัน โลกกีฬา เป็นต้น

3. แบ่งตามอาณาเขตของการให้บริการหรือจัดจำหน่าย โดยพิจารณาจากอาณาเขตของการให้บริการหรือการจัดจำหน่ายหนังสือพิมพ์ ซึ่งแบ่งได้ 3 ระดับ คือ

3.1 หนังสือพิมพ์ระดับนานาชาติ (International newspaper) เป็นหนังสือพิมพ์ที่ผลิตขึ้นในประเทศใดประเทศหนึ่งแล้วจัดส่งไปจำหน่ายในประเทศต่างๆ โดยใช้ภาษาสากล มีผู้อ่านหลากหลายต่างเชื้อชาติ ต่างภาษา เช่น New York Times ของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

3.2 หนังสือพิมพ์ระดับชาติ (National newspaper) เป็นหนังสือพิมพ์ที่พิมพ์จำหน่ายทั่วไปภายในประเทศ มีเนื้อหาและข่าวสารเป็นเรื่องส่วนรวมในประเทศ ทุกท้องถิ่นให้ความสนใจ เช่น เรื่องที่เกี่ยวกับรัฐบาล การเมือง เศรษฐกิจ สังคม ศิลปะ วัฒนธรรม หรือเรื่องราวของต่างประเทศที่น่าสนใจ ซึ่งหนังสือพิมพ์รายวันในกรุงเทพฯ ที่จัดได้ว่าเป็นหนังสือพิมพ์ระดับชาติ นำเสนอเนื้อหาทั่วไปและมีจำหน่ายทั่วประเทศ เช่น ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชน สยามรัฐ เป็นต้น

3.3 หนังสือพิมพ์ระดับท้องถิ่น (Local newspaper) เป็นหนังสือพิมพ์ที่พิมพ์จำหน่ายในท้องถิ่นต่างๆ มีเนื้อหาสาระที่เน้นข่าวสาร เหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวภายในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นสำคัญ ซึ่งอาจแบ่งย่อยได้เป็น

- ระดับภูมิภาค (Regional newspaper) เป็นหนังสือพิมพ์ที่จัดทำเพื่อผู้อ่านที่อยู่ในกลุ่มภูมิภาคเดียวกัน อาจประกอบด้วยหลายจังหวัด เช่น หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ เป็นหนังสือพิมพ์สำหรับภาคเหนือ มีผู้อ่านที่จังหวัดเชียงใหม่ และเชียงราย เป็นต้น

- ระดับจังหวัด (Provincial newspaper) เป็นหนังสือพิมพ์ที่จัดทำเพื่อผู้อ่านที่อยู่ในเขตจังหวัดนั้นๆ เพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นหรือจังหวัด เช่น หนังสือพิมพ์เพชรภูมิของจังหวัดเพชรบุรี หนังสือพิมพ์พิมพ์พิเศษของจังหวัดพิษณุโลก เป็นต้น

- ระดับชุมชน (Community newspaper) เป็นหนังสือพิมพ์ที่จัดทำเพื่อผู้อ่านที่อยู่ในเขตชุมชนนั้นๆ ที่เป็นชุมชนชานเมืองใหญ่หรือในเขตอำเภอที่มีประชากรหนาแน่น เช่น หนังสือพิมพ์ของชุมชนเมืองพัทยา หนังสือพิมพ์ของชุมชนเมืองหัวหิน เป็นต้น

1.2) องค์ประกอบของหนังสือพิมพ์⁹

องค์ประกอบของหนังสือพิมพ์โดยทั่วไปจะประกอบด้วยเนื้อหาต่างๆ ที่เป็นข่าว บทความ สารคดี คอลัมน์ เนื้อหาบันเทิง และโฆษณา ซึ่งสามารถแบ่งรูปแบบการนำเสนอและเนื้อหาที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ได้ ดังนี้คือ

1. ข่าว (News) เนื้อหาที่เป็นข่าวนั้น อาจนำเสนอในรูปแบบของข้อเขียนแสดงรายละเอียดของข่าวและรูปภาพที่เรียกว่า ภาพข่าว เพราะภาพข่าวเป็นองค์ประกอบ

⁹ สุภาณี นิตยเสมอ. การหนังสือพิมพ์เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 1. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2537). หน้า 24

ของข่าวที่ช่วยสื่อความหมายเป็นเรื่องราวได้ชัดเจนขึ้น มีคุณค่าในเชิงข่าว ทำให้ผู้อ่านเห็นเหตุการณ์ ตอบคำถามว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไรได้

ข่าวควรประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 3 ประการ คือ ความน่าสนใจ (Interest) ข้อเท็จจริง (Facts) และผู้อ่าน (Readers) กล่าวคือ ข่าวต้องเป็นข้อเท็จจริงที่น่าสนใจสำหรับผู้อ่าน ซึ่งข้อเท็จจริงที่นำมารายงานนั้นต้องครอบคลุมเหตุการณ์ สถานการณ์ และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นหรือผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการเห็นพ้องกันว่าสำคัญและน่าสนใจพอที่ประชาชนหรือผู้อ่านควรรู้ โดยพิจารณาจากคุณค่าข่าวประกอบ

- ข่าวหน้าหนึ่ง เป็นข่าวเด่นประจำวันที่มีความสดใหม่ ทันเหตุการณ์ และสอดคล้องกับนโยบายของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ การให้ความสำคัญกับการพาดหัวข่าวและภาพประกอบข่าว เพื่อดึงดูดสายตา สร้างความสนใจจากผู้อ่าน นอกจากหัวข่าวแล้วหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ยังประกอบด้วย ความนำ และรายละเอียดบางส่วนในเนื้อหาข่าว และภาพข่าว

- ข่าวหน้าใน เป็นข่าวที่น่าสนใจโดยจำแนกตามหมวดหมู่ของเนื้อหา เช่น ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวต่างประเทศ การเมือง สังคม การศึกษา ข่าวภูมิภาค ข่าวกีฬา ข่าวบันเทิง เป็นต้น ซึ่งการเรียงลำดับข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์นั้นขึ้นอยู่กับนโยบายของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ เพื่อสะดวกในการจัดหน้าหนังสือพิมพ์ตามชื่อประเภทที่กำหนดไว้และความสะดวกของผู้อ่านในการเลือกอ่านเรื่องที่สนใจ

2. บทความ (Articles) เนื้อหาที่เป็นบทความในหนังสือพิมพ์นั้นมีหลากหลายรูปแบบ โดยส่วนใหญ่เป็นข้อเขียนแสดงความคิดเห็นที่ผู้เขียนเสนอความคิดเห็นหรือมุมมองเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่อยู่ในความสนใจ อาจเป็นการวิพากษ์ วิจารณ์ วิเคราะห์ เพื่อขยายมุมมองของผู้อ่านให้เท่าทันกับเหตุการณ์ เปิดโลกทัศน์ และลดช่องว่างความรู้ความเข้าใจ อันได้แก่

2.1 บทบรรณาธิการ (Editorial) เป็นบทความที่เขียนขึ้นเพื่อแสดงทัศนะหรือความคิดเห็นในนามของหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับต่อเรื่องราวที่เป็นประเด็นในสังคมหรือกำลังได้รับความสนใจ และมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งในระยะสั้นหรือระยะยาว โดยความคิดเห็นที่บรรณาธิการแสดงออกในบทบรรณาธิการนั้นต้องผ่านการวินิจฉัยและพิจารณาอย่างรอบคอบจากการประชุมกองบรรณาธิการ อีกทั้งสมเหตุสมผล ถูกต้อง และเป็นข้อเท็จจริง ปราศจากอคติ เพื่อเป็นการชี้แนะหรือหาทางออกที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาอย่างเป็นกลาง

ตลอดจนสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ผู้อ่านด้วยภาษาที่สุภาพ และเข้าใจง่าย

2.2 บทวิจารณ์ (Criticism) เป็นบทความแสดงความคิดเห็นเชิงวิพากษ์วิจารณ์ หรือแสดงทัศนะเกี่ยวกับผลงานวรรณกรรม สิ่งประดิษฐ์ที่มีคุณค่า เช่น วรรณกรรม หนังสือ ละคร ภาพยนตร์ ผลงานศิลปะ เป็นต้น โดยผู้เขียนบทวิจารณ์ควรมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่ตนวิจารณ์ แสดงความคิดเห็นได้อย่างมีเหตุมีผลและวิจารณ์ อย่างสร้างสรรค์ สามารถอธิบาย ไขความ สร้างความเข้าใจให้ผู้อ่านเห็นคุณค่าและ ได้รับประโยชน์จากการวิจารณ์หรือเป็นการแสดงความคิดเห็นให้เจ้าของผลงาน เห็นถึงข้อดีข้อเสียด้วยความเป็นกลาง

3. **สารคดี (Features)** เนื้อหาที่เป็นสารคดีในหนังสือพิมพ์เป็นข้อเขียนที่มี ลักษณะเฉพาะ มุ่งให้สาระ ความรู้ ข้อเท็จจริงในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือรายงานเรื่องที่เป็น ความจริง มีวัตถุประสงค์เพื่อบอกกล่าว เล่าเรื่อง รายงานความจริงด้วยการเรียบเรียง เนื้อหาอย่างมีระบบ สละสลวย ได้ใจความ ใช้ภาษาที่มีอรรถรสสูงใจ เน้นองค์ประกอบ ของสารคดีคือ ให้สาระที่เป็นประโยชน์ทั้งในด้านความรู้และข่าวสาร อยู่ในความสนใจ ของปวงชนทั่วไป (Human interest) และช่วยผ่อนคลายความเครียด ทั้งนี้เพื่อให้สาระ และความบันเทิงแก่ผู้อ่าน ผู้เขียนสามารถสื่อสารกับผู้อ่านด้วยการสร้างสรรค์งานเขียน อย่างอิสระปราศจากเงื่อนไขของเวลา มีเวลาศึกษารวบรวมข้อมูลเพื่อแสดงรายละเอียด เชิงกว้างและลึกของเรื่องนั้นๆ ทั้งยังสอดแทรกสาระบันเทิงหรืออารมณ์ขัน โดยไม่ทิ้ง สาระที่เป็นประโยชน์และอยู่บนพื้นฐานของความจริงซึ่งพิสูจน์ได้

4. **คอลัมน์ (Column)** เนื้อหาที่เป็นคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์มีอยู่หลากหลาย ประเภท สามารถจำแนกได้ตามชื่อคอลัมน์อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีลักษณะเป็น ข้อเขียนที่มีการกำหนดกรอบพื้นที่ชัดเจนอยู่ในหน้าประจำและมีคอลัมนิสต์ (Columnist) หรือผู้เขียนบทความประจำคอลัมน์นั้นเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งอาจใช้นามจริง หรือนามแฝงก็ได้ โดยจะเปิดโอกาสให้ผู้อ่านและคอลัมนิสต์ได้แสดงความคิดเห็นใน เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีเป้าหมาย เพื่อแลกเปลี่ยนทัศนะ ความรู้ และความคิดเห็นใน ด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับข่าวหรือเหตุการณ์ปัจจุบัน นำเสนอเนื้อหาสาระที่อยู่ในความสนใจ ของผู้อ่านตั้งแต่เรื่องระดับชาติไปจนเรื่องทั่วไป ประเภทคอลัมน์ที่ปรากฏใน หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย¹⁰ ได้แก่

¹⁰ มาลี บุญศิริพันธ์. วารสารศาสตร์เบื้องต้น ปรัชญาและแนวคิด. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550). หน้า 30

4.1 คอลัมน์วิเคราะห์ข่าว เป็นข้อเขียนเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่กำลังเป็นข่าว มีการอธิบาย วิเคราะห์ ให้เหตุผล ตลอดจนแสดงความคิดเห็นประกอบการคาดการณ์ แนวโน้มของเหตุการณ์ โดยผู้เขียนมุ่งให้สาระหรืออธิบายความเป็นมา พร้อมทั้งประเด็นที่น่าสนใจ แสดงความคิดเห็นซึ่งจะมีประเด็นข่าวหรือน่าหนักน้อยกว่าบทบรรณาธิการ เนื่องจากเป็นทัศนะของผู้เขียนคอลัมน์เพียงคนเดียว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้ความเชี่ยวชาญและความน่าเชื่อถือของผู้เขียนด้วยว่าจะเป็นที่ยอมรับของผู้อ่านมากน้อยเพียงไร คอลัมน์ประเภทนี้จะถูกกำหนดให้อยู่ในหน้าบทบรรณาธิการหรืออยู่ตรงข้าม เพราะเรื่องที่น่าเสนอจะค่อนข้างหนักและมีประเด็นเกี่ยวกับมุมมองทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมที่เกิดขึ้น

4.2 คอลัมน์ซุบซิบสังคม เป็นข้อเขียนเกี่ยวกับเรื่องของคุณคนที่มีชื่อเสียงในสังคม ตั้งแต่เรื่องเล็ก เกร็ดน้อย เรื่องส่วนตัวไปจนถึงความเป็นไปของคุณคนในชุมชนหรือสังคม เป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นทั้งข้อเท็จจริงและข่าวลือในสังคม ซึ่งได้รับความนิยมมากเมื่อเทียบกับคอลัมน์ประเภทอื่น เนื่องจากสอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ที่อยากรู้อยากเห็นเรื่องของคุณคนอื่น บางครั้งเนื้อหาในคอลัมน์อาจเป็นเบาะแสของข่าวหน้าหนึ่งหรือกลายเป็นเครื่องมือของแหล่งข่าวในการหยั่งท่าทีของสังคม

4.3 คอลัมน์ซุบซิบการเมือง เป็นข้อเขียนที่มุ่งเสนอความเคลื่อนไหวที่ไม่ค่อยเป็นทางการและมีประเด็นการเมืองของคุณคนในแวดวงรัฐบาล นักการเมือง ข้าราชการ นักธุรกิจที่สะท้อนปัญหาในระดับชาติหรือระหว่างประเทศได้ โดยเรื่องที่น่าเสนออาจเป็นประเด็นที่ยังไม่ชัดเจนหรือหนักแน่นพอจะนำมาเขียนเป็นข่าวได้ แต่มีข้อมูลหรือเค้าเงื่อนของข้อเท็จจริงที่ค่อนข้างเชื่อถือได้ เช่น การโยกย้ายเปลี่ยนแปลงตำแหน่งข้าราชการระดับสูง การปรับคณะรัฐมนตรีก่อนมีการแถลงอย่างเป็นทางการ เป็นต้น ทำให้ได้รับความสนใจจากผู้อ่านค่อนข้างมาก

4.4 คอลัมน์อารมณ์ขัน เป็นข้อเขียนหรือภาพเขียนที่มีเป้าหมายเพื่อการหยอกล้อหรือประชดประชัน (Satire) เหตุการณ์ปัจจุบัน บุคคลที่เป็นข่าว แหล่งข่าว สภาพสังคม เพื่อสร้างความบันเทิง ความขบขันให้กับผู้อ่านได้ผ่อนคลายความเครียดอย่างมีสาระในอีกรูปแบบหนึ่ง เช่น คอลัมน์การ์ตูนล้อการเมือง

4.5 คอลัมน์แนะนำหรือเสนอวิธีปฏิบัติ เป็นข้อเขียนที่ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ช่วยให้อ่านได้รับเกร็ดความรู้ที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตหรือแก้ปัญหาได้ เช่น วิธีการทำอาหาร การประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ การประหยัดพลังงาน การสร้างอาชีพ เป็น

ต้น สามารถเป็นช่องทางหนึ่งในการช่วยเยียวยาจิตใจของผู้อ่าน แนะนำแนวทางให้ไปใช้คลี่คลายปัญหา ซึ่งหนังสือพิมพ์เกือบทุกฉบับจะนำเสนอคอลัมน์ประเภทนี้

4.6 คอลัมน์จดหมายจากผู้อ่าน เป็นข้อเขียนที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมต่อสังคม โดยเป็นพื้นที่สำหรับแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งคอลัมน์ประเภทนี้จะเป็นช่องทางหนึ่งที่จะสะท้อนทัศนะของผู้อ่านเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชน

4.7 คอลัมน์วิจารณ์ เป็นข้อเขียนที่ให้ข้อมูลสาระเล็กๆ น้อยๆ ในวงสังคมเกี่ยวกับเกร็ด ประเด็น ความเคลื่อนไหวในหลายๆ ด้านทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา การต่างประเทศ สิ่งแวดล้อม กีฬา อยู่ในคอลัมน์เดียวกัน โดยแยกประเด็นด้วยการใช้ลักษณะตัวอักษรต่างกันในแต่ละหัวเรื่อง (Sub-head) เพื่อเน้นให้ผู้อ่านเห็นความแตกต่างในแต่ละประเด็นที่นำเสนอด้วยภาษาเชิงทางการ มีสำนวนหนักเบาตามประเด็นเนื้อหาและลีลาการเขียนของคอลัมนิสต์ ซึ่งคอลัมน์ประเภทนี้จะพบไม่บ่อยนักในหนังสือพิมพ์ เช่น คอลัมน์รถไฟการเมือง

4.8 คอลัมน์บทความทั่วไป เป็นข้อเขียนที่เปิดโอกาสให้ผู้อ่าน นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญส่งงานเขียนเข้ามาร่วมแสดงความรู้ ความคิดเห็นในเรื่องที่สนใจ ทั้งประเด็นทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่กำลังเป็นข่าวหรืออยู่ในกระแสความสนใจของประชาชน ตลอดจนประเด็นที่ผู้อ่านควรทราบ เช่น การพัฒนาชนบท การศึกษา สิ่งแวดล้อม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น ซึ่งความหลากหลายของการนำเสนอความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์เท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

5. **เนื้อหาบันเทิง (Entertainment)** เป็นการเสนอเนื้อหาที่ให้ความบันเทิงเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงสาระความรู้ เพื่อให้ผู้อ่านผ่อนคลายความเครียดจากข่าวและบทความ เช่น บทละครโทรทัศน์ที่ฉายทางโทรทัศน์ นวนิยาย เรื่องสั้น การพยากรณ์ดวงชะตา การแจ้งรายการโทรทัศน์และวิทยุ การ์ตูน ปริศนาอักษรไขว้ เวลาฉายรอบภาพยนตร์ เป็นต้น

6. **โฆษณา (Advertising)** หนังสือพิมพ์มีรายได้จากโฆษณาประมาณ 2 ใน 3 หรือประมาณ 75-80% ของรายได้ทั้งหมด ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้หนังสือพิมพ์ดำเนินธุรกิจอยู่ได้โดยขายหนังสือพิมพ์ในราคาที่ไม่แพง นอกจากนี้โฆษณาที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ยังเป็นช่องทางหนึ่งให้ผู้บริโภคหรือผู้อ่านสามารถเปรียบเทียบคุณภาพและราคาสินค้าได้

1.3) ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดเนื้อหาของหนังสือพิมพ์

การที่หนังสือพิมพ์จะได้รับความนิยมหรือความเชื่อถือจากผู้อ่านมากน้อยเพียงใด นั้นขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่น่าเสนอด้วย โดยปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ ได้แก่

1. **นโยบายของหนังสือพิมพ์** เป็นสิ่งที่หนังสือพิมพ์ยึดถือเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ อาจมีการเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้ โดยนโยบายหลักของหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่คือ การเสนอข่าวสารให้ตรงตามความเป็นจริงอย่างเป็นกลาง และส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย ส่วนนโยบายอื่นๆ อาจแตกต่างกันไป มีผลต่อลักษณะการรายงานข่าวและการให้คุณค่าข่าว เช่น หนังสือพิมพ์คุณภาพมักจะมีนโยบายในการนำเสนอข่าวแบบเชิงคุณภาพ เน้นข่าวที่มีเนื้อหาหนักอย่างเศรษฐกิจ การเมือง สังคม หนังสือพิมพ์เชิงปริมาณมักจะเน้นเนื้อหาที่อยู่ในความสนใจของคนทั่วไปหรือปฏิกชนวิสัย หรือนำเสนอข่าวที่มีเนื้อหาไม่หนักมากอย่างข่าวอาชญากรรม ภัยพิบัติ บุคคล ความขัดแย้ง เพื่อมุ่งขายหนังสือพิมพ์ให้ได้เป็นจำนวนมาก หนังสือพิมพ์เฉพาะด้านจะเน้นข่าวสาร สารความรู้ บันเทิงที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาหลักของหนังสือพิมพ์ที่น่าเสนอ เช่น หนังสือพิมพ์ธุรกิจเน้นข่าวเศรษฐกิจ การค้า หนังสือพิมพ์กีฬาเน้นข่าวกีฬา บุคคลในแวดวงกีฬา และหนังสือพิมพ์บันเทิงเน้นข่าวบันเทิง บุคคลในวงการบันเทิง ข่าวซุบซิบสังคม เป็นต้น นอกจากนี้เนื้อหา รูปแบบ และการนำเสนอแล้ว คำขวัญของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับก็สามารถสะท้อนนโยบายของหนังสือพิมพ์ได้ในระดับหนึ่งด้วย

2. **เนื้อหาของหนังสือพิมพ์** ข้อจำกัดในเนื้อหาของหนังสือพิมพ์เป็นตัวแปรหนึ่งในการกำหนดปริมาณข่าวและเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ การประเมินคุณค่าข่าวจึงเป็นวิธีการคัดสรรข่าวที่นักข่าวและบรรณาธิการข่าวเห็นว่ามีคุณค่าและน่าสนใจลงตีพิมพ์ก่อน ซึ่งหมายความว่าในหนึ่งวันจะมีปริมาณข่าวที่ถูกตัดทิ้งไปเป็นจำนวนมาก และเนื่องจากรายได้หลักของหนังสือพิมพ์มาจากโฆษณา ทำให้เนื้อที่ส่วนหนึ่งต้องถูกจำกัดเป็นเนื้อที่โฆษณาด้วย การกำหนดเนื้อหาของข่าวในหนังสือพิมพ์จึงต้องคำนึงถึงพื้นที่ที่จะนำเสนอว่าจะเสนอข่าวอย่างไร รายละเอียดของข่าวมากน้อยเพียงใด และต้องมีรูปภาพประกอบด้วยหรือไม่ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจและได้รับสารจากข่าวที่นำเสนอได้

3. **ปัจจัยทางด้านเวลา** เป็นปัจจัยที่มีบทบาทในด้านความสดใหม่ รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ของหนังสือพิมพ์ เนื่องจากทุกฝ่ายต้องทำงานแข่งกับเวลา เพื่อให้ทันตามกำหนดและเวลาในการวางแผนของหนังสือพิมพ์ในแต่ละวัน ข่าวที่นำเสนอต้องมีความสดใหม่ ทันเหตุการณ์ และกำลังอยู่ในความสนใจของประชาชนแข่งกับหนังสือพิมพ์คู่แข่งฉบับอื่นๆ ทำให้บางครั้งข่าวที่นำเสนออาจยังหาข้อสรุปไม่ได้หรือตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ไม่ครบถ้วน แหล่งข่าวอาจให้ข้อมูลบิดเบือนหรือไม่ถูกต้องชัดเจนได้

4. **ทัศนคติของบรรณาธิการหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้อง** ทัศนคติส่วนตัวของบรรณาธิการและความเชื่อส่วนตัวของเจ้าของหนังสือพิมพ์มีบทบาทต่อการพิจารณาตัดสินใจเลือกเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงใดมาเป็นข่าว เพื่อลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ ส่วนความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในกองบรรณาธิการตั้งแต่ผู้สื่อข่าว ช่างภาพ นักเขียนข่าว นักเขียนบทความ สารคดี และคอลัมนิสต์นั้นถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญต่อคุณภาพของเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ ซึ่งถ้าสามารถจับประเด็นได้ถูกต้อง รวดเร็ว ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และรายงานออกมาได้สละสลวยทั้งในเชิงวิเคราะห์ อธิบาย ดีความ หรือเจาะลึกได้ จะทำให้ผู้อ่านอยากติดตามและเกิดความเชื่อถือทั้งต่อผู้เขียนและหนังสือพิมพ์

5. **ปัจจัยทางด้านธุรกิจและเศรษฐกิจของหนังสือพิมพ์** เนื่องจากหนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่มีลักษณะการดำเนินการแบบธุรกิจเอกชนที่ต้องอาศัยการลงทุน รายได้หลักของหนังสือพิมพ์ก็มาจากโฆษณา ดังนั้นเพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์จึงต้องพิจารณาปัจจัยทางด้านธุรกิจและเศรษฐกิจของหนังสือพิมพ์ด้วย การมีเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจ การค้า และการเมือง อาจส่งผลต่อเสรีภาพและความเป็นอิสระของฝ่ายบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ทำให้ลักษณะเนื้อหาที่ปรากฏขาดความเป็นกลางหรือเน้นประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่าการนำเสนอข้อเท็จจริงได้ในบางครั้ง

6. **ปัจจัยแวดล้อม** เป็นสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น เช่น สถานการณ์การเมือง เศรษฐกิจ กระแสสังคม หนังสือพิมพ์จะตีพิมพ์เนื้อหาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ภายนอกที่กำลังเป็นกระแสอยู่ในขณะนั้น เนื่องจากจะได้รับความสนใจจากผู้อ่านมาก และทำให้รู้สึกว่หนังสือพิมพ์มีความรวดเร็วในการรายงานเรื่องราว ทันต่อเหตุการณ์ โดยสามารถทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้ ความเข้าใจ และทราบรายละเอียดของเหตุการณ์นั้นได้ ทั้งยังช่วยเปิดประเด็น จุดประกายความคิดหรือชี้นำสังคมให้ดีขึ้น

7. **ผู้อ่าน** เนื่องจากผู้อ่านเป็นลูกค้าของหนังสือพิมพ์ ถือว่าเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลในการกำหนดมาตรฐานและความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ระดับหนึ่ง ดังนั้นคุณภาพและ

ระดับการศึกษาของผู้อ่านจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถกำหนดรูปแบบการเสนอ เนื้อหา และประสิทธิภาพการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ได้ นอกจากนี้ยังมีรสนิยม ความรู้ และฐานะทางเศรษฐกิจของผู้อ่านที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการกำหนดทิศทางการนำเสนอ ข่าวของหนังสือพิมพ์ด้วย กล่าวคือ ยิ่งผู้อ่านมีความรู้เท่าทันสื่อหนังสือพิมพ์มากเพียงไร ก็ยิ่งมีโอกาสตรวจสอบประสิทธิภาพของการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ได้มากขึ้น เท่านั้น ไม่ใช่เป็นแค่เพียงผู้รับสารอย่างเดียว

1.4) องค์กรหนังสือพิมพ์และหน่วยงานต่าง ๆ

หนังสือพิมพ์เป็นธุรกิจที่มีลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างจากธุรกิจอื่นๆ คือต้องเสนอ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมและต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย ผู้อ่านหรือ ลูกค้าน่าจะซื้อสินค้าหรือหนังสือพิมพ์เพื่อต้องการทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งใน รูปแบบของข่าว บทความ สารคดี บทวิจารณ์ และบทบรรณาธิการ โดยข่าวสารนั้นจะมี อิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของผู้อ่านไม่มากนักน้อย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองได้

โดยทั่วไปองค์กรหนังสือพิมพ์ประกอบด้วยหน่วยงานหลัก 3 ฝ่ายคือ

1. ฝ่ายบรรณาธิการ (Editorial Department) เป็นฝ่ายที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ กระบวนการด้านเนื้อหาสาระที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ทั้งหมด ซึ่งเริ่มตั้งแต่การแสวงหา ข้อมูลข่าวสาร เตรียม ตรวจสอบ ตลอดจนปรับปรุงต้นฉบับสำหรับพิมพ์ทุกประเภท เช่น ข่าวสำหรับหน้าหนึ่ง ข่าวในประเทศ ข่าวต่างประเทศ บทความ สารคดี บท บรรณาธิการ ภาพข่าว และการ์ตูน โดยเนื้อหาทุกประเภทที่ส่งมายังฝ่ายบรรณาธิการ จะได้รับการพิจารณา วินิจฉัยคุณค่า ตรวจสอบข้อมูล ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องตาม ข้อเท็จจริง มีการเขียนให้เหมาะสมในรูปแบบต่างๆ ที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ ทั้งข่าว บทความ พาดหัวข่าว การกำหนดขนาดตัวอักษร และการจัดหน้า ก่อนส่งไปยังฝ่าย ผลิตหรือฝ่ายการพิมพ์ กล่าวคือ ฝ่ายบรรณาธิการมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อความ สมบูรณ์พร้อมของต้นฉบับ ตั้งแต่การเตรียมประเด็นข่าว ภาพข่าว เนื้อหาทุกประเภทที่ นำเสนอในหนังสือพิมพ์ไปยังฝ่ายผลิตให้ดำเนินการจัดพิมพ์เป็นหนังสือพิมพ์ฉบับ สมบูรณ์

หนังสือพิมพ์อาจแบ่งการทำงานในฝ่ายบรรณาธิการออกเป็นหน่วยย่อย ตามสายข่าว ประเภทข่าว หรือกลุ่มประเภทเนื้อหา เพื่อความสะดวกในการสั่งการ

และปฏิบัติงาน เช่น ฝ่ายข่าวในประเทศ ฝ่ายข่าวต่างประเทศ ฝ่ายกีฬา ฝ่ายบทความ ฝ่ายช่างภาพ ฝ่ายบรรณาธิการ เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายองค์กร การจัดแบ่งตามกระบวนการทำงานและความเหมาะสมของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ ได้แก่

- ห้องข่าว (News room) งานในส่วนนี้เกี่ยวข้องกับข่าว ข้อมูล และเนื้อหาทุกประเภทที่จะได้รับการเขียนเป็นต้นฉบับที่ถูกต้อง ภายใต้การดูแลของหัวหน้าข่าวและบรรณาธิการ อาจแบ่งเป็นหน่วยย่อยๆ ตามประเภทเนื้อหาที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ เช่น โต๊ะข่าวการเมือง โต๊ะข่าวเศรษฐกิจ โต๊ะข่าวกีฬา โต๊ะข่าวบันเทิง เป็นต้น โดยการทำงานจะเริ่มตั้งแต่บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าว มอบหมายให้ผู้สื่อข่าวประจำกองบรรณาธิการไปรวบรวมข้อมูลข่าวตามสถานที่ต่างๆ หรือจากแหล่งข่าว ซึ่งข้อมูลข่าวที่ได้มาจะได้รับการพิจารณาคัดเลือกตามหลักคุณค่าข่าวให้ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์

- ฝ่ายบรรณาธิการ (Copydesk) มีหน้าที่ตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข ตกแต่งต้นฉบับที่ผ่านการกลั่นกรองจากบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวมาแล้ว โดยงานในส่วนนี้จะพิจารณาในเรื่องความถูกต้องของเนื้อหา ภาษา ไวยากรณ์ รูปแบบการนำเสนอ ตลอดจนความกระชับในลีลาการเขียน มีการตัดคำฟุ่มเฟือยที่เกินความจำเป็น หรือมีการเติมข้อมูลให้สมบูรณ์ครบถ้วน แก้ไขตัวสะกด การเว้นวรรคตอนให้ถูกต้อง การจัดย่อหน้า ลักษณะพาดหัวข่าว ตัวอักษร และการจัดหน้าตามรูปแบบที่กำหนดของหนังสือพิมพ์ในหน้าต่างๆ ซึ่งบุคลากรในฝ่ายนี้ประกอบด้วยพนักงานพิมพ์ต้นฉบับ พนักงานตรวจแก้ต้นฉบับ พนักงานเรียบเรียงต้นฉบับ และพนักงานพิสูจน์อักษร

- ฝ่ายบทบรรณาธิการ (Editorial room) เป็นฝ่ายที่รับผิดชอบต้นฉบับงานเขียนที่นำลงในหน้าบทบรรณาธิการและหน้าตรงข้ามหน้าบทบรรณาธิการ ซึ่งงานเขียนส่วนใหญ่เป็นบทความแสดงความคิดเห็น สารคดี การ์ตูนล้อการเมือง และจดหมายจากผู้อ่าน มีผู้เขียนบทบรรณาธิการและผู้เขียนคอลัมน์ในหน้าบทบรรณาธิการเป็นผู้รับผิดชอบข้อเขียนต่างๆ

- ฝ่ายภาพ (Photography division) เป็นฝ่ายที่รับผิดชอบด้านการผลิตต้นฉบับภาพประเภทต่างๆ เพื่อลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ เช่น ภาพข่าว ภาพประกอบข่าว ภาพประกอบสารคดี ภาพบุคคล เป็นต้น ซึ่งจะทำงานใกล้ชิดและประสานงานกันกับห้องข่าว โดยบุคลากรในฝ่ายนี้ประกอบด้วยช่างภาพ พนักงานฝ่ายศิลป์ และบรรณาธิการภาพ

- ห้องสมุดหนังสือพิมพ์ (Morgue) เป็นสถานที่สำหรับเก็บเอกสาร ข้อมูล ข่าว หลักฐานที่ใช้แล้ว และหนังสือพิมพ์เก่าที่อยู่ในสภาพขึ้นข่าวตัดหรือไมโครฟิล์ม เพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการค้นคว้า อ้างอิง หรือเป็นประโยชน์ต่อการทำงาน ข่าว สามารถใช้เป็นภูมิหลังให้กับข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

2. ฝ่ายบริหารจัดการ (Management department) เป็นฝ่ายที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับการเงิน การจัดการทางธุรกิจ และรายได้ของหนังสือพิมพ์ เพื่อความอยู่รอดของ องค์การ ซึ่งครอบคลุมถึงการจัดจำหน่าย การตลาด การเงินการบัญชี การโฆษณา การ บริหารงานบุคคล และการจัดส่ง ฝ่ายนี้จึงมีบทบาทสำคัญต่อความก้าวหน้าขององค์การ หนังสือพิมพ์ด้วยประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ การขายพื้นที่โฆษณา การส่งเสริม การขาย การวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด การกำหนดแผนการจำหน่าย ตลอดจนการสร้าง ความสัมพันธ์กับเครือข่ายธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยไม่เสียสมดุลของความเป็นกลางใน หน้าที่สื่อมวลชน อาจแบ่งย่อยฝ่ายรับผิดชอบตามลักษณะงาน เช่น

- ฝ่ายโฆษณา (Advertising department) เนื่องจากโฆษณาเป็นรายได้ หลักของหนังสือพิมพ์ จึงมีบทบาทอย่างมากต่อสถานภาพและความอยู่รอดของ องค์การ ผู้จัดการฝ่ายโฆษณาร่วมกับผู้บริหารฝ่ายอื่นๆ ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย และอัตราการขายเนื้อที่โฆษณา วางแผนการเสนอขายพื้นที่โฆษณาทั้งโฆษณา ย่อยและโฆษณาขนาดใหญ่ให้แก่ลูกค้าที่ต้องการลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือพิมพ์ ซึ่งงานในส่วนนี้จะครอบคลุมถึงการออกแบบจัดทำร่างต้นแบบชิ้นงานโฆษณาและ การติดต่อประสานความสัมพันธ์กับลูกค้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาไว้ซึ่งแหล่ง รายได้ถาวรของหนังสือพิมพ์

- ฝ่ายจัดจำหน่าย (Circulation department) เนื่องจากยอดการจัด จำหน่ายหนังสือพิมพ์ สามารถส่งผลต่อรายได้จากการขายพื้นที่โฆษณาได้ เนื่องจากเจ้าของผลิตภัณฑ์ต้องการลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์ที่มียอดจำหน่ายสูง มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการให้ยอดจำหน่ายหนังสือพิมพ์อยู่ในความนิยม ของผู้อ่านได้อย่างต่อเนื่อง ความรับผิดชอบของผู้จัดการฝ่ายจัดจำหน่ายครอบคลุม ถึงการจัดส่งหนังสือพิมพ์ไปยังแผงหนังสือหรือผู้อ่านที่เป็นสมาชิก การจัดทำบัญชี การขาย การตลาด และการส่งเสริมการขาย ดังนั้นเพื่อความสะดวกในการ จัดระบบการบริหารสามารถแบ่งออกเป็นแผนกย่อย เช่น แผนกจัดจำหน่ายในเขต เมืองและเขตนอกเมือง แผนกจัดส่งสมาชิก แผนกวางแผน และแผนกส่งเสริมการ ขาย เป็นต้น

- ฝ่ายรับพิมพ์งานพิเศษ (Job printing division) เป็นหน่วยงานเล็กๆ สังกัดอยู่ในฝ่ายจัดการหนังสือพิมพ์ ช่วยในการประหยัดค่าใช้จ่ายของหนังสือพิมพ์ ด้วยการสนับสนุนงานพิมพ์ประเภทแบบฟอร์ม คำสั่ง จดหมายเวียน เอกสารทุกชนิด วัสดุสำนักงานที่ต้องใช้ในฝ่ายบรรณาธิการ รับจ้างพิมพ์งานพิเศษจากผู้จ้างภายนอก เพื่อเพิ่มรายได้แก่หนังสือพิมพ์อีกทางหนึ่ง

3. ฝ่ายการผลิต (Production department) เป็นฝ่ายที่รับผิดชอบด้านการพิมพ์ ต้นฉบับที่ผ่านกระบวนการบรรณาธิการและการจัดหน้าในรูปแบบพร้อมพิมพ์จากฝ่ายบรรณาธิการแล้วมาดำเนินการผลิตเป็นหนังสือพิมพ์จำนวนมากเพื่อจำหน่าย ดังนั้นหน่วยงานหลักของฝ่ายผลิตคือ ฝ่ายโรงพิมพ์ ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบในส่วนการผลิตให้ได้หนังสือพิมพ์ฉบับสมบูรณ์พร้อมที่จะขนส่งไปวางจำหน่ายให้ทันกำหนดเวลา ซึ่งองค์การหนังสือพิมพ์ขนาดใหญ่ที่ผลิตหนังสือพิมพ์รายวันจำเป็นจะต้องมีโรงพิมพ์เป็นของตัวเอง มีแผนกผลิตแม่พิมพ์ที่นำต้นฉบับที่จัดหน้าเรียบร้อยแล้วมาทำแม่พิมพ์ และแผนกพับหนังสือพิมพ์ด้วยเครื่องพับกระดาษอัตโนมัติ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และทันเวลา นอกจากนี้ยังต้องมีการเก็บสต็อกกระดาษสำหรับพิมพ์หนังสือพิมพ์ให้เพียงพอ กับจำนวนที่ต้องการ ทั้งนี้เพื่อให้ฝ่ายผลิตสามารถผลิตหนังสือพิมพ์ได้เป็นจำนวนมาก ในเวลาที่รวดเร็วและทันกำหนดเวลาในการจัดจำหน่ายในแต่ละวัน

นอกจาก 3 หน่วยงานหลักขององค์การหนังสือพิมพ์แล้ว ยังมีฝ่ายอำนวยการที่ประกอบด้วยกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจการบริหารองค์การ ได้แก่ เจ้าของหรือผู้บริหารหนังสือพิมพ์ ทำหน้าที่ดูแลประสิทธิภาพการดำเนินงานในแต่ละหน่วยงานขององค์การให้สามารถทำงานได้บรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ขององค์การ มีอำนาจในการตัดสินใจกิจกรรมสำคัญๆ กำหนดนโยบายของหนังสือพิมพ์ทั้งในเชิงเนื้อหาและทางธุรกิจ สร้างความสัมพันธ์อันดีกับองค์การที่เกี่ยวข้อง และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์การต่อสาธารณชน

1.5) ลักษณะการเป็นเจ้าของธุรกิจหนังสือพิมพ์

ลักษณะการเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์มีแนวโน้มความเป็นธุรกิจเต็มรูปแบบตามแนวการบริหารธุรกิจประเภทอื่นๆ มากขึ้น โดยแฟรงค์ รัคเกอร์ (Frank W. Rucker) และ

เฮอริเบิร์ต วิลเลียมส์¹¹ (Herbert L. Williams) ได้แบ่งรูปแบบของการเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ไว้ดังนี้

1. แบบเจ้าของคนเดียว (Single ownership) เป็นการดำเนินธุรกิจในรูปแบบของเจ้าของคนเดียว บริหารโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลขนาดเล็ก ตลอดจนการบริหารงานแบบครอบครัวที่ให้สมาชิกในครอบครัวมีบทบาทร่วมในการตัดสินใจในด้านต่างๆ มีระบบการบริหารที่ค่อนข้างเป็นกันเอง ไม่มีกฎเกณฑ์มากนัก ส่วนใหญ่ใช้กับหนังสือพิมพ์ขนาดเล็ก มีระยะการวางตลาดไม่ถี่นัก โดยเจ้าของอาจทำหน้าที่เป็นทั้งบรรณาธิการ ผู้จัดการ และหน้าที่อื่นๆ ตามความจำเป็น ซึ่งการเป็นเจ้าของที่ควบคุมดูแลกิจการทั้งหมดเพียงผู้เดียวจะมีผลดีในด้านอำนาจการตัดสินใจทางธุรกิจ และนโยบายด้านการข่าว (Editorial policy) ดังนั้นความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการดำเนินธุรกิจจึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการและระดับความน่าเชื่อถือของเจ้าของหนังสือพิมพ์

2. แบบหุ้นส่วนหรือกลุ่ม (Partnership/Group ownership) เป็นการดำเนินธุรกิจในรูปแบบที่มีเจ้าของตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป บริหารโดยกลุ่มบุคคลรวมกันเป็นลักษณะในรูปแบบของห้างหุ้นส่วน มีเป้าหมายเพื่อผลกำไรขององค์กรเป็นหลัก ความรับผิดชอบในการบริหารงานจะกระจายไปยังบุคคลที่เป็นหุ้นส่วน ซึ่งเป็นผลให้อำนาจในการตัดสินใจต้องดำเนินการร่วมกัน เปิดโอกาสให้ผู้มีความสามารถต่างกัน ร่วมแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจด้านนโยบายและแนวทางการปฏิบัติเพื่อประโยชน์สูงสุดขององค์กร ทำให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของต้องรับผิดชอบต่อความอยู่รอดขององค์กรร่วมกัน โดยการเป็นหุ้นส่วนสามารถเป็นได้ทั้งแบบหุ้นส่วนทั่วไป (General partnership) และแบบหุ้นส่วนจำกัด (Limited partnership) ซึ่งมีระดับความรับผิดชอบตามกฎหมายต่างกัน

3. แบบบริษัทจำกัด (Company limited ownership) เป็นการดำเนินธุรกิจในรูปแบบบริษัทเป็นนิติบุคคล มีผู้ร่วมทุนไม่ต่ำกว่า 7 คน ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมในวงธุรกิจหนังสือพิมพ์ทั่วไป เนื่องจากความรับผิดชอบต่อหนี้สินของผู้ลงทุนอยู่ในวงจำกัดตามฐานะการลงทุน ทำให้ธุรกิจไม่กระทบกระเทือนเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้ร่วมทุน ในการดำเนินธุรกิจแบบนี้ เจ้าของธุรกิจหนังสือพิมพ์จะถือหุ้นเกินร้อยละ 51 จึงจะทำให้มีอำนาจในการควบคุมนโยบายด้านการบริหารงานส่วนใหญ่ได้ ใช้กับหนังสือพิมพ์

¹¹ Frank W. Rucker, & Herbert Lee Williams, *Newspaper Organization and Management*. Ames : Iowa State University Press, 1974 อ้างถึงใน มาลี บุญศิริพันธ์. หน้า 42

ระดับกลางและระดับใหญ่ที่ดำเนินการโดยกลุ่มธุรกิจครอบครัว เช่น ไทยรัฐ (บริษัท วัชรพล จำกัด), เดลินิวส์ (บริษัท สีพระยาการพิมพ์ จำกัด), แนวหน้า (บริษัท หนังสือพิมพ์แนวหน้า จำกัด), สยามรัฐ (บริษัท สยามรัฐ จำกัด) เป็นต้น

แบบบริษัทจำกัด (มหาชน) เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการดำเนินธุรกิจแบบบริษัท โดยมีผู้ถือหุ้นแบบไม่จำกัดจำนวนและมีการนำบริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ รายได้ของบริษัทจึงมาจากการระดมทุนและมูลค่าซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์เป็นส่วนใหญ่ โดยเจ้าของธุรกิจจะเป็นผู้บริหารจัดการและดำเนินการด้านการผลิตให้เป็นไปตามนโยบายของหนังสือพิมพ์และข้อตกลงร่วมกันกับผู้ถือหุ้น ทำให้การดำเนินกิจการต้องมีความระมัดระวัง สามารถสร้างความน่าเชื่อถือ และทำผลกำไรให้แก่ผู้ถือหุ้นได้ด้วย ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดขององค์กรและความก้าวหน้าทางธุรกิจ ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมใช้ในธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์ขนาดใหญ่ เช่น บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน), บริษัท โฟสต์พับลิชชิง จำกัด (มหาชน) เป็นต้น

4. แบบเครือข่ายหรือลูกโซ่ (Network/Chain ownership) เป็นการดำเนินธุรกิจในรูปแบบของบริษัทที่มีการรวมตัวกันในลักษณะเครือข่าย ขยายไปในปริมาณหลาย ๆ ได้ มีการบริหารในลักษณะเครือข่ายภายใต้นโยบายหลักของบริษัทแม่ อำนาจในการตัดสินใจจึงขึ้นอยู่กับสำนักงานใหญ่เป็นสำคัญ ทำให้เจ้าขององค์กรสามารถมีหนังสือพิมพ์ได้มากกว่า 1 ฉบับเป็นบริษัทลูก

5. แบบธุรกิจข้ามสื่อ (Cross-media ownership) เป็นการดำเนินธุรกิจในรูปแบบของบริษัทที่มีการรวมกลุ่มธุรกิจสื่อหลายประเภท ไม่จำกัดขอบเขตเฉพาะสื่อประเภทใดสื่อประเภทหนึ่ง ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อมวลชนประเภทต่างๆ เจ้าของหนังสือพิมพ์มีนโยบายขยายกิจการไปยังสื่อประเภทอื่นที่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจหลักได้ หรือเพื่อขยายผลประโยชน์ทางธุรกิจ เช่น บริษัท เนชั่นมัลติมีเดียกรุ๊ป จำกัด (มหาชน), บริษัท เมเนเจอร์ มีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันแนวโน้มการเป็นเจ้าของธุรกิจข้ามสื่อและหลายสื่อมีเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการกระจุกตัวของเจ้าของธุรกิจสื่อเพียงไม่กี่ราย แนวโน้มของการเสนอข่าวสารจึงอาจตกอยู่ภายใต้อิทธิพลทางเศรษฐกิจของเจ้าของสื่อหรือนักธุรกิจกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และยังคงคำนึงถึงความสัมพันธ์ของบรรดาเครือข่ายอื่นๆ ของเจ้าของหนังสือพิมพ์อีกด้วย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่สื่อมวลชน ความเป็นกลาง และเสรีภาพของหนังสือพิมพ์

6. แบบธุรกิจหลายกิจการ (Conglomerate ownership) เป็นการดำเนินธุรกิจที่มีกิจการหรือสินค้าหลายประเภทภายใต้เจ้าของเดียว โดยแต่ละกิจการจะแยกอำนาจในการบริหารออกจากกัน ซึ่งธุรกิจสื่ออาจเป็นเพียงส่วนหนึ่งจากกิจการทั้งหมดของ

เจ้าของที่มีแหล่งเงินทุนมหาศาลสามารถควบซื้อกิจการสื่อมวลชนได้ เช่น เจ้าของบริษัทธุรกิจศูนย์การค้า มีกิจการโรงแรม สถานบันเทิง และเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ด้วย เป็นต้น

7. **แบบธุรกิจร่วมทุน (Joint operation ownership)** เป็นการดำเนินธุรกิจหนังสือพิมพ์ร่วมกับโรงพิมพ์ สำนักพิมพ์ หรือธุรกิจอื่นๆ ที่สามารถช่วยลดต้นทุนในการผลิตด้วยการใช้สถานที่ อุปกรณ์ หรือเครื่องจักรร่วมกัน ตลอดจนการร่วมลงทุนทางการเงิน โดยมีการทำข้อตกลงเพื่อดำเนินการตามที่เห็นชอบและแบ่งผลกำไรร่วมกัน จะใช้กับหนังสือพิมพ์ขนาดเล็กหรือขนาดกลางที่มีทุนจำกัด

1.6) บทบาทและหน้าที่ของหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ถือเป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลและบทบาทหน้าที่ต่อสังคมในการให้ข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในสังคมให้ประชาชนได้รับทราบ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ในสังคม ให้ความรู้และความบันเทิง ตลอดจนเป็นสื่อกลางโฆษณาและประชาสัมพันธ์เรื่องราวที่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน ซึ่งหน้าที่พื้นฐานของหนังสือพิมพ์มีดังนี้คือ

1. **การให้ข่าวสาร (To inform)** ถือเป็นหน้าที่หลักในการเฝ้าติดตามเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในสังคมมาเสนอและรายงานให้ประชาชนได้รับทราบตามความจริง โดยไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นใดๆ ซึ่งรูปแบบการให้ข้อมูลข่าวสารอาจอยู่ในรูปแบบของข่าว สารคดี ประกาศแจ้งเตือน หรืออื่นๆ ที่เป็นข้อเท็จจริง ถูกต้อง ครบถ้วน เพียงตรง และเป็นกลาง โดยพิจารณาถึงคุณค่าข่าวที่มีผลกระทบหรือเกิดประโยชน์ต่อประชาชน

2. **การให้ความคิดเห็น (To give opinion)** เนื่องจากหนังสือพิมพ์ต้องแสวงหาข้อมูลข่าวสารมารายงานให้ประชาชนทราบ จึงต้องส่งผู้สื่อข่าวออกไปเก็บข้อมูลของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้มีโอกาสใกล้ชิดหรือสัมผัสกับเหตุการณ์จริง และในบางเหตุการณ์มีความซับซ้อนยากที่จะทำความเข้าใจ จึงเป็นหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ที่จะต้องรายงาน อธิบาย วิเคราะห์และตีความ ตลอดจนให้ความเห็นต่อเหตุการณ์ให้ผู้อ่านได้รับทราบอย่างมีเหตุผลและเป็นไปตามข้อเท็จจริง โดยความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์จะปรากฏในรูปแบบของบทความ คอลัมน์ต่างๆ และบทบรรณาธิการ

3. **การให้ความรู้ (To educate)** เป็นการให้ความรู้ การศึกษา จริยธรรม ตลอดจนถ่ายทอดมรดกทางสังคมและวัฒนธรรมให้กับผู้อ่านจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งทั้งใน

ทางตรงและทางอ้อม เช่น สารความรู้ที่ปรากฏในข้อเขียนต่างๆ ลักษณะการใช้ภาษา บทความวิชาการ บทความด้านต่างๆ ที่ช่วยส่งเสริมความรู้ความเข้าใจอย่างบทความ ด้านการศึกษา การเกษตร ศิลปวัฒนธรรม กฎหมาย ประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

4. การให้ความบันเทิง (To entertain) นอกจากการรายงานข่าวสาร แสดงความเห็น และการให้ความรู้แล้ว หนังสือพิมพ์ยังทำหน้าที่ช่วยผ่อนคลายความเคร่งเครียดต่อเหตุการณ์ต่างๆ ให้ผู้อ่านด้วยการให้ความบันเทิง นำเสนอเนื้อหาเพื่อความบันเทิงอย่างเช่น การ์ตูน เรื่องสั้น นวนิยายจากละครโทรทัศน์ การเสนอข่าวสารในแวดวงบันเทิง กีฬา สังคม คอลัมน์ซุบซิบ พยากรณ์ โหราศาสตร์ การท่องเที่ยว การแทรกอารมณ์ขันในคอลัมน์ต่างๆ ตลอดจนเนื้อหาอื่นๆ ที่ช่วยเพิ่มความสดวกแก่ผู้อ่านอย่างแผนผังรายการโทรทัศน์พร้อมเวลาออกอากาศ รอบฉายภาพยนตร์ แนะนำสถานที่ และตอบปัญหา เป็นต้น

5. การเป็นสื่อกลางโฆษณาและประชาสัมพันธ์ (To advertise and public relations) ถือว่าเป็นการบริการชุมชนอย่างหนึ่งในการทำหน้าที่เป็นสื่อประชาสัมพันธ์เรื่องราวที่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน ได้แก่ การให้เนื้อหาในการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง การศึกษา การส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นต้น ส่วนในด้านการเป็นสื่อโฆษณานั้นจะช่วยให้ผู้อ่านได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและบริการต่างๆ เช่น การโฆษณาขายผลิตภัณฑ์ รับสมัครงาน ทัวร์ท่องเที่ยว การลดราคาสินค้า ซึ่งช่วยเพิ่มทางเลือกและการตัดสินใจของประชาชน และเนื่องจากโฆษณารายได้หลักของหนังสือพิมพ์ ทำให้ช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายต่างๆ ได้ ประชาชนจึงสามารถซื้อหนังสือพิมพ์ได้ในราคาที่ไม่สูงนัก

จากหน้าที่พื้นฐานของหนังสือพิมพ์ที่กล่าวมาในข้างต้นแล้ว หนังสือพิมพ์ยังมีบทบาทที่สำคัญต่อสังคมในการทำหน้าที่สื่อมวลชนคือ

1. สุนัขเฝ้าบ้าน (Watchdog) เป็นบทบาทของสื่อมวลชนที่ต้องเฝ้าจับตาดูการทำงานของรัฐบาลให้เป็นไปตามที่แถลงนโยบายไว้อย่างสุจริตและโปร่งใส ตรวจสอบการบริหารงานของกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ในสังคมให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม อันถือเป็นส่วนหนึ่งในการถ่วงดุลอำนาจในระบอบการปกครองแบบเสรีประชาธิปไตย เฝ้าสังเกตการณ์สิ่งผิดปกติที่เกิดขึ้นในสังคมให้ประชาชนได้รับทราบ ช่วยดูแลปกป้องผลประโยชน์ของสาธารณะ จึงเปรียบเสมือนเป็นสุนัขเฝ้าบ้านที่คอยจับตาดูไม่ให้มีสิ่งผิดปกติเกิดขึ้นหรือถ้ามีเหตุอันควรสงสัยก็จะส่งเสียงเตือนให้เจ้าของบ้านได้รู้ ดังนั้น

หนังสือพิมพ์จึงเป็นเหมือนผู้เตือนภัย เฝ้าระวัง และสอดส่องความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมให้สาธารณชนได้รับทราบถึงสิ่งที่ผิดสังเกตหรือเป็นภัยต่อสังคม

2. นายทวารข่าวสาร (Gatekeeper) เป็นบทบาทหน้าที่ประจำวันของหนังสือพิมพ์ในฐานะสื่อมวลชนที่ต้องกลั่นกรองคัดเลือกข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ ที่มีคุณค่ามารายงานให้ประชาชนได้รับทราบ เป็นการเปิดประตูข่าวสารหรือควบคุมการไหลของข่าวสารต่อสาธารณชน กล่าวคือหนังสือพิมพ์จะเป็นผู้กำหนดเลือกข่าวสารมานำเสนอให้ประชาชนได้รับทราบ โดยมีบุคคลในกองบรรณาธิการรับบทบาทเป็นนายทวารข่าวสารตั้งแต่ผู้สื่อข่าว ช่างภาพ ผู้เรียบเรียงข่าว หัวหน้าข่าวแต่ละฝ่าย บรรณาธิการข่าวในประเทศ ผู้ช่วยบรรณาธิการ ไปจนถึงบรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการใหญ่ ซึ่งจะใช้วิจารณญาณพิจารณาประเมินคุณค่าเนื้อหาของข่าวสารที่รวบรวมมาได้ แล้วคัดเลือกข่าวสารที่มีคุณค่าตามหลักเกณฑ์ของหนังสือพิมพ์ หรือมีความสำคัญเป็นประโยชน์ และตรงต่อความสนใจใคร่รู้ของประชาชน ก่อนจะตัดสินใจเปิดประตูให้ข่าวสารเหล่านั้นไหลไปสู่สาธารณชน ทำให้ผู้อ่านเกิดการยอมรับและความเชื่อถือ

3. ผู้กำหนดวาระสังคม (Agenda setter) เป็นบทบาทที่หนังสือพิมพ์มีอิทธิพลต่อความคิด ทักษะคติ และพฤติกรรมของผู้อ่านด้วยการเสนอเรื่องราวข่าวสารที่วินิจฉัยแล้วว่า เป็นประเด็นสำคัญที่สังคมควรรับทราบ ประชาชนต้องรับรู้และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งการนำเสนอข้อมูลของหนังสือพิมพ์สามารถสร้างให้เกิดสาธารณมตที่อาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่พึงประสงค์ของสังคมหรือไม่ก็ได้ การกำหนดวาระสังคมของหนังสือพิมพ์อาจเห็นได้จากการลำดับความสำคัญของประเด็นข่าวโดยการใช้นิตยสารหัวข้อ ตำแหน่งการจัดวางในหน้าหนึ่ง การนำเสนอข่าวอย่างต่อเนื่องและตอกย้ำประเด็น ตลอดจนการให้น้ำหนักด้วยการแสดงความคิดเห็น ชี้ประเด็นปัญหาในบทความต่างๆ จนผู้อ่านต้องหันมาให้ความสนใจและมองเห็นประเด็นสำคัญนั้น

4. ผู้แจ้งข่าวสาร (Informer) เป็นบทบาทของหนังสือพิมพ์ในการนำข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นในสังคมหรือชุมชน มาเขียนเป็นข่าว บทความ สารคดี คอลัมน์ และรูปแบบอื่นๆ เพื่อแจ้งให้ประชาชนได้รับทราบ ด้วยการนำเสนอข่าวสารที่เหมาะสม ถูกต้อง ครบถ้วน และเที่ยงตรง ช่วยให้ประชาชนได้รับความเคลื่อนไหวอย่างทันเหตุการณ์ หรือสามารถนำไปใช้ปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้ โดยหนังสือพิมพ์จะแจ้งข้อมูลข่าวสารได้ละเอียดหรือเจาะลึกกว่าวิทยุและโทรทัศน์ สามารถค้นหาข้อเท็จจริงต่างๆ มานำเสนอ รายงานข่าวด้วยการอธิบาย ตีความ หรือวิเคราะห์ได้อย่างหลากหลายและน่าสนใจ ซึ่งการเสาะหาข้อเท็จจริงและการรายงานข่าวนั้นสามารถทำ

ได้หลายรูปแบบ เช่น การรายงานข่าวแบบเจาะลึก การรายงานข่าวแบบพิเศษทั้งในเชิงสืบสวนและอธิบายความ เป็นต้น

5. **ผู้รับเรื่องราร้องทุกข์ (Ombudsman)** เป็นบทบาทที่หนังสือพิมพ์ปฏิบัติตนเป็นแหล่งในการรับแจ้งเรื่องราร้องเรียนต่างๆ จากประชาชน ซึ่งนำไปสู่การสืบหาข้อเท็จจริงและข้อมูล แล้วนำมารายงานเป็นข่าว บทความ สารคดี การ์ตูน และข้อเขียนต่างๆ เพื่อให้สังคมเกิดความเท่าเทียมกันมากขึ้น ซึ่งเรื่องที่ได้รับการร้องเรียนอาจเปิดเผยโดยการตีพิมพ์ลงในคอลัมน์ต่างๆ หรือไม่เปิดเผยแต่หนังสือพิมพ์นำไปใช้เป็นข้อมูลในการสืบข่าวต่อไปก็ได้ โดยเรื่องร้องเรียนส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องที่ประชาชนได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่รัฐหรือเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนรู้เห็น

1.7) สิทธิและเสรีภาพของหนังสือพิมพ์

ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยหรือเสรีนิยม ประชาชนได้มอบอำนาจให้หนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนเป็นเสมือนหนึ่งตัวแทนของประชาชนในการใช้สิทธิขั้นพื้นฐานภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ได้แก่ สิทธิในการรับรู้ (Right to know) สิทธิในการเข้าถึงแหล่งที่มาของข่าวสาร (Right to access) และสิทธิในการแสดงความคิดเห็น (Right to express) โดยจะต้องคำนึงถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัว (Right to privacy) ของบุคคลหรือประชาชนที่ตกเป็นข่าว ด้วยการไม่ไปล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่นในเรื่องที่เป็นชีวิตส่วนตัวหรืออาจเป็นผลร้ายต่อภาพพจน์ของบุคคลนั้น¹²

หนังสือพิมพ์ต้องมีสิทธิเสรีภาพในการรับรู้ การเข้าถึงแหล่งที่มาของข่าวสาร และการแสดงความคิดเห็น เพื่อนำข่าวสารนั้นๆ มารายงานหรือเผยแพร่สู่สาธารณชน ทำให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ ช่วยกันรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม ตลอดจนสามารถวินิจฉัยเหตุการณ์และแสดงประชามติในการปกครองตนเองได้อย่างสมเหตุสมผล โดยหนังสือพิมพ์ทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนที่เป็นประหนึ่งสถาบันสาธารณะและธุรกิจเอกชนซึ่งปราศจากอิทธิพลทางเศรษฐกิจและการเมือง เป็นเสมือนตลาดเสรีของความคิดเห็น นำเสนอประเด็นหรือข้อเท็จจริงที่หลากหลายโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติเป็นหลัก เปิดโอกาสให้ความคิดเห็นและทัศนะต่างๆ ได้เข้ามาแข่งขันประชันกันโดยให้สาธารณชนเป็นผู้ตัดสินเอง จึงอาจกล่าวได้ว่า

¹² ออ่าน วุฑฒิกกรรมรักษา. หลักการรายงานข่าว. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประกายพริก, 2536). หน้า 19

เสรีภาพของหนังสือพิมพ์คือเสรีภาพของประชาชนภายใต้โครงสร้างการปกครองแบบประชาธิปไตย¹³

ดังนั้นเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในการรายงานข่าว ทั้งในแง่ของการแสวงหาข่าวสาร การเข้าถึงแหล่งข่าวสาร และการเผยแพร่ข่าวสารไปสู่สาธารณชนนั้น จึงมีความผูกพันอย่างใกล้ชิดกับเสรีภาพของประชาชนในการได้รับทราบข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ในการปกครองแบบประชาธิปไตย กล่าวคือ ถ้าประชาชนในประเทศได้รับหลักประกันสิทธิเสรีภาพในการได้รับข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็นมากเพียงใด หนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนก็ย่อมมีเสรีภาพในการแสวงหาข่าวอย่างกว้างขวางมากขึ้นเท่านั้นโดยยังคงอยู่ในกรอบของกฎหมาย ทั้งนี้เพราะหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนเป็นเสมือนหนึ่งตัวแทนของประชาชนในการใช้เสรีภาพในการแสวงหาข่าวสาร เพื่อสนองตอบความอยากรู้อยากเห็นอันจะนำมาซึ่งการวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนโดยปราศจากการแทรกแซงหรือกีดกันจากอำนาจรัฐ ซึ่งถือเป็นการสร้างสมดุลอย่างหนึ่งในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

2) นิตยสารและวารสาร

นิตยสาร (Magazine) หมายถึง สิ่งสิ่งพิมพ์ที่เน้นความหลากหลายของเนื้อหาภายในเล่มเดียวกัน โดยมุ่งให้ทั้งสาระความรู้และความบันเทิงแก่ผู้อ่าน มีแนวเนื้อหาที่น่าสนใจตามวัตถุประสงค์ของผู้จัดทำและคำนึงถึงความต้องการหรือรสนิยมของกลุ่มเป้าหมายหลัก ประกอบด้วยข้อเขียนที่สะท้อนถึงแนวคิดหลักของนิตยสารทั้งบทบรรณาธิการ บทความ เรื่องสั้น บทกวี นวนิยาย คอลัมน์ประจำ และภาพต่างๆ เป็นสิ่งพิมพ์ที่ออกตามระยะเวลาที่กำหนดอาจเป็นรายสัปดาห์ รายปักษ์ หรือรายเดือน จัดพิมพ์บนกระดาษอย่างดี จำนวนหลายหน้ายก มีการเย็บเล่มและออกแบบปกอย่างสวยงาม

วารสาร (Periodical) หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ เช่น เพื่อการสร้างภาพลักษณ์ขององค์กร ซึ่งอาจเป็นองค์กรราชการ สมาคม สถาบันวิชาชีพต่างๆ หรือมหาวิทยาลัย โดยมีกำหนดออกเป็นประจำคือ รายสัปดาห์ รายปักษ์ หรือรายเดือน ส่วนมากจะเป็นวารสารทางวิชาการและวารสารองค์กร ทั้งนี้เพื่อให้ความรู้เชิงวิชาการ แสดงรายละเอียดงานวิจัย และข้อมูลทางวิชาการใหม่ๆ หรือเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารภายในองค์กรนั้นๆ เป็นต้น

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 25

2.1) ประเภทของนิตยสาร

การจัดแบ่งประเภทนิตยสารสามารถแบ่งได้หลายลักษณะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นตามความเหมาะสมและความสะดวกในการศึกษาลักษณะของนิตยสาร กล่าวคืออาจจัดแบ่งประเภทตามวัตถุประสงค์ของการผลิต เช่น เพื่อการจัดจำหน่ายหรือเพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ตามกลุ่มผู้อ่าน เช่น ผู้หญิง ผู้ชาย เด็ก ผู้ใหญ่ นักเรียน นิสิตนักศึกษา นักธุรกิจ เป็นต้น ตามแนวเนื้อหาที่น่าสนใจ เช่น เนื้อหาทั่วไป เนื้อหาเฉพาะด้านเฉพาะกลุ่มที่อาจเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง การข่าว วิทยาศาสตร์ บันเทิง เป็นต้น ตามระยะเวลาการจัดจำหน่ายคือ รายสัปดาห์ รายบิษั รายเดือน และตามขนาดพื้นที่ของการจัดจำหน่าย เป็นต้น

เจ.ดับบลิว.คลิก (J. W. Click) และรัสเซล เบียร์ด (Russel N. Baird)¹⁴ ได้แบ่งประเภทของนิตยสารออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. **นิตยสารทั่วไป (General or Consumer magazine)** เป็นนิตยสารที่มุ่งผู้อ่านทั่วไป มีเนื้อหาที่หลากหลายในเล่มเดียวกัน โดยส่วนใหญ่มุ่งให้ความบันเทิงและความรู้ในด้านต่างๆ ไม่จำกัดขอบเขตเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ มีเจ้าหน้าที่ประจำกองบรรณาธิการจำนวนมาก และมักมียอดจำหน่ายสูง ได้แก่ นิตยสารผู้หญิง นิตยสารข่าว นิตยสารท่องเที่ยว นิตยสารบันเทิง เป็นต้น

2. **นิตยสารประเภทธุรกิจ (Business publications)** เป็นนิตยสารที่มุ่งบริการเฉพาะกลุ่มผู้อ่านที่อยู่ในวงธุรกิจอุตสาหกรรม การเงิน การธนาคาร การบริหารและการจัดการหรืออาชีพใดอาชีพหนึ่ง ซึ่งบางทีเรียกว่า วารสารการค้า (Trade journal) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงสถานการณ์ทางด้านวงการธุรกิจต่างๆ นิตยสารประเภทนี้อาจประกอบด้วยกองบรรณาธิการที่มุ่งจัดทำเพื่อให้ข้อมูลทางธุรกิจและการบริการ หรือจัดทำขึ้นเพื่อสนองตอบความเคลื่อนไหวต่างๆ เช่น มีการนำเสนอรายงานผลการวิจัยทางการตลาดที่เป็นประโยชน์ต่อวงวิชาชีพ เป็นต้น

3. **นิตยสารสมาคม (Association magazine)** เป็นนิตยสารที่ออกในนามของสมาคมต่างๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่สาระระหว่างหมู่สมาชิกของสมาคม โดยไม่ได้มุ่งรายได้การขายโฆษณา แต่อยู่ได้ด้วยค่าบำรุงสมาชิกและเงินอุดหนุนจากองค์กรใดองค์กรหนึ่ง ส่วนใหญ่มักจะออกเป็นรายเดือน ราย 3 เดือน ราย 6 เดือนหรือรายปี ได้แก่ นิตยสารสมาคมนักหนังสือพิมพ์ นิตยสารมูลนิธิหมอบ้าน เป็นต้น

¹⁴ J. W. Click, and Russel N. Baird, *Magazine Editing and Production*. U.S : Wmc. Brown Company Publishers, 1974 อ้างถึงใน ปรานี สุรสิทธิ์. หน้า 28

4. **นิตยสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ (Public relation magazine)** เป็นนิตยสารที่ออกโดยบริษัทหรือองค์กรต่างๆ เพื่อเผยแพร่แก่ลูกค้า ผู้ถือหุ้น ตัวแทนจำหน่าย พนักงาน ตลอดจนประชาชนทั่วไป โดยมีจุดมุ่งหมายในการประชาสัมพันธ์บริษัทหรือหน่วยงาน ซึ่งงบประมาณในการจัดทำมาจากเจ้าของหน่วยงานหรือบริษัท กลุ่มผู้อ่านอาจมาจากภายในหน่วยงานหรืออยู่นอกหน่วยงานก็ได้ เช่น นิตยสารของบริษัทขนาดใหญ่อย่างบริษัทการบินไทย บริษัทปูนซีเมนต์ไทย บริษัทไทยประกันชีวิต และนิตยสารของบริษัทเครื่องสำอางยี่ห้อต่างๆ เป็นต้น

5. **นิตยสารวาระพิเศษ (One-shot magazine)** เป็นนิตยสารที่จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเสนอเรื่องราวหรือเหตุการณ์หนึ่งโดยเฉพาะ อาจออกในวาระพิเศษเพียงครั้งเดียว และเมื่อมีเหตุการณ์พิเศษเกิดขึ้นก็จะจัดพิมพ์ขึ้นใหม่ ซึ่งนิตยสารประเภทนี้จะมีภาพประกอบมากและอาจพัฒนาไปเป็นนิตยสารทั่วไปหรือหนังสือชุดก็ได้ เช่น ราชกิจจานุเบกษาซึ่งเป็นนิตยสารของทางราชการจัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ประกาศข้อบังคับต่างๆ ของทางราชการ เป็นต้น

2.2) องค์ประกอบของนิตยสาร¹⁵

นิตยสารโดยทั่วไปประกอบด้วยเนื้อหาที่หลากหลายอยู่ในเล่มเดียวกัน ซึ่งจะสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และผู้อ่านกลุ่มเป้าหมายของนิตยสาร โดยแนวเนื้อหาหรือเรื่องราวที่ปรากฏอยู่ในเล่มจะสะท้อนให้เห็นถึงบุคลิกลักษณะของนิตยสารนั้น องค์ประกอบของนิตยสารอาจแบ่งเป็นบทความ บทวิเคราะห์ บทวิจารณ์ สารคดี คอลัมน์ประจำ เรื่องสั้น นวนิยาย คอลัมน์เบ็ดเตล็ด ภาพประกอบ และโฆษณา ดังนี้คือ

1. **บทความ (Article)** เป็นความเรียงชนิดหนึ่งของผู้เขียนมุ่งแสดงความรู้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ผู้อ่านกำลังให้ความสนใจ ซึ่งเขียนโดยนักเขียนประจำหรือนักเขียนอิสระ ผู้เขียนอาจลงชื่อจริงหรือนามปากกาก็ได้ และถ้าเป็นบทความที่เขียนโดยบรรณาธิการหรือกองบรรณาธิการมักเรียกว่า บทนำหรือบทบรรณาธิการ ที่นำเสนอเนื้อหาในภาพรวมหรือประเด็นสำคัญของนิตยสารฉบับนั้นๆ ให้ผู้อ่านได้รับทราบ ซึ่งเป็นเหมือนการพูดคุยกับผู้อ่านของบรรณาธิการ

2. **บทวิเคราะห์** เป็นงานเขียนที่มุ่งค้นหาสาเหตุหรือผลกระทบของเรื่องใดเรื่องหนึ่งภายใต้กรอบความคิดที่เป็นหลักการ และนำข้อมูลที่มีอยู่มาใช้ในการวิเคราะห์หรือ

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 54-56

อธิบายความอย่างเป็นเหตุเป็นผล ตลอดจนการคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคต เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้อ่านได้รับทราบเรื่องราวได้ดีขึ้น ช่วยยกระดับความรู้ของผู้อ่าน และเป็นการเปิดตลาดเสรีทางความคิดให้เกิดขึ้นในสังคม ได้แก่ บทวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เป็นข่าว แนวโน้มทางเศรษฐกิจ การเมือง และบทวิเคราะห์กีฬา เป็นต้น

3. บทวิจารณ์ เป็นงานเขียนที่ผู้เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานทางศิลปะ วรรณกรรม หนังสือ ภาพยนตร์ ภาพเขียน ตลอดจนผลงานต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น ด้วยการแสดงทัศนะทั้งในด้านบวกและด้านลบ โดยยึดหลักของเหตุผลและความเป็นกลางมากกว่าความรู้สึกส่วนตัว เพื่อให้เจ้าของผลงานทราบถึงข้อบกพร่องและสามารถนำไปพัฒนาผลงานของตนให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้เขียนควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลงานที่ตนวิจารณ์มากพอสมควร ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในผลงานนั้นๆ มากขึ้น และสามารถมองเห็นแง่มุมที่เจ้าของผลงานต้องการนำเสนอจากการอ่านบทวิจารณ์

4. สารคดี (Feature) เป็นงานเขียนที่มุ่งให้สาระความรู้ ความคิด และความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน โดยสามารถหยิบยกเรื่องราวต่างๆ เช่น ข่าว การศึกษา สังคม การเมือง บุคคล ศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยว เป็นต้น มาเขียนได้อย่างหลากหลาย และหลายรูปแบบตามความสามารถของผู้เขียน ซึ่งจะต้องนำเสนอเรื่องราวที่เป็นจริงอย่างสร้างสรรค์ มีลีลาการเขียนหรือการใช้ภาษาอย่างมีวรรณศิลป์ให้ชวนติดตาม ช่วยเพิ่มทั้งสาระ ความรู้ และความบันเทิงให้แก่ผู้อ่าน

5. เรื่องสั้น (Short story) เป็นงานเขียนที่เกิดจากจินตนาการของผู้เขียน เป็นเรื่องที่แต่งขึ้นไม่ใช่เรื่องจริง มีการสร้างตัวละครเพียงไม่กี่ตัวและเหตุการณ์ต่างๆ ให้คล้ายกับมีอยู่จริงมานำเสนอ โดยให้ตัวละครโลดแล่นผ่านเหตุการณ์หรือเรื่องราวไปในทิศทางที่ผู้เขียนต้องการจนถึงจุดสูงสุดแล้วจึงจบเรื่อง ผู้เขียนจึงต้องมีการวางโครงเรื่องที่ดีและวิธีการนำเสนอที่แยบยล เพื่อให้ผู้อ่านเชื่อในตัวละครและติดตามเรื่องราวไปจนจบ

6. นวนิยาย (Novel) เป็นงานเขียนที่เกิดจากจินตนาการของผู้เขียน เป็นเรื่องที่สมมติขึ้นหรืออาจมีมูลความจริงแฝงอยู่ก็ได้ ผ่านการดำเนินเรื่องราวอย่างต่อเนื่องและตัวละครที่ไม่กำหนดว่ามีกี่ตัว ทั้งยังมีการคลี่คลายปัญหาและเรื่องราวต่างๆ จนดำเนินมาจบเรื่องตามความต้องการของผู้เขียน โดยมีความยาวตั้งแต่ 40,000 คำขึ้นไป เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลินและมีอารมณ์ความรู้สึกรวมไปกับตัวละคร ตลอดจนติดตามเรื่องราวตั้งแต่ต้นจนจบ ทั้งนี้ผู้เขียนจะต้องมีความสามารถในการผูกตัวละครกับเหตุการณ์ต่างๆ จนทำให้ผู้อ่านเชื่อและเกิดอารมณ์ร่วมกับตัวละครได้

7. บทร้อยกรองหรือบทกวี เป็นงานเขียนประเภทโคลง ฉันท์ กลอน กาพย์ และคำประพันธ์ต่างๆ ที่ใช้คำสละสลวย ละเมียดละไมตามลักษณะบังคับหรือฉันทลักษณ์ที่

แตกต่างกัน เพื่อสื่อเรื่องราว อารมณ์ความรู้สึก ความคิด จินตนาการ และคติชีวิตของผู้ประพันธ์ไปยังผู้อ่าน ผ่านศิลปะของการใช้ภาษา นำถ้อยคำมาร้อยเรียงประกอบกัน เป็นบทร้อยกรองหรือบทกวี ทำให้ผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลิน ผ่อนคลายความตึงเครียด และช่วยประโลมจิตใจ

8. คอลัมน์ (Column) เป็นงานเขียนที่ปรากฏอยู่ในนิตยสารโดยมีชื่อคอลัมน์และผู้เขียนประจำคอลัมน์นั้นๆ อาจเป็นคอลัมน์ประจำหรือคอลัมน์เบ็ดเตล็ด นำเสนอเรื่องราวที่หลากหลายหรือกำลังอยู่ในความสนใจของผู้อ่าน ทั้งที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน สาระความรู้ ความบันเทิง เกร็ดความรู้ เรื่องขำขัน และความคิดเห็นต่างๆ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความบันเทิง เกร็ดเล็กเกร็ดน้อย ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน

9. ภาพประกอบ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของนิตยสาร ทั้งที่เป็นภาพสี ภาพขาว-ดำ และภาพการ์ตูน เนื่องจากมีส่วนช่วยให้นิตยสารน่าอ่านและดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้ง่าย สามารถใช้เป็นหน้าปก ภาพประกอบเรื่อง หรืออธิบายเรื่องราว ตลอดจนช่วยในการจัดหน้านิตยสารได้

10. โฆษณา (Advertising) เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของนิตยสาร เนื่องจากรายได้จากการลงโฆษณาในหน้าโฆษณาของนิตยสารนั้นจะเป็นตัวชี้ขาดถึงความมั่นคงและอนาคตของนิตยสาร ตลอดจนกลุ่มผู้อ่านเป้าหมายที่ผู้ลงพิมพ์โฆษณาเห็นว่าตรงกับลูกค้ากลุ่มเป้าหมายของตน โดยหน้าโฆษณาจะประกอบด้วยภาพและข้อความที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งการจัดหน้าโฆษณาในตำแหน่งต่างๆ ของนิตยสารนั้นถือเป็นกลยุทธ์อย่างหนึ่งในการดึงดูดความสนใจทั้งของผู้อ่านและผู้ลงพิมพ์โฆษณาให้เปิดอ่านหรือลงพิมพ์โฆษณา ช่วยเพิ่มจุดดึงดูดสายตาจากภาพประกอบที่สวยงาม คมชัด และเป็นแหล่งรายได้ของนิตยสาร

2.3) ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดเนื้อหาของนิตยสาร

นิตยสารเป็นสื่อสิ่งพิมพ์อย่างหนึ่งที่นำเสนอเนื้อหาโดยคำนึงถึงผู้อ่านกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก ในการผลิตนิตยสารนั้นจะต้องพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายในการผลิต ตลาดจำหน่าย มาตรฐานการครองชีพของผู้อ่านเป้าหมาย ระดับการศึกษาและวัฒนธรรมของผู้อ่าน นโยบายของคู่แข่ง และภาวะทางการเงินของผู้ผลิต ตลอดจนการทดลองทำ

นิตยสารตัวอย่างและความคิดเห็นของผู้อ่านที่มีต่อนิตยสารทดลองนั้น ดังนั้นปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดเนื้อหาของนิตยสาร¹⁶ คือ

1. **วัตถุประสงค์ของนิตยสาร** คือ สิ่งที่เจ้าของนิตยสารหรือบรรณาธิการกำหนดขึ้น เพื่อเป็นเกณฑ์ในการนำเสนอเนื้อหาของนิตยสารว่าจะมุ่งให้สาระในด้านใดด้านหนึ่งแก่ผู้อ่านเป็นสำคัญ เช่น การให้สาระความรู้ทางวิชาการ สาระความบันเทิง เนื้อหาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เนื้อหาทั่วไปหรือเนื้อหาเฉพาะด้านเฉพาะกลุ่ม หรือเป็นนิตยสารภาพ เป็นต้น

2. **ตลาดจำหน่ายนิตยสาร** เป็นการกำหนดผู้อ่านกลุ่มเป้าหมายของนิตยสารว่าจะจัดจำหน่ายให้ใครหรือใครจะเป็นผู้ซื้อนิตยสารกลุ่มหลัก ซึ่งการกำหนดเนื้อหาจะตรงกับความต้องการหรือความสนใจของผู้อ่านเป็นหลัก เน้นการนำเสนอที่สามารถดึงดูดความสนใจและสร้างความภักดีของผู้อ่านต่อนิตยสารได้

3. **มาตรฐานการครองชีพของผู้อ่านเป้าหมาย** เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ทราบถึงฐานะทางการเงินของผู้อ่านโดยเฉลี่ย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการหาโฆษณามาลงพิมพ์ในนิตยสาร และการกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับระดับฐานะตลอดจนรสนิยมของผู้อ่าน

4. **ระดับการศึกษาของผู้อ่านเป้าหมาย** เป็นตัววัดระดับความสนใจของผู้อ่านเกี่ยวกับเนื้อหาในนิตยสารได้ระดับหนึ่ง เนื่องจากการนำเสนอเนื้อหาในนิตยสารที่ยากต่อการอ่านหรือยากต่อการทำความเข้าใจ ตลอดจนเนื้อหาที่ง่ายเกินไปจนไม่ได้ช่วยยกระดับความคิดความรู้สึกของผู้อ่านเลย อาจส่งผลให้ผู้อ่านขาดความสนใจในนิตยสารนั้นได้ ดังนั้นการนำเสนอเนื้อหาของนิตยสารจึงต้องคำนึงถึงระดับการศึกษาของผู้อ่านด้วย

5. **คู่แข่งชั้น** คือ นิตยสารประเภทเดียวกันที่มีอยู่ในท้องตลาด ซึ่งอาจมีเนื้อหาอย่างเดียวกันหรือมีกลุ่มผู้อ่านเป้าหมายกลุ่มเดียวกัน โดยการทราบถึงแนวโน้มนโยบายและแนวทางการนำเสนอเนื้อหาของนิตยสารคู่แข่งนั้น จะช่วยให้การกำหนดเนื้อหาของนิตยสารมีความชัดเจน สามารถพัฒนาคุณภาพของเนื้อหาให้ดีขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขัน นำเสนอเนื้อหาได้ทันต่อเหตุการณ์ และตรงตามความต้องการหรืออยู่ในความสนใจของผู้อ่าน

¹⁶ สุโขทัยธรรมาริราช, มหาวิทยาลัย. สาขาวิชานิติศาสตร์. เอกสารการสอนชุดความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์หน่วยที่ 8-15. (นนทบุรี :

6. ภาวะทางการเงินของผู้ผลิต เนื่องจากองค์กฤษฎนิยสารถือเป็นธุรกิจอย่างหนึ่ง การผลิตนิตยสารจึงต้องใช้ต้นทุนและค่าใช้จ่ายในด้านต่างๆ ก่อนที่จะหาโฆษณามาลงพิมพ์ ดังนั้นภาวะทางการเงินของผู้ผลิตนิตยสารจะเป็นตัวกำหนดคุณภาพของเนื้อหาที่นำเสนอและรูปแบบรูปเล่มของนิตยสารด้วย

7. สภาพแวดล้อม เป็นสถานการณ์หรือปัจจัยภายนอกที่บอกถึงความสนใจของผู้อ่านในขณะนั้น ซึ่งจะช่วยให้นำเสนอเนื้อหาได้ทันต่อเหตุการณ์หรือตรงกับความสนใจของผู้อ่าน ตลอดจนความเหมาะสมในการกำหนดขนาดของเนื้อหาและรูปแบบของนิตยสาร

2.4) องค์กฤษฎนิยสารและหน่วยงานต่างๆ¹⁷

นิตยสารเป็นสิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดการออกตามระยะเวลาที่แน่นอน อาจเป็นรายสัปดาห์ รายปักษ์ หรือรายเดือน ทั้งยังมีเนื้อหาที่หลากหลาย ดังนั้นเพื่อให้การบริหารงานและการผลิตนิตยสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพออกทันตามกำหนด จึงต้องมีการแบ่งหน้าที่การทำงานออกเป็นฝ่ายต่างๆ ดังนี้

1. ผู้พิมพ์โฆษณา (Publisher) ไม่ว่าจะเป็นเจ้าของกิจการเองหรือเป็นตัวแทน ผู้พิมพ์โฆษณาจะเป็นผู้วางแผนหรือกำหนดนโยบายสูงสุดของนิตยสาร ทั้งในด้านธุรกิจและด้านกองบรรณาธิการ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้พิมพ์โฆษณาจะเกี่ยวข้องกับด้านธุรกิจของนิตยสารมากกว่า โดยอาจมีแผนกบริหารงานเป็นฝ่ายจัดการควบคุมดูแลเรื่องค่าใช้จ่ายและเรื่องการจัดวางบิลต่างๆ ในขั้นตอนการผลิตของนิตยสาร

2. ฝ่ายบรรณาธิการ (Editorial) เป็นหัวใจสำคัญและหน่วยงานหลักในการกำหนดเนื้อหาของนิตยสาร ตลอดจนการออกแบบรูปเล่มลักษณะ การสร้างสรรค์รูปแบบ การจัดหน้า การคัดเลือกเรื่องราวและภาพประกอบของนิตยสารทั้งหมดให้ตรงตามนโยบายที่กำหนดไว้ โดยมีบุคคลที่เกี่ยวข้องดังนี้

- บรรณาธิการหรือบรรณาธิการอำนวยการ (Editor) เป็นตำแหน่งสูงสุดของผู้บริหารในกองบรรณาธิการ ซึ่งมีหน้าที่วางแผนในระยะยาวและรับผิดชอบการดำเนินงานในการผลิตนิตยสารให้ออกมาตามนโยบายหรือเป้าหมาย และรูปแบบที่กำหนดไว้ จึงต้องติดต่อประสานงานกับทุกแผนกในกองบรรณาธิการ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีและอำนวยความสะดวกในการทำงานของกองบรรณาธิการ

¹⁷ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และคณะ. สื่อสารมวลชนเบื้องต้น สื่อสารมวลชน วัฒนธรรม และสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550). หน้า 72

ตลอดจนประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารให้เป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งร่วมมือกับฝ่ายโฆษณาและฝ่ายส่งเสริมการขาย โดยให้ทั้งสองฝ่ายได้ทราบถึงรูปแบบเนื้อหาสาระของนิตยสารในฉบับ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการขายเนื้อหาโฆษณาและกำหนดวิธีการส่งเสริมการขายที่เหมาะสม

- บรรณาธิการบริหาร (Managing editor) เป็นผู้รับผิดชอบหลักเกี่ยวกับงานทั่วไปก่อนนิตยสารแต่ละฉบับจะออกสู่ตลาด โดยการดูแลรวบรวมต้นฉบับทั้งหมดตั้งแต่ต้นฉบับงานเขียนต่างๆ ภาพประกอบ การบรรณาธิกรณ การจัดหน้า และหน้าปกให้ครบเสร็จเป็นรูปเล่มนิตยสารฉบับสมบูรณ์ทันตามกำหนดเวลานอกจากนี้ยังมีบรรณาธิการคนอื่นๆ ที่ทำหน้าที่ลดหลั่นกันไปตามงานที่ตนต้องรับผิดชอบ เช่น บรรณาธิการบทความที่ทำหน้าที่รวบรวมงานเขียน บรรณาธิการตรวจต้นฉบับที่ทำหน้าที่ตรวจหรือบรรณาธิกรณต้นฉบับ บรรณาธิการภาพที่ทำหน้าที่คัดเลือกภาพประกอบและปก เป็นต้น

- ผู้อำนวยการฝ่ายศิลป์ (Art director) เป็นผู้รับผิดชอบด้านการออกแบบในส่วนต่างๆ ของนิตยสาร ทั้งการคัดเลือกตัวพิมพ์สำหรับหัวเรื่อง การเลือกภาพประกอบ การจัดหน้าในนิตยสาร การออกแบบปก และการจัดหน้าโฆษณา ทำให้นิตยสารมีความสวยงาม น่าอ่าน และดึงดูดความสนใจของผู้ซื้อ โดยผู้อำนวยการฝ่ายศิลป์จะต้องทำงานประสานกับบรรณาธิการบริหารอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การออกแบบและจัดหน้าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือรูปแบบที่กำหนดไว้ และเสร็จทันตามกำหนดเวลา

- ทีมงานประจำกองบรรณาธิการ (Editorial staff) เป็นผู้ร่วมงานที่ทำงานอยู่ในกองบรรณาธิการในตำแหน่งต่างๆ เช่น พนักงานพิมพ์ดีด พนักงานติดตามต้นฉบับจากนักเขียนทั้งภายในและภายนอก พนักงานพิสูจน์อักษร พนักงานประจำกองบรรณาธิการ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้การทำงานเกี่ยวกับต้นฉบับนิตยสารดำเนินไปได้ด้วยดีและเสร็จทันตามกำหนดเวลา

3. ฝ่ายโฆษณา (Advertising department) เป็นฝ่ายที่รับผิดชอบด้านการหารายได้เข้าองค์กรนิตยสารด้วยการขายเนื้อหาโฆษณาให้แก่เจ้าของธุรกิจต่างๆ ที่มีความประสงค์จะลงพิมพ์โฆษณาในหน้าโฆษณาของนิตยสาร ซึ่งอาจเป็นรายได้หลักของนิตยสารที่ช่วยให้สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้หรือเป็นรายได้ที่ก่อให้เกิดกำไร ทั้งนี้หน้าโฆษณายังมีส่วนช่วยดึงดูดความสนใจของผู้ซื้อและผู้อ่านเป้าหมายด้วย

4. ฝ่ายจัดจำหน่าย (Circulation department) เป็นฝ่ายที่รับผิดชอบด้านการจัดจำหน่ายนิตยสารและส่งเสริมการขาย เพื่อเพิ่มยอดจำหน่ายของนิตยสารให้มากขึ้น

อาจเป็นการเพิ่มจำนวนแผงหนังสือ หรือเพิ่มยอดสมาชิกโดยการจูงใจให้ผู้อ่านสมัครเป็นสมาชิกนิตยสารด้วยการแถมสิ่งของหรือลดราคาพิเศษ

5. ฝ่ายผลิต (Production) เป็นฝ่ายที่ดูแลรับผิดชอบด้านกระบวนการผลิตที่เกี่ยวข้องกับการพิมพ์ เมื่อได้ต้นฉบับที่ผ่านการพิสูจน์อักษรและตกแต่งต้นฉบับจากฝ่ายบรรณาธิการแล้ว ฝ่ายผลิตจะทำการแยกสี ถ่ายฟิล์มต้นฉบับ ทำแม่พิมพ์จากฟิล์มต้นฉบับ ควบคุมการพิมพ์ให้ได้สีตรงตามที่กำหนด จากนั้นนำมาพับเข้าเล่มเป็นนิตยสารฉบับเสร็จสมบูรณ์ครบตามจำนวนที่กำหนด และทำการบรรจุหีบห่อ เพื่อส่งไปยังแผงหนังสือและสมาชิกของนิตยสารทันตามกำหนดเวลาการออกจำหน่าย ซึ่งจำนวนพิมพ์ของนิตยสารสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้ลงพิมพ์โฆษณา เพื่อแสดงภาพพจน์ของสินค้าและให้ผลทางการโฆษณา

2.5) ลักษณะการเป็นเจ้าของนิตยสาร

องค์กรนิตยสารเป็นองค์กรธุรกิจอย่างหนึ่งที่ต้องแสวงหารายได้และผลกำไร เพื่อความอยู่รอดและการดำเนินงานของธุรกิจ ตลอดจนการแข่งขันในตลาดธุรกิจนิตยสารด้วย ซึ่งลักษณะการเป็นเจ้าของธุรกิจนิตยสารนั้น สามารถแบ่งรูปแบบตามการเป็นเจ้าของได้ดังนี้

1. แบบเจ้าของคนเดียว (Single ownership) เป็นการดำเนินธุรกิจในรูปแบบของเจ้าของคนเดียว บริหารโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลขนาดเล็ก ตลอดจนการบริหารงานแบบครอบครัวที่ให้สมาชิกในครอบครัวมีบทบาทร่วมในการตัดสินใจในด้านต่างๆ มีระบบการบริหารที่ค่อนข้างเป็นกันเอง ไม่มีกฎเกณฑ์มากนัก ส่วนใหญ่ใช้กับนิตยสารขนาดเล็ก มีระยะการวางตลาดไม่ถี่นัก โดยเจ้าของอาจทำหน้าที่เป็นทั้งบรรณาธิการ ผู้จัดการ และหน้าที่อื่นๆ ตามความจำเป็น ซึ่งการเป็นเจ้าของที่ควบคุมดูแลกิจการทั้งหมดเพียงผู้เดียวจะมีผลดีในด้านอำนาจการตัดสินใจทางธุรกิจและนโยบายด้านการบรรณาธิการ ดังนั้นความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการดำเนินธุรกิจจึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการของเจ้าของเอง และระดับความสนใจของผู้อ่านที่มีต่อนิตยสาร

2. แบบหุ้นส่วนหรือกลุ่ม (Partnership/Group ownership) เป็นการดำเนินธุรกิจในรูปแบบที่มีเจ้าของตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป บริหารโดยกลุ่มบุคคลรวมกันเป็นกิจลักษณะในรูปแบบของห้างหุ้นส่วน มีเป้าหมายเพื่อผลกำไรขององค์กรเป็นหลัก ความรับผิดชอบในการบริหารงานจะกระจายไปยังบุคคลที่เป็นหุ้นส่วน ซึ่งเป็นผลให้อำนาจในการตัดสินใจต้องดำเนินการร่วมกัน เปิดโอกาสให้ผู้มีความสามารถต่างกัน

ร่วมแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจด้านนโยบายและแนวทางการปฏิบัติเพื่อประโยชน์สูงสุดขององค์กร ทำให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของต้องรับผิดชอบต่อความอยู่รอดขององค์กรร่วมกัน โดยการเป็นหุ้นส่วนสามารถเป็นได้ทั้งแบบหุ้นส่วนทั่วไป (General partnership) และแบบหุ้นส่วนจำกัด (Limited partnership) ซึ่งมึระดับความรับผิดชอบต่อตามกฎหมายต่างกัน

3. แบบบริษัทจำกัด (Company limited ownership) เป็นการดำเนินธุรกิจในรูปแบบบริษัทเป็นนิติบุคคล มีผู้ร่วมทุนไม่ต่ำกว่า 7 คน ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมในวงธุรกิจนิตยสารทั่วไป เนื่องจากความรับผิดชอบต่อหนี้สินของผู้ลงทุนอยู่ในวงจำกัดตามฐานะการลงทุน ทำให้ธุรกิจไม่กระทบกระเทือนเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้ร่วมทุน ในการดำเนินธุรกิจแบบนี้ เจ้าของธุรกิจนิตยสารจะถือหุ้นเกินร้อยละ 51 จึงจะทำให้มีอำนาจในการควบคุมนโยบายด้านการบริหารงานส่วนใหญ่ได้ ใช้กับนิตยสารระดับกลางและระดับใหญ่ที่ดำเนินการโดยกลุ่มธุรกิจครอบครัว เช่น บริษัท ศรีสยามการพิมพ์ จำกัด, บริษัท ศรีสรา จำกัด เป็นต้น

4. แบบบริษัทจำกัด (มหาชน) เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการดำเนินธุรกิจแบบบริษัท โดยมีผู้ร่วมถือหุ้นแบบไม่จำกัดจำนวนและมีการนำบริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ รายได้ของบริษัทจึงมาจากการระดมทุนและมูลค่าซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์เป็นส่วนใหญ่ โดยเจ้าของธุรกิจจะเป็นผู้บริหารจัดการและดำเนินการด้านการผลิตให้เป็นไปตามนโยบายของนิตยสารและข้อตกลงร่วมกันกับผู้ถือหุ้น ทำให้การดำเนินการกิจการต้องมีความระมัดระวัง สามารถสร้างความน่าเชื่อถือ และทำผลกำไรให้แก่ผู้ถือหุ้นได้ด้วย ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดขององค์กรและความก้าวหน้าทางธุรกิจ ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมใช้ในธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์ขนาดใหญ่ เช่น บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), บริษัท โฟสต์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) เป็นต้น

2.6) บทบาทและหน้าที่ของนิตยสาร

นิตยสารเป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทหน้าที่ต่อสังคมในการให้ข้อมูลข่าวสาร สารระความรู้ และความบันเทิง ตลอดจนเป็นสื่อกลางโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ซึ่งหน้าที่พื้นฐานของนิตยสารที่มีต่อสังคม คือ

1. ทำหน้าที่ในลักษณะเป็นผู้คอยรวบรวมเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้สมาชิกในสังคมได้รับทราบ ทั้งในทางกายภาพและทางความคิดของคนในสังคม มาวิเคราะห์ วิวิจารณ์ หรือสรุปในลักษณะที่มีเนื้อหาและข้อเท็จจริงมากขึ้นเมื่อ

เทียบกับสื่อประเภทอื่น นิตยสารสามารถให้รายละเอียดของข้อมูลข่าวสารได้ เนื่องจากนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลาย มีระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูล และผู้เขียนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ได้ อาจนำเอาเหตุการณ์ในอดีตมานำเสนอใหม่ โดยไม่มีข้อจำกัดทางด้านเวลา

2. **ทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างสังคม** โดยถ่ายทอดเรื่องราวและความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นระหว่างสังคมเก่าไปสู่สังคมใหม่ ตลอดจนวิถีชีวิตของคนในยุคสมัยต่างๆ อย่างต่อเนื่องผ่านเนื้อหาในนิตยสาร ทั้งในแง่ของการใช้ภาษา รูปแบบการนำเสนอ ค่านิยม ภาพประกอบ และลักษณะการบรรณาธิการ ซึ่งจะเปลี่ยนไปตามยุคสมัยของสังคม

3. **ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางหรือเวทีในการแสดงความคิดเห็น** เนื่องจากนิตยสารเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถส่งผลงานเข้ามา ไม่ว่าจะเป็นงานเขียน ทั้งเรื่องสั้น นวนิยาย บทความ สารคดี จดหมาย โดยผลงานที่ผ่านการคัดเลือกจากบรรณาธิการจะได้รับการลงพิมพ์ในนิตยสาร ทำให้ผู้อ่านสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ที่ตนสนใจมายังสำนักพิมพ์ นอกจากนี้การนำเสนอบทความความคิดเห็น บทวิจารณ์ บทวิเคราะห์ในนิตยสารยังช่วยกระตุ้นความคิดความรู้สึกและการแสดงออกของผู้อ่านได้

4. **ทำหน้าที่เป็นเสมือนครูผู้ให้ความรู้ การศึกษา และทักษะต่างๆ** ซึ่งนิตยสารอาจมุ่งเน้นเนื้อหาที่ให้ความรู้หรือการศึกษาแก่ผู้อ่านโดยตรง หรือเน้นเนื้อหา ด้านบันเทิงและสอดแทรกสาระความรู้ที่ให้อ่านเข้าใจได้ง่ายกว่าการนำเสนอสาระโดยตรงก็ได้ หรืออาจเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับงานฝีมือ ฝึกทักษะต่างๆ ที่ผู้อ่านสามารถนำไปประกอบอาชีพ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายและแนวทางในการดำเนินงานนิตยสารแต่ละฉบับด้วย

5. **ทำหน้าที่ในการให้บริการทางด้านธุรกิจ** ทั้งในด้านโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและบริการที่ตรงกับความต้องการของตน ตลอดจนเรื่องราวข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับประชาชน

3) หนังสือเล่ม

หนังสือเล่ม (Book) หมายถึง สื่อสิ่งพิมพ์ที่เสนอเนื้อหาเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลึกซึ้งครบถ้วน มีการเรียบเรียงเนื้อหาหรือรายละเอียดอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มต้นไปจนจบ เพื่อให้เนื้อหาสาระ ความรู้ และความบันเทิงจบภายในเล่ม ทำให้อ่านต้องใช้เวลาในการอ่านมากกว่าสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น ไม่มีการกำหนดเวลาการวางจำหน่ายเป็นวาระที่แน่นอนเหมือนหนังสือพิมพ์หรือ

นิตยสาร อาจเป็นตำรา หนังสือเรียน บทความ บทกวี สารคดี วรรณคดี เรื่องสั้น หรือนวนิยายก็ได้ มีความพิถีพิถันในการผลิต ทั้งการเย็บเข้าเล่ม การหุ้มปกหนังสือแบบปกอ่อนหรือปกแข็ง ตลอดจนการออกแบบหน้าปกให้สวยงาม เพื่อให้หนังสือสามารถเก็บไว้ได้นาน คงทน และดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน¹⁸

ประเภทของหนังสือเล่มอาจแบ่งตามเนื้อหาสาระหลักที่น่าเสนอคือ

- ตำราวิชาการ มีเนื้อหาที่เป็นความรู้ทางวิชาการ ใช้ภาษาที่มีลักษณะเฉพาะและค่อนข้างเป็นทางการ ผู้เขียนต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เขียนเป็นอย่างดี และผู้อ่านต้องมีความรู้ในระดับหนึ่ง
- สารคดี (Non-fiction) มีเนื้อหาที่มุ่งให้สาระ ความรู้ ความคิด และความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน น่าเสนอแง่มุมที่น่าสนใจ โดยแสดงข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงและสอดคล้องกับสาระบันเทิงเพื่อไม่ให้มีความเป็นวิชาการมากเกินไป ทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจได้รวดเร็วและชัดเจน สามารถจินตนาการตามหรือมีอารมณ์ร่วมกับเรื่องที่น่าเสนอ ผู้เขียนจึงต้องมีความรู้ความสามารถหรือมีข้อมูลในเรื่องที่จะเขียน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย อาจเป็นทางการหรือไม่ก็ได้
- บันเทิงคดี (Fiction) มีเนื้อหาที่มุ่งให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่านเป็นหลัก โดยเลียนแบบหรือจำลองชีวิตจริงได้อย่างมีศิลปะ เป็นเรื่องที่แต่งขึ้นจากจินตนาการของผู้เขียนซึ่งใช้การแสดงออกทางความคิดทั้งในแง่ของอารมณ์และความรู้สึก สามารถทำให้ผู้อ่านเชื่อเรื่องที่น่าเสนอจนเกิดความรู้สึกคล้อยตามและมีอารมณ์ร่วมกับตัวละครได้

นอกจากนี้อาจแบ่งประเภทของหนังสือเล่มตามลักษณะที่น่าเสนอ เช่น หนังสือเล่มทั่วไปที่เป็นข้อเขียน หนังสือภาพหรือนิทานภาพ (Picture book) ที่ประกอบด้วยภาพและคำบรรยายบอกเล่าเรื่องราว และหนังสือการ์ตูน (Comic) ที่ประกอบด้วยลายเส้น ตัวการ์ตูน และบทพูดของการ์ตูน ซึ่งหนังสือประเภทนี้จะมีวาระการวางจำหน่ายที่แน่นอนสำหรับการ์ตูนชุด เป็นต้น

องค์ประกอบสำคัญของการผลิตหนังสือเล่ม นอกจากนักเขียนที่เป็นผู้นำเสนอเนื้อหาและผู้อ่านที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของตลาดแล้ว โดยทั่วไปสำนักพิมพ์ก็จะมีหน้าที่โดยตรงในการดำเนินการผลิตหนังสือคือ การพิจารณา คัดเลือก ประเมินคุณค่าต้นฉบับ

¹⁸ อ่างแล้ว, สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. หน้า 45

จากนักเขียนที่สามารถตอบสนองความต้องการ ทศนคติ และแนวโน้มของผู้อ่านได้โดยยังคงอยู่ในนโยบายของสำนักพิมพ์ ซึ่งสามารถแบ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็น 4 ฝ่าย ดังนี้

1. ฝ่ายจัดการ มีหน้าที่ดูแลด้านการเงิน การบัญชี การวางระบบจ่ายค่าลิขสิทธิ์ และค่าใช้จ่ายต่างๆ และดูแลเกี่ยวกับการจัดการทั่วไป

2. กองบรรณาธิการ เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของหนังสือเล่มโดยตรง เริ่มจากการคัดเลือกและพิจารณาต้นฉบับที่สอดคล้องกับนโยบายของสำนักพิมพ์และความต้องการของผู้อ่าน หรือความสนใจส่วนตัวของบรรณาธิการ ซึ่งต้นฉบับอาจมาจากนักเขียนเสนอผลงานมายังสำนักพิมพ์เองหรือสำนักพิมพ์ติดต่อซื้อเรื่องจากนักเขียนโดยตรง ต่อมาก็จัดการกับต้นฉบับโดยทำการจัดวางรูปแบบหรือองค์ประกอบต่างๆ ให้เป็นต้นฉบับพร้อมพิมพ์แล้วส่งให้ฝ่ายจัดพิมพ์หรือฝ่ายผลิตต่อไป

3. ฝ่ายผลิต เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงพิมพ์ในการทำหน้าที่พิมพ์หนังสือและเข้ารูปเล่มจนออกมาเป็นเล่มตามจำนวนที่กำหนด ในส่วนนี้ยังมีเรื่องของกระดาษ แม่พิมพ์ และการเข้าเล่มด้วย ซึ่งฝ่ายผลิตจะดูว่าต้องใช้กระดาษชนิดใด จำนวนเท่าไร แม่พิมพ์มีกี่แผ่น ลักษณะการเข้าเล่มเป็นแบบไหน หน้าปกเป็นปกแข็งหรือปกอ่อน เป็นต้น โดยสำนักพิมพ์อาจมีส่วนโรงพิมพ์เป็นของตัวเองหรืออาจจ้างโรงพิมพ์ข้างนอกก็ได้

4. ฝ่ายการตลาด เป็นส่วนที่ทำหน้าที่ด้านการจัดจำหน่ายและส่งเสริมการขาย ซึ่งทางสำนักพิมพ์จะให้ความสำคัญกับส่วนนี้ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การจัดกิจกรรมแนะนำหนังสือใหม่ให้ผู้อ่านได้พบปะกับนักเขียน การส่งเสริมการขายแบบมีส่วนลด การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การให้บริการสั่งซื้อทางเว็บไซต์และจัดส่งถึงบ้าน เป็นต้น เพื่อให้สามารถแข่งขันกับสำนักพิมพ์อื่นได้ และเข้าถึงผู้อ่านได้มากขึ้น ช่วยเพิ่มยอดขายให้แก่สำนักพิมพ์ บางแห่งมีร้านจัดจำหน่ายหนังสือเป็นของตัวเอง

4) สิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ

สิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ (Specialized publication) หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่ใช้ในกิจการใดกิจการหนึ่งโดยเฉพาะ เป็นสิ่งพิมพ์เฉพาะเรื่องสำหรับผู้อ่านเฉพาะกลุ่ม ใช้ในวงจำกัดเพื่อวัตถุประสงค์เชิงการสื่อสารทางการตลาด (Marketing communication) หรือส่งเสริมการขาย การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ ตลอดจนเพื่อการสมาชิกสัมพันธ์หรือมวลชนสัมพันธ์ โดยทำขึ้นเพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารเฉพาะเรื่อง เป็นการแจ้งให้ทราบ ประกาศ หรือเผยแพร่เรื่องราว เป็นต้น ผู้อ่านได้รับมาจากหน่วยงานหรือองค์กรที่จัดทำโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

การจัดทำสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจอาจทำขึ้นโดยหน่วยราชการที่ไม่แสวงผลทางธุรกิจ หน่วยงานเอกชน สถาบันและองค์กรต่างๆ เพื่อวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร นำเสนอข้อมูลองค์กร สร้างภาพลักษณ์ของหน่วยงาน และรายละเอียดต่างๆ ตลอดจนสร้างความร่วมมือร่วมใจของบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยลักษณะของสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจมีอยู่หลายประเภท ได้แก่

- จุลสาร (Booklet) เป็นสิ่งพิมพ์ขนาดเล็ก มีเนื้อหากล่าวถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงเรื่องเดียวและจบสมบูรณ์ภายในเล่ม ความยาวหรือจำนวนหน้าไม่มากนัก เย็บเข้าเล่มและใช้ปกอ่อน ขนาดไม่หนามาก พกพาสะดวก มักจัดทำขึ้นโดยหน่วยงานราชการ องค์กร สถาบันต่างๆ เพื่อเผยแพร่เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน ทั้งข้อมูล ข่าวสาร และลักษณะการดำเนินการให้แก่บุคคลที่สนใจ โดยจะออกมาตามวาระที่สำคัญหรือตามวัตถุประสงค์
- แผ่นพับ (Folder) เป็นสิ่งพิมพ์ที่ใช้กระดาษแผ่นเดียวพับไปมาตั้งแต่ 2 ทบขึ้นไปเพื่อแบ่งเป็นหน้าๆ โดยใช้พื้นที่ทั้งด้านหน้าและด้านหลังของกระดาษ ไม่มีการเย็บเล่ม อาจประกอบด้วยข้อความและภาพที่เกี่ยวข้องกับองค์กรหรือเรื่องราวเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ใช้ในการแจกจ่ายเฉพาะกิจ เพื่อเผยแพร่ข้อมูล แจ้งให้ทราบ บอกกล่าวเรื่องราว แนะนำข่าวสาร และโน้มน้าวผู้อ่าน
- เอกสารเย็บเล่มหรือโบรชัวร์ (Brochure) เป็นสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจที่มุ่งเสนอข่าวสารเป็นการเฉพาะ สามารถให้รายละเอียดได้มากกว่าแผ่นพับ มีหน้าปกสวยงาม อาจเย็บเล่มแบบมุงหลังคาหรือแค่พับเก็บเล่มไว้เฉยๆ ก็ได้
- โปสเตอร์ (Poster) เป็นสิ่งพิมพ์ที่ใช้กระดาษแผ่นเดียวขนาดใหญ่ มีเนื้อหาสาระเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ชักชวนให้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง
- ใบปลิว (Leaflet) เป็นสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ เพียงเรื่องเดียวในลักษณะของการให้ข้อมูล การประกาศ การชี้แจง ไปยังกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อการโฆษณาหรือการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจรับทราบ
- จดหมายข่าว (Newsletter) เป็นสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจที่ใช้ภายในองค์กร ซึ่งรับผิดชอบโดยฝ่ายประชาสัมพันธ์ขององค์กร จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเสนอข่าวสาร ข้อมูลภายในและเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงาน สร้างความรู้ ความเข้าใจ และความเคลื่อนไหวขององค์กรให้กลุ่มเป้าหมายทั้งภายในและภายนอกได้รับทราบ

2.2 สื่อสารสนเทศ

สื่อสารสนเทศ (Information media) คือ สื่อที่ใช้กระบวนการผลิตด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ช่วยลดอุปสรรคในด้านภูมิศาสตร์และเวลา ซึ่งมีกลไกการส่งเนื้อหา ข้อมูลข่าวสาร หรือสารสนเทศ ผ่านทางคลื่นไฟฟ้าหรือโครงข่ายโทรคมนาคมต่างๆ ทำให้ต้องอาศัยอุปกรณ์และเครื่องมือในการรับ-ส่งแหล่งข้อมูลข่าวสาร¹⁹ ได้แก่

1) สื่อวิทยุและโทรทัศน์

สื่อวิทยุและโทรทัศน์ (Radio and Television media) หมายถึง สื่อที่ต้องอาศัยคลื่นความถี่ไฟฟ้าในอากาศหรือสัญญาณจากเครือข่ายโทรคมนาคมในการถ่ายทอดเนื้อหา ข้อมูลข่าวสาร หรือสารสนเทศไปยังผู้รับสาร ได้แก่ เครื่องรับวิทยุ เครื่องรับโทรทัศน์ ซึ่งในการส่งสัญญาณนั้นจะต้องอาศัยอุปกรณ์เครื่องส่งสัญญาณการสื่อสารต่างๆ หรือเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างดาวเทียม สายเคเบิล เครือข่ายไร้สาย เพื่อให้การรับ-ส่งเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและมีคุณภาพ

1.1) วิทยุ

วิทยุ (Radio) หมายถึง สื่อกระจายเสียงที่ใช้คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าหรือคลื่นวิทยุในอากาศส่งสัญญาณจากเครื่องส่งวิทยุที่เปลี่ยนสัญญาณเสียงเป็นคลื่นวิทยุไปยังเครื่องรับวิทยุที่เปลี่ยนคลื่นวิทยุกลับไปเป็นสัญญาณเสียง ซึ่งเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ฟังได้เป็นจำนวนมากพร้อมๆ กัน ทำให้การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร สาระความรู้ ความบันเทิง และความเคลื่อนไหวต่างๆ ไปยังผู้รับสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ²⁰

วิทยุเป็นสื่อที่ใช้เสียงในการสื่อสาร เปรียบเสมือนเป็นสื่อบอด (Blind medium) ซึ่งผู้ส่งสารและผู้รับสารไม่มีโอกาสเห็นสีหน้าหรือท่าทางระหว่างกัน เสียงจึงมีความสำคัญในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนอารมณ์ความรู้สึกระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร ดังนั้นในการจัดรายการข่าววิทยุจะต้องคำนึงถึงลีลาการเสนอเนื้อหา น้ำหนักเสียง จังหวะการพูด ที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกและการแปลความหมายของผู้รับสาร โดยการนำเสนอเนื้อหาข่าวที่สั้น กระชับ ถูกต้อง ตรงไปตรงมา ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายต่อการรับฟัง รวมทั้งกระตุ้นความสนใจของผู้ฟัง

¹⁹ อ่างแล้ว, มาลี บุญศิริพันธ์. หน้า 60

²⁰ อุษณีย์ ศิริสุนทรไพบูลย์. หลักการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552). หน้า 19

รูปแบบรายการข่าววิทยุ²¹

เนื่องจากวิทยุกระจายเสียงมีจำนวนความถี่ในเสนอข่าวได้บ่อยครั้ง การจัดรายการข่าววิทยุจึงต้องพิจารณากลุ่มผู้ฟังในแต่ละช่วงเวลา จำนวนครั้งในการนำเสนอ ตลอดจนความพร้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าว เพื่อกำหนดรูปแบบในการนำเสนอ ซึ่งสามารถแบ่งรูปแบบรายการข่าววิทยุออกเป็น

1. รายการข่าว (News program) นำเสนอข่าวในตอนเช้าและตอนเย็นที่เป็นช่วงข่าวหลักประมาณ 20-30 นาที และช่วงข่าวสั้นประมาณ 3-5 นาทีในทุกต้นชั่วโมง โดยมีผู้อ่านข่าวนำเสนอข่าวที่รวบรวมมาจากแหล่งข่าวต่างๆ ซึ่งบางครั้งอาจเป็นการรายงานสดหรือเป็นข่าวประกอบเสียงที่บันทึกไว้แล้วเอามาติดต่อเพื่อนำเสนอในรายการข่าวของสถานีวิทยุ
2. นิวส์ทอล์ค (News talk or talk news) เป็นรายการที่นำเสนอเรื่องราวที่เป็นข่าวอยู่ในขณะนั้นมาสนทนาพูดคุยกัน โดยเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมสนทนา และอาจเปิดโอกาสให้ผู้ฟังที่กำลังฟังรายการอยู่ได้โทรศัพท์เข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นกับเรื่องที่สนทนาอยู่ (Call-in)
3. การสัมภาษณ์ข่าว (News interview) เป็นการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับข่าวอย่างละเอียดและเจาะลึก ถ้ามีผู้ร่วมรายการมากกว่าสองคนขึ้นไปอาจจะจัดเป็นรายการประเภทอภิปราย (Panel program)
4. รายการนิตยสารข่าว (News magazine) เป็นการนำเสนอข่าวที่มีรูปแบบในการนำเสนอหลากหลาย อาจประกอบด้วยกรายงานข่าวประจำวัน การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับข่าวเด่นในขณะนั้น หรือเชิญผู้มีชื่อเสียงมาร่วมสนทนาในรายการ
5. รายการสารคดีข่าว (News documentary) เป็นรายการที่นำเอาเหตุการณ์ที่เป็นข่าวหรือสภาพสังคมในช่วงขณะนั้น มานำเสนอตามข้อเท็จจริงให้มีความน่าสนใจ อาจใช้เสียงของผู้ที่เกี่ยวข้องมาติดต่อเป็นเรื่องราว มีเสียงประกอบ ที่ให้อารมณ์ความรู้สึกมากกว่าการบรรยายเพียงอย่างเดียว หรือมีผู้ดำเนินรายการมากกว่าหนึ่งคน
6. รายการวิเคราะห์ข่าว (News analysis) เป็นการรายงานข่าวโดยผู้รายงานจะเสนอความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่นำเสนอพร้อมทั้งมีข้อมูลสนับสนุนความคิด ซึ่งผู้วิเคราะห์ข่าวมักจะเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญหรือความรู้

²¹ นาฎยา ตนานนท์. กรายงานข่าว. (กรุงเทพฯ : นิต รีพับลิก, 2546). หน้า 21

ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ในระดับหนึ่ง เพื่อให้ผู้ฟังได้สาระประโยชน์ แก่คิด หรือมุมมองใหม่ๆ

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการรายงานข่าววิทยุ

กระบวนการในการจัดและผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงจำเป็นต้องมีบุคลากรฝ่ายต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยบุคคลเหล่านั้นต้องมีความชำนาญเฉพาะทาง และแบ่งหน้าที่กันปฏิบัติงานได้อย่างประสานซึ่งกันและกัน ซึ่งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายข่าวของสถานีวิทยุ ได้แก่

- บรรณาธิการข่าว (News editor) หรือหัวหน้าข่าว เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานฝ่ายข่าวทั้งหมดให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และอยู่ในความเรียบร้อย มีหน้าที่ในการกำหนดประเด็น จัดรูปแบบการนำเสนอข่าว คัดเลือกกลิ่นกรอง ตัดต่อแก้ไข เรียบเรียง และลำดับความสำคัญของข่าว ควบคุมการผลิตข่าวให้เป็นไปตามนโยบายของสถานี
- ผู้สื่อข่าว (Reporter) มีหน้าที่ในการหาข่าวด้วยวิธีการต่างๆ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข่าวทั้งจากที่เป็นบุคคล เอกสาร การประชุม สัมมนา สัมภาษณ์ หรือสถานที่เกิดเหตุ ตลอดจนจากสื่ออื่นๆ มาคัดเลือก ตรวจสอบเขียนข่าว และรายงานข่าว ซึ่งลักษณะการรายงานข่าวอาจเป็นการรายงานสดจากสถานที่จริงหรือเป็นการบันทึกเทป
- ผู้ประกาศข่าว (News caster) เป็นผู้รายงานข่าวหรืออ่านข่าวให้ผู้ฟังได้รับทราบ บางสถานีอาจให้ผู้สื่อข่าวเป็นผู้ประกาศข่าวเอง ส่วนสถานีใหญ่ๆ จะมีผู้ประกาศข่าวที่ทำหน้าที่เฉพาะอ่านข่าวซึ่งเตรียมโดยผู้สื่อข่าว
- ผู้แปลข่าว มีหน้าที่ในการแปลข่าวจากสื่อต่างๆ จากภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย และนำมาเรียบเรียงพร้อมกับการนำเสนอบรรณาธิการ
- พนักงานธุรการฝ่ายข่าว มีหน้าที่ในการพิมพ์และจัดเก็บข่าว บทความ สกู๊ปข่าว หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง จัดเตรียมบทข่าวและเอกสารต่างๆ
- ผู้ควบคุมหรือช่างเทคนิค (Technician or Sound engineer) มีหน้าที่ดูแลเครื่องมือและปฏิบัติงานด้านการควบคุมเสียง ทั้งจากบุคคล แผ่นเสียง และแหล่งข้อมูลเสียงต่างๆ ให้เป็นไปตามบทวิทยุ และได้คุณภาพเสียงที่ทุกฝ่ายต้องการ ซึ่งจะทำงานประสานกับผู้ประกาศข่าว

วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้รับสารได้เป็นจำนวนมาก โดยมีการดำเนินการเป็นองค์กรสื่อมวลชน ทำให้การจัดรูปแบบรายการวิทยุจะต้องคำนึงถึงนโยบายหรือวัตถุประสงค์ของสถานีวิทยุ กลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย ลักษณะทางเทคนิคของสถานีวิทยุ บุคลากร สภาพแวดล้อม งบประมาณ และโฆษณา ซึ่งมีผลต่อรูปแบบของรายการ คุณภาพของเนื้อหาที่น่าสนใจ และความอยู่รอดของสถานีวิทยุ

1.2) โทรทัศน์

โทรทัศน์ (Television) หมายถึง สื่อกระจายเสียงและภาพเคลื่อนไหวที่ใช้คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าหรือคลื่นวิทยุในอากาศส่งสัญญาณจากเครื่องส่งโทรทัศน์ที่เปลี่ยนสัญญาณเสียงและภาพเป็นคลื่นวิทยุไปยังเครื่องรับโทรทัศน์ที่เปลี่ยนคลื่นวิทยุกลับเป็นสัญญาณเสียงและภาพ ซึ่งเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้รับสารได้เป็นจำนวนมากพร้อมๆ กันทั้งภาพและเสียง ทำให้การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร สาระความรู้ ความบันเทิง และความเคลื่อนไหวต่างๆ ไปยังผู้รับสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ²²

โทรทัศน์เป็นสื่อที่สามารถสื่อสารได้ทั้งภาพและเสียง สามารถดึงดูดความสนใจของผู้รับสารได้เป็นอย่างดี การพัฒนาทางเทคโนโลยีการสื่อสารที่ก้าวหน้าในปัจจุบัน ช่วยให้สื่อโทรทัศน์ได้เปรียบในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว สดใหม่ ทันเหตุการณ์ และมีความสมจริงทั้งภาพและเสียง ทำให้ผู้รับสารเกิดอารมณ์ความรู้สึกร่วม เสมือนว่าอยู่ร่วมในเหตุการณ์ ดังนั้นเนื้อหาข่าวสารและภาพที่น่าสนใจผ่านสื่อโทรทัศน์จึงมีบทบาทและอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้รับสารมากกว่าสื่อประเภทอื่น

รูปแบบรายการข่าวโทรทัศน์

เนื่องจากรายการข่าวโทรทัศน์จัดอยู่ในประเภท Journalistic program คือ รายการที่น่าสนใจ เหตุการณ์ เรื่องราว ข้อเท็จจริง หรือข้อคิดเห็นที่น่าสนใจ ตลอดจนเรื่องราวที่มีผลกระทบต่อประชาชน มานำเสนอในลักษณะของการรายงานเหตุการณ์ การวิเคราะห์หรือวิจารณ์ข่าว และสารคดีเชิงข่าว เพื่อมุ่งให้รายละเอียดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งสามารถแบ่งรูปแบบรายการข่าวโทรทัศน์ออกเป็น

1. รายการข่าว (News program) เป็นรายการที่น่าสนใจในเวลาต่างๆ ได้แก่ ข่าวภาคเช้า ข่าวภาคเที่ยง ข่าวภาคค่ำ และข่าวรอบดึก เพื่อให้ผู้รับสารทราบเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ

²² อ่างแล้ว, อุษณีย์ ศิริสุนทรไพบูลย์. หน้า 35

- ได้อย่างทันเหตุการณ์ สดใหม่ รวดเร็ว และหลากหลาย มีการแบ่งย่อยและเรียงลำดับการรายงานข่าวตามประเภทของข่าว
2. รายการข่าวสั้นหรือข่าวด่วน (Breaking news or Flash news) นำเสนอข่าวในช่วงระยะเวลาสั้นๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้เวลาประมาณ 3-5 นาที อาจเป็นข่าวที่มีรายละเอียดไม่มากนัก หรือเป็นข่าวด่วนของเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นอย่างปัจจุบันทันด่วนและต้องรีบนำเสนอ ซึ่งจะแทรกข่าวด่วนเข้ามาในรายการปกติของสถานีโทรทัศน์
 3. นิวส์ทอล์ค (News talk or talk news) เป็นรายการที่นำเสนอเรื่องราวที่เป็นข่าวอยู่ในขณะนั้นมาสนทนาพูดคุย โดยเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมสนทนา และอาจเปิดโอกาสให้ผู้ชมที่กำลังดูรายการอยู่ได้โทรศัพท์ (Call-in) หรือส่งข้อความเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นกับเรื่องที่กำลังสนทนากันอยู่
 4. การสัมภาษณ์ข่าว (News interview) เป็นการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับข่าว โดยมีพิธีกรเป็นผู้พูดคุยและซักถามให้ผู้เข้าร่วมรายการตอบในประเด็นต่างๆ อย่างละเอียดและเจาะลึก ซึ่งผู้สัมภาษณ์จะต้องตั้งคำถามที่สามารถดึงหรือล้วงเอาคำตอบและข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ได้อย่างตรงประเด็น
 5. รายการสารคดีข่าว (News documentary) เป็นรายการที่นำเสนอเหตุการณ์ที่เป็นข่าวหรือเป็นประเด็นในสังคมขณะนั้น มานำเสนอตามข้อเท็จจริงให้มีความน่าสนใจ เพื่อให้ผู้รับสารได้เห็นประเด็นปัญหาในมุมมองใหม่ และรับทราบเรื่องราวที่เจาะลึกมากขึ้นกว่าการรายงานข่าวแบบทั่วไป ตลอดจนกระตุ้นให้ผู้รับสารตระหนักถึงปัญหา เกิดความระมัดระวังตัว และร่วมกันหาวิธีป้องกันหรือแนวทางการแก้ไข
 6. รายการวิเคราะห์ข่าว (News analysis) เป็นการรายงานข่าวในเชิงวิเคราะห์หรือวิจารณ์เรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นำเสนอข้อเท็จจริงพร้อมกับความคิดเห็นในแง่มุมต่างๆ โดยมีข้อมูลที่น่าเชื่อถือมาประกอบการวิเคราะห์ ผู้รายงานข่าวจึงต้องมีความพร้อมในด้านข้อมูล ความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญในเรื่องที่จะวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้รับสารได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ มองเห็นแง่มุมใหม่ๆ และมีความเข้าใจในเรื่องนั้นได้ดียิ่งขึ้น

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการรายงานข่าวโทรทัศน์

สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่นำเสนอทั้งภาพและเสียง ในการรายงานข่าวโทรทัศน์จะต้องคำนึงถึงวิธีการนำเสนอภาพข่าวและการบรรยายเนื้อหาข่าว ซึ่งบุคคลที่รับผิดชอบด้านการ

ข่าวอย่างบรรณาธิการข่าว ผู้สื่อข่าว และช่างภาพแล้ว ยังต้องมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายผลิตรายการที่รับผิดชอบดูแลด้านเทคนิคต่างๆ อย่างผู้กำกับรายการ ผู้กำกับด้านเสียงและภาพ ช่างกล้อง ช่างจัดแสง ผู้กำกับเวที รวมทั้งผู้ประกาศข่าวหรือพิธีกรที่ทำหน้าที่นำเสนอเนื้อหาข่าวให้ผู้รับสารได้รับทราบ ซึ่งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการรายการข่าวของสถานีโทรทัศน์²³ ได้แก่

- ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว (News director) เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินงานฝ่ายข่าวทั้งหมดให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และอยู่ในความเรียบร้อยตามนโยบายของสถานีโทรทัศน์ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์สามารถเข้าใจสถานการณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี มีหน้าที่ดูแลงานข่าวทุกชิ้นที่จะนำออกอากาศ โดยควบคุมการผลิตข่าวให้เป็นไปตามนโยบายของสถานี
- บรรณาธิการข่าว (News editor) หรือหัวหน้าข่าว เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานฝ่ายข่าวโดยมอบหมายงานประจำวันให้แก่ผู้สื่อข่าว มีหน้าที่ในการกำหนดประเด็น ตัดสินใจและวางแผนงาน คัดเลือกกลิ่นกรอง แก๊สและเรียบเรียงเนื้อหาข่าว
- ผู้สื่อข่าว (Reporter) มีหน้าที่ในการหาข่าวด้วยวิธีการต่างๆ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข่าวทั้งจากที่เป็นบุคคล เอกสาร การประชุม สัมมนา สัมภาษณ์ หรือสถานที่เกิดเหตุ มาคัดเลือก ตรวจสอบ และเขียนข่าว รวมทั้งรายงานข่าวด้วย ซึ่งลักษณะการรายงานข่าวอาจเป็นการรายงานสดจากสถานที่จริงหรือเป็นการบันทึกเทปก็ได้
- ช่างภาพ (Camera man) หรือช่างควบคุมกล้อง มีหน้าที่บันทึกภาพเหตุการณ์ บุคคล สถานที่ หรือผู้สื่อข่าวขณะรายงานข่าว ซึ่งผู้สื่อข่าวจะทำงานร่วมกับช่างภาพในการบันทึกภาพเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นมานำเสนอ เป็นผู้ที่มีความรู้ด้านการถ่ายภาพเป็นอย่างดี รู้จักวางองค์ประกอบของภาพให้น่าสนใจและสื่อความหมายได้
- ผู้ประกาศข่าว (News announcer) เป็นผู้รายงานข่าวหรืออ่านข่าวตามบทข่าวที่ผู้สื่อข่าวรวบรวมหรือเรียบเรียงมาให้ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ บางครั้งผู้ประกาศข่าวอาจเป็นผู้เรียบเรียงข่าวเอง ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกดี สามารถอ่านข่าวได้ชัดเจน สามารถทำหน้าที่ในการรายงานเหตุการณ์ สัมภาษณ์ แหล่งข่าว ตลอดจนเชื่อมโยงข่าวกับเหตุการณ์ที่ถ่ายทอดสดได้ทันที มีความน่าเชื่อถือและรอบรู้ในเรื่องข่าว

²³ นรินทร์ นำเจริญ. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการรายงานข่าว. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549). หน้า 28

โทรทัศน์เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้รับสารได้เป็นจำนวนมากและได้รับความนิยมอย่างมาก โดยลักษณะการดำเนินการของสถานีโทรทัศน์เป็นองค์กรสื่อมวลชน เป็นธุรกิจที่แสวงหาผลกำไรและมีการแข่งขันสูง ทำให้การจัดรูปแบบรายการโทรทัศน์จะต้องคำนึงถึงกลุ่มผู้รับสารเป้าหมาย นโยบายหรือวัตถุประสงค์ของสถานี ประเภทรายการโทรทัศน์ บุคลากร งบประมาณ คู่แข่ง และโฆษณา ซึ่งมีผลต่อรูปแบบของรายการ คุณภาพของเนื้อหาที่น่าสนใจ และความอยู่รอดของสถานีโทรทัศน์

2) สื่อใหม่หรืออินเทอร์เน็ต

สื่อใหม่หรืออินเทอร์เน็ต (News Media or Internet) หมายถึง การสื่อสารทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถส่งผ่านข้อมูลข่าวสารทางโครงข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นการสื่อสารออนไลน์ที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการนำเสนอหรือส่งผ่านสารไปยังผู้รับสาร โดยมีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการสื่อสารและการเชื่อมต่อเครือข่าย ซึ่งอาจเป็นเครือข่ายโทรศัพท์หรือเครือข่ายไร้สาย²⁴

อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อสมัยใหม่ที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง เนื่องจากเป็นสื่อที่มีระบบเชื่อมโยงเครือข่ายจำนวนมากทั่วโลกเข้าด้วยกันภายใต้เกณฑ์มาตรฐานเดียวกัน เป็นโลกไร้พรมแดนสามารถติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว สามารถนำเสนอข้อมูลข่าวสารในรูปแบบที่หลากหลายทั้งในรูปแบบของข้อความ ภาพ และเสียง ในลักษณะของสื่อประสม (Multimedia) หรือสื่อบูรณาการ (Integrated media) โดยผู้รับสารสามารถโต้ตอบกับผู้ส่งสารได้ทันที (Interactive media)

2.1) การประยุกต์ใช้งานอินเทอร์เน็ต

ในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทั้งยังมีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของผู้คนทั่วโลก อินเทอร์เน็ตได้ถูกพัฒนาให้ใช้งานได้ง่ายขึ้น ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับงานในด้านต่างๆ²⁵ ได้แก่

1. ด้านการติดต่อสื่อสาร

เนื่องจากระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นระบบที่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายต่างๆ ทั่วโลก ทำให้การติดต่อสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพิ่มความสะดวกรวดเร็ว ช่วยลด

²⁴ อ่างแล้ว, มาลี บุญศิริพันธ์. หน้า 27

²⁵ นพดล อินนา. เทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์เพื่อการบริหารจัดการ. (กรุงเทพฯ : จามจุรีโปรดักท์, 2549). หน้า 42

ปัญหาหรืออุปสรรคในเรื่องของเวลาและภูมิศาสตร์ ทำให้สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้คนได้ทั่วโลก ซึ่งการติดต่อสื่อสารบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรืออีเมล (e-Mail), การสนทนาผ่านโปรแกรมแชต (Chat) หรือห้องสนทนา (Chat room), การฝากข้อความหรือคำถามที่กระดานข่าว (Web board), การประชุมทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ต (Video Conference) เป็นต้น

2. ด้านการศึกษา

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการศึกษานั้น จะช่วยเพิ่มโอกาสการเข้าถึงทางการศึกษาทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนให้มากขึ้น ช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย ลดอุปสรรคทางด้านเวลาและสถานที่ที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้เรียน ทั้งยังเปิดโลกการเรียนรู้ไม่ให้อำกวดอยู่ที่ห้องเรียนและตำราเรียนอย่างเดียว เนื่องจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ จากทั่วโลก ทำให้สามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม หรือศึกษาวิจัยผลงานทางวิชาการทั้งในประเทศและจากต่างประเทศได้ ด้วยการนำระบบการสืบค้นหรือโปรแกรมช่วยค้นหา (Search Engine) ที่เป็นเว็บไซต์ต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการเรียนการสอนผ่านการเรียนรู้ออนไลน์ (e-Learning) ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาได้อย่างไม่จำกัดเวลาและสถานที่ รวมทั้งการศึกษาเนื้อหาจากเอกสาร ตำราวิชาการต่างๆ ในรูปแบบของตำราอิเล็กทรอนิกส์ (e-Booking) ตลอดจนการเรียนการสอนผ่านระบบการประชุมทางไกล (Video Conference) ซึ่งส่งสัญญาณภาพและเสียงในห้องเรียนสดไปยังผู้เรียนทางไกล

3. ด้านธุรกิจ

รูปแบบการดำเนินธุรกิจที่อาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เรียกว่า พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) นั้นเป็นการดำเนินธุรกิจทุกรูปแบบที่มีการซื้อขายสินค้าผ่านทางเว็บไซต์ โดยผู้ขายหรือผู้ประกอบการที่จัดทำเว็บไซต์จะให้ข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้านั้นๆ ให้ผู้ซื้อหรือผู้บริโภคได้รับทราบก่อนตัดสินใจซื้อสินค้า ซึ่งจะมีข้อตกลงระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขายเกี่ยวกับการชำระเงิน การขนส่งสินค้า และการบริการต่างๆ การดำเนินธุรกิจในลักษณะนี้สามารถขยายสินค้าและบริการออกไปอย่างกว้างขวางครอบคลุมกลุ่มผู้บริโภคทั่วโลก ทั้งยังเป็นช่องทางหนึ่งในการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ธุรกิจให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น

4. ด้านบันเทิง

ระบบอินเทอร์เน็ตถูกนำมาใช้เพื่อสร้างความบันเทิงให้กับผู้ใช้อย่างหลากหลาย ไม่จะเป็นการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ออนไลน์, การอัปโหลด (Upload) หรือดาวน์โหลด (Download) ไฟล์ (File) ข้อมูลต่างๆ ทั้งภาพ เพลง โปรแกรม แฟ้มเอกสาร, การสนทนา

ผ่านโปรแกรมแชท (Chat), การสร้างห้องสนทนา (Chat room) หรือกระดานข่าว (Web board) เฉพาะกลุ่มสมาชิก, การเข้าชมเว็บไซต์ต่างๆ ที่สามารถดูไฟล์วิดีโอหรือฟังเพลงผ่านเว็บได้, การใช้บริการเว็บไซต์ประเภทบริการเครือข่ายสังคม (Social network service) ที่สามารถเชื่อมโยงหรือสร้างกลุ่มเครือข่ายที่มีความสนใจ ความต้องการ หรือวัฒนธรรมเหมือนกันบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งทำให้เกิดเป็นชุมชนเสมือน (Virtual communities) เป็นต้น

2.2) รูปแบบการสื่อสารบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ระบบอินเทอร์เน็ตเป็นระบบการสื่อสารที่เติบโตอย่างรวดเร็ว ประกอบด้วยข้อมูลข่าวสารต่างๆ มากมายจากทั่วโลก ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารและเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งการใช้งานที่ได้รับความนิยมกันมากคือ การสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลบนเครือข่ายเวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web) ที่มีรูปแบบการนำเสนอเป็นแบบสื่อประสม (Multimedia) ที่รวมเอาเทคโนโลยีไฮเปอร์เท็กซ์ (Hypertext) ซึ่งมีทั้งภาพ เสียง ข้อความ และภาพเคลื่อนไหว ตลอดจนการเชื่อมโยง (Link) ข้อมูลจากเว็บไซต์หนึ่งไปยังอีกเว็บไซต์หนึ่ง โดยรูปแบบการสื่อสารบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ได้แก่

1. **เว็บไซต์ (Web Site)** ซึ่งประกอบด้วยเว็บเพจ (Web page) หลายๆ หน้ามารวมกัน มีหน้าแรกที่เข้าถึงเรียกว่า โฮมเพจ (Home page) จะเชื่อมโยงข้อมูลโดยใช้ไฮเปอร์เท็กซ์ (Hypertext) กดเลือกไปยังเว็บเพจหน้าอื่นๆ ที่ต้องการ ซึ่งจะต้องใช้ Address หรือ URL ของเว็บไซต์นั้นเพื่อบอกแหล่งที่อยู่บนอินเทอร์เน็ต
2. **ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail)** เป็นการรับ-ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โดยการใส่หัวข้อจดหมาย พิมพ์ข้อความ แล้วจำหน่ายซองส่งถึงผู้รับด้วยอีเมลแอดเดรส ซึ่งจดหมายจะถูกส่งผ่านเครือข่ายไปยังผู้จดหมายปลายทางภายในเวลา 2-3 วินาที แม้จะอยู่ไกลถึงต่างประเทศ จดหมายจะเข้าตู้จดหมายที่เรียกว่า กล่องข้อความขาเข้า (Inbox) และเก็บอยู่ในนั้นจนกว่าเจ้าของจะมาเปิดอ่าน (Read) โดยสามารถส่งต่อ (Forward) ตอบจดหมาย (Reply) หรือ ลบทิ้ง (Delete) ได้ เว็บไซต์ที่ให้บริการอีเมล เช่น www.hotmail.com, www.yahoo.com และ www.gmail.com เป็นต้น
3. **โปรแกรมแชท (Chat) และห้องสนทนา (Chat room)** เป็นการสนทนาสื่อสารโดยการพิมพ์ข้อความโต้ตอบกันทันที สามารถสนทนากันได้หลายคนพร้อมๆ กันผ่านโปรแกรมแชทโดยเฉพาะ เช่น ไอซีคิว (ICQ), เพิร์ช (PITCH), เอ็มเอสเอ็น (MSN), ไออาร์ซี (IRC) เป็นต้น ซึ่งการสนทนาในลักษณะนี้สามารถจะแบ่งเป็นห้องเสมือนหรือที่

เรียกว่า ห้องสนทนา (Chat room) ตามหัวข้อในการสนทนาผ่านทางเว็บไซต์ เช่น www.camfrog.com

4. **เสิร์ชเอนจิน (Search Engine)** เป็นโปรแกรมช่วยสืบค้นข้อมูลที่ต้องการซึ่งมีอยู่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยครอบคลุมทั้งข้อความ รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว เพลง ซอฟต์แวร์ แผนที่ ข้อมูลบุคคล กลุ่มข่าว และอื่น ๆ ด้วยการป้อนคำสำคัญ (Keyword) ลงไปที่ช่องค้นหาจากนั้นก็แสดงผลัพท์เป็น link ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในรูปของเว็บไซต์ที่แบ่งแยกไว้เป็นหมวดหมู่ชัดเจน เช่น www.google.com, www.yahoo.com และ www.msn.com เป็นต้น
5. **เว็บท่า (Portals)** เป็นเว็บไซต์ที่ให้บริการข้อมูลโดยจัดระบบฐานข้อมูลเนื้อหาในอินเทอร์เน็ตเป็นกลุ่มประเภทต่างๆ อย่างชัดเจน และมีกลไกการหาข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ มีการเชื่อมโยงกับเว็บไซต์อื่นๆ รวมทั้งยังมีห้องสนทนา (Chat room) กระดานข่าว (Web board) และมีพื้นที่บล็อก (Blog) ไว้ให้ผู้ใช้ที่เป็นสมาชิกได้ใช้บริการด้วย เช่น www.pantip.com, www.sanook.com, www.kapook.com และ www.lemononline.com เป็นต้น
6. **เว็บบล็อก (Webblog) หรือ บล็อก (Blog)** เป็นเว็บไซต์ที่ผู้ใช้สามารถสร้างเนื้อหาขึ้นได้ด้วยตนเอง (user-generated content) โดยที่เจ้าของบล็อกหรือที่เรียกว่า บล็อกเกอร์ (Blogger) สามารถบันทึกเนื้อหาในหลากหลายรูปแบบทั้งข้อความ รูปภาพ ไฟล์เสียง คลิปวิดีโอหรือรายการเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์อื่นๆ โดยเนื้อหานั้นอาจเป็นบันทึกส่วนบุคคล ข้อมูลด้านวิชาชีพที่บล็อกเกอร์เชี่ยวชาญ หรือเรื่องที่สนใจอย่างการเมือง เทคโนโลยี ศิลปะวัฒนธรรม และอื่นๆ สามารถใช้รูปแบบการเขียนแบบไม่เป็นทางการ และแสดงความคิดเห็นของตนเองลงไปบทความนั้นได้ โดยเว็บบล็อกจะแสดงผลเรียงลำดับหัวข้อต่างๆ ตามลำดับเวลาและเนื้อหาที่มีการบันทึกล่าสุด หรือมีส่วนของระบบแสดงความคิดเห็นที่ให้ผู้ใช้งานสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาที่เจ้าของบล็อกนำเสนอ หรือใช้ในการติดต่อสื่อสารกับเจ้าของบล็อกด้วยการส่งข้อความผ่านทางเว็บ เช่น www.bloggang.com, www.exteen.com, www.blogka.com และ www.oknation.net เป็นต้น
7. **เว็บไซต์ประเภทแชร์ริง (Sharing)** เป็นเว็บไซต์ที่สามารถฝากข้อมูลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นไฟล์เอกสาร รูปภาพ เพลง หรือวิดีโอขึ้นไว้ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยสามารถอัปโหลด (Upload) และดาวน์โหลด (Download) มาเก็บไว้ได้ ซึ่งผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถเข้าชมหรือดึงข้อมูลนั้นมาเก็บไว้ได้ เช่น www.mediafire.com, www.4shared.com, www.uploadtoday.com ซึ่งเป็นเว็บจำพวกฝากไฟล์ต่างๆ และ www.youtube.com

ซึ่งเป็นเว็บไซต์ประเภทวิดีโอแข็งที่ผู้ใช้สามารถอัปโหลดไฟล์วิดีโอของตนขึ้นเว็บได้ และให้บุคคลทั่วไปเข้าชมคลิปวิดีโอ

8. **เว็บไซต์ที่ให้บริการเครือข่ายสังคม** (Social network service) เป็นเว็บไซต์ที่ให้บริการเชื่อมโยงระหว่างบุคคลแต่ละคนที่มีเครือข่ายสังคมของตนเองผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งผู้ใช้บริการสามารถเขียน อธิบายความสนใจ และกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนการอัปโหลดรูป วิดีโอ และเพลงได้ นอกจากนี้ยังมีบริการอื่นๆ อย่างอีเมล เว็บบอร์ด และบล็อก เช่น www.hi5.com, www.facebook.com เป็นต้น

2.3) โทรศัพท์เคลื่อนที่

โทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile phone) หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร โดยใช้ความถี่คลื่นวิทยุมาใช้ในการส่งสัญญาณข้อมูล ประกอบด้วย เครื่องโทรศัพท์เคลื่อนที่หรือเครื่องลูกข่าย ซึ่งจะแปลงสัญญาณเสียงส่งไปทางคลื่นวิทยุโดยการเข้ารหัสดิจิทัลแล้วส่งผ่านไปยังเครื่องรับอีกเครื่องที่ถอดรหัสและแปลงกลับไปเป็นสัญญาณเสียง โดยมีเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่เป็นผู้จัดสรรสัญญาณของแต่ละคู่สนทนาให้สื่อสารกันได้²⁶

ระบบของโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้รับการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว จากระบบ Analog ซึ่งเป็นระบบสัญญาณที่มีขนาดเป็นค่าของตัวเลขที่นับเป็นจำนวนต่อเนื่อง หากมีสัญญาณรบกวนก็จะเพิ่มเข้าไปในสัญญาณจริงโดยตรง ทำให้เกิดความผิดพลาดได้ง่าย มาเป็นระบบ Digital ซึ่งเป็นระบบสัญญาณที่มีขนาดเปลี่ยนแปลงเป็นค่าของตัวเลขลงตัวและแทนด้วยระดับแรงดันสัญญาณที่แสดงสถานะเป็น '0' และ '1' หรืออาจมีหลายสถานะก็ได้ ซึ่งจะมีค่าที่ตั้งไว้ (Threshold) เป็นค่าบอกสถานะ โดยค่าที่สูงกว่าค่าที่ตั้งไว้ จะมีสถานะเป็น 1 แต่ถ้าต่ำกว่าจะมีสถานะเป็น 0 ทำให้เกิดความผิดพลาดน้อยลง เนื่องจากสัญญาณรบกวนต้องมีค่าที่สูงกว่าค่าที่ตั้งไว้ สถานะจึงจะเปลี่ยน โทรศัพท์เคลื่อนที่ในยุคปัจจุบันมีความก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้ใช้สามารถใช้งานได้ง่าย สะดวก และหลากหลายมากขึ้น ทั้งยังเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของผู้คนเพิ่มขึ้น ซึ่งรูปแบบการบริการทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ ได้แก่

1. **บริการส่งข้อความ** (SMS หรือ Short Message Service) คือ บริการรับฝากข่าวสารที่เป็นตัวอักษร ไม่ว่าจะเป็นการส่งข้อมูลจากทางผู้ให้บริการเครือข่าย หรือข้อมูลบริการเพิ่มเติมต่างๆ จากทางระบบ การส่งข้อความระหว่างผู้ใช้บริการด้วยตนเอง และจาก

²⁶ พงษ์ศักดิ์ สุสัมพันธ์ไพบุณย์. ระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2542). หน้า 29

หน่วยงานต่างๆ เป็นการสื่อสารในรูปแบบตัวอักษร ข้อความสั้น และข้อความภาพ (Picture Message) ที่สามารถเก็บไว้ในตัวเครื่องโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้ ปัจจุบันสื่อประเภทต่างๆ เปิดโอกาสให้ผู้ชมส่งข้อความสั้นร่วมแสดงความคิดเห็นเข้ามายังรายการของสถานี หรือให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารแก่ผู้รับที่ต้องการบริโภคข้อมูลจากสื่อหรือหน่วยงานที่ให้บริการ

2. บริการส่งข้อความสื่อประสม (MMS หรือ Multimedia Message Service) คือ บริการส่งข้อความสื่อประสม ทั้งตัวอักษร รูปภาพ เสียง ภาพยนตร์สั้น รวมทั้งการบรรยายในรูปแบบต่างๆ ไปยังโทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นการส่งข้อความได้ทั้งภาพ เสียง และตัวอักษรในชุดเดียวกัน โดยเทคโนโลยีบริการส่งข้อความสื่อประสมนั้น มีการใช้ช่องทางสื่อสารข้อมูลได้บนเครือข่ายจีพีอาร์เอส (GPRS หรือ Generation Packet Radio Service) ซึ่งเป็นบริการอินเทอร์เน็ตบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ ผู้ใช้ต้องสมัครขอใช้บริการจากเครือข่ายโทรศัพท์ผู้ให้บริการและมีเครื่องโทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งรองรับการให้บริการด้วย
3. บริการการส่งข้อมูลที่เป็น JAVA และบริการอินเทอร์เน็ต คือ บริการการส่งข้อมูลที่เป็นโปรแกรมต่างๆ ซึ่งเขียนขึ้นด้วยภาษาคอมพิวเตอร์ชื่อ JAVA ที่เป็นระบบเปิดที่นิยมใช้ส่งผ่านข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตหรือข้ามระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้ โดยไม่ต้องมีระบบจัดการกับฮาร์ดแวร์ ทำให้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในปัจจุบันได้ถูกนำมาใช้งานได้หลายรูปแบบและเกือบใกล้เคียงกับคอมพิวเตอร์ ซึ่งเทคโนโลยีบริการส่งข้อมูลที่เป็นจาวานั้น มีการใช้ช่องทางสื่อสารข้อมูลได้บนเครือข่ายจีพีอาร์เอส (GPRS) หรือ เทคโนโลยีเอ็ด (EDGE หรือ Enhanced Data Rates for Global Evolution) ซึ่งเป็นบริการอินเทอร์เน็ตบนโทรศัพท์มือถือที่มีการปรับปรุงการเข้ารหัสสัญญาณให้มีอัตราเร็วในการถ่ายโอนข้อมูล และได้มีการพัฒนาการบริการเป็นเทคโนโลยี 3G ที่รับส่งข้อมูลได้เร็วขึ้นอีก ผู้ใช้ต้องสมัครขอใช้บริการจากเครือข่ายโทรศัพท์ผู้ให้บริการและมีเครื่องโทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งรองรับการให้บริการด้วย
4. บริการเสริมอื่นๆ คือ บริการที่เครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่กำหนดขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นการให้บริการพื้นฐานที่ไม่เสียค่าใช้จ่ายเพิ่ม เช่น บริการโอนสายอัตโนมัติ บริการแสดงเลขหมายผู้โทรเข้า (Calling Line Identification) บริการรับสายเรียกซ้อน (Call Hold & Call Waiting Presentation) บริการประชุมสายโทรศัพท์ (Multiparty) เป็นต้น และบริการเสริมที่ผู้ใช้ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างบริการเสียงรอสาย บริการฝากข้อความเสียง บริการดาวน์โหลดเพลงเสียงรอสาย และบริการอื่นๆ

การให้บริการด้านการข่าว

สื่อมวลชนด้านการข่าวได้พัฒนารูปแบบการนำเสนอข้อมูลข่าวสารแก่ผู้รับสารผ่านระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยการให้บริการส่งข้อความข่าวสั้นที่เกิดขึ้นในแต่ละวันให้กับผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งสมัครใช้บริการรับข้อมูลข่าว ไม่ว่าจะเป็นข่าวเศรษฐกิจ ข่าวกีฬา ข่าวบันเทิง หรือประเด็นข่าวสำคัญต่างๆ ซึ่งผู้ให้บริการจะส่งข้อความมายังโทรศัพท์เคลื่อนที่ ทำให้ผู้รับสารสามารถติดตามประเด็นข่าวที่เกิดขึ้นในแต่ละวันได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้อความสั้น มีเนื้อหาข่าวแบบสรุปพอให้ผู้รับสารเข้าใจได้

2.4) สื่อมวลชนกับอินเทอร์เน็ต

สื่อมวลชนประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ ต่างมีการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยของสังคมสารสนเทศ สื่อมวลชนมีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาผ่านสื่อออนไลน์หรือรูปแบบเว็บไซต์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ได้แก่

- หนังสือพิมพ์ออนไลน์ ซึ่งหนังสือพิมพ์ออนไลน์ส่วนใหญ่จะเป็นหนังสือพิมพ์ระดับชาติที่ต้องการเพิ่มช่องทางให้เข้าถึงผู้อ่านกลุ่มอื่นและช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้อ่านกลุ่มเดิม ทั้งยังช่วยสร้างภาพลักษณ์ให้องค์กรดูทันสมัย และขยายช่องทางการสื่อสารกับผู้อ่านผ่านทางเว็บไซต์ได้มากขึ้น โดยรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ออนไลน์จะมีลักษณะเดียวกับที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ คือ มีการพาดหัวข่าว วรรคหน้า และเนื้อข่าว บางครั้งอาจเป็นแบบย่อข่าวหรือสรุปใจความข่าว และแบบสรุปสถานการณ์ที่นำเสนอเนื้อหาข่าวหลักก่อนหนังสือพิมพ์จะตีพิมพ์ หนังสือพิมพ์ที่มีเว็บไซต์หรือเป็นหนังสือพิมพ์ออนไลน์ เช่น มติชน, ไทยรัฐ, เดลินิวส์, ผู้จัดการ, กรุงเทพธุรกิจ, สุนาเศรษฐกิจ, The Nation และ Bangkok Post เป็นต้น
- นิตยสารออนไลน์ ซึ่งนิตยสารออนไลน์ส่วนใหญ่จะนำเสนอเนื้อหาเพียงบางส่วน ซึ่งอาจเป็นภาพหน้าปก รายละเอียดเกี่ยวกับนิตยสารหรือบทความที่น่าสนใจในเล่มมาบางส่วน เพื่อใช้ดึงดูดความสนใจผู้อ่านหรือประชาสัมพันธ์ให้ผู้อ่านทราบเกี่ยวกับนิตยสารฉบับนั้นๆ มากกว่าเป็นการขยายฐานผู้อ่านผ่านสื่อใหม่ หรือบางฉบับจะนำเสนอเนื้อหาต่างๆ บนเว็บไซต์ครบถ้วนเช่นเดียวกับนิตยสาร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายขององค์กรผู้ผลิตนิตยสาร การเปิดเว็บไซต์หรือนิตยสารออนไลน์นั้น ช่วยให้ผู้ผลิตและผู้อ่านได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาของนิตยสาร หรืออาจใช้เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับผู้อ่าน จัดอบรมหรือกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้อ่านได้ร่วมสนุกผ่านทาง

เว็บไซต์ และได้ทำกิจกรรมร่วมกัน นิตยสารที่มีเว็บไซต์หรือเป็นนิตยสารออนไลน์ เช่น แพรว, ดิฉัน และ สกุลไทย เป็นต้น

- วิทยุออนไลน์ หรือเว็บเรดิโอ ซึ่งสามารถรับฟังวิทยุผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ รวมทั้งยังเห็นภาพการจัดรายการวิทยุของดีเจได้ด้วย นอกจากนี้ยังมีให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานีวิทยุ ความเคลื่อนไหวของศิลปินดาราดารา การขอเพลงต่างๆ ซึ่งจัดเก็บแฟ้มข้อมูลประเภทเสียงให้อยู่ในรูปแบบที่สะดวกต่อการเรียกฟังได้ และยังสามารถสนทนากับดีเจผ่านโปรแกรมสนทนาที่เว็บไซต์ของสถานี
- โทรทัศน์ออนไลน์ ซึ่งสถานีโทรทัศน์ได้ขยายช่องทางการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยสถานีโทรทัศน์ส่วนใหญ่ใช้สื่อออนไลน์ในการโฆษณาและประชาสัมพันธ์รายการต่างๆ ของสถานี โดยจะนำเสนอผังรายการ เรื่องย่อละคร รวมทั้งข่าวสารประจำวันที่น่าเสนอตามปกติ ซึ่งเน้นรายการประเภทละครและเนื้อหาในทางบันเทิงมากกว่า

2.5) ปัญหาและการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

เนื่องจากการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นการสื่อสารที่ไร้พรมแดนอย่างไม่มีขอบเขตจำกัดทั่วโลก ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีเสรีภาพในการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร แสดงความคิดเห็น และใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตได้โดยไม่ต้องแสดงชื่อนามสกุลหรือสถานภาพที่แท้จริง ยกเว้นกรณีการใส่ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการทำธุรกรรมต่างๆ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งช่วยเพิ่มความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารและการใช้บริการในด้านต่างๆ โดยอินเทอร์เน็ตมีลักษณะพิเศษทางเทคโนโลยีหลายประการที่มีผลกระทบโดยตรงต่อการกำกับดูแลเนื้อหา²⁷ ได้แก่

- การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารมีลักษณะแบบข้ามพรมแดนและข้ามอำนาจการควบคุมในระดับชาติ
- ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีอำนาจในการควบคุมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้วยตนเอง
- ผู้จัดทำเนื้อหาอิสระในการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบต่างๆ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้อย่างเสรี โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยตัวกลาง (mediator) เพื่อนำเสนอเนื้อหาไปยังผู้รับสารในวงกว้าง
- การสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีลักษณะปฏิสัมพันธ์ (interactivity) ซึ่งผู้ใช้สามารถโต้ตอบระหว่างกันได้ทันที

²⁷ พิงรอง รามสูต วัฒนันท์ และนิธิมา วัฒนานิธิ การกำกับดูแลเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต. (กรุงเทพฯ : รายงานการวิจัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547). หน้า 48

- ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้เปลี่ยนรูปแบบการสื่อสารมวลชนจากการสื่อสารแบบหนึ่งสู่หลาย (one to many) มาเป็นแบบหลายสู่หลาย (many to many)

ปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

ปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาลามกอนาจารหรือเนื้อหาทางเพศ เนื้อหาการโฆษณาชวนเชื่อ เนื้อหาที่เป็นเท็จหรือหลอกลวง เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงหรือยุยงให้เกิดความเกลียดชังและขัดแย้งในสังคม เนื้อหาที่ใช้ในการขโมยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อนำไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้องหรือผิดกฎหมาย ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงหรือเป็นภัยกับผู้ที่ใช้ที่ขาดความรู้ ประสบการณ์ และความระมัดระวังได้ รวมทั้งเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญาที่สร้างความเสียหายทางธุรกิจให้กับองค์กรผู้ผลิต ซึ่งรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมหรืออาจก่อให้เกิดความเสี่ยงกับผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ได้แก่

- เว็บไซต์ที่มีเนื้อหาทางเพศอย่างโจ่งแจ้ง ทั้งภาพโป๊เปลือย ภาพและคลิปวิดีโอ (Clip) ที่แสดงการมีเพศสัมพันธ์ ข้อความที่กระตุ้นอารมณ์ทางเพศ และเนื้อหาลามกเกี่ยวกับเด็ก รวมทั้งการขายบริการทางเพศผ่านเว็บไซต์ ซึ่งเด็กและเยาวชนอาจใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางการเรียนรู้เรื่องราวทางเพศ และอาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร หรือก่อให้เกิดปัญหาการข่มขืนและทำร้ายผู้อื่นได้

- เว็บไซต์ที่มีเนื้อหาการโฆษณาชวนเชื่อ หลอกลวงหรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ เช่น เว็บไซต์ขายสินค้าที่จะให้ผู้ใช้บริการโอนเงินก่อนส่งสินค้าหรือต้องใส่ข้อมูลบัตรเครดิต เว็บไซต์โฆษณาแบบหน้าต่าง (Pop-ups) และการตลาดที่มีลักษณะเป็นลูกโซ่ซึ่งผู้ใช้จะต้องหาเครือข่ายในการนำเว็บไปเผยแพร่ต่อจึงจะได้รับค่าตอบแทน เว็บไซต์สำหรับการพนัน เว็บไซต์ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์หรือผิดกฎหมาย และเว็บไซต์ที่นำเสนอเนื้อหาชวนเชื่อต่างๆ เป็นต้น

- เกมสโออนไลน์ที่มีเนื้อหารุนแรงอย่างการใช้อาวุธ การต่อสู้ การฆ่ากัน หรือสงคราม และเนื้อหาทางเพศต่างๆ ซึ่งเกมสโออนไลน์ส่วนใหญ่มีหลายระดับชั้น ทำให้ผู้เล่นต้องใช้เวลาในการเล่นอย่างต่อเนื่องจนอาจเกิดปัญหาการติดเกมและเกิดความเคยชินกับเนื้อหาเหล่านั้นได้

- เว็บบอร์ดหรือกระดานสนทนา ซึ่งผู้ใช้ที่เป็นสมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างหลากหลาย บางครั้งอาจนำเสนอเนื้อหาที่ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผลจนนำไปสู่การยุยงให้เกิดความเกลียดชังหรือความขัดแย้งในสังคมได้

- การสนทนาผ่านโปรแกรมแชต (Chat) หรือห้องสนทนา อาจมีการใช้คำหยาบคายและไม่เหมาะสม มีการล่อลวงคู่สนทนาเพื่อจุดหมายในทางที่มิชอบ

- ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรืออีเมล (E-mail) เป็นการส่งข้อมูลข่าวสารที่กระจายไปในวงกว้างได้อย่างรวดเร็ว บางครั้งการส่งข้อมูลส่วนบุคคลด้วยอีเมลอาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือ

ความเสี่ยงได้ ซึ่งลักษณะการเผยแพร่ข้อมูลต่างๆ ผ่านทางอีเมลสามารถทำได้ง่ายและรวดเร็ว ผู้รับจึงต้องใช้วิจารณญาณในการพิจารณาให้ความเชื่อถือข้อมูลที่รับด้วย

- เว็บไซต์ประเภทแชร์ (Sharing) ที่สามารถฝากข้อมูลต่างๆ ไว้ ซึ่งผู้ใช้มีการอัปโหลดหรือดาวน์โหลดข้อมูลทีละเมิดลิขสิทธิ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเพลง ภาพยนตร์ ละคร โปรแกรม และคลิปวิดีโอ ได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ยังมีการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ต่างๆ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในราคาที่ถูกลงกว่าโดยผู้ใช้บริการต้องใส่ข้อมูลบัตรเครดิตก่อนดาวน์โหลดผ่านเว็บ การดาวน์โหลดข้อมูลจากเว็บแชร์ในบางครั้งอาจสร้างความเสียหายให้กับผู้ใช้ได้เนื่องจากไวรัสคอมพิวเตอร์ที่มาพร้อมกับเว็บ

การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย²⁸

เนื่องจากปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาอินเทอร์เน็ตและอาชญากรรมอันเป็นผลมาจากการใช้งานอินเทอร์เน็ตนั้นมีเพิ่มมากขึ้น ทำให้ต้องมีการกำกับดูแลเนื้อหาของอินเทอร์เน็ตด้วยกลไกต่างๆ ได้แก่ การใช้กฎหมายเพื่อการกำกับดูแลเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต มาตรการ และบทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิด (Legal sanction) การปิดกั้นและกั้นกรองเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม (Blocking and filtering system) การใช้กฎ กติกา มารยาทสำหรับผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต (Codes of conduct) สายด่วน (Hotlines) เพื่อการร้องเรียนปัญหาและแจ้งเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และการรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy) ของผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตและผู้เกี่ยวข้อง

การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตอย่างเป็นทางการในประเทศไทยนั้นเป็นหน้าที่ของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (กระทรวงไอซีที) โดยทางกระทรวงไอซีทีจะเป็นผู้รับผิดชอบต่อจากศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) ที่เคยดูแลนโยบายด้านอินเทอร์เน็ตอยู่ก่อนหน้าปี พ.ศ. 2545 ที่มีการจัดตั้งกระทรวงไอซีทีขึ้นมา และเมื่อประมาณกลางปี พ.ศ. 2546 กระทรวงไอซีทีได้มีการจัดตั้งหน่วยงานกำกับดูแลใหม่ ใช้ชื่อว่า คณะกรรมการสืบสวน ป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ หรือ Cyber-inspector ซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบดูแลเนื้อหาที่มีความเสี่ยงต่างๆ บนอินเทอร์เน็ต รวมไปถึงอาชญากรรมทางเน็ตต่างๆ โดย Cyber-inspector จะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะปิดกั้นเว็บไซต์ใดบ้าง ซึ่งสมาชิกของ Cyber-inspector จะเป็นเจ้าหน้าที่ระดับสูงของหน่วยงานราชการ และองค์กรธุรกิจที่มีความสนใจและทักษะในการใช้อินเทอร์เน็ต นอกจากนี้กระทรวงไอซีทียังมีสายด่วนสำหรับรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาหรือพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายหรือเป็นอันตรายบนอินเทอร์เน็ต โดยประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงสายด่วนดังกล่าวได้ทั้งทางโทรศัพท์และทางเว็บไซต์ นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐแล้ว ยังมี

²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 64

ภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต ภาคประชาสังคม และผู้เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่ให้การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต ซึ่งแบ่งออกเป็น

1. การกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ตของภาครัฐ

หน่วยงานภาครัฐที่ให้การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติหรือเนคเทค สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกฎหมายในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต ซึ่งลักษณะการกำกับดูแลในแต่ละหน่วยงาน คือ

1.1 กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

กลไกที่กระทรวงไอซีทีนำมาใช้ในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตเป็นลักษณะการกำหนดมาตรการต่างๆ เช่น การแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ (Cyber Inspector) ซึ่งถือเป็นกลไกและมาตรการหลักของกระทรวงไอซีทีในการกำกับดูแลเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมในอินเทอร์เน็ต โดยดำเนินการตรวจสอบ ติดตาม ป้องกันและสกัดกั้นการเข้าชมเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม คณะทำงาน Cyber Inspector แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจำนวน 20 คน มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- ติดตามสืบสวน การรุกรานของอาชญากรรมทางระบบเครือข่ายสารสนเทศและการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ
- กำหนดมาตรการในการป้องกัน ปราบปราม หรือระงับความพยายามในการกระทำอาชญากรรมทางระบบเครือข่ายสารสนเทศและการสื่อสาร
- หาแนวร่วมและพัฒนาอาสาสมัครจากประชาชนเพื่อป้องกันและแจ้งภัยที่เกิดขึ้น
- แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการอื่นใดเพื่อลดอาชญากรรมทางระบบเครือข่ายสารสนเทศและการสื่อสาร
- ดำเนินการในเรื่องอื่นๆ ตามที่รัฐมนตรีกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมอบหมาย

และเพื่อให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสืบสวน ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์เป็นไปตามที่ได้รับมอบหมาย คณะกรรมการฯ จึงได้แต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจขึ้นจำนวน 4 ชุด ได้แก่ คณะทำงานเฉพาะกิจป้องกันและปราบปรามสิ่งลามก คณะทำงานเฉพาะกิจป้องกันและปราบปรามการขโมยข้อมูลโดยสื่ออินเทอร์เน็ต

คณะทำงานเฉพาะกิจป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ คณะทำงานเฉพาะกิจป้องกัน และปราบปราม Hacker Virus ส่วนคณะทำงานที่สองเป็นคณะทำงานเชิงเทคนิคจากการสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.) จำนวน 3 คนซึ่งมีหน้าที่วางระบบฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์และเครือข่ายเพื่อรองรับการทำงานของคณะ Cyber Inspector ทั้งหมดรวมทั้งมีหน้าที่ในการติดตามสืบสวนเว็บไซต์ขายซีดีภาพลามกที่ผิดกฎหมายเพื่อส่งมอบข้อมูลหลักฐานให้แก่สำนักงานตำรวจแห่งชาติไปดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

1.2 ศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติในฐานะผู้บังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement) มีอำนาจในการจัดการกับอาชญากรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอินเทอร์เน็ต โดยหน่วยงานเฉพาะของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เข้ามากำกับดูแลเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตได้แก่ศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ ซึ่งทางศูนย์ได้มีการจัดทำเว็บไซต์ www.police.go.th เพื่อใช้เป็นสื่อกลางการสื่อสารระหว่างตำรวจกับประชาชนและรับแจ้งเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม ซึ่งบทบาทในการใช้กลไกและมาตรการต่าง ๆ ของศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการกำกับดูแลเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมมีดังต่อไปนี้

- การจัดการกับผู้ผลิตเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย

เมื่อทางศูนย์ฯ ได้รับแจ้งเบาะแสหรือตรวจสอบพบเว็บไซต์ที่มีภาพโป๊เปลือยหรือข้อความนัยยะทางเพศอย่างชัดเจน ทางทีมงานจะเริ่มจากการสืบสวนเลขไอพีที่อยู่ในกระสุนก่อน ซึ่งเลขไอพีตัวนี้จะเป็นตัวบอกให้รู้ว่า กระสุนหรือเว็บไซต์นั้นถูกส่งผ่านผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายใด เมื่อทราบเลขไอพีเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่จะประสานงานไปยังผู้ให้บริการรายนั้น ในการสืบหาเลขหมายโทรศัพท์ที่เลขไอพีใช้ในการติดต่อเข้ามาที่ผู้ให้บริการ เพราะว่าทุกครั้งที่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตจะเก็บหมายเลขโทรศัพท์ที่โทรเข้ามาหรือที่เรียกว่า คอลเลอร์ไอดี (Caller ID) ทุกครั้ง เมื่อได้หมายเลขโทรศัพท์เรียบร้อยแล้ว ก็จะทำให้รู้ว่าผู้ต้องสงสัยอยู่ที่ใด ในท้ายที่สุดเจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลสนเทศจะประสานไปยังตำรวจท้องที่ ในการนำกำลังเข้าจับกุมผู้ต้องสงสัย และหลังจากที่ได้มีการจับกุมแล้วจะมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่ทำแผนและส่งฟ้องศาลต่อไป

- การปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม

ศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ทำการปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม ได้แก่ เว็บลามกอนาจาร เว็บขายวัตถุลามกอนาจาร เว็บขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ เว็บขายสิ่งผิดกฎหมายอื่น ๆ เว็บขายบริการทางเพศ เว็บไซต์

การพนัน เว็บที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติและสถาบัน เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาเกี่ยวกับการหมิ่นสถาบันกษัตริย์ โดยศูนย์ข้อมูลสนเทศจะทำการจัดส่งรายชื่อเว็บไซต์ดังกล่าวไปยังผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISPs) เพื่อทำการปิดกั้นเว็บไซต์เหล่านั้น

- การรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชน

ศูนย์ข้อมูลสนเทศ ได้จัดทำเนื้อหาเกี่ยวกับภัยอันตรายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกอินเทอร์เน็ตและนำเสนอทางเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับเด็กผ่านทางเว็บไซต์ police.go.th

1.3 ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (National Electronics and Computer Technology Center : NECTEC) มีภารกิจหลัก ได้แก่ การดำเนินการวิจัยพัฒนาและการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในภาครัฐเพื่อเร่งให้ผลงานวิจัยเกิดผลจริงในภาคอุตสาหกรรม การให้บริการเพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้แก่อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ โทรคมนาคม และสารสนเทศ โดยแบ่งภารกิจออกเป็น 4 ด้านคือ การวิจัยออกแบบและพัฒนาวิศวกรรม การถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาคูคลากร การวางนโยบายและโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งแนวทางนโยบายต่างๆ ที่ เนคเทคใช้การกำกับดูแลเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตในช่วงเริ่มต้นมีดังต่อไปนี้

- การวิจัยเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูล

ในส่วนของกรวิจัยและผู้มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี ทางเนคเทคได้จัดทำฐานข้อมูลรวบรวมเว็บไซต์หรือพฤติกรรมในทางที่ไม่เหมาะสม เพื่อใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนในการทำงานของหน่วยงานรัฐอื่นๆ ในการปราบปราม

- เครือข่ายทางการศึกษา

เนคเทคเข้าไปมีส่วนในการกำกับดูแลเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตของโรงเรียน ได้แก่ โครงการเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อโรงเรียนไทย Schoolnet เนื่องจากเป็นอินเทอร์เน็ตที่ใช้กันภายในโรงเรียน ผู้ดูแลโครงการจึงได้ทำการปิดกั้น (proxy server) ในลักษณะการพิจารณาจากคำสำคัญ (keyword) เช่น sex อีกทั้งยังมีการจัดทำและการส่งเสริมการเปิดรับเนื้อหาที่เหมาะสมโดยการพัฒนาต้นแบบห้องสมุดดิจิทัล (Digital Library) ที่มีเนื้อหาสาระประกอบด้วยเอกสารข้อมูลที่เป็นความรู้ ภาพ เสียง สไลด์ สื่อช่วยสอน วีดีโอ ครอบคลุมใน 7 หมวดวิชาหลักสายวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ คอมพิวเตอร์ คณิตศาสตร์ เคมี

ชีววิทยา ฟิสิกส์ สิ่งแวดล้อมและพื้นฐานทางวิศวกรรม และในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาใน 10 หมวดวิชา ได้แก่ ความรู้ทั่วไป ศาสนา ภาษาศาสตร์ เทคโนโลยี วรรณคดี ปรัชญา สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และประวัติศาสตร์

- การนำเสนอนโยบายและกฎหมายการกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ต

ในสถานะสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ เนคเทคได้เข้าไปมีบทบาทในการร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลเนื้อหาทางสื่ออินเทอร์เน็ต 2 ฉบับ ได้แก่ กฎหมายอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ (Computer crime) และกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data protection)

- การรณรงค์สร้างความเท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต

เนคเทคมีความตระหนักว่าวิธีการที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหานี้คือ การให้ความรู้แก่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตของทั้งเด็ก เยาวชน และผู้ปกครองตั้งนั้นทางเนคเทคจึงจัดทำโครงการร่วมกับส่วนงานอื่นๆ เช่น ร่วมกับเว็บไซต์ thaiparents.net จัดทำโครงการพ่อแม่หนูรู้เน็ต เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ปกครองและเด็กในการใช้อินเทอร์เน็ต, ร่วมกับบริษัท เทเลคอมเอเชีย คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จัดทำโครงการครอบครัวท่องอินเทอร์เน็ต เพื่อให้เยาวชนสามารถนำอินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องโดยมีผู้ปกครองให้การดูแลและเป็นที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิด เป็นต้น นอกจากนี้ทางเนคเทคยังได้ให้ทุนสนับสนุน thaiparents.net ในการจัดทำเว็บไซต์ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อดูแลบุตรหลานของตนในการใช้อินเทอร์เน็ตไปในทางที่เหมาะสมอีกด้วย

1.4 กฎหมายในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

กฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินคดีกับผู้ละเมิดที่เกี่ยวกับเนื้อหาอินเทอร์เน็ตโดยตรงนั้นปัจจุบันยังไม่มี จึงจำเป็นต้องทำการอ้างอิงจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อต่างๆ ที่มีอยู่เดิม โดยเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมที่ปรากฏอยู่ในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่จะเป็นในส่วนของสื่อลามกอนาจาร ซึ่งการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นสื่อลามกอนาจารนั้นเป็นการกระทำที่ผิดต่อกฎหมายมาตรา 287 ตามประมวลกฎหมายอาญา ส่วนการเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมประเภทต่างๆ โดยนำกฎหมายที่มีอยู่มาใช้ในพิจารณาความรับผิดชอบของบุคคล ได้แก่ การละเมิดลิขสิทธิ์ หมิ่นประมาท การพนัน เป็นต้น ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ตโดยตรงและจะมีการบังคับใช้ในอนาคตนั้น ได้แก่ ร่างกฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ และร่างกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

2. การกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ตของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต

ขณะเดียวกันก็เริ่มมีความพยายามในการกำกับดูแลตนเองของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตัวอย่างเช่น สมาคมผู้ดูแลเว็บไทย (Thai Webmaster Association) ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของ Webmaster จากทั่วประเทศ ได้ร่างและรับรองจรรยาบรรณสำหรับ Webmaster ขึ้นมาและมอบให้สภาการผู้ดูแลเว็บไทย (Webmaster Council of Thailand) เป็นผู้บังคับใช้ในวงการ Webmaster และผู้ผลิตเนื้อหาทั่วไป นอกจากนี้ผู้ใช้บริการเว็บท่าและเว็บสืบค้นข้อมูลรายสำคัญๆ ก็ได้พัฒนากลไกการกลั่นกรองเนื้อหาที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบเพื่อช่วยผู้ใช้ในการเลือกเนื้อหา ส่วนทางผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ตก็มีการรวมตัวกันเป็นสมาคมโดยใช้ชื่อว่า ชมรมผู้ประกอบการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ (Internet Entrepreneur of Thailand) และได้นำเสนอแนวคิดใหม่ในการให้บริการภายใต้โครงการชื่อ Goodnet โดยเป็นการร่วมมือกันกับกระทรวงไอซีที ซึ่งร้านที่เป็นสมาชิกโครงการ Goodnet จะต้องทำตามรูปแบบต่างๆ ที่ได้มีการกำหนดไว้ รวมไปถึงการกลั่นกรองเนื้อหาในเครื่อง Server ของร้าน ทั้งนี้ก็เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนที่เป็นลูกค้าของร้านได้มีการท่องอินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย และตามข้อตกลงกับกระทรวงไอซีที ร้านในโครงการ Goodnet จะได้ใช้ซอฟต์แวร์ลิขสิทธิ์ในราคาถูกลงเป็นแรงจูงใจตอบแทนด้วย

3. การกำกับดูแลเนื้อหาสื่ออินเทอร์เน็ตโดยภาคประชาสังคม

ในส่วนของภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน และเครือข่ายความร่วมมือของนักกิจกรรม และนักวิชาการ รวมไปถึงกลุ่มผู้ปกครองที่มีความห่วงใยที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับความเสี่ยงที่มากับเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต ตัวอย่างเช่น องค์กร ECPAT International เว็บไซต์ Thailandkid.com และเว็บไซต์ Thaiparents.net ซึ่งล้วนแต่ผลิตเนื้อหาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต และนำไปเผยแพร่สู่สาธารณชนผ่านช่องทางต่างๆ ขณะเดียวกันโรงเรียน มหาวิทยาลัย และเครือข่ายการศึกษาอื่นๆ ต่างก็แสดงบทบาทของตนโดยเฉพาะในการส่งเสริมให้มีจรรยาบรรณในการใช้อินเทอร์เน็ต (etiquette) ในแต่ละบริบทที่เกี่ยวข้องด้วย ซึ่งเป็นการกำกับดูแลตนเอง โดยมีการเก็บรวบรวมรายชื่อเว็บไซต์อันตรายและมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม นำเสนอวิธีการป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการใช้งานอินเทอร์เน็ต การจัดแบ่งประเภทหรือเรตติ้ง (Rating) ของเนื้อหาสื่อทางเพศบนอินเทอร์เน็ต รวมทั้งการรณรงค์ให้ความรู้หรือจัดอบรมแก่เด็กและผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัยและเหมาะสม

4. การกำกับดูแลเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมทางอินเทอร์เน็ตสำหรับเด็กและเยาวชน

ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยมีหลากหลายกลุ่มอายุ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มที่มีโอกาสในการเข้าถึงเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมอย่างเนื้อหาพวกรูปภาพโป๊เปลือย เนื้อหาเกี่ยวกับเพศ เนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรง การใช้ภาษาที่หยาบคาย หรือเนื้อหาการโฆษณาชวนเชื่อต่างๆ ซึ่งอาจทำให้ถูกชักจูงให้มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ถูกหลอกลวง หรือถูกล่อลวงละเมิดจากการใช้อินเทอร์เน็ตได้ เนื่องจากการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมด้วยวัยที่ยังรู้เท่าไม่ถึงการณ์และขาดความระมัดระวัง ดังนั้นผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และผู้เกี่ยวข้องควรจะต้องมีหน้าที่คอยดูแลสอดส่องและให้คำแนะนำการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัยให้กับเด็กและเยาวชน โดยการใช้กลไกการกำกับดูแลตนเองเกี่ยวกับเนื้อหาอินเทอร์เน็ต เช่น การปิดกั้นและกลั่นกรองเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม การให้ความเอาใจใส่ดูแลเด็กและเยาวชนอย่างใกล้ชิด การสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง และการสร้างความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นต้น

3. ข่าว การรายงานข่าว และการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร

ข่าว (News) คือ การรายงานข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนความคิดเห็นจากบุคคลระดับต่างๆ เกี่ยวกับเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่มีความสำคัญ เป็นที่น่าสนใจ และมีผลกระทบต่อคนหมู่มากหรือประชาชนในสังคม²⁹

3.1 องค์ประกอบของข่าวหรือคุณค่าข่าว (News value)

เนื่องจากในแต่ละวันจะมีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย ซึ่งการพิจารณาเลือกเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งมารายงานเป็นข่าวนั้น จะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะของข่าวที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐาน 3 ประการ ได้แก่ ข้อเท็จจริง (Fact) ความน่าสนใจ (Interest) และผู้รับข่าวสาร (Receivers) ที่ต้องมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นต้องเป็นข้อเท็จจริงและเป็นสิ่งที่น่าสนใจต่อผู้รับข่าวสารมากที่สุด จึงจะนำมารายงานเป็นข่าว

ดังนั้นในการคัดเลือกข่าว (News judgement) มานำเสนอต่อผู้รับสาร จึงต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของข่าวหรือคุณค่าข่าว³⁰ (News value) ดังนี้

²⁹ อ่างแล้ว, ฉอาน วุฒนิกรมรภษา. หน้า 24

³⁰ อ่างแล้ว, มาลี บุญศิริพันธ์. หน้า 40

1. ความสดใหม่ (Timeliness) หมายถึง ความรวดเร็วจับไว้ในการรายงานเหตุการณ์หรือสถานการณ์ให้ผู้รับข่าวสารได้รับทราบอย่างทันทีทันใดหรือในระยะเวลาอันสั้น และเหมาะสมกับช่วงเวลา ซึ่งผู้รับข่าวสารมักให้ความสนใจต่อข่าวที่มีความสดใหม่ ไม่เคยรู้ และทันเหตุการณ์
2. ความใกล้ชิด (Proximity) หมายถึง ความใกล้ชิดของเหตุการณ์ทั้งทางกายภาพและความสัมพันธ์ทางด้านจิตใจที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้รับข่าวสาร ซึ่งโดยทั่วไปมนุษย์จะให้ความสนใจกับเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวและอาจส่งผลกระทบต่อตัวเองได้
3. ความเด่น (Prominence) หมายถึง สิ่งที่อยู่ในความสนใจของคนทั่วไปซึ่งครอบคลุมถึงความเด่นของบุคคล สถานที่ วัตถุ เหตุการณ์ และช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์
4. ความผิดปกติหรือแปลกประหลาด (Unusualness/Oddity) หมายถึง เหตุการณ์ที่ผิดปกติหรือผิดธรรมชาติ แตกต่างจากสิ่งที่เป็นกิจวัตร เป็นสิ่งที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อน หรืออาจเกิดขึ้นไม่บ่อยนัก ซึ่งโดยทั่วไปมนุษย์มักจะให้ความสนใจกับสิ่งที่ผิดปกติธรรมดาหรือแปลกและไม่เคยพบเห็นมาก่อน
5. ผลกระทบ (Consequence) คือ ผลกระทบของเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประชาชนเป็นจำนวนมาก ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในด้านสังคม เศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ สวัสดิภาพ และทางด้านจิตใจ
6. ความขัดแย้ง (Conflict) เป็นสิ่งที่ผิดปกติวิสัยของมนุษย์ที่ต้องอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นทางด้านความคิด ความเชื่อ เชื้อชาติ ผลประโยชน์ และอุดมการณ์ ที่นำไปสู่การต่อสู้ แย่งชิง แข่งขัน หรือความสูญเสียนั้น มักอยู่ในความสนใจของมนุษย์ที่อยากทราบเรื่องราวความขัดแย้งของผู้อื่น
7. ความลึกลับหรือมีเงื่อนงำ (Mystery/Suspense) หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วยังไม่สามารถคลี่คลายให้เกิดความกระจ่าง หรือยังหาสาเหตุที่แท้จริงไม่ได้ ซึ่งมีส่วนในการกระตุ้นความสงสัยใคร่รู้ของผู้รับข่าวสารหรือคนทั่วไป เกิดความสนใจและติดตามเรื่องราวหรือเหตุการณ์จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์หรือคลี่คลาย
8. ปลุกชนสนใจ (Human interest) คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วทำให้ผู้รับข่าวสารเกิดความรู้สึกสะเทือนอารมณ์ (Emotion) ต่อเหตุการณ์นั้น หรือมีความรู้สึกร่วมกับบุคคลหรือสิ่งมีชีวิตที่ตกเป็นข่าว เนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์ต้องการความมั่นคงในการดำเนินชีวิต เมื่อมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นกับมนุษย์ด้วยกันหรือสิ่งมีชีวิตอื่น มักจะให้ความสนใจและเกิดการรับรู้ทางความนึกคิดจนเกิดความรู้สึกหรือมีอารมณ์ร่วมกับเหตุการณ์หรือบุคคลในทำนองที่อาจเกิดขึ้นกับตนเองได้

9. ความก้าวหน้า (Progress) คือ ความเจริญก้าวหน้าในวิทยาการสาขาต่างๆ อย่าง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทางการแพทย์ การคิดค้นประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ หรือนวัตกรรม ความก้าวหน้าทางการศึกษา การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งมีผลต่อการส่งเสริมพัฒนา ศักยภาพและคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เนื่องจากมนุษย์มีความสนใจ และต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต สามารถนำความรู้ที่ ได้มาปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น
10. เพศ (Sex) เป็นเรื่องที่ครอบคลุมถึงเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ความแตกต่างทางเพศ ทั้งเพศเดียวกัน ต่างเพศ และมีความผิดปกติทางเพศ ซึ่งเป็น เรื่องใกล้ตัวและมนุษย์ให้ความสนใจ

3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกข่าวของสื่อแต่ละประเภท

เนื่องจากสื่อแต่ละประเภทมีลักษณะการนำเสนอข่าวสารที่แตกต่างกัน ทำให้การกำหนด องค์ประกอบของข่าวหรือคุณค่าข่าวแตกต่างกันไปตามคุณลักษณะของสื่อแต่ละประเภท ซึ่งปัจจัยที่ มีผลต่อการคัดเลือกข่าวของสื่อแต่ละประเภท³¹ คือ

1. นโยบายของสื่อมวลชนแต่ละประเภท

เนื่องจากสื่อมวลชนแต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน ทำให้นโยบายการนำเสนอข่าวสาร การกำหนดแนวทาง การประเมินคุณค่าข่าว และการจัดลำดับความสำคัญของข่าว แตกต่างกันไป ตามคุณลักษณะของสื่อและตามความเหมาะสม เช่น สื่อหนังสือพิมพ์เน้นการนำเสนอข่าวสารแข่ง กับเวลา ความสดใหม่ ทันวันต่อวัน สื่อวิทยุและสื่อโทรทัศน์เน้นการนำเสนอข่าวสารที่หลากหลาย มี ความใกล้ชิดหรือส่งผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมาก

2. ภาวะการแข่งขันของสื่อมวลชน

ในปัจจุบันสื่อมวลชนมีลักษณะเป็นธุรกิจเพิ่มมากขึ้น ทำให้การแข่งขันด้านการนำเสนอ ข้อมูลข่าวสารมีความเข้มข้นมากขึ้น ทั้งเรื่องความหลากหลาย ความรวดเร็วในการนำเสนอ การ เลือกประเด็นข่าว การรายงานข่าวเชิงสืบสวนที่เจาะลึกและตรงประเด็น เพื่อดึงดูดผู้รับข่าวสารหรือ ผู้บริโภคให้มาสนใจข่าวสารที่สื่อของตนนำเสนอ

3. พื้นที่ของสื่อแต่ละประเภท

สื่อมวลชนแต่ละประเภทมีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน ทำให้เนื้อหาในการนำเสนอข่าวสาร ค่อนข้างจำกัด คือ สื่อหนังสือพิมพ์เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่เนื้อที่กระดาษที่กะดัดพิมพ์จำกัดและมีการกำหนด

³¹ อ่างแล้ว, นรินทร์ นำเจริญ. หน้า 36

พื้นที่การนำเสนอข่าว ภาพข่าว คอลัมน์ และโฆษณา สื่อวิทยุและสื่อโทรทัศน์มีเวลาในการออกอากาศที่จำกัด ซึ่งสื่อวิทยุนำเสนอข่าวสารด้วยเสียงอย่างเดียวไม่มีภาพประกอบในช่วงระยะเวลาสั้นๆ ส่วนสื่อโทรทัศน์นำเสนอข่าวสารทั้งภาพและเสียงในช่วงเวลาที่กำหนด อาจเป็นรายการข่าวหรือช่วงข่าวสั้น ทั้งนี้การนำเสนอข่าวสารของสื่อจะมากขึ้นหรือน้อยขึ้นอยู่กับนโยบายของสื่อ นั้นด้วยว่าต้องการนำเสนอในด้านใดบ้าง ทำให้พื้นที่การนำเสนอข่าวสารของสื่อแต่ละประเภทแตกต่างกันไป

4. ทัศนคติของเจ้าของหรือกองบรรณาธิการ

เนื่องจากเจ้าของหรือกองบรรณาธิการมีส่วนในการกำหนดนโยบายของสื่อมวลชน ทำให้ทัศนคติของเจ้าของหรือกองบรรณาธิการที่มีต่อเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงนั้น มีส่วนในการประเมินคุณค่าข่าวและการคัดเลือกข่าวสารเพื่อนำเสนอด้วย

5. โฆษณา

สื่อมวลชนในปัจจุบันมีลักษณะเป็นธุรกิจที่มีการแข่งขันมากขึ้น ทั้งยังมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและต้องเป็นสื่อราคาถูกลำดับประชาชน ทำให้รายได้หลักของสื่อมวลชนมาจากโฆษณา ดังนั้นการนำเสนอข่าวสารของสื่อจึงต้องคำนึงถึงการดึงดูดบริษัทต่างๆ ให้มาลงโฆษณากับสื่อของตน และในบางกรณีการนำเสนอข่าวสารของสื่ออาจต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อบริษัทที่ลงโฆษณาหลักของสื่อ นั้นด้วย ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดและผลกำไรของสื่อมวลชน

6. สถานการณ์หรือช่วงเวลาความเป็นข่าว

สื่อมวลชนมักนำเสนอข่าวสารที่อยู่ในความสนใจของประชาชนหรือเป็นประเด็นที่สังคมส่วนใหญ่ให้ความสนใจ การนำเสนอข่าวสารจึงเป็นไปตามกระแสของข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และได้รับการตอบรับจากประชาชน สื่อจึงมุ่งแข่งขันกันนำเสนอประเด็นหรือสถานการณ์นั้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับข่าวสาร ทำให้การคัดเลือกข่าวสารในการนำเสนอแตกต่างกันไปตามสถานการณ์หรือช่วงเวลาความเป็นข่าวนั้นด้วย

7. การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม

เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ทำให้ความสนใจของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยที่เกิดขึ้น ดังนั้นการกำหนดหรือประเมินคุณค่าข่าวและการคัดเลือกข่าวสารเพื่อนำเสนอจะต้องสอดคล้องกับยุคสมัยและทันต่อเหตุการณ์ ตลอดจนอยู่ในความสนใจของผู้รับข่าวสารในขณะนั้นด้วย

8. การควบคุมของรัฐบาล

ระบอบการเมืองการปกครองที่แตกต่างกัน ทำให้การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนและการควบคุมของรัฐบาลมีลักษณะแตกต่างกัน กล่าวคือ ในสังคมประชาธิปไตย สื่อมวลชนมีหน้าที่ในการนำเสนอข่าวสารเพื่อตอบสนองสิทธิการรับรู้ของประชาชนและมีอิสระ สามารถตรวจสอบการ

ทำงานของรัฐ เพื่อสร้างสมดุลทางอำนาจให้กับประชาชน ส่วนสังคมคอมมิวนิสต์และเผด็จการ สื่อมวลชนมีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของรัฐและถูกควบคุมโดยรัฐ นอกจากนี้นโยบายและวิธีการของรัฐบาลในการควบคุมสื่อจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมที่สามารถส่งผลกระทบต่อการค้าเสรีของสื่อมวลชน

3.3 คุณภาพของข่าว (Quality of News)

เนื่องจากคุณลักษณะของข่าวที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐานคือ การนำเสนอข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเที่ยงตรงตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือตามสถานการณ์ที่เป็นอยู่ โดยไม่สอดแทรกความคิดเห็นใดๆ เข้าไปในการนำเสนอข่าวนั้น ซึ่งองค์ประกอบทั่วไปในการพิจารณาคุณภาพของข่าว (Quality of News) คือ

1. ความถูกต้องหรือถูกต้อง (Accuracy) หมายถึง ข้อเท็จจริงหรือเรื่องราวที่ปรากฏในการรายงานข่าวมีความถูกต้อง เที่ยงตรง และครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นชื่อ นามสกุล ยศ ตำแหน่ง อายุ อาชีพของบุคคลที่ตกเป็นข่าว สถานที่ คำแถลง วันที่ ตลอดจนการลำดับเหตุการณ์หรือเรียบเรียงข้อเท็จจริงจะต้องมีการตรวจสอบให้ถูกต้องตามความเป็นจริง และนำเสนอได้อย่างครบถ้วนว่าใคร (Who) ทำอะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) อย่างไร (How) และทำไม (Why)
2. ความสมดุลและเป็นธรรม (Balance and Fairness) หมายถึง การรายงานข้อเท็จจริงอย่างรอบด้าน เป็นธรรม และเป็นกลาง โดยคำนึงถึงความสมดุลหรือเสมอภาคในการนำเสนอข้อเท็จจริงอย่างถูกต้องและชัดเจน ให้ทุกกลุ่มมีโอกาสชี้แจงหรือเสนอความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้ผู้รับสารใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจ
3. ความเป็นกลางหรือภววิสัย (Objectivity) หมายถึง การรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมาโดยปราศจากอคติหรือความคิดเห็นส่วนตัว เพื่อให้การรายงานข่าวนั้นมีความถูกต้อง เที่ยงตรง และเป็นกลาง ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือเอาอารมณ์ความรู้สึกเข้ามาเกี่ยวข้อง และไม่นำตนเองเข้าไปผูกพันกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
4. ความกระชับและชัดเจน (Conciseness and Clearness) หมายถึง การรายงานข่าวที่มีการใช้ภาษาหรือสำนวนที่เข้าใจง่าย มีความกระชับ และชัดเจน สามารถสื่อความหมายให้ผู้รับข่าวสารเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว ไม่ต้องอ่านซ้ำหลายรอบเพื่อทำความเข้าใจ นอกจากนี้ยังรวมถึงความแม่นยำในการจับประเด็นข่าว ซึ่งช่วยให้การนำเสนอข้อเท็จจริงนั้นครอบคลุมเรื่องราวและตรงตามประเด็นได้อย่างไม่เยิ่นเย้อ

5. ความทันต่อเหตุการณ์ (Recentness) หมายถึง ข่าวนั้นมีความทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ สามารถนำเสนอข้อเท็จจริงได้อย่างเหมาะสมและถูกต้องตามเวลา ตลอดจนสอดคล้องกับความสนใจของประชาชนในขณะนั้น

3.4 ประเภทของข่าว³² (Category of News)

การแบ่งประเภทของข่าวสามารถทำได้หลายลักษณะขึ้นอยู่กับเกณฑ์ในการจำแนก ได้แก่ ชนิดของข่าว ระดับของข่าว ความรู้สึกตอบสนองของผู้รับสาร และลักษณะการได้มาของข่าว ดังนี้

1. ชนิดของข่าว

การแบ่งประเภทของข่าวตามชนิดของข่าว สามารถแบ่งเป็น

1) ข่าวอาชญากรรม เป็นข่าวที่เกี่ยวกับการฆาตกรรม การปล้นจี้ การลักลอบค้ายาเสพติด การลักพาเพื่อเรียกค่าไถ่ การปลอมแปลง และการกระทำผิดกฎหมาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมในแต่ละยุคสมัย การนำเสนอข่าวประเภทนี้มีข้อดีคือ ช่วยให้ประชาชนเล็งเห็นภัยใกล้ตัวที่อาจเกิดขึ้นกับตนและรู้วิธีป้องกัน แต่มีข้อเสียคือ อาจเป็นการชี้ช่องทางให้เกิดการเลียนแบบหรือมีการประกอบอาชญากรรมขึ้นอีก

2) ข่าวการเมือง เป็นข่าวที่เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางการเมือง พรรคการเมือง การเลือกตั้ง การบริหารงานรัฐบาลและหน่วยงานต่างๆ ของรัฐ พรรคร่วมรัฐบาล พรรคฝ่ายค้าน นักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการเมืองและการปกครองในแต่ละสมัย

3) ข่าวเศรษฐกิจ เป็นข่าวที่เกี่ยวกับภาวะทางเศรษฐกิจ ความเคลื่อนไหวทางด้านการค้า การเงิน การลงทุน และธุรกิจต่างๆ ซึ่งมีผลต่อการดำรงชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าทางธุรกิจ สภาพคล่อง และการหมุนเวียนของเงินทั้งภายในและภายนอกประเทศ ตลอดจนการบริหารงานของรัฐบาล

4) ข่าวการศึกษาและวิทยาศาสตร์ เป็นข่าวที่เกี่ยวกับแวดวงการศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งในด้านการจัดระบบการศึกษาของภาครัฐและภาคเอกชน ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้าวิจัยและพัฒนา แสดงให้เห็นถึงระดับการพัฒนาด้านความรู้ของประชาชนและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของประเทศ

5) ข่าวอุบัติเหตุเพลิงไหม้ และภัยพิบัติทางธรรมชาติ เป็นข่าวที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นซึ่งนำมาซึ่งความสูญเสียทั้งทางร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สิน ไม่ว่าจะมาจาก

³² อังแล้ว, ออ่าน วุฒิกรมรรักษ์ษา. หน้า 45

อุบัติเหตุเพลิงไหม้ และภัยพิบัติทางธรรมชาติ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข่าวสารและตระหนักถึงสิ่งที่อาจเกิดขึ้นได้โดยไม่ประมาท

6) ข่าวศาล เป็นข่าวที่เกี่ยวกับการพิพากษาคดีของศาลทั่วประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความยุติธรรมที่ประชาชนควรได้รับและขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคม ช่วยให้ประชาชนอุ่นใจ เกิดความเชื่อถือและปฏิบัติตามกฎหมาย เมื่อเห็นผู้กระทำผิดได้รับการลงโทษ และผู้ที่ถูกกระทำได้รับความยุติธรรม

7) ข่าวการประชุม เป็นข่าวที่เกี่ยวกับการประชุมครั้งสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับสาธารณชนหรือมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของประชาชน

8) ข่าวปาฐกถา เป็นข่าวที่เกี่ยวกับการพูดหรือปาฐกถาในที่ชุมชนของบุคคลสำคัญ หรือมีชื่อเสียงเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ที่ประชาชนควรรู้หรือกำลังให้ความสนใจอยู่ในขณะนั้น ซึ่งช่วยให้ประชาชนได้ทราบถึงความคิดเห็นที่หลากหลาย ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาในมุมมองต่างๆ

9) ข่าวสังคม เป็นข่าวที่เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของบุคคลในสังคมที่มีชื่อเสียงหรือมีหน้ามีตาอยู่ในแวดวงสังคม การจัดกิจกรรมทางสังคม งานมงคล งานพิธีต่างๆ

10) ข่าวสตรี เป็นข่าวที่เกี่ยวกับกิจกรรมของสตรีและแฟชั่นต่างๆ แสดงให้เห็นถึงบทบาทของสตรี ตลอดจนความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับแฟชั่นต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

11) ข่าวกีฬา เป็นข่าวที่เกี่ยวกับแวดวงกีฬา ไม่ว่าจะเป็นนักกีฬา การแข่งขันกีฬาประเภทต่างๆ ผลการแข่งขัน และรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับการแข่งขัน เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับสารที่สนใจติดตามข่าวสารด้านกีฬาในทุกๆ ระยะเวลา

12) ข่าวบันเทิง เป็นข่าวที่เกี่ยวกับวงการบันเทิง ไม่ว่าจะเป็นดารา นักร้อง นักแสดง ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือ เพื่อให้ผู้รับสารได้ทราบความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในวงการบันเทิง ตอบสนองความต้องการในด้านความบันเทิง เพลิดเพลิน และทราบเรื่องราวของบุคคลหรือผลงานที่ชื่นชอบ

2. ระดับของข่าว

การแบ่งประเภทของข่าวตามระดับของข่าว สามารถแบ่งเป็น

1) ข่าวหนัก (Hard News) หมายถึง ข่าวที่มีเนื้อหาสาระมุ่งให้ความรู้และเน้นที่เหตุการณ์เป็นหลัก อาจเป็นเรื่องราวที่ต้องใช้เวลาทำความเข้าใจ ส่วนมากเป็นข่าวเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ซึ่งผู้รับสารควรมีภูมิหลัง ความรู้ความเข้าใจ หรือความสนใจเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ในระดับหนึ่ง จึงจะเข้าใจและสามารถนำ

ข้อมูลที่ได้จากการรายงานข่าวไปตริ่กตรองวิเคราะห์หรือเชื่อมโยงประเด็นสำคัญๆ กับเหตุการณ์อื่นที่เกี่ยวข้อง

2) ข่าวเบา (Soft News) หมายถึง ข่าวที่มีเนื้อหาสาระมุ่งให้ความบันเทิง เป็นเรื่องราวที่เข้าใจง่าย มักให้อารมณ์ความรู้สึก เน้นกระบวนการเกี่ยวเนื่องที่มีการอธิบายและแปลความหมายของเหตุการณ์ให้ ทั้งยังชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ทำให้ผู้รับสารไม่จำเป็นต้องใช้ความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์เรื่องราวก็สามารถเข้าใจได้ในทันที ได้แก่ ข่าวนันทิง ข่าวกีฬา ข่าวอาชญากรรม ข่าวสังคม เป็นต้น

3. ความรู้สึกตอบสนองของผู้รับสาร

การแบ่งประเภทของข่าวตามความรู้สึกตอบสนองของผู้รับสาร สามารถแบ่งเป็น

1) ข่าวที่ผู้รับสารตอบสนองในทันทีทันใด (Immediate reward news) หมายถึง ข่าวที่ผู้รับสารเกิดความรู้สึกพึงพอใจและตอบสนองในทันทีทันใด คือเกิดอารมณ์ความรู้สึกตอบสนองต่อข่าวที่นำเสนอในระยะเวลาอันสั้นและไม่ช้าก็หายไป ได้แก่ ข่าวอาชญากรรม ข่าวนันทิง ข่าวกีฬา ข่าวอุบัติเหตุ เพลงใหม่ และภัยพิบัติ เป็นต้น

2) ข่าวที่ผู้รับสารตอบสนองช้า (Delayed reward news) หมายถึง ข่าวที่ผู้รับสารเกิดความรู้สึกตอบสนองช้า เพราะต้องใช้ประสบการณ์ ความรู้ความคิด ในการทำความเข้าใจในข่าวนั้น คือเกิดอารมณ์ความรู้สึกตอบสนองต่อข่าวที่นำเสนออย่างช้าๆ และยังคงอยู่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลหรือนำไปคิดตรองในภายหลัง ได้แก่ ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวการศึกษา ข่าวต่างประเทศ เป็นต้น

4. ลักษณะการได้มาของข่าว

การแบ่งประเภทของข่าวตามลักษณะการได้มาของข่าว สามารถแบ่งเป็น

1) Active news หมายถึง ข่าวที่ผู้สื่อข่าวต้องออกไปแสวงหาหรือรวบรวมด้วยตัวเองตามสถานที่ต่างๆ หรือจากแหล่งข่าว จึงต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ของผู้สื่อข่าวในการได้มาของข่าว

2) Passive news หมายถึง ข่าวที่ได้มาจากเอกสารซึ่งส่งมายังสำนักงานข่าวโดยตรง อาจมาจากสำนักข่าวต่างประเทศหรือสำนักข่าวส่วนกลาง และจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยผู้สื่อข่าวไม่ต้องออกไปแสวงหาหรือรวบรวมข่าวด้วยตัวเอง ได้แก่ ข่าวแจก เอกสารประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานต่างๆ คำแถลงการณ์หรือใบประกาศ ซึ่งบางครั้งอาจนำมาใช้เป็นเบาะแสในการรายงานข่าวเชิงสืบสวนหรือเจาะลึกที่ผู้สื่อข่าวต้องรวบรวมและแสวงหาข้อมูลด้วยตัวเองเพิ่มเติม

3.5 บทบาทด้านการข่าว

เนื่องจากข่าว คือ การนำเสนอข้อเท็จจริงของเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่มีความสำคัญและอยู่ในความสนใจของประชาชนได้อย่างถูกต้องและเที่ยงตรง สามารถรายงาน อธิบาย วิเคราะห์ หรือ เชื่อมโยงเหตุการณ์และเรื่องราวต่างๆ เพื่อมุ่งประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ ส่งเสริมสิทธิ เสรีภาพการรับรู้ของประชาชน ช่วยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสติปัญญาตลอดจน การศึกษาให้กับประชาชน ถ่วงทอนความคิด ค่านิยม และวัฒนธรรมอันดีให้กับสังคม ให้ความ บันเทิงและผ่อนคลายความตึงเครียดในสังคม

ดังนั้นการข่าวจึงมีบทบาทที่สำคัญต่อสังคมในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง ด้าน เศรษฐกิจ และด้านสังคม ในการช่วยพัฒนาและส่งเสริมสังคมให้ดีขึ้น³³ คือ

1) ด้านการเมือง

การข่าวมีบทบาทสำคัญในระบบการปกครองเสรีประชาธิปไตย เนื่องจากระบบการ ปกครองแบบเสรีประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ด้านนโยบายการบริหารประเทศ ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในด้านต่างๆ ที่ไม่ขัดต่อ กฎหมาย ทำให้การข่าวสามารถตอบสนองปรัชญาประชาธิปไตยใน 2 บทบาท คือ บทบาท ในการเป็นผู้พิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชนด้วยการเฝ้าติดตามและตรวจสอบรัฐบาลใน การใช้อำนาจรัฐให้มีความโปร่งใส ระมัดระวังไม่ให้มีการใช้อำนาจรัฐไปในทางไม่ชอบธรรม และเกิดผลเสียหายต่อสังคม และบทบาทในการรายงานข่าวสารความเคลื่อนไหวของสังคม เพื่อเป็นสื่อกลางเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน ประชาชนกับประชาชน ชุมชนกับชุมชน และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในยุคของโลกาภิวัตน์ที่ความเคลื่อนไหว ของประเทศหนึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในอีกประเทศหนึ่ง

ในสังคมยุคข้อมูลข่าวสารและโลกาภิวัตน์ ประชาชนต้องการข้อมูลข่าวสารเพิ่ม มากขึ้น ซึ่งการข่าวที่มีประสิทธิภาพจะเป็นกลไกสำคัญในการทำให้การเมืองมีความโปร่งใส ช่วยให้ประชาชนมีการตัดสินใจทางการเมืองได้อย่างถูกต้อง ช่วยจรรโลงระบบการเมืองให้มี ประสิทธิภาพ ชี้จุดบกพร่อง เสนอแนะแนวทางแก้ไข ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน กิจกรรมทางการเมืองหรือโครงการสาธารณะต่างๆ เปิดโอกาสให้มีการทำประชาพิจารณ์ ตามสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่กำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ รวมทั้งตรวจสอบ ประสิทธิภาพการทำงานของรัฐบาลและข้าราชการ

³³ อ่างแล้ว, มาลี บุญศิริพันธ์. หน้า 70

2) ด้านเศรษฐกิจ

บทบาทการข่าวในด้านเศรษฐกิจ คือ การเป็นศูนย์กลางข่าวสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวในแวดวงทางธุรกิจ การค้า การลงทุน การเงินและการธนาคาร โดยเป็นสื่อกลางระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภคให้ประชาชนรับรู้ถึงผลิตภัณฑ์และบริการ สร้างทางเลือกในการตัดสินใจ ประชาชนรับทราบถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น ซึ่งสามารถตอบสนององกลไกทางเศรษฐกิจให้ขับเคลื่อนไปได้อย่างเป็นระบบด้วยการช่วยกระตุ้นให้ระบบเศรษฐกิจสะพัดหมุนเวียน เผยแพร่ข่าวสารความเปลี่ยนแปลงของภาวะการค้า การลงทุน การตลาด การเงินและการธนาคาร ตลอดจนเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ในวงการธุรกิจให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในยุคข้อมูลข่าวสารและโลกาภิวัตน์ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยนำเสนอข้อมูลทางเศรษฐกิจในการรายงานข่าว ตลอดจนความคิดเห็นในบทความและบทวิเคราะห์ต่างๆ

เนื่องจากการข่าวด้านเศรษฐกิจเป็นเรื่องเกี่ยวกับข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่อ่อนไหวในด้านผลประโยชน์ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลไปจนถึงเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้การข่าวมีบทบาทในการส่งเสริมด้านนโยบายการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ การรายงานความเคลื่อนไหวในด้านต่างๆ ที่ส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจ การปกป้องสิทธิประโยชน์ของประชาชน ช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเพื่อป้องกันความสูญเสียหรือความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น ตลอดจนเสนอแนะแนวทางแก้ไข

3) ด้านสังคม

บทบาทการข่าวในด้านสังคมซึ่งครอบคลุมทั้งในด้านการศึกษา สิ่งแวดล้อม การสาธารณสุข วิถีชีวิต สตรี เด็กและเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ตลอดจนชนบทรวมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม เปรียบเสมือนเป็นชุมทรัพย์ทางปัญญาที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนหรือสมาชิกในสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

การข่าวด้านสังคมยังมีบทบาทในด้านการรักษาคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาติไว้ เป็นการถ่ายทอดมรดกทางสังคมและวัฒนธรรมจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง ทั้งในทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้ประชาชนเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนช่วยปลูกจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของประชาชนให้ช่วยกันดูแลรักษาเพื่อรุ่นต่อไป และบทบาทในด้านการสร้างความทันสมัยด้วยการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายจากต่างประเทศ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางด้านความรู้ การศึกษา และเทคโนโลยีใหม่ๆ รวมทั้งเกิดการรับวัฒนธรรมจากต่างชาติด้วย ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกในสังคมได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ มีการปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรม อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและประเทศ

3.6 การรายงานข่าว

การรายงานข่าว (News reporting) หมายถึง การปฏิบัติงานด้านวารสารศาสตร์ นับตั้งแต่การค้นคว้าและแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนการประเมินคุณค่าทางข่าว การตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน และการเขียนข่าว เพื่อนำเสนอข่าวให้ประชาชนได้รับทราบ ซึ่งมีกระบวนการในการปฏิบัติงาน³⁴ ดังนี้

1. การค้นคว้าและแสวงหาข้อมูล เป็นขั้นตอนเริ่มแรกของการรายงานข่าว ซึ่งต้องมีการค้นคว้าและแสวงหาข้อมูลจากแหล่งข่าวต่างๆ เกี่ยวกับข้อเท็จจริงและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อาจได้มาจากการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง การสืบสวนหาข้อเท็จจริง เอกสารบันทึก ห้องสมุดหนังสือพิมพ์ เป็นต้น
2. การประเมินคุณค่าทางข่าว เป็นขั้นตอนถัดมา เมื่อได้ข้อเท็จจริงหรือรับทราบเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว นำมาประเมินคุณค่าข่าวหรือองค์ประกอบของข่าว รวมทั้งปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง เลือกข่าวที่มีความสำคัญและน่าสนใจ หรือมีผลกระทบต่อผู้รับสารหรือประชาชนควรรับทราบ
3. การตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน เมื่อประเมินคุณค่าข่าวแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการตรวจสอบข้อเท็จจริงและรายละเอียดต่างๆ ให้ถูกต้องและครบถ้วนโดยยึดหลักคุณภาพของข่าวนำเสนอได้อย่างครบถ้วนว่าใคร (Who) ทำอะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) อย่างไร (How) และทำไม (Why)
4. การเขียนข่าว เมื่อได้ข้อเท็จจริงต่างๆ ตามขั้นตอนขั้นต้นแล้ว จึงนำมาแยกแยะประเด็นที่จะเขียนเป็นข่าว โดยอาศัยโครงสร้างและรูปแบบการเขียนข่าว เพื่อนำเสนอให้ประชาชนได้รับทราบต่อไป

ความสำคัญของการรายงานข่าว คือ การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เหตุการณ์เรื่องราวต่างๆ ที่มีความสำคัญ น่าสนใจ และส่งผลกระทบต่อให้สาธารณชนได้รับทราบ ช่วยสอดส่องและเตือนภัยที่อาจจะเกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นแล้วให้ประชาชนระมัดระวังและหาทางป้องกันไว้ล่วงหน้า ลดความไม่มั่นคงและความหวาดวิตกที่เกิดขึ้นในสังคม และสร้างความมั่นใจให้กับประชาชน ตลอดจนการก่อให้เกิดเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมหรือความคิดเห็นของคนในสังคมไปในทางที่ดีขึ้น เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ที่อาจนำไปสู่การสร้างสาธารณสมบัติ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมที่ดีขึ้น

³⁴ อ่างแล้ว, ๒๕๖๓ วุฒนิพนธ์ปริญญา. หน้า 66

3.7 โครงสร้างและรูปแบบการรายงานข่าว

ลักษณะการรายงานข่าวในสื่อแต่ละประเภทนั้น ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อออนไลน์ มีรูปแบบการนำเสนอที่แตกต่างกันไปตามคุณลักษณะของสื่อ ซึ่งโครงสร้างพื้นฐานในการรายงานข่าว คือ

1. หัวข่าว (Headline)

หัวข่าว คือ การสรุปย่อใจความสำคัญของข่าว บอกประเด็นหลักของเรื่องที่นำเสนอ และดึงดูดความสนใจของผู้อ่านหรือผู้รับสารให้ติดตามเนื้อหา โดยการใช้คำที่สั้น กระชับ ได้ใจความ และเหมาะสมตรงกับเนื้อหาของข่าวที่นำเสนอ

2. ความนำ (Lead)

ความนำ คือ ข้อความที่ต่อจากหัวข่าวหรือเป็นวรรคแรกของการนำเสนอเนื้อหาข่าว ซึ่งสรุปสาระที่สำคัญที่สุดของข่าว บอกว่าข่าวนั้นเกี่ยวกับอะไร โดยทั่วไปความนำจะตอบคำถาม 5W กับ 1H คือ ใคร (Who) ทำอะไร (What) เมื่อไร (When) ที่ไหน (Where) ทำไม (Why) และ อย่างไร (How) แต่ก็ไม่จำเป็นต้องตอบทุกคำถามเสมอไปในความนำ การนำเสนอความนำต้องมีความกระชับ ใช้ภาษาที่ง่ายและน่าสนใจ มีความชัดเจน ให้น้ำหนักหรือโทนของข่าวอย่างเหมาะสม นำข้อมูลสำคัญหรือข้อเท็จจริงที่เด่นที่สุดของข่าวมาไว้ต้นเรื่อง เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่านหรือผู้รับสารให้ติดตามเนื้อหาข่าวไปจนจบ

ประเภทความนำที่รู้จักกันทั่วไป³⁵ สามารถแบ่งได้ดังนี้

- 1) ความนำแบบสรุป (The summary lead) เป็นความนำที่ตอบคำถามว่าใคร (Who) ทำอะไร (What) เมื่อไร (When) ที่ไหน (Where) ทำไม (Why) และ อย่างไร (How) ซึ่งถ้าส่วนไหนไม่มีความสำคัญก็ให้นำไปเขียนในความเชื่อมหรือในเนื้อหาข่าวแทน โดยเลือกส่วนที่มีความสำคัญมากที่สุดหรือน่าสนใจมาขึ้นต้นความนำ
- 2) ความนำแบบอัญพจน์ (The quotation lead) เป็นความนำที่นำคำพูดอย่างสุนทรพจน์ โศกนาฏ หรือคำกล่าวของบุคคลสำคัญในวาระต่างๆ มาขึ้นต้นเรื่อง โดยอาจหยิบยกคำพูดนั้นมานำเสนอเลยหรือสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่พูดมานำเสนอก็ได้

³⁵ อ่างแล้ว, นาฎยา ตนานนท์. หน้า 30

- 3) ความนำแบบคำถาม (The question lead) เป็นความนำที่ขึ้นต้นด้วยคำถาม ที่คิดว่าผู้อ่านหรือผู้รับสารอยากทราบหรือรอคำตอบอยู่ ใช้คำถามดึงดูดความสนใจให้อยากติดตามเรื่องราวหรือคำตอบที่อยู่ในเนื้อหาข่าว
- 4) ความนำแบบเร้าใจ (The punch lead) เป็นความนำที่เน้นเหตุการณ์หรือสถานการณ์มากกว่าที่ตัวบุคคล โดยใช้ถ้อยคำหนักแน่นน่าสนใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดึงดูดความสนใจให้อยากติดตามเนื้อหาข่าว
- 5) ความนำแบบแหวกแนว (The freak lead) เป็นความนำที่ไม่จำกัดลีลาในการใช้ภาษาหรือการนำเสนอ อาจใช้ความแตกต่างด้วยการสร้างความขบขันหรือความแปลกใหม่ให้กับผู้อ่านหรือผู้รับสารเกิดความสนใจ
- 6) ความนำแบบเปรียบเทียบ (The contrast lead) เป็นความนำที่บอกเหตุการณ์ที่มีความขัดแย้งกัน บอกประเด็นของข่าวที่เน้นความแตกต่างหรือความไม่ปกติของเหตุการณ์

3. ความเชื่อม (Neck)

ความเชื่อม คือ ส่วนที่ต่อระหว่างความนำกับตัวเนื้อหาข่าว อาจเป็นข้อความเพียงไม่กี่ประโยคหรือเป็นย่อหน้า เพื่อเชื่อมโยงความนำกับตัวเนื้อหาของข่าวให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ช่วยขยายรายละเอียดจากความนำ บอกที่มาของข่าวหรือคำพูดที่อยู่ในความนำ หรือทำวความเดิมของเหตุการณ์ที่ผ่านมาซึ่งเกี่ยวข้องกับข่าวที่นำเสนอ

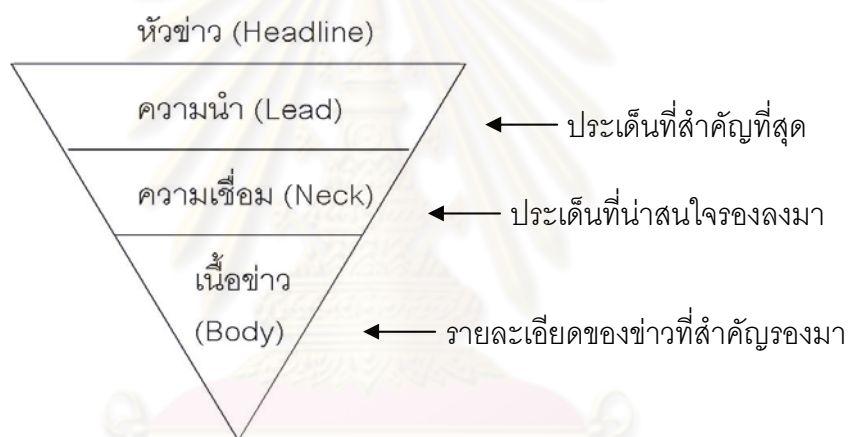
4. เนื้อข่าว (Body)

เนื้อข่าว คือ ส่วนที่เป็นรายละเอียดของข่าวทั้งหมด ซึ่งต่อเนื่องจากความเชื่อม หรือขึ้นเป็นย่อหน้าใหม่ก็ได้ เป็นการนำเสนอข้อเท็จจริง โดยมีประเด็นที่ต้องการถ่ายทอดอย่างชัดเจน ไม่คลุมเครือ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย กระชับ ไม่ซับซ้อน จัดลำดับเรื่องราวตามความสำคัญของเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงให้ผู้อ่านหรือผู้รับสารติดตามจนจบ มีการแบ่งวรรคหรือย่อหน้าในการนำเสนออย่างเหมาะสม เพื่อให้เข้าใจเรื่องราวได้โดยง่าย และอาจใช้ลีลาการนำเสนอที่มีสีสันหรือมีชีวิตชีวาช่วยให้เนื้อข่าวมีความน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น

จากโครงสร้างพื้นฐานในการรายงานข่าว สามารถเลือกใช้รูปแบบการนำเสนอข่าวได้หลายแบบ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับเหตุการณ์ ตลอดจนกระตุ้นความสนใจของผู้อ่านหรือผู้รับสารให้ติดตามเนื้อหาของข่าวจนจบ ด้วยการเรียงลำดับประเด็นสำคัญหรือองค์ประกอบของโครงสร้างพื้นฐานในการรายงานข่าว ซึ่งแบ่งรูปแบบการรายงานข่าวได้ดังนี้

1. แบบปิรามิดหัวกลับ (Inverted pyramid)

การรายงานข่าวแบบปิรามิดหัวกลับ เป็นรูปแบบที่นิยมใช้กันมากในการรายงานข่าว เนื่องจากไม่สลับซับซ้อน และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้อ่านหรือผู้รับสารได้ดี คือ มีการเริ่มต้นด้วยประเด็นที่สำคัญที่สุดของข่าว รองลงมาเป็นประเด็นที่น่าสนใจ และรายละเอียดของข่าว หรือเริ่มด้วยความนำ ความเชื่อม และเนื้อหา ตามลำดับ อาจมีหัวข่าวประกอบด้วย ซึ่งสื่อสิ่งพิมพ์จะมีการพาดหัวข่าวที่ดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ตามด้วยความนำ ความเชื่อม และเนื้อหาข่าวที่อยู่หน้าใน สื่อวิทยุจะมีหัวข่าวและความนำที่บอกประเด็นสำคัญของข่าวที่ดึงดูดความสนใจของผู้ฟังให้อยากทราบรายละเอียดของข่าว นำเสนอเนื้อหาข่าวที่ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร และอย่างไรในช่วงระยะเวลาสั้นๆ สื่อโทรทัศน์ซึ่งนำเสนอทั้งภาพและเสียงในเวลาเดียวกันจะมีหัวข้อข่าวหรือความนำ ตามด้วยรายละเอียดของข่าวที่สอดคล้องกับภาพที่นำเสนอ

ภาพที่ 1 รูปแบบการรายงานข่าวแบบปิรามิดหัวกลับ

2. แบบปิรามิดหัวตั้ง (Upright pyramid)

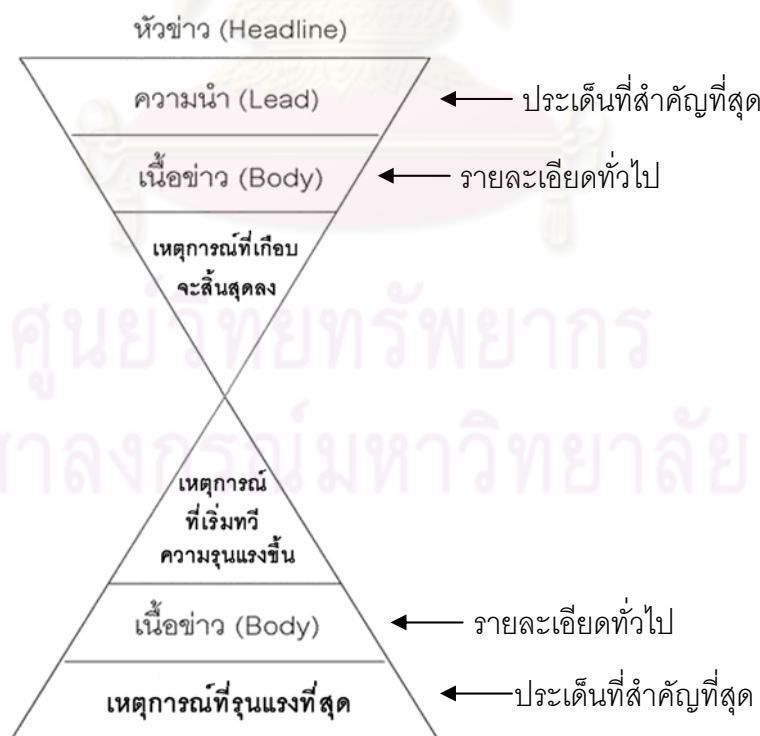
การรายงานข่าวแบบปิรามิดหัวตั้ง เป็นรูปแบบที่นำประเด็นที่สำคัญที่สุดไว้ตอนท้าย มีลักษณะตรงกันข้ามกับแบบปิรามิดหัวกลับ จึงไม่เป็นที่นิยมในการรายงานข่าว เนื่องจากผู้อ่านหรือผู้รับสารต้องติดตามเนื้อหาข่าวทั้งหมดก่อนจึงจะทราบถึงประเด็นสำคัญที่นำเสนอ ทำให้รูปแบบนี้เหมาะกับการรายงานที่อยู่ในลักษณะของบทความ สารคดี หรือเรื่องสั้น ซึ่งผู้อ่านหรือผู้รับสารมีวัตถุประสงค์ในการอ่านหรือรับสารต่างจากข่าว คือ ต้องใช้เวลาในการติดตามรายละเอียดตั้งแต่ต้นจนจบ

ภาพที่ 2 รูปแบบการรายงานข่าวแบบปิรามิดหัวตั้ง

3. แบบผสม (Combination)

การรายงานข่าวแบบผสม เป็นรูปแบบที่ผสมผสานระหว่างแบบปิรามิดหัวกลับและแบบปิรามิดหัวตั้ง นิยมใช้กับการรายงานข่าวที่มีเหตุการณ์สลับซับซ้อน ซึ่งอาจเป็นเหตุการณ์ที่รุนแรงในตอนแรก ต่อมาก็มีท่าทีว่าเหตุการณ์นั้นจะสิ้นสุดลง แต่ก็เกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดขึ้นอีกอย่างต่อเนื่อง และทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ จนถึงเหตุการณ์ที่รุนแรงที่สุด

ภาพที่ 3 รูปแบบการรายงานข่าวแบบผสม

4. แบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า (Rectangle)

การรายงานข่าวแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า เป็นรูปแบบที่ไม่มีมีความนำ มักใช้ในการรายงานข่าวที่ไม่ค่อยสำคัญหรือเป็นข่าวสั้นใช้ลงในหน้าใน โดยจะมีหัวข่าวแล้วต่อด้วยความเชื่อมหรือเนื้อข่าวเลย

หัวข่าว (Headline)

ภาพที่ 4 รูปแบบการรายงานข่าวแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า

3.8 ประเภทของการรายงานข่าว (Type of news reporting)

การรายงานข่าวมีวิธีการปฏิบัติในการหาข่าวและลักษณะการนำเสนอข่าวแก่สาธารณชนแตกต่างกัน สามารถแบ่งประเภทของการรายงานข่าว ดังนี้

1) การรายงานข่าวแบบตรงไปตรงมา (Straight-Forward news reporting) หรือการรายงานข่าวตามเนื้อผ้า เป็นการรายงานข่าวตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น โดยไม่มีการแสดงความคิดเห็น (Comment) อธิบายขยายความ (Interpret) หรือประเมินเหตุการณ์ (Evaluation) ใดๆ จากผู้สื่อข่าวเลย ซึ่งการรายงานข่าวจะอยู่ในลักษณะบอกกล่าวเรื่องราวหรือข้อเท็จจริงของข่าว โดยตอบคำถามว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร และอย่างไร

2) การรายงานข่าวเชิงตีความ (Interpretative reporting) หรือการรายงานข่าวแบบไขข่าว เป็นการรายงานข่าวที่มีการอธิบาย ขยายความ หรือให้ภูมิหลังเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เน้นการตอบคำถามว่าทำไม มีการเชื่อมโยงหรือแสดงความต่อเนื่องของข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่างๆ กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงปัจจุบัน เพื่อประเมินสถานการณ์หรือชี้ทิศทางในอนาคต ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจถึงที่มาที่ไปได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้สื่อข่าวจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่นำเสนอ สามารถอธิบาย และสอดแทรกความคิดโดยอยู่บนหลักการของการใช้เหตุผลและมีความจริงเป็นพื้นฐานได้ อาจอ้างอิงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ทฤษฎี หรือประวัติศาสตร์มาใช้ประกอบการรายงาน ซึ่งการรายงานข่าวประเภทนี้มักจะอยู่ในรูปแบบของบทบรรณาธิการ บทความ คอลัมน์ในสื่อสิ่งพิมพ์ รายการวิเคราะห์ข่าวหรือวิจารณ์ข่าวในสื่อวิทยุและโทรทัศน์

3) การรายงานข่าวเชิงสืบสวน (Investigative reporting) หรือการรายงานข่าวเจาะลึก เป็นการรายงานข่าวที่รวบรวมข้อเท็จจริงมาจากการสืบเสาะ ขุดคุ้ยข้อมูลในเหตุการณ์ที่มีความเคลือบแคลงน่าสงสัย หรือหลักฐานที่อาจถูกปิดบังซ่อน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์และความเสียหายของสาธารณชน นำมาตีแผ่ เปิดโปง ให้ความจริงปรากฏและรายงานให้

สาธารณชนได้รับทราบ เพื่อให้มีการติดตามเรื่องราวอย่างต่อเนื่อง เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง และเกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งการรายงานข่าวประเภทนี้จำเป็นต้องอาศัยความสามารถ ความช่างสังเกต และความรอบรู้ของผู้สื่อข่าวในการเฝ้าสังเกตเหตุการณ์ที่ไม่ชอบมาพากล ตลอดจนการค้นคว้าหาข้อมูล หลักฐาน และข้อเท็จจริงในการสืบสวนอย่างเป็นระบบ เลือกช่วงเวลาในการนำเสนอได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้การรายงานข่าวเชิงสืบสวนมีคุณภาพ น่าเชื่อถือ และส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวงกว้าง

4) การรายงานข่าวเชิงวิจัยประยุกต์³⁶ (Precision Journalism) หรือการรายงานข่าวเชิงวิทยาศาสตร์ เป็นการรายงานข่าวที่นำวิธีการทางวิทยาศาสตร์หรือการวิจัยมาใช้ในการแสวงหาข้อเท็จจริงให้มีความถูกต้อง แม่นตรง และน่าเชื่อถือ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาเป็นหลักฐานอ้างอิงสนับสนุนการวิเคราะห์ในประเด็นเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างมีน้ำหนัก เนื่องจากมีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถอธิบายเหตุการณ์ข่าวหรือปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างกว้างขวาง ชัดเจน และน่าเชื่อถือ รวมทั้งคาดการณ์เหตุการณ์หรือแนวโน้มในอนาคตให้ผู้รับสารเข้าใจหรือนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากรายงานการวิจัย ผลการสำรวจ เอกสารทางวิชาการของหน่วยงานต่างๆ ข้อมูลทางสถิติที่นำเสนอในรูปแบบต่างๆ เช่น ตาราง กราฟ และแผนภูมิต่างๆ

3.9 การแสวงหาข้อมูลและรวบรวมข่าวสาร

การแสวงหาข้อมูลและรวบรวมข่าวสารเป็นขั้นตอนเริ่มแรกที่สำคัญของการรายงานข่าว ซึ่งผู้สื่อข่าวจะเป็นผู้รับผิดชอบในการเข้าถึงแหล่งข่าวประเภทต่างๆ ด้วยวิธีการปฏิบัติดังนี้ คือ

1. **การฟังและการบันทึกข้อมูล (Listening and note taking)** ผู้สื่อข่าวจะต้องมีทักษะและรู้จักรับฟังข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข่าว สามารถแยกแยะและเลือกเก็บข้อมูลหรือจดบันทึกได้อย่างถูกต้องครบถ้วน ซึ่งในปัจจุบันมีเครื่องมือบันทึกเสียงแบบต่างๆ ให้ใช้ในการเก็บข้อมูลเสียง ช่วยเพิ่มความสะดวกและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่จดบันทึกได้

2. **การสัมภาษณ์และตั้งคำถาม (Interviewing and question)** นอกจากการฟังและการจดบันทึกข้อมูลแล้ว ผู้สื่อข่าวต้องมีทักษะในการตั้งคำถามให้แหล่งข่าวตอบได้อย่างตรงประเด็นและครอบคลุมในเนื้อหาที่ต้องการ อาจใช้ข้อมูลที่ได้จากคำตอบของแหล่งข่าวมาเป็นคำถามต่อไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญและน่าสนใจจากแหล่งข่าวมากที่สุด ซึ่งทักษะในการตั้งคำถามที่ดีนั้นต้องอาศัยประสบการณ์และการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง

³⁶ P. Meyer, *Precision Journalism : A Reporter's Introduction to Social Science Method*. Bloomington & London : Indiana University Press, 1973 อ้างถึงใน พีระ จิวโสภณ, มาลี บุญศิริพันธ์. *การรายงานข่าวเชิงสืบสวนแบบประยุกต์*. (กรุงเทพฯ : ที.พี.พี.พรินท์, 2538). หน้า 27

3. การเฝ้าสังเกตการณ์ (Observation) ผู้สื่อข่าวจะต้องทราบเวลาใดควรเปิดตาและเปิดหูให้กว้างในการสังเกตเหตุการณ์ บุคลิกภาพ ลักษณะท่าทางของบุคคล สภาพของสถานที่ สิ่งแวดล้อม และบรรยากาศต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว ซึ่งอาจเป็นส่วนประกอบสำคัญของข่าวหรือบางครั้งอาจนำไปสู่การคลี่คลายเหตุการณ์หรือกลายเป็นประเด็นสำคัญได้

4. การสืบค้นหรือสอบสวนหาข้อเท็จจริง (Investigation) ผู้สื่อข่าวจะต้องรู้จักใช้ประโยชน์จากแหล่งข่าวต่างๆ ที่สามารถให้ข้อมูลข่าวสารอย่างรอบด้าน สืบค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญหรือจากเอกสารและคอมพิวเตอร์ ในกรณีที่แหล่งข่าวมีการปิดบังซ่อนเร้นข้อมูลหรือมีเหตุการณ์ที่น่าเคลือบแคลงสงสัยเกิดขึ้น ผู้สื่อข่าวก็จะทำการสืบสวนหาข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรืออยู่เบื้องหลังเหตุการณ์มานำเสนอ เพื่อให้ความจริงปรากฏแก่สาธารณชน

5. การวิเคราะห์และประมวลข้อมูล (Analyze and organize) ผู้สื่อข่าวจะต้องรู้จักนำข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่รวบรวมได้จากแหล่งข่าวต่างๆ มาวิเคราะห์ แยกแยะ และประมวลข้อมูลอย่างถูกต้องเหมาะสมและมีน้ำหนัก โดยเลือกข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง มีความน่าเชื่อถือ และตรงกับประเด็นที่ต้องการนำเสนอมาเรียบเรียงเนื้อหาที่น่าสนใจ

ประเภทของแหล่งข่าว

แหล่งข่าว (News source) เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการกรองข่าว ซึ่งเป็นที่มาของข้อมูลข่าวสาร อาจแบ่งประเภทของแหล่งข่าวตามลักษณะที่มาของแหล่งข่าว และลักษณะการให้ข้อมูล ดังนี้

ประเภทของแหล่งข่าว แบ่งตามลักษณะที่มาของแหล่งข่าว

1. แหล่งข่าวประจำ คือ แหล่งข่าวที่ส่งข่าวให้กับสื่อแต่ละประเภทตามระยะเวลาที่ได้ทำสัญญาหรือมีข้อตกลงร่วมกันในการให้ข้อมูลข่าวสาร ได้แก่
 - ผู้สื่อข่าว (News staff) ที่สังกัดสื่อแต่ละประเภท ซึ่งมีหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลข่าวสารตามที่ได้รับมอบหมายจากบรรณาธิการ เช่น ผู้สื่อข่าวประจำกองบรรณาธิการ ผู้สื่อข่าวท้องถิ่น และผู้สื่อข่าวอิสระ โดยจะแตกต่างกันไปตามประเภทข่าวที่รับผิดชอบ
 - สำนักข่าว (News agency) ซึ่งเป็นองค์กรข่าวที่ตั้งขึ้นเพื่อทำธุรกิจด้านข่าว คือ ขายข่าวให้กับสมาชิกทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นสำนักข่าวเอกชนที่มีขอบข่ายการดำเนินงานอย่างกว้างขวางมากจนกลายเป็นสำนักข่าวระหว่างประเทศอย่างสำนักข่าว AP และ UPI ของประเทศสหรัฐอเมริกา สำนักข่าว Reuter ของประเทศอังกฤษ สำนักข่าว AFP ของประเทศฝรั่งเศส สำนักข่าว Shin Hua ของประเทศจีน เป็นต้น

ส่วนประเทศไทยมีสำนักข่าวไทยซึ่งดำเนินงานภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อ.ส.ม.ท.) ที่ให้บริการข่าวแก่สมาชิกในประเทศและแลกเปลี่ยนข่าวระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียน

2. แหล่งข่าวทั่วไป คือ แหล่งข่าวที่มาจากบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์อย่างหนังสือ เอกสาร บันทึก เอกสารแจกต่างๆ ใบประกาศ ข่าวสดและหนังสือพิมพ์เก่าในห้องสมุด หนังสือพิมพ์ สื่อออนไลน์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ตลอดจนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างสื่อมวลชน

ประเภทของแหล่งข่าว แบ่งตามลักษณะการให้ข้อมูล

1. แหล่งข่าวเปิด หมายถึง แหล่งข่าวที่มีการระบุชื่อ-นามสกุล ตำแหน่ง อาชีพ หรือข้อมูลส่วนตัวของแหล่งข่าวอย่างชัดเจน สามารถระบุคุณลักษณะของแหล่งข่าวและรายละเอียดของข่าวได้ เพื่อเป็นการยืนยันข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่ได้รับการเปิดเผยจากแหล่งข่าว มีความน่าเชื่อถือ
2. แหล่งข่าวปิด หมายถึง แหล่งข่าวที่ไม่มีการเปิดเผยชื่อ-นามสกุล ตำแหน่ง อาชีพ หรือข้อมูลใดๆ ของแหล่งข่าว เพราะเกรงว่าอาจเกิดความเสียหายต่อหน้าที่การงาน ชื่อเสียง หรือความปลอดภัยของแหล่งข่าวได้ ซึ่งแหล่งข่าวส่วนใหญ่เป็นผู้ให้เบาะแสของข่าวที่อาจเป็นข้อมูลหรือรายละเอียดที่ซับซ้อน ซ่อนเงื่อน ดังนั้นในการอ้างอิงแหล่งข่าวประเภทนี้จะระบุเพียงข้อมูลที่ได้นั้นมาจากแหล่งข่าวที่เชื่อถือได้ แหล่งข่าวระดับสูง แหล่งข่าววงใน หรือแหล่งข่าวที่ไม่เปิดเผยนาม เป็นต้น

การสร้างและการรักษาแหล่งข่าว

เนื่องจากแหล่งข่าวเป็นที่มาที่สำคัญของข้อมูลข่าวสาร ทำให้ผู้สื่อข่าวต้องพึ่งพาแหล่งข่าวอยู่เสมอ โดยเฉพาะกับแหล่งข่าวบุคคล ดังนั้นเพื่อให้ได้ความร่วมมือและปลอดภัยจากอิทธิพลของแหล่งข่าว ผู้สื่อข่าวจึงควรสร้างและรักษาแหล่งข่าวด้วยวิธีการดังนี้ คือ

- 1) ผู้สื่อข่าวควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งข่าวบุคคลในด้านตำแหน่ง หน้าที่ ความรับผิดชอบ และหน่วยงานที่สังกัดให้ชัดเจนก่อน ติดต่อกับแหล่งข่าวเป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอ สร้างความคุ้นเคยและความสัมพันธ์อันดีกับแหล่งข่าวในทุกๆระดับ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายหรือเบาะแสของเรื่องราวที่ไม่ชอบมาพากล

- 2) ผู้สื่อข่าวจะต้องประพาดิตนให้ถูกกาลเทศะ มีความสุภาพ ไม่ถือวิสาสะหรือรบกวนแหล่งข่าวมากเกินไป และต้องให้เกียรติแหล่งข่าวไม่ว่าจะเป็นบุคคลระดับใด คำหนึ่งถึงสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่ก้าวท้าวเรื่องส่วนตัวของแหล่งข่าว
- 3) ผู้สื่อข่าวควรสร้างแหล่งข่าวไว้มากกว่าหนึ่ง โดยใช้แหล่งข่าวหนึ่งตรวจสอบและยืนยันข้อมูลข่าวสารจากอีกแหล่งข่าวหนึ่ง ตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับกับแหล่งข่าวอื่นๆ ที่มีอยู่อย่างรอบคอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องครบถ้วน ก่อนนำเสนอให้สาธารณชนได้รับทราบ
- 4) การปกป้องแหล่งข่าวถือเป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้สื่อข่าว เนื่องจากในกรณีที่แหล่งข่าวร้องขอผู้สื่อข่าวไม่ให้เปิดเผยชื่อ-นามสกุล รายละเอียดของข่าว หรือข้อมูลที่คาดเดาได้ว่าใครเป็นต้นตอของข่าว แก่สาธารณะนั้น (Off the record) เพราะเกรงว่าอาจเกิดอันตรายกับตนเองได้ ผู้สื่อข่าวจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของแหล่งข่าวเป็นสำคัญ มีความซื่อสัตย์ต่อแหล่งข่าว เพื่อให้แหล่งข่าวเกิดความไว้วางใจและร่วมมือกับผู้สื่อข่าวอย่างเต็มที่
- 5) ผู้สื่อข่าวควรแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งข่าวในบางครั้ง หรือให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์กับแหล่งข่าวในการพัฒนาปรับปรุงการได้มาของข้อมูล การทำงาน และการปฏิบัติตัวให้เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความปลอดภัยของแหล่งข่าว

3.10 ปัญหาในการรายงานข่าว

วิชาชีพด้านการข่าวและสื่อมวลชนมักจะต้องเผชิญกับปัญหาด้านจริยธรรมในการรายงานข่าว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความเป็นกลาง การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลกับการใช้สิทธิการรับรู้ของประชาชน การอ้างแหล่งข่าวปิด การไม่ตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนนำเสนอ และการใช้อำนาจในทางมิชอบ ตลอดจนการรับของขวัญสิ่งมีค่าหรือเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว เนื่องจากการทำงานนั้นต้องประสานเชื่อมโยงกับบุคคลกลุ่มต่างๆ ในสังคมเป็นจำนวนมาก และยังคงคำนึงถึงความอยู่รอดขององค์กรสื่อมวลชนที่เป็นธุรกิจอย่างหนึ่งด้วย ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของผู้ประกอบการวิชาชีพอยู่เสมอ³⁷

³⁷ อ่างแล้ว, นรินทร์ นำเจริญ. หน้า 109

ปัญหาในการรายงานข่าวของสื่อมวลชนมาจากปัจจัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยภายในองค์กร และปัจจัยภายนอกองค์กร ได้แก่

1. ปัญหาจากภายนอกองค์กร

โฆษณา เนื่องจากรายได้หลักของสื่อมวลชนมาจากโฆษณา ทำให้บางครั้งการนำเสนอข่าวที่อาจเกิดความเสียหายกับบริษัทที่มาลงโฆษณานั้น ต้องมีการเรียบเรียงปรับเปลี่ยนเนื้อหาใหม่หรือถูกตัดออกจากการนำเสนอ เพื่อให้ไม่ให้ผู้สนับสนุนถอนโฆษณา

นักการเมืองหรือผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น เนื่องจากการทำงานด้านการข่าวต้องเกี่ยวเนื่องกับแหล่งข่าวที่เป็นนักการเมืองหรือผู้มีอิทธิพลอยู่เสมอ การนำเสนอข่าวที่อาจเกิดความเสียหายต่อผู้มีอิทธิพลนั้น มักจะมีการข่มขู่หรือแทรกแซงการทำงานข่าวของผู้ประกอบวิชาชีพ เพื่อให้ยุติการนำเสนอหรือบิดเบือนข้อมูลข่าว

แหล่งข่าว ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการทำงานด้านการข่าว ความเชื่อถือของแหล่งข่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญในการนำเสนอข่าว บางครั้งแหล่งข่าวไม่ให้ความร่วมมือหรือให้ข้อมูลข่าวที่ผิดพลาดได้ รวมทั้งการใช้แหล่งข่าวปิดและการอ้างแหล่งข่าวจากต่างประเทศ อาจทำให้การนำเสนอข่าวเกิดความผิดพลาดหรือขาดความสมดุลของข่าวได้

กฎหมาย ข้อกำหนดในกฎหมายบางครั้งอาจสร้างความยากลำบากหรือขัดต่อเสรีภาพในการทำงานของสื่อมวลชน เช่น พ.ร.บ. การพิมพ์ พ.ศ.2484 ซึ่งให้อำนาจกับเจ้าพนักงานการพิมพ์ในการตรวจสอบการนำเสนอข่าวและสามารถสั่งปิดโรงพิมพ์ที่เจ้าพนักงานเห็นว่านำเสนอข่าวที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี ทำให้การนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนจึงต้องระมัดระวังไม่ให้มีการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของผู้มีอำนาจ เพื่อความปลอดภัยขององค์กร

คู่แข่งขั้ว เนื่องจากสื่อมวลชนในปัจจุบันมีจำนวนมาก ทั้งยังมีการแข่งขันด้านความเร็วในการนำเสนอข่าวสารมากขึ้น ทำให้สื่อมวลชนละเลยการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลหรือข้อเท็จจริง การนำเสนอข่าวจึงเกิดความผิดพลาดได้ และในบางครั้งสื่อมวลชนบางแห่งมีการตกลงกับแหล่งข่าวไม่ให้สัมภาษณ์กับสื่ออื่น เพื่อให้สื่อของตนเท่านั้นมีข้อมูล

2. ปัญหาจากภายในองค์กร

นโยบายขององค์กร เนื่องจากกระบวนการทำงานและการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนต้องคำนึงถึงนโยบายขององค์กรเป็นสำคัญ ทำให้บางครั้งผู้ปฏิบัติงานไม่

สามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ในมุมมองต่างๆ หรือนำเสนอข้อเท็จจริงที่ขัดต่อนโยบายขององค์กรได้

ผู้บริหารหรือเจ้าของเงินทุน องค์กรสื่อมวลชนเป็นองค์กรธุรกิจอย่างหนึ่งที่ต้องอาศัยปัจจัยทางด้านเงินทุน ผู้บริหารหรือเจ้าของเงินทุนอาจแทรกแซงการทำงานของผู้ประกอบการวิชาชีพ ใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งแก่กลุ่มนายทุน ซึ่งอาจส่งผลให้การนำเสนอข่าวของสื่อที่ขาดอิสระ มีการบิดเบือนข่าวเพื่อประโยชน์ของกลุ่มนายทุนมากกว่าการนำเสนอข่าวตามข้อเท็จจริงหรือด้วยสำนึกทางวิชาชีพ

ผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพสื่อมวลชน กระบวนการทำงานและการนำเสนอข่าวของผู้ปฏิบัติงานต้องอาศัยความรู้ความสามารถในการกำหนดประเด็น แสวงหา และนำเสนอข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ได้ข่าวที่ถูกต้อง ครบถ้วน เป็นข้อเท็จจริง และอยู่ในความสนใจของสาธารณชน รวมทั้งจะต้องแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ หรือวิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ ด้วย ซึ่งบางครั้งผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ทำให้ไม่เข้าใจประเด็นข่าวหรือสถานการณ์ของเหตุการณ์ดีพอ ส่งผลให้การนำเสนอข่าวเกิดความผิดพลาดได้โดยง่าย อีกทั้งการแข่งขันและความกดดันทางเศรษฐกิจอาจทำให้ผู้ปฏิบัติงานขาดคุณธรรมและจริยธรรมในการแสวงหาข้อมูลข่าวสารได้

4. จริยธรรมในงานวารสารสนเทศและแนวทางการควบคุมเสรีภาพสื่อ

นับตั้งแต่หนังสือพิมพ์ถือกำเนิดขึ้นจนกระทั่งมีการพัฒนาเทคโนโลยีในด้านวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ทำให้บทบาทของสื่อแพร่กระจายออกไปในวงกว้างมากขึ้น ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ในหลากหลายรูปแบบและยอมรับสื่อต่างๆ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตประจำวัน สื่อมวลชนจึงกลายเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญทั้งในแง่ของการให้ข้อมูลข่าวสารและการโน้มนำสังคมในด้านต่างๆ จนได้รับการยอมรับว่า สื่อมวลชนเป็นฐานันดรที่สี่ (The Fourth Estate) ต่อจากพระมหากษัตริย์ ศาสนจักร และรัฐสภา สื่อมีเสรีภาพในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ทำให้สื่อจำเป็นต้องมีจิตสำนึกด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณ เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ

4.1 หลักจริยธรรมและจรรยาบรรณในงานวารสารสนเทศ

เนื่องจกงานด้านวารสารสนเทศเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการข่าว ข้อมูลข่าวสาร และวารสารเทศทั้งในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อวารสารเทศ ซึ่งต้องนำเสนอข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ครบถ้วน ทันต่อ

เหตุการณ์ และสมดุลง รวมทั้งแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นทางการและเป็นธรรม การรายงานข่าวสารในสังคมเสรีประชาธิปไตยอย่างมีจริยธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะสะท้อนถึงคุณภาพของงานและตัวผู้ปฏิบัติงาน โดยหลักจริยธรรมในการปฏิบัติด้านการข่าว³⁸ ได้แก่

1. หลักจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์

ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ซึ่งออกโดยสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2541 เพื่อควบคุมจริยธรรมของผู้ประกอบการวิชาชีพอย่างสมัครใจและไม่ใช้องค์การของรัฐ ประกอบด้วย

หมวด 2 จริยธรรมของหนังสือพิมพ์

ข้อ 4 หนังสือพิมพ์ต้องยึดถือข้อเท็จจริง ความถูกต้องแม่นยำและความครบถ้วน

ข้อ 5 หนังสือพิมพ์ต้องนำเสนอข่าวเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนหรือหมู่คณะ

ข้อ 6 หนังสือพิมพ์ต้องแสดงความพยายาม ในการให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

ข้อ 7 หนังสือพิมพ์ต้องไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าว จนคลาดเคลื่อนหรือเกินจากความเป็นจริง

ข้อ 8 หนังสือพิมพ์ ต้องละเว้นการเสนอข่าวเพราะความลำเอียง หรือมีอคติ จนเป็นเหตุให้ข่าวนั้นคลาดเคลื่อนหรือเกินจากความเป็นจริง

ข้อ 9 หนังสือพิมพ์ต้องไม่สอดแทรกความคิดเห็นลงในข่าว

ข้อ 10 เมื่อคัดลอกข้อความใดจากหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ หรือแหล่งข้อมูลอื่นๆ ต้องบอกที่มาของข้อความนั้น

ข้อ 11 การเสนอข่าวที่มีการพาดพิง อันเกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือองค์กรใดๆ ต้องแสดงถึงความพยายามในการเปิดโอกาสให้ฝ่ายที่ถูกกล่าวหาแสดงข้อเท็จจริงด้วย

ข้อ 12 ในกรณีที่มีการเสนอข่าวผิดพลาด หนังสือพิมพ์ต้องลงพิมพ์แก้ไขข้อผิดพลาดดังกล่าวโดยไม่ชักช้า

ข้อ 13 หนังสือพิมพ์ต้องไม่เสนอข่าวโดยเลื่อนลอยปราศจากแหล่งที่มา พึงระบุนชื่อบุคคลที่ให้สัมภาษณ์หรือให้ข่าวอย่างเปิดเผย เว้นแต่จะมีเหตุผลอันควรปกปิดเพื่อสวัสดิภาพและความปลอดภัยของแหล่งข่าวและต้องเป็น

³⁸ อ่างแล้ว, ฉอาน วุฒนิกรมรักษา. หน้า 82

ประโยชน์ต่อสิทธิการรับรู้ข่าวสารของสาธารณชน

- ข้อ 14 หนังสือพิมพ์ต้องปกปิดชื่อและฐานะของบุคคลที่ให้ข่าวไว้เป็นความลับ หากได้ให้คำมั่นแก่แหล่งข่าวไว้
- ข้อ 15 ในการเสนอข่าวหรือภาพใดๆ หนังสือพิมพ์ต้องคำนึงมิให้ล่วงละเมิด ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ตกเป็นข่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องให้ความคุ้มครองอย่างเคร่งครัดต่อสิทธิมนุษยชนของเด็ก สตรี และผู้ด้อยโอกาสในการเสนอข่าวตามวรรคแรก ต้องไม่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์หรือโศกนาฏกรรมอันเกิดแก่เด็ก สตรีและผู้ด้อยโอกาสนั้น ไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง
- ข้อ 16 การพาดหัวข่าวและความนำของหนังสือพิมพ์ ต้องไม่เกินไปจากข้อเท็จจริงในข่าว และต้องสะท้อนใจความสำคัญหรือเนื้อหาหลักของข่าว
- ข้อ 17 หนังสือพิมพ์จะต้องไม่เสนอภาพข่าวที่อุจาด ลามกอนาจาร หรือน่าหวาดเสียว โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของสาธารณชนอย่างถ่วง
- ข้อ 18 ในการแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์ หนังสือพิมพ์ต้องให้ความเที่ยงธรรมแก่ฝ่ายที่ถูกพาดพิงเสมอ
- ข้อ 19 ข้อความที่เป็นประกาศโฆษณาที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์ ต้องแสดงให้เห็นชัดว่าเป็นประกาศโฆษณา จะแอบแฝงเป็นการเสนอข่าวหรือความคิดเห็นมิได้

หมวด 3 จริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์

- ข้อ 20 ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ต้องไม่ประพฤติปฏิบัติการใด ๆ อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ
- ข้อ 21 ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ต้องไม่อวดอ้างหรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่เพื่อเรียกร้องสิทธิ หรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ไม่ชอบธรรม
- ข้อ 22 ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ต้องละเว้นการรับอามิสสินจ้างอันมีค่าหรือผลประโยชน์ใดๆ เพื่อให้การกระทำหรือไม่กระทำการใดอันจะขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องรอบด้าน

หมวด 4 แนวปฏิบัติของหนังสือพิมพ์และผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์

- ข้อ 23 ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พึงละเว้นการรับอภิสิทธิ์ หรือตำแหน่ง

เพื่อให้กระทำหรือไม่กระทำได้อันจะขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องรอบด้าน

- ข้อ 24 การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ พึงตระหนักถึงความสำคัญของข่าวต่อสาธารณชนและไม่เสนอข่าวในทำนองชวนเชื่อในเรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน
- ข้อ 25 การได้มาซึ่งข่าวสาร หนังสือพิมพ์พึงใช้วิธีที่สุภาพและซื่อสัตย์
- ข้อ 26 ในการแสดงความคิดเห็น หนังสือพิมพ์พึงกระทำโดยบริสุทธิ์ใจ และไม่มีพันธะกรณีอื่นใดนอกจากมุ่งปฏิบัติหน้าที่เพื่อสาธารณชน โดยไม่ยอมให้อิทธิพลอื่นใดมาครอบงำความคิดเห็น
- ข้อ 27 หนังสือพิมพ์ พึงละเว้นการลวงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เว้นแต่กรณีเพื่อประโยชน์สาธารณชน
- ข้อ 28 หนังสือพิมพ์พึงใช้ความระมัดระวังอย่างรอบคอบ ให้ประกาศโฆษณาทั้งหลายอยู่ภายในขอบเขตของศีลธรรม และวัฒนธรรมหนังสือพิมพ์ พึงระมัดระวังที่จะไม่เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ประกาศโฆษณาที่น่าสงสัยว่าจะเป็นภัยแก่สังคมหรือสาธารณชน
- ข้อ 29 หนังสือพิมพ์พึงหลีกเลี่ยงการเผยแพร่ประกาศโฆษณาที่มีเหตุให้น่าเชื่อว่าเจ้าของประกาศโฆษณานั้นเจตนาจะทำให้ผู้อ่านหลงเชื่อในสิ่งซึ่งมาย
- ข้อ 30 ภาษาที่ใช้ในหนังสือพิมพ์พึงหลีกเลี่ยงคำที่ไม่สุภาพ หรือมีความหมายเหยียดหยาม

จริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์

โดยคณะกรรมการบริหารของสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยได้ประชุมปรึกษากันในการประชุมครั้งที่ 6 เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2510 มีมติให้กำหนดจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ไว้ดังต่อไปนี้

1. ความรับผิดชอบ (Responsibility) ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์อันชอบธรรมของปัจเจกชน สถาบัน ประเทศชาติ ศาสนา และราชบัลลังก์ ซึ่งตรงกับหลักพุทธศาสนา คือ กิจญาณ
2. ความมีเสรีภาพ (Freedom) ได้แก่ เสรีภาพที่มีความรับผิดชอบกำกับ ซึ่งตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ ปวารณา หรือ ธรรมาธิปไตย

3. ความเป็นไท (Independence) ได้แก่ ความไม่ตกเป็นทาสของใครทั้งกายและจิตใจ จะโดยอามิสสินจ้างอื่นใด ซึ่งตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ ความไม่ตกเป็นทาสของอกุศลมูล
4. ความจริงใจ (Sincerity) ได้แก่ ความไม่มีเจตนาบิดเบือน ผิดพลาดต้องريبแก้ไข ซึ่งตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ สัจจะ
5. ความเที่ยงธรรม (Impartiality) ได้แก่ ความไม่ลำเอียง หรือความไม่เข้าใครออกใคร ซึ่งตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ ความไม่มีอคติ 4 ประการ หมายถึง ฉันทาคติหรือลำเอียงเพราะรัก โทสาคติหรือลำเอียงเพราะชัง ภยากติหรือลำเอียงเพราะกลัว และโมหาคติหรือลำเอียงเพราะหลง
6. ความมีใจเป็นนักกีฬา (Fair Play) ได้แก่ การปฏิบัติดีงาม ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เว้นแต่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ ซึ่งตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ สุปฏิบัติ
7. ความมีมารยาท (Decency) ได้แก่ การใช้ภาษาและภาพที่ไม่หยาบโลนและลามกอนาจาร หรือส่อไปในทางดังกล่าว ซึ่งตรงกับหลักพุทธศาสนาคือ โสเจยยะ หรือ อาจารย์สมบัติ

2. จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ

เนื่องจากสมาคมต่างๆ อย่างสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย และสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย มีการกำหนดจรรยาบรรณของตนเองขึ้น ทำให้เกิดความสับสนว่าควรจะมียึดถือฉบับใด ดังนั้นทั้ง 3 สมาคมจึงมีข้อตกลงร่วมกัน ประกาศใช้จรรยาบรรณหนังสือพิมพ์ เพื่อเป็นกรอบหรือแนวทางปฏิบัติสำหรับนักข่าวและนักหนังสือพิมพ์

จรรยาบรรณหนังสือพิมพ์

เพื่อให้สถาบันหนังสือพิมพ์และผู้ประกอบวิชาชีพเป็นที่เชื่อถือของประชาชน จึงเห็นสมควรกำหนดจรรยาบรรณหนังสือพิมพ์ โดยประกาศเมื่อวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2519 ซึ่งประกอบด้วย

1. การส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ เป็นภารกิจอันมีความสำคัญเหนืออื่นใดสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์

2. การเสนอภาพ หรือการแสดงความคิดเห็น ต้องเป็นไปด้วยความสุภาพ สุจริต ปราศจากความมุ่งหวังในประโยชน์ส่วนตนหรืออามิสสินจ้างใดๆ
3. การเสนอข่าวต้องเสนอแต่ความจริง พึงละเว้นการต่อเติมเสริมแต่ง หากปรากฏว่าข่าวใดๆ ไม่ตรงต่อความจริงต้องรีบแก้ไขโดยเร็ว
4. การที่จะให้ได้ข่าว ภาพ หรือข้อมูลอย่างใดๆ มาเป็นของตน ต้องใช้วิธีการที่สุภาพและซื่อสัตย์
5. ต้องเคารพต่อความไว้วางใจที่ได้รับมอบหมายจากการปฏิบัติหน้าที่ในวิชาชีพของตน
6. ต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยถือเอาสาธารณประโยชน์เป็นสำคัญ ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์ส่วนตน หรือหมู่คณะโดยมิชอบ
7. ต้องไม่กระทำใดๆ อันเป็นการบั่นทอนเกียรติคุณของวิชาชีพหรือความสามัคคีของเพื่อนร่วมวิชาชีพ

จรรยาบรรณของสื่อวิทยุและโทรทัศน์

เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ระบุไว้ในมาตรา 41 ความว่า "เสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อมวลชนย่อมทำได้ แต่ต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพ" กองงานคณะกรรมการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ กรมประชาสัมพันธ์ ได้กำหนดมาตรฐานการประกอบอาชีพของสื่อมวลชนและจรรยาบรรณไว้³⁹ คือ

1. มีความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ ไม่รับสินบนหรือสินจ้างรางวัล ไม่ใช่อำนาจหน้าที่ของความเป็นสื่อมวลชน เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้อง การแสวงหาข่าวต้องดำเนินการด้วยความซื่อสัตย์ถูกต้องตามกฎหมาย
2. ไม่กระทำการใดๆ ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งก่อให้เกิดความแตกสามัคคีระหว่างคนในชาติ หรือส่งผลกระทบต่อสัมพันธ์ไมตรีอันดีระหว่างประเทศ
3. ไม่เสนอข่าวสารหรือกระทำการใดๆ ที่เป็นการหลบหลู่ ดูถูกเหยียดหยาม หรือนำมาซึ่งความเสื่อมเสียต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ขนบธรรมเนียมประเพณี และสิ่งอันเป็นที่เคารพสักการะของบุคคลทั่วไปไม่ว่าชนชาติใด

³⁹ อ่างแล้ว, นาฎยา ตนานนท์. หน้า 73

4. เคารพสิทธิส่วนบุคคล เกี่ยวรติยศ ชื่อเสียง และความเป็นอยู่ส่วนตัวของผู้อื่น และไม่เสนอข่าวสารหรือกระทำการใดๆ อันเป็นการทำลายชื่อเสียงและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่นด้วยอคติ
5. ไม่กล่าวหาผู้อื่นโดยปราศจากหลักฐานใดๆ พึงให้เกียรติและเคารพศักดิ์ศรีของบุคคลที่ตกเป็นข่าวในทุกกรณี เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความเสียหายจากการเสนอข่าวสารได้ชี้แจงแก้ไขจากการถูกกล่าวหา รวมทั้งไม่ตัดสินว่าผู้ใดกระทำผิด โดยที่ยังไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรม
6. เสนอข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา ไม่บิดเบือน แต่งเติม หรือแสดงความคิดเห็นของตน ซึ่งจะทำให้ข้อมูลข่าวสารนั้นผิดไปจากความเป็นจริง ต้องแยกแยะให้ชัดเจนระหว่างข่าวสารและข้อเท็จจริงกับบทวิเคราะห์ข่าวที่เป็นความคิดเห็นโดยไม่จงใจให้เกิดความเข้าใจผิดในการแยกแยะระหว่างข้อเท็จจริงและความคิดเห็น
7. ไม่ส่งเสริมเผยแพร่ภาพข่าวและข่าวสารสินค้าและบริการ ที่เป็นภัยต่อสังคม หรือทำลายวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคม
8. ระมัดระวังในการเสนอข่าวสารหรือกระทำการใดๆ อันจะทำให้บุคคลหรือองค์กรเกิดความไม่ปลอดภัยทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สิน
9. ไม่เสนอข่าวสารหรือกระทำการใดๆ ที่แสดงออกถึงความทารุณโหดร้าย ปาเถื่อนหรืออุจาด ขาดมนุษยธรรม รวมทั้งพฤติกรรมของผู้ร้ายอันผิดธรรมดา
10. มีความเสมอภาคในการเสนอข้อมูลข่าวสารและมีความเป็นกลางทางการเมือง ไม่ฝักใฝ่เอนเอียงไปทางใดทางหนึ่ง หากได้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ควรยุติบทบาทการเป็นสื่อมวลชน เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในการเสนอข่าว
11. มีวิจรรย์ญาณที่ดี มีคุณธรรม และจิตสำนึกที่ดีในการเสนอข้อมูลข่าวสาร ซึ่งอาจกระทบต่อจิตใจหรือความรู้สึกของบุคคลอื่นที่ตกเป็นข่าว
12. ระมัดระวังในการเสนอข้อมูลข่าวสารที่อาจจะเป็นการละเมิดสิทธิของสตรี เด็ก และเยาวชน และผู้ด้อยโอกาส การเสนอเรื่องราวข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำผิดของบุคคลเหล่านี้ต้องคำนึงถึง เปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้กลับตัวเป็นคนดี สามารถดำรงชีวิตที่มีเกียรติในสังคมได้ต่อไป ตลอดจนไม่เสนอชื่อ ที่อยู่ และภาพของญาติที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิด ซึ่งอาจทำให้พวกเขาเหล่านี้ไม่สามารถดำรงชีวิตที่มีเกียรติในสังคมได้
13. ตระหนักในความสำคัญของตนที่จะช่วยอนุรักษ์ภาษาไทยอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ โดยการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง สุภาพ และถูกต้องกาลเทศะ

จริยธรรมในบริบทของงานวารสารสนเทศ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์แห่งความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงานที่กำหนดขึ้นโดยสถาบันวิชาชีพ อันเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบวิชาชีพได้ประพฤติปฏิบัติ ตามกรอบที่เป็นบรรทัดฐานอันสมควรแก่การประพฤติปฏิบัติ รวมทั้งมีจิตสำนึกทางวิชาชีพ ดังนั้น จริยธรรมจึงเป็นเรื่องของความสมัครใจที่จะร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่วางไว้เป็น บรรทัดฐานให้สื่อมวลชนกระทำในสิ่งที่สมควรกระทำตามหลักจริยธรรม ซึ่งเป็นข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง กับความรู้สึกนึกคิดและไม่ใช้กฎหมาย จึงไม่มีบทลงโทษที่รุนแรงหรือชัดเจนเท่า ขึ้นกับมาตรฐาน ทางจิตใจและความคิดของปัจเจกบุคคล หากมีการฝ่าฝืนข้อบังคับบ่อยครั้งก็จะถูกสังคมเสื่อม ศรัทธาและขาดความเชื่อถือในที่สุด

4.2 แนวทางการควบคุมเสรีภาพสื่อ

สื่อมวลชนตามระบอบเสรีประชาธิปไตยมีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร ซึ่ง สอนองตอบต่อสิทธิการรับรู้ของประชาชน โดยนำเสนอข่าวสารได้อย่างเสรี เป็นธรรม เป็นกลาง และ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ เนื่องจากสื่อมีเสรีภาพจึงต้องมีการสร้างเกณฑ์กำกับให้ผู้ ประกอบวิชาชีพด้านการข่าวและสื่อมวลชน ประพฤติปฏิบัติตามที่อย่างมีความรับผิดชอบต่อ ขอบเขตของพันธกิจสื่อมวลชนที่ได้รับมอบหมายจากสังคม

การจัดตั้งสมาคมวิชาชีพต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าว แห่งประเทศไทย สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมช่างภาพสื่อมวลชนแห่ง ประเทศไทย และสมาคมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการข่าวหรือสื่อมวลชน ซึ่งเป้าหมายในการ จัดตั้งสมาคมส่วนใหญ่เป็นที่รวมตัวพบปะสังสรรค์ของสมาชิก จัดหาสวัสดิการให้สมาชิก พัฒนา ศักยภาพทางวิชาชีพ และกำกับดูแลให้สมาชิกปฏิบัติตามจรรยาบรรณ โดยสมาคมไม่มีอำนาจใน การบังคับใช้ทางกฎหมายกับสมาชิกที่ทำผิดจริยธรรมหรือจรรยาบรรณ ดังนั้นแนวทางในการ ควบคุมเสรีภาพสื่อตามระบอบเสรีประชาธิปไตย⁴⁰ สามารถทำได้ทั้งการควบคุมโดยกฎหมาย การ ควบคุมโดยผู้บริโภครวม และการควบคุมกันเองระหว่างสื่อด้วยกัน คือ

1. **การควบคุมโดยกฎหมาย** เป็นการควบคุมโดยใช้มาตรการทางกฎหมายในการกำกับการ ทำหน้าที่ของสื่อมวลชนให้อยู่ในกรอบของความรับผิดชอบต่อในการแสวงหาข้อมูล และการนำเสนอ ซึ่งหากมีการละเมิดใดๆ ที่ขัดต่อกฎหมาย ก่อให้เกิดความไม่สงบใน สังคม รวมทั้งสิทธิส่วนบุคคลแล้ว ผู้กระทำนั้นจะต้องถูกดำเนินการตามกฎหมายผ่าน

⁴⁰ อ่างแล้ว, มาลี บุญศิริพันธ์. หน้า 91

กระบวนการยุติธรรม และต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งการควบคุมทางกฎหมาย การควบคุมทางกฎหมายจึงเป็นหลักประกันไม่ให้สื่อมวลชนละเมิดอำนาจการปกครองได้โดยง่าย และเพื่อไม่ให้สื่อใช้เสรีภาพไปในทางที่มิชอบ

2. **การควบคุมโดยผู้บริโภคร** เป็นการควบคุมพฤติกรรมกรรมการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนโดยผู้รับสารหรือผู้บริโภคร เนื่องจากสื่อมวลชนเป็นองค์กรธุรกิจที่ต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริโภครเป็นสำคัญ แม้ว่ารายได้หลักของสื่อส่วนใหญ่จะมาจากโฆษณาก็ตาม แต่เงื่อนไขสำคัญของการซื้อโฆษณาจากสื่อของเจ้าของผลิตภัณฑ์ต่างๆ นั้นอยู่บนพื้นฐานของจำนวนและประเภทผู้รับสารที่มีต่อความนิยมสื่อ ดังนั้นผู้รับสารหรือผู้บริโภครจึงมีบทบาทโดยตรงในการตรวจสอบคุณภาพและความรับผิดชอบของสื่อมวลชน ซึ่งผู้รับสารหรือผู้บริโภครสื่อสามารถตรวจสอบการนำเสนอข่าวสารโดยการแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ผ่านสื่อหรือช่องทางสื่อสารในรูปแบบต่างๆ และร่วมมือกันสร้างกระแสวิพากษ์วิจารณ์สื่อมวลชนที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่เหมาะสมหรือขาดจรรยาบรรณ รวมทั้งเรียกร้องให้สื่อแสดงความรับผิดชอบต่อ
3. **การควบคุมกันเองระหว่างสื่อด้วยกัน** เป็นการควบคุมกันเองให้ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนและด้านการข่าวปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพและจริยธรรม ตระหนักถึงความสำคัญในการใช้เสรีภาพที่ไม่ขัดต่อข้อบังคับทางจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อให้ได้รับความเชื่อถือจากสาธารณชน โดยผู้ปฏิบัติงานจะร่วมกันสร้างกลไกการตรวจสอบกันเอง คือ มีการวิพากษ์วิจารณ์การนำเสนอข้อมูลข่าวสารและการทำงานระหว่างสื่อด้วยกัน โดยเฉพาะในกรณีที่สื่อหนึ่งนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาดขาดความเชื่อถือ หรือทำผิดจรรยาบรรณวิชาชีพ ตลอดจนการใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม

5. เทคโนโลยีกับงานวารสารสนเทศ

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว และเข้ามามีบทบาทกับชีวิตประจำวันของคนในสังคมเพิ่มมากขึ้น ทั้งยังส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมที่สามารถส่งผลกระทบระหว่างกันทั่วโลก ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิทยาการด้านต่างๆ ทำให้คนในสังคมทั่วโลกสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวกรวดเร็วในโลกไร้พรมแดนและยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีการสื่อสารในยุคของข้อมูลข่าวสาร ส่งผลให้สื่อมวลชนต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีและการแข่งขัน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสื่อได้สะดวก

มากขึ้น ดังนั้นเทคโนโลยีสารสนเทศจึงเข้ามามีบทบาทต่องานด้านการข่าวและสื่อมวลชนเพิ่มมากขึ้น โดยการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศด้านคอมพิวเตอร์มาใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งลักษณะการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสื่อสาร⁴¹ ได้แก่

- 1) การนำระบบอินเทอร์เน็ตมาใช้เป็นสื่อใหม่ เพื่อเป็นช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่เนื้อหาและสื่อสารกับผู้รับสาร รวมทั้งการเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันให้สามารถผลิตได้อย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ และเข้าถึงผู้รับสาร
- 2) เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ทำให้เกิดการบูรณาการระหว่างสื่อ เช่น การดูโทรทัศน์และฟังวิทยุด้วยคอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์เคลื่อนที่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีรูปแบบการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในลักษณะที่เป็นสื่อออนไลน์ (On-line) อยู่บนเว็บไซต์ (Web site) เฉพาะขององค์กรสื่อมวลชน
- 3) สื่อแบบใหม่จะมีลักษณะที่เป็น Interactive มากขึ้น ทำให้ผู้บริโภคสื่อสามารถโต้ตอบหรือควบคุมให้ผู้ผลิตคัดเลือกข้อมูลข่าวสารที่ตนต้องการ และในทางกลับกันผู้ผลิตสื่อได้รับทราบความคิดเห็นของผู้บริโภค ทำให้สามารถปรับปรุงรูปแบบและเนื้อหาได้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคสื่อ
- 4) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการแสวงหาข้อมูลและเก็บสะสมข้อมูลเอาไว้ใช้งานในอนาคต เนื่องจากข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นมีเป็นจำนวนมาก ซึ่งบางครั้งไม่สามารถนำมาใช้งานได้ทั้งหมด จึงต้องเก็บไว้เป็นฐานข้อมูล (Database) รวมทั้งนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบและวิธีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารให้มีความทันสมัย น่าสนใจ และหลากหลายมากขึ้น ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานภายในองค์กรได้ดีขึ้น
- 5) การนำเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์หรือเว็บไซต์ขององค์กร สามารถเพิ่มพื้นที่เพื่อการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นช่องทางหนึ่งในการเพิ่มรายได้ให้กับองค์กร เว็บไซต์ที่มีปริมาณผู้เข้าชมมากก็จะได้ได้รับความสนใจจากผู้โฆษณา

สำหรับงานด้านวารสารศาสตร์นั้น เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกให้การสื่อสารข้อมูลเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพในเวลาอันรวดเร็ว และเป็นประโยชน์ต่อการแสวงหาข้อมูลของผู้สื่อข่าว ซึ่งช่วยประหยัดเวลาการสืบค้นข้อมูลภูมิหลังข่าวมากกว่าวิธีการแบบเก่าหลายเท่า โดยศักยภาพของเทคโนโลยีการสื่อสารส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปฏิบัติงานในองค์กรด้านการข่าวและสื่อมวลชนในเกือบทุกขั้นตอนของงานข่าว ไม่ว่าจะเป็นการแสวงหาข้อมูลข่าว การส่งข้อมูลข่าว การเขียนข่าว การบรรณาธิกรณข่าว และการรายงานข่าว รวมทั้งยังเป็นปัจจัยที่ทำให้สถาบันการศึกษาและองค์กรสื่อมวลชนต้องปรับแนวทางการอบรมใน

⁴¹ นพดล อินนา. ไอทีกับงานสื่อมวลชน. (กรุงเทพฯ : จามจุรีโปรดักท์, 2548). หน้า 52

ด้านการข่าวและการสื่อสารมวลชนให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยให้ความสำคัญกับการฝึกฝนทักษะด้านวิชาชีพควบคู่ไปกับการใช้คอมพิวเตอร์และการแสวงหาข้อมูลจากบริการออนไลน์ต่างๆ เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพและช่วยพัฒนาคุณภาพทางวิชาชีพ ตลอดจนตระหนักถึงความสามารถและศักยภาพของเทคโนโลยี⁴²

องค์กรสื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ และสื่อโทรทัศน์ จะมีเว็บไซต์หรือสื่อออนไลน์ ซึ่งคุณลักษณะทั่วไปของสื่อออนไลน์ที่นำเสนอเนื้อหาด้านการข่าว ประกอบด้วย

1. ทันต่อเหตุการณ์ (Timeliness) ช่วยเพิ่มศักยภาพในการนำเสนอข่าวสารได้ทันเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้รับสารสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างไม่ล่าสมัย รับทราบข่าวตลอดเวลา
2. สามารถโต้ตอบได้ (Interactivity) เป็นสื่อที่เปิดโอกาสให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารได้สื่อสารระหว่างกันผ่านเว็บไซต์ สร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมของผู้รับสารในการแสดงความคิดเห็นประเด็นต่างๆ
3. ใช้งานได้ง่ายและสะดวก (Easy usage) สามารถสืบค้นข้อมูลที่ต้องการหรือสนใจได้จากเว็บไซต์ด้วยการคลิกเลือกข้อมูล ซึ่งใช้งานได้ง่าย และช่วยเพิ่มความสะดวกในการเลือกอ่านเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่ต้องการ
4. ไม่จำกัดพื้นที่ (Unlimited space) ผู้รับสารสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ทุกประเภทที่เกิดขึ้นจากทั่วโลก โดยไม่ต้องเดินทางไปด้วยตนเอง และผู้สื่อข่าวสามารถรายงานข่าวผ่านทางเว็บไซต์จากที่ใดที่หนึ่ง ช่วยเพิ่มความน่าสนใจในการนำเสนอ รวมทั้งอาจเปิดโอกาสให้ผู้รับสารเป็นผู้ส่งข่าวเข้ามาทางเว็บไซต์ก็ได้
5. รวดเร็วทันใจ (Breathless speed) เป็นสื่อที่ทันสมัยสามารถสืบค้นข้อมูลที่ต้องการได้อย่างรวดเร็วทันใจ ทั้งยังบันทึกหรือเลือกเก็บข้อมูลที่ต้องการได้ ซึ่งตอบสนองความต้องการของผู้รับสารที่เป็นผู้บริโภคสื่อในยุคข้อมูลข่าวสารได้เป็นอย่างดี
6. สร้างความเชื่อถือ (Profession credibility) ผู้สื่อข่าวสามารถใช้ประโยชน์จากสื่อออนไลน์ในการสืบค้นหรือแสวงหาข้อมูลภูมิหลังมาประกอบการรายงานข่าว โดยจะต้องตรวจสอบคุณภาพของแหล่งสืบค้นข้อมูลบนสื่อออนไลน์กับแหล่งข่าวหรือสื่อดั้งเดิม เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือในการนำเสนอข่าวนั้นๆ ผ่านสื่อออนไลน์
7. ขยายเป้าหมายองค์กร (Institutional goal maximization) การที่องค์กรสื่อมวลชนเปิดเว็บไซต์หรือมีสื่อออนไลน์นั้นเท่ากับเป็นการขยายช่องทางสื่อสารให้เข้าถึงผู้บริโภค

⁴² อ่างแล้ว, มาลี บุญศิริพันธ์. หน้า 30

มากขึ้น ซึ่งช่วยในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ การสร้างภาพลักษณ์องค์กร และการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค

8. สร้างสำนึกการมีส่วนร่วม (Sense of participation) เนื่องจากสื่อออนไลน์เปิดโอกาสให้ผู้รับสารมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในประเด็นเรื่องราวต่างๆ ได้ ทำให้เกิดบรรยากาศของการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการมีส่วนร่วม ตลอดจนช่วยสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมต่อชุมชนหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นได้

อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบวิชาชีพด้านการข่าวและด้านสื่อมวลชนจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในการนำเสนอ ความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของแหล่งข้อมูล การละเมิดลิขสิทธิ์ หลักจรรยาบรรณวิชาชีพ และวัฒนธรรมการบริโภคสื่อของผู้รับสาร รวมทั้งต้องตระหนักถึงข้อดีและข้อจำกัดของเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความรู้เท่าทันและรอบคอบในการกลั่นกรองข้อมูลอย่างระมัดระวัง เพื่อให้การนำเสนอข้อมูลข่าวสารมีคุณภาพ ถูกต้อง และเป็นกลาง โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมหรือประชาชนเป็นสำคัญ

❖ องค์ประกอบของการสื่อสารและแนวทางการศึกษา

ในปี ค.ศ. 1948 แฮโรลด์ ดี ลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกัน ซึ่งมีความสนใจเรื่องการสื่อสาร ได้ศึกษาประเด็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของการใช้สื่อเพื่อการโฆษณาชวนเชื่อทางการเมืองของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และนำเสนอมุมมองของการสื่อสารเชิงรัฐศาสตร์โดยให้ข้อเสนอแนะว่า วิธีการวิเคราะห์และอธิบายกระบวนการสื่อสารที่ดีที่สุดคือ การตอบคำถามง่าย ๆ คือ "Who says what in which channel to whom with what effect" (ใคร พูด อะไร ผ่าน สื่อประเภทใด ถึง ใคร เพื่อให้เกิดผลอะไร)⁴³

จากคำถามข้างต้นสรุปได้ว่า ในทัศนะของลาสเวลล์เชื่อว่า การสื่อสารประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ คือ ผู้ส่งสาร ตัวสาร ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ ผู้รับสาร และผลของการสื่อสาร ซึ่งสามารถแสดงเป็นแบบจำลองการสื่อสาร ดังนี้

ภาพที่ 5 แบบจำลองการสื่อสารของลาสเวลล์

⁴³ สุรัตน์ ตรีสกุล. หลักนิเทศศาสตร์. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พ.ศ.พัฒนา, 2547). หน้า 25

เนื่องจากองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบในกระบวนการสื่อสารนั้นมีอิทธิพลต่อกันและกัน สามารถส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารได้ ดังนั้นในการศึกษาหรือการวิจัยทางนิเทศศาสตร์จึงควรพิจารณาปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในแต่ละองค์ประกอบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในองค์ประกอบต่างๆ ของกระบวนการสื่อสารที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเสริมสร้างศักยภาพในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนนำความรู้หรือข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านนิเทศศาสตร์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร โดยองค์ประกอบการสื่อสารตามแบบจำลองของลาสเวลล์ ประกอบด้วย

ผู้ส่งสาร

ผู้ส่งสาร (Sender) หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นผู้ริเริ่มหรือเป็นจุดเริ่มต้นในการสื่อสารโดยผ่านสื่อหรือช่องทางไปยังผู้รับ เพื่อบอกกล่าว ถ่ายทอด หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

ผู้เข้ารหัส (Encoder) หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดสารให้อยู่ในรูปของรหัสหรือสัญลักษณ์ ซึ่งสามารถแทนความหมายของสิ่งที่ต้องการจะสื่อได้ เช่น ภาษา ลักษณะท่าทางการแสดงออกทางสีหน้า เป็นต้น

เนื่องจากผู้ส่งสารในกระบวนการสื่อสารนั้น สามารถเป็นการสื่อสารในระดับต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล กลุ่ม และการสื่อสารมวลชน ดังนั้นในการศึกษาผู้ส่งสารที่ตัวบุคคลจึงควรพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ส่งสาร คือ

1. ทักษะในการสื่อสาร (Communication skills) หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารแบ่งเป็นการสื่อสารด้วยวจนภาษา เช่น การเข้ารหัสด้วยการเขียน การพูด การถอดรหัสด้วยการอ่าน การฟัง การคิดและการใช้เหตุผล และการสื่อสารด้วยอวจนภาษา เช่น การสัมผัส ภาษาท่าทาง การแสดงสีหน้า เป็นต้น ซึ่งทักษะหรือความสามารถในการสื่อสารจะช่วยให้ผู้ส่งสารสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และเข้ารหัสสิ่งที่ต้องการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
2. ทักษะทัศนคติ (Attitudes) หมายถึง ความคิดหรือความรู้สึกที่มีต่อบุคคล วัตถุ หรือสิ่งแวดล้อมทั้งในด้านบวกและด้านลบ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการสื่อสาร ได้แก่ ทัศนคติที่มีต่อตนเอง ต่อเรื่องที่จะสื่อสาร และต่อผู้รับสาร ทำให้การสื่อสาร การเลือกภาษาหรือถ้อยคำ และการแสดงออกแตกต่างกัน

3. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการวิเคราะห์ ตลอดจนความรู้ในเรื่องที่จะสื่อสาร ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมการสื่อสารและประสิทธิผลในการสื่อสาร
4. สถานภาพทางสังคมและวัฒนธรรม (Social-cultural background) หมายถึง การเป็นสมาชิกของกลุ่มในสังคม โดยมีความเชื่อ ค่านิยม และประเพณีวัฒนธรรมของกลุ่ม ซึ่งส่งผลต่อทัศนคติ ความรู้ และความคิดความเข้าใจ
5. ประสบการณ์ (Experience) หมายถึง การเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ที่ผ่านมาโดยสิ่งสมได้ในรูปของความรู้ ความเข้าใจ และความทรงจำ ซึ่งจะช่วยในเรื่องของการสื่อสาร ความหมายได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร

ผู้ส่งสารในกระบวนการสื่อสารของทางนิเทศศาสตร์ส่วนใหญ่ คือ ผู้ส่งสารที่เป็นสื่อมวลชน อาจเป็นบุคคลหรือองค์กรซึ่งเป็นผู้ผลิตสารโดยนำเสนอผ่านสื่อประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต เพื่อเผยแพร่ไปยังผู้รับสารจำนวนมาก

แนวทางการศึกษาหรือการวิเคราะห์ผู้ส่งสารที่เป็นสื่อมวลชนนั้น สามารถศึกษาผู้ผลิตสารที่อาจเป็นบุคคล-องค์กรทั่วไป บุคลากร-องค์กรสื่อมวลชน และแหล่งข่าว โดยการเลือกระดับของผู้ส่งสารว่าเป็นบุคคล หรือ องค์กร ซึ่งการศึกษาองค์กรสื่อมวลชนจะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกองค์กร บุคลากร และความสัมพันธ์ขององค์กรกับสังคม⁴⁴ คือ

- ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกองค์กร ซึ่งมีผลต่อกระบวนการและขั้นตอนการทำงาน รวมทั้งความอยู่รอดขององค์กรสื่อมวลชน
- บุคลากร ซึ่งส่วนใหญ่จะมีความรู้ความสามารถ ทัศนคติ และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน รวมทั้งยังต้องคำนึงถึงนโยบายขององค์กรเป็นสำคัญ ทำให้มีขั้นตอนการทำงาน วิธีคิด และรูปแบบเนื้อหาที่นำเสนอแตกต่างกันออกไป
- ความสัมพันธ์ขององค์กรกับสังคม เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ขององค์กรสื่อมวลชนที่มีต่อสังคม ไม่ว่าจะเป็น การปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกิจของสื่อ การเป็นฐานันดรที่สี่หรือตัวแทนของประชาชน การเป็นองค์กรธุรกิจสื่อกับการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ อำนาจขององค์กรสื่อมวลชน และจริยธรรมวิชาชีพ

⁴⁴ กาญจนา แก้วเทพ. การวิเคราะห์สื่อ : แนวคิดและเทคนิค. พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพฯ : เอดิสันเพรสโปรดักส์, 2542). หน้า 44

สารหรือเนื้อหา

สาร (Message) หมายถึง ผลผลิตที่เกิดจากการเข้ารหัสของผู้ส่งสาร เพื่อส่งไปยังผู้รับและกระตุ้นให้เกิดการตอบสนอง อาจเป็นวัจนสารที่อยู่ในรูปของภาษาพูดหรือเขียน อวัจนสารที่ไม่ใช่ภาษาพูดหรือเขียน ได้แก่ การเคลื่อนไหวทางกาย การแสดงออกของบุคคล และการจัดสภาพแวดล้อม ซึ่งสารอาจเกิดจากความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้ สารที่อยู่กับผู้ส่งสารจะผ่านการเข้ารหัสและส่งต่อไปยังผู้รับสาร ส่วนสารที่มายังผู้รับสารจะถูกถอดรหัสและแปลความหมายจนเกิดความเข้าใจและเกิดการตอบสนองได้ ซึ่งควรพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสาร คือ

1. รหัสของสาร (Message code) หมายถึง กลุ่มของสัญลักษณ์ที่ใช้แทนหรือให้ความหมายถึงสิ่งต่างๆ
2. เนื้อหาของสาร (Message content) หมายถึง ข้อความที่ต้องการจะใช้สื่อความหมายแก่ผู้รับสาร
3. การจัดลำดับของสาร (Message treatment) หมายถึง การลำดับรหัสสารและเนื้อหาเพื่อให้เกิดเรื่องราวหรือความหมายในการนำเสนอ

แนวทางการศึกษาเนื้อหาหรือการวิเคราะห์เนื้อหาที่สื่อมวลชนผลิตนั้น สามารถใช้หน่วยการวิเคราะห์ข้อมูลหลายๆ ประเภทรวมกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์และการจัดจำแนกข้อมูล โดยหน่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล⁴⁵ ได้แก่

1. การใช้คำ (Words) ซึ่งเป็นหน่วยเล็กที่สุดที่ใช้ในการวิเคราะห์ คำอาจหมายถึงกลุ่มคำ (Word-compound) บางครั้งเรียกว่า หน่วยสัญลักษณ์ (Symbol) หรือถ้อยคำ (Term)
2. แนวคิดหลัก (Theme) ซึ่งเป็นหน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาที่ใหญ่กว่าคำซึ่ง อาจจะถูกปรากฏอยู่ในประโยคเดียว (Simple Sentence) หรือสังกรประโยค (Sentence Compound) การใช้แนวคิดหลักนั้นนับว่าเป็นหน่วยที่มีประโยชน์สูงสุดในการวิเคราะห์เนื้อหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาผลกระทบของการสื่อสารมวลชนต่อสาธารณชน
3. คุณลักษณะ (Character) เป็นการกำหนดหน่วยโดยพิจารณาจากคุณลักษณะที่ปรากฏอยู่ในสาร เช่น ในบทละคร เรื่องราว ซึ่งการตัดสินใจพิจารณารหัสในหน่วยนี้ จำเป็นต้องพิจารณาทั้งเรื่อง จึงจะสามารถแยกแยะคุณสมบัติออกมาได้ เช่น การแยกแยะคุณสมบัติด้านการศึกษา สถานภาพทางการเงิน ศาสนา เชื้อชาติ เป็นต้น

⁴⁵ ปาริชาติ สถาปัตตานนท์. ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร. พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546). หน้า 51

4. รายเรื่อง (Item) เป็นหน่วยที่ใช้บ่อยที่สุดในการวิเคราะห์เนื้อหา เนื่องจากรายละเอียดของสื่อที่ต่างกันจะไม่เหมือนกัน เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ บทความ สุนทรพจน์ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ จดหมาย เป็นต้น รายละเอียดคือการจัดเรื่องอย่างกว้างๆ โดยการวิเคราะห์เรื่องทั้งหมด และภายในเรื่องแต่ละเรื่องนั้น ยังสามารถจัดแบ่งแยกย่อยออกไปได้อีก เช่น ชาวสามารถจัดกลุ่มเนื้อหาเรื่องย่อยได้ เช่น ชาวภายในประเทศ ชาวต่างประเทศ ชาวเศรษฐกิจ เป็นต้น
5. การวัดเนื้อที่และเวลา (Space and Time) เป็นการวิเคราะห์ที่ใช้วัดลักษณะทางกายภาพของงานสื่อสาร ความกว้างของคอลัมน์ จำนวนหน้า ความยาวของบรรทัด สำหรับรายการวิทยุหรือโทรทัศน์อาจวัดเป็นนาที และสื่อสิ่งพิมพ์จะวัดเป็นคอลัมน์นิ้ว

ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ

ช่องทางการสื่อสาร (Channel) หมายถึง ช่องทางในการรับรู้อารหรือประสาทการรับรู้ทั้ง 5 ของมนุษย์ในการสื่อสาร

สื่อ (Media) หมายถึง พาหนะหรือตัวกลางในการนำสารหรือเนื้อหาจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร โดยอาจแบ่งประเภทสื่อตามลักษณะของสื่อ เช่น สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวนผู้รับสารและการเข้าถึง เช่น สื่อระหว่างบุคคล สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ และการพัฒนาของสื่อ เช่น สื่อดั้งเดิม สื่อสมัยใหม่ เป็นต้น

แนวทางการศึกษาช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ นั้น สามารถจำแนกและจัดกลุ่มตามความแตกต่างของสื่อแต่ละประเภท โดยพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ

1. องค์ประกอบของการสื่อสาร ความเหมาะสม และข้อจำกัดของสื่อแต่ละประเภท
2. ความน่าเชื่อถือและความนิยมของสื่อในสายตาของผู้รับสาร
3. ศักยภาพของสื่อในการเข้าถึงผู้รับสารทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ
4. ความสามารถของสื่อในการส่งสารและการรักษาสารให้คงคุณภาพ
5. ความคุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เกิดจากการสื่อสาร
6. โอกาสในการมีส่วนร่วม และลักษณะของปฏิริยาตอบกลับที่ต้องการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายของสารได้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร
7. ศักยภาพของสื่อในการสร้างอิทธิพลของผู้รับสาร เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติ ความรู้ และพฤติกรรม

ผู้รับสาร

ผู้รับสาร (Receiver) หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นผู้รับสารหรือเป็นจุดปลายทางในการส่งสารของผู้ส่งสาร

ผู้ถอดรหัส (Decoder) หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่ในการแปลงรหัสหรือสารที่ผู้ส่งสารส่งมาให้กลับเป็นสารซึ่งสามารถเข้าใจได้ ทั้งนี้ขึ้นกับความรู้และประสบการณ์ของผู้รับสารในการแปลงสารหรือถอดรหัส ซึ่งปัจจัยที่ควรพิจารณาเกี่ยวกับผู้รับสาร คือ ทักษะในการสื่อสาร ทักษะคติ ความรู้ ประสบการณ์ สถานภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

แนวทางการศึกษาผู้รับสารหรือการวิเคราะห์ผู้รับสารนั้น สามารถพิจารณาเฉพาะตัวผู้รับสาร ความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสารกับสื่อ หรือผลกระทบของการสื่อสารที่เกิดขึ้นกับตัวผู้รับสาร⁴⁶ คือ

1. การวิเคราะห์ผู้รับสาร สามารถศึกษาตามคุณลักษณะทางประชากร เช่น เพศ อายุ อาชีพ ระดับรายได้ การศึกษา สถานภาพ และองค์ประกอบทางครอบครัว หรือการศึกษาตามคุณลักษณะด้านจิตวิทยา เช่น บุคลิกภาพ แบบแผนวิถีคิด ลักษณะทางอารมณ์ ค่านิยม วิธีการดำเนินชีวิต และพฤติกรรมกรรมการบริโภค ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้รับสารโดยตรง
2. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสารกับสื่อและผลของการสื่อสาร ได้แก่ การเลือกสรรและการแสวงหาข้อมูลข่าวสารจากสื่อ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับสารที่มีต่อสื่อ รวมทั้งความเชื่อถือของผู้รับสารที่มีต่อสื่อด้วย

ผลของการสื่อสาร

ผลของการสื่อสาร (Communication effect) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหรือความแตกต่างที่เกิดขึ้นกับคู่สื่อสารหลังจากที่ได้รับสารแล้ว โดยแบ่งตามเจตนาที่ต้องการสื่อสารให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ระยะเวลาที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบชั่วคราวหรือถาวร ลักษณะที่เกิดขึ้นเป็นแบบพึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ และความเด่นชัดของผลที่เกิดขึ้นเป็นแบบเด่นชัด เห็นทันทีหรือแบบไม่ชัดเจนต้องใช้เวลาในการพิจารณา ซึ่งปัจจัยในการพิจารณาผลของการสื่อสารที่เกิดขึ้น คือ

1. การเปลี่ยนแปลงหรือความแตกต่างซึ่งเกิดขึ้นกับคู่สื่อสารในขณะที่สื่อสารและสิ้นสุดการสื่อสารระหว่างกัน การมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องนั้นส่งผลให้คู่สื่อสารเกิดการ

⁴⁶ อ่างแล้ว, กาญจนา แก้วเทพ. หน้า 79

เปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ ทักษะ พฤติกรรม และประสบการณ์ระหว่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังการสื่อสาร

2. อิทธิพลที่เกิดขึ้นระหว่างคู่สื่อสาร เป็นอิทธิพลที่เกิดจากการสื่อสารเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
3. สัมฤทธิ์ผลหรือประสิทธิผลของการสื่อสาร เป็นความสอดคล้องต้องกันระหว่างความหมายของสารที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อไปยังผู้รับสาร

แนวทางการศึกษาผลของการสื่อสารที่เกิดขึ้นกับผู้รับสารนั้น ตามปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว สามารถศึกษาผลของการสื่อสารในประเด็นต่างๆ กับผู้รับสารเพื่อดูผลที่จะตามมา ได้แก่ การฟังข่าวสารจากสื่อมวลชนของผู้รับสาร การกำหนดหัวเรื่องของสื่อมวลชนกับการรับรู้ของผู้รับสาร ช่องว่างทางความรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของผู้รับสาร อิทธิพลความรุนแรงในสื่อมวลชนกับพฤติกรรมของผู้รับสาร เป็นต้น

❖ ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน

เนื่องจากทฤษฎีสื่อสารมวลชนนั้นเป็นทฤษฎีทางวิชาการที่เริ่มขึ้นเมื่อราว ค.ศ. 1930 โดยการนำเอาองค์ความรู้จากสาขาวิชาอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มทฤษฎีวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (Natural science) สังคมศาสตร์ (Social science) และมนุษยศาสตร์ (Humanities) ซึ่งมีอยู่ก่อนแล้วมาปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบริบทของสังคมในแต่ละช่วงเวลา เพื่อนำมาใช้ในการศึกษาสื่อมวลชน โดยการวิจัยนี้ได้ใช้กรอบแนวคิดที่ครอบคลุมองค์ประกอบการสื่อสาร⁴⁷ จึงแบ่งทฤษฎีการสื่อสารมวลชนออกเป็น

1. ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของสื่อมวลชน
2. ทฤษฎีวิพากษ์
3. ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคม
4. ทฤษฎีที่เน้นตัวสาร
5. ทฤษฎีที่เน้นผู้รับสาร

⁴⁷ กาญจนา แก้วเทพ และวิลาสินี พิพิธกุล. การสำรวจสถานการณ์แห่งองค์ความรู้เรื่องสตรีกับสื่อมวลชนในประเทศไทย พ.ศ. 2520-2535. (กรุงเทพฯ : รายงานวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539). หน้า 9

1. ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของสื่อมวลชน

ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของสื่อมวลชน (Structuralism and Functionalism) เป็นทฤษฎีที่ได้รับการถ่ายทอดมายาวนานในทางสังคมศาสตร์และนิเทศศาสตร์ โดยเชื่อว่า กระบวนการทางสังคมจะดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องนั้น สมาชิกและสถาบันในสังคมจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของตนอย่างเคร่งครัด ซึ่งการมีวินัยในการควบคุมตนเอง การปรับตัวเข้าหากันของส่วนย่อยแต่ละส่วนในสังคมจะช่วยควบคุมสังคมให้อยู่ในระเบียบได้และสังคมก็也将มีความสงบสุข ดังนั้นสื่อมวลชนในฐานะเป็นสถาบันหนึ่งในสังคมจึงมีหน้าที่ทางสังคมหรือพันธกิจทางสังคมที่ถูกคาดหวังไว้ให้ปฏิบัติตาม ไม่ว่าจะเป็นการให้ข้อมูลข่าวสาร การประสานส่วนต่างๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน การสร้างความต่อเนื่องทางสังคม การให้ความเพลิดเพลินแก่สมาชิกในสังคม และการรณรงค์ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เพื่อให้เกิดความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงในสังคมไปในทางที่ดี

สถาบันสื่อมวลชนจึงเป็นกลไกทางสังคมอย่างหนึ่ง ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนที่ถูกคาดหวังโดยสมาชิกและสถาบันหลักในสังคมจึงแตกต่างกันไปตามบรรทัดฐานของสังคมหรือกระแสนิยมพื้นฐานในแต่ละสังคมนั้น สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา สื่อมวลชนควรจะต้องมีหน้าที่หรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจให้มีความเจริญก้าวหน้า ทางการเมืองด้วยการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งทางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศให้ไปในทิศทางที่ดีขึ้น

นอกจากนี้ในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยหรือเสรีนิยม สื่อมวลชนจะทำหน้าที่เป็นตลาดเสรีแห่งความคิดเห็น นำเสนอความจริงที่สามารถกำหนดได้โดยประชาชน รวมทั้งเป็นผู้รักษาผลประโยชน์ให้กับสังคมส่วนรวมโดยปราศจากการควบคุมจากอำนาจรัฐหรือกลุ่มอื่นๆ ที่มีอำนาจในสังคม สื่อมวลชนจะต้องใช้เสรีภาพในการปฏิบัติงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม และไม่ขัดต่อหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ ดังนั้นในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนอันเป็นพันธกิจของสังคมที่ถูกคาดหวังไว้ให้ปฏิบัติตามนั้นอาจเป็นไปตามหน้าที่ (Functions) หรือไม่เป็นไปตามหน้าที่ (Dysfunctions) ซึ่งผลจากการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนก็จะเกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ระดับกลุ่มย่อยในสังคม ระดับวัฒนธรรม และระดับสังคมโดยรวม

2. ทฤษฎีวิพากษ์

ทฤษฎีวิพากษ์ (Critical theory) เป็นทฤษฎีที่สนใจปรากฏการณ์ในสังคมที่เกี่ยวกับการต่อรองและครอบงำทางอำนาจระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคมในเรื่องของผลประโยชน์ ทั้งในด้าน

เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งสื่อมวลชนได้เข้ามามีบทบาทในการทำหน้าที่เป็นเครื่องมือและเป็นช่องทางการเผยแพร่ ครอบงำหรือครอบงำอำนาจเกี่ยวกับผลประโยชน์เหล่านั้น โดยการนำเสนออุดมการณ์เพื่อต่อยอด ครอบงำ หรือสกัดกั้นอุดมการณ์ของฝ่ายตรงข้ามหรือฝ่ายที่เสียเปรียบในสังคม ทำให้สื่อมวลชนจึงเป็นส่วนหนึ่งของตัวแทนอำนาจ เป็นผู้ผลิต หรือเป็นอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรมแก่สังคม⁴⁸ โดยทฤษฎีวิพากษ์ทางสื่อมวลชนมีรากฐานมาจากแนวคิดของคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) ที่แสดงให้เห็นว่า ปรากฏการณ์ต่างๆ ทางสังคมนั้นมิได้เกิดขึ้นมาตามธรรมชาติหรือเกิดจากเจตจำนงของผู้หนึ่งผู้ใด และได้สร้างแบบจำลองของสังคม โดยแบ่งโครงสร้างของสังคมออกเป็น 2 ระดับ คือ โครงสร้างส่วนล่าง (Infrastructure) เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ ซึ่งหมายถึงความสัมพันธ์ทางการผลิตและพลังการผลิต และโครงสร้างส่วนบน (Superstructure) ซึ่งหมายรวมถึงทุกอย่างที่มีใช้เศรษฐกิจ อาจเป็นสถาบันทางสังคม ระบบการเมือง วัฒนธรรม จิตสำนึก และอุดมการณ์⁴⁹

McQuail⁵⁰ ได้จำแนกทฤษฎีสื่อสารมวลชนตามแนวทางทฤษฎีวิพากษ์ที่มีรากฐานมาจากแนวคิดมาร์กซิสม์เป็น 5 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีคลาสสิกมาร์กซิสม์ (Classical Marxism) เป็นทฤษฎีที่มองว่า สื่อมวลชนเป็นกลไกของชนชั้นที่มีอำนาจในสังคมด้วยระบบทุนนิยม กลุ่มผู้มีอำนาจเหล่านี้จะใช้สื่อมวลชนเพื่อแสวงหาประโยชน์จากกำไรในธุรกิจสื่อมวลชน และตอบสนองของผู้มีอำนาจปกครองสังคมด้วยการแพร่กระจายอุดมการณ์สนับสนุนอำนาจผู้ปกครองและกดขี่ชนชั้นอื่นๆ ในสังคม
2. ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political Economic Media theory) เป็นทฤษฎีที่มองว่าเจ้าของสื่อมวลชนเป็นต้นเหตุแห่งความเลวร้ายในสังคม เนื้อหาสื่อที่นำเสนอหรือผลิตออกสู่สังคมเป็นเพียงสินค้าบริโภคในตลาดซื้อขาย โดยข่าวสารจะถูกกำหนดให้ตอบสนองกับตลาดบริโภคมากกว่าความจำเป็นของสังคม ทำให้การนำเสนอเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นไปตามความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายหรือเป็นไปตามความนิยมของผู้คนส่วนใหญ่ เนื้อหาที่นำเสนอทางสื่อมวลชนจึงมีลักษณะไม่แตกต่างกันมาก

⁴⁸ สุโขทัยธรรมาริราช, มหาวิทยาลัย. สาขาวิชานิติศาสตร์. ประมวลสาระชุดวิชาปรัชญานิติศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 8-15. (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาริราช, 2548). หน้า 125

⁴⁹ กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารศึกษา. (กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2551). หน้า 11

⁵⁰ D. McQuail, McQuail's Mass Communication theory, London : Sage, 1987 อ้างถึงใน สุโขทัยธรรมาริราช, มหาวิทยาลัย. 2548. หน้า 150

นัก การนำเสนอเนื้อหาใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมมักจะถูกละเลย เนื่องจากผู้ผลิตมองว่าเป็นการเสี่ยงต่อการขาดทุนทางเศรษฐกิจหรือได้ผลกำไรน้อยกว่าการผลิตเนื้อหาแนวประชานิยม

3. ทฤษฎีของสำนักแฟรงค์เฟิร์ต (Frankfurt School) เป็นทฤษฎีที่ให้ความสนใจกับบทบาทสื่อมวลชนในด้านวัฒนธรรมมากกว่าด้านเศรษฐกิจ โดยมองว่า สื่อมวลชนเป็นช่องทางในการประกอบสร้างวัฒนธรรม คือการมุ่งเน้นนำเสนอวัฒนธรรม ความคิด และอุดมการณ์ของกลุ่มชนชั้นปกครอง เพื่อสร้างภาพลักษณ์และสัญลักษณ์ที่เป็นประโยชน์กับชนชั้นปกครองหรือชนชั้นที่มีอำนาจในสังคม
4. ทฤษฎีการครอบงำหรือการครองความเป็นเจ้า (Hegemonic theory) เป็นทฤษฎีที่ให้ความสนใจในการวิเคราะห์โครงสร้างของสังคมในมิติด้านวัฒนธรรม ความคิด และอุดมการณ์ รวมทั้งกลไกการครอบงำทางความคิดของบุคคล การครอบงำพื้นที่ทางวัฒนธรรมในสังคม กลไกการสร้างและหน้าที่ของอุดมการณ์ ซึ่งการครอบงำนี้หมายถึงการทำให้อุดมการณ์หรือวิธีคิดอย่างใดอย่างหนึ่งมีความโดดเด่นเหนือสภาพหรือเงื่อนไขที่เป็นจริง โดยอุดมการณ์นี้มีได้เกิดจากระบบเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่จะฝังตัวอยู่ในทุกกิจกรรมทางสังคม ดังนั้นอุดมการณ์จึงไม่ได้เกิดจากการที่กลุ่มหนึ่งมีอำนาจเหนือต่ออีกกลุ่มหนึ่งเท่านั้น แต่จะเกิดขึ้นโดยทั่วไปและไม่รู้ตัว ซึ่งอุดมการณ์และความคิดที่โดดเด่นนี้จะช่วยรักษาผลประโยชน์ของชนชั้นบางกลุ่มในสังคมให้คงทนถาวรเหนือกลุ่มอื่นๆ โดยสื่อมวลชนจะมีบทบาทสำคัญในการรักษาอุดมการณ์และกลายมาเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์หรือรักษาผลประโยชน์ให้กับคนกลุ่มนั้น
5. ทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษา (Cultural studies) หรือทฤษฎีตามแนวทางสังคมวัฒนธรรม (Socialcultural Approach) เป็นทฤษฎีที่สนใจการสร้างความหมายทางวัฒนธรรมของสื่อมวลชน โดยมองว่า สังคมเป็นสนามแห่งการต่อสู้แข่งขันทางความคิดผ่านกระบวนการสร้างความหมาย แนวทางการวิเคราะห์เชิงวัฒนธรรมจึงมักอาศัยทฤษฎีสัญญวิทยา (Semiology) ซึ่งเป็นแนวทางศึกษากระบวนการสร้างความหมาย ตอกย้ำต่อรองความหมายของบุคคลต่างๆ ในสังคมหรือในวัฒนธรรมที่ต่างกัน ผ่านกระบวนการสื่อสารสัญลักษณ์ทั้งที่เป็นวัจนภาษา อวัจนภาษา และกิจกรรมต่างๆ ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม สื่อมวลชนจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเป็นเวที

สถานการณ์ของการสร้างและต่อรองความหมายระหว่างกลุ่มบุคคลต่างๆ ในสังคมและในระหว่างประเทศต่างๆ ด้วย

3. ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคม

ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคมเป็นทฤษฎีที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสื่ออันเป็นช่องทางการสื่อสารอย่างหนึ่งกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม โดยมีมุมมองในการศึกษาแตกต่างกัน คือ กลุ่มแรกมองว่า สื่อนั้นมีความสัมพันธ์กับสังคมในลักษณะเป็นกระจกสะท้อนความเป็นไปในสังคม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมสามารถส่งผลกระทบต่อสื่อมวลชน ดังนั้นสังคมจึงเป็นตัวกำหนดสิ่งที่จะปรากฏในสื่อให้เป็นไปในทิศทางที่สังคมต้องการ ส่วนกลุ่มที่สองมองว่า สื่อมีบทบาทในการชี้นำหรือช่วยกำหนดทิศทางของสังคม สื่อมวลชนสามารถจะสร้างผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมในด้านต่างๆ ได้ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ซึ่งการปฏิบัติเทคโนโลยีการสื่อสารนั้นจะเป็นสาเหตุเบื้องต้นของการนำไปสู่การปฏิบัติทางสังคม และกลุ่มสุดท้ายที่มองว่า ทั้งสื่อและสังคมต่างก็มีอิทธิพลในการกำหนดซึ่งกันและกัน⁵¹

4. ทฤษฎีที่เน้นตัวสาร⁵²

เนื่องจากตัวสารหรือเนื้อหาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสื่อสาร การทำความเข้าใจตัวสารจึงเป็นสิ่งสำคัญในการศึกษา ทฤษฎีที่เน้นตัวสารนั้นเป็นทฤษฎีที่พิจารณาสารที่มีลักษณะเป็นสัญลักษณ์ (Symbol) ซึ่งมีกระบวนการเข้ารหัสในมุมมองที่ต่างกัน คือ มุมมองที่มาจากผู้ผลิตในการเข้ารหัส (Encoding) เนื้อหาที่จะสื่อสาร มุมมองที่มาจากผู้รับสารในการถอดรหัส (Decoding) เนื้อหาและตีความความหมายนั้น และสุดท้ายเป็นมุมมองที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสื่อแต่ละประเภทกับสารแต่ละชนิด โดยมีแนวทางในการศึกษาที่เรียกว่า การวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่นิยมกันมากในการวิจัยทางนิเทศศาสตร์ คือ

- การวิเคราะห์เนื้อหาในเชิงปริมาณ เป็นวิธีการตรวจสอบว่าเนื้อหาที่ถูกถ่ายทอดในสื่อแต่ละประเภทมีปริมาณมากน้อยเพียงใด โดยมีความเชื่อเบื้องต้นที่ว่า ปริมาณในการนำเสนอสามารถจะบ่งบอกถึงความสำคัญของสารหรือเนื้อหานั้นจากจุดยืนของผู้ส่งได้

⁵¹ อ่างแล้ว, กาญจนา แก้วเทพ และวิลาสินี พิพิธกุล. หน้า 11

⁵² เรื่องเดียวกัน. หน้า 12

และปริมาณสามารถจะทำนายผลกระทบของสารนั้นเมื่อพิจารณาจากมุมมองของผู้รับสารได้

- การวิเคราะห์เนื้อหาในเชิงคุณภาพ เป็นวิธีการที่ให้ความสนใจกับความหมายในระดับต่างๆ ที่สอดแทรกอยู่ในเนื้อหาที่นำเสนอในสื่อแต่ละประเภท โดยไม่ได้ให้ความสนใจปริมาณของเนื้อหา ซึ่งจะศึกษากระบวนการตีความโดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา (Text) กับ บริบทที่แวดล้อม (Context) เป็นสำคัญ

5. ทฤษฎีที่เน้นผู้รับสาร

ทฤษฎีที่เน้นผู้รับสารเป็นทฤษฎีที่ให้ความสนใจกับผู้รับสารในฐานะที่เป็นฝ่ายรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ทั้งในลักษณะที่เป็นผู้ถูกกระทำ (Passive) คือเป็นฝ่ายรับข้อมูลข่าวสารเพียงอย่างเดียว และในลักษณะที่เป็นฝ่ายกระทำ (Active) หรือมีบทบาทในการเลือกสรรและใช้ประโยชน์ข่าวสารจากสื่อได้ ซึ่งสามารถแบ่งแนวทางการศึกษาผู้รับสารออกเป็น

- กลุ่มทฤษฎีที่ศึกษาผลกระทบของสื่อที่มีต่อผู้รับสาร (Impact Study) ซึ่งเป็นทฤษฎีในยุคแรกเริ่มของสื่อมวลชนที่เชื่อในอิทธิพลหรือผลกระทบของสื่อที่สามารถจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสารได้ โดยมีความเชื่อเบื้องต้นที่ว่า ผู้รับสารจะเปิดรับสื่อในลักษณะตั้งรับ (Passive) และแปรเปลี่ยนไปตามที่สื่อประสงค์จะให้เป็นที่ ตัวอย่างทฤษฎีในกลุ่มนี้ เช่น ทฤษฎีกระสุนปืนหรือเข็มฉีดยา (Hypodemic or Magic bullet theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ เป็นต้น
- กลุ่มทฤษฎีการใช้สื่อและความพึงพอใจของผู้รับสาร (Uses and gratifications approach) เป็นกลุ่มทฤษฎีที่มีความเชื่อเบื้องต้นที่ตรงข้ามกับกลุ่มทฤษฎีที่ศึกษาผลกระทบของสื่อ โดยมีความเชื่อว่าผู้รับสารไม่ได้มีลักษณะตั้งรับเพียงอย่างเดียว พิจารณาผู้รับสารในลักษณะที่เป็นฝ่ายกระทำ (Active) คือสามารถใช้สื่ออย่างมีจุดมุ่งหมายและตามความต้องการของตนเอง การเปิดรับสารจึงเป็นไปอย่างมีกระบวนการเลือก การแสวงหาข่าวสาร การสร้างความพึงพอใจ และความคาดหวังจากการใช้สื่อ ตัวอย่างทฤษฎีในกลุ่มนี้ เช่น ทฤษฎีการใช้ประโยชน์สื่อและความพึงพอใจ ทฤษฎีการแสวงหาข่าวสาร ทฤษฎีความคาดหวังจากสื่อ เป็นต้น
- ทฤษฎีเรื่ององค์ประกอบของการสื่อสาร เนื่องจากผู้รับสารมีลักษณะเป็นมวลชนซึ่งเป็นกลุ่มคนจำนวนมากที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป ส่งผลให้มีพฤติกรรมต่างกัน โดย

ทฤษฎีแนวนี้ได้นำเอาปัจจัยด้านคุณลักษณะของบุคคล เช่น เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ สถานภาพ เป็นต้น มาเป็นตัวแปรต้นในการหาความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การสื่อสารอย่างปริมาณการเปิดรับสื่อ ทักษะการที่มีต่อสื่อ ความสามารถในการเข้าถึงสื่อ เป็นต้น

- กลุ่มทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของผู้รับสาร⁵³ เป็นกลุ่มแนวคิดทฤษฎีที่ใช้อธิบายถึงการรับรู้ของผู้รับสาร ซึ่งเป็นตัวแปรทางจิตวิทยาที่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยทางนิเทศศาสตร์ เช่น ความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร การรับรู้ และความวิตกกังวล เป็นต้น

ทฤษฎีการสื่อสารของโรเบิร์ต ที. แครก

เนื่องจากทฤษฎีการสื่อสารมีพื้นฐานมาจากสาขาวิชาต่างๆ อย่างสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ทำให้การจัดแบ่งทฤษฎีเป็นไปได้ในหลายลักษณะขึ้นอยู่กับหลักการที่ใช้ โดยโรเบิร์ต ที. แครก⁵⁴ (Robert T. Craig) ได้จำแนกทฤษฎีการสื่อสารออกเป็น 7 กลุ่มดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีวาทวิทยา (Rhetorical Theory) เป็นการศึกษาความสามารถในการสื่อความของมนุษย์ทั้งแบบมุขปาฐะและแบบลายลักษณ์ ซึ่งถือเป็นศิลปะแห่งการสื่อสารอย่างหนึ่งที่ต้องอาศัยทักษะในการออกแบบสารและวิธีการสื่อสารเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้
2. ทฤษฎีสัญวิทยา (Semiotic Theory) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับระบบสัญลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ในความคิดของมนุษย์และถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้มีความหมายแทนสิ่งนั้นในแต่ละบริบทหนึ่งๆ เน้นการศึกษาด้านการสื่อความหมายของตัวหมาย (Signifier) ที่ถูกสร้างกับตัวหมายถึง (Signified) ที่ถูกถ่ายทอดในแต่ละบริบทพิจารณาการสร้างความหมายของสัญลักษณ์

⁵³ ดวงมถล ชาติประเสริฐและคณะ. สถานภาพงานวิจัยด้านนิเทศศาสตร์ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ. (กรุงเทพฯ : รายงานวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547). หน้า 39

⁵⁴ R. T. Craig, "Communication Theory as a Field". Communication Theory Vol.9, (May 1999), 119-161.

3. ทฤษฎีปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมโดยมีมนุษย์เป็นผู้สร้างความหมายต่างๆ ผ่านทางประสบการณ์หรือสำนึก ซึ่งโครงสร้างทางสังคมและระเบียบแบบแผนต่างๆ เป็นผลผลิตของมนุษย์ที่คนในสังคมยอมรับหรือทำความเข้าใจร่วมกันและใช้เป็นแนวปฏิบัติในการกระทำระหว่างกัน เน้นความสำคัญของวิธีที่มนุษย์ให้ความหมายกับสถานการณ์หรือสิ่งต่างๆ รอบตัว
4. ทฤษฎีไซเบอร์เนติกส์ (Cybernetics) เป็นการศึกษาถึงการบังคับและควบคุมในระบบหนึ่งๆ โดยเน้นที่ธรรมชาติของการป้อนกลับ (Feedback) กระบวนการของผลผลิต (Output) และการปรับเปลี่ยน (Adjustment) ซึ่งจะมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการหรือการแสวงหาเป้าหมายภายในขอบเขตจำเพาะ
5. ทฤษฎีสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural Theory) เป็นการศึกษาบุคคลและความรู้ที่มีอยู่โดยถูกสร้างขึ้นจากข้อกำหนดของสังคม การทำกิจกรรมร่วมกัน ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม ซึ่งจะกระตุ้นให้บุคคลนั้นพยายามค้นหาความเป็นตัวตนของตัวเอง เพื่อให้ตนเองได้มีบทบาท หน้าที่ ที่ได้รับการยอมรับจากสังคมและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยมีกระบวนการสร้างความหมาย ผลิตซ้ำหรือต่อยอด และการต่อรองความหมายผ่านทางการใช้ภาษา รูปภาพ และสัญลักษณ์ ที่ทำให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ตามสภาพสังคมวัฒนธรรม
6. ทฤษฎีจิตวิทยาสังคม (Social Psychology) เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรม ความคิด และความรู้สึกของบุคคล หรือปฏิสัมพันธ์ของบุคคลซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์กับคนอื่น กลุ่มคน และสังคม ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากบุคคลอื่นหรือสังคมนั้นที่อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือปฏิวัติอย่างใดอย่างหนึ่งได้
7. ทฤษฎีวิพากษ์ (Critical Theory) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการต่อรองและการครอบงำทางอำนาจระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม โดยมีสื่อเป็นเครื่องมือในการกำหนดความหมายเพื่อสนับสนุนผู้มีอำนาจในสังคม ซึ่งจะมีบทบาทในการทำหน้าที่เผยแพร่ ครอบงำ หรือต่อรองอำนาจ และเป็นส่วนหนึ่งของตัวแทนอำนาจเป็นผู้ผลิต และเป็นอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรมแก่สังคม

❖ แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยทางวารสารสนเทศ

การวิจัย⁵⁵ คือ การแสวงหาความรู้ของมนุษย์ ซึ่งมีกระบวนการแสวงหาความรู้ที่เป็นวิทยาศาสตร์ เป็นการตอบคำถามโดยยึดหลักฐานที่มีการเก็บและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ภายใต้กรอบแนวคิด และระเบียบวิธีการที่ชัดเจน เพื่อให้เข้าใจหรือใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยเห็นคุณค่าและสนใจศึกษา สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการ

การวิจัยทางการสื่อสาร⁵⁶ คือ การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการสื่อสารของมนุษย์ ซึ่งครอบคลุมถึงผู้ส่งสาร สื่อ เนื้อหาของสาร ผู้รับสาร ผลของการสื่อสาร และกระบวนการสื่อสารในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน อาจเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร และการสื่อสารผ่านสื่อกลางในรูปของสื่อมวลชน โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณอย่างเป็นระบบ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น สามารถใช้เป็นแนวทางในการทำความเข้าใจบริบทต่างๆ ของการสื่อสาร ตลอดจนทราบถึงประสิทธิภาพของการสื่อสารได้

ดังนั้น การวิจัยทางวารสารสนเทศ คือ การวิจัยทางด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาการด้านการข่าว ข้อมูลข่าวสาร และสารสนเทศ ทั้งในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อสารสนเทศ ซึ่งครอบคลุมถึงการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร การเขียน การวิเคราะห์ การจัดการ และการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ทุกประเภท ตลอดจนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ในการสื่อสารและการสื่อสารมวลชนตามองค์ประกอบของการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นผู้ส่งสาร สื่อ เนื้อหาของสาร ผู้รับสาร ผลของการสื่อสาร และกระบวนการสื่อสาร

ประเภทการวิจัย

การจำแนกประเภทของการวิจัย สามารถแบ่งได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ในการจำแนก ได้แก่ แบ่งตามระเบียบวิธีการวิจัย และลักษณะของข้อมูล

1. ประเภทการวิจัยตามระเบียบวิธีการวิจัย

1.1 การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research) เป็นการวิจัยที่ศึกษาหาข้อเท็จจริงของเรื่องราว ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต จากแหล่งเอกสาร ตัวบุคคล

⁵⁵ ดวงกมล ขาดิประเสริฐ. ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร. เอกสารประกอบการสอนวิชา 2801611 วิทยาลัยการวิจัยทางวารสารสนเทศ. (กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550). หน้า 17

⁵⁶ จันทิมา เขียวแก้ว. การวิจัยเบื้องต้นทางนิเทศศาสตร์. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551). หน้า 12

วัตถุ สถานที่ โดยการรวบรวมและบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์หรือแปลความหมาย เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สถานที่ และเหตุการณ์ของเรื่องราวต่างๆ ทำให้ได้ข้อเท็จจริงหรือข้อสรุปที่นำไปสู่ความเข้าใจปรากฏการณ์ในอดีต และสามารถนำมาใช้ในปัจจุบันหรือคาดการณ์ในอนาคตได้

1.2 การวิจัยเชิงพรรณนาหรือเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เป็นการวิจัยที่ศึกษาหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อระบุลักษณะหรือทราบถึงเหตุการณ์ว่าเป็นอย่างไร มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับอะไรบ้าง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งจะไม่มีการจัดกระทำหรือควบคุมใดๆ เป็นการวิจัยที่ศึกษาเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามสภาพความเป็นจริง ซึ่งแบ่งออกเป็น

1) การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เป็นการวิจัยที่ศึกษาหาข้อเท็จจริงตามสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันขณะที่ทำการศึกษาอยู่ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือข้อเท็จจริง นำมาวิเคราะห์ ประมวล และรายงานลักษณะของสิ่งที่ศึกษาตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง โดยศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรและปรากฏการณ์ในแนวกว้าง ซึ่งอาจมาจากกลุ่มตัวอย่างหรือทุกหน่วยของประชากรก็ได้ ผู้วิจัยอาจใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ และแบบสอบถามที่กำหนดแนวคำถามไว้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) การวิจัยเชิงความสัมพันธ์ (Interrelationship Research) เป็นการวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ปรากฏการณ์ หรือพฤติกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น ว่าอยู่ในทิศทางใด มากน้อยเพียงไร และมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ได้แก่

- การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary analysis) เป็นการศึกษาหาข้อเท็จจริงจากแหล่งเอกสาร บันทึก และหลักฐานต่างๆ ด้วยการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ จัดแบ่งหมวดหมู่และรายละเอียดของเรื่องราว เพื่อให้ได้ข้อสรุปตามที่ต้องการศึกษา ซึ่งครอบคลุมถึงการศึกษาลักษณะเนื้อหาการใช้ภาษา ระดับความยากง่ายของการสื่อสาร ตลอดจนแนวความคิดถ่ายทอดผ่านเอกสาร
- การศึกษารายกรณี (Case study) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะที่อาจเกี่ยวข้องกับตัวบุคคล กลุ่มคน องค์กร ชุมชน หรือสถาบันทางสังคมอย่างละเอียด เพื่อต้องการทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ

บุคคลในเรื่องที่ศึกษา ได้แก่ พฤติกรรม ทักษะ ทักษะ ความเชื่อ ความพึงพอใจ เป็นต้น

1.3 การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เป็นการวิจัยภายใต้สภาพการณ์และเงื่อนไขที่มีการจัดกระทำขึ้นโดยผู้วิจัย เพื่อควบคุมตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และควบคุมตัวแปรที่ไม่ต้องการศึกษาออกไป ซึ่งถ้าสามารถควบคุมตัวแปรภายนอกได้ทั้งหมดถือว่าเป็นการทดลองแท้ (True experiment) แต่ถ้าสามารถควบคุมได้บางส่วนถือว่าเป็นการทดลองแบบกึ่งทดลอง (Quasi experiment) เป็นการศึกษาค้นหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal relationship) ของตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงภายใต้การควบคุม โดยมีการวางแผนอย่างรอบคอบและเฝ้าสังเกตการณ์อย่างเป็นระบบ นำข้อเท็จจริงที่ได้จากการเก็บข้อมูลมาเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพื่อทดสอบทฤษฎีหรือหาความสัมพันธ์เชิงประจักษ์ของตัวแปรอิสระที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาและการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม

2. ประเภทการวิจัยตามลักษณะของข้อมูล⁵⁷

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการวิจัยที่ศึกษาข้อมูลที่อยู่ในลักษณะตัวเลขหรือข้อมูลเชิงปริมาณ นำสถิติมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ ทดสอบ และรายงานผลของข้อมูล ไม่ว่าจะสถิติขั้นต้นหรือสถิติขั้นสูง เพื่อให้ได้ข้อสรุปออกมาเป็นตัวเลขที่สามารถนำมาอธิบาย พิสูจน์ หรืออ้างอิงได้ จึงต้องมีการตรวจสอบความตรง (Validity) และความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นการวิจัยที่เชื่อมั่นในหลักวัตถุวิสัย (Objectivity) มองว่าความจริงเป็นสิ่งที่มียอยู่แล้วไม่ขึ้นกับผู้วิจัย

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิจัยที่ศึกษาข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความ รูปภาพ หรือข้อมูลเชิงคุณภาพ อาจเป็นคุณลักษณะที่รวบรวมได้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ซึ่งไม่สามารถจัดให้อยู่ในรูปของเชิงปริมาณได้ การเก็บรวบรวมข้อมูลสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การวิเคราะห์เนื้อหาหรือเอกสาร การสังเกตและจดบันทึก การสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้แบบสอบถามที่มีคำถามปลายเปิด เป็นต้น นำมาวิเคราะห์ตีความ หรือวิพากษ์ โดยจัดกลุ่มหาคุณสมบัติร่วมกันของเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่ศึกษา วิเคราะห์คุณลักษณะเด่น และตีความข้อมูลตามบริบทต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อสรุปด้วยการบรรยายหรือพรรณนาเป็นหลัก ซึ่งเป็นการวิจัยที่เชื่อมั่นในหลักอัตวิสัย (Subjectivity) ของ

⁵⁷ ณรงค์ โปธิ์พุกษานันท์. ระเบียบวิธีวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5, (กรุงเทพฯ : เอ็กซีเปอร์เน็ท, 2551). หน้า 21

ผู้วิจัยในการสรุปตีความข้อมูล และอาจใช้สถิติขั้นพื้นฐานอย่างความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ มาแสดงผลข้อมูลได้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างยิ่งขั้นตอนหนึ่ง เนื่องจากงานวิจัยเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวม บันทึก และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีระเบียบแบบแผน ซึ่งผู้วิจัยจะต้องดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบที่มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การวิจัย กรอบแนวคิดที่ใช้ และมีความสอดคล้องกับตัวแปรที่ต้องการวัด ดังนั้นเครื่องมือหรือเทคนิคที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจึงต้องมีความเที่ยง ความตรง และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการอย่างถูกต้อง สมบูรณ์ และเชื่อถือได้ ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1. การค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary or library method) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นแรกเมื่อเริ่มทำการวิจัย โดยนักวิจัยต้องทำการศึกษาผลงานที่เกี่ยวข้องจากเอกสารที่ตีพิมพ์หรือค้นคว้าจากห้องสมุด เพื่อนำมาประกอบการวิจัย ซึ่งจะช่วยในการกำหนดประเด็น ตัวแปรที่ศึกษา และแนวคิด ตลอดจนนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล แหล่งเอกสารอาจเป็นหนังสือทั่วไป หนังสือทางวิชาการ เอกสารทางราชการ วิทยานิพนธ์ หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร ภาพถ่าย จดหมายเหตุ เป็นต้น

2. การสังเกต (Observation method) เป็นการเก็บรวบรวมที่นิยมใช้ในการสังเกตพฤติกรรมของมนุษย์ โดยเป็นการสังเกตและเฝ้าดูอย่างเอาใจใส่ในเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์อย่างมีระเบียบแบบแผน ซึ่งจะทำให้ทราบถึงพฤติกรรมของกลุ่มที่ต้องการศึกษา สภาพแวดล้อม บรรยากาศของสถานที่ ผู้วิจัยสามารถสังเกตโดยมีการกำหนดเค้าโครงที่แน่นอนหรือเข้าร่วมเป็นสมาชิกหรือไม่ก็ได้

การสังเกตโดยการเข้าร่วมเป็นสมาชิก (Participant observation) หมายถึง ผู้สังเกตจะเข้าร่วมในเหตุการณ์หรือกิจกรรมกับผู้ถูกสังเกตเป็นเวลานานพอสมควร ซึ่งอาจให้ผู้ถูกสังเกตทราบว่ามีคนสังเกตพฤติกรรมตนอยู่หรือไม่ก็ได้ ทำให้ได้ข้อมูลที่แน่นอนและถูกต้องเกี่ยวกับกลุ่มที่ศึกษา แต่บางครั้งผู้สังเกตอาจเกิดความลำเอียงเข้าข้างกลุ่มที่ตนร่วมเป็นสมาชิกได้ ส่วนการสังเกตโดยการไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิก (Non-Participant observation) หมายถึง วิธีการสังเกตที่ผู้สังเกตไม่ได้เข้าร่วมในเหตุการณ์หรือกิจกรรม เป็นเพียงผู้เฝ้าดูหรือสังเกตอยู่ภายนอกโดยไม่ให้ผู้ถูกสังเกตทราบว่ามีคนสังเกตพฤติกรรมตนอยู่ เพราะอาจทำให้ผู้ถูกสังเกตไม่แสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติให้เห็นได้ ดังนั้น

ในการติดตามสังเกตจะต้องทำอย่างระมัดระวัง มีการกำหนดเค้าโครงไว้ล่วงหน้า เพื่อให้สามารถบันทึกรายละเอียดได้ครบและรอบคอบมากขึ้น

การเตรียมการสังเกตสามารถทำได้โดยการสังเกตแบบมีเค้าโครง (Structured observation) คือ ผู้สังเกตทราบถึงลักษณะและภูมิหลังของแหล่งข้อมูล จะสามารถกำหนดเค้าโครงหรือหัวข้อที่แน่นอนในการสังเกต และการสังเกตแบบไม่มีเค้าโครง (Unstructured observation) คือ ผู้สังเกตไม่ได้กำหนดหัวข้อหรือเค้าโครงที่แน่นอน โดยจะสังเกตทุกสิ่งที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์นั้นแล้วบันทึกเก็บเอาไว้

3. การสัมภาษณ์ (Interview method) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสนทนาถามตอบระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ อาจมีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดคำถามไว้อย่างชัดเจนให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบ หรือใช้การสนทนาซักถามแบบเผชิญหน้า (Face-to-face contract) ด้วยแนวคำถามที่กำหนดเอาไว้ หรืออาจใช้การสัมภาษณ์ที่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบได้ตามความพอใจในหัวข้อที่กำหนดด้วยการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยสามารถใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Focused interview) พยายามจูงใจผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ตอบในประเด็นที่ถาม และการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (Depth interview) ที่ผู้วิจัยพยายามสัมภาษณ์เอาความจริงหรือความลับจากผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ได้มากที่สุด เพื่อให้ทราบถึงเหตุผลหรือข้อเท็จจริงตามที่ต้องการ

4. แบบสอบถาม (Questionnaire method) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยชุดคำถามที่กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์ ศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ เช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพการสมรส ในการจำแนกกลุ่มผู้ตอบ เพื่อวัดความคิด ความเชื่อ เจตคติ และทัศนคติต่างๆ ที่มีผลทางด้านพฤติกรรม

การสร้างชุดคำถามของแบบสอบถาม อาจกำหนดให้มีคำถามแบบปลายปิด (Closed Form) คือ ผู้วิจัยได้กำหนดคำตอบไว้ให้เรียบร้อยแล้ว ผู้ตอบสามารถเลือกตอบในข้อที่ตรงกับตนเองมากที่สุด หรือเป็นลักษณะการตอบที่ให้ประเมินความมากน้อย ความเห็นด้วยแบบ Likert scale หรือประเมินคุณค่าของคำคู่ตรงข้ามแบบ Osgood scale ก็ได้ ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ได้ง่ายตามแนวทางที่กำหนดไว้ และอาจกำหนดให้มีคำถามแบบปลายเปิด (Opened Form) คือ ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดคำตอบไว้ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบได้อย่างอิสระตามความคิดเห็นของตน ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลเชิงลึกอย่างละเอียดและมีความหลากหลาย ซึ่งอาจต้องใช้เวลาในการวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้ตามแนวทางที่กำหนดไว้

5. **แบบทดสอบ (Test method)** เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยคำถาม เพื่อวัดระดับสติปัญญา ความถนัด และการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าทั้งก่อนและหลังหรือไม่ก็ได้ ซึ่งเป็นการวัดผลหรือเปรียบเทียบพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาตามวัตถุประสงค์และวิธีการวิจัย ในแบบทดสอบอาจใช้คำถามที่มีคำตอบให้เลือกตอบหรือให้ผู้ตอบเขียนบรรยายคำตอบแล้วให้คะแนนความถูกต้องเป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม ทั้งนี้ในการสร้างแบบทดสอบต้องมีการตรวจสอบความเที่ยง ความตรง และประสิทธิภาพในการวัดผลด้วย

❖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผลความรู้ด้านนิเทศศาสตร์จากวิทยานิพนธ์ปริญญาโท ปริญญาตรี ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในที่นี่คือ งานวิจัยที่มีการประมวลผลความรู้จากวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท ปริญญาตรีของคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้แก่

ดวงกมล ชาติประเสริฐ⁵⁸ ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง 'สถานภาพงานวิจัยด้านนิเทศศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ' เป็นการศึกษาสถานภาพงานวิจัยและประมวลองค์ความรู้ทางด้านนิเทศศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยศึกษาประเด็นการวิจัย กรอบแนวคิดและทฤษฎีประเภทสื่อ และวิธีการวิจัย จากการวิเคราะห์งานวิจัยสาขานิเทศศาสตร์ตั้งแต่ปี 2532-2546 จำนวน 227 เล่ม และสืบค้นงานวิจัยของประเทศในทวีปเอเชียเพื่อเปรียบเทียบทิศทางวิจัย ได้ผลสรุปคือ ปริมาณงานวิจัยทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษาได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประเด็นที่นักวิจัยนิยมศึกษามากที่สุด ได้แก่ ประเด็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคคล และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในองค์กร ในขณะที่ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเทคโนโลยีสารสนเทศ บทบาทและเนื้อหาของสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และชุมชนใหม่และวัฒนธรรมใหม่เป็นประเด็นที่มีผู้ศึกษาเพิ่มขึ้นในช่วง 5 ปีหลัง สื่อที่มีผู้ศึกษามากที่สุดคือ อินเทอร์เน็ต งานวิจัยส่วนใหญ่ใช้วิธีการสำรวจและสัมภาษณ์ กลุ่มทฤษฎีและแนวคิดที่มีผู้ใช้มากที่สุดคือกลุ่มทฤษฎีการใช้สื่อและความพึงพอใจ รองลงมาได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสาร กลุ่มเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด และแนวคิดด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในบริบทต่างๆ

⁵⁸ อ้างแล้ว, ดวงกมล ชาติประเสริฐและคณะ, 2547

ดวงกมล ชาติประเสริฐ⁵⁹ ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง 'สถานภาพงานวิจัยด้านนิเทศศาสตร์ที่เกี่ยวกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน' เป็นการศึกษาสถานภาพงานวิจัยและประมวลองค์ความรู้ทางด้านจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน โดยวิเคราะห์งานวิจัยสาขานิเทศศาสตร์ตั้งแต่ปี 2534-2546 จำนวน 60 เล่ม และสืบค้นงานวิจัยในทวีปเอเชียและจากวารสารวิชาการนานาชาติเพื่อเปรียบเทียบทิศทางวิจัย ได้ผลสรุปคือ ปริมาณงานวิจัยทางด้านจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษามีไม่มากนัก โดยประเด็นที่นิยมวิจัยมากที่สุดได้แก่ สถานภาพปัญหาทางจริยธรรม การรับรู้ทางจริยธรรมของกลุ่มต่างๆ ในสังคม และปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรม ในด้านองค์ความรู้พบว่าปัญหาทางจริยธรรมที่ปรากฏในงานวิจัยบ่อยครั้ง ได้แก่ ความไม่เป็นกลาง การนำเสนอเนื้อหาที่ไม่ถูกต้อง การนำเสนอเนื้อหาที่รุนแรง การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และการตัดสินผู้ตกเป็นข่าว และการรับอามิสสินจ้าง ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาทางจริยธรรม ได้แก่ บุคลากรสื่อ องค์กรธุรกิจ ข้อจำกัดและแนวปฏิบัติในการทำงาน ปัญหาของกลไกกำกับดูแล อำนาจภายนอก และความคลุมเครือของหลักการทางจริยธรรม

หทัยรัตน์ เหล็กกล้า⁶⁰ ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง 'การประมวลองค์ความรู้และการใช้ประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย' เป็นการศึกษาองค์ความรู้และการใช้ประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนการ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2540-2546 จำนวน 363 เล่ม และวิเคราะห์เฉพาะด้านสาธารณสุขและคุณภาพชีวิต จำนวน 72 เล่ม ประกอบกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้ประโยชน์และช่องทางเผยแพร่วิทยานิพนธ์ โดยศึกษาประเด็นการวิจัย แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสาธารณสุขและคุณภาพชีวิต ระเบียบวิธีวิจัย และการใช้ประโยชน์วิทยานิพนธ์ จากการวิเคราะห์และสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ในภาพรวมมีการศึกษาประเด็นทางการสื่อสารเพื่อการพัฒนาด้านสาธารณสุขและคุณภาพชีวิตมากที่สุด รองลงมาเป็นการศึกษาด้านเศรษฐกิจ ธุรกิจ และอุตสาหกรรม งานวิจัยทางด้านสาธารณสุขและคุณภาพชีวิตมีประเด็นเกี่ยวกับยาเสพติดมากที่สุด โดยใช้ทฤษฎีการสื่อสารแนวปรัชญาวิทยาศาสตร์ และระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจที่ใช้แบบสอบถาม และการใช้ประโยชน์วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่เป็นประโยชน์เชิงวิชาการ มีช่องทางการเผยแพร่ได้แก่ รูปเล่มวิทยานิพนธ์ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อสมัยใหม่ กิจกรรมทางวิชาการ เป็นต้น

⁵⁹ ดวงกมล ชาติประเสริฐและคณะ. สถานภาพงานวิจัยด้านนิเทศศาสตร์ที่เกี่ยวกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน. (กรุงเทพฯ : รายงานวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547)

⁶⁰ หทัยรัตน์ เหล็กกล้า. การประมวลองค์ความรู้และการใช้ประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549)

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การประมวลความรู้ด้านองค์ประกอบการสื่อสารจากวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยวิเคราะห์เนื้อหาจากวิทยานิพนธ์ของนิสิตปริญญาโท ภาควิชาวารสารสนเทศ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 ถึงปีการศึกษา 2550 เพื่อให้ทราบภาพรวมของงานวิจัยทางด้านวารสารสนเทศตามองค์ประกอบการสื่อสาร ประเด็นที่ศึกษา ประเภทสื่อ แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ วิธีการวิจัย และผลการวิจัยที่ได้ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ วิทยานิพนธ์ของนิสิตปริญญาโท ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 รวม 324 เล่ม ซึ่งรายชื่อของวิทยานิพนธ์ทั้งหมดมาจากห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ได้มาจากห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ และหอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ของนิสิตปริญญาโท ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 คือ

1. แบบบันทึกข้อมูล เป็นการเก็บข้อมูลโดยการบรรยาย ซึ่งประกอบด้วย
 - ปีการศึกษา ลำดับที่ ซึ่งเรียงลำดับตามรายชื่อผู้วิจัยของห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ เป็นหลัก
 - รหัสหนังสือประจำห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ และหอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
 - ชื่อผู้วิจัย หัวข้อวิจัย

- ประเภทสื่อ วิธีการวิจัย และองค์ประกอบของการสื่อสาร (SMCRE) ในการวิจัย
- คำถามวิจัย วัตถุประสงค์ ขอบเขตการวิจัย แนวคิดและทฤษฎี การวิจัย
- ผลการวิจัย ซึ่งอิงตามสรุปและบทคัดย่อเป็นหลัก

2. ตารางจำแนกข้อมูล เป็นการเก็บข้อมูลโดยการบรรยาย ซึ่งจะจำแนกข้อมูลตามปีการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 โดยแบ่งเป็นลำดับ ประเด็นที่ศึกษา ประเภทสื่อ วิธีการวิจัย ทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการวิจัยเมื่อพิจารณาจากแนวคิดหลักที่ใช้ในการตอบคำถามวิจัย และองค์ประกอบของการสื่อสาร รวมทั้งผลการวิจัย

3. ตารางจำแนกตามประเภทสื่อ เป็นการเก็บข้อมูลโดยการนับจำนวน ซึ่งจะจำแนกข้อมูลตามปีการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 โดยแบ่งประเภทสื่อออกเป็น

- สื่อสิ่งพิมพ์ ประกอบด้วยหนังสือพิมพ์, นิตยสาร/วารสาร, หนังสือเล่ม/หนังสือการ์ตูน และอื่นๆ
- สื่อวิทยุและโทรทัศน์ ประกอบด้วยวิทยุ, โทรทัศน์, โทรศัพท์มือถือ และอื่นๆ
- สื่อใหม่หรือสื่ออินเทอร์เน็ตประกอบด้วยเว็บไซต์/เว็บท่า/เสิร์ชเอนจิน, ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์, โปรแกรมแชต/ห้องสนทนา, เว็บบล็อก/เว็บบอร์ด, เว็บแชร์ริง/เว็บเครือข่ายทางสังคม, เกมออนไลน์/ชุมชนเสมือนจริง, สื่อออนไลน์, และอื่นๆ อย่างสื่อสารสนเทศทางการศึกษา
- สื่ออื่นๆ /ไม่ระบุสื่อ เป็นการศึกษาสื่อมวลชนแบบโดยรวมหรือไม่ได้ระบุ

4. ตารางจำแนกตามประเด็นที่ศึกษา เป็นการเก็บข้อมูลโดยการนับจำนวน ซึ่งจะจำแนกข้อมูลตามปีการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 โดยแบ่งประเด็นที่ศึกษาออกเป็น

- ผู้ส่งสาร ประกอบด้วย บุคลากรและนักวิชาชีพ องค์กรสื่อมวลชน และอื่นๆ
- เนื้อหาหรือตัวสาร ประกอบด้วย ข่าว บทความและความคิดเห็น และเนื้อหาโดยรวม
- สื่อหรือช่องทางในการสื่อสารในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนหรือสื่อกลางในการสื่อสาร และบริบททางสังคม
- ผู้รับสารในฐานะที่เป็นฝ่ายรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ทั้งในลักษณะที่เป็นผู้ถูกกระทำหรือเป็นฝ่ายรับข้อมูลข่าวสารเพียงอย่างเดียว และในลักษณะที่เป็นฝ่ายกระทำหรือมีบทบาทในการเลือกสรรและใช้ประโยชน์ข่าวสารจากสื่อได้

5. ตารางจำแนกตามแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ เป็นการเก็บข้อมูลโดยการนับจำนวน ซึ่งจะจำแนกข้อมูลตามปีการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 โดยแบ่งทฤษฎีที่ใช้ออกเป็น

- ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่สื่อมวลชน
- ทฤษฎีวิพากษ์ ประกอบด้วยทฤษฎีว่าด้วยเศรษฐศาสตร์การเมือง และทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษา
- ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคม
- ทฤษฎีที่เน้นตัวสาร ประกอบด้วย เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ
- ทฤษฎีที่เน้นผู้รับสาร ประกอบด้วย ผลกระทบของสื่อต่อผู้รับสาร การใช้สื่อและความพึงพอใจของผู้รับสาร องค์ประกอบการสื่อสารของผู้รับสาร และการรับรู้ของผู้รับสาร

6. ตารางจำแนกตามวิธีการวิจัย เป็นการเก็บข้อมูลโดยการนับจำนวน ซึ่งจะจำแนกข้อมูลตามปีการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 โดยแบ่งวิธีการวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูลออกเป็น การวิเคราะห์เนื้อหา การสัมภาษณ์/การสัมภาษณ์เชิงลึก การสำรวจด้วยแบบสอบถาม/แบบทดสอบ การวิจัยเอกสารเชิงประวัติศาสตร์ การทดลอง/กึ่งทดลอง การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม/ไม่มีส่วนร่วม

7. ตารางจำแนกตามองค์ประกอบการสื่อสาร เป็นการเก็บข้อมูลโดยการนับจำนวน ซึ่งจะจำแนกข้อมูลตามปีการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 โดยแบ่งองค์ประกอบการสื่อสารที่ปรากฏในงานวิจัยออกเป็น

- ผู้ส่งสาร (S) ประกอบด้วย องค์กร บุคลากร แหล่งข่าว และอื่นๆ
- เนื้อหาหรือตัวสาร (M) ประกอบด้วย ข่าว บทความและความคิดเห็น โฆษณา เนื้อหาโดยรวม และอื่นๆ
- สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร (C) ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อใหม่ หรือสื่ออินเทอร์เน็ต และอื่นๆ
- ผู้รับสาร (R) ประกอบด้วย ผู้นำทางความคิด ประชาชนทั่วไป เฉพาะกลุ่ม และอื่นๆ
- ผลการสื่อสาร (E)

ขั้นตอนการวิจัย

1. ศึกษาหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทั้งในด้านเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สํารวจรายชื่อวิทยานิพนธ์ตามปีการศึกษาที่เป็นประชากรการวิจัย
2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ โดยใช้แบบบันทึกข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยปี การศึกษา ชื่อผู้วิจัย ชื่อเรื่อง คำถามวิจัย วัตถุประสงค์ ขอบเขตการวิจัย วิธีการวิจัย ผลการวิจัย (อิงตามสรุปและบทคัดย่อ) ประเภทสื่อ และองค์ประกอบของการสื่อสาร (SMCRE) ในการวิจัย
3. จำแนกประเภทโดยแบ่งเป็นปีการศึกษา ประเภทสื่อ ประเด็นที่ศึกษา แนวคิดและ ทฤษฎีที่ใช้ วิธีการวิจัยที่ใช้ องค์ประกอบของการสื่อสาร (SMCRE) ในการวิจัย และ ผลการวิจัย
4. วิเคราะห์ข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
5. แสดงผลข้อมูลที่ได้ตามประเภทที่กำหนด
6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัยตามปัญหาคำถามวิจัย
7. เรียบเรียงและจัดพิมพ์วิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ได้จำแนกประเภทของข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. จำแนกประเภทของข้อมูลที่ได้จากวิทยานิพนธ์ในเชิงปริมาณ โดยแบ่งเป็นปีการศึกษา ประเภทสื่อ ประเด็นที่ศึกษา แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ วิธีการวิจัย และองค์ประกอบของ การสื่อสารในการวิจัย
2. จำแนกประเภทของข้อมูลที่ได้จากวิทยานิพนธ์ในเชิงคุณภาพ โดยแบ่งตามประเด็นที่ ศึกษา และผลการวิจัย ซึ่งสามารถแบ่งตามองค์ประกอบการสื่อสารได้ดังนี้
ผู้ส่งสาร ประกอบด้วย บุคลากรและนักวิชาชีพ องค์กรสื่อมวลชน และอื่นๆ
 - บุคลากรและนักวิชาชีพ
 1. การทำหน้าที่และปัจจัยที่มีผลต่อการทำงาน
 2. การบรรณาธิกรณ์และตรวจแก้ไขต้นฉบับ
 3. คุณสมบัติทางวิชาชีพ ความคาดหวังและความพึงพอใจในการทำงาน

4. แรงจูงใจทางจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ความรับผิดชอบและ
อุดมการณ์ทางวิชาชีพ
 5. ความรู้ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องและการกำกับดูแลตนเอง
 6. ความสัมพันธ์ระหว่างนักข่าวและแหล่งข่าว คุณสมบัตินักข่าว
 7. กระบวนการตรวจสอบกันเองระหว่างสื่อมวลชน
 8. ปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ
- องค์การสื่อมวลชน
 1. วัฒนธรรมองค์กรและการบริหารจัดการ
 2. กลยุทธ์การผลิตและจัดจำหน่าย
 3. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร
 - อื่นๆ
 1. การใช้สื่อเพื่อการสื่อสารขององค์กรธุรกิจและบุคคล
 2. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคคล

เนื้อหาหรือตัวสาร ประกอบด้วย ข่าว บทความและความคิดเห็น และเนื้อหา
โดยรวม

- เนื้อหาด้านข่าว
 1. ข่าวหน้าหนึ่ง
 2. ประเภทข่าวและหน้าที่นำเสนอ ประกอบด้วยข่าวสิ่งแวดล้อม ข่าวภัยพิบัติ
ทางธรรมชาติ ข่าวสาธารณสุข ข่าวอาชญากรรม ข่าวเชิงสืบสวน ข่าว
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ข่าวเศรษฐกิจและการเงิน ข่าวกีฬาและหน้ากีฬา
ข่าวภูมิภาคและหน้าภูมิภาค ข่าวการเมืองและหน้าการเมือง
 3. การจัดอันดับวาระข่าวสาร
- บทความและความคิดเห็น
 1. บทบรรณาธิการและหน้าบรรณาธิการ
 2. คอลัมน์ซุบซิบ
 3. คอลัมน์ประจำ
 4. คอลัมน์ร้องทุกข์และตอบจดหมาย

- เนื้อหาโดยรวม

1. ทิศทางการนำเสนอเนื้อหาทางการเมือง
2. การนำเสนอค่านิยมและอุดมการณ์ผ่านสื่อ
3. ภาพลักษณ์และอัตลักษณ์ที่นำเสนอผ่านสื่อ
4. รูปแบบและปริมาณการนำเสนอข้อมูลทางสถิติและประชาพิจารณ์
5. ลักษณะการไหลของข้อมูลข่าวสารและอคติในการนำเสนอ
6. ความยากง่ายของสไตส์การเขียนในหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ
7. โครงสร้าง รูปแบบ และไวยากรณ์ของหนังสือพิมพ์
8. รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต

สื่อหรือช่องทางการสื่อสารและบริบททางสังคม

1. บทบาทและหน้าที่ของสื่อ
2. บทบาทและรูปแบบการนำเสนอของสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต
3. เสรีภาพของหนังสือพิมพ์
4. การเฝ้าระวังสื่อและการควบคุมเสรีภาพสื่อมวลชน
5. สิทธิการรับรู้ข่าวสารกับสิทธิส่วนบุคคล

ผู้รับสาร

1. การรับรู้วาระข่าวสาร
2. การใช้สื่อและความพึงพอใจ
3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับการเปิดรับสื่อ
4. พฤติกรรมการซื้อและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ
5. ผลกระทบของสื่อที่มีต่อผู้รับสาร
6. รูปแบบการนำเสนอกับการรับรู้ของผู้รับสาร
7. ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อการทำหน้าที่ของสื่อและเนื้อหาที่นำเสนอ
8. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการเปิดรับสื่อและการรับรู้ของผู้รับสาร
9. ความตระหนักรู้ในเรื่องสิทธิส่วนบุคคลและการละเมิด การรู้เท่าทันสื่อ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การประมวลความรู้ด้านองค์ประกอบการสื่อสารจากวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2534 ถึงปีการศึกษา 2550 เป็นการวิจัย เอกสาร โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากวิทยานิพนธ์ของนิสิตปริญญาโท ภาควิชาวารสารสนเทศ เพื่อให้ทราบภาพรวมของงานวิจัยทางด้านวารสารสนเทศ ประเด็นที่ศึกษา ประเภทสื่อ แนวคิด และทฤษฎีที่ใช้ วิธีการวิจัย และผลการวิจัยที่ได้

ในการวิจัยครั้งนี้ได้จำแนกประเภทของข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. จำแนกประเภทของข้อมูลที่ได้จากวิทยานิพนธ์ในเชิงปริมาณ โดยแบ่งเป็นปีการศึกษา ประเภทสื่อ ประเด็นที่ศึกษา แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ วิธีการวิจัย และองค์ประกอบการสื่อสาร
2. จำแนกประเภทของข้อมูลที่ได้จากวิทยานิพนธ์ในเชิงคุณภาพ โดยแบ่งตามประเด็นที่ศึกษาและผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การประมวลความรู้ด้านองค์ประกอบการสื่อสารจากวิทยานิพนธ์ในเชิงปริมาณ

จากการเก็บข้อมูลวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 รวมทั้งสิ้น 324 เล่ม สามารถนำมาจำแนกข้อมูลในเชิงปริมาณ โดยแบ่งเป็น

- ปีการศึกษา
- ประเภทสื่อ
- ประเด็นที่ศึกษา
- แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้
- วิธีการวิจัย
- องค์ประกอบการสื่อสาร

- ปีการศึกษา

ภาควิชาวารสารสนเทศ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 เป็นระยะเวลา 17 ปีการศึกษา มีวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษารวม 324 เล่ม ซึ่งสามารถจำแนกจำนวนตามปีการศึกษาได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ โดยจำแนกตามปีการศึกษา

ปีการศึกษา	จำนวน (เล่ม)	ร้อยละ
2534	4	1.23
2535	1	0.31
2536	4	1.23
2537	8	2.47
2538	11	3.39
2539	31	9.57
2540	33	10.18
2541	37	11.42
2542	31	9.57
2543	20	6.17
2544	31	9.57
2545	23	7.11
2546	4	1.23
2547	17	5.25
2548	20	6.17
2549	23	7.11
2550	26	8.02
รวม	324	100.00

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นถึงจำนวนวิทยานิพนธ์ในแต่ละปีการศึกษาของภาควิชาวารสารสนเทศที่มีอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 17 ปี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 รวมทั้งสิ้น 324 เล่ม โดยคิดเป็นค่าเฉลี่ยปีการศึกษาละ 19 เล่ม (คิดเป็นร้อยละ 5.86) ซึ่งในช่วงปีการศึกษา 2534-2538 ขณะที่ยังเป็นภาควิชาการหนังสือพิมพ์อยู่นั้นยังมีปริมาณวิทยานิพนธ์ไม่มากนักคือ 4,1,4,8,11 ตามลำดับ ซึ่งในแต่ละปีการศึกษามีจำนวนไม่ถึงร้อยละ 5.86 โดยปีการศึกษา 2535 เป็นปีที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือมีเพียง 1 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 0.3, ต่อมาเมื่อเปลี่ยนชื่อภาควิชาเป็นวารสารสนเทศแล้ว ในช่วงปีการศึกษา 2539-2544 มีจำนวนวิทยานิพนธ์เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องคือ 31,33,37,31,20,31 ตามลำดับ โดยปีการศึกษา 2541 เป็นปีที่มีจำนวนมากที่สุดคือ มี 37 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 11.42, และในช่วงปีการศึกษา 2545-2550 แม้ว่าจำนวนจะลดลงจากช่วงก่อนหน้า แต่จำนวนก็ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยคือ 23,4,17,20,23 และ 26 ตามลำดับ ยกเว้นปีการศึกษา 2546 ที่มีเพียง 4 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 1.23

• ประเภทสื่อ

จากการเก็บข้อมูลวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 รวม 324 เล่มนั้น มีการศึกษาสื่อทางวารสารสนเทศแตกต่างกันไปตามช่วงปีการศึกษา โดยแบ่งประเภทของสื่อออกเป็น

สื่อสิ่งพิมพ์ประกอบด้วยหนังสือพิมพ์, นิตยสาร/วารสาร, หนังสือเล่ม/หนังสือการ์ตูน และอื่นๆ อย่างสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ หนังสือทำมือ

สื่อวิทยุและโทรทัศน์ประกอบด้วยวิทยุ, โทรทัศน์ และอื่นๆ

สื่อใหม่หรือสื่ออินเทอร์เน็ตประกอบด้วย เว็บไซต์/เว็บท่า/เสิร์ชเอนจิน, ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์, โปรแกรมแชต/ห้องสนทนา, เว็บบล็อก/เว็บบอร์ด, เว็บแชร์ริง/เว็บเครือข่ายทางสังคม, เกมออนไลน์/ชุมชนเสมือนจริง, สื่อออนไลน์, โทรศัพท์มือถือ และอื่นๆ อย่างสื่อสารสนเทศทางการศึกษา

สื่ออื่นๆ /ไม่ระบุสื่อ เป็นการศึกษาสื่อมวลชนแบบโดยรวมหรือไม่ได้ระบุ

ซึ่งสามารถจำแนกจำนวนตามประเภทสื่อที่ศึกษาได้ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ โดยจำแนกตามประเภทสื่อ

ประเภทสื่อ	รวม	ร้อยละ
สื่อสิ่งพิมพ์	12	3.27
- หนังสือพิมพ์	185	50.41
- นิตยสาร / วารสาร	57	15.53
- หนังสือเล่ม / หนังสือการ์ตูน	8	2.18
- อื่นๆ	2	0.54
รวม	264	71.93
สื่อวิทยุและโทรทัศน์	2	0.54
- วิทยุ	7	1.91
- โทรทัศน์	9	2.45
- อื่นๆ	0	0
รวม	18	4.90
สื่อใหม่หรือสื่ออินเทอร์เน็ต	19	5.18
- เว็บไซต์ / เว็บท่า / เสิร์ชเอ็นจิน	16	4.36
- ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์	3	0.82
- โปรแกรมแชต / ห้องสนทนา	3	0.82
- เว็บบล็อก / เว็บบอร์ด	9	2.45
- เว็บแชร์ริง / เว็บเครือข่ายทางสังคม	1	0.27
- เกมส์ออนไลน์ / ชุมชนเสมือนจริง	3	0.82
- สื่อออนไลน์	12	3.27
- โทรศัพท์มือถือ	3	0.82
- อื่นๆ	1	0.27
รวม	70	19.07
สื่ออื่นๆ / ไม่ระบุสื่อ	15	4.09
รวมทั้งหมด	367	100

* วิทยานิพนธ์อาจมีการศึกษาสื่อมากกว่า 1 ประเภท

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นถึงจำนวนสื่อที่ศึกษาแยกตามประเภทของสื่อที่พบในวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 จาก 324 เล่ม มีจำนวนรวมทั้งหมด 367 ชิ้น แบ่งเป็น สื่อสิ่งพิมพ์ 264 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 71.93, สื่อวิทยุและโทรทัศน์ 18 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 4.90, สื่อใหม่หรือสื่ออินเทอร์เน็ต 70 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 19.07, และสื่ออื่นๆ/ไม่ระบุสื่อ 15 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 4.09 เมื่อเปรียบเทียบตามจำนวนจากมากไปน้อยแล้ว สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อที่ถูกนำมาศึกษามากที่สุด เนื่องจากสอดคล้องกับภาควิชาหนังสือพิมพ์ รองมาเป็นสื่อใหม่หรืออินเทอร์เน็ตที่เริ่มมีบทบาทในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเพิ่มมากขึ้น ถัดมาเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่ออื่นๆ/ไม่ระบุสื่อตามลำดับ ซึ่งเกี่ยวข้องกับนำเสนอข้อมูลข่าวสารตามแนวทางวารสารสนเทศ

เมื่อแยกตามประเภทสื่อสิ่งพิมพ์แล้ว หนังสือพิมพ์มีจำนวนมากสุดถึง 185 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 50.41), รองมาเป็นนิตยสาร/วารสาร 57 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 15.53), สื่อสิ่งพิมพ์ทั่วไป 12 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 3.27), หนังสือเล่ม/หนังสือการ์ตูน 8 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 2.18), และอื่นๆอย่างสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ หนังสือทำมือ จำนวนน้อยสุด 2 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 0.54) ตามลำดับ

ประเภทสื่อวิทยุและโทรทัศน์ ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษานักข่าวที่สังกัดสื่อโทรทัศน์หรือวิทยุเปรียบเทียบกับหนังสือพิมพ์มากกว่าการศึกษาที่เนื้อหาหรือข้อมูลข่าวสารโดยตรง มีโทรทัศน์ 9 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 2.45), วิทยุ 7 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 1.91), และสื่อวิทยุและโทรทัศน์โดยรวม 2 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 0.54) ตามลำดับ

ประเภทสื่อใหม่หรือสื่ออินเทอร์เน็ต มีการศึกษาสื่ออินเทอร์เน็ตทั่วไปมากที่สุด 19 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 5.18), รองมาเป็นเว็บไซต์/เว็บท่า/เสิร์ชเอ็นจิน 16 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 4.36), สื่อออนไลน์ 12 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 3.27), เว็บบล็อก/เว็บบอร์ด 9 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 2.45), ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์, โปรแกรมแชต/ห้องสนทนา, เกมออนไลน์/ชุมชนเสมือนจริง, โทรศัพท์เคลื่อนที่ มีอย่างละ 3 ชิ้นเท่ากัน (คิดเป็นร้อยละ 0.82), เว็บแชร์ริง/เว็บเครือข่ายทางสังคม และอื่นๆ อย่างสื่อสารสนเทศทางการศึกษา มีอย่างละ 1 ชิ้นเท่ากัน (คิดเป็นร้อยละ 0.27) ตามลำดับ

สื่ออื่นๆ/ไม่ระบุสื่อ เป็นการศึกษาสื่อมวลชนแบบโดยรวมหรือไม่ได้ระบุ มี 15 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 4.09)

โดยสามารถจำแนกจำนวนของประเภทสื่อที่ศึกษาเปรียบเทียบตามปีการศึกษาได้ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนของประเภทสื่อที่ศึกษาเปรียบเทียบตามปีการศึกษา

ประเภทสื่อ	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	รวม
สื่อสิ่งพิมพ์	0	0	0	0	0	2	2	2	3	1	0	1	0	0	1	0	0	12
- หนังสือพิมพ์	4	1	4	6	11	21	25	25	20	13	15	10	1	7	7	8	7	185
- นิตยสาร / วารสาร	0	0	0	3	0	3	3	7	3	4	10	6	1	4	3	4	6	57
- หนังสือเล่ม / หนังสือการ์ตูน	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	2	0	0	0	1	0	1	8
- อื่นๆ	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2
รวม	4	1	4	10	11	27	31	35	27	18	27	17	2	12	12	12	14	264
สื่อวิทยุและโทรทัศน์	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	2
- วิทยุ	0	0	0	0	0	1	3	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	7
- โทรทัศน์	0	0	0	0	0	1	3	1	1	0	0	0	0	0	1	1	1	9
- อื่นๆ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
รวม	0	0	0	0	0	2	6	2	2	1	0	1	0	0	1	2	1	18
สื่อใหม่หรือสื่ออินเทอร์เน็ต	0	0	0	0	0	0	1	0	3	0	1	2	0	3	4	4	1	19
- เว็บไซต์ / เว็บไซต์ / เสิร์ชเอ็นจิน	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	3	2	1	1	3	2	3	16
- ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	3
- โปรแกรมแชต / ห้องสนทนา	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	1	0	3
- เว็บล็อก / เว็บบอร์ด	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0	1	1	1	3	9
- เว็บจริง / เว็บเครือข่ายทางสังคม	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
- เกมออนไลน์ / ชุมชนเสมือนจริง	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	3
- สื่อออนไลน์	0	0	0	0	0	1	2	1	1	1	0	1	0	2	0	0	3	12
- โทรศัพท์มือถือ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3
- อื่นๆ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
รวม	0	0	0	0	0	1	3	2	4	1	8	9	1	7	9	10	15	70
สื่ออื่นๆ / ไม่ระบุสื่อ	0	0	0	0	0	4	2	2	1	1	0	1	1	0	0	2	1	15
รวมทั้งหมด	4	1	4	10	11	34	42	41	34	21	35	28	4	19	22	26	31	367

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องในการศึกษาสื่อแต่ละประเภท ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 ซึ่งหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมและมีการศึกษาอย่างต่อเนื่องในทุกปีการศึกษา รองมาเป็นนิตยสารซึ่งเริ่มที่ปีการศึกษา 2537 และต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2539-2550 โดยความหลากหลายของประเภทสื่อที่ศึกษาเริ่มมีมากขึ้นในปีการศึกษา 2539 เป็นต้นมา ที่เริ่มมีการศึกษาสื่อวิทยุและโทรทัศน์ สื่อใหม่หรือสื่ออินเทอร์เน็ต และสื่ออื่นๆ/ไม่ระบุสื่อเพิ่มเข้ามานอกเหนือจากสื่อสิ่งพิมพ์

เมื่อพิจารณาในภาพรวมตามประเภทของสื่อแล้ว สื่อใหม่หรือสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมและมีการศึกษาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีการศึกษา 2539-2550 รองมาจากสื่อสิ่งพิมพ์อย่างหนังสือพิมพ์และนิตยสาร โดยเฉพาะในช่วง 6-7 ปีหลังที่มีจำนวนใกล้เคียงกับประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศที่เพิ่มมากขึ้นและสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีผลต่อการสื่อสาร

อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบจำนวนของประเภทสื่อที่ศึกษาตามปีการศึกษาแล้ว หนังสือพิมพ์ยังถือเป็นสื่อหลักที่ผู้ทำวิจัยให้ความสนใจศึกษา โดยช่วงปีการศึกษา 2534-2538 เป็นการศึกษาสื่อหนังสือพิมพ์เกือบทั้งหมด ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เคลื่อนเข้าสู่ความเป็นสังคมสารสนเทศและภาควิชาการหนังสือพิมพ์เปลี่ยนชื่อมาเป็นภาควิชาวารสารสนเทศ ทำให้ในช่วงปีการศึกษา 2539-2544 มีการศึกษาสื่อประเภทอื่นอย่างสื่อวิทยุและโทรทัศน์ สื่อใหม่หรือสื่ออินเทอร์เน็ตมาเปรียบเทียบกับสื่อหนังสือพิมพ์เพิ่มขึ้น รวมทั้งศึกษาภาพรวมของสื่อมวลชน และในช่วงปีการศึกษา 2545-2550 ที่เทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาขึ้นและเป็นสังคมสารสนเทศที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวกรวดเร็วในโลกไร้พรมแดนและยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร ทำให้สื่ออินเทอร์เน็ตกลายมาเป็นสื่อใหม่ที่ได้รับความนิยมจากประชาชน ส่งผลให้สื่อมวลชนต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีและการแข่งขัน ผู้ทำการวิจัยจึงต้องให้ความสำคัญและหันมาสนใจศึกษาสื่อใหม่หรือสื่ออินเทอร์เน็ตให้มากขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม

● ประเด็นที่ศึกษา

จากการเก็บข้อมูลวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 รวม 324 เล่ม สามารถแบ่งประเด็นที่ศึกษาตามองค์ประกอบการสื่อสารอย่างผู้ส่งสาร เนื้อหาหรือตัวสาร สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร โดยพิจารณาจากคำถามวิจัยของวิทยานิพนธ์ที่ผู้ทำการวิจัยต้องการศึกษาและชื่อเรื่องของวิทยานิพนธ์เป็นหลัก ซึ่งสามารถจำแนกจำนวนตามประเด็นที่ศึกษาได้ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ โดยจำแนกตามประเด็นที่ศึกษาของผู้ส่งสาร

ประเด็นที่ศึกษา	ความถี่	ร้อยละ
ผู้ส่งสาร ประกอบด้วย	109	28.46
บุคลากรและนักวิชาชีพ	63	16.45
1. การทำหน้าที่และปัจจัยที่มีผลต่อการทำงาน	31	8.09
2. การบรรณาธิกรณและตรวจแก้ไขต้นฉบับ	2	0.52
3. คุณสมบัติทางวิชาชีพ ความคาดหวังและความพึงพอใจในการทำงาน	6	1.57
4. แรงจูงใจทางจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ความรับผิดชอบและอุดมการณ์ทางวิชาชีพ	8	2.09
5. ความรู้ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องและการกำกับดูแลตนเอง	2	0.52
6. ความสัมพันธ์ระหว่างนักข่าวและแหล่งข่าว คุณสมบัติของแหล่งข่าว	6	1.57
7. กระบวนการตรวจสอบกันเองระหว่างสื่อมวลชน	3	0.78
8. ปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ	5	1.31
องค์กรสื่อมวลชน	40	10.44
1. วัฒนธรรมองค์กรและการบริหารจัดการ	14	3.66
2. กลยุทธ์การผลิตและจัดจำหน่าย	20	5.22
3. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร	6	1.57
อื่นๆ	6	1.57
1. การใช้สื่อเพื่อการสื่อสารขององค์กรธุรกิจและบุคคล	4	1.04
2. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคคล	2	0.52

* วิทยานิพนธ์อาจมีประเด็นที่ศึกษามากกว่า 1 ประเด็น

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ โดยจำแนกตามประเด็นที่ศึกษาของเนื้อหาหรือตัวสาร

ประเด็นที่ศึกษา (ต่อ)	ความถี่	ร้อยละ
เนื้อหาหรือตัวสาร ประกอบด้วย	108	28.20
เนื้อหาด้านข่าว	41	10.70
1. ข่าวหน้าหนึ่ง	17	4.44
2. ประเภทข่าวและหน้าที่นำเสนอ	20	5.22
3. การจัดอันดับวาระข่าวสาร	4	1.04
บทความและความคิดเห็น	14	3.66
1. บทบรรณาธิการและหน้าบรรณาธิการ	3	0.78
2. คอลัมน์ซุบซิบ	2	0.52
3. คอลัมน์ประจำ	8	2.09
4. คอลัมน์ร้องทุกข์และตอบจดหมาย	1	0.26
เนื้อหาโดยรวม	53	13.84
1. ทิศทางการนำเสนอเนื้อหาทางการเมือง	13	3.39
2. การนำเสนอค่านิยมและอุดมการณ์ผ่านสื่อ	13	3.39
3. ภาพลักษณ์และอัตลักษณ์ที่นำเสนอผ่านสื่อ	17	4.44
4. รูปแบบและปริมาณการนำเสนอข้อมูลทางสถิติและประชากรศาสตร์	3	0.78
5. ลักษณะการไหลของข้อมูลข่าวสารและอคติในการนำเสนอ	2	0.52
6. ความยากง่ายของสไตล์การเขียนในหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ	1	0.26
7. โครงสร้าง รูปแบบ และไวยากรณ์ของหนังสือพิมพ์	1	0.26
8. รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต	3	0.78

* วิทยานิพนธ์อาจมีประเด็นที่ศึกษามากกว่า 1 ประเด็น

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ โดยจำแนกตามประเด็นที่ศึกษาของสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร

ประเด็นที่ศึกษา (ต่อ)	ความถี่	ร้อยละ
สื่อหรือช่องทางการสื่อสารและบริบททางสังคม	41	10.70
1. บทบาทและหน้าที่ของสื่อ	17	4.44
2. บทบาทและรูปแบบการนำเสนอของสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต	17	4.44
3. เสรีภาพของหนังสือพิมพ์	4	1.04
4. การเฝ้าระวังสื่อและการควบคุมเสรีภาพสื่อมวลชน	2	0.52
5. สิทธิการรับรู้ข่าวสารกับสิทธิส่วนบุคคล	1	0.26
ผู้รับสาร	125	32.64
1. การรับรู้ข่าวสาร	5	1.31
2. การใช้สื่อและความพึงพอใจ	35	9.14
3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับการเปิดรับสื่อ	2	0.52
4. พฤติกรรมการซื้อและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ	4	1.04
5. ผลกระทบของสื่อที่มีต่อผู้รับสาร	18	4.70
6. รูปแบบการนำเสนอกับการรับรู้ของผู้รับสาร	14	3.66
7. ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อการทำหน้าที่ของสื่อและเนื้อหาที่นำเสนอ	12	3.13
8. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการเปิดรับสื่อและการรับรู้ของผู้รับสาร	26	6.79
9. ความตระหนักรู้ในเรื่องสิทธิส่วนบุคคลและการละเมิด การรู้เท่าทันสื่อ	9	2.35
รวม	383	100

* วิทยานิพนธ์อาจมีประเด็นที่ศึกษามากกว่า 1 ประเด็น

จากตารางที่ 4-6 เป็นการจำแนกจำนวนตามประเด็นที่ศึกษาของผู้ส่งสาร เนื้อหาหรือตัวสาร สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร รวมทั้งรวม 383 ชิ้น มีประเด็นที่ศึกษาทั้งหมดรวม 42 ประเด็น โดยแบ่งเป็นประเด็นของผู้ส่งสาร 13 ประเด็น จำนวน 109 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 28.46), เนื้อหาหรือตัวสาร 15 ประเด็น จำนวน 108 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 28.20), สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร 5 ประเด็น จำนวน 41 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 10.70), และผู้รับสาร 9 ประเด็น จำนวน 125 ชิ้น (คิด

เป็นร้อยละ 32.64) โดยประเด็นของผู้รับสารมีการศึกษามากสุด รองมาเป็นประเด็นของผู้ส่งสาร ประเด็นของเนื้อหาหรือตัวสาร และประเด็นของสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร ตามลำดับ

ประเด็นที่ศึกษาผู้ส่งสาร แบ่งเป็นบุคลากรและนักวิชาชีพ มี 8 ประเด็น จำนวน 63 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 16.45) ซึ่งประเด็นในด้านการทำหน้าที่และปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานมีมากที่สุด 31 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 8.09), องค์กรสื่อมวลชน มี 3 ประเด็น จำนวน 40 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 10.44) ซึ่งประเด็นในด้านกลยุทธ์การผลิตและจัดจำหน่ายมีมากที่สุด 20 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 5.22), อื่นๆ มี 2 ประเด็น จำนวน 6 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 1.57) ซึ่งประเด็นในด้านการใช้สื่อเพื่อการสื่อสารของ องค์กรธุรกิจและบุคคลมีมากที่สุด 4 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 1.04)

ประเด็นที่ศึกษาเนื้อหาหรือตัวสาร แบ่งเป็นเนื้อหาด้านข่าว มี 3 ประเด็น จำนวน 41 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 10.70) ซึ่งประเด็นเกี่ยวกับประเภทข่าวและหน้าที่นำเสนอมีมากที่สุด 20 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 5.22), บทความและความคิดเห็น มี 4 ประเด็น จำนวน 14 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 3.66) ซึ่งประเด็นเกี่ยวกับเนื้อหาที่เป็นคอลัมน์ประจำมีมากที่สุด 8 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 2.09), เนื้อหา โดยรวม มี 8 ประเด็น จำนวน 53 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 13.84) ซึ่งประเด็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ และอัตลักษณ์ที่นำเสนอผ่านสื่อมีมากที่สุด 17 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 4.44)

ประเด็นที่ศึกษาสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร มี 5 ประเด็น จำนวน 41 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 10.70) ซึ่งประเด็นเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของสื่อ กับประเด็นเกี่ยวกับบทบาทและรูปแบบการ นำเสนอเนื้อหาของสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ตมีมากที่สุด อย่างละ 17 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 4.44) รอง มาเป็นประเด็นเกี่ยวกับเสรีภาพของหนังสือพิมพ์, การเฝ้าระวังสื่อและการควบคุมเสรีภาพ สื่อมวลชน, และสิทธิการรับรู้ข่าวสารกับสิทธิส่วนบุคคล ตามลำดับ

ประเด็นที่ศึกษาผู้รับสาร มี 9 ประเด็น จำนวน 125 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 32.64) ซึ่งประเด็น ในด้านการใช้สื่อและความพึงพอใจมีมากที่สุด 35 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 9.14) รองมาเป็นประเด็นใน ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการเปิดรับสื่อและการรับรู้ของผู้รับสาร, ผลกระทบของสื่อต่อ ผู้รับสาร, รูปแบบการนำเสนอกับการรับรู้ของผู้รับสาร, ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อการทำหน้าที่ ของสื่อและเนื้อหาที่นำเสนอ, ความตระหนักรู้ในเรื่องสิทธิส่วนบุคคลและการละเมิดหรือการรู้เท่า ทันสื่อ, และการรับรู้วาระข่าวสาร ตามลำดับ

โดยสามารถจำแนกจำนวนของประเด็นที่ศึกษาเปรียบเทียบตามปีการศึกษาได้ดังนี้

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนของประเด็นที่ศึกษาเปรียบเทียบตามปีการศึกษา

ประเด็นที่ศึกษา	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	รวม
ผู้สื่อข่าว ประกอบด้วย	1	0	2	4	2	19	19	11	12	6	8	9	1	2	4	5	4	109
บุคลากรและนักวิชาชีพ																		
1. การทำหน้าที่และปัจจัยที่มีผลต่อการทำงาน	1	0	2	0	0	4	4	4	4	3	1	4	0	0	1	1	2	31
2. การยอมรับกับและระหว่างกับเพื่อนร่วมงาน	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
3. คุณธรรมในวิชาชีพ ความคาดหวังและความพึงพอใจในการทำงาน	0	0	0	1	1	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	6
4. แรงจูงใจทางจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ความรับผิดชอบ	0	0	0	0	0	2	0	2	1	1	2	0	0	0	0	0	0	8
และอุดมการณ์ทางวิชาชีพ																		
5. ความมุ่งมั่นตั้งใจในกฎหมายวิชาชีพและการกำกับตนเอง	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	2
6. ความสัมพันธ์ระหว่างนักข่าวและแหล่งข่าว คุณธรรมดีของแหล่งข่าว	0	0	0	0	0	2	2	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	6
7. กระบวนการตรวจสอบกันเองระหว่างสื่อมวลชน	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	3
8. ปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	5
องค์กรสื่อมวลชน																		
1. พัฒนารองรับสังคมและการบริหารกิจการ	0	0	0	0	0	2	5	1	2	2	0	1	0	0	1	0	0	14
2. กลยุทธ์การดำเนินงานด้านข่าว	0	0	0	1	0	5	3	2	3	0	1	1	0	1	1	2	0	20
3. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร	0	0	0	0	1	0	2	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	6
อื่นๆ																		
1. การใช้สื่อเพื่อการสื่อสารขององค์กรศึกษาและบุคคล	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	4
2. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคคล	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	2
เนื้อหาหรือผู้สื่อข่าว ประกอบด้วย	3	1	3	2	6	8	9	13	9	6	14	9	1	8	5	4	7	108
เนื้อหาด้านข่าว																		
1. ข่าวหน้าหนึ่ง	1	1	1	1	0	2	1	4	1	2	1	1	0	0	0	1	0	17
2. ประเภทข่าวและหน้าที่นำเสนอ	1	0	0	0	0	2	2	5	2	1	2	0	0	1	3	0	1	20
3. การจัดอันดับข่าวข่าวสาร	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4
บทความและความคิดเห็น																		
1. บทบรรณาธิการและหน้าบรรณาธิการ	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	3
2. คอลัมน์ชุมชน	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2
3. คอลัมน์ประจำ	0	0	0	0	1	0	1	0	2	0	4	0	0	0	0	0	0	8
4. คอลัมน์เรื่องทุกข์และคนจากหลาย	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
เนื้อหาโดยรวม																		
1. ศึกษากฎหมายและเนื้อหาทางกฎหมาย	0	0	0	1	1	2	2	1	1	1	1	1	0	1	0	1	0	13
2. การนำเสนอคำสัมภาษณ์และจุดประกายสัมภาษณ์	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	4	1	1	1	1	3	13
3. ภาพลักษณ์และอัตลักษณ์ที่นำเสนอผ่านสื่อ	0	0	0	2	1	1	0	1	2	3	1	0	4	0	0	0	2	17
4. รูปแบบและปริมาณการนำเสนอข้อมูลทางสถิติและประชากรศาสตร์	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	3
5. ลักษณะการนำเสนอของข้อมูลข่าวสารและคดีในทางนำเสนอ	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
6. ความยากง่ายของเนื้อหาที่นำเสนอในสื่อสิ่งพิมพ์วิทยุ และโทรทัศน์	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
7. โครงสร้าง รูปแบบ และเนื้อหาของคอลัมน์หรือพื้นที่	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
8. รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในสื่อใหม่อย่างเช่นโซเชียลมีเดีย	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	1	0	0	0	3
สื่อหรือช่องทางสื่อสารและสิ่งพิมพ์ทางสังคม	1	0	0	0	3	2	2	5	2	5	3	4	0	0	3	2	9	41
1. บทบาทและหน้าที่ของสื่อ	0	0	0	0	2	1	0	4	2	3	2	2	0	0	1	0	0	17
2. บทบาทและรูปแบบการนำเสนอของสื่อใหม่อย่างเช่นโซเชียลมีเดีย	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	2	0	0	2	2	8	17
3. หน้าที่ของสื่อสิ่งพิมพ์	1	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	4
4. การมีส่วนร่วมและการควบคุมเนื้อหาทางสื่อมวลชน	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
5. อิทธิพลที่มีต่อข่าวสารกับสื่อมวลชน	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
ผู้รับสาร	2	0	1	3	2	11	9	16	13	6	8	4	2	7	8	16	17	125
1. การรับรู้ข่าวสาร	1	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	5
2. การใช้สื่อและความพึงพอใจ	1	0	0	3	0	3	2	6	5	3	2	1	1	1	1	3	3	35
3. การมีส่วนร่วมทางกฎหมายกับการเปิดรับสื่อ	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
4. พฤติกรรมของสื่อและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ	0	0	0	0	0	3	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	4
5. ผลกระทบของสื่อที่มีต่อผู้รับสาร	0	0	0	0	1	2	2	3	1	3	2	1	0	1	1	1	0	18
6. รูปแบบการนำเสนอที่การรับรู้ของผู้รับสาร	0	0	0	0	0	2	2	3	0	0	0	0	0	0	2	0	1	14
7. ความสัมพันธ์ของสื่อมวลชนต่อการทำหน้าที่ของสื่อและเนื้อหาที่นำเสนอ	0	0	0	0	0	1	1	3	0	0	1	2	1	0	0	0	3	12
8. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการเปิดรับสื่อและการรับรู้ของผู้รับสาร	0	0	0	0	0	2	0	5	0	2	0	0	0	3	3	5	6	26
9. ความตระหนักในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์ การรู้เท่าทันสื่อ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2	6	0	9
รวม	7	1	6	9	13	40	39	45	36	23	33	26	4	17	20	27	37	383

จากตารางที่ 7 เมื่อพิจารณาในภาพรวมตามองค์ประกอบการสื่อสารและปีการศึกษาแล้วพบว่า มีความต่อเนื่องของประเด็นที่ศึกษาผู้ส่งสาร เนื้อหาหรือตัวสาร สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นช่วงปีการศึกษาในประเด็นคำถามที่ต่างกันได้ดังนี้คือ

ช่วงปีการศึกษา 2534-2538 จะเป็นการศึกษาในประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ของนักวิชาชีพในการคัดเลือกเนื้อหา ลักษณะเนื้อหาที่น่าสนใจ การรับรู้ของผู้รับสาร การใช้สื่อและความพึงพอใจของผู้รับสารในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน

ช่วงปีการศึกษา 2539-2544 เป็นช่วงที่เกิดปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ทำให้ประเด็นคำถามส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อสื่อมวลชนในฐานะองค์กรธุรกิจอย่างการปรับเปลี่ยนในด้านวัฒนธรรมองค์กรและการบริหารจัดการ ด้านกลยุทธ์การผลิตและจัดจำหน่ายของสื่อมวลชนเพื่อความอยู่รอดและการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ-สังคม บทบาทและหน้าที่ของสื่อที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ-สังคม การใช้สื่อและความพึงพอใจของผู้รับสารในฐานะผู้บริโภค ผลกระทบของสื่อต่อผู้รับสาร รวมทั้งลักษณะเนื้อหาที่น่าสนใจในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน

ช่วงปีการศึกษา 2545-2550 จะเป็นการศึกษาในประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น ซึ่งประเด็นที่ศึกษาผู้ส่งสาร เนื้อหาหรือตัวสาร สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสารมีความสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาขึ้นและเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารอย่างบทบาทและรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของสื่อใหม่หรืออินเทอร์เน็ต การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการเปิดรับสื่อและการรับรู้ของผู้รับสารในปริมาณที่มากกว่าประเด็นอื่นๆ

เมื่อพิจารณาความต่อเนื่องของประเด็นที่ศึกษาแยกในแต่ละองค์ประกอบการสื่อสารแล้ว จะเห็นว่า มีประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 คือ ประเด็นที่ศึกษาผู้ส่งสารในด้านการทำหน้าที่และปัจจัยที่มีผลต่อการทำงาน (ยกเว้นปีการศึกษา 2535, 2537-2538, 2546-2547), ประเด็นที่ศึกษาเนื้อหาหรือตัวสารในด้านการนำเสนอเนื้อหาข่าว, ประเด็นที่ศึกษาสื่อหรือช่องทางการสื่อสารในด้านบทบาทและหน้าที่ของสื่อ (ยกเว้นปีการศึกษา 2534-2537, 2540, 2546-2547, 2549-2550) และประเด็นที่ศึกษาผู้รับสารในด้านการใช้สื่อและความพึงพอใจ (ยกเว้นปีการศึกษา 2535-2536, 2538)

• **แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้**

จากการเก็บข้อมูลวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 รวม 324 เล่ม สามารถแบ่งทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการวิจัยเมื่อพิจารณาจากคำถามวิจัยและผลการวิจัยที่ได้ โดยการใช้กรอบแนวคิดที่ครอบคลุมองค์ประกอบการสื่อสาร ทำให้สามารถจำแนกจำนวนตามทฤษฎีที่ใช้ได้ดังนี้

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ โดยจำแนกตามทฤษฎีที่ใช้

ทฤษฎีที่ใช้	รวม	ร้อยละ
ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่สื่อมวลชน	146	19.39
ทฤษฎีวิพากษ์	122	16.20
- ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง	66	8.76
- ทฤษฎีวิวัฒนาการการศึกษา	56	7.44
ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคม	85	11.29
ทฤษฎีที่เน้นตัวสาร	193	25.63
- เซึ่งปริมาณ	133	17.66
- เซึ่งคุณภาพ	60	7.97
ทฤษฎีที่เน้นผู้รับสาร	207	27.49
- ผลกระทบของสื่อต่อผู้รับสาร	25	3.32
- การใช้สื่อและความพึงพอใจของผู้รับสาร	59	7.84
- องค์ประกอบการสื่อสารของผู้รับสาร	53	7.04
- การรับรู้ของผู้รับสาร	70	9.30
รวม	753	100

* วิทยานิพนธ์อาจมีทฤษฎีที่ใช้ในการตอบคำถามวิจัยมากกว่า 1 ทฤษฎี

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นถึงจำนวนทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการวิจัย รวมทั้งหมด 753 ชิ้น จากวิทยานิพนธ์ 324 เล่ม โดยแบ่งเป็นทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่สื่อมวลชน 146 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 19.39), ทฤษฎีวิพากษ์ 122 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 16.20), ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคม 85 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 11.29), ทฤษฎีที่เน้นตัวสาร 193 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 25.63) และทฤษฎีที่เน้นผู้รับสาร 207 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 27.49) ซึ่งทฤษฎีที่นำมาใช้มากที่สุดคือ ทฤษฎีที่เน้นผู้รับสาร รองมาเป็นทฤษฎีที่เน้นตัวสาร ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่สื่อมวลชน ทฤษฎีวิพากษ์ และทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคม ตามลำดับ

ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่สื่อมวลชนเป็นทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาผู้ส่งสารที่เป็นบุคลากรและนักวิชาชีพ สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร โดยสื่อมวลชนในฐานะเป็นสถาบันหนึ่งในสังคมจึงมีหน้าที่ทางสังคมหรือพันธกิจทางสังคมที่ถูกคาดหวังไว้ให้ปฏิบัติตาม ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษาในด้านการทำหน้าที่และปัจจัยที่มีผลต่อการทำงาน บทบาทและหน้าที่ของสื่อ ที่มีปริมาณมากเป็นอันดับสองรองจากทฤษฎีที่เน้นผู้รับสาร

ทฤษฎีวิพากษ์เป็นกลุ่มทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาเนื้อหาหรือตัวสารในเชิงตีความ และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ในสังคมที่เป็นการต่อรองหรือครอบงำทางอำนาจระหว่างกลุ่มต่างๆ ในเรื่องของผลประโยชน์ ซึ่งอาจเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม โดยทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองมีมากที่สุด 66 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 8.76) และทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษา 56 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 7.44), ตามลำดับ

ทฤษฎีที่เน้นตัวสารเป็นทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา แบ่งเป็นเชิงปริมาณ มี 133 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 17.66) โดยจะนิยมใช้ศึกษาปริมาณการนำเสนอ ซึ่งบ่งบอกถึงความสำคัญของเนื้อหาหรือตัวสารนั้นจากจุดยืนของผู้ส่งสาร และปริมาณที่สามารถจะทำนายผลกระทบของสารนั้นจากมุมมองของผู้รับสาร และเชิงคุณภาพ มี 60 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 7.97) โดยจะให้ความสนใจกับความหมายและการตีความเนื้อหาหรือตัวสาร

ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคมเป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสื่ออันเป็นช่องทางการสื่อสารอย่างหนึ่งกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม โดยจะเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสังคมสารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศ และโลกาภิวัตน์ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ที่มีผลต่อ

การดำเนินงานขององค์กรสื่อมวลชน ทำให้ต้องมีการปรับตัวภายในองค์กรและปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อความอยู่รอดเป็นสำคัญ

ทฤษฎีที่เน้นผู้รับสารเป็นกลุ่มทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาผู้รับสารทั้งในลักษณะที่เป็นผู้ถูกกระทำหรือเป็นฝ่ายรับข้อมูลข่าวสารเพียงอย่างเดียว และในลักษณะที่เป็นฝ่ายกระทำหรือมีบทบาทในการเลือกสรรและใช้ประโยชน์ข่าวสารจากสื่อได้ โดยประเด็นในด้านการรับรู้ของผู้รับสารมีมากที่สุด 70 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 9.29), รองมาเป็นการใช้สื่อและความพึงพอใจของผู้รับสาร 59 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 7.84), องค์ประกอบการสื่อสารของผู้รับสาร 53 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 7.04) และผลกระทบของสื่อต่อผู้รับสาร 25 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 3.32) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาความต่อเนื่องของทฤษฎีที่ใช้เปรียบเทียบตามปีการศึกษา ดังตารางที่ 9 จะเห็นว่า ทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นกรอบในการวิจัยตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 กระจายไปตามกลุ่มทฤษฎีต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่สื่อมวลชน ทฤษฎีที่เน้นตัวสาร และทฤษฎีที่เน้นผู้รับสาร ส่วนทฤษฎีวิพากษ์ และทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคมจะนำมาใช้เป็นกรอบในการวิจัยในช่วงปีการศึกษา 2538-2550 โดยภาพรวมของกลุ่มทฤษฎีที่ใช้จะมีความสอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษาตามองค์ประกอบของการสื่อสาร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนของทฤษฎีที่ใช้เปรียบเทียบตามปีการศึกษา

ทฤษฎีที่ใช้	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	รวม
ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่สื่อมวลชน	3	0	2	5	4	14	15	19	12	11	16	11	1	4	6	7	16	146
ทฤษฎีวิพากษ์																		122
- ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง	0	0	0	0	2	6	6	3	3	3	11	8	3	7	2	4	8	66
- ทฤษฎีวิวัฒนาการ	0	0	0	0	3	1	2	2	4	3	9	9	0	5	4	7	7	56
ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคม	0	0	0	0	1	3	10	4	7	3	7	8	3	4	12	12	11	85
ทฤษฎีที่เน้นตัวสาร																		193
- เจริญปริมาณ	3	0	3	4	7	10	10	19	12	8	17	11	1	7	7	3	11	133
- เจริญคุณภาพ	1	1	0	0	4	5	3	3	4	3	10	6	0	7	2	4	7	60
ทฤษฎีที่เน้นผู้รับสาร																		207
- ผลกระทบของสื่อต่อผู้รับสาร	0	0	1	0	0	3	2	5	1	2	3	2	0	2	2	1	1	25
- การใช้สื่อและความพึงพอใจของผู้รับสาร	1	0	0	3	0	5	4	6	11	3	5	1	1	3	3	5	8	59
- องค์ประกอบการสื่อสารของผู้รับสาร	0	0	1	1	0	4	1	6	9	3	3	1	1	4	5	9	5	53
- การรับรู้ของผู้รับสาร	1	0	0	1	1	8	4	10	2	1	2	4	1	4	6	14	11	70
รวม	9	1	7	14	22	59	57	77	65	40	83	61	11	47	49	66	85	753

- **วิธีการวิจัย**

จากการเก็บข้อมูลวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 รวม 324 เล่มนั้น โดยแบ่งวิธีการวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูลออกเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา การสัมภาษณ์/การสัมภาษณ์เชิงลึก การสำรวจด้วยแบบสอบถาม/แบบทดสอบ การวิจัยเอกสารเชิงประวัติศาสตร์ การทดลอง/กึ่งทดลอง การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม/ไม่มีส่วนร่วม ซึ่งสามารถจำแนกจำนวนตามวิธีการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ โดยจำแนกตามวิธีการวิจัย

วิธีการวิจัย	ความถี่	ร้อยละ
การวิเคราะห์เนื้อหา	181	32.50
การสัมภาษณ์/การสัมภาษณ์เชิงลึก	198	35.55
การสำรวจด้วยแบบสอบถาม/แบบทดสอบ	130	23.34
การวิจัยเอกสารเชิงประวัติศาสตร์	11	1.97
การทดลอง/กึ่งทดลอง	17	3.05
การสนทนากลุ่ม	8	1.44
การสังเกตแบบมีส่วนร่วม/ไม่มีส่วนร่วม	12	2.15
รวม	557	100

* วิทยานิพนธ์อาจมีวิธีการวิจัยมากกว่า 1 วิธี

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นถึงจำนวนวิธีการวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูล รวมทั้งหมด 557 ชิ้น จากวิทยานิพนธ์ 324 เล่ม โดยวิธีการวิจัยที่ใช้มากที่สุดคือ การสัมภาษณ์/การสัมภาษณ์เชิงลึก 198 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 35.55), รองมาเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา 181 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 32.50), การสำรวจด้วยแบบสอบถาม/แบบทดสอบ 130 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 23.34), การทดลอง/กึ่งทดลอง 17 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 3.05), การสังเกตแบบมีส่วนร่วม/ไม่มีส่วนร่วม 12 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 2.15), การวิจัยเอกสารเชิงประวัติศาสตร์ 11 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 1.97), และการสนทนากลุ่ม 8 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 1.44) ตามลำดับ

วิธีการวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมีความสอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษาตามองค์ประกอบ การสื่อสาร โดยวิธีการสัมภาษณ์/การสัมภาษณ์เชิงลึก การสำรวจด้วยแบบสอบถาม/แบบทดสอบ การทดลอง/กึ่งทดลอง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม/ไม่มีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม ตามลำดับ เป็นกลุ่มวิธีการวิจัยที่ใช้ในผู้ส่งสาร-ผู้รับสาร ส่วนการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิจัยเอกสารเชิงประวัติศาสตร์เป็นวิธีที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้านเนื้อหาหรือตัวสาร และสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร

• องค์ประกอบการสื่อสาร

จากการเก็บข้อมูลวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 รวม 324 เล่ม โดยแบ่งองค์ประกอบการสื่อสารที่ปรากฏในการวิจัยของวิทยานิพนธ์เป็นผู้ส่งสาร เนื้อหาหรือตัวสาร สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร ผู้รับสาร และผลการสื่อสาร ซึ่งสามารถจำแนกจำนวนตามองค์ประกอบ การสื่อสารได้ดังตารางที่ 11

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบการสื่อสารที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์ รวมทั้งหมด 978 ชิ้น แบ่งเป็นผู้ส่งสาร 228 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 23.31) เป็นบุคคลากรมากที่สุด 164 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 16.77), เนื้อหาหรือตัวสาร 199 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 20.35) เป็นข่าวมากที่สุด 92 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 9.41), สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร 346 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 35.38) เป็นสื่อสิ่งพิมพ์มากที่สุด 256 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 26.18), ผู้รับสาร 151 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 15.44) เป็นประชาชนทั่วไปมากที่สุด 75 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 7.67) และผลการสื่อสาร 54 ชิ้น (คิดเป็นร้อยละ 5.52)

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละของวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ โดยจำแนกตามองค์ประกอบของการสื่อสาร

องค์ประกอบการสื่อสาร	ความถี่	ร้อยละ
ผู้ส่งสาร (S)	228	23.31
- องค์กร	20	2.04
- บุคลากร	164	16.77
- แหล่งข่าว	28	2.86
- อื่นๆ	16	1.64
เนื้อหาหรือตัวสาร (M)	199	20.35
- ข่าว	92	9.41
- บทความและความคิดเห็น	53	5.42
- โฆษณา	33	3.37
- เนื้อหาโดยรวม	4	0.41
- อื่นๆ	17	1.74
สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร (C)	346	35.38
- สื่อสิ่งพิมพ์	256	26.18
- สื่ออิเล็กทรอนิกส์	14	1.43
- สื่อใหม่หรือสื่ออินเทอร์เน็ต	60	6.13
- อื่นๆ	16	1.64
ผู้รับสาร (R)	151	15.44
- ผู้นำทางความคิด	10	1.02
- ประชาชนทั่วไป	75	7.67
- เฉพาะกลุ่ม	66	6.75
- อื่นๆ	0	0
ผลการสื่อสาร (E)	54	5.52
รวม	978	100

* วิทยานิพนธ์อาจมีการศึกษาองค์ประกอบการสื่อสารมากกว่า 1 องค์ประกอบ

ส่วนที่ 2 การประมวลความรู้ด้านองค์ประกอบการสื่อสารจากวิทยานิพนธ์ในเชิงคุณภาพ

การจำแนกประเภทของข้อมูลที่ได้จากวิทยานิพนธ์ในเชิงคุณภาพ เป็นการแสดงข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษาและผลการวิจัยที่ได้จากงานวิจัย ซึ่งสามารถแบ่งประเด็นที่ศึกษาตามองค์ประกอบการสื่อสารอย่างผู้ส่งสาร เนื้อหาหรือตัวสาร สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสารได้ดังนี้

ผู้ส่งสาร

ประกอบด้วย บุคลากรและนักวิชาชีพ องค์การสื่อมวลชน และอื่นๆ

- บุคลากรและนักวิชาชีพ
 1. การทำหน้าที่และปัจจัยที่มีผลต่อการทำงาน
 2. การบรรณาธิกรณและตรวจแก้ไขต้นฉบับ
 3. คุณสมบัติทางวิชาชีพ ความคาดหวังและความพึงพอใจในการทำงาน
 4. แรงจูงใจทางจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ความรับผิดชอบและอุดมการณ์ทางวิชาชีพ
 5. ความรู้ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องและการกำกับดูแลตนเอง
 6. ความสัมพันธ์ระหว่างนักข่าวและแหล่งข่าว คุณสมบัติของแหล่งข่าว
 7. กระบวนการตรวจสอบกันเองระหว่างสื่อมวลชน
 8. ปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ
- องค์การสื่อมวลชน
 1. วัฒนธรรมองค์กรและการบริหารจัดการ
 2. กลยุทธ์การผลิตและจัดจำหน่าย
 3. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร
- อื่นๆ
 1. การใช้สื่อเพื่อการสื่อสารขององค์กรธุรกิจและบุคคล
 2. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคคล

เนื้อหาหรือตัวสาร

ประกอบด้วย ข่าว บทความและความคิดเห็น และเนื้อหาโดยรวม

- เนื้อหาด้านข่าว
 1. ข่าวหน้าหนึ่ง
 2. ประเภทข่าวและหน้าที่นำเสนอ ประกอบด้วยข่าวสิ่งแวดล้อม ข่าวภัยพิบัติทางธรรมชาติ ข่าวสาธารณสุข ข่าวอาชญากรรม ข่าวเชิงสืบสวน ข่าววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ข่าวเศรษฐกิจและการเงิน ข่าวกีฬาและหน้ากีฬา ข่าวภูมิภาคและหน้าภูมิภาค ข่าวการเมืองและหน้าการเมือง
 3. การจัดอันดับวาระข่าวสาร
- บทความและความคิดเห็น
 1. บทบรรณาธิการและหน้าบรรณาธิการ
 2. คอลัมน์ซุบซิบ
 3. คอลัมน์ประจำ
 4. คอลัมน์ร้องทุกข์และตอบจดหมาย
- เนื้อหาโดยรวม
 1. ทิศทางการนำเสนอเนื้อหาทางการเมือง
 2. การนำเสนอค่านิยมและอุดมการณ์ผ่านสื่อ
 3. ภาพลักษณ์และอัตลักษณ์ที่นำเสนอผ่านสื่อ
 4. รูปแบบและปริมาณการนำเสนอข้อมูลทางสถิติและประชากรศาสตร์
 5. ลักษณะการไหลของข้อมูลข่าวสารและอคติในการนำเสนอ
 6. ความยากง่ายของสไตล์การเขียนในหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ
 7. โครงสร้าง รูปแบบ และไวยากรณ์ของหนังสือพิมพ์
 8. รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต

สื่อหรือช่องทางสื่อสารและบริบททางสังคม

1. บทบาทและหน้าที่ของสื่อ
2. บทบาทและรูปแบบการนำเสนอของสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต
3. เสรีภาพของหนังสือพิมพ์
4. การเฝ้าระวังสื่อและการควบคุมเสรีภาพสื่อมวลชน
5. สิทธิการรับรู้ข่าวสารกับสิทธิส่วนบุคคล

ผู้รับสาร

1. การรับรู้วาระข่าวสาร
2. การใช้สื่อและความพึงพอใจ
3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับการเปิดรับสื่อ
4. พฤติกรรมการซื้อและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ
5. ผลกระทบของสื่อที่มีต่อผู้รับสาร
6. รูปแบบการนำเสนอกับการรับรู้ของผู้รับสาร
7. ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อการทำหน้าที่ของสื่อและเนื้อหาที่นำเสนอ
8. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการเปิดรับสื่อและการรับรู้ของผู้รับสาร
9. ความตระหนักในเรื่องสิทธิส่วนบุคคลและการละเมิด การรู้เท่าทันสื่อ

❖ ประเด็นที่ศึกษาและผลการวิจัยที่ได้จากงานวิจัย

จากการเก็บข้อมูลวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 รวมทั้งสิ้น 324 เล่ม มีประเด็นที่ศึกษารวม 42 ประเด็น จำนวน 382 ชิ้น ซึ่งสามารถจำแนกข้อมูลในเชิงคุณภาพตามประเด็นที่ศึกษาได้ดังนี้

ผู้ส่งสาร

ประเด็นที่ศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผู้ส่งสารในฐานะที่เป็นผู้ผลิตสาร เจ้าของแหล่งสาร และผู้ดูแลในการผลิตสาร ทั้งในระดับบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กร ซึ่งประกอบด้วย บุคลากรและนักวิชาชีพ องค์กรสื่อมวลชน และอื่นๆ รวม 109 ชิ้น แบ่งเป็น

- บุคลากรและนักวิชาชีพ

การศึกษาผู้ส่งสารในฐานะบุคลากรและนักวิชาชีพสื่อมวลชน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนที่มีหน้าที่หรือพันธกิจทางสังคมที่ต้องปฏิบัติ และเป็นผู้คัดเลือกข้อมูลข่าวสารมาเสนอให้กับประชาชนได้รับทราบ โดยเนื้อหาที่นำเสนอของสื่อมวลชนสามารถส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ได้ ทำให้ประเด็นที่ศึกษานักวิชาการและนักวิชาชีพจากวิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศเป็นการศึกษาในระดับตัวบุคคลและกลุ่มบุคคลที่ประกอบวิชาชีพหรืออยู่ในแวดวงสื่อมวลชนด้วยประเด็นดังต่อไปนี้

1. การทำหน้าที่และปัจจัยที่มีผลต่อการทำงาน

การทำหน้าที่ของบุคลากรและนักวิชาชีพสื่อมวลชนอย่างนักข่าวและกองบรรณาธิการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและดูแลข้อมูลข่าวสาร ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะการทำงาน ในฐานะนักวิชาชีพ การปฏิบัติหน้าที่ในการคัดเลือกข่าวสารเพื่อนำเสนอ และการทำหน้าที่ตามพันธกิจทางสังคม รวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อการทำงาน ซึ่งส่วนใหญ่จะศึกษาสื่อหนังสือพิมพ์มากกว่าสื่อประเภทอื่น และยังมีสื่ออินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์เคลื่อนที่ มี 31 ชิ้นคือ

2534

- ณรงค์ศักดิ์ ศรีทานันท์, เนื้อหาข่าวและแนวทางการคัดเลือกข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า แนวทางการคัดเลือกข่าวหน้าหนึ่งของบรรณาธิการข่าวและหัวหน้าข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์จะให้ความสำคัญกับคุณค่าข่าวและประเภทของข่าวที่มีผลกระทบ ความสดใหม่ ความใกล้ชิด ความขัดแย้ง ความแปลก และความมีเงื่อนงำ โดยที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ทำให้ผู้อ่านเกิดความเชื่อถือ

2536

- อรพรรณ มูลจันทร์, การนำเสนอพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า พาดหัวข่าวในหน้าหนึ่งจะมีการใช้ถ้อยคำที่สะดุดตา สร้างความเข้าใจ ดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ในลักษณะของการสรุปหรือดึงประเด็นสำคัญออกมานำเสนอ ซึ่งปัจจัยที่มีส่วนกำหนดพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งประกอบด้วยนโยบายหนังสือพิมพ์ บ.กหรือหัวหน้าข่าว ผู้อ่านเป้าหมาย ข้อจำกัดด้านเวลาและพื้นที่ ข้อเท็จจริงและช่วงเหตุการณ์ข่าว
- เพียงเพ็ญ ทูมมานนท์, บทบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย : เนื้อหาและกระบวนการเขียน พบว่า การเขียนบทบรรณาธิการจะไม่มีรูปแบบที่ตายตัวแน่นอนขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความชำนาญของผู้เขียนแต่ละคน ซึ่งจะแสดงจุดยืนของหนังสือพิมพ์ โดยเน้นการนำเสนอตามข้อเท็จจริง มีผลกระทบต่อคนหมู่มาก อยู่ในกระแสข่าว เป็นประเด็นปัญหา และเนื่องในโอกาสสำคัญ

2539

- เบญจวรรณ นรสิงห์, การนำเสนอและการคัดเลือกภาพข่าวในหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า การคัดเลือกภาพข่าวของบรรณาธิการและหัวหน้าข่าวจะให้ความสำคัญกับภาพข่าวที่เป็นภาพเหตุการณ์หรือภาพข่าว ณ ที่เกิดเหตุ ซึ่งบอกเรื่องราวได้ทันที มีความสดใหม่ ทันต่อเหตุการณ์และมีคุณค่าข่าวสูง โดยจะต้องไม่ขัดต่อกฎหมายหรือทำให้ถูกฟ้องร้องได้

- กฤติยา รุจิโชค, ปัญหาของการรายงานข่าวสืบสวน : กรณีศึกษาข่าวผู้ค้ายาเสพติดในหนังสือพิมพ์ พบว่า บริบททางการเมืองในเรื่องอิทธิพลของบุคคลทางการเมือง บริบททางเศรษฐกิจ และบริบททางสังคมในเรื่องของระบบอุปถัมภ์จะเข้ามามีอิทธิพลต่อการทำงานและรายงานข่าวเชิงสืบสวนของนักหนังสือพิมพ์ รวมทั้งกับแหล่งข่าวด้วย
- สิทธิพร ต้นปัทมดิลก, การคัดเลือกข่าวสารของนักวิเคราะห์ในบริษัทสมาชิกของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า นักวิเคราะห์คัดเลือกข่าวสารหลักทรัพย์โดยพิจารณาจากผลการดำเนินงาน มูลค่ารวมของหลักทรัพย์ และมูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์ของบริษัท นำมาวิเคราะห์ความเสี่ยงและคาดคะเนแนวโน้มผลตอบแทนในอนาคตให้นักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ได้ทราบ ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกข่าวสารคือ นโยบายองค์กร ประสิทธิภาพและวิสัยทัศน์ รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
- พิมพ์พร ยิ่งยง, ข่าวและภาพเกี่ยวกับเพศและความรุนแรงในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน : วิเคราะห์เปรียบเทียบข่าวสดกับมติชน พบว่า หนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฉบับมีแนวทางการคัดเลือกและนำเสนอข่าวในหน้าหนึ่งที่เน้นผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่หรืออยู่ในความสนใจ ซึ่งการนำเสนอข่าวและภาพข่าวเกี่ยวกับเพศและความรุนแรงในหน้าหนึ่งจะไม่มีให้หน้าหนักหรือกำหนดสัดส่วนที่แน่นอน แต่จะขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ข่าวที่เกิดขึ้น

2540

- โสภา จิรพัฒนานันท์, เนื้อหาและแนวทางการคัดเลือกจดหมายในคอลัมน์ร้องทุกข์ พบว่า การคัดเลือกจดหมายร้องทุกข์จากประชาชนและจดหมายชี้แจงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะพิจารณาตามความสำคัญและความเร่งด่วนของประเด็นปัญหา ความเดือดร้อนและความสนใจของคนส่วนใหญ่ในสังคม รวมทั้งข้อจำกัดของพื้นที่นำเสนอ โดยจะมีการตรวจสอบและติดตามผลในประเด็นปัญหาที่นำเสนอด้วย
- รสนันท์ สรรสะอาด, กระบวนการคัดเลือกและนำเสนอเนื้อหาด้านมลพิษสิ่งแวดล้อมของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า การคัดเลือกเนื้อหาด้านมลพิษสิ่งแวดล้อมจะพิจารณาตามประเด็นปัญหา ความสนใจ และผลกระทบต่อประชาชน เน้นการนำเสนอข้อเท็จจริง สร้างความรู้ความเข้าใจ และกระตุ้นจิตสำนึกของผู้อ่าน
- กรกช สุรกุล, การเปิดประเด็นข่าวและกระบวนการทำข่าวของผู้สื่อข่าวการเมือง พบว่า ผู้สื่อข่าวการเมืองควรช่างสังเกตและมีพื้นฐานความรู้ความสนใจทางการเมือง ในการเปิดประเด็นข่าวจะต้องมีการสืบค้นและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ประสานงานกับแหล่งข่าวหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วางแผนกับบรรณาธิการข่าวเลือกช่วงเวลาและรูปแบบที่เหมาะสมในการนำเสนอ

- พรรณินี อาบีดิน, ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคัดเลือกเนื้อหาด้านอสังหาริมทรัพย์ในหนังสือพิมพ์แนวธุรกิจ : ระหว่างปีเศรษฐกิจเฟื่องฟูกับถดถอย พบว่า การคัดเลือกเนื้อหา ด้านอสังหาริมทรัพย์ของหนังสือพิมพ์จะพิจารณาจากความสำคัญ ความสดใหม่ ผลกระทบ และอาจมีความสนิทสนมกับแหล่งข่าวหรือผู้ลงโฆษณาเข้ามาเกี่ยวข้อง

2541

- ธีระ ัญญไพบูลย์, การวิเคราะห์กระบวนการประจักษ์ชาวสารการตูนการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า การคัดเลือกประเด็นข่าวมานำเสนอเป็นการตูนการเมืองจะพิจารณาจากพาดหัวข่าวใหญ่ หัวข่าวรอง และข่าวหน้าหนึ่ง รวมทั้งข่าวในสื่ออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลและฝ่ายค้าน คำนึงถึงการทำความเข้าใจของผู้อ่าน
- เนาวรัตน์ เจริญประพิณ, การนำเสนอและการคัดเลือกเนื้อหาในหน้าภูมิภาคของหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า การคัดเลือกเนื้อหาในหน้าภูมิภาคจะขึ้นอยู่กับนโยบายของหนังสือพิมพ์ ซึ่งจะเน้นประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน เป็นเรื่องใกล้ตัวและอยู่ในความสนใจของคนในท้องถิ่นหรือในเชิงพัฒนา สามารถเก็บไว้ได้
- ภูมิสิทธิ์ บุญลิขิต, วิเคราะห์ลักษณะการนำเสนอเนื้อหาหน้ากีฬาของหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า การคัดเลือกเนื้อหากีฬาของหนังสือพิมพ์จะให้ความสำคัญกับกีฬาที่ประชาชนให้ความสนใจ เป็นการแข่งขันระดับอาชีพหรือมีนักกีฬาไทยเข้าร่วมแข่งขัน
- จิตตราพร เรืองจรัส, การนำเสนอเนื้อหาส่งเสริมความรู้ความคิดสร้างสรรค์และปลูกฝังค่านิยมทางสังคมในนิตยสารสำหรับเด็กและเยาวชน พบว่า นิตยสารสำหรับเด็กและเยาวชนมีนโยบายที่ต้องการผลิตสื่อคุณภาพในการส่งเสริมความรู้และความคิดสร้างสรรค์มากกว่าปลูกฝังค่านิยมทางสังคม แต่เนื่องจากปัจจัยทางเศรษฐกิจและการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทำให้นิตยสารบางเล่มต้องหยุดดำเนินกิจการชั่วคราวหรือเลิกกิจการไป

2542

- วราภรณ์ ทรัพย์รุ่งเรือง, กระบวนการทำงานของทีมงานผู้รับผิดชอบบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษ พบว่า นโยบายในการนำเสนอบทบรรณาธิการจะมุ่งให้ข้อมูลข่าวสารตามประเด็นสำคัญที่นำมาวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็นและจุดยืนของหนังสือพิมพ์ต่อเหตุการณ์ เพื่อให้ผู้อ่านทราบทิศทางการนำเสนอข่าวโดยรวม
- กิ่งปรางค์ สมจิตต์, ปัจจัยและแนวทางที่มีอิทธิพลในการคัดเลือกภาพข่าวอาชญากรรมที่มีเนื้อหาความรุนแรง พบว่า การคัดเลือกภาพข่าวอาชญากรรมจะพิจารณาจากคุณสมบัติและคุณค่าของภาพข่าวเป็นสำคัญ มีความชัดเจนและสามารถสื่อถึงเหตุการณ์ข่าวได้ ซึ่ง

ปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกภาพคือ ความสนใจส่วนตัวของนักข่าวและหัวหน้าข่าว การแข่งขันกับหนังสือพิมพ์คู่แข่ง ข้อจำกัดด้านเวลา และความคาดหวังด้านรางวัล

- พรเพ็ญ ดวงเฉลิมวงศ์, แหล่งข้อมูล การคัดเลือก การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักทรัพย์ในหนังสือพิมพ์ข่าวหุ้น และกรุงเทพธุรกิจฉบับแยกส่วนเศรษฐกิจ-การเงิน พบว่า การคัดเลือกเนื้อหาการวิเคราะห์หลักทรัพย์จะพิจารณาตามความสนใจของนักลงทุนหรือกระแสข่าวที่มีผลต่อราคาหลักทรัพย์ คุณค่าข่าว ความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว และแหล่งข้อมูล รวมทั้งนโยบายของหนังสือพิมพ์
- มณฑินี ยงวิกุล, กระบวนการคัดเลือกและวิเคราะห์เนื้อหาข่าวธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า การคัดเลือกเนื้อหาข่าวธุรกิจจะพิจารณาตามนโยบายของหนังสือพิมพ์ สถานการณ์ที่เกิดขึ้น คุณค่าข่าวในด้านผลกระทบ อยู่ในความสนใจหรือมีแง่มุมที่แปลกใหม่

2543

- ธนิตา แสนคำ, คุณพินิจในการคัดเลือกข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกข่าวหน้าหนึ่งคือ นโยบายองค์กร นักหนังสือพิมพ์ คู่แข่งทางธุรกิจ และคุณค่าข่าวในด้านความสดใหม่ ทันต่อเหตุการณ์ ความเด่น ความใกล้ชิด ปุชนสนใจ ผลกระทบ ความขัดแย้ง ความแปลก มีเงื่อนงำ เพศ ความรุนแรง และความก้าวร้าว
- เสาวลักษณ์ สุขสมัย, บรรทัดฐานองค์กรและมาตรฐานวิชาชีพในการคัดเลือกข่าวของผู้บริหารข่าวหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า ผู้บริหารข่าวในระดับนโยบายมีระดับมาตรฐานวิชาชีพในการตัดสินใจคัดเลือกข่าวในเชิงจริยธรรมมากกว่าในระดับปฏิบัติการ และจะให้น้ำหนักกับมาตรฐานวิชาชีพมากกว่าบรรทัดฐานขององค์กร
- อรพรรณ สุนทรกลัมพ์, นโยบายและวิธีปฏิบัติในการรายงานข่าวโพลกับทัศนคติจากแหล่งจัดทำและผู้อ่านโพล พบว่า การคัดเลือกและนำเสนอโพลสำรวจของหนังสือพิมพ์จะพิจารณาตามความสำคัญและความน่าสนใจของประเด็นหรือหัวข้อเรื่องที่ทำการสำรวจ กระแสของข่าวหรือเหตุการณ์ในขณะนั้น และนโยบายของหนังสือพิมพ์

2544

- พารณี บัฒมานันท์, การเสนอข่าวหนังสือพิมพ์กับการรับรู้และปฏิกิริยาตื่นตระหนกของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60 พบว่า หนังสือพิมพ์ไม่สามารถนำเสนอข่าวกรณีโคบอลต์ 60 ได้อย่างถูกต้องรอบด้านทั้งในด้านข้อเท็จจริงและข้อมูลทางวิชาการ ทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตระหนกและหวาดกลัว

2545

- กานตวี ปานสีทา, บทบาทของเว็บมาสเตอร์ในการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ออนไลน์ พบว่า เว็บมาสเตอร์ของหนังสือพิมพ์ออนไลน์มีหน้าที่ในการกำหนดขอบเขตเนื้อหาที่เผยแพร่บนเว็บไซต์ พิจารณารูปแบบการนำเสนอให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้อ่าน และดูแลการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในเว็บไซต์ทั้งเว็บบอร์ด อีเมล และแบบสำรวจ
- รุ่งนภา เอี่ยมงามทรัพย์, การใช้แหล่งข่าวบุคคลของนักข่าวหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า นักข่าวหนังสือพิมพ์นิยมใช้แหล่งข่าวบุคคลเป็นหลักในการรายงานข่าวทั่วไป และจะใช้แหล่งข่าวเอกสารเป็นหลักในการรายงานข่าวเชิงสืบสวน แต่จะมีการใช้แหล่งข่าวบุคคลเพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินการต่อในเรื่องของข่าว
- วลีรัตน์ อนุตรวัฒนากุล, กระแสความคิดที่หยุดนิ่งและความคิดที่เคลื่อนไหวกรณีข่าวสามเณรีในหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่เป็นพื้นที่ทางความคิดให้กับฝ่ายที่สนับสนุนและฝ่ายคัดค้านกรณีข่าวสามเณรีอย่างไม่สมดุลกัน ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกและนำเสนอข่าวคือ นักหนังสือพิมพ์ แหล่งข่าว และนโยบายองค์กร
- สิริวันท์ กลิ่นละมุน, การสะท้อนอุดมการณ์ผ่านการเล่าเรื่องในข่าวกรณีความขัดแย้งโรงไฟฟ้าบ่อนอก พบว่า หนังสือพิมพ์เป็นผู้ถ่ายทอดอุดมการณ์ที่ผลิตซ้ำเรื่องรัฐบาลเป็นผู้วางนโยบายของประเทศ และผู้ที่เป็นแกนนำชาวบ้านก็เป็นผู้นำทางความคิดของคนในท้องถิ่น ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการรายงานข่าวคือ นโยบายองค์กร ความรู้และประสบการณ์ของนักข่าว กระแสความเคลื่อนไหวของรัฐบาล คุณค่าข่าว และข้อจำกัดของแหล่งข่าว

2548

- บัณฑิต ภิญญวัฒน์ชีพ, นักข่าวกับบทบาทขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะกรณีบุคคลไร้สัญชาติ พบว่า นักข่าวส่วนใหญ่ต้องการสื่อสารเพื่อปรับทัศนคติของบุคคลไร้สัญชาติให้เกิดการเรียนรู้ ปรับทัศนคติของคนในสังคม กระตุ้นเตือนรัฐบาล และเรียกร้องให้ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญและหาทางออกของปัญหาร่วมกัน

2549

- วีระวรรณ อริยจิตไพศาล, ความถูกต้องเที่ยงธรรมของข่าวในทัศนะของแหล่งข่าว พบว่า ปัจจัยที่มีผลให้เกิดความไม่ถูกต้องเที่ยงธรรมในการนำเสนอข่าว คือ การใช้ภาษาของแหล่งข่าว การบิดเบือนเนื้อหาโดยเจตนา การมีอคติต่อแหล่งข่าว ทัศนคติและประสบการณ์ในการทำของนักข่าว ความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งข่าวกับนักข่าว นโยบายองค์กร และธรรมชาติในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์

2550

- นภัสสร เดชสุวรรณ, การให้บริการข้อมูลข่าวสารผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่กับการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับบริการ พบว่า องค์กรข่าวที่ให้บริการข่าวสารผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่เพื่อเพิ่มช่องทางในการสื่อสารไปยังผู้รับและช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ของความทันสมัยให้กับองค์กร ซึ่งเกณฑ์ในการคัดเลือกข่าวจะพิจารณาในเรื่องของความเร็วของเหตุการณ์ เป็นประเด็นที่น่าสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อผู้รับสาร
- สุธาสิณี นีรัตติมานนท์, การคัดเลือกและนำเสนอข่าวสั้นผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ พบว่า เกณฑ์ในการคัดเลือกข่าวสั้นผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่จะพิจารณาตามคุณค่าข่าว มีผลกระทบและความสำคัญหรือความเด่น ทันต่อเหตุการณ์ และเน้นการนำเสนอข่าวประเภทการเมืองด้วยภาษาเรียบง่าย กระชับรัดกุมชัดเจน

2. การบรรณาธิกรณและตรวจแก้ไขต้นฉบับ

การบรรณาธิกรณและตรวจแก้ไขต้นฉบับของบุคลากรและนักวิชาชีพสื่อมวลชนอย่างบรรณาธิกรณและกองบรรณาธิกรณหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับกรคัดเลือกสาร ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะกรทำงาน กรปฏิบัติหน้าที่ในการคัดเลือกข่าวสารและตรวจแก้ไขเพื่อนำเสนอ และปัจจัยที่มีผลต่อการบรรณาธิกรณของสำนักพิมพ์ ทั้งที่เป็นสื่อนิตยสารและหนังสือเล่ม มี 2 ชั้นคือ

2537

- สุทธิพิทย์ โมราลาาย, ลีลาการเขียนเชิงวารสารศาสตร์ : ศึกษาจากการบรรณาธิกรณของบรรณาธิกรณ พบว่า การบรรณาธิกรณนิตยสารจะมีการตรวจสอบข้อเท็จจริง ความถูกต้อง กรใช้ภาษาและสำนวน กรคัดเลือกแก้ไข และความรับผิดชอบในเชิงกฎหมายหรือจริยธรรม ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อลีลาการเขียนเชิงวารสารศาสตร์ของบรรณาธิกรณคือกลุ่มผู้อ่าน นโยบายของนิตยสาร โฆษณา และเนื้อที่ในการนำเสนอ

2539

- กิตติพงษ์ พงศ์พัฒนาวุฒิ, กรศึกษาสภาพและกระบวนการควบคุมประตุข่าวสารของสำนักพิมพ์หนังสือเล่มในประเทศไทย พบว่า กรคัดเลือกต้นฉบับหนังสือเล่มของสำนักพิมพ์จะพิจารณาตามนโยบายของสำนักพิมพ์ ความต้องการของผู้อ่าน ความสนใจของบรรณาธิกรณ และเปรียบเทียบกับสำนักพิมพ์อื่นๆ

3. คุณสมบัติทางวิชาชีพ ความคาดหวังและความพึงพอใจในการทำงาน

คุณสมบัติทางวิชาชีพ ความคาดหวังและความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรและนักวิชาชีพสื่อมวลชนเป็นการศึกษาคุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่ควรเป็นของผู้ปฏิบัติหน้าที่ ความคาดหวังและความพึงพอใจในการทำงาน เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามหลักจริยธรรมวิชาชีพ ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับความสอดคล้องของคุณลักษณะที่เป็นจริงกับคุณลักษณะทางวิชาชีพ การปรับตัว และการทำงาน รวมทั้งปัจจัยส่วนบุคคล มี 6 ชั้นคือ

2537

- ปัทมน สีนานูเคราะห์, คุณลักษณะที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่คาดหวังของนักข่าวเศรษฐกิจในทัศนะของนักข่าวเองและบรรณาธิการข่าว พบว่า คุณลักษณะที่เป็นจริงของนักข่าวเศรษฐกิจกับคุณลักษณะที่คาดหวังในทัศนะของบรรณาธิการข่าวและนักข่าวไม่แตกต่างกัน คือ จบปริญญาตรี ตรงต่อเวลา มีความรู้ความสามารถและสำนึกในวิชาชีพ

2538

- นันญา พันธุ์เจริญ, ความคาดหวังและความพึงพอใจในการทำงานของนักข่าวสตรีในองค์กรหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า นักข่าวสตรีจะมีความคาดหวังและความพึงพอใจในการทำงานแตกต่างกันไปตามอายุ สถานภาพสมรส อายุการทำงาน ระดับการศึกษา และประเภทของหนังสือพิมพ์ที่สังกัด

2540

- จรัสศรี นิลรัตน์, การปฏิบัติหน้าที่ของนักข่าวกีฬาหญิงและการยอมรับของเพื่อนร่วมงานชายแหล่งข่าวและผู้บริหารข่าว พบว่า นักข่าวหญิงมีความพึงพอใจในการทำงานข่าวกีฬาและภาคภูมิใจในอาชีพ โดยได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหาร และแหล่งข่าวไม่ต่างจากนักข่าวชาย สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและเจาะประเด็นที่น่าสนใจได้ดี

2542

- วิธนา แก้วประดับ, การขยายขอบเขตงานของผู้สื่อข่าวสตรีในวิชาชีพวารสารศาสตร์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการขยายขอบเขตงานข่าวของผู้สื่อข่าวสตรีคือ ความเป็นสตรีและบุคลิกภาพที่สามารถเข้าถึงแหล่งข่าวได้ง่าย ศักยภาพและความสามารถในการรับผิดชอบงาน นโยบายองค์กรที่ให้ความเท่าเทียมและการช่วยเหลือในด้านการทำงาน ข้อจำกัดในด้านครอบครัวและลักษณะอาชีพที่ต้องมีความคล่องตัว ไม่มีเวลาเป็นของตัวเอง

2544

- รวิพิมพ์ กิ่งวัฒนานันท์, การพัฒนาทางวิชาชีพกับบทบาทรายงานข่าวของนักข่าวหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจ พบว่า นักข่าวเศรษฐกิจส่วนใหญ่ตัดสินใจเข้าสู่วิชาชีพเนื่องจากเป็นอาชีพที่มีประโยชน์ต่อสังคม การคัดเลือกและนำเสนอข่าวเน้นสิทธิการรับรู้และมีผลกระทบต่อสังคมมากกว่าสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่ตกเป็นข่าว มีการฝึกอบรมทั้งจากองค์กรหนังสือพิมพ์และองค์กรวิชาชีพ

2545

- พิมพ์มาส รัตนวัฒน์วรรณ, การปรับตัวของนักข่าวกรณีการขยายธุรกิจข้ามสื่อในกลุ่มเดอะเนชั่น พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักข่าวข้ามสื่อและหลายสื่อคือ มีความสามารถในการปรับตัว เรียนรู้และฝึกฝนตนเองตลอดเวลา สามารถเลือกใช้ข้อมูลข่าวสารตามความเหมาะสมของสื่อ รู้จักแบ่งเวลาและจัดลำดับความสำคัญในการทำงานได้ รวมทั้งมีความชำนาญในการทำข่าว

4. แรงจูงใจทางจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ความรับผิดชอบและอุดมการณ์ทางวิชาชีพ

แรงจูงใจทางจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ความรับผิดชอบและอุดมการณ์ทางวิชาชีพของบุคลากรและนักวิชาชีพสื่อมวลชน ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก จิตสำนึก และอุดมการณ์ของบุคคลต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพ ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับการตัดสินใจเชิงจริยธรรมวิชาชีพ หน้าที่และความรับผิดชอบ จรรยาบรรณวิชาชีพ และอุดมการณ์วิชาชีพ มี 8 ชั้นคือ

2539

- อรรถวุฒิ จันทน์บุษราคัม, ความตรงเชิงโครงสร้างและความสามารถในการทำนาย ของแบบทดสอบวัดระดับแรงจูงใจทางจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน พบว่า แบบทดสอบมีแบบแผนแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการตัดสินใจทางจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนไทยส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับแบบแผนที่ได้จากงานวิจัยของต่างชาติ และความสามารถในการทำนายของปัจจัยที่ได้จากการจัดกลุ่มข้อความที่เป็นตัวแทนของตัวแปรทางจริยธรรมในวิชาชีพของสื่อมวลชนนั้น มีเพียงบางปัจจัยที่สามารถทำนายการตัดสินใจทางจริยธรรมของนักวิชาชีพไทยได้ในบางเรื่องเท่านั้น
- รัตนภรณ์ ศรีอำพันธ์, ความเห็นเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้สื่อข่าวสายการเมือง : ศึกษาเปรียบเทียบสื่อหนังสือพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียงและสื่อโทรทัศน์ พบว่า

ความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวสายการเมืองในสื่อแต่ละประเภทเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบคล้ายคลึงกันคือ ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ นโยบายหรือวัฒนธรรมองค์กร และรูปแบบการนำเสนอข่าวในสื่อแต่ละประเภท โดยทำหน้าที่เป็นสื่อกลางและเวทีอภิปรายความคิดเห็นที่หลากหลายตามหลักประชาธิปไตย

2541

- จินตนา ตันสุวรรณนนท์, ปัจจัยที่มีผลต่อการรับผิดชอบต่อทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในมุมมองของนักหนังสือพิมพ์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการรับผิดชอบต่อทางจริยธรรมคือ ความคลุมเครือของปัญหาทางด้านจริยธรรมเนื่องจากไม่มีบรรทัดฐานที่ชัดเจนในการตัดสินใจ ข้อจำกัดทางด้านเวลาในการดำเนินงาน การตรวจสอบควบคุมตนเองในแวดวงวิชาชีพที่ไม่มีอำนาจและมาตรการลงโทษที่เด็ดขาด ความต้องการและความสนใจของผู้อ่าน และตัวนักหนังสือพิมพ์เองที่ไม่มีความรับผิดชอบและจรรยาบรรณวิชาชีพ
- วิโรจน์ ศรีหิรัญ, จิตสำนึกทางวารสารศาสตร์และการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของช่างภาพหนังสือพิมพ์ พบว่า การตัดสินใจเชิงจริยธรรมของช่างภาพหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จะตัดสินใจถ่ายภาพในทุกประเด็นที่หมิ่นเหม่ต่อจริยธรรมด้วยการยึดถือค่านิยมผูกพันกับหน้าที่ หลักการพูดความจริง เลือกรักดีต่อประชาชนหรือผู้อ่าน ประเมินหลักคุณค่าข่าวเป็นสำคัญ และใช้หลักจริยธรรมค่อนข้างน้อย โดยช่างภาพที่มีการศึกษาสูงและมีความผูกพันกับศาสนาจะเลือกรักดีกับผู้ตกเป็นข่าวหรือเหยื่อ ซึ่งเป็นการตัดสินใจโดยยึดหลักทางจริยธรรมในการถ่ายภาพเป็นสำคัญ

2542

- อภิชาติ ศักดิ์เศรษฐ์, ปัจจัยในการเสนอข่าวสารพัดพลาด และการยอมรับของหนังสือพิมพ์ พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิดพลาดในการนำเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์คือ ความรู้ ความชำนาญในการปฏิบัติงาน และมาตรฐานวิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์ การให้ข้อมูลของแหล่งข่าว เงื่อนไขทางด้านเวลา และนโยบายของหนังสือพิมพ์ โดยหนังสือพิมพ์จะยอมรับผิดเมื่อเกิดการโต้แย้งและจะลงข่าวแก้ไข ประกาศชี้แจง หรือล้อมกรอบขอรภัย ซึ่งเงื่อนไขในการยอมรับของหนังสือพิมพ์จะขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของนักหนังสือพิมพ์ ข้อเท็จจริงของข้อมูล ผลกระทบที่เกิดขึ้น และข้อบังคับทางกฎหมาย

2543

- รักชนก สมศักดิ์, วัฒนธรรมการทำข่าว เปรียบเทียบระหว่างนักข่าวรุ่นใหม่ รุ่นกลาง และรุ่นอาวุโส พบว่า นักข่าวรุ่นอาวุโสมีวัฒนธรรมการทำข่าวที่เคร่งครัดในหลักจริยธรรมและ

อุดมการณ์วิชาชีพที่ว่า "ชื่อไม่ขาย ขอไม่ให้" มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่มากกว่า นักข่าวรุ่นกลางและรุ่นใหม่

2544

- นवलวรรณ ดาระสวัสดิ์, การปรับเปลี่ยนอุดมการณ์วารสารศาสตร์ของไทย พบว่า นักวารสารศาสตร์ไทยมีการรับอุดมการณ์ทางวิชาชีพจากตะวันตกและปรับเปลี่ยนรายละเอียดให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในแต่ละช่วง โดยอุดมการณ์ที่ถูกนำมาอ้างอิงในวาทกรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันคือ เสรีภาพของหนังสือพิมพ์และความรับผิดชอบต่อสังคม ส่วนอุดมการณ์ด้านความถูกต้อง ความจริง ความเป็นกลาง ความยุติธรรม และวิชาชีพนิยมจะนำมาใช้เป็นกรอบในการทำงาน
- ชัยกฤษณ์ ศรีปักษา, วัฒนธรรมองค์การกับการถ่ายทอด และความตระหนักในจริยธรรมแห่งวิชาชีพในองค์กรหนังสือพิมพ์ พบว่า นักหนังสือพิมพ์มีการตัดสินใจเชิงจริยธรรมโดยยึดหลักความคิดเห็นร่วมของกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกอยู่หรือยึดหลักผลประโยชน์ของกลุ่มและองค์กรที่ตนสังกัดอยู่เป็นสำคัญ โดยวัฒนธรรมองค์การที่สังกัดจะมีผลต่อความตระหนักในจริยธรรมวิชาชีพและรูปแบบการถ่ายทอดจริยธรรมในวิชาชีพหนังสือพิมพ์

5. ความรู้ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องและการกำกับดูแลตนเอง

ความรู้ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องและการกำกับดูแลตนเองของบุคลากรและนักวิชาชีพสื่อมวลชน ซึ่งเป็นการศึกษาพื้นฐานความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงานทางวิชาชีพ ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการกำกับดูแลตนเอง มี 2 ชั้นคือ

2545

- วชิราภรณ์ พรหมชินวงศ์, ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิการรับรู้ข้อมูลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ของนักข่าวหนังสือพิมพ์ พบว่า นักหนังสือพิมพ์มีความรู้เกี่ยวกับพ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารฯ พอสมควร โดยมองว่าพ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารฯ มีประโยชน์ต่อวิชาชีพและประชาชน เป็นเครื่องมือหนึ่งในการเปิดโอกาสให้ได้รับข้อมูลข่าวสารทางราชการที่ถูกต้องมากขึ้น แต่ก็มีความล่าช้าในการเปิดเผยข้อมูล ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ใช้ข้อมูลเบื้องต้นและครบถ้วนตามที่นักข่าวต้องการ ทำให้นักข่าวนิยมใช้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้วยวิธีการเดิมมากกว่าการใช้สิทธิรับรองข้อมูลทางกฎหมาย

2547

- นฤมล วีระวงศ์ชัย, ความรู้และความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ต่อการกำกับดูแลตนเองในวิชาชีพภายใต้สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พบว่า ระดับความรู้ของนักหนังสือพิมพ์ต่อการกำกับดูแลตนเองในวิชาชีพภายใต้สภาการหนังสือพิมพ์ขึ้นอยู่กับอายุการทำงาน ระดับการศึกษา ประเภทของหนังสือพิมพ์ที่สังกัด สถานที่การทำงาน และปัจจัยทางวิชาชีพ โดยนักหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการกำกับดูแลตนเองในเรื่องการปฏิบัติหน้าที่และการมีสำนึกในจรรยาบรรณวิชาชีพไปในทิศทางบวก

6. ความสัมพันธ์ระหว่างนักข่าวและแหล่งข่าว คุณสมบัติของแหล่งข่าว

ความสัมพันธ์ระหว่างนักข่าวและแหล่งข่าว รวมทั้งคุณสมบัติของแหล่งข่าว เป็นการศึกษา ลักษณะการทำงานของนักวิชาชีพสื่อมวลชนและการมีปฏิสัมพันธ์กับแหล่งข่าว ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ของนักวิชาชีพที่มีต่อแหล่งข่าว ความสัมพันธ์ระหว่างนักวิชาชีพกับแหล่งข่าว และคุณสมบัติของแหล่งข่าว มี 6 ชั้นคือ

2539

- วิไลลักษณ์ แสงสุขเจริญ, การศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้คติการหน้าที่ของหนังสือพิมพ์และสัมพันธ์ภาพที่มีต่อกันระหว่างนักการเมืองกับนักข่าว พบว่า นักการเมืองในฐานะแหล่งข่าวมองสื่อมวลชนเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดข่าวสารจากรัฐบาลไปยังประชาชน และหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่มีเสรีภาพแต่ขาดความรับผิดชอบ มีการรับรู้ภาพลักษณ์นักข่าวสายการเมืองเป็นไปในเชิงบวกมากกว่าลบ ขณะที่นักข่าวสายการเมืองในฐานะสื่อมวลชนมองว่าสื่อมวลชนมีหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและฝ่ายค้าน คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และต้องมีเสรีภาพในการนำเสนอเนื้อหาเพื่อถ่วงดุลอำนาจ มีการรับรู้ภาพลักษณ์ของนักการเมืองเป็นไปในเชิงลบมากกว่าบวก
- รสวรรณ สุขศรีเลิศวิชัย, การทำงานร่วมกันของนักข่าวและนักประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤติของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ พบว่า นักข่าวและนักประชาสัมพันธ์มองว่าการทำงานร่วมกันเป็นเรื่องปกติและเกิดประโยชน์กันทั้งสองฝ่าย โดยนักประชาสัมพันธ์จะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างนักข่าวกับแหล่งข่าวที่เป็นลูกค้าของบริษัทประชาสัมพันธ์ในการเข้าถึงข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหาของบริษัทพัฒนาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในช่วงภาวะวิกฤติของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

2540

- ดรฤณี คำสุข, สัมพันธภาพระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งในช่วงต้นน้ำผึ้งพระจันทร์ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลชุดใหม่ที่มาจากการเลือกตั้งในช่วง 45 วันแรกของการทำงานนั้นจะมีสัมพันธภาพที่ดี โดยหนังสือพิมพ์จะแสดงความคิดเห็นในแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาลและนายกรัฐมนตรี ให้การสนับสนุนและโอกาสในการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์หรือโจมตีรัฐบาล
- ชมพภา ฦ สงขลา, จินตภาพและสัมพันธภาพระหว่างนักข่าวกับนักประชาสัมพันธ์ในฐานะแหล่งข่าวในการรายงานข่าวสารด้านเศรษฐกิจ พบว่า นักข่าวเศรษฐกิจและนักประชาสัมพันธ์ต่างรับรู้จินตภาพของกันและกันไปทิศทางที่เป็นลบมากกว่าบวก ทั้งในด้านสถานภาพทางวิชาชีพ คุณสมบัติด้านบุคลิกภาพ และการปฏิบัติงานทางวิชาชีพ ส่วนทางด้านสัมพันธภาพในการรายงานข่าวนั้น ทั้งสองฝ่ายจะทำงานร่วมกันเพื่อให้เข้าถึงแหล่งข่าวและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปยังประชาชน โดยมีอิสระต่อกันและอาจมีเรื่องความสนิทสนมส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้องบ้างในบางครั้ง

2541

- กรรณิการ์ กิจติเวชกุล, ความสมดุลย์ของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสาน พบว่า ความสมดุลย์ในการนำเสนอข่าวการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสานของหนังสือพิมพ์จะแตกต่างกันไปตามสมัยของรัฐบาลคือ ในสมัยของรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ มีการนำเสนอข่าวในทิศทางที่เห็นอกเห็นใจกลุ่มเกษตรกรผู้ชุมนุมมากกว่า และในสมัยของรัฐบาลนายชวน หลีกภัย มีการนำเสนอข่าวในทิศทางลบต่อกลุ่มเกษตรกรผู้ชุมนุมและเป็นบวกต่อรัฐบาลมากกว่า โดยทัศนคติของนักข่าวหนังสือพิมพ์ที่มีต่อแหล่งข่าวไม่มีความสัมพันธ์กับทิศทางการนำเสนอข่าวเชิงบวกและลบของแหล่งข่าวในหนังสือพิมพ์

2544

- ภัทรวรรณ ศรีธนะวิบูลย์, คุณลักษณะของแหล่งข่าวการเมืองที่น่าเชื่อถือและปัจจัยที่ส่งผลต่อการคัดเลือกแหล่งข่าวการเมืองของหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า คุณลักษณะของแหล่งข่าวการเมืองที่น่าเชื่อถือคือ การเป็นผู้มีเหตุผล มีความซื่อสัตย์ บอกความจริง และสามารถถ่ายทอดหรือเป็นผู้ส่งสารทางการเมืองที่ดี โดยไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงโด่งดังหรือมีอำนาจทางการเมือง ซึ่งแหล่งข่าวที่ผู้อ่านให้ความเชื่อถือคือ นักวิชาการ นักวิจัย ข้อมูลทางเอกสาร และข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ

7. กระบวนการตรวจสอบกันเองระหว่างสื่อมวลชน

กระบวนการตรวจสอบกันเองระหว่างสื่อมวลชน เป็นกลไกการตรวจสอบที่ทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนตระหนักถึงความสำคัญของการใช้เสรีภาพที่ไม่ขัดต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะการตรวจสอบกันเอง และปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจในองค์กรตรวจสอบกันเอง มี 3 ชั้นคือ

2539

- อรุณช วาณิชทวีวัฒน์, กระบวนการตรวจสอบกันเองระหว่างหนังสือพิมพ์รายวันในช่วงปี พ.ศ. 2537 ถึง พ.ศ. 2539 พบว่า หนังสือพิมพ์ไม่มีนโยบายการตรวจสอบกันเองที่ชัดเจน แต่จะเป็นการเปิดประเด็นหรือนำเสนอในรูปแบบของข่าว คอลัมน์ประจำ บทความ หรือสื่อบุคคล และจดหมายจากผู้อ่านเกี่ยวกับการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เป็นจริงหรือมีความผิดพลาดของหนังสือพิมพ์บางฉบับที่ทำให้ผู้ตกเป็นข่าวเกิดความเสียหาย และอาจมีการฟ้องร้องกันทางกฎหมายเกิดขึ้น เพื่อให้หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาหรือยุติการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่ถูกต้อง

2542

- กวี อรุณชยันนันทน์, ปัจจัยต่อความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในองค์กรตรวจสอบกันเองของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์และกลุ่มผู้บริโภคสื่อ พบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนในการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อองค์กรการตรวจสอบกันเองคือ ปัจจัยด้านข้อบังคับจริยธรรมที่กำหนดโดยสภาการหนังสือพิมพ์ ปัจจัยในการควบคุมกันเอง ปัจจัยในการส่งเสริมเสรีภาพภายใต้กรอบของศีลธรรม และปัจจัยในการรับเรื่องร้องทุกข์ และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคคือ ปัจจัยในเรื่องระบบอุปถัมภ์ ปัจจัยด้านปัจเจกนิยม ปัจจัยด้านการขาดจิตสำนึกทางจริยธรรม และปัจจัยด้านจริยธรรมที่เป็นเพียงอุดมการณ์ทางวิชาชีพ

2544

- ยุทธนา วงศ์วีระโยธิน, เนื้อหาคอลัมน์วิพากษ์สื่อในมติชนสุดสัปดาห์และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ พบว่า คอลัมน์วิพากษ์สื่อมีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับข่าวคราวความเคลื่อนไหวต่างๆ ของวงการสื่อในลักษณะของการให้ข้อมูลที่นำไปสู่การตั้งข้อสังเกตหรือคำถามให้ผู้อ่านคิดต่อ โดยจะให้ความสนใจกับประเด็นด้านความเคลื่อนไหว การตรวจสอบทางจริยธรรมและจรรยาบรรณในการนำเสนอเนื้อหา การแทรกแซงสื่อ จุฑยีนและท่าทีของสื่อต่อประเด็นสาธารณะ และกรณีข้อพิพาทระหว่างสื่อกับแหล่งข่าว

8. ปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

ปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ เป็นการศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพที่มีลักษณะหมิ่นเหม่หรือขัดต่อหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ตกเป็นข่าว และการนำเสนอเนื้อหาที่ผิดพลาด มี 5 ชิ้นคือ

2539

- ศรียลักษณ์ ศิลป์, ปัญหาทางด้านจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวอาชญากรรม พบว่า ปัญหาที่เกิดจากการนำเสนอข่าวอาชญากรรมของนักหนังสือพิมพ์ คือ การนำเสนอรายละเอียดของผู้ตกเป็นข่าวและภาพข่าวที่เกี่ยวข้องกับคดีทางเพศ โดยเฉพาะคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน การบอกรายละเอียดเบื้องต้นของผู้ตกเป็นข่าวที่อาจทำให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียงหรือเกิดอันตรายในกรณีของพยาน ผู้เห็นเหตุการณ์ได้ และเนื่องจากปัจจัยด้านการแข่งขันและการยอมรับของผู้อ่าน ทำให้นักหนังสือพิมพ์ไม่ตระหนักถึงสิทธิส่วนบุคคลของผู้ตกเป็นข่าวหรืออันตรายที่อาจเกิดขึ้น

2540

- อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี, การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของหนังสือพิมพ์ต่อนักการเมือง ศิลปิน นักแสดง นักธุรกิจ และประชาชนทั่วไป พบว่า หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวที่มีลักษณะละเมิดหรือหมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลแต่ละกลุ่มในประเด็นที่แตกต่างกัน คือ นักการเมืองถูกละเมิดในประเด็นด้านการทำหน้าที่และการคอร์รัปชัน ศิลปินนักแสดงถูกละเมิดในประเด็นด้านพฤติกรรมส่วนตัวและธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเพศ นักธุรกิจถูกละเมิดในประเด็นความขัดแย้งทางธุรกิจและการประกอบธุรกิจที่ไม่เหมาะสม และประชาชนทั่วไปในกลุ่มอาชีพข้าราชการ ทหาร ตำรวจถูกละเมิดในประเด็นด้านพฤติกรรมส่วนตัวและการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ซึ่งกระบวนการแก้ไขปัญหาและวิธีการเยียวยาของผู้ตกเป็นข่าวคือ การดำเนินการทางกฎหมายกับหนังสือพิมพ์ที่นำเสนอและเรียกร้องค่าเสียหายหรือให้ออกมาชี้แจงแก้ไขตามคำสั่งของศาล

2545

- นพวรรณ บุษหมั่น, คดีหมิ่นประมาทกับปัญหาในกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์ พบว่า หนังสือพิมพ์มีการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะที่มีความหมิ่นเหม่กับปัญหาทางจริยธรรมจนทำให้เกิดการฟ้องร้องกันทางกฎหมาย โดยนำเสนอเนื้อหาที่ผิดพลาดไปจาก

ข้อเท็จจริง ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และแสดงความเห็นโดยมิชอบที่ส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของบุคคลสาธารณะ

2550

- รัชดาภรณ์ ศรีทองกุล, บรรทัดฐานและทัศนะผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อสิ่งพิมพ์บันเทิงเกี่ยวกับขอบเขตสิทธิที่จะรู้ของประชาชนกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล พบว่า สื่อสิ่งพิมพ์บันเทิงมีการนำเสนอข่าวในลักษณะที่หมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของดารานักแสดงในประเด็นการเปิดเผยเรื่องราวส่วนตัวต่อสาธารณะ การบุกรุกความเป็นส่วนตัว การใช้ภาพที่ไม่เหมาะสม โดยไม่ตระหนักถึงความยุติธรรมในการนำเสนอข่าว ค่านิยมและประเพณีที่ยอมรับกันในสังคม และการล่วงละเมิดเข้าไปในพื้นที่ส่วนบุคคล ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำเสนอข่าวที่หมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลคือ กระแสความสนใจของประชาชนและผลกำไรทางธุรกิจของสื่อสิ่งพิมพ์บันเทิง
 - กมลชนก รุจิวัฒน์พงศ์, ปาปาราชชีกับประเด็นจริยธรรมในการนำเสนอภาพแอบถ่ายของบุคคลที่มีชื่อเสียงในสื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า ภาพข่าวแอบถ่ายที่นำเสนอในนิตยสารบันเทิงส่วนใหญ่เป็นภาพชุด เน้นถ่ายบุคคลสาธารณะอย่างดารานักแสดงขณะทำกิจธุระทั่วไปในอิริยาบถส่วนตัวและในสถานที่สาธารณะควบคู่ไปกับการนำเสนอเนื้อหาที่มักเป็นเรื่องส่วนตัวและใช้ภาษาส่อเสียดเกินจริง ซึ่งการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของภาพแอบถ่ายเป็นการตัดสินใจส่วนบุคคลของช่างภาพที่ได้รับอิทธิพลจากนโยบายองค์กร สถานการณ์ขณะปฏิบัติงาน และจังหวะมุกกล้อง และการตัดสินใจของบรรณาธิการที่ได้รับอิทธิพลจากการพิจารณาคุณภาพของภาพถ่าย แนวทางการนำเสนอภาพและประเด็นข่าว หลักกฎหมายคุ้มครองข่าว และนโยบายองค์กรที่ให้ความสำคัญกับจริยธรรมวิชาชีพค่อนข้างต่ำ
- องค์กรสื่อมวลชน

การศึกษาผู้ส่งสารในฐานะองค์กรธุรกิจสื่อมวลชน ซึ่งมีการบริหารจัดการและจัดองค์กรที่มีลักษณะการดำเนินการแบบธุรกิจเอกชนที่ต้องอาศัยการลงทุน รายได้ และคำนึงถึงผลกำไรทางธุรกิจ รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดขององค์กร จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การผลิตและการบริหารงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทำให้ประเด็นที่ศึกษาขององค์กรสื่อมวลชนจากวิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศเป็นการศึกษาในด้านการบริหาร การผลิตสื่อ และการปรับตัวด้วยประเด็นดังต่อไปนี้

1. วัฒนธรรมองค์กรและการบริหารจัดการ

วัฒนธรรมองค์กรและการบริหารจัดการเป็นลักษณะการดำเนินงานภายในองค์กรธุรกิจ สื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดรูปแบบองค์กร การบริหารจัดการ และการสื่อสารภายในองค์กร ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับนโยบายองค์กร ลักษณะการบริหารงาน การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การบริหาร และปัจจัยที่มีผลการดำเนินการขององค์กร มี 14 ชิ้นคือ

2539

- ยุวดี มณีกุล, วัฒนธรรมองค์กรสื่อสิ่งพิมพ์กับขีดความสามารถในการขยายธุรกิจข้ามสื่อของบริษัทเนชั่น พับลิชซิงกรุ๊ป จำกัด (มหาชน) พบว่า องค์กรกลุ่มเนชั่นมีวิธีการทำงานในเชิงรุกและก้าวร้าวในการนำเสนอข่าวสาร การมีผู้บริหารแยกส่วนกันระหว่างด้านการบริหารและด้านการสื่อสารมวลชน เน้นการสร้างบุคลากรรุ่นใหม่ ๆ และนำเสนอภาพลักษณ์การเป็นสื่อที่มีคุณภาพ ทำให้การขยายธุรกิจข้ามสื่อแบบครบวงจรของเนชั่นเป็นการเติบโตแบบผสมผสานระหว่างการขยายแบบรวมตัวทั้งแนวตั้ง-แนวนอนและแบบกระจายตัวที่ควบคุมการผลิตตั้งแต่แรกเริ่มไปจนนำเสนอ รวมทั้งไปยังธุรกิจอื่นๆ ด้วย
- ภัทรนันท์ ชัยพงศ์เกษม, พัฒนาการและแนวโน้มของอุตสาหกรรมนิตยสาร : ศึกษาเฉพาะกรณี บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชซิง จำกัด (มหาชน) พบว่า พัฒนาการของบริษัทอมรินทร์มาจากปัจจัยภายในองค์กรโดยเฉพาะด้านนโยบายของผู้บริหารและจากปัจจัยภายนอกในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่ช่วยสนับสนุนให้การดำเนินงานขององค์กรเติบโต สามารถขยายการลงทุนและการผลิตนิตยสารได้เพิ่มขึ้น แสวงหาโอกาสและความร่วมมือจากองค์กรอื่นๆ ในการขยายธุรกิจ รวมทั้งการพัฒนารูปแบบและเนื้อหาของนิตยสารให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

2540

- ประไพ ไกรษรโกวิทย์, การปรับตัวของหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์เพื่อการแข่งขันในสังคมข่าวสาร พบว่า องค์กรหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์มีการปรับโครงสร้างบางส่วนขององค์กรในช่วงภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจโดยการยกเลิกธุรกิจที่ไม่ทำผลกำไรและลดสายงานบางอย่างที่มีค่าใช้จ่ายสูง มีการชะลอตัวในเรื่องการจัดระเบียบห้องข่าวใหม่ของกองบรรณาธิการให้รองรับเทคโนโลยีการจัดหน้าด้วยคอมพิวเตอร์ รวมทั้งมีการปรับเปลี่ยนในเรื่องของโครงสร้าง รูปแบบ และการจัดหน้าของหนังสือพิมพ์ให้ดึงดูดใจผู้อ่าน
- วีระภัทร์ จิรัฐิติชีพ, กลยุทธ์การจัดการนิตยสารธุรกิจรายเดือน และความพึงพอใจของผู้รับสารในภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ พบว่า องค์กรผู้ผลิตนิตยสารธุรกิจมีการปรับเปลี่ยน

นโยบายในช่วงภาวะวิกฤตเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการประหยัดทั้งด้านค่าใช้จ่ายและพนักงาน มีการปรับลดต้นทุนการผลิตด้วยการลดจำนวนหน้างานนิตยสาร เน้นการนำเสนอเนื้อหาที่เจาะลึกมากขึ้น ใช้กลยุทธ์การตลาดในการรักษาสฐานลูกค้าเดิมและเพิ่มลูกค้าใหม่

- จักรกฤษ เพิ่มพูล, การเป็นเจ้าของข้ามสื่อและผลกระทบ : วิเคราะห์จากกลุ่มเดอะเนชั่น พบว่า การข้ามสื่อของกลุ่มเดอะเนชั่นมีปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่ช่วยสนับสนุนการทำธุรกิจข้ามสื่อ โดยการใช้นักข่าวและบุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานด้านสื่อหนังสือพิมพ์มาปรับใช้กับสื่อวิทยุและโทรทัศน์ซึ่งสะท้อนความเป็นเนชั่น ช่วยให้ผู้บริหารมีโอกาสเลือกรับสารจากสื่อต่างๆ เพิ่มขึ้นและตรงกับความต้องการ
- เดช สุวรรณท์, การสื่อสารระหว่างนักข่าวกับผู้บริหารข่าวและความพึงพอใจในการทำงาน : ศึกษากรณีกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ พบว่า รูปแบบการสื่อสารโดยทั่วไปในกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ระหว่างนักข่าวกับผู้บริหารข่าวมีลักษณะไม่เป็นทางการ โดยเป็นเครื่องมือช่วยในการบริหารข่าวให้การทำงานมีสันทสนมคุ่นเคยจนเกิดความไว้วางใจ สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระดมความคิด และกำหนดประเด็นข่าวร่วมกัน ช่วยกันแก้ไขปัญหาในการทำงาน แต่ในกรณีที่เกิดความขัดแย้งขึ้นในกองบรรณาธิการจะให้ผู้บริหารข่าวเป็นผู้พิจารณาตัดสินใจ
- บุญมี ดนตรีเสนาะ, กลยุทธ์การบริหารงานบุคคล และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรหนังสือพิมพ์ในยุคเศรษฐกิจตกต่ำ พ.ศ. 2540 พบว่า องค์กรหนังสือพิมพ์ในยุคเศรษฐกิจตกต่ำมีการปรับเปลี่ยนนโยบายการบริหารงานบุคคลแตกต่างกันคือ แบบบริษัทมหาชนใช้นโยบายประหยัดและดำเนินการทุกรูปแบบให้ธุรกิจอยู่รอดโดยจะใช้การ Lay off พนักงานเฉพาะกรณีที่ประสบปัญหาจริงๆ แบบบริษัทใช้นโยบายความเป็นพี่น้อง รักษาคนดีไว้ และไม่มียุทธศาสตร์เอาคนออกยกเว้นการปฏิบัติงานที่ผิดพลาดอย่างรุนแรง และแบบกิจการครอบครัวใช้นโยบายยึดหลักความอาวุโส ให้ผลตอบแทนปานกลาง และปรับปรุงสวัสดิการพนักงาน

2541

- กัลยาณิน อินทพันธุ์, นโยบาย กลยุทธ์การดำเนินงาน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขยายตัวของธุรกิจสิ่งพิมพ์ในเครือ "มติชน" พบว่า นโยบายและกลยุทธ์การดำเนินการที่องค์กรมติชนใช้เป็นทฤษฎีการบริหารงานแบบดั้งเดิมที่นโยบายเป็นภารกิจของผู้บริหารระดับสูงเท่านั้น การขยายตัวของธุรกิจสิ่งพิมพ์เป็นแบบรวมตัวในแนวราบเพื่อขยายฐานของกลุ่มเป้าหมายที่มีการดำเนินงานแบบเครือข่าย ซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขยายตัวคือ ผู้บริหาร ทูม บุคลากร บริบททางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

2542

- กนกวรรณ นະนะกร, การวิเคราะห์องค์กร รูปแบบ และการนำเสนอเนื้อหาของนิตยสารสกุลไทย พบว่า องค์กรนิตยสารสกุลไทยมีลักษณะการดำเนินธุรกิจเป็นธุรกิจขนาดเล็กและแบบครอบครัว มีจำนวนบุคลากรไม่มากนัก ทำให้การดำเนินธุรกิจมีความคล่องตัว โดยมีจุดยืนและแนวทางในการจัดทำนิตยสารที่เน้นนวนิยายเป็นหลัก ซึ่งนวนิยายที่นำเสนอเป็นของนักเขียนที่มีคุณภาพและได้รับการยอมรับจากผู้อ่านอย่างต่อเนื่อง หรือได้รับรางวัลจากองค์กรต่างๆ มีการพัฒนาคุณภาพเนื้อหาและระบบการผลิตที่ดี ซึ่งรายได้หลักมาจากโฆษณา ทำให้การกำหนดราคาจำหน่ายนิตยสารไม่สูงมากนัก
- ไชยยง รัตนอังกูร, ผลกระทบวิกฤตการณ์เศรษฐกิจต่อธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์ กลุ่มแมนเนเจอร์ มีเดีย กรุ๊ป พบว่า องค์กรกลุ่มแมนเนเจอร์มีการปรับตัวในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจด้วยการลดต้นทุนและขนาดขององค์กรลงพร้อมกับปิดกิจการทั้งในประเทศและต่างประเทศ เหลือเพียงสื่อหลักอย่างหนังสือพิมพ์และนิตยสาร โดยปัจจัยที่ทำให้องค์กรต้องปรับตัวคือ ทุนประกอบการและสภาพคล่องทางการเงิน ลักษณะองค์กรและผู้บริหาร โฆษณา และภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ

2543

- สุรัชัย พงเพ็ญ, วัฒนธรรมในองค์กรของหนังสือพิมพ์บ้านเมืองกับพัฒนาการและการปรับตัวในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ พบว่า องค์กรหนังสือพิมพ์บ้านเมืองมีวัฒนธรรมองค์กรและการบริหารงานแบบครอบครัว ยึดหลักการทำหนังสือพิมพ์แบบอนุรักษ์นิยม โดยลักษณะการปรับตัวในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจคือ การปรับลดจำนวนหน้าหนังสือพิมพ์ การลดเบี้ยเลี้ยงและค่าทำงานล่วงเวลาของพนักงานในกองบรรณาธิการและฝ่ายผลิต การปรับเนื้อหาที่ผู้อ่านให้ความเชื่อถือ เพิ่มหน้าโฆษณาย่อย งดเว้นการสั่งซื้ออุปกรณ์การผลิตที่ทันสมัย และการใช้นโยบายประหยัด
- สร้อยนภา สงฆ์โนนเหล็ก, การปรับเปลี่ยนของนิตยสาร GM และ BOSS ในช่วงวิกฤตทางเศรษฐกิจ พบว่า องค์กรนิตยสารมีการปรับเปลี่ยนนโยบายในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจโดยการนำหลักการบริหาร การจัดการ การวางแผนการตลาดมาผสมผสานกัน รวมทั้งมีการปรับเปลี่ยนทิศทางของเนื้อหาในนิตยสารให้สอดคล้องกับภาวะการณ์และความต้องการของผู้อ่าน ให้ส่วนลดกับบริษัทโฆษณาและมีการส่งเสริมการขายให้กับผู้อ่านด้วยการแถมสินค้าที่เกี่ยวข้องกับนิตยสาร

2545

- นิธินา ศรีประเสริฐ, ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำนิตยสารที่เกิดขึ้นใหม่ในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ พบว่า นิตยสารเกิดขึ้นใหม่ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจมีการจัดการองค์กรที่มีความเหมาะสมและยืดหยุ่นต่อภาวะเศรษฐกิจ บุคลากรมีทักษะและประสบการณ์ในการจัดทำนิตยสารในรูปแบบที่ตรงกับความต้องการของตนเองและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด การแสวงหาเงินทุนด้วยแนวทางใหม่ๆ ในการระดมทุนและการจัดการทางการเงินที่ดี การวางแนวทางของนิตยสารที่ชัดเจนตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายด้วยการสร้างรูปแบบและเนื้อหาที่แตกต่างโดดเด่นจากฉบับอื่นๆ ในท้องตลาด และการส่งเสริมการตลาดอย่างมีความคิดสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มยอดขายและรายได้จากโฆษณา

2548

- ฝ่าย เจริญสุข, การปรับตัวของธุรกิจสำนักพิมพ์กับการสืบทอดกิจการของครอบครัว พบว่า องค์กรธุรกิจสำนักพิมพ์มีรูปแบบการจัดการแบบกิจการครอบครัวซึ่งรวมศูนย์ที่เจ้าของกิจการ ขยายธุรกิจด้วยการจัดตั้งสำนักพิมพ์ เพิ่มประเภทหรือหมวดหมู่สินค้า และหน่วยจัดจำหน่าย โดยปัจจัยที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนองค์กรสำนักพิมพ์แบบกิจการครอบครัวคือ บุคลิกลักษณะของผู้ก่อตั้ง การเข้ามาสืบทอดกิจการของทายาทรุ่นต่อมา การปรับเปลี่ยนรูปแบบการจ้ดกา และสถานภาพทางธุรกิจ

2. กลยุทธ์การผลิตและจัดจำหน่าย

กลยุทธ์การผลิตและจัดจำหน่ายเป็นรูปแบบการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อขององค์กร ซึ่งต้องคำนึงถึงกลุ่มตลาดเป้าหมาย ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับกลยุทธ์การผลิตสื่อขององค์กร การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ลักษณะเฉพาะของสื่อหรือจุดขาย และปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตและจัดจำหน่าย มี 20 ชั้นคือ

2537

- โสมนัส สุจริตกุล, การศึกษากลยุทธ์การผลิตนิตยสารสำหรับเด็ก (พ.ศ.2528 - 2535) พบว่า ปัจจัยที่ทำให้นิตยสารสำหรับเด็กอยู่รอดและประสบความสำเร็จ คือ การมีช่องทางการจัดจำหน่ายและระบบการส่งเสริมการตลาดที่ดีและมีประสิทธิภาพ การมีทุนเพียงพอ การนำเสนอเนื้อหาที่เหมาะสมกับวัยและตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย การมีจุดขายที่โดดเด่นและดึงดูดใจ และการเป็นกลุ่มบริษัทสิ่งพิมพ์ขนาดใหญ่ที่มีนิตยสารหลายชื่อฉบับ อาจมีโรงพิมพ์และสายส่งสินค้าเป็นของตนเอง

2539

- ภวิกา ขันทเขตต์, การส่งเสริมการขายและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการซื้อหนังสือพิมพ์แนวธุรกิจเศรษฐกิจ พบว่า กิจกรรมการส่งเสริมการขายที่หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจใช้ในการสร้างภาพลักษณ์และพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายอย่างได้ผลในด้านยอดจำหน่าย คือ การจัดอบรม สัมมนา และอภิปรายในหัวข้อทางเศรษฐกิจให้กับกลุ่มผู้อ่าน ส่วนหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจใช้การแจกสิ่งพิมพ์ฉบับพิเศษเช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์คู่แข่งเศรษฐกิจ และหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายสัปดาห์ใช้การให้ส่วนลดราคาเมื่อสมัครเป็นสมาชิก
- ประพนธ์ ณ บางช้าง, ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเติบโตของหนังสือพิมพ์กีฬารายวัน พบว่า องค์กรผู้ผลิตหนังสือพิมพ์กีฬารายวันมีการปรับโครงสร้างต่างๆ ขององค์กรให้เหมาะสมกับการขยายธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์ โดยใช้ปัจจัยการผลิตร่วมกับนิตยสารกีฬาที่มีอยู่ก่อนหน้า และขยายการผลิตหนังสือพิมพ์กีฬารายวันที่น่าเสนอเนื้อหากีฬาเฉพาะด้านที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้อ่านเป้าหมาย ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการเติบโตของหนังสือพิมพ์กีฬารายวันคือ ทุนประกอบการ วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ความชำนาญของบุคลากร เนื้อหาที่ตรงกับความต้องการของผู้อ่าน และกลุ่มผู้อ่านเป้าหมาย
- ชุติมา ชุ้นเจริญ, การวิเคราะห์นโยบาย เนื้อหา และผู้อ่าน ของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ฉบับแยกส่วน "จุดประกาย" พบว่า หนังสือพิมพ์มีนโยบายในการออกฉบับแยกส่วน "จุดประกาย" เพื่อเพิ่มสีสันและความหลากหลาย ตอบสนองความต้องการของผู้อ่านที่เป็นสมาชิก ขยายฐานกลุ่มผู้อ่าน และเสริมสร้างภาพลักษณ์ขององค์กร โดยนำเสนอประเด็นหรือเรื่องราวต่างๆ ด้วยมุมมองใหม่และน่าสนใจ
- นฤพนธ์ เอื้อธนวันต์, นิตยสารแนวท่องเที่ยว : ศึกษาองค์กร เนื้อหา และผู้รับสาร พบว่า นิตยสารแนวท่องเที่ยวที่เป็นของรัฐบาลจัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยรายได้หลักในการจัดทำนิตยสารจากรัฐบาล ทำให้ไม่ต้องจำกัดกลุ่มผู้อ่านเป้าหมายหรือค่านึงถึงผลกำไร ทั้งยังเป็นนิตยสารแนวท่องเที่ยวฉบับแรกๆ ของประเทศจึงได้รับความเชื่อถือจากประชาชน ส่วนนิตยสารที่เป็นของเอกชนจะนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลายและตรงกับความต้องการของผู้อ่านกลุ่มเป้าหมาย โดยรายได้หลักของนิตยสารมาจากโฆษณาและยอดจำหน่ายนิตยสาร ทำให้ต้องค่านึงถึงตลาดกลุ่มเป้าหมายและคู่แข่ง
- กฤติกา นพรัตน์, การวิเคราะห์ความต้องการของผู้อ่าน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขยายตัวของนิตยสาร "ทางเพศ" : ศึกษาเฉพาะเพน্থเฮาส์ เฟซ แมกซ์ พบว่า นิตยสารเพน্থเฮาส์มีกระบวนการผลิตที่รวดเร็ว กระจายอำนาจให้แต่ละฝ่ายรับผิดชอบกันเอง ใช้นางแบบและดาราที่มีชื่อเสียงทั้งไทยและต่างประเทศ นิตยสารเฟซมีการบริหารแบบร่วม

ศูนย์ทุกอย่างขึ้นตรงกับเจ้าของที่เป็นบรรณาธิการ ทำให้กระบวนการผลิตล่าช้า เน้นการนำเสนออัลบั้มภาพรวมนางแบบ นางงาม และดารามีชื่อเสียงในแนวกิ่งเปลือยกับศิลป์ ส่วนนิตยสารแมกซ์มีการบริหารแบบกระจายอำนาจให้แต่ละฝ่ายรับผิดชอบกันเองโดยต้องขึ้นต้นกับเจ้าของ เน้นการนำเสนออัลบั้มภาพรวมนางแบบ นางงาม และดารามีชื่อเสียงในลักษณะของการเป็น sex appeal โดยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขยายตัวของนิตยสารทางเพศคือ การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม วัฒนธรรมจากตะวันตก และความต้องการของผู้อ่านในการใช้สื่อ นิตยสารทางเพศ

2540

- ปัญญา ไกรทัศน์, โครงสร้าง บทบาทในด้านการข่าวและธุรกิจของศูนย์ข่าวภูมิภาค พบว่า ศูนย์ข่าวภูมิภาคของหนังสือพิมพ์มีโครงสร้างและนโยบายสอดคล้องกับส่วนกลางด้วยแนวนโยบายการกระจายอำนาจและข้อมูลข่าวสารไปทั่วภูมิภาคของประเทศไทย เพื่อเพิ่มยอดขายและขยายกลุ่มเป้าหมายไปยังพื้นที่ต่างๆ โดยเน้นการเจาะข่าวเชิงลึกด้านอาชญากรรม เศรษฐกิจ และการเมือง อาจมีการนำเสนอข่าวสารประชาสัมพันธ์จังหวัดหรือหออกรคำจังหวัดในกรณีที่เกี่ยวข้องกับหัวหน้าศูนย์ข่าวภูมิภาคเป็นการส่วนตัว
- วาลี ชันธุวาร, วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขยายตัวของหนังสือพิมพ์ข่าวสดในช่วงปี พ.ศ. 2533-2538 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการขยายตัวของหนังสือพิมพ์ข่าวสดคือ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารองค์กร การทำงานเป็นทีม การปรับเนื้อหาและรูปแบบของหนังสือพิมพ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้อ่าน การวางแผนนำกลยุทธ์ทางการตลาดมาใช้ในการจัดจำหน่าย การเพิ่มเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย การนำเสนอเนื้อหาที่เจาะลึกกว่าหนังสือพิมพ์คู่แข่ง ผู้อ่านเป้าหมาย และสภาพแวดล้อม
- ศรีลัดดา อุทยารัตน์, นโยบายและกลยุทธ์การนำเสนอปกของนิตยสารการเมืองรายสัปดาห์ พบว่า นโยบายและกลยุทธ์การนำเสนอปกของนิตยสารการเมืองมีการนำเสนอหัวข่าวและภาพปกโดยการสื่อความหมายด้วยภาษาและสัญลักษณ์ เสนอเรื่องราวที่หลากหลายและน่าเชื่อถือ รวมทั้งการออกแบบปกอย่างสร้างสรรค์โดยการผสมผสานเทคโนโลยีสมัยใหม่กับแนวคิดร่วมสมัย

2541

- ไพรยา ดันติวงศ์, กลยุทธ์การแข่งขันของ นสพ.บางกอกโพสต์และเดอะเนชั่น ผ่านการจัดทำนิตยสารแทรก Real Time และ Weekend กับการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับสาร พบว่า กลยุทธ์การผลิตนิตยสารแทรกของหนังสือพิมพ์มีความแตกต่างกันคือ หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์จัดทำขึ้นเพื่อรักษากลุ่มผู้อ่านและส่วนแบ่งการตลาดเดิมไว้

ขณะที่หนังสือพิมพ์เดอะเนชั่นจัดทำขึ้นเพื่อสร้างส่วนแบ่งการตลาดในเชิงรุก ซึ่งแนวทางการจัดทำนิตยสารแทรกของทั้งสองหนังสือพิมพ์เป็นเพียงกลยุทธ์ในการส่งเสริมการขายให้กับหนังสือพิมพ์

- สมิตินันท์ ไทยรุ่งโรจน์, ปัจจัยที่ผลต่อพัฒนาการของนิตยสารด้านเทคโนโลยีการสื่อสารพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการของนิตยสารด้านเทคโนโลยีการสื่อสารคือ ความรู้ความสามารถของบุคลากร ทัศนคติผู้บริหาร ความพร้อมด้านเงินทุน นโยบายของรัฐ สภาพเศรษฐกิจ ผู้ลงโฆษณา และผู้อ่าน

2542

- ปัญญา จันทรา, การปรับกลยุทธ์การจัดจำหน่ายสิ่งพิมพ์ในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจพบว่า กลยุทธ์การจัดจำหน่ายของสิ่งพิมพ์ในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจจะเป็นไปในลักษณะกว้างขวาง ส่วนในช่วงภาวะวิกฤตเศรษฐกิจจะมีการใช้กลยุทธ์การจัดจำหน่ายแตกต่างกันไปตามแต่ละช่วงของวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ โดยจะพิจารณาตามความสามารถในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและความอยู่รอดขององค์กรเป็นสำคัญ
- สุชาติดา งามวัฒนจินดา, สถานภาพและการเติบโตของหนังสือแปลในประเทศไทยและผลกระทบต่อสังคมไทย พบว่า องค์กรสำนักพิมพ์มีนโยบายการจัดทำหนังสือแปลแตกต่างกัน โดยองค์กรเอกชนจะคัดเลือกหนังสือแปลตามความต้องการของตลาดและความสนใจของผู้อ่าน มีการใช้กลยุทธ์การจัดจำหน่ายที่หลากหลายและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ขณะที่องค์กรรัฐจะคัดเลือกหนังสือแปลที่ให้ความรู้และด้านการศึกษาเป็นหลัก ใช้การประชาสัมพันธ์และจัดจำหน่ายโดยไม่ได้มุ่งหวังผลกำไรมากนัก
- อรุศฯ ขวัญเย็น, การดำเนินธุรกิจนิตยสารสตรีที่ได้รับลิขสิทธิ์จากต่างประเทศและลักษณะของผู้อ่าน พบว่า นิตยสารสตรีที่ได้รับลิขสิทธิ์จากต่างประเทศจะมีข้อตกลงในการดำเนินธุรกิจโดยบริษัทในประเทศไทยถือหุ้นร้อยละ 51 และบริษัทเจ้าของลิขสิทธิ์ถือหุ้นร้อยละ 49 ต้องรายงานผลการประกอบการให้ทราบตามวาระปีละครั้ง รูปแบบและเนื้อหาที่นำเสนอต้องสอดคล้องและตรงตามมาตรฐานที่บริษัทเจ้าของลิขสิทธิ์กำหนด โดยใช้ลักษณะของการเป็นนิตยสารหัวนอกที่มีความทันสมัยและบอกถึง Life Style ของผู้หญิงเลือกใช้ช่องทางจัดจำหน่ายที่ตรงกับบุคลิกของนิตยสารและเข้าถึงผู้อ่านเป้าหมาย

2544

- เมธาจิตรี ไตรยภาพ, กลยุทธ์การจัดการนิตยสารภาพยนตร์ต่างประเทศ พบว่า องค์กรผู้ผลิตนิตยสารภาพยนตร์ต่างประเทศมีกลยุทธ์ในการจัดการธุรกิจคือ การใช้กลยุทธ์ทางการตลาดทั้งในด้านจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ การตั้งราคา สถานที่จัดจำหน่าย และกิจกรรม

การส่งเสริมการตลาดที่เหมาะสมและดึงดูดความสนใจกลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมต่างๆ การแจกของรางวัล การแถมสินค้า และการจัดทำสิ่งพิมพ์ฉบับพิเศษ

2545

- แทนใจ โพธิ์แท่น, จุดกำเนิดและพัฒนาการของรูปแบบและเนื้อหาวิทยสารดารภาพยนตร์และทีวีพูล พบว่า องค์กรผู้ผลิตวิทยสารบันเทิงมีการกำหนดรูปแบบและเนื้อหาที่เน้นข่าวสารเกี่ยวกับวงการบันเทิงเป็นหลัก โดยปรับเปลี่ยนรูปแบบและเนื้อหาให้สอดคล้องกับกระแสความนิยมของผู้อ่าน ใช้ความโดดเด่นและเอกลักษณ์เฉพาะตัวในการสร้างภาพลักษณ์ของวิทยสาร ใช้กลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และสร้างความสัมพันธ์อันดีกับสื่ออื่นๆ

2547

- อนันตา นานา, หนังสือทำมือกับการเป็นสื่อทางเลือก พบว่า รูปแบบการนำเสนอของหนังสือทำมือส่วนใหญ่เป็นวิทยสาร เรื่องสั้น กลอน รวบรวมความ เรื่องแปล และนิทานที่ใช้กระบวนการผลิตที่เรียบง่าย ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวและทำด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ใช้การพิมพ์จากเครื่องถ่ายเอกสารหรือโรงพิมพ์ การเข้าเล่มแบบง่ายๆ โดยใช้ช่องทางการจัดจำหน่ายแบบขายตรง ฝากขายหรือขายผ่านเว็บไซต์ และสมัครเป็นสมาชิก ซึ่งหนังสือทำมือมีบทบาทในการเป็นสื่อทางเลือกให้กับกลุ่มที่ต้องการแสดงออก แต่ก็ไม่สามารถตอบสนองความต้องการให้กับผู้อ่านที่ต้องการความหลากหลายในการบริโภคเนื้อหาได้ ทั้งยังมีการรวมตัวกันของกลุ่มผู้ผลิตหนังสือทำมือเพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ทางธุรกิจและคอยเวลากลับเข้าไปสู่ธุรกิจกระแสหลัก

2548

- ศุภรักษ์ ศรีใจ, การจัดทำวิทยสารวัยรุ่นแนวเอเชียตะวันออกเฉียงของบริษัทศรีสยามการพิมพ์ พบว่า องค์กรวิทยสารมีแนวคิดและนโยบายที่ต้องการขยายประเภทวิทยสารให้ครอบคลุมตลาด เพื่อตอบรับกับกระแสความนิยมด้านวัฒนธรรมแบบเอเชียตะวันออกเฉียง โดยนำเสนอรูปแบบและเนื้อหาในลักษณะที่คล้ายคลึงกันแต่แบ่งย่อยเนื้อหาให้ต่างกันเป็นกลุ่มคือ กลุ่มที่ชอบดารานักแสดงนักร้องทุกประเทศ กลุ่มที่ชอบเฉพาะเนื้อหาสาระด้านแฟชั่น กลุ่มที่ชอบนักร้องนักแสดงญี่ปุ่น กลุ่มที่ชอบนักร้องนักแสดงจีน ฮอลลีวูด และเกาหลี และกลุ่มที่ไม่ชอบดารานักร้องนักแสดงแต่ชอบเนื้อหาที่หลากหลาย

2549

- ปรวรรณ ทรงบัณฑิตย, นิตยสารต้าเจียหัววกับการนำเสนออัตลักษณ์จีน-สยาม พบว่า นิตยสารต้าเจียหัววมีจุดกำเนิดมาจากนิตยสารทำมือขนาดเล็ก ต่อมาได้พัฒนาขึ้นมาเป็น นิตยสารเพื่อการบริโภคภายใต้การบริหารงานของสำนักพิมพ์ผู้จัดการ โดยใช้แนวคิด เรื่องอัตลักษณ์จีน-สยามอย่างประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม และรูปแบบทางศิลปะของ ชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนมาเป็นแนวคิดหลักในการนำเสนอเนื้อหาของนิตยสาร ส่วน เนื้อหาในด้านโฆษณาจะเป็นการโฆษณาของธุรกิจที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาและ วัฒนธรรมจีนหรือมีการแสดงออกด้านอัตลักษณ์จีน-สยามอย่างเด่นชัด แต่เนื่องจาก เผชิญปัญหาด้านความไม่ชำนาญภาษาจีนของทีมงาน การไม่มีผู้เชี่ยวชาญ และถูกตัด งบประมาณจากบริษัทแม่ ทำให้ต้องปิดตัวลงในเดือน พ.ย. 2549
- ดวงทอง แก้ววัชรรังสี, กรอบการสื่อสารของวัยรุ่นกับการวินิจฉัยคุณค่าของบุคคล วัตถุประสงค์ และเหตุการณ์ในนิตยสารที่สะท้อนวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่น พบว่า นิตยสารที่สะท้อน วัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่นมีนโยบายการผลิต กลุ่มเป้าหมาย และการจัดจำหน่ายที่สะท้อน ความเป็นวัฒนธรรมประชานิยมคือ การนำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนวิถีชีวิตของกลุ่มผู้ใช้ วัฒนธรรมในระยเวลานั้น ลักษณะของนิตยสารที่เป็นสินค้าในระบบทุน การต่อสู้เพื่อขีด ฐูค่านิยมของตนในวัฒนธรรมกระแสหลักที่สร้างโดยผู้ใหญ่ และการให้พื้นที่กับมือ สัมครเล่นในการแสดงออก โดยมีเนื้อหาที่แสดงถึงความเป็นวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่นใน ฐานะของสื่อมวลชนและเป็นตัวแทนของวัยรุ่นภายใต้วัฒนธรรมหลัก

3. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กรสื่อมวลชน เป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ ในลักษณะของการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการสื่อสาร รวมทั้ง ช่วยสร้างภาพลักษณ์ให้กับองค์กรด้านความทันสมัย ซึ่งมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ของสภาพสังคม ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้ ประโยชน์ในเชิงธุรกิจ และปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มี 6 ชั้นคือ

2538

- ดนัย หวังบุญชัย, ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจและสร้างความพึงพอใจในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศของหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้เทคโนโลยี สารสนเทศในองค์กรหนังสือพิมพ์คือ ปัจจัยในด้านเป้าหมายขององค์กรหรือนโยบายหลัก

เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานและภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร ปัจจัยในด้านความพร้อมภายในองค์กรทั้งบุคลากรและเครื่องมือ ปัจจัยทางด้านการลงทุนและการเงิน รวมทั้งปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อองค์กร

2540

- เขมิกา กมลโชติ, บทบาทของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ในกระบวนการผลิตข่าวในสังคมสารสนเทศ พบว่า ศูนย์ข้อมูลของหนังสือพิมพ์เป็นแหล่งค้นคว้าและให้บริการข้อมูลข่าวสารที่สนับสนุนในการผลิตข่าวของกองบรรณาธิการ ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่เป็นข่าวตัดหนังสือพิมพ์ หนังสืออ้างอิง หนังสือ นิตยสาร และรูปภาพ โดยมีการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลผ่านฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ ทำให้สามารถเรียกดูข้อมูลที่ต้องการได้จากคอมพิวเตอร์ที่กองบรรณาธิการ
- ประวุฒิ เพิ่มทรัพย์, การรับนวัตกรรมอินเทอร์เน็ตของกลุ่มอุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์กับการปรับตัวขององค์กร พบว่า การรับนวัตกรรมอินเทอร์เน็ตมาใช้ในองค์กรหนังสือพิมพ์ก็เพื่อใช้เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้มีความคล่องตัวและเป็นระบบมากขึ้น ซึ่งปัจจัยที่มีผลให้เกิดการยอมรับนวัตกรรมอินเทอร์เน็ตคือความได้เปรียบทางเทคโนโลยีของอินเทอร์เน็ตและความสอดคล้องกับลักษณะการทำงานของหนังสือพิมพ์ที่ต้องการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร

2541

- กิติพงศ์ ไทยเจริญ, การกำหนดนโยบายขององค์กร และลักษณะการรายงานข่าวผ่านอินเทอร์เน็ต (www) ของสื่อมวลชนไทย พบว่า องค์กรสื่อมวลชนมีการกำหนดนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการรายงานข้อมูลข่าวสารผ่านอินเทอร์เน็ต โดยใช้เป็นช่องทางการสื่อสารและแนวทางในการสร้างรายได้ด้วยการขายพื้นที่โฆษณาในหน้าเว็บไซต์ เพิ่มความสะดวกแก่ผู้ใช้ด้วยการรายงานข่าวแบบ Real time ผ่านทางอินเทอร์เน็ต และยังช่วยสร้างภาพลักษณ์ความทันสมัยให้กับองค์กร

2546

- สิทธิสันติ เล้าสกุล, องค์กรสื่อทางเลือกบนเว็ลด์ไวด์เว็บกับลิขสิทธิ์โปรแกรมคอมพิวเตอร์ พบว่า องค์กรสื่อทางเลือกบนเว็ลด์ไวด์เว็บมีการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีลิขสิทธิ์ถูกต้องในการกำหนดรูปแบบของการให้บริการและลักษณะเนื้อหาที่ผลิตและเผยแพร่สู่สาธารณะบนเว็บไซต์ เพื่อหลีกเลี่ยงข้อจำกัด อุปสรรค และความไม่สะดวกในการดำเนินงาน รวมทั้งความเสี่ยงต่อการละเมิดกฎหมายลิขสิทธิ์ ซึ่งส่วนใหญ่ให้การยอมรับ

ด้านการคุ้มครองลิขสิทธิ์โปรแกรมคอมพิวเตอร์และไม่เห็นถึงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมืองที่กดขี่และเอาเปรียบแอบแฝงอยู่

2549

- พิษณุภาณี ภูตระกูล, การใช้ประโยชน์จากการหลอมรวมสื่อและเครือข่ายบนเวปไซด์ไวด์เว็บ ในรายการอะคาเดมี่ แฟนเทเชีย พบว่า องค์กรกลุ่มบริษัททรมีลักษณะการใช้ประโยชน์จากการหลอมรวมสื่อ โดยใช้กลยุทธ์การขายพ่วงหรือบังคับซื้อ การนำเสนอรายการผ่านสื่อที่มีอยู่ และการให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ใช้บริการสื่อและสินค้าในกลุ่มทรม รวมทั้งการใช้เครือข่ายบนอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางการสื่อสารกับผู้ชมรายการด้วยการนำเสนอข่าวสารสินค้าและบริการต่างๆ เกี่ยวกับอะคาเดมี่ แฟนเทเชีย จนเกิดเป็นชุมชนออนไลน์ของกลุ่มแฟนคลับของกลุ่มศิลปิน AF

- อื่นๆ

การศึกษาผู้ส่งสารอื่นๆ ที่ไม่ใช่สื่อมวลชน ทั้งในระดับองค์กรธุรกิจและระดับบุคคล ซึ่งใช้สื่อและเทคโนโลยีในการสื่อสาร ทำให้ประเด็นที่ศึกษาผู้ส่งสารอื่นๆ ที่ไม่ใช่สื่อมวลชนจากวิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศเป็นการศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

1. การใช้สื่อเพื่อการสื่อสารขององค์กรธุรกิจและบุคคล

การใช้สื่อเพื่อการสื่อสารขององค์กรธุรกิจและบุคคลเป็นการใช้สื่อมวลชนเพื่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์กรธุรกิจและแหล่งข่าว ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับกลยุทธ์การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ และปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกสื่อ มี 4 ชั้นคือ

2537

- วรรัตน์ ทีฆมงคล, ปัจจัยที่มีต่อการเลือกจัดทำหนังสือฉบับพิเศษที่แทรกในหนังสือพิมพ์ของผู้บริหารองค์กรธุรกิจและความพึงพอใจใช้ประโยชน์ของผู้อ่าน พบว่า ผู้บริหารองค์กรธุรกิจจัดทำหนังสือฉบับพิเศษขึ้นเพื่อมุ่งเน้นการสร้างเสริมภาพพจน์ของบริษัทและองค์กรให้ปรากฏแก่สาธารณชน โดยใช้ความได้เปรียบของหนังสือพิมพ์ในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและกระจายไปได้ทั่วประเทศ

2539

- นฤพนธ์ เอื้อธวัชวันต์, นิตยสารแนวท่องเที่ยว : ศึกษาองค์กร เนื้อหา และผู้รับสาร พบว่า บริษัทท่องเที่ยวจะให้ความสำคัญกับการลงโฆษณาในนิตยสารแนวท่องเที่ยวและหนังสือพิมพ์ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ทางธุรกิจและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของบริษัทไปยังกลุ่มเป้าหมาย โดยบริษัทท่องเที่ยวจะอ่านนิตยสารแนวท่องเที่ยวเพื่อดูโฆษณาของตนที่ลงไว้และศึกษาข้อมูลของคู่แข่งแล้วนำมาปรับปรุงรูปแบบโฆษณาของตน

2540

- พรรณินี อาปีดิน, ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคัดเลือกเนื้อหาด้านอสังหาริมทรัพย์ในหนังสือพิมพ์แนวธุรกิจ : ระหว่างปีเศรษฐกิจเฟื่องฟูกับถดถอย พบว่า บริษัทอสังหาริมทรัพย์ซึ่งประมาณโฆษณาในช่วงเศรษฐกิจถดถอยลดลงมากกว่าครึ่งหนึ่งเมื่อเทียบกับช่วงเศรษฐกิจเฟื่องฟู ซึ่งจะให้ความสำคัญกับการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลของบริษัทในหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณที่เข้าถึงเป้าหมายมากกว่าการลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์แนวธุรกิจ โดยมองว่าการลงโฆษณาจะมีผลต่อการคัดเลือกเนื้อหาด้านอสังหาริมทรัพย์ของหนังสือพิมพ์ในด้านความเกรงใจและอาจหวังผลใช้เป็นอำนาจต่อรองกับหนังสือพิมพ์ในช่วงเศรษฐกิจถดถอยได้

2549

- สุนทรี อมรเพชรสถาพร, กลยุทธ์การใช้พื้นที่ข่าวหน้า 1 ของแหล่งข่าวหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า แหล่งข่าวใช้กลยุทธ์ที่สอดคล้องกับนโยบายของหนังสือพิมพ์โดยการทำให้ประเด็นปัญหาของตนมีองค์ประกอบของคุณค่าข่าวที่ตรงกับความต้องการของหนังสือพิมพ์ แม้ว่าแหล่งข่าวจะใช้กลยุทธ์ที่ทำให้หนังสือพิมพ์นำเสนอประเด็นปัญหาในหน้าหนึ่งได้สำเร็จ แต่ก็เกิดผลต่อเนื่องที่ตามมาตรงกับความต้องการของแหล่งข่าวไม่มากนัก รวมทั้งไม่ส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์

2. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคคล

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคคลในฐานะผู้ส่งสาร ซึ่งสร้างเนื้อหาผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสร้างความหมายให้กับตนเอง ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะการใช้สื่อเพื่อนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับตนเอง มี 2 ชั้นคือ

2544

- เจริญวิทย์ จิตติวรารักษ์, การสร้างสารสนเทศและภาพตัวแทนของชายรักชายในเว็บไซต์ไทย พบว่า กลุ่มชายรักชายมีการใช้พื้นที่ของเว็บไซต์ในการสร้างสารสนเทศและภาพตัวแทนที่แตกต่างไปจากที่สังคมและสื่อกระแสหลักเป็นผู้สร้างให้ โดยคุณลักษณะของสื่ออินเทอร์เน็ตเอื้อให้เกิดการแสดงออกถึงความเป็นกลุ่มรักร่วมเพศ ซึ่งสารสนเทศและภาพตัวแทนที่นำเสนอบนเว็บไซต์คือ การรักร่วมเพศไม่ใช่สิ่งผิดปกติและมีรูปแบบการดำเนินชีวิตไม่ต่างจากชายหญิงทั่วไป ชายรักชายเป็นผู้ที่ดูแลเอาใจใส่ตัวเอง มีความสามารถ และเข้าร่วมทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับสังคม

2548

- เบญจวรรณ สมสิน, กลยุทธ์การกำหนดวาระข่าวสารของซูวิทช์ กมลวิศิษฎ์ พบว่า นายซูวิทช์มีการวางแผนเพื่อใช้สื่อมวลชนในการกำหนดวาระข่าวสารเกี่ยวกับตนเอง โดยใช้กลยุทธ์ที่เข้าใจธรรมชาติการทำงานและความต้องการข่าวสารของสื่อมวลชน ด้วยนโยบายที่เกิดขึ้นกว้างให้สื่อสามารถเข้าถึงได้ง่ายและพร้อมสัมภาษณ์ตอบคำถามตามที่สื่อต้องการ แม้สื่อมวลชนจะตระหนักรู้ถึงการใช้สื่อของนายซูวิทช์ในการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้กับตนเอง แต่ก็เลือกนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับนายซูวิทช์เนื่องจากมีคุณค่าข่าวสูง

เนื้อหาหรือตัวสาร

ประเด็นที่ศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาหรือตัวสารในฐานะแหล่งสารที่นำเสนอผ่านสื่อต่างๆ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาด้านข่าว บทความและความคิดเห็น และเนื้อหาโดยรวม รวม 108 ชิ้น แบ่งเป็น

- เนื้อหาด้านข่าว

การศึกษาเนื้อหาข่าวที่นำเสนอผ่านสื่อต่างๆ โดยแบ่งเป็นเนื้อหาข่าวหน้าหนึ่ง ประเภทข่าวและหน้าี่นำเสนอ และการกำหนดวาระข่าวสาร ทำให้ประเด็นที่ศึกษาเนื้อหาข่าวจากวิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศเป็นการศึกษาลักษณะและรูปแบบการนำเสนอ รวมทั้งการตีความเนื้อหาด้วยประเด็นดังต่อไปนี้

1. ข่าวน่าหนึ่ง

ข่าวน่าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ เป็นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่มีความสำคัญ น่าสนใจ และมีผลกระทบต่อคนหมู่มากที่สอดคล้องกับนโยบายของหนังสือพิมพ์ ทั้งที่เป็นพาดหัวข่าว ภาพข่าว และรูปแบบที่นำเสนอ ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับการให้คุณค่าข่าว ทิศทางการนำเสนอ รูปแบบและวิธีการนำเสนอ และคุณภาพของข่าว มี 17 ชิ้นคือ

2534

- ณรงค์ศักดิ์ ศรีทานันท์, เนื้อหาข่าวและแนวทางการคัดเลือกข่าวน่าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า หนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาข่าวน่าหนึ่งส่วนใหญ่ด้วยข่าวการเมืองและข่าวอาชญากรรม ในลักษณะข่าวเชิงลบ เน้นคุณค่าข่าวที่มีความขัดแย้งและผลกระทบต่อเมือง โดยหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพและกึ่งคุณภาพจะนำเสนอเนื้อหาที่เป็นข่าวหนัก และหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณจะเน้นเนื้อหาที่เป็นข่าวเบามากกว่า

2535

- อัญชลี ชัยวรพร, การวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปลักษณะและเนื้อหาข่าวน่าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พบว่า รูปลักษณะและเนื้อหาข่าวน่าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ภาษาไทยมีความหลากหลายมากกว่าหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ โดยฉบับภาษาไทยจะมีรูปแบบสะดุดตา-เนื้อหาเบาหรือแบบเชิงปริมาณ รูปแบบสะดุดตา-เนื้อหาหนักกึ่งเบาหรือแบบกึ่งคุณภาพ รูปแบบกึ่งเรียบง่าย-เนื้อหาหนักหรือแบบเชิงคุณภาพ ขณะที่ฉบับภาษาอังกฤษจะมีรูปแบบเรียบง่าย-เนื้อหาหนัก

2536

- อรพรรณ มูลจันทร์, การนำเสนอพาดหัวข่าวน่าหนึ่งในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า การพาดหัวข่าวน่าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ใช้ประโยคประธาน ประเด็นที่นำเสนอสอดคล้องกับบรรณานุกรม นิยมใช้เครื่องหมายวรรคตอน สมญานามและตัวย่อ หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพที่นำเสนอข่าวหนักจะมีความเป็นกลางของพาดหัวข่าวและความสอดคล้องกับเนื้อข่าวมากกว่าหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณที่นำเสนอข่าวเบา

2537

- มนชนก พัฒนพงศ์, การนำเสนอข่าวและภาพข่าว "น่าหนึ่ง" ของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยก่อนและหลังยกเลิก ปร.42 พบว่า การนำเสนอข่าว ภาพข่าว และพาดหัวข่าวในข่าวน่าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มีรูปแบบต่างกันไปตามประเภทของหนังสือพิมพ์คือ แบบเชิง

คุณภาพจะเน้นข่าวหนัก แบบเชิงปริมาณจะเน้นข่าวเบา และแบบกึ่งคุณภาพจะเน้นข่าวหนักและนำเสนอแบบเชิงปริมาณ โดยมีการใช้ภาพข่าวและพาดหัวข่าวในหน้าหนึ่งอย่างเหมาะสมทั้งในช่วงก่อนและหลังยกเลิก ปร.42

2539

- เบญจวรรณ นรสิงห์, การนำเสนอและการคัดเลือกภาพข่าวในหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า ลักษณะของภาพข่าวที่นำเสนอในหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์จะเป็นภาพเหตุการณ์หรือภาพข่าว ณ ที่เกิดเหตุมากที่สุดในหน้าหนึ่ง ภาพข่าวจากพิมพ์ภาพหรือภาพที่เตรียมไว้ และภาพกราฟิกในหน้าอื่นๆ ของหนังสือพิมพ์ โดยประเภทของภาพข่าวที่นำเสนอคือ ภาพข่าวการเมือง ภาพข่าวอาชญากรรม ภาพข่าวบันเทิง ภาพข่าวเศรษฐกิจ ภาพข่าวสิ่งแวดล้อม ภาพข่าวบุคคล-สังคม ภาพข่าวกีฬา และภาพข่าวในราชสำนัก
- พิมพ์พร ยิ่งยง, ข่าวและภาพเกี่ยวกับเพศและความรุนแรงในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน : วิเคราะห์เปรียบเทียบข่าวสดกับมติชน พบว่า หนังสือพิมพ์ข่าวสดนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเพศและความรุนแรงทั้งที่เป็นข่าวและภาพข่าว รวมทั้งใช้ภาษาที่หยาบคายเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้อ่านมากกว่าหนังสือพิมพ์มติชน

2540

- สุทธิวรรณ ตัญญพงศ์ปรัชญ์, การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า การนำเสนอข่าวและภาพข่าวเกี่ยวกับเด็กในหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาในเชิงลบอย่างปัญหาการถูกละเมิดทางเพศ การทำร้ายร่างกายเด็ก อุบัติเหตุเด็กถูกทอดทิ้งหรือฆ่าตัวตาย และโสเภณีเด็ก โดยมีกาไรซ์ภาพข่าวที่สร้างความสะเทือนใจ การบรรยายเหตุการณ์และระบุนรายละเอียดเกี่ยวกับเด็กที่ตกเป็นข่าวในเนื้อหาข่าว

2541

- ศุภสิทธิ์ ศรีสวัสดิ์ศักดิ์, การนำเสนอภาพข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันประเภทประชานิยมและความคิดเห็นของนักวิชาการและนักศึกษาด้านวารสารศาสตร์ พบว่า หนังสือพิมพ์นำเสนอภาพข่าวในหน้าหนึ่งเป็นภาพข่าวอุบัติเหตุ ข่าวอาชญากรรม ข่าวภัยพิบัติ ข่าวการเมืองและการทหาร ข่าวบันเทิง ข่าวปัญหาสังคม และข่าวในพระราชสำนัก ในลักษณะของภาพเหตุการณ์หรือ ณ ที่เกิดเหตุ และภาพที่เตรียมไว้ โดยเน้นในด้านของความรุนแรง ความผิดปกติ ความขัดแย้ง องค์ประกอบทางเพศ ความตื่นตันทันเร้าอารมณ์ และตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น
- เลอลักษณ์ รอดเรือง, การตกเป็นเหยื่อจากการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า การนำเสนอข่าวและภาพข่าวในหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับข่าวอาชญากรรม อุบัติเหตุ

และความเคราะห์ร้ายส่วนใหญ่จะมีลักษณะการตกเป็นเหยื่อซ้ำซ้อน เนื่องจากการนำเสนอข่าวในลักษณะการสร้างเหยื่อจากการรายงานข่าวแล้วยังมีการทำให้ผู้ตกเป็นข่าวกลายเป็นเหยื่อเผยแพร่ของหนังสือพิมพ์อีกด้วย

- อุบล ชาญปรีชาสมุท, พัฒนาการของรูปลักษณ์หน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์รายวันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2387 ถึง 2540 พบว่า หนังสือพิมพ์มีพัฒนาการของรูปลักษณ์หน้าหนึ่งที่แบ่งออกเป็นยุคใบประกาศข่าวที่นำเสนอแบบจดหมายเหตุและไม่มีรูปภาพ ยุคประกาศโฆษณาสินค้าที่นำเสนอโฆษณาทั้งหน้าและมีภาพวาดประกอบ ยุคแห่งความคล้อยคลึงของการจัดหน้าแบบมาตรฐานสากลที่มีการแบ่งคอลัมน์และจัดหน้าแนวดิ่ง ใช้ภาพถ่ายประกอบและเริ่มพิมพ์สี และยุคแห่งความหลากหลายของเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่รับเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการผลิตและจัดหน้าหนังสือพิมพ์ให้มีลักษณะเฉพาะ
- อมรรัตน์ เรืองสกุล, การวิเคราะห์การเล่าเรื่องในข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า หนังสือพิมพ์มีการเล่าเรื่องในข่าวหน้าหนึ่ง โดยหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพนิยมใช้วิธีการเล่าเรื่องแบบสรุปความที่ให้ความสำคัญกับประเด็นข่าวเชิงสาระของเหตุการณ์และความคิดเห็นของบุคคลสำคัญ ใช้ภาษาในระดับมาตรฐานและเน้นเนื้อหาที่มีความตรงกับพาดหัวข่าว ส่วนหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณจะใช้วิธีการเล่าเรื่องแบบเสมือนดำเนินอยู่จริง และสรุปความอย่างมีสีสันดึงดูดความสนใจ ใช้ภาษาแบบกึ่งแบบแผนที่แฝงนัยยะ เน้นการเล่ารายละเอียดที่กลางเรื่องและมีจุดหักมุม

2542

- อติศา วงศ์ลักษณะพันธ์, การเล่าเรื่องในข่าวการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย พบว่า หนังสือพิมพ์มีลักษณะการรายงานข่าวตามแบบแผนการเล่าเรื่อง นิยมใช้ความขัดแย้งในการกำหนดแก่นเรื่อง โดยใช้ถ้อยคำและภาษาที่มีสีสันในการรายงานข่าวเพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการและเห็นภาพของเหตุการณ์ได้ชัดเจน เน้นการสร้างภาพพจน์ของบุคคลที่กระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ

2543

- สุจิตรา เหลืองชูเกียรติ, การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์ในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันกับการเปิดรับข่าวสารและความเชื่อมั่นทางศาสนาของประชาชน พบว่า การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์ในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่เป็นไปในทางลบ ทั้งในด้านของประเด็นหลักในการนำเสนอ ภาพข่าวและแหล่งข่าว การใช้นามแทนพระสงฆ์ บุคลิกภาพและพฤติกรรมของพระสงฆ์

- ชฎานุช วีรสาร เนื้อหาด้านบันเทิงในหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพ นำเสนอข่าวบันเทิงตามเหตุการณ์เป็นหลัก หลีกเลี่ยงการนำเสนอเรื่องส่วนตัว โดยให้ความสำคัญกับข่าวบันเทิงที่มีผลกระทบต่อสังคมในหน้าหนึ่ง และมุ่งนำเสนอข่าวสารและความรู้ให้กับผู้อ่านในหน้าบันเทิง ส่วนหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณจะให้ความสำคัญกับข่าวบันเทิงโดยใช้เป็นจุดขาย เน้นการนำเสนอเรื่องส่วนตัวเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้อ่านเป็นหลักในหน้าหนึ่ง และมุ่งเสนอข่าวสารตามกระแสความสนใจของผู้อ่านเป็นหลักในหน้าบันเทิง

2544

- พารณี ปัทมานันท์, การเสนอข่าวหนังสือพิมพ์กับการรับรู้และปฏิกิริยาตื่นตระหนกของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60 พบว่า หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวเกี่ยวกับภาวะความเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อมจากการเผาผลาญเชื้อเพลิงด้วยโคบอลต์ 60 ในประเด็นปัญหาด้านผลกระทบและความรุนแรงในหน้าหนึ่ง โดยมีการนำเสนอภาพข่าวที่น่ากลัวและใช้คำบรรยายได้ภาพเกินข้อเท็จจริงแลผลิตหลักวิชาการ เน้นการเร้าอารมณ์ผู้อ่านมากกว่าการอธิบายเหตุการณ์

2545

- รัตนา ประยูรรักษ์, การประกอบสร้างความเป็นจริงและตัดสินผู้ตกเป็นข่าวด้วยการเล่าเรื่องในหนังสือพิมพ์ พบว่า หนังสือพิมพ์มีการประกอบสร้างความเป็นจริงในเชิงตัดสินผู้ตกเป็นข่าวด้วยการเล่าเรื่องในข่าวหน้าหนึ่ง ซึ่งจะมีการจัดโครงเรื่องที่ได้จากการเลือกนำเสนอเหตุการณ์และร้อยเรียงให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์จนทำให้เกิดความคิดรวบยอดต่อผู้ตกเป็นข่าวไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง

2549

- สุภาพรรณ ศรีสุข, วาทกรรมเกี่ยวกับเรื่องเพศของวัยรุ่นในหนังสือพิมพ์และการตีความของผู้ถูกสร้าง พบว่า หนังสือพิมพ์มีการประกอบสร้างวาทกรรมในการนำเสนอข่าวหน้าหนึ่งเกี่ยวกับเรื่องเพศของวัยรุ่นในประเด็นด้านพฤติกรรมการแสดงออกในเรื่องเพศของวัยรุ่นที่ขัดแย้งกับวัฒนธรรมและค่านิยมของไทย ด้านทัศนคติและค่านิยมในเรื่องเพศของวัยรุ่นที่ผิดเพี้ยนไปจากค่านิยมเดิมของสังคม และด้านผลกระทบที่เกิดจากเรื่องเพศของวัยรุ่นในเรื่องของความรุนแรงและการตั้งครมภ์ที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งจะใช้การผลิตซ้ำความเชื่อและบรรทัดฐานของสังคมในเรื่องเพศของวัยรุ่นว่าไม่เหมาะสม ไม่ควรแสดงออก และผู้หญิงควรรักษานวลสงวนตัว ด้วยการใช้ภาษาที่ตอกย้ำความเชื่อเดิมและตัดสินพฤติกรรมที่เป็นการละเมิดกรอบของสังคม

2. ประเภทข่าวและหน้าที่นำเสนอ

ประเภทข่าวและหน้าที่นำเสนอ เป็นการนำเสนอข่าวหน้าในของหนังสือพิมพ์และนิตยสารข่าว ซึ่งประกอบด้วยข่าวสิ่งแวดล้อม ข่าวภัยพิบัติทางธรรมชาติ ข่าวสาธารณสุข ข่าวอาชญากรรม ข่าวเชิงสืบสวน ข่าววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ข่าวเศรษฐกิจและการเงิน ข่าวกีฬาและหน้ากีฬา ข่าวภูมิภาคและหน้าภูมิภาค ข่าวการเมืองและหน้าการเมือง ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับปริมาณที่นำเสนอ ประเด็นและทิศทางการนำเสนอ รูปแบบและวิธีการที่นำเสนอ และคุณภาพของข่าว มี 20 ชิ้น แบ่งเป็น

ข่าวสิ่งแวดล้อม ข่าวสาธารณสุข และข่าวภัยพิบัติทางธรรมชาติ

ข่าวสิ่งแวดล้อม ข่าวสาธารณสุข และข่าวภัยพิบัติทางธรรมชาติ เป็นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและปัญหาสิ่งแวดล้อม การสาธารณสุขและการแพทย์อย่างเรื่องเอดส์ และภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างคลื่นยักษ์สึนามิ มี 4 ชิ้นคือ

2534

- ณรงค์ ขำวิจิตร, หนังสือพิมพ์รายวันกับการเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนกรุงเทพมหานคร : การวิเคราะห์เนื้อหาและสำรวจความคิดเห็นของครูในกรุงเทพมหานคร พบว่า หนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกันและมีปริมาณไม่มากนัก โดยนำเสนอในลักษณะของข่าวมากที่สุด รองมาเป็นบทความ ภาพประกอบคำบรรยาย คอลัมน์ตอบจดหมาย การ์ตูน บทบรรณาธิการ และสารคดี ตามลำดับ

2540

- รสนันท์ สรรสะอาด, กระบวนการคัดเลือกและนำเสนอเนื้อหาด้านมลพิษสิ่งแวดล้อมของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า การนำเสนอเนื้อหาด้านมลพิษสิ่งแวดล้อมของหนังสือพิมพ์มีความสอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพปัญหามลพิษที่เกิดขึ้น แต่ยังมีปริมาณไม่มากนัก เน้นการนำเสนอตามเหตุการณ์ที่อยู่ในกระแสความสนใจของประชาชนมากกว่าการกำหนดประเด็นขึ้นมาเองของหนังสือพิมพ์

2541

- นพรัตน์ ปทุมรังษี, การวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องเอดส์ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษของประเทศไทยและสิงคโปร์ พบว่า หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษมีการนำเสนอเนื้อหาเรื่องเอดส์

ในด้านการป้องกันแก้ไข ด้านการรักษาอาการของโรค และด้านสภาวะที่มุ่งสู่กลุ่มผู้ติดเชื้อกลุ่มเสี่ยง และประชาชนทั่วไป โดยหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษของไทยมีการนำเสนอเนื้อหาเรื่องเอดส์มากกว่าของสิงคโปร์ทั้งในด้านความถี่และปริมาณเนื้อหา

2548

- พิษณุรักษ์ ปีตาทะสังข์, การเล่าเรื่องและการสร้างความจริงทางสังคมในข่าวคลื่นยักษ์สึนามิ พบว่า หนังสือพิมพ์มีโครงสร้างตามแบบแผนการเล่าเรื่องอย่างชัดเจนในการนำเสนอข่าวคลื่นยักษ์สึนามิ มีการดำเนินเรื่องที่แบ่งตัวละครออกเป็นฝ่าย ใช้ฉากหรือสภาพเหตุการณ์ซ้ำไปมา ใช้ภาษาแบบภาพพจน์กระตุ้นอารมณ์ผู้อ่าน โดยการเล่าเรื่องมีส่วนในการประกอบสร้างความจริงทั้งในด้านความหมายและการสร้างความเข้าใจผิด

ข่าวอาชญากรรม ข่าวเชิงสืบสวน

ข่าวอาชญากรรม และข่าวเชิงสืบสวน เป็นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับอาชญากรรม การฆาตกรรม และการกระทำที่ผิดกฎหมาย รวมทั้งการรายงานในเชิงลึก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์และความเสียหายของสาธารณชน มี 7 ชิ้นคือ

2539

- ศรีลักษณ์ ศิลปี, ปัญหาทางด้านจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวอาชญากรรม พบว่า การนำเสนอข่าวอาชญากรรมมักปรากฏในหน้าหนึ่งและสารคดีข่าวของหนังสือพิมพ์ มีการนำเสนอภาพข่าว พาดหัวข่าว รายละเอียดของข่าว และวิธีการเขียนที่กระตุ้นความรู้สึกของผู้อ่านในลักษณะที่หมิ่นเหม่ต่อปัญหาทางด้านจริยธรรม โดยมีการระบุรายละเอียดเบื้องต้นของผู้ตกเป็นข่าวที่อาจทำให้เกิดความอับอาย เสียชื่อเสียง หรืออันตราย และการใช้ภาษาที่อาจทำให้ผู้ตกเป็นข่าวสะทือนใจหรือผู้อ่านเกิดความเข้าใจผิดได้จากพาดหัวข่าว
- กฤติยา รุจิโชค, ปัญหาของการรายงานข่าวสืบสวน : กรณีศึกษาข่าวผู้ค้ายาเสพติดในหนังสือพิมพ์ พบว่า การนำเสนอข่าวเชิงสืบสวนทั้งที่เป็นบทความและรายงานพิเศษจะมีการนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องมาประกอบการรายงาน โดยจะไม่ระบุแหล่งข่าวหรืออ้างแหล่งข่าวปิด มีการแสดงเอกสารและบทสัมภาษณ์เพียงเล็กน้อย ใช้การคาดเดาเหตุการณ์และหยิบยกประเด็นโดยไม่เป็นผู้ตัดสินแต่จะปล่อยให้ผู้อ่านตัดสินจากเนื้อหาที่นำเสนอ ซึ่งมีบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องและเป็นปัญหาต่อการรายงานข่าวเชิงสืบสวนกรณีผู้ค้ายาเสพติดเป็นนักการเมือง

2541

- ชัยยุทธ โชติบาล, การวิเคราะห์เนื้อหาข่าวที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมของมูลนิธิอิศรา อมันตกุล ระหว่างปี 2515 ถึง 2539 พบว่า ข่าวในหนังสือพิมพ์ที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมส่วนใหญ่เป็นข่าวเชิงสืบสวน มักนำเสนอเป็นพาดหัวข่าวรองและหัวข่าวธรรมดา มีการเปิดประเด็นข่าวในรูปแบบการทำงานเป็นทีมและนำเสนออย่างต่อเนื่องในรูปแบบของบทความ สก๊อปหรือรายงานพิเศษมาประกอบข่าว ใช้แหล่งข่าวทั้งบุคคลและเอกสาร

2542

- กิ่งปรานค์ สมจิตต์, ปัจจัยและแนวทางที่มีอิทธิพลในการคัดเลือกภาพข่าวอาชญากรรมที่มีเนื้อหาความรุนแรง พบว่า หนังสือพิมพ์เชิงปริมาณมีการนำเสนอภาพข่าวอาชญากรรมที่มีเนื้อหารุนแรงอยู่ในระดับน้อยและมีระยะภาพปานกลางในภาพข่าวการฆาตกรรม ภาพข่าวการประทุษร้ายต่อร่างกายและทรัพย์สิน ภาพข่าวการล่องละเมิดทางเพศหรือข่มขืนกระทำชำเรา ส่วนภาพข่าวอุบัติเหตุจะมีระดับความรุนแรงมากกว่า

2543

- บุญชัย ศรีประทีป, วิเคราะห์วาทศิลป์ในข่าวอาชญากรรมของหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า หนังสือพิมพ์เชิงปริมาณมีการใช้วาทศิลป์ในการเล่าข่าวอาชญากรรม โดยนำเสนอแก่นของข่าวในประเด็นที่ผู้อ่านสนใจในพาดหัวข่าวหน้าหนึ่ง ใช้เทคนิคการเล่าเรื่องที่มุ่งสร้างอารมณ์ด้วยภาษาแบบโลดโผนให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการและเห็นภาพของเหตุการณ์ มีการลำดับเรื่องแบบปิรามิดหัวกลับที่นำเสนอประเด็นสำคัญเพื่อดึงดูดความสนใจ

2544

- สุกัญญา ตรีทิเพนทร์, วาทกรรมการสร้างความจริงเชิงรัฐศาสตร์กับนิติศาสตร์ของหนังสือพิมพ์ในคดีปกปิดทรัพย์สินของทักษิณ ชินวัตร พบว่า การนำเสนอเนื้อหาข่าวคดีปกปิดทรัพย์สินของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ของหนังสือพิมพ์มีการเลือกใช้วาทกรรมการสร้างความจริงในเชิงรัฐศาสตร์มากกว่าเชิงนิติศาสตร์ โดยการนำเสนอประเด็นในทางการเมืองการปกครองมากกว่าประเด็นทางกฎหมาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมการเมืองไทยที่มีลักษณะลื่นไหล สามารถเปลี่ยนกลับไปกลับมาได้

2547

- สุนีย์รัตน์ ลิ้มปณวิวิธ, วาทกรรมในข่าวอัตวินิบาตกรรมของหนังสือพิมพ์ไทย พบว่า หนังสือพิมพ์มีการนำเสนอข่าวอัตวินิบาตกรรมในประเด็นเรื่องสาเหตุของการทำอัตวินิบาตกรรม สถานภาพและความมีชื่อเสียงของผู้ทำอัตวินิบาตกรรม และความมีเงินงำของการทำอัตวินิบาตกรรม โดยวาทกรรมที่ถูกประกอบสร้างคือ ความรุนแรงต่อ

ผู้หญิงและเด็ก การทำอัตวินิบาตกรรมของผู้ชายมาจากการประสบปัญหาในชีวิต ส่วนผู้หญิงมาจากความโง่เขลาหรืออ่อนแอ การทำอัตวินิบาตกรรมเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือมีปัญหาทางจิต และพฤติกรรมการเล่นแบบหรือหมกมุ่นในสื่อมวลชน

ข่าววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ข่าววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มี 3 ชั้นคือ

2540

- จันทรเพ็ญ ถนอมบุญ, แหล่งข่าว ประตู่ข่าว และเนื้อหาข่าววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็น ข่าวเหตุการณ์ทั่วไปหรือข่าวการประชาสัมพันธ์มากกว่าการตั้งประเด็นของนักข่าว ซึ่ง แหล่งที่มาของข่าวมาจากการสัมภาษณ์นักวิชาการและแหล่งข่าวจากสำนักข่าว ต่างประเทศ ทั้งยังมีข้อบกพร่องในการรายงานข่าวด้านความถูกต้องของเนื้อหาและการ ใช้ภาษา ทำให้ข่าวขาดความน่าสนใจและยากต่อการทำความเข้าใจของผู้อ่าน

2544

- ณัฐยา ให้ศิริกุล, การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสหสวรรษาใหม่ในนิตยสารข่าวรายสัปดาห์ พบว่า นิตยสารข่าวมีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสหสวรรษาใหม่ในด้านการเปลี่ยนแปลง ทางสังคม การให้ข่าวสารและความรู้ และแนวทางการแก้ปัญหา โดยใช้ประเด็นเชื่อมโยง กับการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลง ทางสังคม และความเชื่อตามหลักศาสนา ซึ่งแหล่งที่มาของเนื้อหาส่วนใหญ่แปลมาจาก สื่อมวลชนต่างประเทศ

2548

- พิสันต์ อธิธิวัฒน์กุล, สัตยัญและและการประกอบสร้างข่าวสายอุตสาหกรรมยานยนต์ใน หนังสือพิมพ์ พบว่า หนังสือพิมพ์มีการนำเสนอข่าวสายอุตสาหกรรมยานยนต์ที่เกี่ยวข้อง กับตัวสินค้า การให้บริการ และแผนการตลาดของผู้เกี่ยวข้องตามลักษณะคุณค่าข่าว โดย การสร้างและใช้สัตยัญในการรายงานข่าวที่จะช่วยเน้นย้ำในเรื่องภาพลักษณ์ของบริษัท และสถานการณ์การแข่งขัน

ข่าวเศรษฐกิจและการเงิน

ข่าวเศรษฐกิจและการเงิน เป็นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะทางเศรษฐกิจ ความเคลื่อนไหวทางการค้า การเงิน การลงทุน และธุรกิจ รวมทั้งตลาดหลักทรัพย์ มี 3 ชั้นคือ

2541

- ชนิษฐา บัวเทศ, ข่าวลือในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและอิทธิพลที่มีต่อการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุน พบว่า ข่าวที่มีลักษณะเป็นข่าวลือหรือส่งผลกระทบต่อตลาดหลักทรัพย์คือ ข่าวการปรับลดอัตราดอกเบี้ยของธนาคาร ข่าวสภาพคล่องทางการเงินและสถานะทางเศรษฐกิจ ข่าวการจัดอันดับความน่าเชื่อถือของสถาบันการเงินไทย ข่าวการลาออกของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและการปรับเปลี่ยนตำแหน่งคณะรัฐมนตรี ข่าวการเพิ่มทุนจดทะเบียนและผลการดำเนินงาน ข่าวการถูกครอบงำกิจการ และสถาบันการเงินล้มละลาย ซึ่งสาเหตุของข่าวลือส่วนใหญ่เกิดจากความกลัว ความไม่มั่นใจ และความคลุมเครือไม่ชัดเจน

2542

- นพมาศ เพรศิพรพรรณ, การนำเสนอเนื้อหาเชิงคาดการณ์ของข่าวการเงินในหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า หนังสือพิมพ์มีการนำเสนอเนื้อหาเชิงคาดการณ์ทางการเงินไม่มากนักเมื่อเทียบกับเนื้อหาทางการเงินทั้งหมด โดยอยู่ในลักษณะการวิเคราะห์ควบคู่ไปกับการคาดการณ์ในเรื่องเดียวกัน ใช้แหล่งข่าวเปิดทั้งแหล่งข่าวบุคคลและแหล่งข่าวเอกสาร

2548

- สร้อยบุญย์ บุญยรัตพันธ์, การป้องกันการใช้น้ำสื่อพิมพ์แนวธุรกิจเป็นเครื่องมือในการสร้างราคาหลักทรัพย์ พบว่า หนังสือพิมพ์แนวธุรกิจมีการนำเสนอเนื้อหาที่หมิ่นเหม่ต่อความผิดในการสร้างข่าวและเผยแพร่ข่าวเพื่อสร้างราคาหลักทรัพย์ ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอเนื้อหาดังกล่าวคือ ความเชื่อมั่นในสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ในการนำเสนอข่าวสาร กระบวนการกลั่นกรองข่าวสารและวิจารณญาณของหนังสือพิมพ์ โดยภาครัฐและเอกชนต้องร่วมมือกันทำให้ประชาชนมีความรู้เท่าทันสื่อและทราบถึงข้อกฎหมายเกี่ยวกับตลาดเงินตลาดทุนเพื่อป้องกันไม่ให้หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือในการสร้างราคาหลักทรัพย์

ข่าวภูมิภาคและหน้าภูมิภาค

ข่าวภูมิภาคและหน้าภูมิภาค เป็นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิภาคและจังหวัดต่างๆ ในประเทศ ทั้งที่เกี่ยวกับบุคคล องค์กร และประชาชน มี 1 ชั้นคือ

2541

- เนาวรัตน์ เจริญประพิณ, การนำเสนอและการคัดเลือกเนื้อหาในหน้าภูมิภาคของหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า หนังสือพิมพ์เชิงปริมาณนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสังคมและบุคคลสำคัญในท้องถิ่น หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจ ธุรกิจ การลงทุน และแรงงาน โดยแหล่งที่มาของเนื้อหาส่วนใหญ่มาจากหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจในแต่ละภูมิภาคของประเทศ

ข่าวกีฬาและหน้ากีฬา

ข่าวกีฬาและหน้ากีฬา เป็นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกีฬา ทั้งการแข่งขัน ผลการแข่งขัน รายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวกับกีฬา นักกีฬา และบุคคลในแวดวงกีฬา มี 1 ชั้นคือ

2541

- ภูมิสิทธิ์ บุญลิขิต, วิเคราะห์ลักษณะการนำเสนอเนื้อหาหน้ากีฬาของหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในหน้ากีฬาของหนังสือพิมพ์มีทั้งการรายงานข่าว บทความวิจารณ์กีฬา คอลัมน์ทำนายผลการแข่งขันกีฬา คอลัมน์ซุบซิบสังคมในแวดวงกีฬา บทสัมภาษณ์ และคอลัมน์การให้ความรู้ทางด้านกีฬา โดยนำเสนอเนื้อหาในประเภทกีฬาต่างๆ ตามความสนใจของประชาชน

ข่าวการเมืองและหน้าการเมือง

ข่าวการเมืองและหน้าการเมือง เป็นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางการเมือง การบริหารของงานรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ พรรคการเมือง นักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ มี 1 ชั้นคือ

2550

- วชิรรัตน์ นิรันดร์เตชาภัทร์, ลักษณะการแปลงข่าวเพื่อเสียดสี ล้อเลียนทางการเมืองในหน้า "ผู้จัดกวน" ของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันกับปฏิกิริยาการรับรู้ของผู้อ่าน พบว่าหน้าผู้จัดกวนในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการมีรูปแบบการนำเสนอแบบเลียนแบบข่าวที่เน้นเรื่องแต่งล้อเลียนเสียดสีเหตุการณ์ทางการเมืองผสมผสานมุกตลกด้วยประเด็นข่าวความไม่โปร่งหรือไม่ชอบมาพากลและประเด็นข่าวที่มีคุณค่าข่าวในด้านผลกระทบ โดยจะแปลงข่าวด้วยการใช้สำนวนภาษาอย่างภาพพจน์หรือตั้งสมญานามให้เพี้ยนไปจากข่าวเดิม และใช้อารมณ์ขันผสมจินตนาการตามลักษณะการเล่าเรื่องด้วยน้ำเสียงล้อเลียน ประชดประชันหรือเสียดสีที่มุ่งการประณามและติเตียน เพื่อความบันเทิงเป็นสำคัญ โดยไม่คำนึงถึงจริยธรรมหรือหลักการทางวารสารศาสตร์

3. การจัดอันดับวาระข่าวสาร

การจัดอันดับวาระข่าวสาร เป็นการให้ความสำคัญและจัดอันดับข่าวสารของหนังสือพิมพ์ในการสร้างความสนใจต่อเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ในสังคม ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะการนำเสนอ การให้ความสำคัญ และความสอดคล้องของการจัดอันดับ มี 4 ชั้นคือ

2534

- วิไล ฉัตรกุล ณ อยุธยา, หนังสือพิมพ์ไทยกับหน้าที่ในการกำหนดวาระข่าวสาร พบว่าหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญกับการจัดอันดับหัวข้อต่างๆ ไม่แตกต่างกัน โดยจะให้ปริมาณเนื้อที่และความถี่กับหัวข้อข่าวที่เกี่ยวกับการเมือง มีผลกระทบต่อคนหมู่มาก ความผิดปกติ และความใกล้ชิด

2538

- ดนยา รัชชนก, หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่กับการกำหนดวาระข่าวสาร การพัฒนาให้แก่ชุมชน พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีเจ้าของเป็นคนท้องถิ่นมีการนำเสนอข่าวสารการพัฒนาชุมชนในเชียงใหม่มากกว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเครือของหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง โดยมีการจัดอันดับความสำคัญของหัวข้อข่าวที่สอดคล้องกัน

2541

- การดา ร่วมพุ่ม, ความสอดคล้องของการกำหนดวาระข่าวสารทางการเมืองระหว่างหนังสือพิมพ์ ผู้นำทางความคิด และประชาชน พบว่า หนังสือพิมพ์ไม่ได้เป็นผู้กำหนดวาระ

ข่าวสารทางการเมืองให้กับผู้นำทางความคิดแล้วไปยังประชาชน เนื่องจากวาระข่าวสารทางการเมืองระหว่างหนังสือพิมพ์กับผู้นำทางความคิดและประชาชนไม่สอดคล้องกันตามแนวคิดการสื่อสารแบบสองชั้นตอน

2550

- ภาวดี ดวงนภา, การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุมงคล "จตุคามรามเทพ" ของหนังสือพิมพ์รายวันและความคิดเห็นของประชาชน พบว่า หนังสือพิมพ์มีการกำหนดวาระข่าวสารเกี่ยวกับวัตถุมงคลจตุคามรามเทพทั้งในด้านการนำเสนอเนื้อหาในแง่อิทธิปาฏิหาริย์ กระแสความนิยมของประชาชน และโฆษณาในเชิงพาณิชย์จนทำให้จตุคามรามเทพกลายมาเป็นกระแสหรือแฟชั่น

- บทความและความคิดเห็น

การศึกษาเนื้อหาบทความและความคิดเห็นที่นำเสนอผ่านสื่อต่างๆ โดยแบ่งเป็นบทบรรณาธิการและหน้าบรรณาธิการ คอลัมน์ซุบซิบ คอลัมน์ประจำ คอลัมน์ร้องทุกข์และตอบจดหมาย ทำให้ประเด็นที่ศึกษาเนื้อหาบทความและความคิดเห็นจากวิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศเป็นการศึกษาลักษณะและรูปแบบการนำเสนอ ความคิดเห็นและแนวคิดของผู้เขียน และวิธีการนำเสนอด้วยประเด็นดังต่อไปนี้

1. บทบรรณาธิการและหน้าบรรณาธิการ

บทบรรณาธิการและหน้าบรรณาธิการ เป็นการนำเสนอความคิดเห็นที่สะท้อนนโยบายและจุดยืนของหนังสือพิมพ์ที่แสดงทัศนะของหนังสือพิมพ์ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งช่วยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับข้อเท็จจริงให้ผู้อ่านได้รับทราบ ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับวิธีการนำเสนอ และลักษณะเนื้อหาที่นำเสนอ มี 3 ชั้นคือ

2536

- เพียงเพ็ญ ทูมมานนท์, บทบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย : เนื้อหาและกระบวนการเขียน พบว่า บทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ต่างประเภทกันจะมีประเภทเนื้อหา รูปแบบการนำเสนอ วิธีการตั้งชื่อ วิธีการสรุป การเน้นบุคคล องค์ประกอบของโครงสร้างการเขียน และความสอดคล้องระหว่างบทบรรณาธิการกับข่าวหน้าหนึ่งในวัน

เดียวกันไม่แตกต่างกัน โดยเนื้อหาในบทบรรณาธิการกับข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ในวันเดียวกันไม่มีความสอดคล้องกัน

2541

- รัชนี วงศ์ปิ่นนันทกุล, เนื้อหา โครงสร้าง รูปแบบและบทบาทหน้าที่ของหน้าบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า เนื้อหา โครงสร้าง และรูปแบบของหน้าบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์มีความแตกต่างกันคือ หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพมุ่งเน้นนำเสนอเนื้อหาที่ประชาชนจำเป็นต้องรู้ มีบทความและบทวิเคราะห์ที่กระตุ้นและส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นให้กับผู้อ่าน ส่วนเชิงปริมาณจะมุ่งเน้นนำเสนอเนื้อหาที่คนทั่วไปอยากรู้ ไร้อารมณ์ของผู้อ่านมากกว่าการกระตุ้นให้เกิดการแสดงความคิดเห็น โดยบทบาทของหน้าบรรณาธิการหนังสือพิมพ์คือ การแสดงจุดยืนของหนังสือพิมพ์และการเป็นผู้นำทางความคิด และการเป็นเวทีสาธารณะในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

2542

- วราภรณ์ ททรัพย์รุ่งเรือง, กระบวนการทำงานของทีมงานผู้รับผิดชอบบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษ พบว่า บทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษส่วนใหญ่นำเสนอเนื้อหาที่มีลักษณะอธิบายข่าวสารหรือเสนอแนะ โน้มน้าวใจหรือกระตุ้นให้เกิดการกระทำ การประเมินผล การประกาศนโยบายหรือจุดยืนของหนังสือพิมพ์ และแสดงความคิดเห็นได้แย่ง โดยจะให้ความสำคัญกับข่าวการเมืองการ เศรษฐกิจ และสังคม

2. คอลัมน์ซุบซิบ

คอลัมน์ซุบซิบ เป็นการนำเสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมในลักษณะที่ไม่เป็นทางการหรือเป็นประเด็นที่ยังไม่ชัดเจนและไม่สามารถนำมาเขียนเป็นข่าวได้ รวมทั้งเรื่องที่ไม่พึงเปิดเผยของผู้อื่น ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบและลักษณะการนำเสนอ มี 2 ชิ้นคือ

2536

- สิรินี ดีหลกเจริญ, คอลัมน์ซุบซิบในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า การนำเสนอเนื้อหาในคอลัมน์ซุบซิบจะเน้นที่ตัวบุคคล อาทิ ข้าราชการ มักเล่าถึงเรื่องส่วนตัวและหน้าที่การงานในลักษณะบอกเชิงข่าว ล้อเลียน หรือเชิงตำหนิ ด้วยการใช้อารมณ์ คำหรือสำนวนให้เกิดภาพพจน์ มีการใช้ภาษาที่ไร้อารมณ์ในคอลัมน์ซุบซิบทางการเมือง และใช้ภาษาที่เรียบง่ายในคอลัมน์ซุบซิบทางสังคม

2547

- เสาวลักษณ์ บัณฑิตาภิรมย์, รูปแบบ เนื้อหา และประเด็นทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับ คอลัมน์ซุบซิบ "ป๊อบสิ่ว" ของซ้อเจ็ดในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการออนไลน์ พบว่า รูปแบบการ นำเสนอเนื้อหาในคอลัมน์ซุบซิบออนไลน์มีลักษณะเป็นสื่อประสม สามารถรับฟังเสียง บรรยายหรืออ่านเนื้อหาได้ และมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบผ่านทางเว็บบอร์ด ซึ่งใช้วิธีการ นำเสนอที่ให้อ่านต้องคาดเดาว่าเรื่องที่น่าสนใจเป็นของบุคคลใดด้วยการใช้ภาษาที่มี ลักษณะหมิ่นเหม่ต่อปัญหาด้านจริยธรรม

3. คอลัมน์ประจำ

คอลัมน์ประจำ เป็นการนำเสนอบทความหรือเรื่องราวโดยมีผู้เขียนประจำ ซึ่งเป็นการ ถ่ายทอดความคิดเห็นของบุคคลและข้อมูลข่าวสารที่สอดคล้องกับแนวคิดหลักของคอลัมน์นั้น ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับวิธีการนำเสนอ แนวคิดและการตีความของผู้เขียน มี 8 ชิ้นคือ

2538

- อารสา ศรีสุขเสริม, แนวคิดทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ของ "เปลว สีเงิน" :วิเคราะห์ จากบทความในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ พบว่า บทความของเปลว สีเงิน มีการนำเสนอแนวคิด ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมอย่างครบถ้วน โดยเน้นเรื่องผลประโยชน์ของประชาชน เป็นส่วนใหญ่ วิพากษ์การทำงานของรัฐบาล เสนอความคิดเห็นและทัศนคติต่อสังคม ในทางสร้างสรรค์ รวมทั้งแสดงจุดยืนและความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะ นักหนังสือพิมพ์ที่ค่อนข้างชัดเจน

2540

- นวฤทธิ เอิบอิม, แนวทางการสร้างความเชื่อของนักโหราศาสตร์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ในบริบท ทางโหราศาสตร์และทางธุรกิจ พบว่า แนวทางการสร้างความเชื่อของนักโหราศาสตร์ใน บริบททางโหราศาสตร์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์จะเป็นการใช้สัญลักษณ์ ดัชนี ภาพลักษณ์ ภาษา ทางด้านโหราศาสตร์ และกลยุทธ์การโน้มน้าวใจ ส่วนบริบททางธุรกิจจะใช้ความแตกต่าง และความสามารถในการทำนาย ประสบการณ์ อาชีพการงาน ความมีชื่อเสียง และ ผลงานเขียนในการจูงใจหรือโฆษณาชวนเชื่อ

2542

- ศิริบุญญา แสนมีมา, การใช้ประโยชน์ของคอลัมน์แนะนำอาชีพอิสระในหนังสือพิมพ์รายวันพบว่า คอลัมน์แนะนำอาชีพในหนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับบุคคล บริษัท และร้านค้าในกลุ่มอาชีพต่างๆ การแนะนำหรือบอกขั้นตอนในการประกอบอาชีพ โครงการของรัฐและศูนย์อบรม และการให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ โดยหนังสือพิมพ์ได้ประโยชน์จากคอลัมน์แนะนำอาชีพในแง่ของรายได้ ภาพลักษณ์องค์กร และรักษากลุ่มผู้อ่านเดิมหรือขยายฐานกลุ่มผู้อ่านในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ
- ชนิตรัตน์ ธิ บางช้าง, แนวคิดด้านการเมืองและสังคมกับลักษณะความเป็นนักหนังสือพิมพ์ที่สะท้อนจากงานเขียนของ มาลัย ชูพินิจ พบว่า เนื้อหาที่นำเสนอในงานเขียนของมาลัย ชูพินิจ ส่วนใหญ่มีแนวคิดทางการเมืองในด้านการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยและเน้นเสรีภาพของคนในสังคมที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย และแนวคิดทางสังคมที่เน้นให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข รู้จักรักษาสิ่งแวดล้อมและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเป็นนักหนังสือพิมพ์ที่มีอุดมการณ์ทางวิชาชีพ

2544

- อวยชัย สังสนา, วาทกรรมการสื่อความหมายของนิวัตติ กองเพียรผู้ดูแลคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์รายวันและนิตยสารรายสัปดาห์ พบว่า การนำเสนอเนื้อหาในผลงานเขียนของนิวัตติ กองเพียร ผ่านวาทกรรมการสื่อความหมายภาพผู้ดำเนินส่วนใหญ่มีกรอบแนวคิดในด้านเพศสภาพ มุมมองทางศิลปะ สถานภาพทางสังคม ช่องทางการนำเสนอ วัฒนธรรมและบรรทัดฐานของสังคมที่สะท้อนอุดมการณ์แบบปิตาธิปไตยหรือผู้ชายเป็นใหญ่
- พัชรา รุ่งสุข, วาทกรรมของนักวิจัยชายและหญิงเรื่องเพศกับวัยรุ่นและการผลิตซ้ำของหนังสือพิมพ์ พบว่า บทความในหนังสือพิมพ์ที่มีการนำเสนอผลการวิจัยเรื่องเพศกับวัยรุ่นของนักวิจัยชายและหญิงนั้นมีการตีความประเด็นปัญหาของวัยรุ่นไปในทิศทางเดียวกัน แต่มีมุมมองของปัญหาที่แตกต่างกัน ทำให้ปัจจัยด้านเพศของนักวิจัยมีผลต่อการสื่อความหมายและรูปแบบการนำเสนอผลการวิจัย ส่วนด้านการผลิตซ้ำทางวาทกรรมของหนังสือพิมพ์นั้นจะเป็นการนำเอาผลวิจัยบางส่วนที่พาดพิงถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่นมาเปิดเป็นประเด็นใหม่ที่สามารถกระตุ้นหรือสร้างความตระหนักให้กับสังคม
- ทรวงพร ศรีช่วย, บทบาททางวารสารศาสตร์ในเรื่องสตรีของคุณนิลวรรณ ปิ่นทอง พบว่า การนำเสนอเนื้อหาเรื่องสตรีในผลงานเขียนของคุณนิลวรรณ ปิ่นทอง ส่วนใหญ่มีแนวคิดสตรีนิยมที่ค่อนข้างเสรีนิยม สนับสนุนให้สตรีได้รับโอกาสที่เท่าเทียมในการมีส่วนร่วมทางการเมือง การศึกษา และการประกอบอาชีพโดยไม่รังเกียจงานบ้านที่เป็นความคาดหวังเดิมของสังคม ขณะเดียวกันก็ไม่ทำทนายอำนาจของผู้ชายด้วยการเรียกร้องสิทธิ

แต่จะกระตุ้นให้สตรีมีการศึกษาเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ซึ่งบทบาททางวารสารศาสตร์ที่ปรากฏคือ การสังเกตและรายงาน การให้การศึกษา และการสร้างค่านิยมหรือทัศนคติ

- ชัยณรงค์ บุญฤทธิ์, แนวคิดเชิงวิพากษ์ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ในมติชนสุดสัปดาห์ พบว่า การนำเสนอเนื้อหาเชิงวิพากษ์ในผลงานเขียนของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ที่มีต่อสังคม-วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจนั้นสะท้อนให้เห็นถึงการเป็นนักหนังสือพิมพ์ที่มีอุดมการณ์ทางวิชาชีพ ซึ่งให้ความสำคัญกับการนำเสนอประเด็นปัญหาต่างๆ วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลและนักการเมือง กระตุ้นและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม โดยปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอแนวคิดเชิงวิพากษ์คือ บริบททางการเมืองกับการเข้ามาบริหารประเทศ บริบททางเศรษฐกิจแบบทุนนิยม บริบททางสังคม-วัฒนธรรมแบบบริโภคนิยม และประสบการณ์การทำงานกับทัศนคติของผู้เขียน

4. คอลัมน์ร้องทุกข์และตอบจดหมาย

คอลัมน์ร้องทุกข์และตอบจดหมาย เป็นการนำเสนอเนื้อหาจากจดหมายของประชาชนที่ต้องการสื่อสารกับหนังสือพิมพ์เพื่อขอความช่วยเหลือหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม รวมทั้งการแสดงข้อชี้แจงของหน่วยงาน ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่นำเสนอ มี 1 ชิ้นคือ

2540

- โสภา จิรพัฒนานันท์, เนื้อหาและแนวทางการคัดเลือกจดหมายในคอลัมน์ร้องทุกข์ พบว่า เนื้อหาของจดหมายร้องทุกข์จากประชาชนและชี้แจงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ได้รับการนำเสนอส่วนใหญ่เป็นประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการคมนาคม การจราจร การบริการด้านสาธารณสุข ปลอดภัย กฎหมายและนักการเมือง ส่วนเนื้อหาที่ไม่ได้รับการนำเสนอจะเป็นจดหมายที่มีลักษณะพาดพิงถึงความมั่นคงของชาติและสถาบัน หรือการแสดงความเห็นส่วนตัวที่ไม่เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

- เนื้อหาโดยรวม

การศึกษาเนื้อหาโดยรวมที่นำเสนอผ่านสื่อต่างๆ ในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งเป็นการพิจารณาในภาพรวมของเนื้อหาทั้งในด้านรูปแบบ ปริมาณ และความหมาย ทำให้ประเด็นที่ศึกษาเนื้อหาโดยรวมจากวิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศเป็นการศึกษาในลักษณะของการตีความเนื้อหาและลักษณะการนำเสนอด้วยประเด็นดังต่อไปนี้

1. ทิศทางการนำเสนอเนื้อหาทางการเมือง

ทิศทางการนำเสนอเนื้อหาทางการเมืองเป็นการนำเสนอเนื้อหาทางการเมืองทั้งที่เป็นข่าวและบทความของหนังสือพิมพ์และนิตยสารข่าว ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับทิศทางการนำเสนอ จุดยืนทางการเมือง วิธีการและลักษณะที่นำเสนอ และความเกี่ยวข้องทางการเมืองกับการนำเสนอเนื้อหา มี 13 ชั้นคือ

2537

- สุกานดา วรพันธุ์พงศ์, หนังสือพิมพ์รายวันกับการเสนอเนื้อหาทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2533 พบว่า หนังสือพิมพ์ที่มีความเกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองจะนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพล.ต.จำลอง ศรีเมืองมากที่สุดโดยให้ความถี่และปริมาณพื้นที่มากกว่าผู้สมัครคนอื่นๆ ซึ่งข้อฉบับที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองจะนำเสนอในทิศทางลบ ขณะที่ข้อฉบับที่ไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองจะนำเสนอในทิศทางบวกและรายงานข่าวทั่วไปของผู้สมัครคนอื่นๆ

2538

- ปาจริย์ ธนะสมบุญณิกิจ, หนังสือพิมพ์ไทยรัฐกับการกำหนดวาระสารความขัดแย้งทางการเมืองในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 พบว่า หนังสือพิมพ์แสดงจุดยืนด้วยการนำเสนอเนื้อหาในท่าทีที่ไม่เป็นปรปักษ์กับฝ่ายรัฐบาล แต่ก็ไม่ได้เป็นกระบอกเสียงให้กับรัฐบาล มีการพาดหัวข่าวที่ไม่เอาตัวเองเข้าไปเกี่ยวข้องกับฝ่ายรัฐ ใช้การอ้างแหล่งข่าวและสร้างความเป็นกลางโดยยอมรับอำนาจทั้งจากฝ่ายรัฐ ทหาร และคณะรัฐประหาร พยายามไม่นำเสนอข่าวของฝ่ายต่อต้านในหน้าหนึ่ง บทบรรณาธิการ และคอลัมน์ประจำ โดยการแสดงทัศนคติในบทบรรณาธิการจะเปลี่ยนไปตามกระแสทางการเมืองที่เกิดขึ้น

2539

- ศุภกิจ จงศักดิ์สวัสดิ์, หนังสือพิมพ์กับการเสนอข่าวสารการเลือกตั้งทั่วไป 13 กันยายน 2535 พบว่า หนังสือพิมพ์ที่มีความสัมพันธ์กับนักรการเมืองมีความโน้มเอียงในการเสนอข่าวสารในลักษณะที่ให้การสนับสนุนนักรการเมืองหรือพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องด้วยทั้งในด้านปริมาณทิศทางการนำเสนอ และการแก้ไขข้อผิดพลาดมากกว่าหนังสือพิมพ์ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับนักรการเมืองหรือพรรคการเมือง
- ศิริอร หริมปราณี, การศึกษาเปรียบเทียบการนำเสนอเนื้อหาทางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยในสมัยรัฐบาล ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช กับรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร (21 เม.ย. 2519 - 20 ต.ค. 2520) พบว่า ทิศทางการนำเสนอเนื้อหาทางการเมืองของหนังสือพิมพ์แตกต่างกันไปตามบริบททางการเมืองของรัฐบาลแต่ละสมัยจากการปกครองแบบประชาธิปไตยไปสู่การปกครองแบบอำนาจนิยมที่มีการควบคุมการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ ทำให้หนังสือพิมพ์มีการปรับเนื้อหาทางการเมืองที่เกี่ยวกับรัฐบาลในทิศทางที่เป็นกลางหรือเป็นบวกมากกว่าลบ และลดความหลากหลายของเนื้อหา รวมทั้งความเข้าใจในการนำเสนอลง เพื่อความอยู่รอดขององค์กรและรักษาสถานภาพของหนังสือพิมพ์ไว้

2540

- เบญจวรรณ เลิศเชื่อนพันธ์, วิเคราะห์ข่าวสารเลือกตั้งผู้ว่าฯ กรุงเทพมหานคร : เน้นเกมการแข่งขันหรือเน้นสาระ พบว่า การนำเสนอข่าวสารการเลือกตั้งผู้ว่าฯ ครั้งที่ 1-5 (พ.ศ.2518, 2528, 2533, 2535 และ 2539) ของหนังสือพิมพ์นั้นมีปริมาณและรูปแบบที่ต่างกัน โดยครั้งที่ 1-4 นำเสนอในรูปแบบของข่าวและบทความเพิ่มมากขึ้น ยกเว้นครั้งที่ 4 ที่มีสถานการณ์ทางการเมืองอย่างพฤษภาทมิฬเข้ามาเกี่ยวข้อง และครั้งที่ 5 ที่มีการเปิดหน้าพิเศษนำเสนอเฉพาะข่าวสารการเลือกตั้ง โดยในทั้ง 5 ครั้งหนังสือพิมพ์จะนำเสนอประเด็นเกมการแข่งขันในช่วงเปิดตัวกับช่วงใกล้เลือกตั้งและประเด็นสาระในช่วงรณรงค์
- วัลย์ลิกา อังสกุล, การวิเคราะห์ความขัดแย้งทางความคิดเห็นเกี่ยวกับ สิทธิหน้าที่เสรีภาพ และทิศทางการเมืองไทยระหว่างนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายประชาชนในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 พบว่า การนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการเมืองไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 ของนักหนังสือพิมพ์แตกต่างกัน โดยนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาลมองว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเหมาะสมกับประเทศที่ประชาชนเข้าใจและพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ในขณะที่ฝ่ายประชาชนนำแนวคิดเรื่องสิทธิหน้าที่ และเสรีภาพมาเกี่ยวโยงกับแนวคิดทางการเมืองเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

2541

- ชีระ ธีฎไพบูลย์, การวิเคราะห์กระบวนการประตู่ข่าวสารการตูนการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า การนำเสนอเนื้อหาในการตูนการเมืองของหนังสือพิมพ์มักเน้นข่าวการเมืองเกี่ยวกับฝ่ายรัฐบาลมากกว่าฝ่ายค้าน มุ่งเน้นไปที่นายกรัฐมนตรี ใช้ตัวละครและบทสนทนาในการถ่ายทอดเนื้อหา ทั้งในเชิงวิพากษ์วิจารณ์ ประชดประชัน เสียคดี และล้อเลียนบุคคลที่เกี่ยวข้อง

2542

- เพียงฤดี ธีรวิฑูมิชวงศ์, การสื่อความหมายจากประเด็นทางการเมืองผ่านการ์ตูนการเมือง พบว่า การนำเสนอประเด็นทางการเมืองผ่านการ์ตูนการเมืองในหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่มีการสื่อความหมายในทางลบ วิพากษ์วิจารณ์หรือมุ่งโจมตีไปตามบริบทของประเด็นทางการเมืองและความคิดของนักเขียน ใช้การเปรียบเทียบอุปมาอุปมัย เปรียบเทียบเชื่อมโยงและเย้ยหยัน โดยประเด็นทางการเมืองที่มักถูกนำมาล้อเลียนคือ การโจมตีและวิจารณ์การทำงานของรัฐบาล วิจารณ์นักการเมือง และบุคคลต่างๆ ทั้งในภาครัฐหรือเอกชน

2543

- มัทนา เจริญวงศ์, เนื้อหาการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่มีการนำเสนอเนื้อหาทางการเมืองเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐบาลหรือนักการเมือง เหตุการณ์ทางการเมือง และการเมืองท้องถิ่นในเชิงโจมตีมากกว่าสนับสนุน โดยเน้นที่ตัวบุคคลมากกว่านโยบาย และนำเสนอเนื้อหาทางการเมืองโดยรวมในทิศทางลบมากกว่าบวก ในลักษณะที่เร้าอารมณ์มากกว่าเชิงพัฒนา

2544

- กระสุน สกุลโพน, กรอบในเนื้อหาเชิงลบของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับรัฐบาล ช่วงปลายสมัยรัฐบาลบรรหาร ชวลิต และชวน พบว่า การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับรัฐบาลในช่วงปลายสมัยของหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จะเป็นเนื้อหาในเชิงลบมากกว่าเนื้อหาอื่นทั้งในส่วนที่เป็นข่าวและความคิดเห็น ซึ่งประเด็นที่นำเสนอจะเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้ง นโยบายหรือการปฏิบัติหน้าที่ไม่เหมาะสม การแสดงความไม่เชื่อมั่นและไม่เชื่อถือรัฐบาล

2545

- พรรรัตน์ ทองพูล, การสร้างภาพชอบธรรมทางความคิดในบทความโต้แย้งระหว่างรัชกาลที่ 6 กับนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายค้านในสงครามปากกา (พ.ศ.2455-2465) พบว่า การนำเสนอเนื้อหาในบทความโต้แย้งของนักหนังสือพิมพ์มีจุดยืนทางความคิดและวิธีการนำเสนอที่ต่างกันคือ รัชกาลที่ 6 ต้องการให้รักษาระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไว้

ปลูกฝังลัทธิชาตินิยมกับการใช้หลักทศพิธราชธรรม เลือกรับอารยธรรมตะวันตกและปรับใช้ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรม ให้ราษฎรไทยเห็นความสำคัญของการทำธุรกิจการค้า โดยใช้วิธีโน้มน้าวใจด้วยหลักความน่าเชื่อถือ จิตวิทยาและเหตุผล ส่วนนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายค้านต้องการสร้างกลุ่มอำนาจใหม่สู่การปฏิวัติการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตย เรียกร้องสิทธิเสรีภาพ และชี้ให้เห็นถึงปัญหาต่างๆ โดยใช้การตอบโต้ด้วยลีลาการใช้ภาษา

2547

- ณิชชา อาจารย์ยุคต์, การประกอบสร้างความจริงในข่าวสงครามระหว่างประเทศ สหรัฐอเมริกากับประเทศอิรักของหนังสือพิมพ์ไทย พบว่า หนังสือพิมพ์มีการประกอบสร้างความจริงผ่านชุดความหมายในข่าวสงครามระหว่างประเทศทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ แตกต่างกันไปตามระดับความขัดแย้ง โดยเนื้อหาเกี่ยวกับสหรัฐอเมริกาในเชิงลบของความเป็นจักรวรรดินิยมที่ส่งครามเพื่อผลประโยชน์ ไร้มนุษยธรรม มีเล่ห์เหลี่ยมและกลอุบาย โทกและใส่ร้ายอิรักว่ามีอาวุธร้ายแรง ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับอิรักในเชิงบวกของการไม่มีอาวุธร้ายแรงในครอบครอง การไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มก่อการร้าย และสถานการณ์ภายในประเทศไปในทิศทางที่ดีขึ้น

2549

- ศจีรัตน์ พุฒเรื่องศักดิ์, วาทกรรมการเมืองที่ปรากฏบนปกนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ พบว่าการนำเสนอเนื้อหาของปกนิตยสารมีโครงสร้างสัญลักษณ์ที่ประกอบด้วยภาพ พาดหัวปก และข้อความยกป้ายที่มีการสื่อความหมายที่ทำให้ผู้อ่านต้องตีความตามบริบทของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น โดยกลุ่มบุคคลที่ปรากฏบนปกจะถูกสร้างภาพตัวแทนให้เป็นกลุ่มอำนาจที่มีผลประโยชน์แอบแฝง กลุ่มต่อต้านอำนาจหลัก และกลุ่มที่สร้างสมดุลหรือความเป็นกลาง ซึ่งจะถูกนำเสนอผ่านการสื่อความหมายเชิงต่อต้านรัฐบาล เชิงตอบโต้หรือต่อสู้ระหว่างบุคคล และเชิงบุคคล

2. การนำเสนอค่านิยมและอุดมการณ์ผ่านสื่อ

การนำเสนอค่านิยมและอุดมการณ์ผ่านสื่อ เป็นการสร้าง ผลิตซ้ำ และตอกย้ำค่านิยม ความเชื่อ แนวคิด และอุดมการณ์ผ่านสื่อต่างๆ ไปยังประชาชน ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะของค่านิยมและอุดมการณ์ที่นำเสนอ แนวคิดและความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหา รูปแบบและลักษณะการสื่อความหมาย มี 13 ชิ้นคือ

2542

- อภิวดี เจริญธัญสกุล, แนวทางการปลูกฝังลัทธิชาตินิยมผ่านหนังสือพิมพ์ของรัฐบาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับรัฐบาลในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม พบว่า หนังสือพิมพ์ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการปลูกฝังลัทธิชาตินิยมอันเนื่องมาจากบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่อยู่ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 เพื่อความอยู่รอดของประเทศในช่วงวิกฤตการณ์ โดยในสมัยรัชกาลที่ 6 มีการปลูกฝังชาตินิยมที่คงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ส่วนในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม มีการปลูกฝังชาตินิยมที่ให้ความสำคัญกับชาติ ทหาร และผู้นำเผด็จการ ทั้งนี้เพื่อคงไว้ซึ่งสถานภาพทางสังคมของผู้ปกครองเป็นสำคัญ

2544

- พจนีย์ พจนะลาวัฒน์, เนื้อหา และการสะท้อนค่านิยมในนิตยสารวัยรุ่น เธอกับฉัน เดอะบอยฮาร์ท พบว่า นิตยสารวัยรุ่นมีการนำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนค่านิยมที่ไม่พึงปฏิบัติอย่างการบริโภคสินค้าต่างประเทศ ความฟุ้งเฟ้อ และการแต่งกายไม่เหมาะสมตามวัฒนธรรมตะวันตก มากกว่าค่านิยมที่พึงปฏิบัติอย่างการพึ่งพาตนเอง การประหยัด ความขยันหมั่นเพียร และการมีความรับผิดชอบ

2545

- วรณมณี บัวเทศ, อุดมการณ์ทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมืองที่ปรากฏในข้อเขียนเกี่ยวกับเหตุการณ์ในประเทศแถบเอเชียเปรียบเทียบกับเอเชียวีค พบว่า นิตยสารต่างประเทศนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับประเทศในแถบเอเชียโดยมีอุดมการณ์ตะวันตกเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับประเทศในโลกตะวันตก อุดมการณ์ทุนนิยมที่หมายรวมรูปแบบการดำเนินธุรกิจการค้าเสรี การเกิดช่องว่างหรือการเกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนในสังคม และอุดมการณ์ด้านสิทธิเสรีภาพตามระบอบประชาธิปไตยที่เป็นการตอกย้ำความเชื่อทางตะวันตกให้ชัดเจนขึ้น และการเปลี่ยนความเชื่อหรือกรอบงานทางอุดมการณ์ของผู้รับสาร
- เจิมสิริ เหลืองศุภภรณ์, จินตนาการทางเพศของผู้หญิงผ่านนิตยสารวัยรุ่น พบว่า นิตยสารวัยรุ่นมีการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับจินตนาการทางเพศทั้งที่เป็นแบบชัดเจนและแอบแฝงด้วยกลวิธีการสร้างความหมายเรื่องเพศในด้านความรักและมายาคติทางด้านความรัก ซึ่งตอกย้ำเรื่องการแต่งงานเป็นจุดหมายสูงสุดของผู้หญิง การมีคู่รักและเพศสัมพันธ์ การแต่งกายตามแฟชั่น การสร้างอุดมคติทางเพศและความรักของชายหญิง

- อรุณา เก่งชน, การเคลื่อนไหวกระแสสตรีนิยมยุคบุกเบิกที่ปรากฏในนิตยสาร พบว่า นิตยสารสตรีในยุคบุกเบิกมีการนำเสนอเนื้อหาตามแนวคิดสตรีนิยมที่สะท้อนให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวของกระแสสตรีนิยมที่เป็นแบบเสรีนิยมที่เน้นการแสดงออกถึงความต้องการที่จะขจัดอคติทางเพศต่อสตรี ปลดปล่อยและยกสถานะภาพบทบาทของสตรีให้ทัดเทียมกับบุรุษ เรียกร้องสิทธิเสรีภาพและความเป็นธรรมให้กับสตรี และแบบวัฒนธรรมที่เน้นการสร้างวัฒนธรรมเป็นของตนเองเพื่อผลิตซ้ำทางวาทกรรมและการต่อรองเชิงอำนาจให้กับสตรีอย่างนิตยสาร หนังสือ และโรงเรียนสำหรับสตรี
- จินตนาถ กลัดวัง, การสร้างความหมาย "ครัว" ในนิตยสารครัวและนิตยสารแม่บ้าน พบว่า เนื้อหาที่นิตยสารนำเสนอส่วนใหญ่สะท้อนถึงอุดมการณ์ทางเพศสภาพตามแนวคิดแบบปิตาธิปไตยมากกว่าแบบสตรีนิยมในประเด็นเรื่องบทบาท สถานภาพ และพื้นที่ของผู้หญิง โดยการสร้างความหมายครัวตามแนวคิดแบบปิตาธิปไตยคือ การเป็นภรรยาและหน้าที่ของสตรี การเพิ่มคุณค่าของผู้หญิงที่เป็นแม่ศรีเรือน การเป็นพื้นที่ในบ้านที่ต่อกัยสถาบันครอบครัวแบบกระแสหลัก และการกำหนดให้ความสุขต้องอยู่คู่กับผู้หญิง ส่วนแนวคิดแบบสตรีนิยมคือ การให้อำนาจผู้หญิงในการควบคุมการตัดสินใจ การเป็นพื้นที่ที่ไม่จำกัดเพศ การแหล่งเพิ่มรายได้ การเป็นพื้นที่ของความรักความอบอุ่นในครอบครัว การเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ และการสร้างความหมายของสถาบันครอบครัวใหม่

2546

- กรชนก รักษาเสรี, ความเป็นโลกาภิวัตน์ของสื่อตะวันตกใน "สรรสาระ" นิตยสารรีดเดอร์ส ไดเจสท์ฉบับภาษาไทย พบว่า นิตยสารมีการนำเสนอรูปแบบและเนื้อหาที่สะท้อนแนวคิดการครอบงำทางวัฒนธรรมมากกว่าโลกาภิวัตน์ เนื่องจากมีแบบแผนการผลิตและแหล่งที่มาของเนื้อหาจากฐานข้อมูลของบริษัทแม่ โดยมีเนื้อหาที่ดัดแปลงหรือเขียนขึ้นในประเทศไทยเพียงส่วนน้อย ซึ่งลักษณะความเป็นโลกาภิวัตน์ของสื่อตะวันตกของนิตยสารต่างประเทศฉบับภาษาไทยคือ การเป็นสื่อข้ามชาติที่มีนายทุนต่างชาติเป็นเจ้าของและระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่มุ่งแสวงหาผลกำไร

2547

- สุภมาศ วยอุดมวุฒิ, การทำจิตวิญญาณให้เป็นสินค้าในนิตยสารผู้หญิง พบว่า นิตยสารผู้หญิงมีการนำเสนอรูปแบบและเนื้อหาเชิงสัญลักษณ์เกี่ยวกับจิตวิญญาณที่เกี่ยวข้องกับความงาม อาหารและเครื่องมือ การออกกำลังกาย สปา และการแพทย์ในลักษณะของโฆษณาหรือเป็นสินค้า โดยมีการสื่อความหมายทางจิตวิญญาณอย่างความสงบ ความผ่อนคลาย ความดีงาม และการเข้าถึงความสมดุลทางจิตใจ

2548

- การถก ยืมพัฒนา, นิตยสาร a day กับภาพสะท้อนของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยแบบโพสต์โมเดิร์น พบว่า ลักษณะแบบโพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏในนิตยสารคือ ท่าทีแบบโพสต์โมเดิร์นที่มาจากวิถีคิดของผู้ก่อตั้ง ความเป็นโพสต์โมเดิร์นที่ผู้ผลิตเลือกหยิบยกมานำเสนอ สื่การเขียนที่ใช้เทคนิคการประพันธ์แบบโพสต์โมเดิร์น และเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะของผู้คน สังคม วัฒนธรรมการบริโภคแบบโพสต์โมเดิร์น โดยลักษณะของโพสต์โมเดิร์นที่สะท้อนวิถีชีวิตของผู้อ่านมีเพียงในแง่ของรสนิยมทางด้านศิลปะและรูปแบบที่แตกต่างของนิตยสารที่เป็นลักษณะหนึ่งของโพสต์โมเดิร์นเท่านั้น

2549

- อำนวย ฤทัยคงถาวร, การถ่ายทอดอุดมการณ์คาทอลิกผ่านสื่อมวลชนคาทอลิก พบว่า สื่อมวลชนคาทอลิกมีการอุดมการณ์คาทอลิกในเรื่องของความรัก สันติภาพ ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีมนุษย์ ด้วยวิธีการนำเสนอที่อ้างคำหรือประโยคที่เกี่ยวกับอุดมการณ์จากพระคัมภีร์ไบเบิล ยกตัวอย่างชีวิตของบุคคลร่วมสมัย เหตุการณ์หรือเรื่องราวในสถานการณ์ปัจจุบัน และการทำทนายผู้รับสารให้เกิดการตัดสินใจ

2550

- สุภาวดี สุขสมัย, นิตยสารแนวสุขภาพของบริษัทยูนิคอฟฟี่พรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) กับการนำเสนอเรื่อง "โยคะ" พบว่า นิตยสารแนวสุขภาพมีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับโยคะในลักษณะของข้อมูลทั่วไปและกระแสดความนิยมโยคะในสังคม สร้างกระแสบริโภคโยคะในฐานะสัจจะทางวัฒนธรรมด้วยการใส่รหัสให้โยคะเป็นการออกกำลังกายของชนชั้นสูงและสร้างความหมายโดยนัยให้โยคะเป็นการออกกำลังกายสำหรับคนรุ่นใหม่ สร้างอัตลักษณ์สำหรับคนรุ่นใหม่ไม่ตกกระแส สร้างคุณค่าให้โยคะเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิต ช่วยให้รูปร่างดีและสวยงาม
- วีราพร วัชรพงศ์ชัย, อุดมการณ์การต่อสู้ทางเพศในหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นสำหรับผู้หญิงกับการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศของวัยรุ่นหญิงไทย พบว่า หนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นสำหรับผู้หญิงมีการนำเสนอเนื้อหาผ่านวาทกรรมที่เป็นอุดมการณ์การต่อสู้ทางเพศในด้านความเป็นหญิง ด้านการใช้ชีวิตของผู้หญิง และความรักของผู้หญิงที่ถ่ายทอดผ่านตัวการ์ตูนนางเอก ซึ่งค่านิยมเรื่องเพศที่ถูกนำเสนอในหนังสือการ์ตูนและวัยรุ่นหญิงนำมาประกอบสร้างเป็นอัตลักษณ์ทางเพศคือ ค่านิยมความเป็นผู้หญิงที่ใส่ใจต่อความสวยงาม ความเป็นแม่ศรีเรือนร่วมสมัย ค่านิยมที่ผู้หญิงเท่าเทียมกับผู้ชายในด้านการมีอิสระในการดำเนินชีวิต ฟังพา

ตนเอง และค่านิยมด้านความรักที่สามารถแสดงออกต่อเพศชายได้อย่างเท่าเทียม และการมีเพศสัมพันธ์กันตามกรอบการรักรับรองของตัวของผู้หญิง

- กติกา ศรีรักษา, ความหมายและกระบวนการสร้างความหมาย "บ้าน" ในนิตยสารบ้านและสวน พบว่า การให้ความหมายบ้านที่ปรากฏในนิตยสารมีความหมายที่สอดคล้องตามแนวคิดแบบสมัยใหม่ในประเด็นด้านความทันสมัย การอยู่ภายใต้ระบบแบบแผน การสนองการใช้งานเพื่ออยู่อาศัย และความเป็นพื้นที่ส่วนตัว และแนวคิดแบบโพสต์โมเดิร์นในประเด็นการคำนึงถึงสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ความโหยหาอดีต การสนองการใช้งานเชิงสัญลักษณ์เพื่อการสื่อสารความเป็นตัวตน และการไม่จำกัดความเป็นพื้นที่ส่วนตัว

3. ภาพลักษณ์และอัตลักษณ์ที่นำเสนอผ่านสื่อ

ภาพลักษณ์และอัตลักษณ์ที่นำเสนอผ่านสื่อ เป็นการนำเสนอลักษณะของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือประเทศในลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามแนวคิดหรือความเชื่อหลักของผู้ผลิตสื่อที่มีต่อเรื่องนั้นๆ ซึ่งสะท้อนแนวคิดและความเชื่อหลักของสังคม ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะ วิธีการ และรูปแบบการนำเสนอภาพลักษณ์หรืออัตลักษณ์ การสื่อความหมาย และการต่อสู้หรือต่อรองความหมาย มี 17 ชิ้นคือ

2538

- ชันญีชี กาญจนอุไรโรจน์, การศึกษาภาพลักษณ์สตรีในหนังสือพิมพ์รายวันในช่วงปี 2528-2537 พบว่า หนังสือพิมพ์มีการนำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีแตกต่างกันตามหน้าที่นำเสนอ คือ สตรีจะถูกนำเสนอในฐานะเป็นผู้ถูกกระทำหรือวัตถุประสงค์ในประเด็นสตรีกับเหยื่อความรุนแรง เป็นสตรีธรรมดาด้วยรูปภาพและทิศทางที่เป็นกลางในหน้าหนึ่ง ขณะที่ในหน้าสตรีและหน้าอื่นๆ จะนำเสนอประเด็นสตรีกับสังคมในฐานะเป็นผู้กระทำ เป็นผู้นำ และหญิงยุคใหม่ในปริบทลลสาธรรณะด้วยรูปภาพและทิศทางที่เป็นกลาง
- นาทฤดี จุลประยูร, เปรียบเทียบภาพลักษณ์ของนายกรัฐมนตรีไทยในหน้าหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยในช่วงปี 2531-2535 พบว่า การนำเสนอบทบาทของนายกรัฐมนตรีที่แสดงออกต่อเหตุการณ์และประเภทของข่าวอยู่ในเรื่องของการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และด้านการทหาร โดยภาพลักษณ์ที่นำเสนอเน้น พลเอกชาติชายมีแนวโน้มเป็นบวกมากกว่าลบ พลเอกสุจินดาดีมีแนวโน้มเป็นลบมากกว่าบวก และนายอานันท์มีแนวโน้มที่ใกล้เคียงกันทั้งในด้านบวกและลบ

2539

- จิตรวราภรณ์ วนัสพงษ์,ชาติพันธุ์นิยมในการนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับประเทศลาวในหนังสือพิมพ์ไทย พบว่า หนังสือพิมพ์การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับประเทศลาวจะแตกต่างกันไปตามเหตุการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศลาว โดยในช่วงการเกิดเหตุการณ์สงครามพิพาทชายแดนจนถึงช่วงสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว มีการนำเสนอภาพลักษณ์ไปในทิศทางลบมากกว่าบวก และในช่วงการฟื้นฟูความสัมพันธ์จนถึงช่วงที่ความสัมพันธ์ดำเนินไปด้วยดีจะนำเสนอภาพลักษณ์ไปในทิศทางบวกมากกว่าลบ

2540

- กิตติวรธรณ ปุงบางกระดี, การวิเคราะห์บทบาทของหนังสือพิมพ์รายวันต่อการสร้างภาพลักษณ์ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงปี 2523 -2539 พบว่า หนังสือพิมพ์นำเสนอภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง แตกต่างกันไปตามช่วงเวลา บทบาททางการเมืองของ พล.ต.จำลอง และปัจจัยแวดล้อม โดยในช่วง พ.ศ.2523-2535 มีการนำเสนอภาพลักษณ์ในทางบวก เนื่องจากการปฏิบัติตัวที่แตกต่างจากนักการเมืองทั่วไป ช่วง พ.ศ. 2535 ที่เกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ มีการนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นกลาง เนื่องจากหนังสือพิมพ์ระมัดระวังเรื่องการนำเสนอเนื้อหาที่อาจส่งผลกระทบต่อประเทศชาติและประชาชน และช่วง พ.ศ.2535-2539 มีการนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นบวกน้อยสุด เนื่องจากการปฏิบัติตัวของ พล.ต.จำลอง หลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬที่มีความขัดแย้งในตัวเอง ทำให้ประชาชนเกิดความสับสนและไม่แน่ใจในตัว พล.ต.จำลอง

2542

- อีระยุทธ ลาตีฟี, การสะท้อนภาพของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมในหนังสือพิมพ์ไทย พบว่า ภาพลักษณ์ของชาวมุสลิมที่ถูกนำเสนอในเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ผ่านเหตุการณ์ข่าวส่วนใหญ่เป็นภาพลักษณ์ในเชิงลบมากกว่าเชิงบวก มักนำเสนอเนื้อหาเพียงด้านเดียว โดยเฉพาะปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรง เน้นย้ำภาพลักษณ์เชิงลบของชาวมุสลิมที่ส่งผลต่อการรับรู้ของประชาชน

2543

- พัชรารัตน์ แสนยานุสิน, ประเทศไทยในมุมมองของเอเชียเว็ค และฟาร์อิสเทิร์นอีคอนอมิค รีวิวในช่วงก่อนและระหว่างวิกฤตทางเศรษฐกิจ (2538 - 2542) พบว่า นิตยสารต่างประเทศนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับประเทศไทยในด้านกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเมืองภายในประเทศ ปัญหาทางสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยมีมุมมองต่อ

ประเทศไทยด้วยการนำเสนอเนื้อหาในเชิงลบในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจและเป็นกลางในช่วงเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ

- จีติกร เตรยาภรณ์, ภาพลักษณ์ของกลุ่มชายรักร่วมเพศที่สะท้อนจากเนื้อหาในหนังสือพิมพ์รายวันไทยช่วงปี พ.ศ. 2508-2543 พบว่า หนังสือพิมพ์มีการนำเสนอภาพลักษณ์ของกลุ่มชายรักร่วมเพศในด้านบุคลิกและพฤติกรรม ประเด็นของเนื้อหา และสาเหตุของพฤติกรรมรักร่วมเพศที่มีลักษณะเป็นการสร้าง ดำรง และตอกย้ำภาพลักษณ์ และทัศนคติด้านลบของคนในสังคม โดยภาพลักษณ์ด้านลบของกลุ่มชายรักร่วมเพศที่ถูกนำเสนอคือ ส่ำสอน วิดถาวร มีพฤติกรรมผิดกฎหมาย ชอบล่อลวงเด็ก ส่วนภาพลักษณ์ด้านบวกที่ถูกนำเสนอคือ มีความสามารถและความคิดสร้างสรรค์ ช่วยเหลือสังคม และมีความตระหนักถึงโรคเอดส์

2544

- บุษบรณ จินเจริญ, การต่อสู้ทางวาทกรรมของโสเภณีหญิงไทยจากสื่อกระแสหลักสู่เว็บไซต์ไวต์เว็บ พบว่า สื่อกระแสหลักอย่างหนังสือพิมพ์มีการนำเสนอภาพลักษณ์ของโสเภณีผ่านวาทกรรมในเชิงลบในลักษณะของการเป็นสินค้าและวัตถุทางเพศ การเป็นผู้หญิงเลวและความเป็นอื่นในสังคม และวาทกรรมในเชิงบวกในลักษณะของการเป็นผู้ประกอบอาชีพและความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน ขณะที่เว็บไซต์จะมีการผลิตซ้ำวาทกรรมจากสื่อกระแสหลักและวาทกรรมที่โสเภณีเป็นผู้สร้างความหมายเองเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองให้กับตนเองในลักษณะของการเป็นผู้หญิงที่ดีต่อสู้ชีวิตและเป็นเหยื่อสังคม
- กนกวรรณ ไม้สนธิ์, การต่อรองอำนาจของผู้หญิงจากการนำเสนอเรื่องราวผ่านสื่อนิตยสารไทย พบว่า ลักษณะการต่อรองอำนาจของนางแบบในการนำเสนอภาพตัวแทนเรือนร่างของผู้หญิงในนิตยสารที่ทำทนายแนวคิดแบบบิตาธิปไตยคือ การนำเสนอลักษณะความงามของผู้หญิงด้วยการเปิดเผยเรือนร่างแม้ว่าจะมีอายุมาก การใช้ภาพตัวแทนด้านบวกด้วยการสวมบทบาทเป็นคนชาติอื่น และการใช้ภาพตัวแทนหรืออัตลักษณ์ของนางแบบเองในการต่อรองอำนาจด้วยการเป็นผู้ใส่รหัสผ่านทางสายตาหรือท่าทาง
- มีโชค ราชภูวนวัต, การต่อรองทางเพศสภาพในนิตยสารผู้หญิงและผู้ชาย พบว่า นิตยสารผู้หญิงมีการนำเสนอเนื้อหาที่ยังคงอุดมการณ์หลักในเรื่องความเป็นหญิงและความเป็นชายในลักษณะเดิม รวมทั้งมีการต่อรองทางเพศสภาพ ขณะที่นิตยสารชายมีการนำเสนอเนื้อหาที่ยอมรับและตอกย้ำเพศสภาพความเป็นชายและหญิงตามอุดมการณ์หลักของสังคมในลักษณะที่ชายเป็นใหญ่

2545

- มณฑกานต์ เชื่อมชิต, สตรีกับการถูกทำให้เป็นเหยื่อในหนังสือพิมพ์และชีวิตหลังผ่านพ้นพบว่า หนังสือพิมพ์มีลักษณะการนำเสนอข่าวที่ทำให้ผู้หญิงในข่าวกลายเป็นจำเลยของสังคมและถูกทำให้เป็นเหยื่อด้วยการใช้กรอบการเล่าเรื่องทั้งที่เป็นรายละเอียดของเหตุการณ์ ภูมิหลังของเหตุการณ์และผู้ตกเป็นข่าว ผลต่อเนื้อหาของเหตุการณ์ ปฏิกริยาจากฝ่ายต่างๆ ในสังคม และการใช้ภาษาที่มีการให้คุณค่าและซ่อนนัยยะที่ตอกย้ำอุดมการณ์แบบชายเป็นใหญ่อันเป็นอุดมการณ์หลักของสังคม

2547

- นันทพร ผลอนันต์, วาทกรรมในการนำเสนอข่าวชุมชนกรณีความขัดแย้งเรื่องที่ดิน จังหวัดลำพูน เปรียบเทียบระหว่างหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์กับสำนักข่าวประชาธรรม พบว่า การนำเสนอข่าวกรณีความขัดแย้งเรื่องที่ดินผ่านวาทกรรมในสื่อหนังสือพิมพ์กับเว็บไซต์แตกต่างกัน โดยหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไทยนิวส์นำเสนอวาทกรรมที่มองรัฐในแง่บวกและชาวบ้านในแง่ลบ ส่วนเว็บไซต์ของสำนักข่าวประชาธรรมจะนำเสนอวาทกรรมที่มองรัฐในแง่ลบและชาวบ้านในลักษณะที่เป็นกลาง
- วรณภรณ์ สุขมาก, นิตยสารผู้ชายกับกระบวนการสร้างความเป็นชายแบบ "เมโทรเซ็กส์ชวล" พบว่า นิตยสารผู้ชายมีกระบวนการสร้างภาพตัวแทนความเป็นชายแบบเมโทรเซ็กส์ชวลที่เชื่อมโยงกับรูปแบบของสัญญาเพื่อการบริโภคผ่านทางโฆษณา บทความเชิงโฆษณา ภาพแฟชั่น และการจัดวางสินค้าหรือตราสินค้าทั้งในทางตรงและทางอ้อม โดยลักษณะความเป็นชายแบบเมโทรเซ็กส์ชวลที่ปรากฏในนิตยสารคือ ผู้ชายที่มีการศึกษาสูงและฐานะดี มีรสนิยมในการดูแลเอาใจใส่ตนเองทั้งในด้านสุขภาพและความงาม สุนใจแฟชั่นและผลิตภัณฑ์ดูแลความงาม
- ณัฐกานต์ คุสมิทธิ, ภาพวีรบุรุษที่ถูกประกอบสร้างผ่านกระบวนการข่าวสารของหนังสือพิมพ์ประชานิยม พบว่า หนังสือพิมพ์เชิงปริมาณมีการประกอบสร้างภาพวีรบุรุษด้วยการจำแนกคุณสมบัติของบุคคลที่ตกเป็นข่าว โดยเลือกนำเสนอประเด็นที่มีความสอดคล้องและสนับสนุนคุณสมบัติของวีรบุรุษที่หนังสือพิมพ์ประกอบสร้างคือ การกำหนดกรอบความเป็นวีรบุรุษ การให้ความสำคัญกับบุคลิกและผลงานของบุคคลที่ตกเป็นข่าว และการนำเสนอข่าวให้สอดคล้องกับช่วงเวลาและเหตุการณ์
- วิจิศา ไชยสินธุ์, อัตลักษณ์ "ผู้หญิงเก่ง" ในนิตยสารสตรีช่วงปี พ.ศ.2540-2545 พบว่า นิตยสารผู้หญิงมีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับผู้หญิงเก่งด้วยการให้ความหมายและสร้างภาพตัวแทนของผู้หญิงที่มีความรู้ ความสามารถในอาชีพการงาน มีวิสัยทัศน์และความ

เป็นผู้นำ มีบทบาทเท่าเทียมผู้ชายและได้รับการยอมรับจากสังคม สามารถจัดการบทบาททั้งในการทำงานและในครอบครัวได้ดี

2550

- สุวิชา ชัยวรรณธรรม, การสร้างภาพตัวตนและการผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนในนิตยสารสารคดีและ www.sarakadee.com พบว่า นิตยสารสารคดีมีการสร้างภาพตัวตนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนคือภาพตัวตนในประเด็นด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภาพตัวตนในประเด็นด้านกลุ่มบุคคลและสภาพของปัญหา และภาพตัวตนในประเด็นด้านสถาบันและชุมชนสังคม โดยมีกระบวนการสร้างความหมายผ่านทางรูปแบบของวาทกรรมอุดมการณ์อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ รวมทั้งมีลักษณะที่สัมพันธ์กับความเคลื่อนไหวประเด็นทางประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนในแต่ละยุคสมัย
- ไสภา สถาพรชัยวัฒน์, วาทกรรมผู้หญิงเช็กชีในนิตยสารมาร์สและอิมเมจ พบว่า นิตยสารมีการนำเสนอวาทกรรมผู้หญิงเช็กชีที่สะท้อนถึงอำนาจของทุนนิยมและแนวคิดแบบพิตาทิปไตยที่เข้ามากำกับความหมายของผู้หญิงเช็กชีในมิติเพศสรีระ เพศสภาพ และเพศวิถีที่ทำให้ผู้หญิงเช็กชีกลายเป็นสินค้าในพื้นที่สื่อ ซึ่งลักษณะของผู้หญิงเช็กชีที่ถูกนำเสนอในนิตยสารคือ ผู้หญิงสวยแต่งกายเปิดเผยเรือนร่างหรือนั่นอวยยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย ผู้หญิงที่มีบุคลิกหน้าตาที่มีเสน่ห์ดึงดูดทางเพศ ผู้หญิงที่แต่งกายทันสมัยและมีความเป็นผู้หญิงยุคใหม่ และผู้หญิงที่เปิดเผยความรู้สึกและความต้องการทางเพศ

4. รูปแบบและปริมาณการนำเสนอข้อมูลทางสถิติและประชากรศาสตร์

รูปแบบและปริมาณการนำเสนอข้อมูลทางสถิติและประชากรศาสตร์ เป็นการนำเสนอข้อมูลทางสถิติและผลการทำประชากรศาสตร์ของหนังสือพิมพ์ ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะและวิธีการนำเสนอ ปริมาณและรูปแบบการนำเสนอ มี 3 ชั้นคือ

2539

- ดลฤดี พิเศษฐการ, รูปแบบและปริมาณการใช้ข้อมูลทางสถิติประกอบการเสนอเนื้อหาในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพมีปริมาณการใช้ข้อมูลทางสถิติในรูปแบบบรรยายและกึ่งบรรยายกึ่งตารางมากกว่าหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณที่ใช้รูปแบบตารางและแผนภูมิ ส่วนหนังสือพิมพ์เฉพาะด้านมีปริมาณการใช้ข้อมูลทางสถิติ

มากกว่าหนังสือพิมพ์ทั่วไป โดยหนังสือพิมพ์ทุกประเภทจะใช้ข้อมูลสถิติในรูปแบบบรรยายในข่าว ส่วนในเนื้อหาอื่นๆ จะใช้รูปแบบตาราง กึ่งบรรยายกึ่งตาราง และแผนภูมิ

2544

- รพีวรรณ กลยณี, เปรียบเทียบเนื้อหาการสำรวจโพลในหนังสือพิมพ์รายวันและการสร้างความน่าเชื่อถือ พบว่า หนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาการสำรวจโพลในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับความขัดแย้ง ประเด็นการเลือกตั้งในด้านทำนายผลการเลือกตั้ง และประเด็นเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ประชาชนสนใจ ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นการรายงานผลโพลที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วโดยไม่ถูกต้องสมบูรณ์ตามหลักการรายงานผลสำรวจ เพื่อใช้ในการสร้างความน่าเชื่อถือและน้ำหนักให้กับข่าว
- วงศ์สุภัทร คงสวัสดิ์, การนำเสนอเนื้อหาการทำประชาพิจารณ์ของหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า แนวทางในการนำเสนอเนื้อหาการทำประชาพิจารณ์ของหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่เป็นการให้ข่าวสารทั่วไป การนำเสนอข้อโต้แย้งของทุกฝ่าย การให้ข้อคิดบางประการ การเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็น การรายงานให้ทราบถึงความเป็นมา การแจ้งให้ทราบถึงผลการทำประชาพิจารณ์ และการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

5. ลักษณะการไหลของข้อมูลข่าวสารและอคติในการนำเสนอ

ลักษณะการไหลของข้อมูลข่าวสารและอคติในการนำเสนอ เป็นการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ไม่สมดุลหรือเท่าเทียมกันระหว่างโลกตะวันตกกับโลกตะวันออก ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะและทิศทางการนำเสนอเนื้อหา มี 2 ชั้นคือ

2540

- ปารณีย์ จันทรกุล, การเสนอข่าวโลกตะวันตกและข่าวโลกตะวันออกของสำนักข่าวต่างประเทศ พบว่า สำนักข่าวต่างประเทศนำเสนอข่าวเกี่ยวกับประเทศที่อยู่ต่างภูมิภาคในทิศทางบวกมากกว่าประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน ซึ่งสำนักข่าวทั้งสองภูมิภาคเน้นคุณค่าข่าวเกี่ยวกับความใกล้ชิดและเชิงลบเป็นหลัก ทำให้การนำเสนอข่าวของภูมิภาคตะวันออกไม่เข้าไปในทิศทางลบหรือไม่มีอคติในการนำเสนอข่าวสารระหว่างประเทศ ส่วนการไหลของข่าวสารระหว่างประเทศของสำนักข่าวตะวันอกกับตะวันตกยังไม่สมดุลกัน เนื่องจากสำนักข่าวตะวันตกมีปริมาณการนำเสนอข่าวสารมากกว่าสำนักข่าวตะวันออกอย่างเห็นได้ชัด

2541

- เสาวณีย์ ฉัตรแก้ว, การนำเสนอวัตรกรรมของชาติตะวันตกในหนังสือพิมพ์ของมิชชันนารีระหว่างสมัยรัชกาลที่ 3 ถึงสมัยรัชกาลที่ 5 พบว่า การนำเสนอวัตรกรรมของชาติตะวันตกในหนังสือพิมพ์ของมิชชันนารีทั้งในด้านสังคม การปกครอง เทคโนโลยี การแพทย์ และศาสนา ล้วนแล้วแต่มุ่งขยายทัศนวิสัยที่เป็นกลาง เพื่อให้ผู้อ่านชาวสยามได้เรียนรู้อารยธรรมตะวันตก ด้านสิทธิทางการศึกษา สิทธิสตรี และเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ ยกเว้นระดับความปรารถนาอย่างเป็นทางการกระตุ้นให้เกิดการยอมรับและนิยมในแนวความคิดตะวันตก ทั้งยังมีการสรรเสริญพระมหากษัตริย์ที่ทรงยอมรับวิทยาการตะวันตกด้วย

6. ความยากง่ายของสไตล์การเขียนในหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ

ความยากง่ายของสไตล์การเขียนในหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ เป็นการนำเสนอลักษณะข้อเขียนภาษาอังกฤษในหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับระดับความยากของการใช้ภาษาอังกฤษในงานเขียน มี 1 ชั้นคือ

2538

- กิตติพงษ์ ทวีวงศ์, การศึกษาเปรียบเทียบระดับความยากง่ายต่อการอ่านของหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์และเดอะเนชั่น พบว่า การนำเสนอเนื้อหาส่วนใหญ่ของหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษทั้ง 2 ชื่อฉบับมีระดับความยากต่อการอ่านโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับยากตามมาตรฐานของ Flesch และยากอยู่ในระดับมหาวิทยาลัยปีที่ 1 ของสหรัฐอเมริกา ตามมาตรฐานของ Gunning โดยข้อเขียนที่มาจากนักเขียนของหนังสือพิมพ์มีความยากต่อการอ่านโดยเฉลี่ยมากกว่าข้อเขียนจากสำนักข่าว

7. โครงสร้าง รูปแบบ และไวยากรณ์ของหนังสือพิมพ์

โครงสร้าง รูปแบบ และไวยากรณ์ของหนังสือพิมพ์ เป็นการจัดวางรูปแบบและโครงสร้างของหนังสือพิมพ์ ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะโครงสร้างโดยรวมของหนังสือพิมพ์ การจัดวางรูปแบบ และหลักไวยากรณ์ที่ใช้ มี 1 ชั้นคือ

2549

- ธานี เชื่อสถาปนาศิริ, โครงสร้าง ระบบ และไวยากรณ์ของหนังสือพิมพ์ พบว่า โครงสร้างของหนังสือพิมพ์ประกอบด้วยโครงสร้างสถิติที่แบ่งเป็นโครงสร้างทางความคิดที่ประกอบด้วยเนื้อหาสาระ และรูปแบบการตีพิมพ์ กับโครงสร้างทางกายภาพที่เป็นตัวเล่มระดับหน้า และระดับหน่วยย่อย โดยมีนักหนังสือพิมพ์เป็นตัวเชื่อมระหว่างโครงสร้างทางความคิดและทางกายภาพด้วยกระบวนการทางความคิดของนักหนังสือพิมพ์และกระบวนการผลิตซ้ำอุดมการณ์ความคิดของนักหนังสือพิมพ์ไปยังสื่อหนังสือพิมพ์ได้ด้วยไวยากรณ์ที่มีกฎเกณฑ์ในการสร้างและความคุมความเป็นหนังสือพิมพ์ และอีกโครงสร้างที่เป็นโครงสร้างพลวัตรทางกายภาพของหนังสือพิมพ์ที่สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามโครงสร้างที่กำหนดค่าความหมายไว้แล้ว

8. รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต

รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต เป็นการนำเสนอเนื้อหาผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสารอย่างหนึ่งหรือเป็นสื่อใหม่ในสังคมสารสนเทศ ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบและลักษณะการนำเสนอเนื้อหา มี 3 ชั้นคือ

2545

- จิรัฏฐ์ ศุภการ, การอธิบายตัวตนในชุมชนเสมือนจริง พบว่า รูปแบบการนำเสนอตัวตนในชุมชนเสมือนจริงเป็นแบบอนุรักษ์ที่คงไว้ซึ่งความเป็นมนุษย์ในโลกแห่งความเป็นจริงทั้งแบบนามธรรม แบบธรรมดา และแบบสวยงาม รวมทั้งยังมีรูปแบบตัวตนที่ถูกสร้างขึ้นใหม่หมดในลักษณะที่ไม่มีคำจำกัดความ และแบบผสมผสานตามลักษณะจินตนาการ ส่วนรูปแบบการจัดระเบียบสังคมในชุมชนเสมือนจริงเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตยผ่านตัวแทนที่มีความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์ โดยจะให้สิทธิเสรีภาพในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและทรัพยากรส่วนบุคคลของสมาชิกในชุมชนเสมือน
- กานตวี ปานสีทา, บทบาทของเว็บมาสเตอร์ในการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ออนไลน์ พบว่า เนื้อหาส่วนใหญ่ของหนังสือพิมพ์ออนไลน์ไม่ต่างไปจากหนังสือพิมพ์ฉบับเล่ม และอาจมีการเพิ่มเติมเนื้อหาที่สร้างขึ้นเพื่อนำเสนอบนเว็บไซต์ ซึ่งจะใช้ลักษณะเด่นของสื่ออินเทอร์เน็ตที่สามารถสื่อสารแบบสองทางหรือมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้ส่งและผู้รับสารได้ โดยเนื้อหาที่นำเสนอจะเหมาะสมกับการใช้งานข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต

2548

- วิมลรัตน์ ทรัพย์เพ็ญภพ, ปัญหาทางจริยธรรมในการโต้ตอบบนเว็บบอร์ดในเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ พบว่า เนื้อหาในเว็บบอร์ดส่วนใหญ่เป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นข่าวที่หนังสือพิมพ์ออนไลน์นำเสนอ โดยลักษณะของปัญหาทางจริยธรรมที่พบในการโต้ตอบบนเว็บบอร์ดคือ ปัญหาการหลบหลู่ดูหมิ่น ปัญหาการขาดเหตุผล ปัญหาความก้าวร้าว ปัญหาการขาดแหล่งอ้างอิง และปัญหาการใช้เนื้อหาทางศาสนาโจมตีผู้อื่น

สื่อหรือช่องทางสื่อสารและบริบททางสังคม

ประเด็นที่ศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสื่อหรือช่องทางสื่อสารในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนหรือสื่อกลางในการสื่อสาร ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่ต่อสังคม ทั้งยังมีเสรีภาพในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารตามสิทธิการรับรู้ของประชาชน จึงต้องมีการเฝ้าระวังและควบคุมเสรีภาพของสื่อมวลชนให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคม ทำให้ประเด็นที่ศึกษาสื่อหรือช่องทางสื่อสารจากวิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศเป็นการศึกษาสื่อมวลชนในประเด็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ เสรีภาพและการควบคุม รวมทั้งสิทธิการรับรู้กับสิทธิส่วนบุคคล รวม 41 ชิ้น แบ่งเป็น

1. บทบาทและหน้าที่ของสื่อ

บทบาทและหน้าที่สื่อสิ่งพิมพ์อย่างหนังสือพิมพ์ นิตยสาร และหนังสือการ์ตูนที่มีต่อสังคม ในการรายงานข่าวสาร ให้ความรู้ ความคิดเห็น ความบันเทิง และเป็นสื่อกลางข้อมูลข่าวสารหรือถ่ายทอดมรดกทางสังคม รวมทั้งการเป็นเวทีแห่งการแสดงความคิดเห็นหรือพื้นที่สาธารณะให้กับประชาชน ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับบทบาทและการทำหน้าที่ของสื่อที่สะท้อนผ่านทางเนื้อหา มี 17 ชิ้นคือ

2538

- วัฒนีย์ ภูวทิศ, การวิเคราะห์บทบาทหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย พบว่า หนังสือพิมพ์มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้นในช่วงปีรณรงค์ทางวัฒนธรรมไทย ในขอบข่ายของศิลปกรรมไทยและภาษาไทย เน้นการนำเสนอประเภทวัฒนธรรมในเชิงนามธรรมมากขึ้น โดยหนังสือพิมพ์มีบทบาทเป็นผู้ให้ความร่วมมือและสนับสนุนมากกว่าการแจ้งข่าวสารทั่วไป

- พรรณพิมล สระโรชะมาศ, บทบาทของหนังสือพิมพ์มุสลิมในประเทศไทย พบว่า การนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ทางนាំมีหลักการของอิสลามเป็นบรรทัดฐานในการกำหนดทิศทางการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน ซึ่งมีบทบาทเป็นหนังสือพิมพ์มุสลิมในวิถีทางอิสลามที่นำเสนอเนื้อหาและปกป้องอุดมการณ์อิสลามในประเทศไทย

2539

- ส้ารวย ธรรมโม, บทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและสยามรัฐในช่วงเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516, 6 ตุลาคม 2519 และ 17-20 พฤษภาคม 2535 พบว่า หนังสือพิมพ์สยามรัฐมีบทบาทในการนำเสนอเนื้อหาทางการเมืองในลักษณะของการให้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น และการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายได้อย่างต่อเนื่อง และมีจุดยืนทางการเมืองที่ชัดเจนมากกว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐที่นำเสนอเนื้อหาในลักษณะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์

2541

- สกล กิจจรีต, บทบาทของหนังสือพิมพ์เจ้าพระยาในการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร และความขัดแย้งกับหนังสือพิมพ์ร่วมสมัย พบว่า หนังสือพิมพ์เจ้าพระยามีบทบาทในการสร้างความชอบธรรมให้รัฐบาลด้วยการนำเสนอเนื้อหาที่สนับสนุนการใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐ การให้ข้อมูลข่าวสารและวิจารณ์รัฐในเชิงบวก การสร้างบรรทัดฐานของสังคมและเห็นพ้องไปกับกิจกรรมต่างๆ ของรัฐ และการเป็นสื่อกลางของรัฐในการตอบโต้หนังสือพิมพ์ฝ่ายตรงข้ามหรือหนังสือพิมพ์ร่วมสมัย
- นรินทร์ นำเจริญ, บทบาทในการสะท้อนและวิพากษ์วิจารณ์สังคมของนิตยสารแนววรรณกรรมไทย พ.ศ.2520-พ.ศ.2539 พบว่า นิตยสารแนววรรณกรรมไทยมีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสังคมในด้านลบเป็นหลักในลักษณะของสังคมเมืองที่เป็นไปด้วยปัญหาและความตกต่ำทางจิตใจที่สวนทางกับความก้าวหน้าทางวัตถุ ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริง และมีคุณค่าในด้านการเตือนภัยให้สังคมทราบ
- ทรวงวิทย์ กุลศักดิ์นันท์, บทบาทหนังสือพิมพ์คู่แข่งรายวันในการให้การศึกษาด้านธุรกิจกับความพึงพอใจของนักศึกษา "คู่แข่ง Mini-MBA" พบว่า บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการให้การศึกษาด้านธุรกิจนั้นเป็นกลยุทธ์อย่างหนึ่งในการส่งเสริมการขายประเภทสมาชิกให้กับองค์กร โดยการเปิด section ของคู่แข่ง Mini-MBA นั้นเป็นการเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ ทำให้การศึกษาเป็นสินค้าหรือบริการประเภทหนึ่งที่ขายภูมิปัญญาและความรู้ ซึ่งต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคในการนำเสนอเนื้อหาเป็นสำคัญ

- สรายุทธ ยะหะกร, การวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ไทยรายวันในเชิงบทบาททางเศรษฐกิจในภาวะวิกฤต (พ.ศ. 2539 - 2540) พบว่า หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพมีบทบาทในด้านการให้ข้อมูลข่าวสารทางด้านเศรษฐกิจ ด้านการประสานเรื่องราว ด้านการสร้าง ความต่อเนื่อง และด้านการระดมกำลังหรือผลักดันให้เกิดความเคลื่อนไหวทางสังคม มากกว่าหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณในช่วงภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ

2542

- สรลักษณ์ ตันเสียงสม, การนำเสนอเนื้อหาด้านการท่องเที่ยวของไทยของหนังสือพิมพ์รายวัน กับความต้องการของผู้อ่าน พบว่า หนังสือพิมพ์มีบทบาทในการนำเสนอเนื้อหาด้านการท่องเที่ยวโดยการให้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นและชักจูงใจ การถ่ายทอดมรดกของสังคม การให้ความบันเทิง และการเป็นสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์
- อรพินท์ ตริอมรเลิศ, การนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญแห่งพระราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พบว่า บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ คือ การเป็นเวทีแสดงความคิดเห็น การเป็นผู้แจ้งข้อมูลข่าวสาร การเป็นผู้ให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชน การเป็นผู้ให้หรือปลูกฝังจิตสำนึก และการรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง

2543

- จิรอดุลย์ บุญยภักดิ์, บทบาทของนิตยสารในการให้ความรู้เรื่องเพศ พบว่า นิตยสารหัว นอกที่นำเสนอเนื้อหาเรื่องเพศมีบทบาทในการให้ความรู้เรื่องเพศเกี่ยวกับลักษณะทางชีววิทยา ลักษณะทางสังคมวิทยา และลักษณะทางสุขวิทยา นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอเนื้อหาที่คลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริงและอาจก่อให้เกิดการกระตุ้นหรือปลูกเร้าอารมณ์ทางเพศของผู้อ่าน
- จันทิกา สุภาพงษ์, บทบาทของหนังสือพิมพ์ไทยในการวางกรอบอุดมการณ์ทางสังคมในกรณีนำเสนอข่าววัดพระธรรมกาย พบว่า หนังสือพิมพ์มีการนำเสนอเนื้อหาข่าววัดพระธรรมกายที่แฝงอุดมการณ์ที่ส่งเสริมอำนาจรัฐมากกว่าการเป็นเวทีอิสระทางความคิดเห็น ทำให้หนังสือพิมพ์มีบทบาทเสมือนเป็นกลไกอย่างหนึ่งของรัฐในการควบคุมสังคมทางอ้อมในการผลิตซ้ำอุดมการณ์ที่ส่งเสริมอำนาจรัฐ
- ธีระพล อันมัย, บทบาทหนังสือพิมพ์กับการพึ่งพาข่าวสารของชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากโครงการสร้างเขื่อนปากมูล พบว่า หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญกับการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการชุมนุมของผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการสร้างเขื่อนปากมูลค่อนข้างน้อย ทำ

ให้หนังสือพิมพ์มีบทบาทในการให้ข้อมูลข่าวสารและสื่อกลางในการกระตุ้นให้เกิดความเคลื่อนไหวทางสังคมที่ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มผู้ชุมนุม

2544

- ศศิเพ็ญ วชิรเจริญทรัพย์, บทบาทหนังสือพิมพ์กับการสร้างวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ พบว่าหนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาทางด้านวิทยาศาสตร์ยังไม่ครอบคลุมและเพียงพอกับการสร้างพื้นฐานความรู้และกระบวนการคิดในทางวิทยาศาสตร์ให้กับผู้อ่านได้ แต่ก็สามารถมีส่วนช่วยในการสร้างวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ได้ด้วยการนำเสนอและให้ความสำคัญกับเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงกับวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคม
- สุวีรัตน์ ทองอินทร์, การนำเสนอเนื้อหาการจัดระเบียบสังคมในหนังสือพิมพ์ไทย พบว่าหนังสือพิมพ์มีการนำเสนอเนื้อหาการจัดระเบียบสังคมในลักษณะสนับสนุนมากกว่าคัดค้าน ซึ่งสะท้อนบทบาทในการให้ความรู้และแจ้งข้อมูลข่าวสาร สร้างสถานภาพของบุคคล เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปลูกจิตสำนึกให้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดระเบียบ และช่วยให้สังคมมีความขัดแย้งน้อยลง

2545

- ชลาพันธ์ อูปกิจ, บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเชียงใหม่ตามแนวคิดประชาสังคมส่วนใหญ่เป็นการนำเสนอประเด็นปัญหาในระดับจังหวัดตามความสนใจของประชาชน โดยจะไม่ให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาในระดับท้องถิ่นหรืออำเภอรอบนอกเท่าที่ควร และไม่เป็นที่สาธารณะสำหรับประชาชนในท้องถิ่น มีเพียงการเปิดโอกาสให้ผู้นำกลุ่มประชาสังคมหรือนักวิชาการที่มีชื่อเสียงให้ข้อมูลแก่ทางหนังสือพิมพ์ในบางโอกาสเท่านั้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการขาดโอกาสแสดงความคิดเห็นและกำหนดประเด็นข่าวสารเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในระดับท้องถิ่นของประชาชน
- นิดา สุวรรณชัยศักดิ์, บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษาตามแนวนโยบายปฏิรูปการศึกษาและความคาดหวังของสังคม พบว่า การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาของหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่เป็นข่าวในระดับนโยบายที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทของหนังสือพิมพ์ในการเป็นผู้แจ้งข่าวสาร ผู้สร้างความเข้าใจในสังคม ผู้ผลักดันหรือกระตุ้นให้เกิดการกระทำ ผู้ตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการเป็นเวทีสาธารณะที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในสังคม

2548

- เอนก รัตนจิตบรรจง, บทบาทของหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นประเภทกีฬากับการเสริมสร้างคุณธรรมแก่เด็กและเยาวชน พบว่า หนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นประเภทกีฬาที่มีบทบาทในการเสริมสร้างคุณธรรมแก่เด็กและเยาวชนด้วยการนำเรื่องราวในชีวิตประจำวันของเด็กอาจจะประสบพบเจอมาใช้เป็นโครงเรื่องให้เกิดความรู้สึกร่วม โดยลักษณะคุณธรรมที่ปรากฏในเนื้อหา คือ ความอดทน ความสามัคคี ความซื่อสัตย์สุจริต การมีสติสัมปชัญญะ ความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ และความยุติธรรม

2. บทบาทและรูปแบบการนำเสนอของสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต

บทบาทและรูปแบบการนำเสนอของสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ตในฐานะสื่อหรือช่องทางทางสารสื่อสารอย่างหนึ่งที่มีต่อสังคม ทั้งในด้านการรายงานข่าวสาร ให้ความรู้ ความคิดเห็น ความบันเทิง และเป็นสื่อกลางข้อมูลข่าวสารหรือถ่ายทอดแนวคิดและอุดมการณ์ รวมทั้งการเป็นเวทีแห่งการแสดงความคิดเห็นหรือพื้นที่สาธารณะให้กับประชาชน ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับบทบาทของสื่อใหม่ที่สะท้อนผ่านรูปแบบการนำเสนอ มี 17 ชิ้นคือ

2541

- วลัักษณ์ภมล เอี่ยมวิวัฒน์กิจ, เว็บไซต์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในฐานะเป็นแหล่งสารสนเทศเกี่ยวกับปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก พบว่า เว็บไซต์ในกลุ่มของประเทศพัฒนาแล้วจะนำเสนอข้อมูลในประเด็นเกี่ยวกับมาตรการหรือการกำหนดนโยบายของประเทศในการรับมือและแก้ไขปัญหาผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก ขณะที่เว็บไซต์ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาจะเน้นนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับอนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก ความรู้และผลกระทบที่มีแหล่งข้อมูลและอ้างอิงมาจากภายนอกประเทศ โดยบทบาทของเว็บไซต์ในการสื่อสารคือ ใช้เป็นแหล่งข้อมูลและความรู้ เป็นเวทีในการแสดงความคิดเห็นและปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางข่าวสารระหว่างกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วกับกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา

2543

- เกரியงไกร ทวีโชติกิจเจริญ, แนวโน้มหนังสือพิมพ์ออนไลน์ในประเทศไทย พบว่า หนังสือพิมพ์ออนไลน์ส่วนใหญ่มีบทบาทเป็นเพียงสื่อเสริมจากสื่อเดิมขององค์กรหนังสือพิมพ์ โดยนำเสนอเนื้อหาไม่ต่างจากหนังสือพิมพ์ฉบับเดิม สามารถดูข่าวย้อนหลัง

ได้ตามความต้องการของผู้อ่าน มีการเชื่อมโยงเนื้อหาไปยังภายนอกเว็บไซต์ และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งและผู้รับสาร ส่วนแนวโน้มของหนังสือพิมพ์ออนไลน์จะมีการขยายตัวไปในวงกว้างตามการเติบโตของผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต การใช้สื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างหนังสือพิมพ์กับผู้อ่าน และการให้บริการข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายมากขึ้น

2544

- บุญญาภรณ์ วาณิชชาติ, บทบาทของ "เว็บไซต์อัญจารีคอทคอม" ในการเป็นมณฑลสาธารณะของกลุ่มหญิงรักหญิง พบว่า เว็บไซต์อัญจารีคอทคอมมีบทบาทเป็นมณฑลสาธารณะของกลุ่มหญิงรักหญิงได้ในระดับหนึ่งในเรื่องทั่วไปและความสนใจเฉพาะกลุ่มที่สนับสนุนความเป็นตัวตนและแสวงหาความสัมพันธ์ระหว่างกันภายในกลุ่ม ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจหรือทางการเมือง

2545

- อัญนิดา น้อยวงศ์, บทบาทของ www.Muslimthai.com ในการปกป้องอุดมการณ์อิสลาม พบว่า บทบาทของเว็บไซต์มุสลิมไทยในการปกป้องอุดมการณ์อิสลามคือ การปกป้องอุดมการณ์ด้วยการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ชี้ให้เห็นว่าอุดมการณ์อิสลามเหนือกว่ากระแสข่าวสารที่เป็นอุดมการณ์จากโลกตะวันตก การเผชิญหน้ากับผู้ต่อต้านอุดมการณ์อิสลามด้วยนำเสนอเนื้อหาที่สร้างความเข้าใจ หลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรง และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นได้ แต่ถ้าเกิดความขัดแย้งในกระดานสนทนาจะมีการลบข้อความหรือยกเลิกการใช้งานกระดานสนทนาชั่วคราว
- มณฑกานต์ ตปนียางกูร, พัฒนาการของสื่อประชาสังคมไทยบนอินเทอร์เน็ต พบว่า เว็บไซต์ที่นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับภาคประชาชนในฐานะสื่อภาคประชาคมนั้นมีบทบาทเป็นฐานข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของประชาชนที่ต่างจากสื่อกระแสหลัก เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเป็นช่องทางติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน โดยไม่มีบทบาทในด้านการเป็นสื่อกลางในการประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายและการยุติปัญหาหรือหาทางออกให้กับสังคมตามแนวคิดการเมืองแบบประชาธิปไตยได้อย่างเต็มรูปแบบ

2548

- พิษฌาย์ คงเครือ, การสร้างภูมิคุ้มกันเรื่องเพศแก่วัยรุ่นผ่านทางเว็บไซต์ Sex Must Say และ Teenpath พบว่า เว็บไซต์มีรูปแบบและเนื้อหาในเรื่องเพศในเชิงให้ความรู้และสร้างภูมิคุ้มกันเรื่องเพศให้กับวัยรุ่น โดยใช้รูปแบบการตอบคำถามและกระทู้ในกระดานสนทนา

ในการปลูกฝังภูมิคุ้มกัน ให้ความรู้เรื่องเพศทั้งในเชิงชีววิทยาและเชิงจิตวิทยา จัดทำคัดเลือกและพัฒนาเนื้อหาร่วมกับองค์กรภายนอก และควบคุมเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม

- พิมลพรรณ ไชยนันท์, บทบาทของเสิร์ชเอนจินที่มีบริการสืบค้นด้วยภาษาไทยในการคัดเลือกเนื้อหา พบว่า เสิร์ชเอนจินที่มีบริการสืบค้นด้วยภาษาไทยจะมีการกลั่นกรองคัดเลือกเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม โดยเว็บไซต์ของไทยเองจะมีเฉพาะในส่วนของกาจัดเก็บและคัดเลือกเนื้อหาไว้ในฐานข้อมูลโดยมีเจ้าหน้าที่เป็นผู้จัดการดูแลเนื้อหา ขณะที่เว็บไซต์ระหว่างประเทศจะไม่มีบริการกลั่นกรองเนื้อหาก่อนทำการจัดเก็บฐานข้อมูล แต่จะมีกลไกที่ผู้ใช้สามารถตั้งค่าการกลั่นกรองเนื้อหาได้เอง ซึ่งสามารถกลั่นกรองส่วนที่แสดงออกทางเพศอย่างโจ่งแจ้งเท่านั้น

2549

- มนต์ชล หิรัญรัตน์, สารานุกรมวิกิพีเดียภาษาไทยและการสื่อสารความรู้สู่สาธารณะ พบว่า เว็บไซต์วิกิพีเดียภาษาไทยมีลักษณะเป็นสารานุกรมออนไลน์ที่ผู้ใช้สามารถมีส่วนร่วมในการจัดการเนื้อหาและแบ่งปันความรู้อย่างสมดุลด้วยลิขสิทธิ์เสรี GFDL ด้วยมุมมองที่เป็นกลางและนโยบายที่เปิดกว้าง มีกระบวนการในการบรรลุข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ใช้ โดยกรณีที่เกิดความขัดแย้งด้านเนื้อหาจะมีการอภิปรายกันในบทความเพื่อหาข้อสรุปและข้อตกลงที่เป็นกลาง ใช้การจัดทำหน้าเนื้อหาด้วยแรงงานอาสาสมัครและผู้ใช้เว็บไซต์ สามารถค้นหาที่ต้องการได้ง่ายและมีวิกิลิงค์เชื่อมโยงข้อมูลระหว่างบทความที่ต่อเนื่องกัน ซึ่งมีลักษณะเป็นการสื่อสารความรู้สู่สาธารณะ
- กรรณิกา เขาวิวัฒนากุล, การก่อตัว วิถีชีวิต และปฏิภพในชวงวิกฤตของชุมชนท่องเที่ยวทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์เทรคกิ้งไทยดอทคอม พบว่า ชุมชนท่องเที่ยวของเว็บไซต์เทรคกิ้งไทยดอทคอมมีกระบวนการก่อตัวจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของกลุ่มบุคคลจนนำไปสู่การสานสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในเว็บไซต์ โดยสมาชิกจะเลือกมอบความไว้วางใจของสมาชิกในชุมชนด้วยการเรียนรู้ลักษณะนิสัยของคู่สนทนา ใช้ระยะเวลาในคบหา และเปิดเผยตัวตนจริง ซึ่งการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของเว็บไซต์อย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นชุมชนเสมือนบนอินเทอร์เน็ตนั้นสามารถเป็นช่องทางในการพัฒนาเป็นธุรกิจเชิงพาณิชย์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวได้ในอนาคต

2550

- สุวิชา ชัยวรรณธรรม, การสร้างภาพตัวตนและการผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนในนิตยสารสารคดีและ www.sarakadee.com พบว่า เว็บไซต์สารคดีดอทคอมมีบทบาทในการเปิดพื้นที่สาธารณะเพื่อการสร้างภาพตัวตนและผลิตซ้ำวาท

กรรมคุณมการณั้ประชาสังคคคององคั้กรพั้ฒนาเอกชนที่เชื่อมโยงจากนิตยสารสารคดีในประเด็นด้านการอภิปรายทัศนั้ความคิดเห็นเชิงวิพากษั้ที่ขัดแย้งกันระหว่างตัวแทนขององคั้กร NGO และหน่วยงานรัฐ รวมทั้งการแสดงทัศนั้ความคิดเห็นจากผู้อ่านที่มีอุดมการณั้แนวคิดที่สอดคล้องและสนับสนุนทัศนั้วิพากษั้ของตัวแทน NGO

- ธิดา แยมบุปผา, บทบาททางการเมืองของเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมืองปี พ.ศ.2549-พ.ศ.2550 พบว่า เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนโดยภาพรวมได้แสดงมิติของการเป็นสื่อภาคประชาชนในด้านการวิเคราะห์วิจารณ์แนวโน้มของเหตุการณ์ทางการเมืองได้อย่างเด่นชัด และบทบาทการเป็นพื้นที่สาธารณะซึ่งส่วนใหญ่เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั่วไปทางการเมืองในกระดานสนทนาที่ไม่สามารถนำไปสู่ข้อสรุปหรือแนวทางในการแก้ไขหรือหาทางออกของปัญหาทางการเมืองที่ชัดเจนได้
- สมพร อัจฉปัญญา, การเคลื่อนไหวภาคประชาชนไทยบนอินเทอร์เน็ตกับโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ พบว่า เว็บไซต์ขององคั้กรพั้ฒนาเอกชนที่มีการนำเสนอเนื้อหาการเคลื่อนไหวภาคประชาชนเกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจมีบทบาทในการเป็นสื่อภาคประชาสังคคในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสู่สาธารณะในวงกว้าง เพื่อขอความร่วมมือสนับสนุนด้านข้อมูล ส่งต่อข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมต่างๆ ในประเด็นด้านโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ และเปิดพื้นที่สาธารณะให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งส่วนใหญ่ไม่อาจนำไปสู่ข้อสรุปและการเคลื่อนไหวที่ชัดเจนในโลกแห่งความจริงได้
- ภัทรมน ติวานนท์, เว็บไซต์บันเทิงเกาหลีและเว็บไซต์แฟนคลับดาราเกาหลีกับโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรม พบว่า เว็บไซต์บันเทิงเกาหลีและเว็บไซต์แฟนคลับดาราเกาหลีในประเทศไทยสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรมที่มีประเทศเกาหลีได้เป็นศูนย์กลาง โดยมีบทบาทเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและถ่ายทอดวัฒนธรรมเกาหลีผ่านทางอุตสาหกรรมบันเทิงเกาหลี รวมทั้งยังช่วยส่งเสริมให้เกิดการบริโภคสินค้าและธุรกิจการท่องเที่ยวของประเทศเกาหลีได้
- พรรณอุษา อธิภาภักทรกุล, บทบาทเชิงวารสารศาสตร์แบบก่อกกระแสของผู้อั้จัดการออนไลน์ในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมืองไทย พบว่า เว็บไซต์ผู้อั้จัดการออนไลน์มีบทบาทในการนำเสนอเนื้อหาแบบก่อกกระแสทางการเมืองในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมือง โดยผู้ผลิตใช้ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างอินเทอร์เน็ตมาช่วยในการเผยแพร่แนวคิดการต่อต้านรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ด้วยการนำเสนอข่าวและข้อมูลที่มีเป้าหมายในการโค่นล้มรัฐบาล และสอดแทรกความคิดเห็นหรือแต่งเติมเนื้อหาในการนำเสนอ

- เจษฎา เจนพิทักษ์, เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนในฐานะสื่อประชาสังคม พบว่า เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนยังไม่มีบทบาทของการเป็นสื่อภาคประชาสังคมอย่างเต็มรูปแบบ เนื่องจากอุปสรรคในเรื่องของเนื้อหาและภาษาที่ใช้มีลักษณะทางวิชาการที่ยากแก่ความเข้าใจของผู้ใช้ทั่วไป ทำให้กลุ่มผู้ใช้อยู่ในวงจำกัด ไม่ขยายไปในสังคมวงกว้าง การแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้ส่วนใหญ่ขาดหลักเหตุผล และมีความไม่สะดวกในการแสดงความคิดเห็น ทำให้ความนิยมในการใช้กระดานสนทนาลดลงและส่งผลให้ไม่เกิดลักษณะของชุมชนออนไลน์
- สมฤดี เกียรติศิริกุลธร, วาทกรรมเอดส์ในเว็บไซต์แก้วไดอารี่ พบว่า เว็บไซต์แก้วไดอารี่มีการนำเสนอวาทกรรมเอดส์ในประเด็นของการมองโลกในแง่ดีเพื่อให้ง่ายใจและระบายความรู้สึก การแพทย์เพื่อให้ตระหนักถึงสภาวะและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ทางศาสนาเพื่อให้เกิดความสบายใจและปลงไม่คิดมาก เพศสภาพเพื่อตอกย้ำหน้าที่ของผู้หญิง ซึ่งมีบทบาทเป็นชุมชนเสมือนในพื้นที่ที่พึงใจสำหรับผู้ติดเชื้อและเสมือนเป็นสะพานเชื่อมระหว่างสมาชิกบนอินเทอร์เน็ตมาสู่โลกแห่งความจริง
- กรกนก กมลรัตน์, บทบาทอินเทอร์เน็ตในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาสำหรับเด็กและเยาวชน พบว่า เด็กและเยาวชนใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางหนึ่งในการเข้าถึงข้อมูลทางด้านพระพุทธศาสนาอย่างเว็บไซต์พลังจิตตอคอม เนื่องจากมีความหลากหลายของเนื้อหาและข้อมูลเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่เข้าใจง่าย มีความเปิดกว้างทางความคิด และสามารถดาวน์โหลดบทสวดมนต์หรือเสียงเทศนามาฟังได้ ทำให้อินเทอร์เน็ตมีบทบาทในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้กับเด็กและเยาวชนได้ในระดับหนึ่ง

3. เสรีภาพของหนังสือพิมพ์

เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในการทำหน้าที่เป็นสื่อกลางของประชาชนในระบบการเมืองแบบเสรีประชาธิปไตย โดยการรายงานข่าวสารและความคิดเห็นที่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนเป็นสำคัญ ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะของเสรีภาพหนังสือพิมพ์ การลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ มี 4 ชั้นคือ

2534

- บุญผา ช้างแก้ว, คำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 42 กับการควบคุมหนังสือพิมพ์โดยรัฐบาลสมัยต่างๆ พบว่า คำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 42 เป็นกฎหมายที่ลิดรอนสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ โดยให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของ

รัฐบาลในการควบคุมหนังสือพิมพ์ได้ตามกฎหมายโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการของศาล ซึ่งลักษณะการใช้คำสั่งควบคุมจะแตกต่างกันไปตามสมัยของรัฐบาล โดยการควบคุมหนังสือพิมพ์จะออกมาในรูปของคำสั่งปิด สั่งพักใบอนุญาต และการตักเตือน

2539

- สมเกียรติ รุ่งเรืองวิริยะ, เสรีภาพและจรรยาบรรณหนังสือพิมพ์ไทยในทัศนะของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช พบว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเสรีภาพและจรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์ไทยในลักษณะที่เรียกว่า "ไม่ควบคุม ไม่เรียกร้อง" และสามารถเปลี่ยนแปลงท่าทีจากหลักการเดิมอยู่ตลอดเวลาได้ โดยสถานภาพและจรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบและจรรยาบรรณของนักหนังสือพิมพ์เอง ซึ่งการวิพากษ์วิจารณ์และล้อเลียนจะต้องอยู่ในขอบเขตที่ไม่ขัดต่อหลักกฎหมายหรือที่ทำให้เกิดการฟ้องร้องได้ รวมทั้งต้องคำนึงถึงผู้อ่านเป็นสำคัญด้วย

2540

- ดวงใจ เสกธีระ, ทัศนะเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ของนักวิชาชีพ นักการเมืองและประชาชน พบว่า นักวิชาชีพ นักการเมือง และประชาชนมีทัศนะต่อเสรีภาพของหนังสือพิมพ์แตกต่างกัน โดยนักวิชาชีพในฐานะผู้ส่งสารมีความต้องการในด้านการสื่อสารที่เป็นอิสระ ไม่มีการแทรกแซงจากหน่วยงานของรัฐ สามารถแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลได้ ส่วนนักการเมืองในฐานะแหล่งข่าวและผู้รับสารมีความต้องการในด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในเชิงบวกและควรคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลของแหล่งข่าว ส่วนประชาชนในฐานะผู้รับสารมีความต้องการในด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในเชิงบวก ควรคำนึงถึงสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและผลประโยชน์ส่วนร่วมเคารพในสิทธิส่วนบุคคล และมีจรรยาบรรณวิชาชีพ

2543

- นภัทร วัชระพิมลมาศ, การควบคุมและการใช้ประโยชน์จากหนังสือพิมพ์ของรัฐบาลในยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม กับ ยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พบว่า หนังสือพิมพ์ถูกปิดรอนสิทธิและเสรีภาพโดยไม่สามารถนำเสนอเนื้อหาหรือแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับรัฐบาลและเป็นสื่อกลางหรือรักษาผลประโยชน์ให้กับประชาชนได้ เนื่องจากรัฐบาลสามารถสั่งถอนใบอนุญาตและปิดองค์กหนังสือพิมพ์ ขณะเดียวกันรัฐก็ใช้บุคคลและสื่อต่างๆ เป็นเครื่องมือสนับสนุนนโยบายและอุดมการณ์ของรัฐและโจมตีหนังสือพิมพ์ฝ่ายตรงข้าม

4. การเฝ้าระวังสื่อและการควบคุมเสรีภาพสื่อมวลชน

การเฝ้าระวังสื่อและการควบคุมเสรีภาพสื่อมวลชนในการนำเสนอความคิดเห็นหรือเนื้อหาที่ขัดต่อหลักจริยธรรมหรือหมิ่นเหม่ต่อความสงบในสังคม ทั้งในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ต ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับวิธีการเฝ้าระวังและการควบคุมเนื้อหาสื่อ มี 2 ชั้นคือ

2540

- ชื่นกมล สุวรรณโชติ, แนวคิดของกลุ่มบุคคลในภาครัฐ ภาควิชาชีพ และภาคประชาชน เกี่ยวกับมาตรการเฝ้าระวังสื่อหนังสือพิมพ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการใช้มาตรการทางกฎหมายในควบคุมเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ เนื่องจากหนังสือพิมพ์และสมาคมวิชาชีพไม่สามารถพิสูจน์ตัวเองในด้านการควบคุมหรือดูแลตนเองได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดที่อำนาจนิยมกึ่งประชาธิปไตยของคนในสังคมได้ในระดับหนึ่ง

2550

- บัณฑิต จำรูญวงศ์สกุล, การกำกับดูแลและแทรกแซงเว็บไซต์ทางการเมืองหลังเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 พบว่า เนื่องจากเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นทำให้ภาครัฐมีการกำกับดูแลและแทรกแซงเว็บไซต์ทางการเมืองของเว็บไซต์ต่างๆ ผ่านทางกฎหมายและกลไกของรัฐที่มีอยู่ โดยใช้มาตรการปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีท่าทีต่อต้านรัฐและไม่มี การกำกับดูแลเว็บไซต์ที่มีท่าทีสนับสนุนรัฐ ใช้วิธีการแจ้งเตือนผู้ดูแลเว็บไซต์ให้ลบกระทู้หรือข้อความ แจ้งผู้ให้บริการ Web Hosting ให้นำเว็บไซต์นั้นออกจากไอพี

5. สิทธิการรับรู้ข่าวสารกับสิทธิส่วนบุคคล

สิทธิการรับรู้ข่าวสารกับสิทธิส่วนบุคคลในการนำเสนอข่าวสารที่มีลักษณะหมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ตกเป็นข่าวของหนังสือพิมพ์ ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ในด้านสิทธิการรับรู้กับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล มี 1 ชั้นคือ

2538

- กมลลา สุวรรณธรรมมา, ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิในการรับรู้และสิทธิส่วนบุคคล และอิทธิพลของภาพลักษณ์ต่อการประเมินเหตุการณ์ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล พบว่า หนังสือพิมพ์มีการปฏิบัติหน้าที่และทักษะด้านสิทธิการรับรู้ข่าวสารเป็นไปในทางบวก ส่วนด้านละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเป็นไปในทางลบ โดยสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ

อย่างเจ้าหน้าที่รัฐและดารานักแสดงควรมีขอบเขตส่วนตัวน้อยที่สุดในเรื่องการเงิน สุขภาพ พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และประวัติส่วนตัว ขณะที่สิทธิส่วนบุคคลของประชาชนในเรื่องข้อมูลส่วนตัว ที่อยู่ เบอร์และสถานที่ติดต่อควรมีขอบเขตส่วนตัวมากที่สุด

ผู้รับสาร

ประเด็นที่ศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผู้รับสารในฐานะที่เป็นฝ่ายรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ทั้งในลักษณะที่เป็นผู้ถูกกระทำหรือเป็นฝ่ายรับข้อมูลข่าวสารเพียงอย่างเดียว และในลักษณะที่เป็นฝ่ายกระทำหรือมีบทบาทในการเลือกสรรและใช้ประโยชน์ข่าวสารจากสื่อได้ ทำให้ประเด็นที่ศึกษาผู้รับสารจากวิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศเป็นการศึกษาผู้รับสารในประเด็นเกี่ยวกับการใช้สื่อและความพึงพอใจ การรับรู้ของผู้รับสาร องค์ประกอบหรือปัจจัยเกี่ยวกับผู้รับสาร และผลกระทบของสื่อต่อผู้รับสาร รวม 125 ชิ้น แบ่งเป็น

1. การรับรู้วาระข่าวสาร

การรับรู้วาระข่าวสารของผู้รับสารในการจัดอันดับความสำคัญของการนำเสนอข่าวสารผ่านสื่อมวลชน ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับความสอดคล้องของการจัดอันดับความสำคัญของหัวข้อข่าวของผู้รับสารกับสื่อที่นำเสนอ มี 5 ชิ้นคือ

2534

- วิไล ฉัตรกุล ณ อยุธยา, หนังสือพิมพ์ไทยกับหน้าที่ในการกำหนดวาระข่าวสาร พบว่า การรับรู้ของผู้อ่านในด้านการจัดอันดับความสำคัญของการนำเสนอหัวข้อข่าวในหนังสือพิมพ์ไม่สอดคล้องกัน โดยผู้อ่านจะจัดอันดับความสำคัญให้กับหัวข้อข่าวที่มีความใกล้ชิดและส่งผลกระทบต่อคนหมู่มากมากกว่าหัวข้อข่าวทางการเมือง

2538

- ดนยา รัชชนก, หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่กับการกำหนดวาระข่าวสาร การพัฒนาให้แก่ชุมชน พบว่า ผู้รับสารมีการจัดอันดับความสำคัญของหัวข้อข่าวด้านการพัฒนาชุมชนสอดคล้องกับการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และเห็นว่าการนำเสนอในด้านดังกล่าวยังไม่มากพอและไม่มีคุณภาพ

2541

- ศุภรัตน์ ยุทธนาระวีศักดิ์, บทบาทของสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลกับการแพร่กระจายข่าวเหตุการณ์สำคัญในกลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัย พบว่า นักศึกษารับรู้วาระข่าวสารที่สื่อมวลชนนำเสนอ แต่จะให้ความสำคัญกับการบอกเล่าข่าวและติดตามข่าวที่ตนสนใจมากกว่า ซึ่งระดับความสนใจของนักศึกษาจะมีผลต่อปริมาณการบอกเล่าข่าวและการติดตามข่าวนั้นเพิ่มเติม

2542

- จิดารัตน์ แดงเดช, การกำหนดวาระของหนังสือพิมพ์กับการใช้ประโยชน์จากข่าวสารทางเศรษฐกิจของประชาชนในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงกันยายน 2542 พบว่า ผู้อ่านมีการรับรู้วาระหรือจัดอันดับความสำคัญของข่าวสารทางเศรษฐกิจในหนังสือพิมพ์ไม่สอดคล้องกับวาระข่าวสารที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ

2548

- ฟารีดา เตชะวรินทร์เลิศ, ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เท่าทันสื่อกับการได้รับอิทธิพลด้านการกำหนดความสำคัญแก่วาระข่าวสารและการเลือกกรอบในการตีความข่าวสาร พบว่า นักศึกษาที่มีความรู้เท่าทันสื่อน้อยและที่มีมากจะมีการรับรู้และจัดอันดับความสำคัญแก่วาระข่าวสารสอดคล้องกับการจัดอันดับความสำคัญของหนังสือพิมพ์ ส่วนในด้านการตีความข่าวสารนั้น นักศึกษาที่มีความรู้เท่าทันสื่อน้อยจะตีความแง่มุมข่าวสารที่สอดคล้องกับกรอบการตีความของหนังสือพิมพ์มากกว่าที่มีความรู้เท่าทันสื่อมาก

2. การใช้สื่อและความพึงพอใจ

การใช้สื่อและความพึงพอใจของผู้รับสารในการการเปิดรับสาร การแสวงหาข่าวสาร การสร้างความพึงพอใจ และความคาดหวังจากการใช้สื่อ ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ ความคาดหวัง และความพึงพอใจ พฤติกรรมและลักษณะการแสวงหาข้อมูลข่าวสารหรือเปิดรับสื่อ และปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดรับสื่อ มี 35 ชิ้นคือ

2534

- ณรงค์ ขำวิจิตร, หนังสือพิมพ์รายวันกับการเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนกรุงเทพมหานคร : การวิเคราะห์เนื้อหาและการสำรวจความคิดเห็นของครูในกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูในกรุงเทพมหานครนำเนื้อหาสิ่งแวดล้อมในหนังสือพิมพ์

มาใช้ในการเรียนการสอนโดยใช้เป็นหัวข้อสนทนาหรือตัวอย่าง และมอบหมายงานให้นักเรียนค้นคว้าเรื่องสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นครั้งคราว

2537

- สิทธิพร จิตรักษ์ธรรม, การเปิดรับและการใช้ประโยชน์ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์และนิตยสารด้านธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจการส่งออก พบว่า ผู้ประกอบธุรกิจส่งออกมีแรงจูงใจในการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ทางธุรกิจเพื่อต้องการทราบความคิดเห็น ติดตามข่าวสารและรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางธุรกิจ และแสวงหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารและต่อตนเอง ซึ่งสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ
- ขนิษฐา กิตติตระกูลกาล, การนำเสนอการใช้ประโยชน์และทัศนะเกี่ยวกับการสำรวจสาธารณมติในหนังสือพิมพ์แนวธุรกิจ พบว่า หนังสือพิมพ์มีนโยบาย แนวทางการจัดทำ และการระบุข้อมูลพื้นฐานในการรายงานผลสำรวจไม่ต่างกัน ผู้อ่านจะใช้ประโยชน์ในด้านการทราบความคิดเห็นของประชาชนและต้องการให้สำรวจในเรื่องที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน โดยหน้าที่การงานของผู้อ่านจะมีความสัมพันธ์กับปริมาณการอ่าน ประโยชน์ที่ได้รับ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ขณะที่การศึกษาของผู้อ่านมีความสัมพันธ์กับการเลือกกลุ่มตัวอย่างและการระบุข้อมูลพื้นฐานในรายงานผลสำรวจ
- วรรัตน์ ทีฆมมงคล, ปัจจัยที่มีต่อการเลือกจัดทำหนังสือฉบับพิเศษที่แทรกในหนังสือพิมพ์ของผู้บริหารองค์กรธุรกิจและความพึงพอใจใช้ประโยชน์ของผู้อ่าน พบว่า ผู้อ่านหนังสือฉบับพิเศษเป็นผู้อ่านทั่วไปมากกว่ากลุ่มธุรกิจ โดยจะอ่านเนื้อหาเพียงบางส่วนและนิยมอ่านที่เป็นแนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ซึ่งผู้อ่านทั่วไปจะใช้ประโยชน์เพื่อเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารและเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ขณะที่ผู้อ่านกลุ่มธุรกิจจะใช้เพื่อทราบถึงความเคลื่อนไหวทางธุรกิจและทราบข้อมูลที่เชื่อถือได้หรือด้านที่เกี่ยวข้องกับงาน

2539

- สุเมธ จงศรีสวาท, การแสวงหาข้อมูลข่าวสารและการเปิดรับสื่อของนักลงทุนรายย่อยในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลในด้านรายได้ของนักลงทุนรายย่อยไม่มีผลต่อพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลข่าวสารและการเปิดรับสื่อ ยกเว้นปัจจัยด้านเพศโดยนักลงทุนหญิงมีความต้องการด้านข่าวลือต่างๆ และมีการเปิดรับสื่อบุคคลมากกว่านักลงทุนชาย ส่วนประสบการณ์และประเภทของนักลงทุนรายย่อยที่ต่างกันไม่มีผลต่อพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลข่าวสารและการเปิดรับสื่อ
- สิทธิพร ต้นปัทมดิลก, การคัดเลือกข่าวสารของนักวิเคราะห์ในบริษัทสมาชิกของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า นักลงทุนรายย่อยในบริษัทสมาชิกของตลาดหลักทรัพย์

ให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์จากข่าวสารด้านหลักทรัพย์ที่ได้จากนักวิเคราะห์น้อย โดยจะพึ่งพาข่าวสารจากสื่อประเภทอื่นแทน และมองว่าบทวิเคราะห์ของนักวิเคราะห์ที่ไม่ตอบสนองความต้องการด้านการใช้ประโยชน์ข่าวสารด้านหลักทรัพย์ ไม่ว่านักวิเคราะห์นั้นจะมีความรู้และประสบการณ์ในการวิเคราะห์หลักทรัพย์มากน้อยเพียงใด

- ชุตติมา ชุ้นเจริญ, การวิเคราะห์นโยบาย เนื้อหา และผู้อ่าน ของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ฉบับแยกส่วน "จุดประกาย" พบว่า ผู้อ่านทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกหนังสือพิมพ์มีความพอใจในรูปแบบและเนื้อหาที่น่าสนใจในฉบับแยกส่วน "จุดประกาย" โดยให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่เป็นข้อมูลความรู้ เรื่องราวที่สนุกสนาน ประเด็นหรือมุมมองใหม่ๆ สารคดี และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน

2540

- หนึ่งฤทัย ไทยปรีชา, ความคาดหวัง การเปิดรับและความพึงพอใจของผู้อ่านวารสารอมลสิน พบว่า ผู้อ่านมีความคาดหวังจากการเปิดอ่านวารสารอมลสินในด้านการใช้เวลาว่างที่เป็นประโยชน์ ทราบความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงของธนาคาร แสวงหาข้อมูลข่าวสารในเรื่องต่างๆ และการให้บริการของธนาคาร ส่วนด้านความพึงพอใจที่ได้จากการอ่านวารสารคือ การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทราบข้อมูลข่าวสาร เรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหา และนำไปพูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น
- วีระภัทร์ จิรวิสุทธิชีพ, กลยุทธ์การจัดการนิตยสารธุรกิจรายเดือน และความพึงพอใจของผู้รับสารในภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ พบว่า ผู้อ่านมีความคาดหวังและพึงพอใจต่อเนื้อหาของนิตยสารธุรกิจในด้านการทราบความเคลื่อนไหวหรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเที่ยงตรง สามารถนำไปใช้หรือให้คำปรึกษากับผู้อื่นได้ รู้จักและทราบข่าวของบุคคลในวงการธุรกิจ

2541

- ไปรยา ตันติวงศ์, กลยุทธ์การแข่งขันของ นสพ.บางกอกโพสต์และเดอะเนชั่น ผ่านการจัดทำนิตยสารแทรก Real Time และ Weekend กับการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับสาร พบว่า ผู้อ่านใช้นิตยสารแทรกในการตอบสนองความต้องการด้านทราบความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้น เสริมความคิดเห็นและสนับสนุนการตัดสินใจ สนทนากับผู้อื่น และความบันเทิง โดยผู้อ่านส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับเนื้อหาในด้านความแปลกใหม่ ทันสมัย ใช้ประโยชน์ได้จริง ให้ความคิดสร้างสรรค์ และสนุกสนาน
- จันดารดา อุดมสิน, การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจของผู้อ่านบทวิเคราะห์การเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและข่าวสด พบว่า ผู้อ่านบทวิเคราะห์การเมืองมีการใช้ประโยชน์ใน

ด้านการทราบข้อมูลเบื้องต้นเบื้องหลังของปัญหาทางการเมือง นำไปใช้อ้างอิงการสนทนาประเด็นทางการเมือง มีมุมมองทางการเมืองที่กว้างขึ้น ทราบถึงพฤติกรรมที่ไม่ชอบมาพากลของนักการเมือง และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยมีความพึงพอใจในบทบาทของหนังสือพิมพ์จากการอ่านบทวิเคราะห์การเมืองในด้านการประมวลเหตุการณ์ทางการเมือง ด้านการถ่ายทอดข่าวสารและกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของปัญหา และด้านการเป็นเวทีสร้างประชาคมติและช่วยพิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชน

- ชยุดรา ศิริไกรวัฒนาวงศ์, พฤติกรรมการเปิดรับ การคาดหวังประโยชน์ และความพึงพอใจของผู้อ่านนิตยสารแนวธรรมะและแนววิถีปฏิบัติปฏิบัติ พบว่า ผู้อ่านมีพฤติกรรมการเปิดรับนิตยสารต่างกัน โดยผู้อ่านแนวธรรมะจะเปิดอ่านทั้งเล่มและเชื่อถือในเนื้อหาเป็นส่วนใหญ่ ขณะที่ผู้อ่านแนววิถีปฏิบัติปฏิบัติจะเปิดอ่านเฉพาะคอลัมน์ที่ตนสนใจและเชื่อถือในเนื้อหาสาระแบบเชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง ส่วนด้านความคาดหวังประโยชน์และความพึงพอใจของผู้อ่านส่วนใหญ่จะเป็นการได้รับสาระประโยชน์และความรู้ในเรื่องต่างๆ การผ่อนคลายความเครียดและเป็นที่พักทางใจ
- ทรวงวิทย์ กุลศักดิ์นันท์, บทบาทหนังสือพิมพ์คู่แข่งรายวันในการให้การศึกษาด้านธุรกิจกับความพึงพอใจของนักศึกษา "คู่แข่ง Mini - MBA" พบว่า นักศึกษาโครงการคู่แข่ง Mini - MBA มีความพึงพอใจในลักษณะของสื่อและการดำเนินงานขององค์กรหนังสือพิมพ์คู่แข่งแตกต่างกันไปตามลักษณะทางประชากรอย่างเพศ สถานภาพการสมรส รุ่นที่ศึกษา อาชีพ และระดับการศึกษา
- พณิต เงามาม, การพึ่งพาข่าวสารทางสื่อสิ่งพิมพ์ของคนหุนหวก พบว่า คนหุนหวกมีการเปิดรับและใช้ประโยชน์สื่อสิ่งพิมพ์อย่างหนังสือพิมพ์และนิตยสารในการทราบข่าวสารบ้านเมือง ความรู้รอบตัว ทันสมัยและทันเหตุการณ์ นิยมอ่านเนื้อหาประเภทกีฬาและบันเทิง เลือกซื้อโดยพิจารณาจากภาพที่นำเสนอ ด้านความต้องการในเนื้อหาของสื่อสิ่งพิมพ์ คนหุนหวกต้องการให้นำเสนอเนื้อหาที่เอื้อต่อการใช้งานของคนหุนหวกมากขึ้น
- อนรุทธิ์ กามิต, ลักษณะส่วนบุคคล พฤติกรรมการลงทุนและพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลข่าวสารและการเปิดรับสื่อของนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า นักลงทุนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลข่าวสารและเปิดรับสื่อโดยใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการตัดสินใจ เลือกใช้แหล่งข่าวสารจากปัจจัยด้านความทันต่อเหตุการณ์ ความน่าเชื่อถือและมีชื่อเสียงของแหล่งข่าว ความชัดเจน และความสะดวกในการได้รับข่าวสาร โดยปัจจัยด้านลักษณะทางจิตวิทยาส่วนบุคคลของนักลงทุนจะมีผลต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารในด้านการเลือกรับรู้ ี่ความ และเลือกจดจำข้อมูลที่ตนต้องการหรือเกิดประโยชน์สูงสุด

2542

- พรศุภกร์ พิพัฒน์วิไลกุล, ความคาดหวัง พฤติกรรมการเปิดรับและความพึงพอใจของผู้อ่านหนังสือพิมพ์ซึ่งเสียนเยอะเปื้อา พบว่า ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ซึ่งเสียนเยอะเปื้อาส่วนใหญ่อายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีความรู้ด้านภาษาจีนทั้งการพูด ฟัง อ่าน เขียน มีพฤติกรรมการเปิดรับโดยซื้อมาอ่านเองและเป็นสมาชิก อ่านสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง เพื่อทราบความเคลื่อนไหวของบ้านเมืองและข้อมูลทางธุรกิจการค้าประเทศจีนและประเทศอื่นๆ ซึ่งความคาดหวัง พฤติกรรมการเปิดรับ และความพึงพอใจของผู้อ่านมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก
- สรลักษ์ณั ดันเสียงสม, การนำเสนอเนื้อหาด้านการท่องเที่ยวของไทยของหนังสือพิมพ์รายวันกับความต้องการของผู้อ่าน พบว่า ผู้อ่านต้องการข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล โดยมีความต้องการเนื้อหาด้านการท่องเที่ยวจากหนังสือพิมพ์ในเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัยและสวัสดิภาพของนักท่องเที่ยว การแนะนำกิจกรรมและสถานที่ท่องเที่ยวภายในประเทศ และการถูกเอารัดเอาเปรียบจากการให้บริการ
- ศิริัญญา แสนมีมา, การใช้ประโยชน์ของคอลัมน์แนะนำอาชีพอิสระในหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า ผู้อ่านใช้ประโยชน์คอลัมน์แนะนำอาชีพในหนังสือพิมพ์เป็นแหล่งข้อมูลหรือแนวทางในการประกอบอาชีพอิสระหรืออาชีพเสริม กระตุ้นและเป็นแรงบันดาลใจในการประกอบอาชีพส่วนตัวหรือทำเป็นรายได้เสริม
- ศุภนิตยั วงศ์ทางสวัสดิ์, ลักษณะเนื้อหา พฤติกรรมการอ่านและการใช้ประโยชน์ของเยาวชนไทยจากบางกอกโพสต์ สติวเด็นท์ วีคลี่และเนชั่นจูเนียร์ พบว่า ผู้อ่านนิตยสารภาษาอังกฤษมีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจในด้านการเพิ่มทักษะด้านภาษาอังกฤษนอกเหนือหลักสูตรการสอน มีความรู้รอบตัวมากขึ้น ฝึกให้มีความคิดสร้างสรรค์ ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
- รัชดาพร เสียงเสนาะ, การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์กับช่องว่างทางความรู้ ทศนคติและพฤติกรรมการเปลี่ยนรูปร่างวิสาหกิจในกลุ่มพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พบว่า พนักงานการไฟฟ้าส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการแปรรูปวิสาหกิจจากสิ่งพิมพ์ภายในองค์กร เพื่อนร่วมงาน หนังสือพิมพ์ และการชี้แจงของสมาคมพนักงานรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เพื่อทราบความเคลื่อนไหวและทันเหตุการณ์ โดยมีพฤติกรรมการเข้าร่วมชุมนุมคัดค้านค่อนข้างน้อย

2543

- ธนพงษ์ เจริญบุญณณะ, การเปิดรับและการใช้ประโยชน์จากนิตยสารเกมแม็กและนิตยสารเมก้าของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนมีแรงจูงใจในการเปิดรับ การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจในเนื้อหาของนิตยสารเกมในส่วนที่เป็นคอลัมน์แนะนำเกม

ใหม่ วิจัยกรณีเกมเพื่อตัดสินใจซื้อเกม สูตรเกมและบทสรุปของเกม โดยนำไปใช้ในการเล่นเกม หรือเรียนรู้ทักษะและเทคนิคต่างๆ เพื่อให้การเล่นเกมประสบความสำเร็จ

- ชีระพล อันมัย, บทบาทหนังสือพิมพ์กับการพึ่งพาข่าวสารของชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ จากโครงการสร้างเขื่อนปากมูล พบว่า กลุ่มผู้ชุมนุมมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการ ชุมนุมและพึ่งพาข่าวสารจากสื่อหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ให้นำเสนอข่าวสารการชุมนุม อย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการสร้างความเข้าใจไปในวงกว้าง ใช้เป็นตัวกลางในการ กระตุ้นให้รัฐบาลหันมาสนใจและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
- อรพรรณ สุนทรกลัมภ์, นโยบายและวิธีปฏิบัติในการรายงานข่าวโพลกับทัศนยะจากแหล่ง จัดทำและผู้อ่านโพล พบว่า ผู้อ่านมีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจในการรายงานข่าว โพลของหนังสือพิมพ์เพื่อรับทราบข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวของสถานการณ์ปัจจุบัน และความคิดเห็นของคนในสังคม โดยต้องการให้นำเสนอข่าวโพลอย่างตรงไปตรงมา หัวข้อที่สำรวจทันสมัยตรงกับกระแสสังคม และใช้กลุ่มตัวอย่างในวงกว้าง

2544

- ลูตินันท์ วัฒนสิน, คอลัมน์ทายผลฟุตบอลในหนังสือพิมพ์กีฬารายวันและพฤติกรรมกา รพนันของผู้อ่าน พบว่า ผู้อ่านหนังสือพิมพ์กีฬาส่วนใหญ่ติดตามคอลัมน์ทายผลฟุตบอล เพื่อติดตามการแข่งขันฟุตบอลและเพิ่มอรรถรสในการชม เป็นข้อมูลสำหรับนำไปพูดคุย กับผู้อื่น และใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเล่นพนัน
- เริงฤดี ปราการะนันท์, การเปิดรับเนื้อหาทางเพศจากนิตยสารผู้หญิงและทัศนคติเกี่ยวกับ เรื่องเพศของสตรีวัยรุ่นและวัยทำงาน พบว่า ผู้หญิงที่มีสถานภาพ อายุ การศึกษา ศาสนา ภูมิลำเนา ที่พักอาศัย รายได้และอาชีพต่างกันจะมีทัศนคติในเรื่องเพศและเพศสัมพันธ์ ต่างกัน ส่วนการเปิดรับนิตยสารผู้หญิงที่มีเนื้อหาทางเพศจะมีความสัมพันธ์เชิงสอดคล้อง กับทัศนคติในเรื่องเพศสัมพันธ์อย่างการใช้ชีวิตคู่ก่อนแต่ง รักร่วมเพศ และการมี เพศสัมพันธ์กับคนแปลกหน้าของผู้หญิง

2545

- ศศิธร ยุวโกศล, การให้ความหมายข่าวในมุมมองผู้รับสาร พบว่า ผู้รับสารมีการเปิดรับข่าว เพื่อทราบความเป็นไปของเหตุการณ์ต่างๆ เป็นแหล่งความรู้และเพื่อการฆ่าเวลา ในมิติ ของความมีประโยชน์ ความมีจริยธรรมหรือคุณธรรม ความถูกต้อง และความเป็น มาตรฐานทางวิชาชีพ ซึ่งมีลักษณะการบริโภคข่าวในเชิงรับมากกว่า ให้อำนาจต่อนักข่าว ในการเลือกเหตุการณ์มานำเสนอ ไม่ค่อยตั้งคำถามหรือเรียกร้องเกี่ยวกับกระบวนการ นำเสนอข่าว และขาดความรู้เท่าทันสื่อ ทำให้ข่าวยังคงเป็นเครื่องมือในการสร้างและอำรง

รักษาอุดมการณ์ต่างๆ ของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการนิยามข่าวของผู้รับสารที่ว่า ข่าวคือ การรายงานเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นเสมือนเป็นกระจกสะท้อนสังคมมากกว่าการเป็น สินค้า โดยการสร้างความเป็นจริงทางสังคมและเป็นเครื่องมือในการนำเสนออุดมการณ์

2546

- ณรงค์ สุทธิรักษ์, การจับกลุ่มเครือข่ายทางข่าวสารของนักลงทุน นายหน้าค้าหลักทรัพย์ และผู้บริหารตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า นักลงทุนมีแนวโน้มจะเปิดรับ ข่าวสารที่ใช้ความพยายามน้อยแต่สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างสื่ออินเทอร์เน็ตในห้อง ค้าหลักทรัพย์และสื่อบุคคลเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบข่าวจากสื่ออินเทอร์เน็ต ส่วน ด้านการสร้างเครือข่ายทางข่าวสารของนักลงทุน นายหน้าค้าหลักทรัพย์ และผู้บริหาร ตลาดหลักทรัพย์สามารถสร้างประโยชน์เฉพาะหน้าให้กับสมาชิกและสร้างความน่าเชื่อถือ ให้กับสมาชิกในระยะยาว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฐานะทางการเงิน ขนาดการลงทุน ความกล้า ตัดสินใจ และสถานภาพทางสังคมของบุคคลที่เป็นสมาชิกเครือข่ายด้วย

2547

- จันทนา จุฑาธวัช, แรงจูงใจของเด็กที่มีส่วนร่วมในการสื่อสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า แรงจูงใจที่ทำให้เด็กส่งผลงานเข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์คือ ต้องการ ความภาคภูมิใจในตนเองและต้องการให้ผู้อื่นยอมรับในความสามารถของตน ใช้เวลาว่าง ให้เป็นประโยชน์และท้าทายความสามารถของตน ต้องการชื่อเสียงและความสำเร็จ ซึ่ง ความสนใจของเด็กที่มีต่อเนื้อหาของสื่อสิ่งพิมพ์นั้นสามารถดึงดูดใจให้เด็กเข้ามามีส่วน ร่วมในการสื่อสารด้วยการส่งผลงานของตนเองไปยังสื่อสิ่งพิมพ์นั้น

2548

- ภาณุพงษ์ วงษ์รอด, การศึกษาเนื้อหาและการใช้ประโยชน์จากนิตยสาร "อี-คอมเมอร์ส" ของกลุ่มผู้ประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แบบบีทูซี พบว่า ผู้อ่านส่วนใหญ่จะเลือก อ่านนิตยสารเฉพาะคอลัมน์ที่สนใจและอ่านผ่านๆ ทั้งเล่ม ใช้ประโยชน์และพึงพอใจใน ด้านการทราบความเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลง และความรู้เกี่ยวกับพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ โดยเนื้อหาที่นำเสนอในนิตยสารยังไม่ตรงกับความต้องการของผู้อ่าน

2549

- อำนวย ฤทัยคงถาวร, การถ่ายทอดอุดมการณ์คาทอลิกผ่านสื่อมวลชนคาทอลิก พบว่า ผู้รับสารส่วนใหญ่เปิดรับข้อมูลข่าวสารทางคาทอลิกจากสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ มี ความพึงพอใจในรูปแบบและการนำเสนอเนื้อหาแตกต่างกันไปตามประเภทสื่อ โดย อุดมการณ์ที่ผู้รับสารได้รับจากสื่อคาทอลิกคือ ความรัก ความยุติธรรม และสันติภาพ

- มนต์ชล หิรัญรัตน์, สารานุกรมวิกิพีเดียภาษาไทยและการสื่อสารความรู้สู่สาธารณะ พบว่า ผู้ใช้เว็บไซต์มีการใช้ประโยชน์และพึงพอใจในการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร มีส่วนร่วมในการจัดการเนื้อหาค่อนข้างน้อย และให้ความเชื่อถือเนื้อหาภายในเว็บไซต์ปานกลาง
- นันทกา สุธรรมประเสริฐ, ความเป็นแม่บ้านและการบริโภคข่าวแนวเล่าข่าวสาร พบว่า ความเป็นแม่บ้านมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคสื่อแนวเล่าข่าวสารของแม่บ้าน เนื่องจากมีความสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของแม่บ้านที่ต้องใช้เวลาทำงานบ้านตลอดทั้งวัน ซึ่งปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการบริโภคข่าวของแม่บ้านคือ วิถีชีวิตประจำวันของแม่บ้าน รูปแบบการเล่าข่าว และผู้ที่ทำกรเล่าข่าว

2550

- ชลิตา ชื่อตรง, การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตของผู้พิการทางสายตาในประเทศไทย พบว่า ผู้พิการทางสายตาส่วนใหญ่ยังคงประสบกับปัญหาการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสารสนเทศในเกือบทุกสื่อ โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ต เนื่องจากปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่มีราคาแพงและการออกแบบเว็บไซต์ที่ไม่รองรับการเข้าถึงสารสนเทศของผู้พิการทางสายตา การขาดความรู้และความไม่เอื้ออำนวยของระบบสังคมและการสนับสนุนจากผู้วางนโยบายหรือผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ ทำให้การเข้าถึงและใช้ประโยชน์สารสนเทศบนสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้พิการทางสายตาเป็นเรื่องของทุนและชนชั้นทางสังคมมากกว่าสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน
- สุภาวดี สุขสมัย, นิตยสารแนวสุขภาพของบริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) กับการนำเสนอเรื่อง "โยคะ" พบว่า ผู้อ่านมีการเปิดรับ ใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจนิตยสารแนวสุขภาพในด้านความต้องการข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโยคะและใช้โยคะเพื่อการผ่อนคลายความเครียด
- นภัสสร เดชสุวรรณ, การให้บริการข้อมูลข่าวสารผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่กับการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับบริการ พบว่า ผู้รับบริการข่าวสารผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่มีอายุ อาชีพ และรายได้ต่างกันจะมีพฤติกรรมในการรับส่งข่าวสารผ่านข้อความสั้นที่ต่างกันและมีการใช้ประโยชน์จากการบริการข้อมูลข่าวสารในด้านความสามารถในการนำข้อมูลที่ได้รับไปเป็นหัวข้อสนทนาและเพื่อความบันเทิง ส่วนผู้รับบริการที่มีเพศและอาชีพต่างกันจะมีความพึงพอใจจากการรับบริการข้อมูลข่าวสารผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ต่างกันในแง่ของการรายงานข่าวที่มีความถูกต้อง เชื่อถือได้ มีระยะเวลาความถี่ในการส่งข้อความที่เหมาะสม และประเภทของข่าวที่มีให้บริการตรงตามความต้องการ

3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับการเปิดรับสื่อ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์ของผู้รับสาร ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดรับข่าวสารหนังสือพิมพ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการตัดสินใจทางการเมือง มี 2 ชั้นคือ

2536

- นิคม ปัทมณะเจริญรักษ์, การเปิดรับข่าวสารหนังสือพิมพ์กับการเรียนรู้และการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตที่เปิดรับข่าวสารหนังสือพิมพ์มากจะเรียนรู้ทางการเมืองได้ดีและพูดคุยเรื่องการเมืองการบริหารมากกว่า นิสิตที่เปิดรับข่าวสารปานกลางและต่ำ โดยนิสิตเพศชายจะมีการเรียนรู้ทางการเมือง เข้าร่วมฟังการปราศรัย ชุมนุมประท้วง และพูดคุยทางการเมืองมากกว่านิสิตหญิง แต่นิสิตหญิงมีแนวโน้มการชักจูงให้ประชาชนไปออกเสียงเลือกตั้งมากกว่านิสิตชาย

2550

- ดลภพ เหล่าวานิช, ปัจจัยที่นำมาสู่การประมวลผลโดยใช้ความคิดเชิงรวบรัดในการตัดสินใจทางการเมือง พบว่า ผู้ที่มีสิทธิ์เลือกตั้งจะใช้ความคิดเชิงรวบรัดเป็นหลักในการตัดสินใจทางการเมือง ซึ่งความคิดเชิงรวบรัดที่นิยมใช้ในการตัดสินใจทางการเมืองคือ ความง่ายในการคาดเดาหรือความรู้ที่จำกัด ประเภทของสิ่งเร้าที่ตรงกับต้นแบบ และการตีความสิ่งเร้าในครั้งแรกเป็นจุดอ้างอิง โดยผู้ที่มีความรู้ทางการเมืองสูงจะมีโอกาสใช้ความคิดรวบรัดน้อยเนื่องจากมีช่องทางการแลกเปลี่ยนข่าวสารที่หลากหลายและเข้าใจรูปแบบการนำเสนอข่าวจากสื่อ ซึ่งเป็นหนทางลดการใช้ความคิดเชิงรวบรัด

4. พฤติกรรมการซื้อและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ

พฤติกรรมการซื้อและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้รับสารในฐานะผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อสิ่งพิมพ์ที่ตรงกับความต้องการของตน ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อ และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ มี 4 ชั้นคือ

2539

- ภวิกา ชันทเขตต์, การส่งเสริมการขายและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการซื้อหนังสือพิมพ์แนวธุรกิจเศรษฐกิจ พบว่า ปัจจัยจูงใจสำคัญในการตัดสินใจซื้อหนังสือพิมพ์

แนวธุรกิจ-เศรษฐกิจของนิสิตนักศึกษาคือ คุณภาพของเนื้อหา ลักษณะของปกและเนื้อเรื่องหรือหัวข้อหน้าแรก ส่วนการส่งเสริมการขายที่จูงใจให้เกิดการตัดสินใจซื้อคือ การแจกล้างพิมพ์ฉบับพิเศษและการลดราคาเมื่อสมัครเป็นสมาชิก

- สมปอง โธเนบุตร, ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับร้านจำหน่ายหนังสือที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของลูกค้า พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับร้านจำหน่ายหนังสือที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของลูกค้า คือ บรรยากาศภายในร้านทั้งด้านการจัดตกแต่งร้าน การจัดหน้าร้าน การจัดหมวดหมู่หนังสือและความสะดวกในการเลือก ทำเลที่ตั้ง ความรวดเร็วในการวางแผง และการให้บริการของพนักงานและเทคนิคการขาย ส่วนความต้องการและวัตถุประสงค์ในการซื้อจะต่างกันไปตามประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์
- กฤติกา นพรัตน์, การวิเคราะห์ความต้องการของผู้อ่าน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขยายตัวของนิตยสาร "ทางเพศ" : ศึกษาเฉพาะเพน্থเฮาส์ เฟซ แมกซ์ พบว่า ผู้อ่านส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีพฤติกรรมการซื้อและความพึงพอใจเกี่ยวกับการเลือกใช้นางแบบและรูปแบบการนำเสนอในแนวเซ็กซี่ เพื่อตอบสนองความต้องการด้านความอยากรู้อยากเห็น คลายเครียด เก็บสะสม และความต้องการทางเพศ

2542

- สุชาติดา งามวัฒนจินดา, สถานภาพและการเติบโตของหนังสือแปลในประเทศไทยและผลกระทบที่มีต่อสังคมไทย พบว่า ผู้อ่านที่มีพฤติกรรมการซื้อหนังสือแปลจะนิยมซื้อตามความสนใจหรือเป็นผลงานของนักเขียนที่มีชื่อเสียง มีภาษาที่เข้าใจง่าย ชื่อเรื่องและหน้าปกที่สะดุดตา และราคาไม่สูงมากนัก โดยปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อหนังสือแปลของผู้ซื้อคือ หนังสือที่ได้รับรางวัลหรือเป็น Best-Seller และคำแนะนำของบุคคลอื่นอย่างเพื่อน อาจารย์ หรือพนักงานขาย

5. ผลกระทบของสื่อที่มีต่อผู้รับสาร

ผลกระทบของสื่อที่มีต่อผู้รับสาร ในฐานะเป็นผู้ถูกกระทำหรือตั้งรับ ซึ่งสามารถจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสารได้ ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อต่อการรับรู้ และพฤติกรรมของผู้รับสาร และปัจจัยที่มีผลต่อผู้รับสาร มี 18 ชิ้นคือ

2538

- กมลลา สุวรรณธรรมมา, ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิในการรับรู้และสิทธิส่วนบุคคล และอิทธิพลของภาพลักษณ์ต่อการประเมินเหตุการณ์ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล พบว่า

ภาพลักษณ์ของบุคคลสาธารณะที่ตกเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์และความชอบในหนังสือพิมพ์ที่อ่านมีอิทธิพลต่อการประเมินเหตุการณ์ข่าวและการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลโดยหนังสือพิมพ์ของผู้อ่าน คือ ถ้าเหตุการณ์ข่าวที่น่าเสนอเป็นเรื่องในด้านลบของบุคคลที่ตนชอบและเป็นหนังสือพิมพ์ที่ตนไม่ชอบแล้วผู้อ่านจะให้คะแนนด้านจริยธรรมในการหาข่าวและความเป็นกลางแก่หนังสือพิมพ์น้อย

2539

- กฤตินี ประชาบาล, อิทธิพลของหัวข่าวหนังสือพิมพ์ที่มีต่อความสนใจ การตีความ และความเชื่อถือของผู้อ่าน พบว่า หัวข้อข่าวที่มีลักษณะกำกวมและเกินจริงมีผลให้ผู้อ่านสนใจติดตามอ่านเนื้อหาข่าว และอาจทำให้เกิดการตีความข้อเท็จจริงไม่ถูกต้องในผู้อ่านที่อ่านเนื้อหาข่าวไม่ละเอียด รวมทั้งมีอิทธิพลต่อความเชื่อถือของผู้อ่านที่ใช้เวลาในการอ่านหนังสือพิมพ์ต่อครั้งน้อยกว่า 15 นาทีด้วย
- สุทธิ เฝ่าบุญมี, ผลของความน่าเชื่อถือของหนังสือพิมพ์และน้ำหนักข้อโต้แย้งในเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อเส้นทางการยอมรับข่าวสารโน้มน้าวใจในสถานการณ์ความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม พบว่า ความน่าเชื่อถือและการให้น้ำหนักต่อข้อโต้แย้งในเนื้อหาของหนังสือพิมพ์นั้นขึ้นอยู่กับการตั้งใจและความสามารถในการคิดพิจารณาข้อโต้แย้ง รวมทั้งความเกี่ยวข้องของผู้อ่านในการยอมรับข่าวสารที่โน้มน้าวใจจากสถานการณ์ความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม

2540

- เกศกนก ชุ่มประดิษฐ์, ความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านหนังสือการ์ตูนกับการใช้ภาษาและความคิดสร้างสรรค์ พบว่า ปริมาณการอ่านหนังสือการ์ตูนของนักเรียน ม.ปลายมีผลต่อรูปแบบการใช้ภาษาอย่างเป็นเหตุเป็นผลและความคิดสร้างสรรค์ แต่ไม่มีผลต่อทักษะการเขียน ส่วนระยะเวลาในการอ่านหนังสือการ์ตูนไม่มีผลต่อทักษะการเขียน รูปแบบการใช้ภาษาอย่างเป็นเหตุเป็นผล และความคิดสร้างสรรค์ของผู้อ่าน
- วรเชษฐ หอมจันทร์, การรับรู้ของเยาวชนในเขตชุมชนคลองเตยเกี่ยวกับบทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ในการชักจูงเยาวชนไปสู่การสร้างพฤติกรรมเบี่ยงเบน พบว่า เยาวชนในเขตชุมชนคลองเตยมีการรับรู้และเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์แตกต่างกันไปตามบริบททางสังคมในด้านการศึกษา สถานภาพครอบครัว สถานะทางบ้าน ความสัมพันธ์ทางสังคมกับครูและเพื่อน โดยมองว่าการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ที่น่าเสนอพฤติกรรมเบี่ยงเบนไม่มีส่วนในการสร้างพฤติกรรมเบี่ยงเบนแต่อาจมีผลต่อการสร้างพฤติกรรมเลียนแบบได้ และการเปิดรับสื่อ

สิ่งพิมพ์ประเภทสื่อทางเพศจะมีส่วนในการสร้างพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้ทุกประเภท เนื่องจากเยาวชนที่เปิดรับมีความสนใจและอยากรู้อยากเห็นเกินวัย

2541

- จุติมา เพชรรัตน์, การเปิดรับหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นที่มีเนื้อหาทางเพศของเด็กวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานครกับทัศนคติต่อเพศสัมพันธ์ พบว่า การอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นที่มีเนื้อหาทางเพศมีผลต่อทัศนคติของนักเรียน ม.ปลายเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ในด้านเพศศึกษาโดยทั่วไป ด้านการใช้ชีวิตคู่ของชายและหญิง และด้านสื่อมวลชนที่นำเสนอเรื่องทางเพศ
- อติมา จันทรดา, ประสิทธิภาพของโฆษณาในรูปแบบบทความ และทัศนคติของผู้อ่าน และผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์และโฆษณา พบว่า ประสิทธิภาพของโฆษณาในรูปแบบบทความขึ้นอยู่กับความเข้าใจของผู้อ่านต่อสถานะของโฆษณาที่พิจารณาจากการระบุหรือไม่ระบุข้อความแสดงความเป็นโฆษณาและตำแหน่งการตีพิมพ์แบบรวมหรือแยกพื้นที่ข่าว
- ชนิษฐา บัวเทศ, ชาวสื่อในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและอิทธิพลที่มีต่อการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุน พบว่า นักลงทุนมีการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับหลักทรัพย์ทั้งที่เป็นทางการและชาวสื่อเพื่อใช้เป็นตัวช่วยในการประเมินทิศทางของหลักทรัพย์และจะให้ความเชื่อถือชาวสื่อที่มาจากหนังสือพิมพ์และเจ้าหน้าที่โบรกเกอร์ โดยนักลงทุนระยะสั้นจะให้ความสำคัญกับชาวสื่อทุกประเภทที่อาจส่งผลกระทบต่อความผันผวนของดัชนีราคาหลักทรัพย์ ขณะที่นักลงทุนระยะยาวจะให้ความสำคัญกับชาวสื่อที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการดำเนินงานของบริษัท สถาบันการเงินล้ม และธุรกรรมระหว่างประเทศ

2542

- แสงว จันทราทิพย์, การอ้างข่าวของหนังสือพิมพ์ไทยจากแหล่งข่าวต่างประเทศและความเชื่อถือของผู้รับสาร พบว่า ผู้อ่านหนังสือพิมพ์มีการยอมรับและเชื่อถือข่าวสารที่อ้างแหล่งข่าวต่างประเทศในการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะแหล่งข่าวจากกลุ่มประเทศตะวันตก

2543

- ปณิตา นิตยาพร, ความสัมพันธ์เชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนที่มีเนื้อหารุนแรงและสภาพแวดล้อมทางสังคมต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของกลุ่มวัยรุ่นชาย พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนที่มีเนื้อหารุนแรงไม่มีผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชาย แต่การเปิดรับสื่อมวลชนที่มีเนื้อหารุนแรงจะมีความสัมพันธ์ในเชิงปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางสังคมต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชายในด้านการอบรมดูแลของครอบครัวที่

ปล่อยปะละเลย โดยสภาพแวดล้อมทางสังคมในตัวแปรด้านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และกลุ่มเพื่อนจะส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชาย

- สุจิตรา เหลืองชูเกียรติ, การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์ในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันกับการเปิดรับข่าวสารและความเชื่อมั่นทางศาสนาของประชาชน พบว่า การเปิดรับข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์ในเชิงลบในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไม่มีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นทางศาสนาของผู้อ่านหนังสือพิมพ์
- ชาติณรงค์ วิสุตกุล, ทศนคติของวัยรุ่นชายต่อการดูญี่ปุ่นที่มีเนื้อหารุนแรงในสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า การเปิดรับการดูญี่ปุ่นที่มีเนื้อหารุนแรงมีความสัมพันธ์กับทศนคติต่อความรุนแรงในด้านต่างๆ โดยนักเรียนชายส่วนใหญ่มองว่าการเปิดรับการดูญี่ปุ่นที่มีเนื้อหารุนแรงเป็นเรื่องธรรมดาและเหมาะสมกับเพศชาย ซึ่งผู้ปกครองก็อนุญาตให้เปิดรับจากสื่อทั้งสองประเภทได้

2544

- พารณี บัฒมานันท์, การเสนอข่าวหนังสือพิมพ์กับการรับรู้และปฏิกิริยาตื่นตระหนกของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60 พบว่า ผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงหรืออาจได้รับผลกระทบมีการรับรู้ข่าวสารที่หนังสือพิมพ์นำเสนอเกี่ยวกับภาวะความเสี่ยงด้วยความตื่นตระหนกและหวาดกลัวจนมีการรวมตัวกันต่อต้านการเผาผลาญเสียชีวิตจากโคบอลต์ 60 เนื่องจากผู้รับสารขาดความรู้เกี่ยวกับโคบอลต์ 60 และไม่เชื่อถือหน่วยงานของรัฐ จึงให้ความสำคัญกับข้อมูลข่าวสารที่สื่อมวลชนนำเสนอ
- ยุติ ปิ่นวิเศษ, การเปิดรับหนังสือพิมพ์และโลกทัศน์ต่อตนเองและสังคม พบว่า ระยะเวลาที่ติดตามอ่าน ปริมาณการอ่าน และประเภทของหนังสือพิมพ์ที่ผู้อ่านเปิดรับไม่มีผลต่อการรับรู้โลกทัศน์ที่มีต่อตนเองและต่อสังคม

2545

- ธนกันต์ มาชะศิริวานนท์, พฤติกรรมการเสพติดอินเทอร์เน็ตและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเสพติดอินเทอร์เน็ตของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย พบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่มีพฤติกรรมการเสพติดอินเทอร์เน็ตนั้นจะใช้เวลาอยู่กับอินเทอร์เน็ตเป็นเวลานานและบ่อยครั้ง ใช้บริการและประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตเพื่อตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ สังคม และจิตใจ มีแนวโน้มการเสพติดสิ่งอื่นๆ มาก่อน โดยรู้สึกว่าคุณมีความสามารถในการใช้และดึงดูดใจสื่ออินเทอร์เน็ตมาก แม้ว่าจะตระหนักรู้ถึงอาการเสพติดอินเทอร์เน็ต แต่ก็ไม่สามารถลดหรือยุติการใช้งานได้ ทำให้ประสบปัญหาเกี่ยวกับปัญหาทางจิตและความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเสพติดอินเทอร์เน็ตคือ เพศ อายุ

อาชีพ ปัญหาทางจิตใจที่รู้สึกไม่พอใจตนเอง สภาพอารมณ์ ความสัมพันธ์ทางสังคม และ ประวัติการเสพติดหรือยึดติดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต

2547

- ปรัชญา โพธิ์หัง, ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับเซาว์นปัญญาและเซาว์นอารมณ์ของเด็กชั้นประถมศึกษา พบว่า นักเรียนประถมที่มีปริมาณการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมากจะมีระดับเซาว์นปัญญา ความสามารถในการวิเคราะห์ การสรุป และการแยกประเภท และความสามารถในการคาดคะเนตามหลักเหตุผลมากกว่ากลุ่มที่มีปริมาณการใช้น้อย แต่ความสามารถในการสังเกต การใช้ภาษา และด้านคณิตศาสตร์ไม่ต่างกัน ส่วนปริมาณการใช้เทคโนโลยีกับระดับเซาว์นอารมณ์ในด้านการควบคุมอารมณ์ การใส่ใจและเข้าใจอารมณ์ผู้อื่น การยอมรับผิดและปรับตัวกับปัญหา ความพอใจในตนเองไม่แตกต่างกัน

2548

- กษมา ศิริกุล, ผลของการนำเสนอข่าวความเสี่ยงที่มีองค์ประกอบด้านความรุนแรงและโอกาสที่จะประสบกับความเสี่ยงต่อการตัดสินใจของประชาชน พบว่า การนำเสนอข่าวความเสี่ยงที่มีองค์ประกอบด้านความรุนแรงและโอกาสที่จะประสบความเสี่ยงของหนังสือพิมพ์ไม่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชน โดยประชาชนส่วนใหญ่ตัดสินใจที่จะเผชิญความเสี่ยงต่อไปแต่จะลดการกระทำที่มีโอกาสที่จะประสบกับความเสี่ยงลงและเพิ่มความระมัดระวังมากขึ้น ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ตัดสินใจเผชิญความเสี่ยงคือ ปัจจัยด้านความจำเป็น ด้านสังคม และด้านจิตวิทยา

2549

- บัณฑิต ศรีทองสุข, ปฏิกริยาและการยอมรับของเด็กวัยรุ่นชาย-หญิงต่อพฤติกรรมที่เป็นบาปซึ่งสะท้อนในหนังสือพิมพ์ พบว่า เยาวชนมีการรับรู้และแยกแยะพฤติกรรมที่เป็นบาปทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ได้ ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เยาวชนยอมรับพฤติกรรมที่เป็นบาปในหนังสือพิมพ์คือ ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์และพฤติกรรมการเล่นแบบ โดยคำว่าบาปในความคิดของเยาวชนคือ มิติที่อ้างกรรม มิติที่อ้างศีลธรรม และมิติที่ผิดกฎหมาย และการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับบาปและความรุนแรงในทุกสื่อชิ้นนั้นไม่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของเยาวชนมากนัก

6. รูปแบบการนำเสนอกับการรับรู้ของผู้รับสาร

รูปแบบการนำเสนอกับการรับรู้ของผู้รับสารในด้านความจำ ความเข้าใจ ความสนใจ และความเชื่อถือต่อเนื้อหาของสื่อ ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบและลักษณะการนำเสนอที่มีผลต่อการรับรู้ของผู้รับสาร และปัจจัยที่มีผลต่อของผู้รับสาร มี 14 ชิ้นคือ

2539

- มณฑิรา อินคชสาร, การอ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์ : ศึกษาเปรียบเทียบปริมาณข้อมูลที่ได้อ่าน ความจำและความพึงพอใจของผู้อ่าน พบว่า ผู้อ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์ออนไลน์สามารถอ่านความน่าเชื่อถือของข่าวและจดจำข้อมูลข่าวต่อขึ้นได้มากกว่าผู้อ่านหนังสือพิมพ์ โดยทั้งผู้อ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์ออนไลน์และจากหนังสือพิมพ์สามารถจดจำข้อมูลได้ถูกต้องตามข้อเท็จจริงโดยเฉลี่ยไม่ต่างกัน และผู้อ่านพอใจที่จะอ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์มากกว่าหนังสือพิมพ์ออนไลน์ เนื่องจากหาง่าย ราคาถูก เลือกรับเนื้อหาที่ต้องการได้ พกพาได้ง่าย รู้สึกคุ้นเคย และเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย
- มลีนี สมภพเจริญ, การนำเสนอข่าวลบและข่าวบวก และการรับรู้บุคคลที่ตกเป็นข่าว พบว่า การนำเสนอข่าวที่เป็นลบและบวกในลำดับที่ต่างกันของหนังสือพิมพ์และเจตคติเดิมของผู้อ่านต่อผู้ตกเป็นข่าวจะมีผลต่อการรับรู้บุคคลที่ตกเป็นข่าวของผู้อ่าน โดยข่าวผิดพลาดที่เป็นข่าวลบจะส่งผลเสียต่อบุคคลที่ตกเป็นข่าวและเมื่อมีการแก้ข่าวด้วยข่าวบวกจะเปลี่ยนเจตคติของผู้อ่านให้รู้สึกดีต่อผู้ตกเป็นข่าวได้ในระดับหนึ่ง

2540

- คมสัน รัตนะสิมากุล, รูปแบบของสื่อกับความน่าเชื่อถือที่มีต่อแหล่งสาร เปรียบเทียบสื่อหนังสือพิมพ์และสื่อคอมพิวเตอร์ พบว่า สื่อหนังสือพิมพ์และสื่อคอมพิวเตอร์มีความน่าเชื่อถือต่างกัน在意ขของความเชี่ยวชาญ ความกระตือรือร้น และการยอมรับ ส่วนมิติด้านความน่าไว้วางใจและความเป็นกลางของสื่อทั้งสองไม่แตกต่างกัน โดยสื่อคอมพิวเตอร์มีส่วนในการกำหนดการรับรู้ของผู้อ่านในด้านความน่าเชื่อถือของสื่อซึ่งไม่รวมเนื้อหาที่นำเสนอ เนื่องจากการรับรู้คุณลักษณะที่ดีของคอมพิวเตอร์
- ณรงค์กร มั่นชวหนา, ประสิทธิภาพของกราฟและตารางในฐานะเครื่องมือที่ใช้ประกอบรายงานข่าวเชิงวิจัยประยุกต์ พบว่า การรายงานข่าวที่มีใช้กราฟและตารางมาประกอบการบรรยายนั้นไม่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเข้าใจและจดจำของผู้อ่านที่เป็นนักเรียน โดยลักษณะเนื้อหาข่าวที่จะช่วยเพิ่มความเข้าใจและจดจำได้ให้กับผู้อ่านจาก

มากไปน้อยคือ การอธิบายด้วยการบรรยายเพียงอย่างเดียว การบรรยายกับกราฟเส้น การบรรยายกับกราฟแท่ง การบรรยายกับตาราง และการบรรยายกับกราฟวงกลม

2541

- กิตติมา พิมเสน, รูปแบบและการสื่อความหมายของปกนิตยสารข่าว พบว่า รูปแบบการนำเสนอปกนิตยสารที่สื่อความหมายด้วยภาพและภาษาที่เรียบง่าย ตรงไปตรงมาและตรงประเด็นข่าวจะทำให้ผู้อ่านสามารถตีความหรือรับรู้ความหมายได้สอดคล้องกับที่ผู้ส่งสารกำหนด โดยผู้อ่านจะพึงพอใจกับรูปแบบปกที่ตอบสนองของความต้องการในด้านความอยากรู้อยากเห็น ทำให้การนำเสนอปกในลักษณะการสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่มีนัยยะแฝงที่ซับซ้อน กระชับ และแปลกสามารถตอบสนองของความพึงพอใจและการตัดสินใจซื้อของผู้อ่านนิตยสารข่าวได้
- เสริมศิริ นิลดำ, ลีลาการเขียนข่าวกับการรับรู้ของผู้อ่าน พบว่า ลีลาการเขียนข่าวที่มีการใช้ภาษาและลำดับเรื่องที่ต่างกันจะมีผลต่อการรับรู้ของผู้อ่านทั้งในด้านความเข้าใจ ความสนใจ ความเชื่อถือ และการรับรู้ความสำคัญของข่าว โดยการให้ภาษามาตรฐานและการรายงานแบบเล่าเรื่องจะทำให้ผู้อ่านเชื่อถือและเข้าใจข่าวได้ง่าย แต่การใช้ภาษาข่าวและการรายงานข่าวแบบปริมาตรหวักลบจะดึงดูดความสนใจผู้อ่านได้ดี
- จวงจันท์ หอมจันทนากุล, แรงจูงใจที่จะตัดสินใจอย่างถูกต้องและเส้นทางการยอมรับข่าวสาร พบว่า บทความที่มีที่มาจากนิตยสารเกี่ยวกับสุขภาพประกอบกับแพทย์เป็นผู้เขียนจะทำให้บุคคลกลุ่มที่ไม่ได้รับผลกระทบหรือปราศจากแรงจูงใจตัดสินใจเนื้อหาในบทความมีความน่าเชื่อถือโดยไม่พิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา ก่อน ซึ่งชื่อของนิตยสารและผู้เขียนมีผลในการชักจูงใจมากกว่าน้ำหนักข้อโต้แย้งที่ปรากฏในบทความ

2547

- วราภรณ์ กุลสมบรูณ์, ผลการอ่านข่าวออนไลน์ที่มีรูปแบบการจัดเรียงสารแบบเป็นลำดับและไม่เป็นลำดับต่อความเข้าใจ ความจำ และความพึงพอใจของผู้อ่าน พบว่า ผู้อ่านมีความเข้าใจเนื้อหาของข่าวออนไลน์ที่มีรูปแบบการจัดเรียงสารแบบเป็นลำดับและไม่เป็นลำดับไม่แตกต่างกัน แต่ผู้อ่านจำเนื้อหาของข่าวและพึงพอใจรูปแบบการจัดเรียงสารแบบไม่เป็นลำดับหรือระบบไฮเปอร์เท็กซ์มากกว่าการจัดเรียงสารแบบเป็นลำดับ
- พัชรินทร์ จงยิ่งเจริญวงศ์, ลีลาการเขียนข่าวธุรกิจกับการรับรู้ความเชื่อถือของผู้ส่งสาร พบว่า ผู้อ่านมีการรับรู้ในด้านความเชื่อถือ ความน่าสนใจ และความเข้าใจข่าวเศรษฐกิจที่มีการใช้ภาษาที่เรียบง่ายมากกว่าการใช้ภาษาที่ซับซ้อน โดยมีความไว้วางใจผู้เขียนที่ใช้ภาษาเรียบง่ายและผู้เขียนที่ใช้ภาษาซับซ้อนไม่ต่างกัน ซึ่งลีลาการเขียนข่าวและ

ความคุ้นเคยในการอ่านข่าวเศรษฐกิจของผู้อ่านมีผลต่อการประเมินข่าวในด้านความชัดเจนและเข้าใจง่าย

2549

- ดวงทอง แก้ววัชรระรังสี, กรอบกรอบสารของวัยรุ่นกับการวินิจฉัยคุณค่าของบุคคล วัตถุประสงค์ และเหตุการณ์ในนิตยสารที่สะท้อนวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่น พบว่า วัยรุ่นจะเลือกรับสิ่งต่างๆ ที่สัมพันธ์กับกรอบกรอบสารของตนและใช้กรอบนั้นในการคัดเลือกสิ่งที่เข้ากันตนเองเท่านั้น ไม่หันเหไปตามกระแสทุกอย่างที่มีอยู่ในสังคมและไม่เป็นวัยรุ่นที่ก่อปัญหาหรือเน้นแต่ความบันเทิง โดยวัยรุ่นที่อ่านนิตยสารที่สะท้อนวัฒนธรรมย่อยของกลุ่มวัยรุ่นอย่าง a day และ Cheeze เป็นวัยที่เริ่มใช้เหตุผลได้เป็นอย่างดี รู้จักวิเคราะห์และสามารถรับผิดชอบตัวเอง โดยมีกรอบกรอบสารและการแจกแจงคุณค่าของบุคคล วัตถุประสงค์ และเหตุการณ์คล้ายคลึงกับกรอบกรอบสารของนิตยสาร

2550

- กมลเทพ จิตเฉลิมชัยพันธุ์, การรับรู้ของผู้ชมต่อรายการเล่าข่าวโทรทัศน์ พบว่า การรายงานข่าวด้วยรูปแบบการเล่าข่าวช่วยให้ผู้ชมเข้าใจข่าวได้ดีขึ้นและมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวของผู้รับสารด้วย โดยผู้ชมรายการเล่าข่าวทางโทรทัศน์จะมีความเข้าใจข่าวดีกว่าผู้อ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์ และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวที่ต่างกันในบางประเด็น แต่จะมีการจำหรือระลึกถึงข่าวได้ไม่ต่างกัน
- นริศรา คุณสุวรรณ, ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์และการรับรู้ลำดับความสำคัญของข่าวและการเลือกเปิดรับข่าว พบว่า การจัดหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์มีผลต่อการเลือกเปิดรับและรับรู้ลำดับความสำคัญของข่าวของผู้อ่าน โดยผู้อ่านหนังสือพิมพ์จะเลือกเปิดรับข่าวที่สอดคล้องกับการจัดอันดับของหนังสือพิมพ์คือเริ่มจากหน้าหนึ่งและรับรู้ลำดับความสำคัญของข่าวจากการจัดหน้าของสื่อ ส่วนผู้อ่านหนังสือพิมพ์ออนไลน์จะเลือกเปิดรับข่าวที่ตนสนใจและรับรู้ลำดับความสำคัญของข่าวที่หลากหลาย เนื่องจากไม่มีความชัดเจนของการจัดหน้าและจะแตกต่างกันไปตามการจัดหน้าของหนังสือพิมพ์ออนไลน์แต่ละฉบับ
- วชิราวรัตน์ นิรันดร์เตชาภัทร์, ลักษณะการแปลงข่าวเพื่อเสียดสี ล้อเลียนทางการเมืองในหน้า "ผู้จัดกวน" ของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันกับปฏิบัติการรับรู้ของผู้อ่าน พบว่า ผู้อ่านสามารถรับรู้และเข้าใจความหมายของเนื้อหาที่นำเสนอในหน้าผู้จัดกวนได้เนื่องจากติดตามข่าวการเมืองเป็นประจำ และมีความพึงพอใจด้านการวิพากษ์วิจารณ์บุคคล

สาธารณณะของหนังสือพิมพ์ แต่ก็ต้องมีความรู้เท่าทันสถานการณ์ในการแยกแยะความจริงกับความลวงที่ผสมกันอยู่

- กติกา ศรีรักษา, ความหมายและกระบวนการสร้างความหมาย "บ้าน" ในนิตยสารบ้าน และสวน พบว่า ผู้อ่านซึ่งเป็นเจ้าของบ้านหรือผู้อาศัยจะให้ความหมายบ้านที่คล้อยตามกับความหมายในนิตยสารทั้งในด้านรูปแบบบ้าน การคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย และการสื่อสารถึงตัวตนตามแนวคิดแบบสมัยใหม่และแบบโพสต์โมเดิร์น โดยปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการสร้างความหมายบ้านของนิตยสารและผู้อ่านคือ สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ สภาพการเมือง และกระแสการออกแบบจากต่างประเทศ

7. ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อการทำหน้าที่ของสื่อและเนื้อหาที่น่าเสนอ

ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อการทำหน้าที่ของสื่อและเนื้อหาที่น่าเสนอ ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะการนำเสนอเนื้อหาของสื่อ การปฏิบัติหน้าที่ของสื่อที่สะท้อนผ่านทางเนื้อหา ความเหมาะสมของเนื้อหาที่น่าเสนอตามหลักจริยธรรมวิชาชีพ มี 12 ชิ้นคือ

2539

- สุทัศน์ ใจทย์กระโทก, ทศนคติของพระสงฆ์ในกรุงเทพมหานครต่อการเสนอข่าวสารทางพระพุทธศาสนาของสื่อมวลชน พบว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่มองว่าสื่อมวลชนมีบทบาทมากในการนำเสนอข่าวสารทั่วไปเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาโดยเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม ส่วนอิทธิพลและความรับผิดชอบของสื่อมวลชนในด้านปัญหาทางจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพของการนำเสนอข่าวสารเชิงลบที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนานั้นอยู่ในระดับปานกลาง

2540

- สุทธิวรรณ ตัญญพงษ์ปรัชญ์, การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า ผู้อ่านส่วนใหญ่มองว่าการนำเสนอข่าวเชิงลบเกี่ยวกับเด็กในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มีความไม่เหมาะสมทั้งภาพและเนื้อหาข่าว โดยภาพที่น่าเสนอและการระบุรายละเอียดเกี่ยวกับเด็กที่ตกเป็นข่าวเป็นการละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลของเด็ก หนังสือพิมพ์ควรมีจิตสำนึกและคำนึงถึงหลักจริยธรรมทางวิชาชีพ ซึ่งผู้อ่านบางส่วนมีปฏิกิริยาต่อต้านการนำเสนอเนื้อหาข่าวเด็กที่ไม่เหมาะสมด้วยการโทรศัพท์หรือส่งจดหมายตำหนิไปยังหนังสือพิมพ์ที่น่าเสนอเนื้อหาดังกล่าว

2541

- อารีย์ เลขาณนท์, ทศนคติของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานครต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชน พบว่า หนังสือพิมพ์มติชนมีปฏิบัติหน้าที่ในด้านความรับผิดชอบต่อความถูกต้องของการรายงานข่าว ด้านความยุติธรรมในการรายงานข่าว ด้านความพอเพียงของเนื้อหาที่นำเสนอ ด้านการเป็นตัวแทนชุมชน ด้านความเป็นอิสระจากแรงกดดันได้ดีกว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ส่วนในด้านการรักษาผลประโยชน์ของประชาชนและด้านความรับผิดชอบต่อเนื้อหาโฆษณามีความใกล้เคียงกัน
- ศุภสิทธิ์ ศรีสวัสดิ์ศักดิ์, การนำเสนอภาพข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันประเภทประชานิยมและความคิดเห็นของนักวิชาการและนักศึกษาด้านวารสารศาสตร์ พบว่าความคิดเห็นของนักวิชาการและนักศึกษาต่อการนำเสนอภาพข่าวในหน้าหนึ่งที่มีความน่าสนใจ ความรุนแรงและน่ากลัวสยดสยองนั้นอาจทำให้เกิดพฤติกรรมการเลียนแบบได้ และภาพที่มีความผิดปกติ แปลกพิศดารก็อาจทำให้เกิดความมึนงงได้ จึงไม่เห็นด้วยกับการนำเสนอภาพข่าวเหล่านั้นในหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์
- เลอลักษณ์ รอดเรือง, การตกเป็นเหยื่อจากการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่าผู้อ่านหนังสือพิมพ์มองว่าการนำเสนอข่าวและภาพข่าวในหน้าหนึ่งที่มีลักษณะก่อให้เกิดเหยื่อจากการรายงานข่าวซ้ำซ้อนนั้น เกิดจากการนำเสนอภาพข่าวที่ไม่เคารพสิทธิของผู้ตาย สิทธิของผู้ตกเป็นข่าว และสิทธิเด็กและเยาวชนของหนังสือพิมพ์ แต่การนำเสนอเนื้อหาดังกล่าวก็มีประโยชน์ต่อสาธารณะในแง่ของการแจ้งเตือนภัย

2544

- มยุริญ ผ่องผุดพันธ์, นโยบายและการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปินบันเทิงในหนังสือพิมพ์เชิงประชานิยมกับทัศนะของแหล่งข่าว พบว่า แหล่งข่าวบันเทิงในฐานะผู้รับสารมองว่าหนังสือพิมพ์มีความผิดพลาดในการนำเสนอข่าวบันเทิงและใช้รูปแบบที่เน้นความเร้าใจหรือดึงดูดความสนใจมากกว่านำเสนอสาระที่แท้จริง โดยต้องการให้หนังสือพิมพ์ลดการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบหรือสร้างความเสียหายและเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลในวงการบันเทิง ควรนำเสนอประเด็นทางด้านผลงานมากกว่าเรื่องส่วนตัว

2545

- ชลาพันธ์ อูปกิจ, บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จ.เชียงใหม่ ยังไม่ถือว่าเป็นหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคม เนื่องจากไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็น

สาธารณชนหรือเป็นเวทีที่สาธารณชนให้กับภาคประชาสังคมกลุ่มต่างๆ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในระดับท้องถิ่น

- นิดา สุวรรณชัยศักดิ์, บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษาตามแนวนโยบายปฏิรูปการศึกษาและความคาดหวังของสังคม พบว่า ผู้รับสารมองว่าหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญกับการศึกษาไม่มากนัก โดยมีความคาดหวังต่อบทบาทของหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษาคือ ต้องการให้หนังสือพิมพ์เป็นตัวกระตุ้นสังคมให้เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา รวมทั้งเพิ่มพื้นที่ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารทางการศึกษาให้มากขึ้น

2546

- ภัทธพร จงแจ่ม, บทบาทในกระบวนการประชาสังคมของสื่อหนังสือพิมพ์ตามทัศนะของกลุ่มพัฒนาเอกชน พบว่า กลุ่มพัฒนาองค์กรมองว่าหนังสือพิมพ์แสดงบทบาทในกระบวนการประชาสังคมได้ไม่มากเท่าที่ควร โดยเฉพาะการนำเสนอประเด็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อประชาชนทุกกลุ่มหรือเรื่องราวที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

2550

- ศรัญญา วจนวงศ์ชัย, ความคิดเห็นของนักวิทยาศาสตร์ นักข่าวหนังสือพิมพ์ และผู้อ่านต่อการคัดเลือกและนำเสนอข่าววิทยาศาสตร์ในหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า ผู้รับสารมองว่าการนำเสนอข่าววิทยาศาสตร์ของหนังสือพิมพ์ควรมีหลักฐานอ้างอิงทางวิทยาศาสตร์และส่งเสริมให้ผู้อ่านมีความคิดในเชิงวิทยาศาสตร์ด้านการวิเคราะห์ด้วยเหตุผล ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายประกอบกับข้อมูลทางวิชาการที่น่าเชื่อถือ
- ภาวดี ดวงนภา, การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุมงคล "จตุคามรามเทพ" ของหนังสือพิมพ์รายวันและความคิดเห็นของประชาชน พบว่า ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่มองว่าวัตถุมงคลจตุคามรามเทพเป็นพุทธพาณิชย์ที่ได้รับความสนใจจากประชาชนหรือเป็นกระแสจตุคามพีเวอร์ ซึ่งเนื้อหาที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์จะเกินจริงและมีผลประโยชน์แอบแฝงในแง่ของโฆษณาและยอดขาย กระตุ้นความสนใจของผู้คนแต่ก็ไม่ได้ทำให้เกิดความมั่งคั่ง เนื่องจากเป็นความเชื่อและความนิยมของแต่ละบุคคล
- สุธาสินี นิรัตติมานนท์, การคัดเลือกและนำเสนอข่าวสั้นผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ พบว่า ผู้ใช้บริการข่าวสั้นผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่มองว่าข่าวสั้นผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่เป็นเพียงสื่อรองในการติดตามข่าวสารจากสื่อหลัก ให้ข่าวสารที่ทันเหตุการณ์ รวดเร็ว สะดวกและง่าย

ในการเปิดรับข่าวสาร และค่าบริการก็ไม่แพง สามารถนำไปสนทนากับผู้อื่น โดยจะเปิดอ่านเมื่อมีเวลาว่างและลบข้อความทิ้งเมื่ออ่านจบ

8. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการเปิดรับสื่อและการรับรู้ของผู้รับสาร

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการเปิดรับสื่อและการรับรู้ของผู้รับสาร เป็นการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตหรือเทคโนโลยีสารสนเทศในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายและมีผลต่อการรับรู้ของผู้รับสาร ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การรับรู้ของผู้รับสารที่มีต่อการใช้สื่อใหม่ การใช้ประโยชน์จากสื่อใหม่และความพึงพอใจ รวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือสื่อใหม่ มี 26 ชิ้นคือ

2540

- วรพรรณ พงศ์สวัสดิ์, ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทั่วไปกับการเปิดรับสื่อวารสารสนเทศของเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เด็กและเยาวชนมีความรู้ ทักษะ พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการเปิดรับสื่อทางวารสารสนเทศแตกต่างกันไปตามลักษณะทางประชากรในด้านอายุ สถานที่ศึกษา ระดับการศึกษาทั้งของเด็กและของพ่อแม่ ลักษณะที่อยู่อาศัยและบุคคลที่อยู่ด้วย แต่ไม่ต่างกันในด้านเพศ ค่าใช้จ่ายที่ได้รับ และรายได้รวมของครอบครัว
- จักรกฤษ เพิ่มพูล, การเป็นเจ้าของข้ามสื่อและผลกระทบ : วิเคราะห์จากกลุ่มเดชนั้นพบว่า ผู้อ่านหนังสือพิมพ์เป็นกลุ่มที่เปิดรับสื่อจากกลุ่มเนชั่นมากที่สุด เพื่อติดตามข่าวสารและใช้ประโยชน์จากสื่อในการแลกเปลี่ยนทัศนคติกับผู้อื่น โดยมองว่าการข้ามสื่อขององค์กรไม่มีผลในการครอบงำหรือมีอิทธิพลเหนือผู้รับสาร ขณะที่ผู้รับสารจากวิทยุและโทรทัศน์ต้องการทราบความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในสังคม รับรู้ข่าวสารในช่วงสั้นๆ และไม่สนใจติดตามข่าวในลักษณะวิเคราะห์เจาะลึก โดยมองว่าการนำเสนอข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ ที่ใช้ฐานข้อมูลเดียวกันอาจมีผลในการครอบงำหรือมีอิทธิพลเหนือผู้รับสารได้

2542

- วิษณุ โพธิ์ประสาท, การยอมรับและการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายโรงเรียนของครูและนักเรียน มัธยมในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนและครูมีการยอมรับนวัตกรรมเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรือ School Net ว่าเป็นเทคโนโลยีที่ทันสมัยและสะดวกสบาย มีความเหมาะสมและเข้ากันได้กับรูปแบบการเรียนการสอน โดยครูจะใช้ในการค้นคว้าหาความรู้และข้อมูลต่างๆ ที่มีอยู่ในเครือข่ายมาประกอบการเรียนการสอน และใช้ประโยชน์

ด้านความทันสมัยและความก้าวหน้า ส่วนนักเรียนจะใช้เป็นสื่อในการเรียนอย่างทำการบ้านหรือรายงานกลุ่ม ค้นหาข้อมูลความรู้ผ่านระบบเครือข่าย และใช้ประโยชน์ด้านความบันเทิงและพักผ่อน

- กาญจนา กาญจนทวี, แรงจูงใจ พฤติกรรม และความพึงพอใจของผู้อ่านหนังสือพิมพ์ออนไลน์ไทย พบว่า ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ออนไลน์มีแรงจูงใจและความพึงพอใจในการเปิดรับสื่อทางอินเทอร์เน็ตคือ ความสะดวก รวดเร็ว ง่ายต่อการเลือกเปิดรับเฉพาะเนื้อหาที่สนใจ และมีความทันสมัย
- เสกสรร สายสีสุด, การใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตของนักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหารสถาบันราชภัฏอุดรธานี พบว่า การใช้อินเทอร์เน็ตของบุคคลต่างๆ ในสถาบันส่วนใหญ่เป็นการใช้เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองและประหยัดเวลาในการค้นคว้า เป็นฐานข้อมูลทางการศึกษาที่หลากหลายและกว้างขวาง
- พรพรรณพิมล วัฒนะภวาท, การเปิดรับและการใช้ประโยชน์ข่าวสารกีฬาทางสื่อวารสารสนเทศของนิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษามีการเปิดรับและใช้ประโยชน์จากสื่อต่างๆ ในด้านข่าวสารทางกีฬา เพื่อติดตามข่าวความเคลื่อนไหวของกีฬาและนักกีฬาที่ตนชื่นชอบ ทราบผลการแข่งขันประจำวัน ได้รับความรู้เกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการเล่นกีฬา และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- ปิยวรรณ คงสาคร, การเดินทางบนเครือข่ายเวิร์ลด์ ไวด์ เว็บ พบว่า ผู้ใช้มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสาร หาสาระความรู้และความเพลิดเพลิน โดยวิธีการเดินทางบนเครือข่ายเวิร์ลด์ ไวด์ เว็บ ส่วนใหญ่จะใช้การใส่ที่อยู่เว็บไซต์ที่ต้องการโดยตรง หรือการใช้เครื่องมือช่วยค้นหาหรือ Search Engine และใช้ปุ่มคำสั่งต่างๆ ค้นหาข้อมูลจากหัวข้อที่แยกประเภทไว้ หากหลงทางก็จะใช้การกลับไปยังหน้าเว็บเดิม

2544

- กรรณิกา คุณากรเวโรจน์, ปัจจัยที่ส่งผลต่อความน่าไว้วางใจของบริการข้อมูลต่างๆ ในเว็ลด์ไวด์เว็บ พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่จะใช้บริการข้อมูลต่างๆ ในเว็ลด์ไวด์เว็บในการค้นหาข้อมูลทางวิชาการและสั่งซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงความสะดวกสบายในการใช้งานมากกว่าจะคำนึงถึงความน่าไว้วางใจ ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อความไว้วางใจด้านบริการข้อมูลในเว็ลด์ไวด์เว็บคือ รูปแบบบริการ ลักษณะทางประชากร และความถี่ในการใช้บริการ
- พิเศษฐ์ เวชพลรักรธรรม, การตัดสินใจเชิงจริยธรรมของวัยรุ่นที่สื่อสารในห้องสนทนาบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต พบว่า วัยรุ่นส่วนใหญ่มีอัตราการเข้าใช้ห้องสนทนาบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามลำพัง สร้างค่านิยมใหม่ในการคบหาระหว่างชายและหญิงที่สามารถสร้างจินตนาการและอัตลักษณ์ใหม่ให้กับตนเอง โดยใช้ห้องสนทนาในการแสวงหาความ

รักที่ตอบสนองความเพ้อฝันและความต้องการทางเพศ สามารถสร้างสังคมส่วนตัวที่มีลักษณะของความเป็นสาธารณะแบบเสมือนจริงที่สวองงามโดยไม่ได้คำนึงถึงอันตรายที่แอบแฝงอยู่ ทำให้วัยรุ่นมีการตัดสินใจที่ไม่ใส่ใจต่อค่านิยมทางศีลธรรมหรือค่านิยมทางสังคมและวัฒนธรรมเท่าที่ควร

2547

- ปันฑฑารีย์ ไชรัมย์, คุณลักษณะประชาธิปไตยในการสื่อสารผ่านเว็บบอร์ด พบว่า ผู้ใช้เว็บบอร์ดส่วนใหญ่ประเมินพฤติกรรมการใช้เว็บบอร์ดของตนในด้านบวกที่สอดคล้องกับการสื่อสารอย่างเป็นประชาธิปไตยในด้านการเป็นพื้นที่แสดงความคิดเห็น ติดตามสถานการณ์ข่าวสารในลักษณะของสื่อใหม่ และมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมสังคมประชาธิปไตยได้ แต่ปัญหาด้านผู้ใช้เว็บบอร์ดที่ขาดเหตุผลหรือใช้อารมณ์ในการแสดงความคิดเห็นอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมประชาธิปไตยได้ไม่เต็มที่
- นงลักษณ์ ปึงประวัติ, ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการใช้อินเทอร์เน็ต พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียนคือ ปัจจัยด้านจิตวิทยาในด้านความกังวลของการใช้คอมพิวเตอร์ ประสบการณ์ความสำเร็จ การชักจูงด้วยวาจาและการสังเกตการใช้ของผู้อื่น ปัจจัยด้านทัศนคติที่ดีต่ออินเทอร์เน็ต ปัจจัยทางด้านสังคมประชากรด้านเพศ ระดับผลการเรียน และสาขาวิชาที่เรียน ปัจจัยด้านปัจเจกบุคคลเกี่ยวกับการใช้งานคอมพิวเตอร์
- สิรีพงศ์ สุวรรณโกสิน, ลักษณะพฤติกรรมและรสนิยมการบริโภคข่าวสารของนิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า นิสิตนักศึกษามีพฤติกรรมและรสนิยมการบริโภคสื่อและข่าวสารเพื่อประโยชน์ด้านความบันเทิงในแบบคนที่มีความรู้รอบด้าน เนื่องจากเปิดรับสื่อมากและรสนิยมเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลจึงไม่จำเป็นต้องแคร์ความรู้สึกของคนอื่น

2548

- ญัฐพร ศรีสติ, ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการขโมยคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อประโยชน์ทางวิชาการของนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นิสิตนักศึกษามีแนวโน้มที่จะใช้บรรทัดฐานทางจริยธรรมในอินเทอร์เน็ตที่แตกต่างจากจริยธรรมในสังคมจริง มีความสับสนเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะบนอินเทอร์เน็ตที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่าสามารถนำข้อมูลและผลงานของผู้อื่นมาใช้โดยปราศจากการอ้างอิง

- อริศรา ธีญาวิณิชกุล, การใช้สื่อใหม่ในการตอบสนองความต้องการการสื่อสารเรื่องเพศของวัยรุ่นในยุคสังคมสารสนเทศ พบว่า วัยรุ่นที่มีลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลอย่างสถานภาพทางเพศ ที่พักอาศัย และภูมิลำเนาที่ต่างกันจะเลือกใช้ช่องทางสื่อสารเรื่องเพศต่างกัน ส่วนอายุและภูมิลำเนาจะมีผลต่อแรงจูงใจทางด้านสังคมในการสื่อสารเรื่องเพศ โดยสื่อเทคโนโลยีใหม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเรื่องเพศในเรื่องอิสระและเสรีภาพในเรื่องเพศมากขึ้น ไม่ให้ความสำคัญกับการรักษานวลสงวนตัวและความบริสุทธิ์
- สุชาดา วัฒนอมรเกียรติ, แรงจูงใจในกิลด์เวิร์กกับการรวมทีมในไซเบอร์สเปซและการต่อเชื่อมสู่โลกของความเป็นจริง พบว่า ผู้เล่นเกมมีการรวมทีมกันเพื่อจุดประสงค์ในการครอบครองปราสาท โดยมีความไว้วางใจเป็นหลักสำคัญในการชักจูงและต่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่น ซึ่งจะมีการเชื่อมโยงของสังคมเกมมาสู่โลกความจริงด้วยการเชื่อมโยงระหว่างผู้เล่นจริงในลักษณะของการจัดกิจกรรมพบปะสังสรรค์ระหว่างสมาชิกและอาจมีการซื้อขายสิ่งของภายในเกมด้วยเงินจริงที่มักเป็นของหายากและราคาแพง

2549

- สิริภาพัฒน์ จงรักษ์, การสร้างสานสัมพันธ์แฟนคลับของสรยุทธ สุทัศนะจินดา ในเว็บไซต์ www.sorayutfanclub.com พบว่า สมาชิกเว็บไซต์สรยุทธแฟนคลับมีการรับรู้อัตลักษณ์ของสรยุทธที่ปรากฏในเว็บไซต์คือ การเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการเป็นนักสื่อมวลชน การเป็นผู้นำทางข่าวสาร และการเป็นผู้ที่เปิดกว้างและมีความเป็นมิตร ทำให้สรยุทธมีบทบาทในการเป็นศูนย์กลางในการจัดประเด็นข่าว รณรงค์ และสร้างความเป็นจริงในสังคมสำหรับสมาชิกเว็บไซต์ จนเกิดการรวมกลุ่มและสร้างสานสัมพันธ์กันภายในเว็บไซต์มาสู่โลกแห่งความจริง
- พิษญาณี ภูตระกูล, การใช้ประโยชน์จากการหลอมรวมสื่อและเครือข่ายบนเว็ลด์ไวด์เว็บในรายการอะคาเดมี่ แฟนเทเชีย พบว่า ผู้รับสารเปิดรับสื่อของกลุ่มบริษัทธุรกิจเพื่อตอบสนองความอยากรู้เพื่อช่วยในการตัดสินใจ ทราบความคิดเห็นและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และเพื่อความเพลิดเพลิน โดยผู้รับสารมีความรู้เท่าทันการหลอมรวมสื่อของกลุ่มบริษัทธุรกิจและยอมรับการดำเนินธุรกิจในรูปแบบนี้เนื่องจากชื่นชมกลุ่มศิลปิน AF
- ปรรารถนา อรัญญิก, การสื่อสารความหมายจากสัญลักษณ์และความรู้สึกผ่านการใช้โปรแกรม Instant massaging พบว่า ผู้ใช้โปรแกรมสนทนาส่วนใหญ่ใช้ตัวแสดงอารมณ์เพื่อแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกให้คู่สนทนาได้รับทราบ โดยจะเลือกใช้ให้สอดคล้องกับอารมณ์และความรู้สึกในขณะนั้นๆ ส่วนด้านการตีความหมายตัวแสดงอารมณ์จะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลและเลือกใช้ต่างกันไปตามกรณี ซึ่งตัวแสดงอารมณ์จะช่วยให้การสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์มีความสมบูรณ์มากขึ้น

- ชันญ์สรา อรณพ ฌ อยุธยา, การใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการแสวงหาและการเรียนรู้จริยธรรมของเยาวชน พบว่า เยาวชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมมีการแสวงหาและเรียนรู้ทางจริยธรรมผ่านสื่อในลักษณะผสมผสานทั้งสื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยจะมีการเปิดรับและตอบกลับสารทางจริยธรรมผ่านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศน้อยมาก ซึ่งจะเลือกเปิดรับเว็บไซต์ที่เป็นแหล่งเรียนรู้จริยธรรมของตนเองเป็นประจำ ใช้ประโยชน์เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อตอบข้อสงสัยและเรียนรู้จริยธรรมเพิ่มเติม ใช้เป็นแนวทางในการให้คำปรึกษาผู้อื่น และเพื่อความบันเทิง
- ศรินทร ชูชาติพงษ์, การปฏิบัติต่อเทคโนโลยีในฐานะครูของผู้เรียนทางไกลในบริบทของวัฒนธรรมไทย พบว่า ผู้เรียนทางไกลมีความรู้สึกที่แตกต่างเมื่อเรียนกับครูผ่านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากกระบวนการคิดในเรื่องความเคารพและความน่าเชื่อถือไม่ได้เป็นไปได้โดยทันทีแต่ต้องอาศัยการพิจารณาอย่างระเอียดรอบคอบ โดยเทคโนโลยีสารสนเทศและวัฒนธรรมไทยเป็นปัจจัยที่ทำให้นักเรียนไทยเกิดความรู้สึกถูกแทรกแซงเนื่องจากความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนที่เปลี่ยนไป

2550

- ภัทธมน ติวานนท์, เว็บไซต์บันเทิงเกาหลีและเว็บไซต์แฟนคลับดาราเกาหลีกับโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรม พบว่า ผู้ใช้เว็บไซต์ส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์และพึงพอใจเนื้อหาเกี่ยวกับบันเทิงเกาหลีและดาราเกาหลีเพื่อเรียนรู้และซึมซับวัฒนธรรมเกาหลีทั้งในด้านภาษาค่านิยมและรูปแบบการดำเนินชีวิต โดยผู้ที่เปิดรับและมีส่วนร่วมในเว็บไซต์มากจะมีการเรียนรู้และซึมซับวัฒนธรรมเกาหลีมากกว่าผู้ที่เปิดรับเพียงอย่างเดียว แต่ส่วนใหญ่จะนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเกาหลีมาผสมผสานและประยุกต์ใช้ให้เข้ากับตนเองตามความเหมาะสมทั้งในด้านสถานที่และโอกาสมากกว่าการนำมาเลียนแบบโดยตรง
- เจษฎา เจนพิทักษ์, เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนในฐานะสื่อประชาสังคม พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการ อาจารย์ นักศึกษา และผู้ที่มีความสนใจทางการเมือง มีการเปิดรับและนิยมใช้ประโยชน์จากบทความทางวิชาการในการเสริมเพิ่มเติมความรู้ นำข้อมูลไปปรับใช้กับการศึกษาและการทำงาน และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่เกิดขึ้นในสังคมในกระดานสนทนาของเว็บไซต์ โดยผู้ใช้อาจต้องการให้ทางเว็บไซต์ปรับปรุงรูปแบบให้มีลักษณะที่เป็นมิตรและเพิ่มความสะดวกในการใช้งานให้มากขึ้น
- สิทธิชัย สารทวาทา, ความสัมพันธ์ฉันคนรักผ่านเกมแร็กนาร์อออนไลน์ พบว่า ผู้เล่นเกมมีการเลือกภาพแทนตนเองภายในเกมที่มีความเหมือนกับตัวตนที่แท้จริงภายนอกเป็นส่วนใหญ่ โดยภาพแทนตนเองในส่วนที่เป็นคำอธิบายตัวละครมีส่วนในการสร้างความประทับใจในครั้งแรกที่เจอกันภายในเกม และภาพแทนตนเองที่นำเสนอผ่านข้อมูลต่างๆ ที่

บ่งบอกถึงตัวตนในโลกความจริง รวมทั้งการแสดงออกต่างๆ ภายในเกมที่มีส่วนในการตัดสินใจสร้างความสัมพันธ์ฉันท์คนรักระหว่างผู้เล่นเกม

- สมฤดี เกียรติศิริกุลธร, วาทกรรมเอดส์ในเว็บไซต์แก้วไดอารี่ พบว่า ผู้ใช้เว็บไซต์แก้วไดอารี่ มีการรับรู้ความหมายและวาทกรรมเอดส์ในลักษณะของการให้กำลังใจ การแพทย์ ทางศาสนา และเพศสภาพ โดยใช้เว็บไซต์ในการสื่อสารความหมายเอดส์ การใช้ชีวิต และเชื่อมโยงกันระหว่างผู้ติดเชื้อเอดส์กับประชาชน
- กรกนก กมลรัตน์, บทบาทอินเทอร์เน็ตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสำหรับเด็กและเยาวชน พบว่า เด็กและเยาวชนมีแรงจูงใจในการเปิดรับเว็บไซต์ทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากได้รับข้อคิดและคติสอนใจ โดยจะใช้ประโยชน์และพึงพอใจในเนื้อหาและรูปแบบที่นำเสนอบนเว็บไซต์โดยเฉพาะเรื่องกฎแห่งกรรม ซึ่งเด็กจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาหลังจากเปิดรับเว็บไซต์อย่างการสวดมนต์ การให้ทาน และให้ความสำคัญกับกิจกรรมทางศาสนา
- พรรณรัตน์ จิระวัฒนาศักดิ์, พฤติกรรมการใช้วีดีโอคลิปมือถือ และผลกระทบต่อทัศนคติและพฤติกรรมของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครในเรื่องเพศและความรุนแรง พบว่า เยาวชนใช้คลิปมือถือเพื่อเก็บบันทึกเป็นภาพความทรงจำ รับรู้เรื่องราวแปลกใหม่ที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อน ความบันเทิงสนุกสนาน และเป็นช่องทางในการหารายได้ โดยเยาวชนยังไม่ยอมรับต่อผลร้ายของที่อาจเกิดขึ้นของการใช้วีดีโอคลิปมือถือ แต่ก็ไม่อาจละเลยต่อพฤติกรรมการใช้วีดีโอคลิปมือถือของเยาวชนได้ เนื่องจากโอกาสของความเสียหายในการใช้วีดีโอคลิปในเรื่องเพศและความรุนแรงยังคงอยู่และอาจเกิดผลเสียแก่เยาวชนได้หากขาดความระมัดระวัง

9. ความตระหนักรู้ในเรื่องสิทธิส่วนบุคคลและการละเมิด การรู้เท่าทันสื่อ

ความตระหนักรู้ในเรื่องสิทธิส่วนบุคคลและการละเมิด การรู้เท่าทันสื่อของผู้รับสารที่มีต่อสื่ออินเทอร์เน็ตและบทความเชิงโฆษณา ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับการตระหนักรู้ของผู้รับสารในเรื่องสิทธิส่วนบุคคล การละเมิดลิขสิทธิ์ การถูกละเมิดและวิธีการป้องกัน ระดับความรู้เท่าทันสื่อของผู้รับสาร และปัจจัยที่มีผลต่อการตระหนักรู้ของผู้รับสาร มี 9 ชั้นคือ

2544

- นิธิมา คณานินันท์, ความตระหนักรู้ด้านสิทธิข้อมูลส่วนบุคคลในสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย พบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่มีความตระหนักรู้ต่อการมีสิทธิในข้อมูล

ส่วนบุคคลและการถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมการตอบกลับเมื่อถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล โดยลักษณะของผู้ที่ไม่ตระหนักรู้ว่าตนเองถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคลนั้นมาจากการไม่รู้เท่าทันเทคโนโลยีและเชื่อว่าตนเองมีความเชี่ยวชาญเพียงพอที่จะควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลบนอินเทอร์เน็ตได้

2548

- จินดารัตน์ บวรบริหาร, ความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต การประเมินความเสี่ยงและพฤติกรรมการป้องกันตัวเองของนักเรียนชั้นมัธยมปลายในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียน ม.ปลายที่มีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตสูงจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการป้องกันตัวต่ำกว่า และผู้ที่มีความรู้เท่าทันสื่อต่ำจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการป้องกันตัวสูงกว่า ซึ่งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองคือ เพศ เกรดเฉลี่ย ระยะเวลา และประสบการณ์ในการใช้งานอินเทอร์เน็ต
- จิตติญาดา เจริญภูมิ, ความคิดเห็นของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยเกี่ยวกับเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมและการกลั่นกรองเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต พบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมองว่าเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมบนอินเทอร์เน็ตคือ เนื้อหาที่ลามกอนาจาร เนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรง เกี่ยวข้องกับอบายมุขหรือสิ่งที่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรม จริยธรรม เนื้อหาที่ส่งผลต่อความมั่นคงและการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม ซึ่งเด็กและเยาวชนจะได้รับผลกระทบจากการเปิดรับเนื้อหาเหล่านี้ ส่วนด้านการกลั่นกรองเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมบนอินเทอร์เน็ตนั้นผู้ใช้ส่วนใหญ่มีความเห็นไปในทางอำนวยการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม โดยให้ผู้มีอำนาจในการจัดการกับเนื้อหาเป็นผู้ดูแล

2549

- พิรียา จารุเศรษฐ์, การรู้เท่าทันบทความเชิงโฆษณาในสื่อวิทยุสารสตรี พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ผู้อ่านรู้เท่าทันบทความเชิงโฆษณาคือ ข้อความลักษณะเชิญชวน แนะนำสินค้า รูปแบบและสีสันทันของบทความที่สอดคล้องกับสินค้าและฟรีเซนเตอร์ ส่วนอุปสรรคต่อการรู้เท่าทันบทความเชิงโฆษณาคือ การเขียนแบบบทความบรรยายทั่วไปโดยไม่กล่าวเจาะจงสิ่งใดเป็นพิเศษ ซึ่งผู้อ่านส่วนใหญ่มองว่าการนำเสนอบทความที่มีลักษณะในเชิงโฆษณาของวิทยุสารนั้นไม่เป็นเรื่องผิดในเชิงจริยธรรม แต่ควรมีการระบุเป็นพื้นที่โฆษณาที่ชัดเจน
- วิมลวิภา ชัยอุ้น, สเปกเมมกับการรุกรานสิทธิความเป็นส่วนตัวและพฤติกรรมการป้องกันตัวจากสเปกเมมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย พบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีการรับรู้เรื่องสิทธิความเป็นส่วนตัว ความตระหนักรู้ในเรื่องสิทธิความเป็นส่วนตัวที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันตัวจากสเปกเมม ซึ่งเพศชายจะมีพฤติกรรมการตอบ

กลับสแปมเมลมากกว่าเหตุหญิง โดยวิธีป้องกันสแปมเมลของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตคือ การไม่ตอบกลับสแปมเมล การอ่านข้อตกลงอย่างรอบคอบก่อนสมัครหรือลงทะเบียน และใช้วิธีการบล็อกสแปมเมลด้วยโปรแกรมกั้นกรอง

- พัฒน์รพี เล้าตระกูล, วัฒนธรรมไทยกับการรับรู้หลักการและพฤติกรรมในการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของประชาชน พบว่า วัฒนธรรมไทยในด้านการไม่ยึดมั่นในกฎเกณฑ์และวัฒนธรรมสิทธิร่วมกันจะส่งผลต่อพฤติกรรมการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล แต่ในด้านการบอกกล่าว ค่านิยมเคารพผู้อาวุโส และความเชื่อในพระพุทธรูปศาสนาไม่มีผลต่อพฤติกรรมการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล โดยประชาชนมีการรับรู้หลักการในเรื่องสิทธิส่วนบุคคล แต่ก็ยังมีพฤติกรรมการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในทางปฏิบัติอยู่
- สุนิดา เข้มทอง, ความตระหนักรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษาต่อการละเมิดสิทธิ์ผลงานวรรณกรรม งานศิลปะการแสดง และใส่ตทศน์บนอินเทอร์เน็ต พบว่า นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มีความตระหนักรู้ต่อการละเมิดลิขสิทธิ์ผลงานวรรณกรรม งานศิลปะการแสดง และงานใส่ตทศน์ในประเด็นศีลธรรม โดยมองว่าการละเมิดลิขสิทธิ์เป็นสิ่งผิดและเจ้าของผลงานควรได้รับค่าตอบแทนเพื่อจะได้มีกำลังใจในการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นต่อไป ขณะเดียวกันก็พฤติกรรมการละเมิดลิขสิทธิ์ผลงานผู้อื่นบนอินเทอร์เน็ตอย่างการดาวน์โหลดภาพ เพลง บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์มาโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาใช้ประโยชน์ส่วนตัวโดยไม่อ้างแหล่งที่มา
- สุขใจ ประเทืองสุขเลิศ, การรับรู้ของคนไทยเกี่ยวกับความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อในยุคโลกาภิวัตน์ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ตระหนักถึงปัญหาจากสื่อมวลชนในประเด็นเรื่องเพศและการสูญเสียเวลา ควรควบคุมและลงโทษผู้ผลิตสื่อมากกว่าการฝึกฝนผู้บริโภคสื่อให้มีความรู้เท่าทัน ส่วนการรับรู้เกี่ยวกับทักษะการรู้เท่าทันสื่อส่วนใหญ่จะเป็นการประเมินค่าและการวิเคราะห์สื่อ โดยผู้ที่มีการศึกษาสูงและมีประสบการณ์ด้านสื่อมากจะรับรู้ความสำคัญของทักษะการรู้เท่าทันสื่อในด้านการวิเคราะห์และประเมินค่าสื่อมากกว่าผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านสื่อน้อย
- สุปรียา แซ่กั๋ง เกณฑ์คุณธรรมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในการเป็นผู้รับ-ผู้ส่งภาพลามก พบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาที่ต่างกันจะมีผลต่อการเป็นผู้รับภาพลามก โดยผู้ที่ได้รับภาพลามกมากจะให้ความสำคัญกับค่านิยมของตนเองมากกว่าค่านิยมทางสังคม-วัฒนธรรม และค่านิยมทางศีลธรรม-ศาสนา ขณะที่ผู้ส่งภาพลามกในระดับที่แตกต่างกันจะให้ความสำคัญกับเกณฑ์คุณภาพ ค่านิยมทางสังคม-วัฒนธรรมต่างกัน แต่จะมีค่านิยมต่อตนเอง ค่านิยมทางศีลธรรม-ศาสนา และค่านิยมทางกฎหมายไม่ต่างกัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การประมวลความรู้ด้านองค์ประกอบการสื่อสารจากวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2534 ถึงปีการศึกษา 2550 เป็นการวิจัย เอกสาร โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากวิทยานิพนธ์ของนิสิตปริญญาโท ภาควิชาวารสารสนเทศ เพื่อให้ทราบภาพรวมของงานวิจัยทางด้านวารสารสนเทศอย่างประเด็นที่ศึกษา ประเภทสื่อ แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ วิธีการวิจัย และผลการวิจัยที่ได้

โดยมีปัญหำนำการวิจัยดังต่อไปนี้คือ

1. วิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 มีองค์ความรู้ทางด้านวารสารสนเทศอย่างไร
2. วิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศ มีประเด็นที่ศึกษาในด้านใดบ้าง
3. วิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศ มีแนวคิดและทฤษฎีใดบ้างมาใช้เป็นกรอบในการวิจัยเมื่อพิจารณาจากแนวคิดหลักที่นำมาใช้ในการตอบคำถามวิจัย
4. วิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศ มีการใช้วิธีการวิจัยประเภทใด
5. ผลการวิจัยที่ได้จากวิทยานิพนธ์ภาควิชาวารสารสนเทศตามองค์ประกอบการสื่อสาร มีลักษณะอย่างไร

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่ได้จากวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 ทำให้ทราบภาพรวมงานวิจัยทางด้านวารสารสนเทศของนิสิตปริญญาโท ซึ่งประมวลความรู้ทางนิเทศศาสตร์ตามองค์ประกอบการสื่อสาร โดยสามารถสรุปผลการวิจัยตามปัญหำนำการวิจัยดังต่อไปนี้

1. วิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 มีองค์ความรู้ทางด้านวารสารสนเทศอย่างไร

เมื่อพิจารณาภาพรวมงานวิจัยจากวิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 ตามองค์ประกอบการสื่อสารอย่างผู้ส่งสาร เนื้อหาหรือตัวสาร สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสารแล้ว สามารถแบ่งช่วงปีการศึกษาออกเป็น 3 ช่วงตามลักษณะการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม ประเภทสื่อและประเด็นที่ศึกษา ดังนี้

ปีการศึกษา 2534-2538 เป็นช่วงเริ่มแรกของการเปิดสอนในระดับปริญญาโทของภาควิชาการหนังสือพิมพ์ ซึ่งงานวิจัยในช่วงนี้ยังมีปริมาณไม่มากนักเพียง 28 เล่ม โดยจะศึกษาสื่อสิ่งพิมพ์อย่างหนังสือพิมพ์ นิตยสาร และสิ่งพิมพ์ที่แทรกมากับหนังสือพิมพ์ เน้นการศึกษาเนื้อหาหรือตัวสารที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อและผู้ส่งสารในฐานะผู้ผลิตสารหรือนักวิชาชีพ ซึ่งการศึกษาเนื้อหาส่วนใหญ่จะเป็นในเชิงปริมาณเพื่อศึกษาความสำคัญของเนื้อหาและจุดยืนของผู้ส่งสาร รวมทั้งปริมาณการนำเสนอกับผลที่เกิดกับผู้รับสาร การศึกษาเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ตามหลักมาตรฐานวิชาชีพ และการศึกษาผู้รับสารในด้านการรับรู้วาระข่าวสาร การใช้สื่อและความพึงพอใจในปริมาณใกล้เคียงกัน โดยการศึกษาในช่วงนี้เป็นการศึกษาตามกระบวนการทัศนหลักอย่างทฤษฎีสังคมวิทยาหลักทางวารสารศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งลักษณะองค์ความรู้ที่พบคือ การเปิดประตูข่าวสาร 5 ชั้น การกำหนดวาระข่าวสาร 4 ชั้น องค์ประกอบหรือคุณค่าข่าว 4 ชั้น การสื่อสารทางการเมือง 4 ชั้น การใช้สื่อและความพึงพอใจ 4 ชั้น การสื่อสารการตลาด 2 ชั้น ผลของการสื่อสาร 2 ชั้น การศึกษาเชิงสัญลักษณ์ 2 ชั้น คุณลักษณะทางวิชาชีพ 1 ชั้น เสรีภาพสื่อ 1 ชั้น สตรีศึกษา 1 ชั้น วัฒนธรรมย่อย 1 ชั้น และการรับรู้และองค์ประกอบของผู้รับสาร 1 ชั้น ตามลำดับ

ปีการศึกษา 2539-2544 เป็นช่วงที่ภาควิชาการหนังสือพิมพ์มีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรและโครงสร้างในระดับปริญญาโท โดยเปลี่ยนชื่อมาเป็นภาควิชาวารสารสนเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความหลากหลายของเทคโนโลยีการสื่อสาร ซึ่งงานวิจัยมีปริมาณมากขึ้นอย่างต่อเนื่องคือ 183 เล่ม โดยจะศึกษาสื่อที่หลากหลายทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อใหม่อย่างสื่ออินเทอร์เน็ต เน้นการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างสื่อหนังสือพิมพ์กับสื่อประเภทอื่นและภาพรวมของสื่อมวลชน ยังคงให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่นำเสนอผ่านสื่อในเชิงปริมาณและในเชิงตีความมากขึ้น เริ่มมีการศึกษาผู้ส่งสารในฐานะองค์กรสื่อมวลชนหรือองค์กรธุรกิจสื่อในด้านการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสภาพวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ การศึกษาบทบาทและหน้าที่ของสื่อต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ-สังคม การศึกษาการใช้สื่อ

และความพึงพอใจของผู้รับสารในฐานะผู้บริโภคและผลกระทบของสื่อต่อผู้รับสาร ในปริมาณที่ใกล้เคียงกันและเพิ่มมากขึ้นจากช่วงก่อนหน้า โดยการวิจัยในช่วงนี้ยังคงเป็นการศึกษาตามกระบวนการทัศนหลักอย่างทฤษฎีสังคมวิทยา และเริ่มมีการศึกษาตามกระบวนการทัศนเชิงวิพากษ์อย่างทฤษฎีสัญญาวิทยา เศรษฐศาสตร์การเมือง การครองความเป็นเจ้า รวมทั้งทฤษฎีในกลุ่มจิตวิทยา สังคม และเทคโนโลยีการสื่อสาร ซึ่งลักษณะองค์ความรู้ที่พบคือ การเปิดประตูข่าวสาร 35 ชิ้น องค์ประกอบหรือคุณค่าข่าว 22 ชิ้น การใช้สื่อและความพึงพอใจ 21 ชิ้น องค์กรสื่อมวลชน 17 ชิ้น การสื่อสารการตลาด 17 ชิ้น การสื่อสารทางการเมือง 14 ชิ้น การรับรู้และองค์ประกอบของผู้รับสาร 12 ชิ้น เทคโนโลยีสารสนเทศ 11 ชิ้น การกำหนดวาระข่าวสาร 11 ชิ้น จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ 10 ชิ้น บทบาทและหน้าที่สื่อ 10 ชิ้น การศึกษาเชิงสัญญาวิทยา 9 ชิ้น ผลของการสื่อสาร 9 ชิ้น การปลูกฝังค่านิยม-อุดมการณ์ 9 ชิ้น โลกาภิวัตน์และสังคมสารสนเทศ 8 ชิ้น คุณลักษณะทางวิชาชีพ 7 ชิ้น เสรีภาพสื่อ 6 ชิ้น สตรีศึกษา 6 ชิ้น ความสัมพันธ์ระหว่างนักข่าวและแหล่งข่าว 4 ชิ้น ผลกระทบของสื่อ 4 ชิ้น วาทกรรมและการประกอบสร้างความจริง 3 ชิ้น การรู้เท่าทันสื่อ 2 ชิ้น การสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์ 2 ชิ้น การเล่าเรื่อง 2 ชิ้น การสื่อสารสาธารณะ และสื่อภาคประชาสังคม 1 ชิ้น ตามลำดับ

ปีการศึกษา 2545-2550 เป็นช่วงที่มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ซึ่งเข้าสู่ยุคของข้อมูลข่าวสารและสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมมากขึ้น ซึ่งงานวิจัยจะลดลงจากช่วงก่อนหน้าคือมีเพียง 113 เล่ม โดยจะศึกษาสื่อที่หลากหลายทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อใหม่อย่างสื่ออินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ตจะมีปริมาณเพิ่มขึ้น เน้นการศึกษาผู้ส่งสารในฐานะผู้ผลิตสารทั้งในระดับนักวิชาชีพและองค์กรสื่อมวลชนเกี่ยวกับการนำเสนอเนื้อหาที่หมิ่นเหม่ต่อจริยธรรมและขัดต่อจรรยาบรรณวิชาชีพ การปฏิบัติหน้าที่อันเนื่องมาจากการหวังผลทางธุรกิจของสื่อ การศึกษาเนื้อหาที่นำเสนอผ่านสื่อในเชิงปริมาณและเชิงตีความตามแนวคิดวิพากษ์ การศึกษาบทบาทและรูปแบบการนำเสนอของสื่อใหม่และสื่อเดิม การศึกษาผู้รับสารในด้านการใช้สื่อและความพึงพอใจ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การรับรู้ และการรู้เท่าทันสื่อ ในปริมาณที่ไม่แตกต่างกัน โดยการวิจัยในช่วงนี้เป็นการศึกษาตามกระบวนการทัศนหลักอย่างทฤษฎีสังคมวิทยาและกระบวนการทัศนเชิงวิพากษ์อย่างทฤษฎีสัญญาวิทยา เศรษฐศาสตร์การเมือง การครองความเป็นเจ้า วัฒนธรรมศึกษา รวมทั้งทฤษฎีในกลุ่มจิตวิทยาสังคม และเทคโนโลยีการสื่อสาร มีการผสมผสานแนวคิดให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้วยการตั้งคำถามในเชิงวิพากษ์และเชิงพัฒนามากขึ้น ซึ่งลักษณะองค์ความรู้ที่พบคือ เทคโนโลยีสารสนเทศ 27 ชิ้น การรับรู้และองค์ประกอบของผู้รับสาร 19 ชิ้น การศึกษาเชิงสัญญาวิทยา 11 ชิ้น การปลูกฝังค่านิยม-อุดมการณ์ 11 ชิ้น สตรีศึกษา 10 ชิ้น บทบาทและหน้าที่สื่อ 9 ชิ้น การใช้สื่อ

และความพึงพอใจ 9 ชั้น องค์ประกอบหรือคุณค่าข่าว 8 ชั้น การสื่อสารสาธารณะและสื่อภาคประชาสังคม 8 ชั้น โลกาภิวัตน์และสังคมสารสนเทศ 8 ชั้น การสื่อสารทางการเมือง 7 ชั้น การสื่อสารการตลาด 7 ชั้น การรู้เท่าทันสื่อ 7 ชั้น การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและลิขสิทธิ์ 6 ชั้น การสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์ 6 ชั้น จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ 6 ชั้น วาทกรรมและการประกอบสร้างความจริง 6 ชั้น คุณลักษณะทางวิชาชีพ 5 ชั้น องค์การสื่อมวลชน 5 ชั้น การเล่าเรื่อง 5 ชั้น การกำหนดวาระข่าวสาร 4 ชั้น การเปิดประตูข่าวสาร 4 ชั้น วัฒนธรรมย่อย 4 ชั้น ผลกระทบของสื่อ 3 ชั้น และผลของการสื่อสาร 1 ชั้น ตามลำดับ

องค์ความรู้ทางด้านวารสารสนเทศจากวิทยานิพนธ์ ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาโดยใช้กรอบแนวคิดทางวารสารศาสตร์มาเป็นหลักในการพิจารณาคูณลักษณะต่างๆ ขององค์ประกอบการสื่อสาร ซึ่งลักษณะองค์ความรู้ที่พบตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 จากวิทยานิพนธ์ 324 เล่ม ประกอบด้วย การเปิดประตูข่าวสารมี 44 ชั้น เทคโนโลยีสารสนเทศมี 39 ชั้น องค์ประกอบหรือคุณค่าข่าวมี 34 ชั้น การใช้สื่อและความพึงพอใจมี 34 ชั้น การรับรู้และองค์ประกอบของผู้รับสารมี 31 ชั้น การสื่อสารการตลาดมี 26 ชั้น การสื่อสารทางการเมืองมี 25 ชั้น องค์การสื่อมวลชนมี 22 ชั้น การศึกษาเชิงสัญญาวิทยามี 21 ชั้น บทบาทและหน้าที่สื่อมี 20 ชั้น การปลูกฝังค่านิยม-อุดมการณ์มี 20 ชั้น การกำหนดวาระข่าวสารมี 19 ชั้น สตรีศึกษามี 17 ชั้น โลกาภิวัตน์และสังคมสารสนเทศมี 16 ชั้น จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพมี 16 ชั้น คุณลักษณะทางวิชาชีพมี 13 ชั้น ผลของการสื่อสารมี 11 ชั้น การรู้เท่าทันสื่อมี 9 ชั้น การสื่อสารสาธารณะและสื่อภาคประชาสังคมมี 9 ชั้น วาทกรรมและการประกอบสร้างความจริงมี 9 ชั้น การสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์มี 8 ชั้น เสรีภาพสื่อมี 7 ชั้น การเล่าเรื่องมี 7 ชั้น ผลกระทบของสื่อมี 7 ชั้น การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและลิขสิทธิ์มี 6 ชั้น วัฒนธรรมย่อยมี 5 ชั้น ความสัมพันธ์ระหว่างนักข่าวและแหล่งข่าวมี 4 ชั้น ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตามประเด็นที่ศึกษาและกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการตอบคำถามวิจัยของวิทยานิพนธ์ ภาควารสารสนเทศแล้ว จะเห็นว่ามีสอดคล้องกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม รวมทั้งการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ทำให้ประเด็นที่ศึกษาโดยรวมเกี่ยวข้องกับคุณภาพของสื่อมวลชน (บทบาทหน้าที่ ความเป็นกลาง) หลักจริยธรรม (ความถูกต้องเหมาะสม) ค่านิยมและอุดมการณ์ทางสังคมวัฒนธรรม (แบบประชาธิปไตยกึ่งอำนาจนิยม แบบประชาธิปไตย วัฒนธรรมย่อย) การปรับตัวและเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทแวดล้อม (ด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ด้านบวก ด้านลบ ผลกระทบ และสภาพปัญหา) และลักษณะทางประชากรของบุคคล

(คุณลักษณะทางกายภาพและทางจิตวิทยา) โดยมีทฤษฎีกลุ่มโครงสร้างหน้าที่ กลุ่มเทคโนโลยีกับสังคม ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง ทฤษฎีสัญญาวิทยา และทฤษฎีเกี่ยวกับผู้รับสารเป็นกรอบแนวคิดหลักในการตอบคำถามวิจัยส่วนใหญ่

2. วิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศ มีประเด็นที่ศึกษาในด้านใดบ้าง

วิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 รวม 324 เล่ม มีประเด็นที่ศึกษาตามองค์ประกอบการสื่อสาร จำนวน 42 ประเด็น รวม 383 ชิ้น แบ่งเป็นผู้ส่งสาร เนื้อหาหรือตัวสาร สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร ดังนี้คือ

ประเด็นที่ศึกษาผู้ส่งสารและสื่อหรือช่องทางการสื่อสารนั้นจะเป็นการศึกษาที่อิงตามหลักของทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของสื่อมวลชน ซึ่งสื่อมวลชนและนักวิชาชีพมีบทบาทหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามพันธกิจทางสังคม รวมทั้งทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคม โดยการตั้งคำถามส่วนใหญ่จะมีลักษณะใกล้เคียงกันในด้านลักษณะการทำงาน วิธีการคัดเลือกเนื้อหา ปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานในฐานะนายประตูข่าวสาร (Gatekeeper) ผู้กำหนดวาระข่าวสาร (Agenda setter) และผู้สังเกตการณ์หรือสุนัขเฝ้าบ้าน (Watchdog) ส่วนการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์และนโยบายขององค์กรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้นจะมีแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์การเมืองอยู่เบื้องหลังในฐานะที่องค์กรสื่อมวลชนเป็นองค์กรธุรกิจอย่างหนึ่ง โดยประเด็นที่ศึกษามากที่สุดคือ การทำหน้าที่และปัจจัยที่มีผลต่อการทำงาน กลยุทธ์การผลิตและจัดจำหน่าย บทบาทและหน้าที่ของสื่อทั้งในสื่อเดิมและสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต

ประเด็นที่ศึกษาเนื้อหาหรือตัวสารส่วนใหญ่เป็นการศึกษาที่ใช้หลักทฤษฎีที่เน้นตัวสารทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่สื่อมวลชน และทฤษฎีวิพากษ์ ซึ่งการศึกษาในเชิงปริมาณจะเป็นการศึกษาตามแนวคิดทางวารสารศาสตร์ที่สอดคล้องกับหลักทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่สื่อมวลชนในลักษณะของการตรวจสอบการทำหน้าที่ของผู้ส่งสาร บทบาทและหน้าที่ของสื่อ และผลกระทบของสารที่อาจมีผลต่อผู้รับสารผ่านปริมาณและรูปแบบการนำเสนอ ส่วนการศึกษาในเชิงคุณภาพจะเป็นการศึกษาที่ใช้ทฤษฎีวิพากษ์ในลักษณะของการตีความความหมายที่สะท้อนผ่านทางเนื้อหาที่นำเสนอ ไม่ว่าจะเป็นแนวคิด ความเชื่อ ค่านิยม อุดมการณ์ และการสื่อความหมายในเชิงสัญลักษณ์ (Symbol) โดยประเด็นที่ศึกษามากที่สุดคือ เนื้อหาข่าวหน้าหนึ่ง คอลัมน์ประจำ การนำเสนอภาพลักษณ์และอัตลักษณ์ผ่านสื่อ

ประเด็นที่ศึกษาผู้รับสารและผลการสื่อสารนั้นจะเป็นการศึกษาที่ใช้หลักทฤษฎีที่เน้นผู้รับสาร ทั้งในลักษณะที่เป็นผู้ถูกกระทำ (Passive) คือเป็นฝ่ายรับข้อมูลข่าวสารเพียงอย่างเดียว และในลักษณะที่เป็นฝ่ายกระทำ (Active) คือมีบทบาทในการเลือกสรรและใช้ประโยชน์ข่าวสารจากสื่อ ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคมที่มีผลกับผู้รับสาร และทฤษฎีวิพากษ์ โดยการตั้งคำถามส่วนใหญ่จะมีลักษณะใกล้เคียงกันในด้านลักษณะการใช้สื่อและความพึงพอใจ การรับรู้ของผู้รับสาร องค์ประกอบหรือปัจจัยเกี่ยวกับผู้รับสาร และผลกระทบของสื่อต่อผู้รับสาร รวมทั้งแนวคิดทางด้านจิตวิทยา โดยประเด็นที่ศึกษามากที่สุดคือ การใช้สื่อและความพึงพอใจ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการเปิดรับสื่อและการรับรู้ของผู้รับสาร

ประเด็นที่นิยมศึกษามากที่สุดคือ การใช้สื่อและความพึงพอใจ ส่วนประเด็นที่ศึกษาน้อยที่สุดคือ โครงสร้างและรูปแบบของหนังสือพิมพ์ โดยประเด็นที่มีการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วง 5 ปีหลัง (2545-2550) คือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการเปิดรับสื่อและการรับรู้ของผู้รับสาร บทบาทและรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต ความตระหนักในเรื่องราวสิทธิส่วนบุคคล และการรู้เท่าทันสื่อ แสดงให้เห็นถึงสภาพทางสังคมและเทคโนโลยีการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไป การศึกษาผลการสื่อสารและผลกระทบของสื่อที่มีต่อผู้รับสารในเชิงจิตวิทยา การประยุกต์ใช้แนวคิดวิพากษ์อย่างวัฒนธรรมศึกษาและเศรษฐศาสตร์การเมืองในการศึกษาองค์ประกอบการสื่อสาร

3. วิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศ มีแนวคิดและทฤษฎีใดบ้างมาใช้เป็นกรอบในการวิจัยเมื่อพิจารณาจากแนวคิดหลักที่นำมาใช้ในการตอบคำถามวิจัย

วิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 รวม 324 เล่ม ซึ่งสามารถแบ่งทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการวิจัยเมื่อพิจารณาจากคำถามวิจัยและผลการวิจัยที่ได้ โดยการใช้กรอบแนวคิดที่ครอบคลุมองค์ประกอบการสื่อสาร มีจำนวนทั้งสิ้น 753 ชิ้น คือ

- ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของสื่อมวลชน เป็นทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาผู้ส่งสารที่เป็นบุคลากรและนักวิชาชีพ สื่อหรือช่องทาง การสื่อสาร มองสื่อมวลชนในฐานะเป็นสถาบันหนึ่งในสังคมจึงมีหน้าที่ทางสังคมหรือพันธกิจทางสังคมที่ถูกคาดหวังไว้ให้ปฏิบัติตาม มีจำนวน 146 ชิ้น โดยนำมาใช้ในการตอบคำถามเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่สื่อ จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ความรับผิดชอบและอุดมการณ์ทางวิชาชีพ การตรวจสอบและการกำกับดูแลตนเอง คุณลักษณะและมาตรฐานวิชาชีพ

- ทฤษฎีวิพากษ์ เป็นกลุ่มทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาเนื้อหาหรือตัวสารในเชิงตีความ ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร และสื่อหรือช่องทางสื่อสารในประเด็นที่เกี่ยวข้องการต่อรองหรือครอบงำทางอำนาจระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม อาจเป็นเรื่องของผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม มีจำนวน 122 ชิ้น โดยนำมาใช้ในการตอบคำถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมขององค์กรสื่อมวลชน ปัจจัยที่มีผลต่อการทำงาน กลยุทธ์การผลิตและจัดจำหน่าย การใช้สื่อโดยมีผลประโยชน์แอบแฝง การนำเสนอค่านิยมและอุดมการณ์ การสื่อความหมายผ่านสัญลักษณ์ การต่อสู้หรือต่อรองความหมาย วัฒนธรรมย่อย และการสื่อสารสาธารณะ
- ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคม เป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสื่ออันเป็นช่องทางสื่อสารอย่างหนึ่งกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กรสื่อมวลชนและผู้คนในสังคม มีจำนวน 85 ชิ้น โดยนำมาใช้ในการตอบคำถามเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ โลกาภิวัตน์และสังคมสารสนเทศ บริบททางสังคมกับการนำเสนอเนื้อหาและการปรับตัว
- ทฤษฎีที่เน้นตัวสาร เป็นทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาหรือตัวสารที่นำเสนอผ่านสื่อต่างๆ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีจำนวน 193 ชิ้น โดยจะนิยมใช้เชิงปริมาณ เพื่อศึกษาความสำคัญของเนื้อหาหรือตัวสารที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อสารและผลกระทบของสารที่อาจเกิดกับผู้รับสารจากปริมาณที่นำเสนอ ส่วนเชิงคุณภาพจะศึกษาความหมายและการตีความเนื้อหาหรือตัวสารนั้น เพื่อพิจารณาแนวคิด ค่านิยม ความเชื่อที่แฝงไว้ผ่านทางเนื้อหาที่นำเสนอ รวมทั้งการสื่อความหมายของสาร
- ทฤษฎีที่เน้นผู้รับสาร เป็นกลุ่มทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาผู้รับสารทั้งในลักษณะที่เป็นผู้ถูกกระทำหรือรับข้อมูลข่าวสารเพียงอย่างเดียว และเป็นฝ่ายกระทำหรือมีบทบาทในการเลือกสรรและใช้ประโยชน์ข่าวสารจากสื่อได้ มีจำนวน 207 ชิ้น โดยใช้ในการตอบคำถามเกี่ยวกับผลกระทบของสื่อ การรับรู้และองค์ประกอบของผู้รับสาร การใช้สื่อและความพึงพอใจ ความคิดเห็นและการเปิดรับสื่อ

กลุ่มทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษามากที่สุดคือ ทฤษฎีที่เน้นผู้รับสาร รองมาเป็นทฤษฎีที่เน้นตัวสาร ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่สื่อมวลชน ทฤษฎีวิพากษ์ และทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคม ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษาตามองค์ประกอบการสื่อสารในภาพรวม แต่เมื่อพิจารณาแยกในแต่ละทฤษฎีแล้วจะเห็นว่า ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่สื่อมวลชนมีมากที่สุด และทฤษฎีที่เน้นผู้รับสารในด้านผลกระทบของสื่อมีน้อยที่สุด โดยทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นกรอบ

ในการวิจัยส่วนใหญ่จะใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาหรือสนับสนุนข้อมูลที่ได้มากกว่าการหาข้อขัดแย้งหรือนำผลการวิจัยที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปรับเปลี่ยนทฤษฎี

4. วิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศ มีการใช้วิธีวิจัยประเภทใด

วิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 รวม 324 เล่ม มีจำนวนทั้งสิ้น 557 ชิ้น ซึ่งวิธีการวิจัยที่นิยมใช้ในการเก็บข้อมูลจากผู้ส่งสารคือ การสัมภาษณ์-การสัมภาษณ์เชิงลึก การสำรวจด้วยแบบสอบถาม-แบบทดสอบ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม-ไม่มีส่วนร่วม ส่วนผู้รับสารจะนิยมใช้การสำรวจด้วยแบบสอบถาม-แบบทดสอบ การสัมภาษณ์ การทดลอง-กึ่งทดลอง การสนทนากลุ่ม และการสังเกต สำหรับการวิจัยเอกสารเชิงประวัติศาสตร์และการวิเคราะห์เนื้อหาจะนิยมใช้ในการเก็บข้อมูลจากสื่อและเนื้อหาที่น่าสนใจ

วิธีการวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมากที่สุดคือ การสัมภาษณ์-การสัมภาษณ์เชิงลึก มี 198 ชิ้น รองมาเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา มี 181 ชิ้น การสำรวจด้วยแบบสอบถาม-แบบทดสอบ มี 130 ชิ้น การทดลอง-กึ่งทดลอง มี 17 ชิ้น การสังเกตแบบมีส่วนร่วม-ไม่มีส่วนร่วม มี 12 ชิ้น การวิจัยเอกสารเชิงประวัติศาสตร์ มี 11 ชิ้น และการสนทนากลุ่ม มี 8 ชิ้น ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษาตามองค์ประกอบการสื่อสาร โดยวิธีการสัมภาษณ์-การสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงปริมาณ และการสำรวจด้วยแบบสอบถาม-แบบทดสอบจะเป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่นิยมนำมาใช้มากที่สุด ส่วนการทดลอง-กึ่งทดลอง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม-ไม่มีส่วนร่วม การวิจัยเอกสารเชิงประวัติศาสตร์ และการสนทนากลุ่มจะเป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่นิยมนำใช้น้อยกว่า เนื่องจากต้องใช้เวลา ความรู้ และความเข้าใจของผู้วิจัยในการออกแบบวิธีการ การตั้งคำถาม การตีความ และการหาข้อมูลเอกสาร รวมทั้งผู้เข้าร่วมวิจัยที่เหมาะสมตรงกับเรื่องที่ต้องการศึกษา

5. ผลการวิจัยที่ได้จากวิทยานิพนธ์ภาควิชาวารสารสนเทศตามองค์ประกอบการสื่อสาร มีลักษณะอย่างไร

วิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 รวม 324 เล่ม สามารถแบ่งผลการวิจัยที่ได้ตามองค์ประกอบของการสื่อสาร คือ

ผู้ส่งสาร ซึ่งผลการวิจัยที่ได้ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะการทำหน้าที่ การบริหาร การผลิต และการปรับเปลี่ยนด้านต่างๆ ของนักวิชาชีพและองค์กรสื่อมวลชนที่สอดคล้องกับปัจจัยทั้งภายใน

และภายนอกองค์กร รวมทั้งปัจจัยส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็นนโยบาย ข้อจำกัดด้านพื้นที่และเวลา ทัศนคติและแนวคิดของบุคคล ผู้อ่าน และปัจจัยแวดล้อม ส่วนด้านการใช้เทคโนโลยีจะเป็นการใช้เพื่อสร้างภาพลักษณ์ทั้งในระดับองค์กรและบุคคล

เนื้อหาหรือตัวสาร ซึ่งผลการวิจัยที่ได้ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะการนำเสนอที่มีการให้คุณค่าข่าวในด้านความสดใหม่ ทันเหตุการณ์ ผลกระทบ ความขัดแย้ง ความใกล้ชิด เพศ และบุคลิคนสนใจตามนโยบายหลักของสื่อและภาวะการแข่งขัน รวมทั้งการนำเสนอที่ใช้หลักการเล่าเรื่องในข่าว การแสดงความคิดเห็นหรือการนำเสนอเรื่องราวที่สะท้อนแนวคิดหลักของสังคมอย่างผู้ชายเป็นใหญ่หรือปิตาธิปไตย และการต่อสู้กับแนวคิดหลักของสังคมด้วยนำเสนอเนื้อหาที่ต่อรองหรือสร้างความหมายใหม่ให้กับกลุ่มตน

สื่อหรือช่องทางสื่อสาร ซึ่งผลการวิจัยที่ได้ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะของการทำหน้าที่ของสื่อในด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร ความบันเทิง ความรู้ และการเป็นพื้นที่สาธารณะในการแสดงความคิดเห็นในปริมาณที่มากน้อยแตกต่างกันไป เสรีภาพของสื่อมวลชนในแบบประชาธิปไตยกึ่งอำนาจนิยมที่ไม่มีเสรีภาพอย่างแท้จริงและการมีผลประโยชน์แอบแฝงมากกว่าการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม

ผู้รับสาร ซึ่งผลการวิจัยที่ได้ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะการใช้สื่อและความพึงพอใจในด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร ความบันเทิง ความรู้ และการเป็นพื้นที่สาธารณะในการแสดงความคิดเห็น การรับรู้และผลกระทบของสื่อที่มีต่อผู้รับสาร และการตัดสินใจในด้านต่างๆ จะแตกต่างกันไปตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้รับสาร ไม่ว่าจะเป็นเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพ และทัศนคติ เป็นต้น ซึ่งขึ้นอยู่กับการประเดินและตัวแปรที่ศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

วิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศในช่วง 17 ปี (ปีการศึกษา 2534-2550) มีจำนวน 324 เล่ม โดยเฉลี่ยปีการศึกษาละ 19 เล่ม ปริมาณที่น้อยที่สุดคือ 1 เล่ม (ปีการศึกษา 2535) และปริมาณที่มากที่สุด 37 เล่ม (ปีการศึกษา 2541) โดยในช่วงต้นของการเปิดสอนหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2538 มีเพียง 28 เล่ม และเพิ่มมากขึ้นในช่วงปีการศึกษา 2539-2544 มี 183 เล่ม ต่อมาในช่วงปีการศึกษา 2545-2550 มีแนวโน้มลดลงเหลือเพียง 113 เล่ม ทั้งนี้เนื่องมาจากจำนวนผู้ศึกษาของภาควิชาในแต่ละปีการศึกษามีจำนวนลดลง ขณะเดียวกัน

สาขาที่เปิดรับในระดับบัณฑิตศึกษาของคณะนิเทศศาสตร์มีความหลากหลายมากขึ้น ซึ่งเนื้อหาในแต่ละหลักสูตรสามารถเชื่อมโยงกับสื่อทางวารสารสนเทศได้ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ทำให้ความน่าสนใจของสื่อทางวารสารศาสตร์อย่างหนังสือพิมพ์ลดลง และนโยบายการเปิดรับผู้เข้าศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของภาควิชาที่เปลี่ยนไปจากเดิม ทำให้จำนวนผู้ศึกษาและวิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศมีแนวโน้มลดลง โดยปัจจัยที่มีผลต่อการศึกษาวิจัยและการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรคือ อิทธิพลของชาติตะวันตกทั้งในด้านแนวคิด ปรัชญา เอกสารและตำราวิชาการ นโยบายด้านการศึกษาและเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐบาล การขยายตัวของอุตสาหกรรมสื่อมวลชน ความก้าวหน้าและการขยายตัวของเทคโนโลยีการสื่อสาร และการเปลี่ยนของสภาพเศรษฐกิจและสังคม

เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบการสื่อสารที่ปรากฏในการวิจัยของวิทยานิพนธ์ของภาควิชาวารสารสนเทศ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 จะเห็นว่า ผู้ส่งสารที่เป็นบุคคลกร เนื้อหาหรือตัวสารที่เป็นข่าว สื่อหรือช่องทางการสื่อสารที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ ผู้รับสารที่เป็นประชาชน และผลการสื่อสารนั้นเป็นองค์ประกอบที่ได้รับความสนใจนำมาศึกษามากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษาอย่างการทำหน้าที่และปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานของนักวิชาชีพ ประเภทข่าวและหน้าที่นำเสนอของเนื้อหาหรือตัวสาร บทบาทและหน้าที่ของสื่อโดยเฉพาะสื่อหนังสือพิมพ์ การใช้สื่อและความพึงพอใจของผู้รับสาร ซึ่งองค์ประกอบการสื่อสารเป็นไปตามแบบจำลองของลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell) โดยการศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในแต่ละองค์ประกอบให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร กล่าวคือ การศึกษาสื่อในช่วงแรก (2534-2538) จะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์อย่างหนังสือพิมพ์และนิตยสาร รูปแบบและลักษณะการนำเสนอเนื้อหา การจัดการกับเนื้อหา และผลการสื่อสาร โดยองค์ความรู้ที่ได้ส่วนใหญ่เกี่ยวกับแนวคิดทางวารสารศาสตร์อย่างการเปิดประตูข่าวสาร การกำหนดวาระข่าวสาร องค์ประกอบหรือคุณค่าข่าว การสื่อสารทางการเมือง การใช้สื่อและความพึงพอใจ เมื่อมีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรของภาควิชาในช่วงต่อมา (2539-2544) ทำให้มีการศึกษาสื่อที่หลากหลายมากขึ้น โดยเป็นการศึกษาสื่อสิ่งพิมพ์เปรียบเทียบกับสื่อประเภทอื่น รูปแบบและลักษณะการนำเสนอ การปรับเปลี่ยนและจัดการองค์กรสื่อ การจัดการกับเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ซื้อและผลของการสื่อสาร ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในช่วงนั้น โดยองค์ความรู้ที่ได้ส่วนใหญ่ยังเกี่ยวข้องกับแนวคิดทางวารสารศาสตร์อย่างการเปิดประตูข่าวสาร องค์ประกอบหรือคุณค่าข่าว แต่ก็มีการศึกษาองค์ความรู้ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นอย่างองค์กรสื่อมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ บทบาทและหน้าที่สื่อ การปลูกฝังค่านิยม-อุดมการณ์ โลกาวัดตนและสังคมสารสนเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างนักข่าวและแหล่งข่าว

ผลกระทบของสื่อ วาทกรรมและการประกอบสร้างความจริง การรู้เท่าทันสื่อ การสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์ การเล่าเรื่อง การสื่อสารสาธารณะและสื่อภาคประชาสังคม และในช่วง 5 ปีหลัง (2545-2550) ที่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและเทคโนโลยีการสื่อสารมีมากขึ้น สื่อใหม่อย่างสื่ออินเทอร์เน็ตถูกนำมาใช้ในการสื่อสารอย่างกว้างขวางและหลากหลาย ทำให้มีการศึกษารูปแบบและลักษณะการนำเสนอในสื่อใหม่มากขึ้น การเปรียบเทียบสื่อใหม่กับสื่อเดิม การปรับใช้สื่อใหม่และสื่อเดิมในเชิงพัฒนาตามแบบสังคมประชาธิปไตยและประเทศกำลังพัฒนา ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอันเนื่องมาจากการเปิดรับทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจแบบโลกาภิวัตน์ การรู้เท่าทันสื่อ ผลการสื่อสารในเชิงจิตวิทยา และการศึกษาตามแนวคิดวิพากษ์ ส่งผลให้องค์ความรู้ที่ได้ส่วนใหญ่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ การรับรู้และองค์ประกอบของผู้รับสาร การศึกษาเชิงสัญวิทยา การปลูกฝังค่านิยม-อุดมการณ์ โดยจะนำองค์ความรู้ในช่วงก่อนหน้ามาศึกษาวิจัยเพิ่มขึ้น และมีองค์ความรู้ใหม่อย่างการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและลิขสิทธิ์ วัฒนธรรมย่อย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยี สภาพสังคมแบบสังคมสารสนเทศ และกระบวนการทัศน์เชิงวิพากษ์ที่ได้รับความนิยมมากขึ้น

เนื่องจากทฤษฎีการสื่อสารมีพื้นฐานมาจากสาขาวิชาต่างๆ อย่างสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ทำให้การจัดแบ่งทฤษฎีเป็นไปได้ในหลายลักษณะขึ้นอยู่กับหลักการที่ใช้ โดยการวิจัยนี้ใช้การแบ่งทฤษฎีที่ครอบคลุมองค์ประกอบการสื่อสารอย่างทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่สื่อมวลชน ทฤษฎีวิพากษ์ ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคม ทฤษฎีที่เน้นตัวสาร และทฤษฎีที่เน้นผู้รับสาร ทำให้ภาพรวมของทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิจัยของวิทยานิพนธ์ภาคีวารสารสนเทศและองค์ความรู้ที่ได้มีความสอดคล้องกับการแบ่งทฤษฎีการสื่อสารของโรเบิร์ต ที. แครก (Robert T. Craig) ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีวาทวิทยา (Rhetorical Theory) เป็นการศึกษาความสามารถในการสื่อความของมนุษย์ทั้งแบบมุขปาฐะและแบบลายลักษณ์ ซึ่งถือเป็นศิลปะแห่งการสื่อสารอย่างหนึ่งที่ต้องอาศัยทักษะในการออกแบบสารและวิธีการสื่อสารเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ได้แก่ การนำเสนอวาทกรรมผ่านสื่อ รูปแบบและลักษณะการใช้วาทกรรม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาด้วยกรอบของทฤษฎีที่เน้นตัวสารในเชิงคุณภาพ ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่อย่างการกำหนดวาระข่าวสาร ตัวอย่างวิทยานิพนธ์ที่ใช้แนวคิดดังกล่าวคือ 'วาทกรรมในข่าวอัตวินิบาตกรรมของหนังสือพิมพ์ 'ไทย' ของ สุนีย์รัตน์ ลิมปณวิจิธ (2547)

ทฤษฎีสัญวิทยา (Semiotic Theory) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับระบบสัญลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ในความคิดของมนุษย์และถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้มีความหมายแทนสิ่งนั้นในแต่ละบริบทหนึ่งๆ เน้นการศึกษาด้านการสื่อความหมายของตัวหมาย (Signifier) ที่ถูกสร้างกับตัวหมายถึง (Signified) ที่ถูกถ่ายทอดในแต่ละบริบท พิจารณาการสร้าง ความหมายของสัญลักษณ์ ได้แก่ ลักษณะการเล่าเรื่องในข่าว การนำเสนอภาพลักษณ์ อัตลักษณ์ และภาพตัวแทนผ่านสื่อ รูปแบบและลักษณะการใช้ภาพต่างๆ ที่ปรากฏในสื่อ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาด้วยกรอบของทฤษฎีที่เน้นตัวสารทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษา ตัวอย่างวิทยานิพนธ์ที่ใช้แนวคิดดังกล่าวคือ 'การเล่าเรื่องในข่าวการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย' ของ อติสา วงศ์ลักษณะพันธ์ (2542), 'ภาพลักษณ์ของกลุ่มชายรักร่วมเพศที่สะท้อนจากเนื้อหาในหนังสือพิมพ์รายวันไทยช่วงปี พ.ศ. 2508-2543' ของ จิตติกร เตรยาภรณ์ (2543), 'อัตลักษณ์ผู้หญิงเก่งในนิตยสารสตรีช่วงปี พ.ศ. 2540-2545' ของ วิจิภา ไชยสินธุ์ (2547), 'สัญลักษณ์และการประกอบสร้างข่าวสายอุตสาหกรรมยานยนต์ในหนังสือพิมพ์' ของ จันทนา จุฑาทวีช (2547), 'การสร้างภาพตัวแทนและการผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนในนิตยสารสารคดีและเว็บไซต์สื่อสังคม' ของ สุวิชา ชัยวรรณธรรม (2550)

ทฤษฎีปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมโดยมีมนุษย์เป็นผู้สร้างความหมายต่างๆ ผ่านทางประสบการณ์หรือสำนึก ซึ่งโครงสร้างทางสังคมและระเบียบแบบแผนต่างๆ เป็นผลผลิตของมนุษย์ที่คนในสังคมยอมรับหรือทำความเข้าใจร่วมกันและใช้เป็นแนวปฏิบัติในการกระทำระหว่างกัน เน้นความสำคัญของวิธีที่มนุษย์ให้ความหมายกับสถานการณ์หรือสิ่งต่างๆ รอบตัว ได้แก่ การกำหนดวาระและคัดเลือกข่าวสาร ปัญหาทางจริยธรรม การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน การเปิดรับและพฤติกรรมการใช้สื่อ การรู้เท่าทันสื่อ การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาด้วยกรอบของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคม ทฤษฎีที่เน้นผู้รับสาร ตัวอย่างวิทยานิพนธ์ที่ใช้แนวคิดดังกล่าวคือ 'หนังสือพิมพ์ไทยกับหน้าที่ในการกำหนดวาระข่าวสาร' ของ วิไล ฉัตรกุล ณ อยุธยา (2534), 'ปัญหาทางด้านจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวอาชญากรรม' ของ ศรีลักษณ์ ศิลปี (2539), 'การทำงานร่วมกันของนักข่าวและนักประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤติของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์' ของ รสวรรณ สุขศรีเลิศวิชัย (2539), 'ความคาดหวัง การเปิดรับ และความพึงพอใจของผู้อ่านวารสารอมสิน' ของ หนึ่งฤทัย ไทยปรีชา (2540), 'ความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต การประเมินความเสี่ยง และพฤติกรรมป้องกันตัวเองของนักเรียนชั้นมัธยมปลายในเขตกรุงเทพมหานคร' ของ จินดารัตน์ บวรบริหาร (2548), 'การใช้ประโยชน์จากการหลอมรวมสื่อและเครือข่ายบนเว็บไซต์ไวด์เว็บในรายการอะคาเดมี่ แฟนตาเซีย' ของ พิชญานี ภู่อระกุล (2549)

ทฤษฎีไซเบอร์เนติกส์ (Cybernetics) เป็นการศึกษาถึงการบังคับและควบคุมในระบบหนึ่งๆ โดยเน้นที่ธรรมชาติของการป้อนกลับ (Feedback) กระบวนการของผลผลิต (Output) และการปรับเปลี่ยน (Adjustment) ซึ่งจะมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการหรือการแสวงหาเป้าหมายภายในขอบเขตจำเพาะ ได้แก่ วัฒนธรรมและการสื่อสารภายในองค์กร การกำกับและดูแลตนเอง การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การบริหารและปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาด้วยกรอบของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคม ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง ตัวอย่างวิทยานิพนธ์ที่ใช้แนวคิดดังกล่าวคือ 'วัฒนธรรมองค์การสื่อสิ่งพิมพ์กับขีดความสามารถในการขยายธุรกิจข้ามสื่อของบริษัทเนชั่น พับลิชชิงกรุ๊ป จำกัด' ของ ยุวดี มณีกุล (2539), 'กระบวนการตรวจสอบกันเองระหว่างหนังสือพิมพ์รายวันในช่วงปี พ.ศ. 2537-2539' ของ อรุณช วาณิชทวีวัฒน์ (2539), 'การปรับตัวของหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์เพื่อการแข่งขันในสังคมข่าวสาร' ของ ประไพ ไกรษรโกวิท (2540)

ทฤษฎีสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural Theory) เป็นการศึกษาบุคคลและความรู้ที่มีอยู่ โดยถูกสร้างขึ้นจากข้อกำหนดของสังคม การทำกิจกรรมร่วมกัน ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม ซึ่งจะกระตุ้นให้บุคคลนั้นพยายามค้นหาความเป็นตัวตนของตัวเอง เพื่อให้ตนเองได้มีบทบาทหน้าที่ ที่ได้รับการยอมรับจากสังคมและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยมีกระบวนการสร้างความหมาย ผลิตซ้ำหรือต่อยอด และการต่อรองความหมายผ่านทางการใช้ภาษา รูปภาพ และสัญลักษณ์ ที่ทำให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ตามสภาพสังคม วัฒนธรรม ได้แก่ การนำเสนอและผลิตซ้ำค่านิยมหรืออุดมการณ์ผ่านสื่อ การต่อสู้หรือต่อรองความหมายของบุคคลต่างๆ ผ่านสื่อ และวัฒนธรรมย่อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาด้วยกรอบของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคม ทฤษฎีของสำนักแฟรงค์เฟิร์ต ทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษา ตัวอย่างวิทยานิพนธ์ที่ใช้แนวคิดดังกล่าวคือ 'อุดมการณ์ทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองที่ปรากฏในข้อเขียนเกี่ยวกับเหตุการณ์ในประเทศแถบเอเชียเปรียบเทียบกับนิตยสาร 'ไทม์' กับ 'เอเชียวีค' ของ วรณมณี บัวเทศ (2545), 'การต่อรองอำนาจของผู้หญิงจากการนำเสนอเรื่องราวผ่านสื่อ นิตยสารไทย' ของ กนกวรรณ ไม้สนธิ (2544), 'นิตยสาร a day กับภาพสะท้อนกลุ่มวัฒนธรรมย่อย' ของ การณิก ยิ้มพัฒน์ (2548)

ทฤษฎีจิตวิทยาสังคม (Social Psychology) เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรม ความคิด และความรู้สึกของบุคคล หรือปฏิสัมพันธ์ของบุคคลซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์กับคนอื่น กลุ่มคน และสังคม ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากบุคคลอื่นหรือสังคมนั้นที่อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือปฏิวัติอย่างใดอย่างหนึ่งได้ ได้แก่ เจตคติและกระบวนการรับรู้ ความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในด้านต่างๆ

ผลสัมฤทธิ์ทางการสื่อสาร และผลกระทบของการสื่อ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาด้วยกรอบของ ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคม ทฤษฎีที่เน้นผู้รับสาร ตัวอย่างวิทยานิพนธ์ที่ใช้แนวคิดดังกล่าวคือ 'ความตระหนักรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษาต่อการละเมิด ลิขสิทธิ์ผลงานวรรณกรรม งานศิลปะการแสดง และโพสต์ทัศนียบนอินเทอร์เน็ต' ของ สุนิดา เข้มทอง (2549), 'การรับรู้ของคนไทยเกี่ยวกับความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อในยุคโลกาภิวัตน์' ของ สุขใจ ประเทืองสุขเลิศ (2549), 'ผลการอ่านข่าวออนไลน์ที่มีรูปแบบการจัดเรียงสารแบบเป็นลำดับและ ไม่เป็นลำดับต่อความเข้าใจ ความจำ และความพึงพอใจของผู้อ่าน' ของ วราภรณ์ กุลสมบุญ (2547), 'ความสัมพันธ์เชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนที่มีเนื้อหารุนแรงและ สภาพแวดล้อมทางสังคมต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของกลุ่มวัยรุ่นชาย' ของ ปณิตา นิตยาพร (2543)

ทฤษฎีวิพากษ์ (Critical Theory) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการต่อรองและการครอบงำทาง อำนาจระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม โดยมีสื่อเป็นเครื่องมือในการกำหนดความหมายเพื่อสนับสนุน ผู้มีอำนาจในสังคม ซึ่งจะมีบทบาทในการทำหน้าที่เผยแพร่ ครอบงำ หรือต่อรองอำนาจ และเป็น ส่วนหนึ่งของตัวแทนอำนาจ เป็นผู้ผลิต และเป็นอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรมแก่สังคม ได้แก่ การใช้ สื่อเป็นเครื่องมือหรือกลไกของรัฐ ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอเนื้อหาของสื่ออย่างโฆษณาและ ความสัมพันธ์ทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาด้วยกรอบของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคม ทฤษฎีการครอบงำหรือครองความเป็นเจ้า ทฤษฎี เศรษฐศาสตร์การเมือง ตัวอย่างวิทยานิพนธ์ที่ใช้แนวคิดดังกล่าวคือ 'บทบาทของหนังสือพิมพ์ เจ้าพระยาในการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร และความขัดแย้งกับ หนังสือพิมพ์ร่วมสมัย' ของ สกล กิจจวิต (2541), 'การป้องกันการใช้นิตยสารแนวธุรกิจเป็น เครื่องมือในการสร้างราคาหลักทรัพย์' ของ สร้อยบุญญ์ บุญยรัตพันธ์ (2548)

สำหรับระเบียบวิธีวิจัยหรือวิธีการที่ใช้ในการเก็บข้อมูลส่วนใหญ่เป็นการเก็บข้อมูลเชิง ปริมาณอย่างการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงปริมาณ และการสำรวจด้วยแบบสอบถามปลายปิด ซึ่งนำ สถิติมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ ทดสอบ หาความสัมพันธ์ และรายงานผลของข้อมูล อาจ เป็นสถิติขั้นต้นหรือสถิติขั้นสูง เพื่อให้ได้ข้อสรุปออกมาเป็นตัวเลขที่สามารถนำมาอธิบาย พิสูจน์ หรืออ้างอิงได้ โดยจะมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพพร้อมด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกต เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ช่วยเสริมความถูกต้องมากกว่าการนำข้อมูลในเชิงลึกมาใช้ในการ ศึกษา ส่วนการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ การวิจัยเอกสาร การทดลอง-แบบทดสอบ และ การสำรวจด้วยแบบสอบถามปลายเปิด จะเป็นการเก็บข้อมูลหลักที่นิยมใช้น้อยกว่า เนื่องจากต้อง ใช้ความรู้ความเข้าใจในการเก็บ วิเคราะห์ และตีความข้อมูลที่ได้ เพื่อหาข้อสรุปด้วยการบรรยาย

หรือพรรณนา ซึ่งเป็นการวิจัยที่เชื่อมั่นในหลักอัตวิสัยที่ผู้วิจัยต้องใช้ทักษะและความสามารถจึงจะได้ข้อมูลที่น่าสนใจและถูกต้องตรงกับเรื่องที่ศึกษา โดยวิธีการที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัยของวิทยานิพนธ์นั้นจะเน้นหนักไปในด้านการวิจัยเชิงปริมาณมากกว่าการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำให้ผลการวิจัยที่ได้ไม่ลงลึกหรือครอบคลุมพอจะอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงลึกและเชื่อมโยงกับปรากฏการณ์อื่นได้ ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับการวิจัยเชิงคุณภาพอย่างการทดลอง-แบบทดสอบ การสำรวจด้วยแบบสอบถามปลายเปิด การวิจัยเอกสาร การสนทนากลุ่ม และการสังเกตให้มากขึ้น โดยการตั้งคำถามวิจัยที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระเบียบวิธีวิจัย เพื่อให้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพมีปริมาณมากขึ้นและใกล้เคียงกับการวิจัยเชิงปริมาณ สามารถพัฒนาองค์ความรู้ใหม่หรือปรับเปลี่ยนองค์ความรู้เดิมให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม การประมวลความรู้ด้านองค์ประกอบการสื่อสารจากวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2550 ทั้ง 324 เล่มนั้น พบว่าส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาในประเด็นคำถาม ทฤษฎีที่ใช้ในการตอบคำถาม และวิธีการวิจัยที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งจะมีการปรับเปลี่ยนประเด็นหรือตัวแปรให้ต่างไป โดยมีแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางธุรกิจกับผลประโยชน์ส่วนรวม พื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมในด้านค่านิยม-อุดมการณ์ และความแตกต่างระหว่างบุคคลอยู่เบื้องหลังคำถามวิจัยเป็นส่วนใหญ่ สำหรับผลการวิจัยที่ได้มักจะขาดการเชื่อมโยงหรือเปรียบเทียบกับงานวิจัยอื่นๆ ในเชิงลึก ไม่ค่อยมีการศึกษาต่อเนื่องในประเด็นเดียวกันเพื่อทดสอบความถูกต้องหรือให้ครอบคลุมในประเด็นปัญหาเดียวกันอย่างกว้างขวาง ทำให้องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะของการตรวจสอบหรือแสดงผลการวิจัยที่สอดคล้องกับองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่ และไม่ใช้ข้อมูลในเชิงลึกเพียงพอจะสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ เนื่องจากขาดความต่อเนื่องในการศึกษาประเด็นคำถามใหม่ๆ และการปรับเปลี่ยนประเด็นคำถามก็ไม่ต่างไปจากองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่มากนัก รวมทั้งผลการวิจัยที่ได้ก็ไม่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในทางวิชาการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือสร้างเป็นทฤษฎีใหม่

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ควรศึกษาต่อเรื่องในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสื่อใหม่อย่างการสื่อสารสาธารณะ สื่อภาคประชาสังคม การสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์ การรู้เท่าทันสื่อ ผลกระทบของสื่อ และการศึกษาด้วยกระบวนทัศน์เชิงวิพากษ์เปรียบเทียบกับกระบวนทัศน์หลัก รวมทั้งการศึกษาหาแนวทางแก้ไขและทางออกเกี่ยวกับการปัญหาทางจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพในการนำเสนอเนื้อหาผ่านสื่อในเชิงพัฒนาและสร้างสรรค์
2. ควรศึกษาวิจัยด้วยวิธีการเชิงคุณภาพอย่างการทดลอง การสำรวจด้วยแบบสอบถาม ปลายเปิด การสนทนากลุ่ม และการสังเกตให้มากขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกอย่างละเอียดและชัดเจน สามารถตอบคำถามวิจัยได้อย่างครอบคลุมประเด็นและพบประเด็นปัญหาใหม่ๆ
3. ควรศึกษาในส่วนของการความคิดเห็นผู้ใช้ประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ภาควิชาวารสารสนเทศ เพื่อศึกษาความต้องการและความสนใจของผู้ใช้ที่มีต่อวิทยานิพนธ์ ในด้านประเด็นของวิทยานิพนธ์ที่ได้รับความสนใจ ลักษณะการใช้ประโยชน์ องค์ความรู้ที่ได้จากวิทยานิพนธ์ และความคิดเห็นต่อหัวข้อเรื่องของวิทยานิพนธ์โดยรวม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ. การวิเคราะห์สื่อ : แนวคิดและเทคนิค. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เอดิชั่นเพรสโปรดักส์, 2542
- กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2551
- กาญจนา แก้วเทพ และวิลาสินี พิพิชกุล. การสำรวจสถานการณ์แห่งองค์ความรู้เรื่องสตรีกับสื่อมวลชนในประเทศไทย พ.ศ. 2520-2535. รายงานวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539
- จันทิมา เขียวแก้ว. การวิจัยเบื้องต้นทางนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะนิเทศศาสตร์. ภูมิปัญญา นิเทศศาสตร์ตะวันออกสู่นิเทศศาสตร์ไทยในทศวรรษที่ 5. เอกสารประกอบการเสวนาทางวิชาการ. กรุงเทพฯ, 2550
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะนิเทศศาสตร์. ภาควิชาวารสารสนเทศ (สื่ออิเล็กทรอนิกส์)
แหล่งที่มา : <http://www.commarts.chula.ac.th/departments/thai/jr.htm>
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สำนักงานสารนิเทศ. พระเกี้ยว : คู่มือสำหรับนิสิตตลอดการศึกษาในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545
- ฉอาน วุฑฒิกกรรมรักษา. หลักการรายงานข่าว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประกายพริ้ง, 2536
- ณรงค์ โพธิ์พุกษานันท์. ระเบียบวิธีวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท, 2551
- ดวงกมลชาติประเสริฐ. ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร. เอกสารประกอบการสอนวิชา 2801611 วิธีวิทยาการวิจัยทางวารสารสนเทศ. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550
- ดวงกมลชาติประเสริฐและคณะ. สถานการณ์งานวิจัยด้านนิเทศศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน. รายงานวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547
- ดวงกมลชาติประเสริฐและคณะ. สถานการณ์งานวิจัยด้านนิเทศศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ. รายงานวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547

- นพดล อินนา. เทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์เพื่อการบริหารจัดการ. กรุงเทพฯ : จามจุรีโปรดักท์, 2549
- นพดล อินนา. ไอทีกับงานสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : จามจุรีโปรดักท์, 2548
- นรินทร์ นำเจริญ. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการรายงานข่าว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549
- นาฏยา ตนานนท์. การรายงานข่าว. กรุงเทพฯ : นัท รีพับลิก, 2546
- ปราณี สุรสิทธิ์. การเขียนสร้างสรรค์เชิงวารสารศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แสงดาว, 2541
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์. ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546
- พงษ์ศักดิ์ สุ่มพันธ์ไพบูลย์. ระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกลม, 2542
- พิงรอง รามสูต อดะนันท์ และนิริมา อดะนันท์. การกำกับดูแลเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต. รายงานการวิจัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547
- มาลี บุญศิริพันธ์. วารสารศาสตร์เบื้องต้น ปรัชญาและแนวคิด. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. สาขาวิชานิติศาสตร์. ประมวลสาระชุดวิชาปรัชญานิติศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสารหน่วยที่ 8-15. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. สาขาวิชานิติศาสตร์. ประมวลสาระและแนวการศึกษาชุดวิชานิติศาสตร์ศึกษาหน่วยที่ 1-4. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2549
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. สาขาวิชานิติศาสตร์. เอกสารการสอนชุดความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์หน่วยที่ 8-15. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532
- สุภาณี นิตย์เสมอ. การหนังสือพิมพ์เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2537
- สุรสิทธิ์ วิทยาวิฑู. เรียนรู้วิธีการและงานบรรณาธิการสื่อสิ่งพิมพ์. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2549

สุรัตน์ ตริสกุล. หลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์.ศ.พัฒนา, 2547

หทัยรัตน์ เหล็กกล้า. การประมวลองค์ความรู้และการใช้ประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และคณะ. สื่อสารมวลชนเบื้องต้น สื่อสารมวลชน วัฒนธรรม และสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550

อุบลวรรณ ปิติพัฒน์และคณะ. การสื่อสารและสารสนเทศในสมัยรัชกาลที่ 9. รายงานการวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539

อุษณีย์ ศิริสุนทรไพบุลย์. หลักการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552

ภาษาอังกฤษ

D. McQuail, McQuail 's Mass Communication theory, London : Sage, 1987 อ้างถึงใน สุขุทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. สาขาวิชานิเทศศาสตร์. ประมวลสาระชุดวิชาปรัชญานิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสารหน่วยที่ 8-15. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548

Frank W. Rucker, & Herbert Lee Williams, Newspaper Organization and Management. Ames : Iowa State University Press, 1974 อ้างถึงใน มาลี บุญศิริพันธ์. วารสารศาสตร์เบื้องต้น ปรัชญาและแนวคิด. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550

J. W. Click, and Russel N. Baird, Magazine Editing and Production. U.S : Wmc. Brown Company Publishers, 1974 อ้างถึงใน ปราณี สุรสิทธิ์. การเขียนสร้างสรรค์เชิงวารสารศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แสงดาว, 2541

P. Meyer, Precision Journalism : A Reporter's Introduction to Social Science Method. Bloomington & London : Indiana University Press, 1973 อ้างถึงใน พีระ จิโรโสภณ, มาลี บุญศิริพันธ์. การรายงานข่าวเชิงสืบสวนแบบประยุกต์. กรุงเทพฯ : ที.พี.พี.รินทร์, 2538

R. T. Craig, Communication Theory as a Field. *Communication Theory Vol.9*, 1999, 119-161.

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2534 - 2550

ปีการศึกษา 2534

ลำดับ	ชื่อวิทยานิพนธ์	ชื่อผู้วิจัย
1	เนื้อหาข่าวและแนวทางการคัดเลือกข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย	ณรงค์ศักดิ์ ศรีทานันท์
2	หนังสือพิมพ์รายวันกับการเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนกรุงเทพมหานคร : การวิเคราะห์เนื้อหาและการสำรวจความคิดเห็นของครูในกรุงเทพมหานคร	ณรงค์ ขำวิจิตร
3	หนังสือพิมพ์ไทยกับหน้าที่ในการกำหนดวาระข่าวสาร	วิไล ฉัตรกุล ณ อยุธยา
4	คำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 42 กับการควบคุมหนังสือพิมพ์โดยรัฐบาลสมัยต่างๆ	บุปผา ช้างแก้ว

ปีการศึกษา 2535

ลำดับ	ชื่อวิทยานิพนธ์	ชื่อผู้วิจัย
1	การวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปลักษณะและเนื้อหาหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	อัญชลี ชัยวรพร

ปีการศึกษา 2536

ลำดับ	ชื่อวิทยานิพนธ์	ชื่อผู้วิจัย
1	การนำเสนอพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย	อรพรรณ มูลจันทร์
2	บทบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย : เนื้อหาและกระบวนการเขียน	เพียงเพ็ญ ทูมมานนท์
3	คอลัมน์ซุบซิบในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย	สิรินี ดีหลกเจริญ
4	การเปิดรับข่าวสารหนังสือพิมพ์กับการเรียนรู้และการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	นิคม บัณฑิตเจริญรักษ์

ปีการศึกษา 2537

ลำดับ	ชื่อวิทยานิพนธ์	ชื่อผู้วิจัย
1	การศึกษาากลยุทธ์การผลิตนิตยสารสำหรับเด็ก (พ.ศ.2528 ถึง 2535)	โสมนัส สุจริตกุล
2	ลีลาการเขียนเชิงวารสารศาสตร์ : ศึกษาจากการบรรณาธิกรณ์ของบรรณาธิการ	สุภาทิพย์ โมราลาย
3	การเปิดรับและการใช้ประโยชน์ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์และนิตยสารด้านธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจการส่งออก	สิริพร จิตรักษ์ธรรม
4	หนังสือพิมพ์รายวันกับการเสนอเนื้อหาทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครพ.ศ.2533	สุกานดา วรพันธุ์พงศ์
5	การนำเสนอการใช้ประโยชน์และทัศนะเกี่ยวกับการสำรวจสาธารณมติในหนังสือพิมพ์แนวธุรกิจ	ขนิษฐา กิตติตระกูลกาล
6	การนำเสนอข่าวและภาพข่าว "หน้าหนึ่ง" ของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยก่อนและหลังยกเลิก ปร.42	มนชนก พัฒนพงศ์
7	คุณลักษณะที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่คาดหวังของนักข่าวเศรษฐกิจในทัศนะของนักข่าวเองและบรรณาธิการข่าว	ปัทมม สีนานุเคราะห์
8	ปัจจัยที่มีต่อการเลือกจัดทำหนังสือฉบับพิเศษที่แทรกในหนังสือพิมพ์ของผู้บริหารองค์กรธุรกิจและความพึงพอใจใช้ประโยชน์ของผู้อ่าน	วรวรัตน์ ที่ชมมงคล

ปีการศึกษา 2538

ลำดับ	ชื่อวิทยานิพนธ์	ชื่อผู้วิจัย
1	การศึกษาภาพลักษณ์สตรีในหนังสือพิมพ์รายวันในช่วงปี 2528-2537	ชนัญชี่ กาญจนอุไรโรจน์
2	ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจและสร้างความพึงพอใจในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของหนังสือพิมพ์รายวัน	दनัย หวังบุญชัย
3	ความคาดหวังและความพึงพอใจในการทำงานของนักข่าวสตรีในองค์กรหนังสือพิมพ์รายวัน	นันทญา พันธุ์เจริญ

4	หนังสือพิมพ์ไทยรัฐกับการกำหนดวาระสารความขัดแย้งทางการเมืองในเหตุการณ์พฤษภาคม 2535	ปาจรีย์ ณะสมบุรณ์กิจ
5	หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่กับการกำหนดวาระข่าวสารการพัฒนาให้แก่ชุมชน	ดนยา ธัชชนก
6	เปรียบเทียบภาพลักษณ์ของนายกรัฐมนตรีไทยในหน้าหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยในช่วงปี 2531-2535	นาทฤดี จุลประยูร
7	การวิเคราะห์บทบาทหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย	วัฒน์ ภูวทิศ
8	การศึกษาเปรียบเทียบระดับความยากง่ายต่อการอ่านของหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์และเดอะเนชั่น	กิตติพงษ์ ทวีวงษ์
9	บทบาทของหนังสือพิมพ์มุสลิมในประเทศไทย	พรรณพิมล สะโรชะมาศ
10	ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิในการรับรู้และสิทธิส่วนบุคคล และอิทธิพลของภาพลักษณ์ต่อการประเมินเหตุการณ์ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล	กมลลา สุวรรณธรรมมา
11	แนวคิดทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ของ "เปลว สีเงิน" : วิเคราะห์จากบทความในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ	อารสา ศรีสุขเสริม

ปีการศึกษา 2539

ลำดับ	ชื่อวิทยานิพนธ์	ชื่อผู้วิจัย
1	หนังสือพิมพ์กับการเสนอข่าวสารการเลือกตั้งทั่วไป 13 กันยายน พ.ศ.2535	ศุภกิจ จงศักดิ์สวัสดิ์
2	วัฒนธรรมองค์การสื่อสิ่งพิมพ์กับขีดความสามารถในการขยายธุรกิจข้ามสื่อของบริษัทเนชั่น พับลิชชิ่งกรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	ยุวดี มณีกุล
3	การนำเสนอและการคัดเลือกภาพข่าวในหนังสือพิมพ์รายวัน	เบญจวรรณ นรสิงห์
4	พัฒนาการและแนวโน้มของอุตสาหกรรมนิตยสาร:ศึกษาเฉพาะกรณีบริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)	ภัทรนันท์ ชัยพงศ์เกษม
5	ปัญหาทางด้านจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวอาชญากรรม	ศรีลักษณ์ ศิลปี
6	การแสวงหาข้อมูลข่าวสารและการเปิดรับสื่อของนักลงทุนรายย่อยในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	สุเมธ จงศรีสวาท

7	การส่งเสริมการขายและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้บริโภค หนังสือพิมพ์แนวธุรกิจเศรษฐกิจ	ภวิกา ชันทเขตต์
8	ปัญหาของการรายงานข่าวสืบสวน:กรณีศึกษาข่าวผู้ค้ายาเสพติด ตีในหนังสือพิมพ์	กฤติยา รุจิโชค
9	ชาติพันธุ์นิยมในการนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับประเทศลาวใน หนังสือพิมพ์ไทย	จิตรภรณ์ วันสพงศ์
10	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับร้านจำหน่ายหนังสือที่มีผลต่อการตัดสินใจ ให้บริการของลูกค้า	สมปอง โชนบุตร
11	บทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและสยามรัฐ ในช่วงเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 , 6 ตุลาคม 2519 และ 17-20 พฤษภาคม 2535	ลำรวย ธรรมโม
12	อิทธิพลของหัวข้อหนังสือพิมพ์ที่มีต่อความสนใจ การตีความ และความเชื่อถือของผู้อ่าน	กฤตินี ประชาบาล
13	การศึกษาสถานภาพและกระบวนการควบคุมประตูข่าวสาร ของสำนักพิมพ์หนังสือเล่มในประเทศไทย	กิตติพงษ์ พงศ์พัฒนาดุฒิ
14	เสรีภาพและจริยธรรมหนังสือพิมพ์ไทยในทัศนะของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช	สมเกียรติ รุ่งเรืองวิริยะ
15	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเติบโตของหนังสือพิมพ์กีฬารายวัน	ประพจน์ ณ บางช้าง
16	การศึกษาเปรียบเทียบการนำเสนอเนื้อหาทางการเมืองของ หนังสือพิมพ์ไทยในสมัยรัฐบาล ม.ร.ว. เสณี ปราโมช กับ รัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร (21 เม.ย.2519 -20 ต.ค.2520)	ศิริอร หริ่มปราณี
17	การอ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์ : ศึกษา เปรียบเทียบปริมาณข้อมูลที่ได้อ่าน ความจำและความพึงพอใจ ของผู้อ่าน	มณฑิรา อินคชสาร
18	การศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้คติการหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ และสัมพันธภาพที่มีต่อกันระหว่างนักรการเมืองกับนักข่าว	วิไลลักษณ์ แสงสุขเจริญ
19	การคัดเลือกข่าวสารของนักวิเคราะห์ในบริษัทสมาชิกของตลาด หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	สิทธิพร ต้นปัทมดิลก
20	การนำเสนอข่าวลบ ข่าวบวก และการรับรู้บุคคลที่ตกเป็นข่าว	มลินี สมภพเจริญ

21	ความตรงเชิงโครงสร้างและความสามารถในการทำนายของแบบทดสอบวัดระดับแรงจูงใจทางจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน	อรรณวุฒิ จันทร์บุษราคัม
22	ข่าวและภาพเกี่ยวกับเพศและความรุนแรงในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน : วิเคราะห์เปรียบเทียบข่าวสดกับมติชน	พิมพ์พร ยิ่งยง
23	ผลของความน่าเชื่อถือของหนังสือพิมพ์และสำนักข่าวโต้แย้งในเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อเส้นทางการยอมรับข่าวสารในน้ำใจในสถานการณ์ความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม	สุธิ เผ่าบุญมี
24	กระบวนการตรวจสอบกันเองระหว่างหนังสือพิมพ์รายวันในช่วงปีพ.ศ.2537 ถึง พ.ศ.2539	อรนุช วานิชทวีวัฒน์
25	ความเห็นเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้สื่อข่าวสายการเมือง : ศึกษาเปรียบเทียบสื่อหนังสือพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียงและสื่อโทรทัศน์	รัตนภรณ์ ศรีอำพันธ์
26	การวิเคราะห์นโยบาย เนื้อหา และผู้อ่าน ของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจฉบับแยกส่วน "จุดประกาย"	ชุติมา ชื่นเจริญ
27	รูปแบบและปริมาณการใช้ข้อมูลทางสถิติประกอบการเสนอเนื้อหาในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย	ดลฤดี พิเศษฐการ
28	นิตยสารแนวท่องเที่ยว : ศึกษาองค์กร เนื้อหา และผู้รับสาร	นฤพนธ์ เอื้อธนวันต์
29	การวิเคราะห์ความต้องการของผู้อ่าน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขยายตัวของนิตยสาร "ทางเพศ" : ศึกษาเฉพาะเพน্থเฮาส์เพช แมกซ์	กฤติกา นพรัตน์
30	ทัศนคติของพระสงฆ์ในกรุงเทพมหานคร ต่อการเสนอข่าวสารทางพระพุทธศาสนาของสื่อมวลชน	สุทัศน์ โงทย์กระโทก
31	การทำงานร่วมกันของนักข่าวและนักประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤติของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์	รสรวรรณ สุขศรีเลิศวิชัย

ปีการศึกษา 2540

ลำดับ	ชื่อวิทยานิพนธ์	ชื่อผู้วิจัย
1	การวิเคราะห์บทบาทของหนังสือพิมพ์รายวันต่อการสร้างภาพลักษณ์พล.ต. จำลอง ศรีเมือง ในช่วงปี 2523 -2539	กิตติวรรณ ปุ่บบางกระดี่

2	วิเคราะห์ข่าวสารเลือกตั้งผู้ว่ากรุงเทพมหานคร : เน้นเกมการแข่งขันหรือเน้นสาระ	เบญจวรรณ เลิศเชื่อนพันธ์
3	สัมพันธภาพระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่มาจากกาเลือกตั้งในช่วงต้นน้ำฝั่งพระจันทร์	ดรุณี คำสุข
4	ความคาดหวัง การเปิดรับและความพึงพอใจของผู้อ่านวารสาร ออมสิน	หนึ่งฤทัย ไทยปรีชา
5	การวิเคราะห์ความขัดแย้งทางความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่เสรีภาพ และทิศทางการเมืองไทย ระหว่างนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายประชาชนในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6	วัลย์ลิกา อึ้งสกุล
6	การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน	สุทธิวรรณ ตัญญูพงศ์ ปรัชญ์
7	จินตภาพและสัมพันธภาพระหว่างนักข่าวกับนักประชาสัมพันธ์ในฐานะแหล่งข่าวในการรายงานข่าวสารด้านเศรษฐกิจ	ชมพกา ณ สงขลา
8	ความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านหนังสือการ์ตูนกับการใช้ภาษาและความคิดสร้างสรรค์	เกศกนก ชุ่มประดิษฐ์
9	โครงสร้าง บทบาทในด้านการข่าวและธุรกิจของศูนย์ข่าวภูมิภาค	ปัญญา ไกรทัศน์
10	แนวคิดของกลุ่มบุคคลในภาครัฐ ภาควิชาชีพ และภาคประชาชนเกี่ยวกับมาตรการเฝ้าระวังสื่อหนังสือพิมพ์	ชীনกมล สุวรรณโชติ
11	ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทั่วไปกับการเปิดรับสื่อวารสารสนเทศของเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร	วรรณวรรณ พงศ์สวัสดิ์
12	เนื้อหาและแนวทางการคัดเลือกจดหมาย ในคอลัมน์ร้องทุกข์	โสภา จิรพัฒนานันท์
13	การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของหนังสือพิมพ์ ต่อนักการเมือง ศิลปินนักแสดง นักธุรกิจ และประชาชนทั่วไป	อังธิดา ลิมป์ปัทมปาณี
14	การปรับตัวของหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์เพื่อการแข่งขันในสังคมข่าวสาร	ประไพ ไกรชรโกวิท
15	การรับรู้ของเยาวชนในเขตชุมชนคลองเตยเกี่ยวกับบทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ในการชักจูงเยาวชนไปสู่การสร้างพฤติกรรมเบี่ยงเบน	วรเชษฐ หอมจันทร์

16	ทัศนะเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ของนักวิชาชีพ นักการเมือง และประชาชน	ดวงใจ เสกธีระ
17	วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขยายตัวของหนังสือพิมพ์ข่าวสดในช่วงปีพ.ศ. 2533 - 2538	วาลี ชันธุวาร
18	แนวทางการสร้างความเชื่อของนักโหราศาสตร์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ในบริบททางโหราศาสตร์และทางธุรกิจ	นวฤทธิ์ เอิบอิม
19	รูปแบบของสื่อกับความน่าเชื่อถือที่มีต่อแหล่งสาร เปรียบเทียบสื่อหนังสือพิมพ์และสื่อคอมพิวเตอร์	คมสัน รัตนะสิมากุล
20	บทบาทของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ในกระบวนการผลิตข่าวในสังคมสารสนเทศ	เขมิกา กมลโชติ
21	การปฏิบัติหน้าที่ของนักข่าวกีฬาหญิงและการยอมรับของเพื่อนร่วมงานชายแหล่งข่าวและผู้บริหารข่าว	จรัสศรี นิลรัตน์
22	การเสนอข่าวโลกตะวันตกและข่าวโลกตะวันออกของสำนักข่าวต่างประเทศ	ปารณีย์ จันทกรกุล
23	ประสิทธิผลของกราฟและตารางในฐานะเครื่องมือที่ใช้ประกอบรายงานข่าวเชิงวิจัยประยุกต์	ณรงค์กร มั่นชานนา
24	แหล่งข่าว ประตูข่าว และเนื้อหาข่าววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของหนังสือพิมพ์รายวัน	จันทร์เพ็ญ ถนอมบุญ
25	การรับนวัตกรรมอินเทอร์เน็ตของกลุ่มอุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์กับการปรับตัวขององค์กร	ประวุฒิ เพิ่มทรัพย์
26	กลยุทธ์การจัดการนิตยสารธุรกิจรายเดือน และความพึงพอใจของผู้รับสารในภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ	วีระภัทร์ จิรัญธิ์ชีพ
27	กระบวนการคัดเลือกและนำเสนอเนื้อหาด้านมลพิษสิ่งแวดล้อมของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย	รสนันท์ สรรสะอาด
28	การเป็นเจ้าของข้ามสื่อและผลกระทบ : วิเคราะห์จากกลุ่มเดอะเนชั่น	จักรกฤษ เพิ่มพูล
29	การสื่อสารระหว่างนักข่าวกับผู้บริหารข่าวและความพึงพอใจในการทำงาน : ศึกษากรณีกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ	เดช สุวนนท์
30	การเปิดประเด็นข่าวและกระบวนการทำข่าวของผู้สื่อข่าวการเมือง	กรกช สุรกุล

31	กลยุทธ์การบริหารงานบุคคล และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรหนังสือพิมพ์ในยุคเศรษฐกิจตกต่ำ พ.ศ. 2540	บุญมี ดนตรีเสนาะ
32	นโยบายและกลยุทธ์การนำเสนอปกของนิตยสารการเมืองรายสัปดาห์	ศรีรัตดา อุทยานรัตน์
33	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคัดเลือกเนื้อหาด้านอสังหาริมทรัพย์ในหนังสือพิมพ์แนวธุรกิจ : ระหว่างปีเศรษฐกิจเฟื่องฟูกับถดถอย	พรรณิณี อาปีดิน

ปีการศึกษา 2541

ลำดับ	ชื่อวิทยานิพนธ์	ชื่อผู้วิจัย
1	เว็บไซต์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในฐานะเป็นแหล่งสารสนเทศเกี่ยวกับปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก	วลักษณ์กมล เตียมวิวัฒน์กิจ
2	ปัจจัยที่มีผลต่อการรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในมุมมองของนักหนังสือพิมพ์	จินตนา ต้นสุวรรณนนท์
3	กลยุทธ์การแข่งขันของ นสพ.บางกอกโพสต์และเดอะเนชั่น ผ่านการจัดทำนิตยสารแทรก Real Time และ Weekend กับการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับสาร	ไปรยา ต้นติวงค์
4	ทัศนคติของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานครต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชน	อารีย์ เลขานนท์
5	การเปิดรับหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นที่มีเนื้อหาทางเพศของเด็กวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานครกับทัศนคติต่อเพศสัมพันธ์	จตุติมา เพชรรัตน์
6	ปัจจัยที่ผลต่อพัฒนาการของนิตยสารด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร	สมิทินันท์ ไทยรุ่งโรจน์
7	บทบาทของหนังสือพิมพ์เจ้าพระยาในการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร และความขัดแย้งกับหนังสือพิมพ์ร่วมสมัย	สกล กิจจิต
8	ความสอดคล้องของการกำหนดวาระข่าวสารทางการเมืองระหว่างหนังสือพิมพ์ผู้นำทางความคิดและประชาชน	การดา ร่วมพุ่ม
9	บทบาทในการสะท้อนและวิพากษ์วิจารณ์สังคมของนิตยสารแนววรรณกรรมไทย พ.ศ.2520 - พ.ศ.2539	นรินทร์ นำเจริญ

10	การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้อ่านบทวิเคราะห์การเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและข่าวสด	จันดารา อุดมสิน
11	การนำเสนอภาพข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันประเภทประชานิยมและความคิดเห็นของนักวิชาการและนักศึกษาด้านวารสารศาสตร์	ศุภสิทธิ์ ศรีสวัสดิ์ศักดิ์
12	การนำเสนอวัตรกรรมของชาติตะวันตกในหนังสือพิมพ์ของมิชชันนารีระหว่างสมัยรัชกาลที่ 3 ถึงสมัยรัชกาลที่ 5	เสาวณีย์ ฉัตรแก้ว
13	การตกเป็นเหยื่อจากการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน	เลอลักษณ์ รอดเรือง
14	รูปแบบและการสื่อความหมายของปกนิตยสารข่าว	กิตติมา พิมพ์เสน
15	จิตสำนึกทางวารสารศาสตร์ และการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของช่างภาพหนังสือพิมพ์	วิโรจน์ ศรีหิรัญ
16	พฤติกรรมการเปิดรับ การคาดหวังประโยชน์ และความพึงพอใจของผู้อ่านนิตยสารแนวธรรมะและแนวอิทธิปาฏิหาริย์	ชยุตตรา ศิริไกรวัฒนวงศ์
17	บทบาทหนังสือพิมพ์คู่แข่งรายวันในการให้การศึกษาด้านธุรกิจกับความพึงพอใจของนักศึกษา "คู่แข่ง Mini - MBA"	ทรงวิทย์ กุลศักดิ์นันท์
18	การพึ่งพาข่าวสารทางสื่อสิ่งพิมพ์ของคนหูหนวก	พนิต เงามาม
19	เนื้อหาโครงสร้างรูปแบบและบทบาทหน้าที่ของหน้าบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์รายวัน	รัชณี วงศ์ปิยนันทกุล
20	ประสิทธิผลของโฆษณาในรูปแบบบทความ และทัศนคติของผู้อ่านและผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์และโฆษณา	อติมา จันทร์ดา
21	พัฒนาการของรูปสัญลักษณ์หน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์รายวันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2387 ถึง 2540	อุบล ชาญปรีชาสมุทร
22	ความสมดุลย์ของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรภาคอีสาน	กรรณิการ์ กิจติเวชกุล
23	การวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องเอดส์ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษของประเทศไทยและสิงคโปร์	นพรัตน์ ปทุมรังษี
24	ลักษณะส่วนบุคคล พฤติกรรมการลงทุนและพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลข่าวสารและการเปิดรับสื่อของนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	อนรุทธิ์ กามิต
25	ข่าวลือในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและอิทธิพลที่มีต่อการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุน	ชนิษฐา บัวเทศ

26	ลีลาการเขียนข่าวกับการรับรู้ของผู้อ่าน	เสริมศิริ นิลดำ
27	การวิเคราะห์การเล่าเรื่องในข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน	อมรรัตน์ เรืองสกุล
28	นโยบาย กลยุทธ์การดำเนินงาน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขยายตัวของธุรกิจสิ่งพิมพ์ในเครือ "มติชน"	กัลยาณิน อินทพันธุ์
29	การกำหนดนโยบายองค์กร และลักษณะการรายงานข่าวผ่านอินเทอร์เน็ต (www) ของสื่อมวลชนไทย	กิติพงษ์ ไทยเจริญ
30	การวิเคราะห์เนื้อหาข่าวที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมของมูลนิธิอิศราอมันตกุล ระหว่างปี 2515 ถึง 2539	ชัยยุทธ ไชติบาล
31	การวิเคราะห์กระบวนการประตู่ข่าวสารการรุดนการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย	ธีระ ัญไพบูลย์
32	การวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ไทยรายวันในเชิงบทบาททางเศรษฐกิจในภาวะวิกฤต (พ.ศ. 2539 - 2540)	สรายุทธ ยะกะกร
33	แรงจูงใจที่จะตัดสินใจอย่างถูกต้องและเส้นทางการยอมรับข่าวสาร	จวงจันทร์ หอมจันทร์นากุล
34	บทบาทของสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลกับการแพร่กระจายข่าวเหตุการณ์สำคัญในกลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัย	ศุภรัตน์ ยุทธนาระวีศักดิ์
35	การนำเสนอและการคัดเลือกเนื้อหาในหน้าภูมิภาคของหนังสือพิมพ์รายวัน	เนาวรัตน์ เจริญประพิณ
36	วิเคราะห์ลักษณะการนำเสนอเนื้อหาหน้ากีฬาของหนังสือพิมพ์รายวัน	ภูมิสิทธิ์ บุญลิขิต
37	การนำเสนอเนื้อหาส่งเสริมความรู้ความคิดสร้างสรรค์และปลูกฝังค่านิยมทางสังคมในนิตยสารสำหรับเด็กและเยาวชน	จิตตราพร เรืองจรัส

ปีการศึกษา 2542

ลำดับ	ชื่อวิทยานิพนธ์	ชื่อผู้วิจัย
1	ความคาดหวัง พฤติกรรมการเปิดรับและความพึงพอใจของผู้อ่านหนังสือพิมพ์ซึ่งเสียนเยอะเป้	พรศุภร์ พิพัฒน์วิไลกุล
2	การสะท้อนภาพของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมในหนังสือพิมพ์ไทย	ธีระยุทธ ลาตีพี

3	การวิเคราะห์องค์กร รูปแบบ และการนำเสนอเนื้อหาของนิตยสารสกุลไทย	กนกวรรณ นະนะกร
4	การเล่าเรื่องในข่าวการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย	อดิสา วงศ์ลักษณะพันธ์
5	การยอมรับและการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายโรงเรียนของครูและนักเรียนมัธยมในเขตกรุงเทพมหานคร	วิษณุ โพธิ์ประสาท
6	การปรับกลยุทธ์การจัดจำหน่ายสิ่งพิมพ์ในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ	ปัญญา จันทรา
7	การขยายขอบเขตงานของผู้สื่อข่าวสตรีในวิชาชีพวารสารศาสตร์	วีณา แก้วประดับ
8	สถานภาพและการเติบโตของหนังสือแปลในประเทศไทยและผลกระทบต่อสังคมไทย	สุชาดา งามวัฒนจินดา
9	การนำเสนอเนื้อหาด้านการท่องเที่ยวไทยของหนังสือพิมพ์รายวันกับความต้องการของผู้อ่าน	สรลัษณ์ ต้นเสียงสม
10	กระบวนการทำงานของทีมงานผู้รับผิดชอบบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษ	วราภรณ์ ทรัพย์รุ่งเรือง
11	ปัจจัยและแนวทางที่มีอิทธิพลในการคัดเลือกภาพข่าวอาชญากรรมที่มีเนื้อหาความรุนแรง	กิ่งปรางค์ สมจิตต์
12	ปัจจัยในการเสนอข่าวสารพัดพลาด และการยอมรับของหนังสือพิมพ์	อภิชาติ ศักดิ์ศิเรขุ
13	แนวทางการปลูกฝังลัทธิชาตินิยมผ่านหนังสือพิมพ์ของรัฐบาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับรัฐบาลในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม	อภิรดี เจริญธัญสกุล
14	การนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญแห่งพระราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	อรพินท์ ตรีอมรเลิศ
15	การใช้ประโยชน์ของคอลัมน์แนะนำอาชีพอิสระในหนังสือพิมพ์รายวัน	ศรียุญา แสนมีมา
16	การนำเสนอเนื้อหาเชิงคาดการณ์ของข่าวการเงินในหนังสือพิมพ์รายวัน	นพมาศ เพรศิพรพรรณ
17	แรงจูงใจ พฤติกรรม และความพึงพอใจของผู้อ่านหนังสือพิมพ์ออนไลน์ไทย	กาญจนา กาญจนทวี

18	ปัจจัยต่อความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในองค์กรตรวจสอบ กันเองของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์และกลุ่มผู้บริโภคสื่อ	กวี สุรัสวดีนันท์
19	การสื่อความหมายจากประเด็นทางการเมืองผ่านการ์ตูน การเมือง	เพียงฤดี ธีรภูมิชูวงศ์
20	การใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตของนักศึกษา อาจารย์ และ ผู้บริหารสถาบันราชภัฏอุดรธานี	เสกสรร สายสีเสด
21	การเปิดรับและการใช้ประโยชน์ข่าวสารกีฬาทางสื่อวารสาร สนเทศของนิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร	พรรณพิมล วัฒนะภราดร
22	ลักษณะเนื้อหา พฤติกรรมการอ่านและการใช้ประโยชน์ของ เยาวชนไทยจากบางกอกโพสต์ สตีเวนท์ วีคลี่และเนชั่นจูนีเยอร์	ศุภนิติย์ วงศ์ทางสวัสดิ์
23	การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์กับช่องว่างทางความรู้ ทักษะคิดและ พฤติกรรมการเปลี่ยนรูปร่างวิถีชีวิต ในกลุ่มพนักงานการ ไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย	รัชดาพร เสียงเสนาะ
24	การดำเนินธุรกิจนิตยสารสตรีที่ได้รับลิขสิทธิ์จากต่างประเทศ และลักษณะของผู้อ่าน	อุรสา ขวัญเย็น
25	การอ้างข่าวของหนังสือพิมพ์ไทยจากแหล่งข่าวต่างประเทศ และความเชื่อถือของผู้รับสาร	แสง จันทราทิพย์
26	แหล่งข้อมูล การคัดเลือก การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการ วิเคราะห์หลักทรัพย์ในหนังสือพิมพ์ข่าวหุ้น และกรุงเทพธุรกิจ ฉบับแยกส่วนเศรษฐกิจ-การเงิน	พรเพ็ญ ดวงเฉลิมวงศ์
27	การกำหนดวาระของหนังสือพิมพ์กับการใช้ประโยชน์จาก ข่าวสารทางเศรษฐกิจของประชาชนในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงกันยายน 2542	จิรารัตน์ แดงเดช
28	กระบวนการคัดเลือกและวิเคราะห์เนื้อหาข่าวธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมของหนังสือพิมพ์รายวัน	มนทิณี ยงวิกุล
29	ผลกระทบวิกฤตการณ์เศรษฐกิจต่อธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์ กลุ่มแมน เจอร์ มีเดีย กรุ๊ป	ไชยยง รัตนอังกูร
30	แนวคิดด้านการเมืองและสังคมกับลักษณะความเป็น นิตยสารที่สะท้อนจากงานเขียนของ มาลัย ชูพินิจ	ชนิตรีณ์ยน์ ณ บางช้าง
31	การเดินทางบนเครือข่ายเวิร์ลด์ไวด์เว็บ	ปิยวรรณ คงสาคร

ปีการศึกษา 2543

ลำดับ	ชื่อวิทยานิพนธ์	ชื่อผู้วิจัย
1	การควบคุมและการใช้ประโยชน์จากหนังสือพิมพ์ของรัฐบาลในยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม กับยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์	นภัทร วัชรระพิมลมาศ
2	ประเทศไทยในมุมมองของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และพาริซิสเทิร์นอีคอนอมิค รีวิวในช่วงก่อนและระหว่างวิกฤตทางเศรษฐกิจ (2538-2542)	พัชรารัตย์ แสนยานุสิน
3	วัฒนธรรมในองค์กรของหนังสือพิมพ์บ้านเมืองกับพัฒนาการและการปรับตัวในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ	สุรัชย์ พงเพ็ง
4	ความสัมพันธ์เชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนที่มีเนื้อหารุนแรงและสภาพแวดล้อมทางสังคมต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของกลุ่มวัยรุ่นชาย	ปณิตา นิตยาพร
5	ดุลพินิจในการคัดเลือกข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน	ธนิตา แสนคำ
6	เนื้อหาการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวัน	มัทนา เจริญวงศ์
7	บทบาทของนิตยสารในการให้ความรู้เรื่องเพศ	จิรชอุบล บุญยภักดิ์
8	การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์ในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันกับการเปิดรับข่าวสารและความเชื่อมั่นทางศาสนาของประชาชน	สุจิตรา เหลืองชูเกียรติ
9	การเปิดรับและการใช้ประโยชน์จากนิตยสารเกมแม็กและนิตยสารเมก้าของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร	ธนพงษ์ เจริญบุญณะ
10	ทัศนคติของวัยรุ่นชายต่อการดูหนังที่มีเนื้อหารุนแรงในสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่ออิเล็กทรอนิกส์	ชาติณรงค์ วิสุตกุล
11	การปรับเปลี่ยนของนิตยสาร GM และ BOSS ในช่วงวิกฤตทางเศรษฐกิจ	สร้อยนภา สงฆ์โนนเหล็ก
12	วัฒนธรรมการทำข่าว เปรียบเทียบระหว่างนักข่าวรุ่นใหม่ รุ่นกลางและรุ่นอาวุโส	รักชนก สมศักดิ์
13	แนวโน้มหนังสือพิมพ์ออนไลน์ในประเทศไทย	เกรียงไกร ทวีโชติกิจเจริญ
14	เนื้อหาต้านบันเทิงในหนังสือพิมพ์รายวัน	ชญานุช วีรสาร
15	ภาพลักษณ์ของกลุ่มชายรักร่วมเพศที่สะท้อนจากเนื้อหาในหนังสือพิมพ์รายวันไทยช่วงปี พ.ศ. 2508 -2543	ฐิติกร เตรยาภรณ์

16	บทบาทของหนังสือพิมพ์ไทยในการวางกรอบอุดมการณ์ทางสังคมในกรณีนำเสนอข่าววัดพระธรรมกาย	จันทิกา สุภาพงษ์
17	บรรทัดฐานของศีลธรรมและมาตรฐานวิชาชีพ ในการคัดเลือกข่าวของผู้บริหารข่าวหนังสือพิมพ์รายวัน	เสาวลักษณ์ สุขสมัย
18	วิเคราะห์วาทศิลป์ในข่าวอาชญากรรมของหนังสือพิมพ์รายวัน	บุญชัย ศรีประทีป
19	บทบาทหนังสือพิมพ์กับการพึ่งพาข่าวสารของชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากโครงการสร้างเขื่อนปากมูล	ธีระพล อ้นมัย
20	นโยบายและวิธีปฏิบัติในการรายงานข่าวโพลกับทัศนยะจากแหล่งจัดทำและผู้อ่านโพล	อรพรรณ สุนทรกลัมพ์

ปีการศึกษา 2544

ลำดับ	ชื่อวิทยานิพนธ์	ชื่อผู้วิจัย
1	การเสนอข่าวหนังสือพิมพ์กับการรับรู้และปฏิกิริยาตื่นตระหนกของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60	พารณี ปัทมานันท์
2	นโยบายและการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปินบันเทิงในหนังสือพิมพ์เชิงประชานิยมกับทัศนยะของแหล่งข่าว	มยุริญ ผ่องผุดพันธ์
3	คอลัมน์ทายผลฟุตบอลในหนังสือพิมพ์กีฬารายวันและพฤติกรรมการพนันของผู้อ่าน	ฐิตินันท์ วัฒนสิน
4	เปรียบเทียบเนื้อหาการสำรวจโพลในหนังสือพิมพ์รายวันและการสร้างความน่าเชื่อถือ	รพีวรรณ กลยณี
5	วาทกรรมการสื่อความหมายของ นิวัตติ์ กองเพียรผู้ดคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์รายวันและนิตยสารรายสัปดาห์	อวยชัย สังสนา
6	บทบาทหนังสือพิมพ์กับการสร้างวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์	ศศิเพ็ญ วชิรเจริญทรัพย์
7	การนำเสนอเนื้อหาการจัดระเบียบสังคมในหนังสือพิมพ์ไทย	สุรรัตน์ ทองอินทร์
8	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความน่าไว้วางใจของบริการข้อมูลต่างๆ ในเว็ลด์ไวด์เว็บ	กรรณิกา คุณากรเวโรจน์
9	วาทกรรมการสร้างความจริงเชิงรัฐศาสตร์กับนิติศาสตร์ของหนังสือพิมพ์ในคดีปกปิดทรัพย์สินของทักษิณ ชินวัตร	สุกัญญา ตรีทิเพนทร์
10	วาทกรรมของนักวิจัยชายและหญิงเรื่องเพศกับวัยรุ่นและการผลิตซ้ำของหนังสือพิมพ์	พัชรา รุ่งสุข

11	การสร้างสารสนเทศและภาพตัวแทนของชายรักชายในเว็บไซต์ไทย	เจริญวิทย์ สิวติวารักษ์
12	กลยุทธ์การจัดการนิตยสารภาพยนตร์ต่างประเทศ	เมธาจิตรี ไตรยภาพ
13	การต่อสู้ทางวาทกรรมของโสเภณีหญิงไทยจากสื่อกระแสหลักสู่เว็ลด์ไวด์เว็บ	บุษบรณ จิ้นเจริญ
14	การต่อรองอำนาจของผู้หญิงจากการนำเสนอเรื่องราวผ่านสื่อ นิตยสารไทย	กนกวรรณ ไม้สนธิ์
15	เนื้อหา และการสะท้อนค่านิยม ในนิตยสารวัยรุ่น เธอกับฉัน เดอะบอยฮาร์ท	พจนีย์ พจนะลาวัฒน์
16	บทบาทของ "เว็บไซต์อัญจารีดอกคอม" ในการเป็นมณฑล สาธารณะของกลุ่มหญิงรักหญิง	บุญญาภรณ์ วาณิชชาติ
17	การเปิดรับหนังสือพิมพ์และโลกทัศน์ต่อตนเองและสังคม	ยุติ ปิ่นวิเศษ
18	เนื้อหาคอลัมน์วิพากษ์สื่อในมติชนสุดสัปดาห์และสยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์	ยุทธนา วงศ์วีระโยธิน
19	การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสหัสวรรษใหม่ในนิตยสารข่าวราย สัปดาห์	ณัฐยา ให้ศิริกุล
20	การพัฒนาทางวิชาชีพกับบทบาทรายงานข่าวของนักข่าว หนังสือพิมพ์เศรษฐกิจ	รวิพิมพ์ กิ่งวัฒนานันท์
21	การต่อรองทางเพศสภาพในนิตยสารผู้หญิงและผู้ชาย	มีโชค ราชภรณ์วัต
22	การปรับเปลี่ยนอุดมการณ์วารสารศาสตร์ของไทย	นวลวรรณ ดาระสวัสดิ์
23	การเปิดรับเนื้อหาทางเพศจากนิตยสารผู้หญิงและทัศนคติ เกี่ยวกับเรื่องเพศของสตรีวัยรุ่นและวัยทำงาน	เริงฤดี ปราการะนันท์
24	กรอบในเนื้อหาเชิงลบของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับรัฐบาลช่วง ปลายสมัยรัฐบาลบรรหาร ชวลิต และชวน	กระสุน สกุลโพน
25	ความตระหนักรู้ด้านสิทธิข้อมูลส่วนบุคคลในสื่อสารผ่าน อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย	นิธิตา คณานิธินันท์
26	คุณลักษณะของแหล่งข่าวการเมืองที่น่าเชื่อถือและปัจจัยที่ส่ง ผลต่อการคัดเลือกแหล่งข่าวการเมืองของหนังสือพิมพ์รายวัน	ภัสวรรณ ศรีธนวิบูลย์ชัย
27	บทบาททางวารสารศาสตร์ในเรื่องสตรีของคุณนิลวรรณ ปิ่นทอง	ทองพร ศรีช่วย
28	แนวคิดเชิงวิพากษ์ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรม ของนิธิ เอียวศรีวงศ์ ในมติชนสุดสัปดาห์	ชัยณรงค์ บุญฤทธิ์

29	วัฒนธรรมองค์การกับการถ่ายทอด และความตระหนักใน จริยธรรมแห่งวิชาชีพในองค์กรหนังสือพิมพ์	ชัยกฤษณ์ ศรีปักษา
30	การนำเสนอเนื้อหาการทำประชาพิจารณ์ของหนังสือพิมพ์รายวัน	วงศ์สุภัทร คงสวัสดิ์
31	การตัดสินใจเชิงจริยธรรมของวัยรุ่นที่สื่อสารในห้องสนทนาบน เครือข่ายอินเทอร์เน็ต	พิเชษฐ เวชพลรักรธรรม

ปีการศึกษา 2545

ลำดับ	ชื่อวิทยานิพนธ์	ชื่อผู้วิจัย
1	อุดมการณ์ทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมืองที่ปรากฏใน ข้อเขียนเกี่ยวกับเหตุการณ์ในประเทศแถบเอเชียเปรียบเทียบ นิตยสารไทม์กับเอเชียวีค	วรรณมณี บัวเทศ
2	การอธิบายตัวตนในชุมชนเสมือนจริง	จิรัฏฐ์ ศุภการ
3	จุดกำเนิดและพัฒนาการของรูปแบบและเนื้อหา นิตยสารดาราศาสตร์ ภาพยนตร์และทีวีพูล	แทนใจ โพธิแทน
4	บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน จังหวัดเชียงใหม่	ชลพันธ์ อุปกิจ
5	การให้ความหมายข่าวในมุมมองผู้รับสาร	ศศิธร ยุวโกศล
6	บทบาทของเว็บมาสเตอร์ในการนำเสนอเนื้อหาของ หนังสือพิมพ์ออนไลน์	กานต์วี ปานสีทา
7	การประกอบสร้างความเป็นจริง และตัดสินใจผู้ตกเป็นข่าวด้วย การเล่าเรื่องในหนังสือพิมพ์	รัตนา ประยูรรักษ์
8	การใช้แหล่งข่าวบุคคลของนักข่าวหนังสือพิมพ์รายวัน	รุ่งนภา เขี่ยมงามทรัพย์
9	บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษาตามแนว นโยบายปฏิรูปการศึกษาและความคาดหวังของสังคม	นิตา สุวรรณชัยศักดิ์
10	คดีหมิ่นประมาทกับปัญหาในกระบวนการทำข่าวของ หนังสือพิมพ์	นพวรรณ บุษหมั่น
11	ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำนิตยสารที่เกิดใหม่ในภาวะวิกฤต เศรษฐกิจ	นิธินา ศรีประเสริฐ
12	บทบาทของ www.Muslimthai.com ในการปกป้องอุดมการณ์ อิสลาม	อัญนิดา น้อยวงศ์
13	พัฒนาการของสื่อประชาสังคมไทยบนอินเทอร์เน็ต	มนทกานต์ ตปนียางกูร

14	ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิการรับรู้ข้อมูลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ของนักข่าวหนังสือพิมพ์	วชิราภรณ์ พรหมชินวงศ์
15	สตรีกับการถูกทำให้เป็นเหยื่อในหนังสือพิมพ์และชีวิตหลังผ่านพ้น	มนทกานต์ เชื้อมขิต
16	จินตนาการทางเพศของผู้หญิงผ่านนิตยสารวัยรุ่น	เจิมสิริ เหลืองศุภภรณ์
17	พฤติกรรมการเสพติดอินเทอร์เน็ตและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเสพติดอินเทอร์เน็ตของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย	ธนกานต์ มาชะศิริานนท์
18	การปรับตัวของนักข่าวกรณีการขยายธุรกิจข้ามสื่อในกลุ่มเดอะเนชั่น	พิมพ์มาศ รัตนาวุฒิ วรรณภา
19	กระแสความคิดที่หยุดนิ่งและความคิดที่เคลื่อนไหวกรณีข่าวสามเณรีในหนังสือพิมพ์รายวัน	วลีรัตน์ อนุตรวัฒนากุล
20	การเคลื่อนไหวกระแสสตรีนิยมยุคบุกเบิกที่ปรากฏในนิตยสาร	อรชума เก่งชน
21	การสร้างความชอบธรรมทางความคิดในบทความโต้แย้งระหว่างรัชกาลที่ 6 กับนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายค้านในสงครามปากกา (พ.ศ.2455-2465)	พรวิรัตน์ ทองพูล
22	การสะท้อนอุดมการณ์ผ่านการเล่าเรื่องในข่าวกรณีความขัดแย้งโรงไฟฟ้าบ่อนอก	สิริวิมล กลิ่นละมุน
23	การสร้างความหมาย "ครัว" ในนิตยสารครัวและนิตยสารแม่บ้าน	จินตนาถ กัดดวง

ปีการศึกษา 2546

ลำดับ	ชื่อวิทยานิพนธ์	ชื่อผู้วิจัย
1	การจับกลุ่มเครือข่ายทางข่าวสารของนักลงทุน นายหน้าค้าหลักทรัพย์ และผู้บริหารตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	ณรงค์ สุทธิรักษ์
2	องค์กรสื่อทางเลือกบนเว็บไซต์เว็บบกับลิขสิทธิ์โปรแกรมคอมพิวเตอร์	สิทธิสันติ เล้าสกุล
3	ความเป็นโลกาภิวัตน์ของสื่อตะวันตกใน "สรรสาระ" นิตยสารรีดเดอร์ส ไดเจสท์ฉบับภาษาไทย	กรชนก รักษาเสวี
4	บทบาทในกระบวนการประชาสัมพันธ์ของสื่อหนังสือพิมพ์ตามทัศนะของกลุ่มพัฒนาเอกชน	ภัทราพร จงแจ่ม

ปีการศึกษา 2547

ลำดับ	ชื่อวิทยานิพนธ์	ชื่อผู้วิจัย
1	วาทกรรมในการนำเสนอข่าวชุมชนกรณีความขัดแย้งเรื่องที่ดินจังหวัดลำพูน เปรียบเทียบระหว่างหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์กับสำนักข่าวประชาธรรม	นันทพร ผลอนันต์
2	วาทกรรมในข่าวอัตวินิบาตกรรมของหนังสือพิมพ์ไทย	สุนีย์รัตน์ ลิมนวิวิช
3	คุณลักษณะประชาธิปไตยในการสื่อสารผ่านเว็บบอร์ด	ปัทมาธิริย์ ไชรัมย์
4	ผลการอ่านข่าวออนไลน์ที่มีรูปแบบการจัดเรียงสารแบบเป็นลำดับและไม่เป็นลำดับต่อความเข้าใจ ความจำ และความพึงพอใจของผู้อ่าน	วราภรณ์ กุลสมบุญ
5	หนังสือทำมือกับการเป็นสื่อทางเลือก	อนันดา นานา
6	รูปแบบเนื้อหาและประเด็นทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับคอลัมน์ซุบซิบ "บ๊อบบิว" ของข้อเจ็ดในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการออนไลน์	เสาวลักษณ์ ปัจฉิมภิรมย์
7	ลีลาการเขียนข่าวธุรกิจกับการรับรู้ความเชื่อถือของผู้ส่งสาร	พัชรินทร์ จงยิ่งเจริญวงศ์
8	ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการใช้อินเทอร์เน็ต	นงลักษณ์ ปิงประวัตติ
9	การประกอบสร้างความจริงในข่าวสงครามระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศอิรักของหนังสือพิมพ์ไทย	ณัชชา อาจารย์ยุตต์
10	นิตยสารผู้ชายกับกระบวนการสร้างความเป็นชายแบบ "เมโทรเซ็กส์ชวล"	วรรณภรณ์ สุขมาก
11	ความรู้และความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ต่อการกำกับดูแลตนเองในอาชีพภายใต้สภากาหนังสือพิมพ์แห่งชาติ	นฤมล วีระวงศ์ชัย
12	ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของเด็กชั้นประถมศึกษา	ปรัชญา โพธิ์หัง
13	ภาพวีรบุรุษที่ถูกประกอบสร้างผ่านกระบวนการข่าวสารของหนังสือพิมพ์ประชานิยม	ณัฐกานต์ คูสมิทธิ
14	ลักษณะพฤติกรรมและรสนิยมการบริโภคข่าวสารของนิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ	สิริพงศ์ สุวรรณโภคิน
15	การทำจิตวิญญาณให้เป็นสินค้าในนิตยสารผู้หญิง	สุภมาศ ้วยอุดมวุฒิ

16	แรงจูงใจของเด็กที่มีส่วนร่วมในการสื่อสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์	จันทนา จุฑาทวีช
17	อัตลักษณ์ "ผู้หญิงเก่ง" ในนิตยสารสตรีช่วงปี พ.ศ.2540-2545	วิจิศา ไชยสินธุ์

ปีการศึกษา 2548

ลำดับ	ชื่อวิทยานิพนธ์	ชื่อผู้วิจัย
1	สัญญาและการประกอบสร้างข่าวสายอุตสาหกรรมยานยนต์ในหนังสือพิมพ์	พิสันต์ อธิธิวัฒน์กุล
2	นิตยสาร a day กับภาพสะท้อนของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยแบบโพสต์โมเดิร์น	การณิก ยิ้มพัฒน์
3	ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เท่าทันสื่อกับการได้รับอิทธิพลด้านการกำหนดความสำคัญแก่วาระข่าวสารและการเลือกกรอบในการตีความข่าวสาร	พาริดา เตชะวรินทร์เลิศ
4	ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการขโมยคัดลอกผลงานของผู้เข้ามาเป็นของตนผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อประโยชน์ทางการของนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร	ณัฐพร ศรีสติ
5	ปัญหาทางจริยธรรมในการโต้ตอบบนเว็บบอร์ดในเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์	วิมลรัตน์ ทรัพย์เพ็ญภาพ
6	บทบาทของหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นประเภทกีฬากับการเสริมสร้างคุณธรรมแก่เด็กและเยาวชน	เอนก รัตนจิตบรรจง
7	การจัดทำนิตยสารวัยรุ่นแนวเอเชียตะวันออกเฉียงของบริษัทศรีสยามการพิมพ์	ศุภรักษ์ ศรีใจ
8	ผลของการนำเสนอข่าวความเสี่ยงที่มีองค์ประกอบด้านความรุนแรงและโอกาสที่จะประสพกับความเสียหายต่อการตัดสินใจของประชาชน	กษมา ศิริกุล
9	การใช้สื่อใหม่ในการตอบสนองความต้องการการสื่อสารเรื่องเพศของวัยรุ่นในยุคสังคมสารสนเทศ	อริศรา ัญญาวินิชกุล
10	การศึกษาเนื้อหาและการใช้ประโยชน์จากนิตยสาร "อี-คอมเมิร์ซ" ของกลุ่มผู้ประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แบบปีทูซี	ภาณุพงษ์ วงษ์รอด

11	การเล่าเรื่องและการสร้างความจริงทางสังคมในข่าวคลื่นยักษ์สึนามิ	พิษณุรักษ์ ปิตาทะสังข์
12	การปรับตัวของธุรกิจสำนักพิมพ์กับการสืบทอดกิจการของครอบครัว	ฝ่าย เจริญสุข
13	กลยุทธ์การกำหนดวาระข่าวสารของซูวิทช์ กมลวิศิษฎ์	เบญจวรรณ สมลิน
14	การสร้างภูมิคุ้มกันเรื่องเพศแก่วัยรุ่นผ่านทางเว็บไซต์ Sex Must Say และ Teenpath	พิชฌาย์ คงเครือ
15	แรงจูงใจในกิลด์เวิร์กกับการรวมทีมในไซเบอร์สเปซและการต่อเชื่อมสู่โลกของความเป็นจริง	สุชาดา วัฒนอมรเกียรติ
16	บทบาทของเสิร์ชเอนจินที่มีบริการสืบค้นด้วยภาษาไทยในการคัดเลือกเนื้อหา	พิมลพรรณ ไชยนันท์
17	การป้องกันการใช้น้ำสื่อกพิมพ์แนวธุรกิจเป็นเครื่องมือในการสร้างราคาหลักทรัพย์	สร้อยบุญ บุญรัตพันธ์
18	นักข่าวกับบทบาทขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะกรณีบุคคลไร้สัญชาติ	บัณฑิต ภิญญวัฒน์
19	ความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต การประเมินความเสี่ยงและพฤติกรรมกำบังกันตัวเองของนักเรียนชั้นมัธยมปลายในเขตกรุงเทพมหานคร	จินดารัตน์ บวรบริหาร
20	ความคิดเห็นของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยเกี่ยวกับเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมและการกลั่นกรองเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต	จิตติญาดา เจริญมณี

ปีการศึกษา 2549

ลำดับ	ชื่อวิทยานิพนธ์	ชื่อผู้วิจัย
1	การรู้เท่าทันบทความเชิงโฆษณาในสื่อวิทยุสารคดี	พริยา จารุเศรษฐการ
2	การถ่ายทอดอุดมการณ์คาทอลิกผ่านสื่อมวลชนคาทอลิก	อำนวยการ ฤทัยคงถาวร
3	ความถูกต้องเที่ยงธรรมของข่าวในทัศนะของแหล่งข่าว	วีระวรรณ อริยจิตไพศาล
4	สแปมเมลกับการรุกรานสิทธิความเป็นส่วนตัวและพฤติกรรมกำบังกันตัวจากสแปมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย	วิมลพิภา ชัยอุ้น
5	สารานุกรมวิกิพีเดียภาษาไทยและการสื่อสารความรู้สู่สาธารณะ	มนัสชล หิรัญรัตน์
6	โครงสร้าง ระบบ และไวยากรณ์ของหนังสือพิมพ์	ธาม เชื้อสถาปนศิริ

7	วัฒนธรรมไทยกับการรับรู้หลักการและพฤติกรรมในการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของประชาชน	พัฒนีย์พี เล้าตระกูล
8	ความตระหนักรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษาต่อการละเมิดสิทธิผลงานวรรณกรรม งานศิลปะการแสดง และสื่อทัศนบนอินเทอร์เน็ต	สุนิดา เข้มทอง
9	การสร้างฐานสัมพันธ์แฟนคลับของสรยุทธ สุทัศนะจินดา ในเว็บไซต์ www.sorayutfanclub.com	สิฎาพัฒน์ จงรักษ์
10	ความเป็นแม่บ้านและการบริโภคข้าวแนวเล่าข่าวสาร	นันทกา สุธรรมประเสริฐ
11	การรับรู้ของคนไทยเกี่ยวกับความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อในยุคโลกาภิวัตน์	สุขใจ ประเทืองสุขเลิศ
12	การใช้ประโยชน์จากการหลอมรวมสื่อและเครือข่ายบนเว็บไซต์ ไซด์เว็บในรายการอะคาเดมี่ แฟนเทเชีย	พิชญานี ภูตระกูล
13	นิตยสารตำเจี้ยห่าวกับการนำเสนออัตลักษณ์จีน-สยาม	ปรววรรณ ทองบัณฑิตย
14	กลยุทธ์การใช้พื้นที่ข่าวหน้า 1 ของแหล่งข่าวหนังสือพิมพ์รายวัน	สุนทรี อมรเพชรสถาพร
15	การสื่อสารความหมายจากสัญลักษณ์และความรู้สึกผ่านการใช้โปรแกรม Instant massaging	ปรารธนา อรัญญิก
16	เกณฑ์คุณธรรมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในการเป็นผู้รับ-ผู้ส่งภาพลามก	สุปรียา แซ่กั๋ง
17	การก่อตัว วิถีชีวิต และปฏิกิริยาในช่วงวิกฤตของชุมชนท่องเที่ยวทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์เทรกกิ่งไทยดอทคอม	กวรรณิกา เซาว์วัฒนากุล
18	กรอบกรองสารของวัยรุ่นกับการวินิจฉัยคุณค่าของบุคคล วัตถุ และเหตุการณ์ในนิตยสารที่สะท้อนวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่น	ดวงทอง แก้ววัชรระรังสี
19	วาทกรรมเกี่ยวกับเรื่องเพศของวัยรุ่นในหนังสือพิมพ์และการตีความของผู้ถูกสร้าง	สุภาพวรรณ ศรีสุข
20	การใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการแสวงหาและการเรียนรู้จริยธรรมของเยาวชน	ชนัญสุธา อรณพ ณ อยุธยา
21	วาทกรรมการเมืองที่ปรากฏบนปกนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์	ศศิวัฒน์ พุฒเรื่องศักดิ์
22	การปฏิบัติต่อเทคโนโลยีในฐานะครูของผู้เรียนทางไกลในบริบทของวัฒนธรรมไทย	ศรินทร ชูชาติพงษ์
23	ปฏิกิริยาและการยอมรับของเด็กวัยรุ่นชาย-หญิงต่อพฤติกรรมที่เป็นบาปซึ่งสะท้อนในหนังสือพิมพ์	บัณฑิต ศรีทองสุข

ปีการศึกษา 2550

ลำดับ	ชื่อวิทยานิพนธ์	ชื่อผู้วิจัย
1	การรับรู้ของผู้ชมต่อรายการเล่าข่าวโทรทัศน์	กมลเทพ จิตเฉลิมชัยพันธุ์
2	ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดหน้าหนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์และการรับรู้ลำดับความสำคัญของข่าวและการเลือกเปิดรับข่าว	นริศรา คุสุวรรณ
3	ปัจจัยที่นำมาสู่การประมวลผลโดยใช้ความคิดเชิงรวบรัดในการตัดสินใจทางการเมือง	ดลภพ เหล่าวานิช
4	การสร้างภาพตัวตนและการผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนในนิตยสารสารคดีและ www.sarakadee.com	สุวิชา ชัยวรรณธรรม
5	ลักษณะการแปลงข่าวเพื่อเสียดสี ล้อเลียนทางการเมืองในหน้า "ผู้จัดควน" ของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันกับปฏิบัติการรับรู้ของผู้อ่าน	วชิราวัฒน์ นรินทร์เตชาภัทร์
6	บทบาททางการเมืองของเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมืองปี พ.ศ.2549 - พ.ศ.2550	ธิดา แย้มบุปผา
7	การเคลื่อนไหวภาคประชาชนไทยบนอินเทอร์เน็ตกับโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ	สมพร อัจฉนปัญญา
8	เว็บไซต์บันเทิงเกาหลีและเว็บไซต์แฟนคลับดาราเกาหลีกับโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรม	ภัทรมน ติวานนท์
9	บทบาทเชิงวารสารศาสตร์แบบก่อกกระแสของผู้จัดการออนไลน์ในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมืองไทย	พรรณอุษา ธีรภาพัทธกุล
10	การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตของผู้พิการทางสายตาในประเทศไทย	ชลิตา ชี้อตรง
11	นิตยสารแนวสุขภาพของบริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด (มหาชน) กับการนำเสนอเรื่อง "โยคะ"	สุภาวดี สุขสมัย
12	อุดมการณ์การต่อสู้ทางเพศในหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นสำหรับผู้หญิงกับการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศของวัยรุ่นหญิงไทย	วีราพร วัชรพงศ์ชัย

13	บรรทัดฐานและทัศนคติของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อสิ่งพิมพ์บันเทิงเกี่ยวกับขอบเขตสิทธิที่จะรู้ของประชาชนกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล	รัชดาภรณ์ ศรีทองกุล
14	วาทกรรมผู้หญิงเซ็กซี่ในนิตยสารมาร์สและอิมเมจ	โสภา สถาพรชัยวัฒน์
15	การให้บริการข้อมูลข่าวสารผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่กับการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับบริการ	นภัสสร เดชสุวรรณ
16	ความคิดเห็นของนักวิทยาศาสตร์ นักข่าวหนังสือพิมพ์ และผู้อ่านต่อการคัดเลือกและนำเสนอข่าววิทยาศาสตร์ในหนังสือพิมพ์รายวัน	ศรัญญา ไรจนวงศ์ชัย
17	การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุมงคล "จตุคามรามเทพ" ของหนังสือพิมพ์รายวันและความคิดเห็นของประชาชน	ภารดี ดวงนภา
18	การคัดเลือกและนำเสนอข่าวสั้นผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่	สุธาสินี นิรัตติมานนท์
19	ความหมายและกระบวนการสร้างความหมาย "บ้าน" ในนิตยสารบ้านและสวน	กติกา ศรีรักษา
20	เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนในฐานะสื่อประชาสังคม	เจษฎา เจนพิทักษ์
21	การกำกับดูแลและแทรกแซงเว็บไซต์ทางการเมืองหลังเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549	บัณฑิต จำรูญวงศ์สกุล
22	ความสัมพันธ์ฉันคนรักผ่านเกมเร็กนาร์ร็อกออนไลน์	สิทธิชัย สารทวาทา
23	วาทกรรมเอดส์ในเว็บไซต์แก้วไดอารี่	สมฤดี เกียรติศิริกุลธร
24	บทบาทอินเทอร์เน็ตในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาสำหรับเด็กและเยาวชน	กรกนก กมลรัตน์
25	ปาปาราซซี่กับประเด็นจริยธรรมในการนำเสนอภาพแอบถ่ายของบุคคลที่มีชื่อเสียงในสื่อสิ่งพิมพ์	กมลชนก รุจิวัฒน์พงศ์
26	พฤติกรรมการใช้วีดิโอคลิปมือถือ และผลกระทบต่อทัศนคติและพฤติกรรมของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครในเรื่องเพศและความรุนแรง	พรรณรัตน์ จิระวัฒนาศักดิ์

แบบบันทึกข้อมูล

ปีการศึกษา _____ ลำดับที่ _____

ห้องสมุดนิเทศศาสตร์ _____

ชื่อ _____

หอสมุดกลาง _____

หัวข้อวิจัย _____

ประเภทสื่อ _____ วิธีการวิจัย _____

องค์ประกอบของการสื่อสาร _____

คำถามวิจัย _____

วัตถุประสงค์ _____

ขอบเขตการวิจัย _____

การวิจัย _____

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ _____

ผลการวิจัย _____

ตารางจำแนกข้อมูล

ปีการศึกษา 2534 2535 2536 2537 2538 2539 2540 2541 2542 2543 2544 2545 2546 2547 2548 2549 2550

ลำดับ	ประเด็นที่ศึกษา	ประเภทสื่อ	วิธีการวิจัย	ทฤษฎีที่ใช้	องค์ประกอบการสื่อสาร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสุภัทรา ลีตอมรพันธุ์ เกิดเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2527 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย สายวิทย์-คณิต เมื่อปีการศึกษา 2544 และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะวิทยาศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ทางภาพถ่ายและเทคโนโลยีการพิมพ์ เมื่อปีการศึกษา 2548 และจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะบริหารธุรกิจ สาขาการตลาด เมื่อปีการศึกษา 2552 หลังจากนั้นเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2551 ปัจจุบันเปิดกิจการโรงพิมพ์กับครอบครัวในชื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดฉัตรมงคล ดีไซน์ แอนด์ พรีนติ้ง รับพิมพ์งานกระดาษและพลาสติกโดยใช้ระบบการพิมพ์ออฟเซต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย